HIEROGLYPHICORVM COLLECTANEA, EX VETERIBVS ET NEOTERICIS DESCRIPTA,

IN SEX LIBROS, ORDINE ALPHABETICO DIGESTA;

ET NVNC PRIMVM IOANNIS PIERII VALERIANI, ET ERVditi Anonymi ſexaginta Hieroglyphicorum Libris addita.

FRANCOFVRTI,
Ex Officina typographica Eraſmi Kempfferi,
Sumptibus Antonij Hierati.

ANNO M. DC. XIII.

HIEROGLYPHICORVM COLLECTANEA, EX VETERIBVS ET NEOTERICIS DESCRIPTA,

LIBER PRIMVS.

AD LECTOREM, DE HIEROGLYPHICIS, PROLEGOMENA.

ΕΡΟΓΛΥΦΙΚΑ dicta sunt ænigmaticæ quædam in rebus arcanis sculpturæ, & sacra apud Ægyptios monumenta. Illi enim prius quam vsitatissima esset literarum ac scripturæ ratio, vel ne facile vulgo sacra profanarentur mysteria; non literis hæc, sed sculptis rerum animaliumq; figuris designabant, quem morē ab Hebræis mutuasse videntur. Clemens Alexandrinus, Strom. lib. 5. ait Ægyptios & Hebræos symbolis vsos fuisse reconditis, vt sapientiæ diuinæ eos participes efficerent, qui rebus sacris essent initiati. Addit etiā nefas existimatū Platoni, eum qui minimè purus esset, ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob causam sacra vaticinia ænigmatis olim reddita fuisse cōstat, nec vera mysteria ostendi ijs solita, qui temerè & impudenter accederent, sed qui primum purgati essent, seseq; diligenter præparent. Obseruat idem eos qui ab Ægyptijs docerentur, primo quidem sequutos esse rationem, quæ ἐπιστολογραφικὴ dicitur: alteram qua ἱερογραμματεῖς vtebantur: tertiam & postremam ἱερογλυφικὴν nominabant, nempe sacram quandam sculpturam vel cælaturam; ex quibus maximè celebris ea fuit quæ συμβολικὴ dicebatur. Omnes autem quotquot vetustis temporib. de rebus diuinis aliquid scriptis mandarunt, tam Barbari quam Græci, rerum principia occulta esse voluerunt; & ipsum τὸ ἀληθὲς ænigmatis, signis, symbolis, & allegoricis quibusdā figuris tradiderunt. Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: vnde Apollo Pythius λοξίας & flexiloquus cognominatus est, quod obscure ac obliquè responderet. Plutarchus lib. de Iside & Osiride veterum Ægyptiorum institutum illud fuisse ostendit, vt vel ex ordine Sacerdotum aut eorum qui militiæ nomen darent, ab ijs reges legerentur: eo quod alij ob fortitudinem, alij autem ob sapientiam magni ac celebres haberentur. Ex bellicosis rex delectus, statim se sacerdotibus erudiendum tradebat, idemq; sapientiæ particeps efficiebatur, eius inquam sapientiæ quæ mythologiarum inuolucris

lucris pleraque occultabat, & obſcuræ quadam verborum faſcia veritatem comple-ctebatur.

Certè antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere; quæ cum à Tyrrhenis (apud quos fuit educatus) vel ab Ægyptijs, quorum ſcholas perluſtrauit, accepiſſet, ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſce myſterijs occluſam eſſe voluerit. Tradit enim Iamblichus, eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem ſupremum Deum primum motorem, & primam illam cauſam rerum omnium, vt oſtenderet omnia Dei nutu adminiſtrari ſicut per mundi lutum materiam generationi aptam, ipſumq; corpus intelligi volebant. Atqui & interdū non alio ſymbolo Deum deſignabant, q̄ oculo depicto, cui & baculum ſeu ſceptrum ſubdebant: quandoquidem Deus vnus eſt, qui omnia videat, & penes quē ſit præcellens regiaq; dignitas. Nonnulli tamen ſtantem oculum ad aliud referunt, nempe ad naturam diuinam ἀφθαρτον καὶ ἀκίνητον. Hanc Ægyptiorum philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Horapollo Niliacus, qui Græcè editus exſtat; auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi & ſcriptores nobiles, Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Origenes Adamantius, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Apuleius, Plutarchus: quamque noſtra ætate pene intermortuam magno labore, laudabili induſtria, imo vero admirabili peneque diuino ingenio excitauit ſuiſq; perfecit numeris Ioannnes Pierius Valerianus, magnis illis Ἱερ-γλυφικῶν commentarijs. Huius primæ ſapientiæ vſum retinuerunt multo ante Pythagoram Moſes, Iobûs, Dauid, Salomon, alijq; Hebræorum ſapientes. Sunt & qui de Chaldæorum Symbolis ex Commentarijs Pſelli, quibus Magica oracula Zoroaſter exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figuris plantarum, florū, animalium, aſtrorum, rerumq; aliarum pleraque inuoluebant, vt minimè putem cōmodius ſapientiæ veterum quaſdam reliquias ad noſtra vſque tempora tranſmitti potuiſſe. Id vero ſi quis velit aliquo exemplorum ſpecimine ſibi demonſtrari, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatum, Cupreſſum pro morte; Oliuam eſſe Hieroglyphicum ſeu ſymbolum pacis, Lauram & Hederam ingenij ſempervirentis, Malum Cotoneum cōcubij notam ijſdem habitam fuiſſe, vt Satyrum & Capram libidinis, Leonē terroris, iracundiæ, dominatus, Solem anni, Lunam menſis: & cætera alia longè multa, quæ immenſo labore pariq; doctrina idem Pierius eſt exequutus.

De Hieroglyphicis autē ita Lucianus in Hermotimo, nullis olim literarū figuris, ſed ſignis quibuſdā & characteribus ſortes connotabantur, cuiuſmodi per multa literarū loca depingunt Ægyptij, puta homines caninis aut leoninis capitibus. Porro illud non omittendum, referente Plutarcho, ſolitos fuiſſe Ægyptios ad templorum limina Sphynges locare, vt innuerēt eam quam de rebus ſacris doctrinam profitentur, ea ſapientia conſtare quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdā lateat. Quemadmodum verò Hebræi arcanas ſuas ſententias & ſacroſanctæ religionis interpretationes myſticas omnibus indiſcriminatim, literarum monumentis manifeſtare noluerunt, ſed potius per certam, & ordine continuato propagationem ac viuam vocem parentes filijs, atq; hi ſuis poſteris per manus tradere ſtuduerunt (vnde etiam Cabalam, id eſt, depoſitum atque hæreditariam, vt ita dicam, acceptationem vocarunt,

runt, quam D. Chryſoſtomus in priorem ad Corinthios ἄγραφα quoque ab ipſis dicta fuiſſe commemorat:) ita conſuetudinem hanc imitantes finitimi populi, potiſſimũ Ægyptij & Indi, longo tempore, præſertim ijs in rebus, quæ ad medicamentorũ facultates ſpectant, eandem obſeruarunt. Verumtamen cum eorũ Sacerdotes poſtea deprehenderẽt, hunc modum inſtituendi & docendi, ob vitam noſtrã breuem, caducam & fluxam, nimis fore incertum ac dubium, pauloque poſt plane forſitan interiturum, alium faciliorem & ſtabiliorem excogitarunt, notis ſcilicet quibuſdam & figuris, quæ tamen obſcuriores eſſent, & ſine autorum indicatione vix ab alijs intelligerentur, ſacras ſuas ac arcanas diſciplinas hac ratione deſcribentes. Hunc morem adhuc apud Chinenſes, extremæ Aſiæ latiſſ. populos (quos Sinas eſſe apud Ptolemæum docti exiſtimant, alij ad Seres referunt) vigere, teſtantur recentiores rerum Indicarum ſcriptores. Diodorus Siculus lib. 1. eadem ἱερογλυφικὰ, nempe γράμματα αἰγυπτιακὰ, vocat αἰθιοπικὰ, & ἱερὰ, id eſt, ſacra, illa (lib. 3.) opponens τοῖς δημώδεσι, quæ δημοτικὰ Herodoto, lib. 2. Plinius lib. 36. cap. 8. Sculpturæ illæ effigieſque, quas videmus, inquit, Ægyptiæ ſunt literæ, de quibus etiam Diodorus lib. 4. Philo Iud. lib. 1. de vita Moſis vocat τὴν διὰ συμβόλων φιλοσοφίαν. Clemens Alexandr. Stromat. lib. 1. & 5. μυστικὴν, καὶ τὴν αἰγυπτίων θεολογίαν. Ignorabiles literas nominat Apuleius, lib. 2. Metamorph. Meminit etiam eorum Plutarchus, præſertim lib. de Iſide & Oſiride, pluribus item locis C. Tacitus lib. 2. Annalium, & Ammianus Marcellinus, lib 17. his verbis, formarum innumeras notas, hieroglyphicas appellatas, quas obeliſco Ægyptio vndiq; vidimus inciſas, initialis ſapientiæ vetus inſigniuit auctoritas. Volucrum enim ferarumq; etiam alieni mundi, genera multa ſculpentes, ad æui quoq; ſequentis ætates Imperatorum vulgatius perueniente memoria, promiſſa vel ſoluta regum vota monſtrabant. Non enim, vt nunc literarum numerus præſtitutus & facilis exprimit quidquid humana mens concipere poteſt, ita priſci quoq; ſcriptitarunt Ægyptij: ſed literæ ſingulis nominib. ſeruiebant, & verbis nonnunquã integros ſenſus ſignificabant. Cuius rei ſcientiæ in his interim ſit duobus exemplum. Per Vulturem Naturæ vocabulum pandunt: quia mares nullos poſſe inter has alites inueniri, rationes memorant phyſicæ: perq; ſpeciem Apis mella conficientis indicant Regem moderatori cum iucunditate aculeos quoq; innaſci debere, his ſignis oſtendentes, & alia plurima. Libro autem 22. idem hiſtoricus, de Ægyptijs agens ait, exciſis parietibus, volucrum ferarumq; genera multa ſculpſerunt, & animalium ſpecies innumeras, quas hieroglyphicas literas appellarunt, Latini ignorabiles, Lucanus libro tertio linguas magicas vocat.

Ægyptiorum Sacerdotum inuentioni tam ingenioſæ ſapientes poſteri multum ornamenti ſuis libris & diſputationibus adiecerunt. Permulti etiam nobiles & generoſi viriq; principes, bellicis olim negotijs præfecti, quo ſui nominis atq; familiæ ſplendorem quam latiſſime propagarent, ſtemmata quædam & ſymbola, alij ſacra, alij profana omnibus vſurparunt. & certè omnibus penè gentibus in more poſitum fuit, vt ſpeciale aliquod ſignum militare haberent, quo facilius cogi poſſent, & in vnum conuocari locum milites qui vel ſparſi vel fuſi extra caſtra eſſent. Diodorus lib. 1. initium eiuſmodi ſchematum à temporibus Oſiridis repetere videtur, & Pindarus canit Amphiaraum in expeditione Thebana pictum Draconem in clypeo circumtu-

cumtulisse; Statius Capaneum Hydræ, Polynicem Sphingis imagine fuisse vsos in scutis. Agamemnon in bello Troiano pictum habuit in scuto Leonem vna cum Epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν. Vlysses Delphinem: Hypomedon Typhonem ore fumos efflantem: Perseus Medusæ vel Gorgonis caput. Neque enim dubitari potest, quin & cæteri nobiles suæ insignia familiæ, seu symbola quædam propria sibi vendicarint. Virgilius libr. 8. Æneidos id minimè sibi prætermittendum putauit, cum Turni auxiliares copias memorat, quorum hominum arma signaque diligenter & studiose persecutus est. Cimbrorum & Teutonum bello illo horribili, q; in Mario Plutarch. describit, id memoratu dignum obseruat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, suis in peltis, alijsq; id genus bellicis instrumentis, non modo nitorem armorum habuisse, sed & depictas ferarum imagines. Primis imperij Romani temporibus in expeditionibus bellicis, cum acies esset educenda, vel etiam prælium committendum, pro signo fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primo appellatas esse constat. Quum vero imperium creuisset, signa alia sibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio qui militibus præficiebantur. Sed vt ea demum Aquila vsurpari cœpta est, pro publico & perpetuo imperij Romani symbolo, sic vsus inualuit, vt quæcumque legio distinctas insignium notas haberet. Quod posteris ita transmissum est, vt eius rei memoria, quamq̃ longa temporũ intercapedine, longoq; spacio, & pene vetustatis obliuione demersa, scriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expressa fuisse trophæa tria, vt ante Sylla dictator fieri sibi curauerat. Plutarchus vero ait in eo summi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quiq; post mortem eius Cæsarem coëgit ad lachrymas, Leonis conspicuam fuisse imaginem ensem tenentis. Alexander Macedo serpentis imagine pro symbolo vsus est, quod se à Ioue Ammone sub forma serpentis esse genitum credi vellet. Augustus Cæsar magnam animi sui moderationem, alienumque ab omni temeritate iudicium, id est maturitatem in rebus gerendis ostensurus, in altera numi aurei parte, quem cudendũ ea maximè causa iusserat, Papilionem vna cum fluuiatili Cancro sculpi voluit: altero tarditatẽ, altero celeritatem significans, & lente festinandum esse præcipiens. Eandem & Sphingis imaginem in sigillo sumpsisse memorant: quo pleriq; conijciunt eum designasse suam in rebus obscuris illustrandis, & conficiendis negotijs alioqui perplexis admirabilem solertiam, quod tamen signum commutauit Republica primum composita, & Alexandri symbolo postea fertur vsus, fortasse vt Monarchiam, qua se dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna planeque inaudita felicitate consecutus est, non alia delectatus est imagine quam sua. Mecœnas eques, Augusto familiarissimus, Ranam vsurpauit, fortasse Seriphiam, vt quibusdam placet ad arcani fidem, quam vnice obseruabat ille, designandam. Titus Vespasianus, Augustum æmulatus, proprium sibi ac peculiare schema vel symbolum habuit, quod maturandum esse præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur historijs Ecclesiasticis, & D. Hieronymi Commentarijs, literam Hebraicam TAV salutis fuisse olim signum etiam Paganis ipsis habitum, quod parietibus templi Serapidis passim visum est. Nullus est ex nostris quin audierit aut legerit memorabilem illam Constantini Ma-

gni

gni expeditionem aduersus Maxentium, qua, maximè signis militaribus, signum Dominicæ Crucis tum primum cepit: & certe crux merito pro salutis nota vsurpari cœpta est, quod T. literæ, quod fuit olim absolutionis signum, videatur responde-re, si picturam & lineas spectes. Schemata vero, seu insignia vel arma, quæ vocãtur gentilitia, imagines & peculiaria hominum, vel publica nationum aut ciuitatum symbola vetera vel recentia describere, vel explicare nostri non est instituti. In Opere Pieriano quædam occurrunt. De nonnullis alijs fortasse pauca alia addentur! Vnum hic apponamus. Verba significant, inquit Iurisconsultus, Comment. in tit. de rerum & verb. significat. res significantur; tametsi & res quandoque significent, vt hieroglyphica seu sacræ Ægyptiorum literæ. Ad hieroglyphica accedunt emblemata, symbola, insignia, quæ quamuis nomine differant, reipsa multis modis conuenire videntur. Alia imaginum gentiliarum ratio, quamquam ad eundem fortasse finẽ olim Romani sumpsisse videtur imagines, vt posteri & hodie nobiles sua illa stemmata. Ii certè nobiles dicebãtur, qui sui generis imagines ostendere poterãt, teste M. Tullio, quę causa fuit vt sæpius imagines pro nobilitate vsurpare sit auctorib. familiare. Eas Romæ patricii inprimis sibi tribuerunt, & qui soli maiores magistratus, nempe Ædilitatẽ maiorem, Præturam, Censuram, Consulatũ obtinebãt. Quæ imagines quales fuerint docet Polybius lib. 6. Plinius libr. 35. capit. 2. vt etiã M. Tullius permultis locis. Erant enim simulachra quædã oris similitudinem artificiose fictam coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas insigniore domus parte positas armaria lignea includebant. Eas autem imagines festis diebus exornabant apertis armarijs: cumque è propinquis aut affinibus aliquis mortuus efferretur, in funere circumferebantur imagines, addito, vt magnitudine quamsimilimi appareret, reliquo corporis trunco; eas demum cereas fuisse monet Plinius, vt inde appareat maiorum imagines posteris etiam temporibus nominatas, non ita tamen vsurpatas. Nam insignia Nobilium imagines habent illas quidem, sed non humani vultus, vt fuerunt olim Romanorum. Pro quibus posteriora sæcula habuerunt sua illa quæ vulgo arma vocitantur, id est insignia gentilitia; quæ vt ad honorem & gloriam vteribus vsurpata sunt, postea virtutis præmia rerumq; præclarè gestarum aperta testimonia fuerunt.

A

HIEROGLYPHICORVM COLLECTANEA, EX VETERIBVS ET NEOTERICIS DESCRIPTA,

B

LIBER PRIMVS.

ABIECTA *& vilia prosunt.*

E Alce tam veterum quàm recentium autorum descriptiones non parum inter se discrepare videntur. Quam enim Cæsar lib. 6. De bello Gallico Alcen, Doctiorum iudicio est Machlis Plinij, lib. 8. cap. 15. quam in Moscouia adhuc reperiri sunt qui dicant. Prutenica autem & Succica Alce, Germanis vocatur Ellend. q. d. miseria ipsa, cùm timidum sit animal admodum, statimque homines olfaciens fugiat, ac præterea quouis paruo vulnere accepto moriatur. Aiunt etiam epilepsia laborare crebrò, & vngula posteriore auri apposita inde liberari,
C quod tamen apud quosdam incolas nondum fidem reperit. Scaliger in exercitationibus cum Rangifero (vt & alij) confundere videtur. Iubatos Bisontes nominari à Plinio, de Scythicis animalibus loquente, putat Appollonius Menabenus Succiæ regis Medicus, qui etiam peculiarem de eo commentarium conscripsit. Dodonæus existimat Strabonem, Solinum, Pausaniam (quamuis plenam illius cognitionem non habuerint) de nostra Alce esse intelligendum. facultatem autem vngulæ singularem inesse asserunt, quamuis infimæ parti corporis, contra epilepsiam & hysterica mala, non solùm intra corpus, sed amuleti quoque instar adhibitæ. De cornibus idem alij affirmant, non pauci negant, tametsi contra venena, instar ceruini cornu, vsurpari posse docti asserant. Inde verò discimus, sæpe etiam abiecta contempta, humilia, vilia, non exiguam in se continere vtilitatem. Quare Plinius rectè dicit, lib. 15. cap. 14. Nihil tam paruum esse, quod non gloriam & vtilitatem parere possit. Inde distichon;

Vilior haud pars est Alci nec dignior vngue:
D *Ergo etiam paruis gratia magna data est.*

ABSVRDA.

SApiens, Prouerb. cap. 26. v. 1. Quomodo, inquit, nix in æstate, atque pluuiæ in messe: sic indecens est stulto gloria. Omnibus non tantùm ex meteorologia, verùm etiam ex quotidiana obseruatione notissimum est tantam niuium vim mensibus æstiuis nequaquã effundi posse, quin annorum ac tempestatum vices planè inuertantur. Eodem spectat alterum illud de pluuia in messe, quæ apud Iudæos ita raro conspiciebatur, vt ingentis esset miraculi loco. 1. Sam. 12. v. 16. 17. Quamuis autem in temperatis regionibus, etiam tempore messis, pluuiæ frequentiores decidant: omnes tamen fateri cogimur, eas tum admodum esse intempestiuas & noxias. Nam & collectionem frugum impediunt, & ijsdem accedente ad æstiuum illum calorem nimia humiditate, facilè putredinem inducunt. Ad

actiones absurdas hæ notæ hieroglyphicæ possunt accõmodari, tum vero imprimis ad præposteram A illam facillitatem qua tituli & gradus honorum conferuntur in homines impios, stolidos, nonnunquam etiam manifeste facinorosos, quos εἰς κόρακας mitti, atq; in crucem tolli æquius erat. Applicationis, causæ cuiuis sunt obuiæ. Primum enim, planè absonum, atque à iustitiæ legibus alienum est, si honore digni cum ignominiosis comparentur, aut (quod grauius est) ab ijsdem etiam superentur. Deinde hæc confusio non tantum inconcinna, verum etiam apprimè damnosa est. Impij enim sublimi rerum fastigio collocati, pietatem labefactant, bonos opprimunt, & iustititam omnem euertunt. Et vt maximè nihil violenter suscipiant, tamen exemplo suo virtutē segetem ac frugem corrumpunt. Plerique enim si videant eodem ordine haberi probos atque improbos, strenuos & ignauos; omissa virtute, ad quæuis flagitiorum genera conuertuntur. Quamobrem Salomon istiusmodi homines, quos stultos nominat, à gubernaculis Rerumpublicarum alijsq; dignitatibus arcet. Græci quoq; indignis honorem exhiberi vetant trito dicterio; ὄνου κεφαλὴν μὴ πλύνειν νίτρῳ. id est, *Asini caput ne laues nitro*. Et Publius Syrus proximè ad Sapientis mentem hoc mimo accedit; B

Loco ignominiæ est apud indignum dignitas.

Ad idem hieroglyphicon referri potest aliud Salominis prouerbium, ver. 8. eiusdem 26. cap. Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij: ita qui tribuit insipienti honorem. Per aceruum lapidum D. Hieronymus intelligit ἑρμαῖον, quod Suidas nominat σωρὸν τῶν λίθων, οἱ τῷ Ἑρμῇ ἀνήεργτο. Nam vt idem ille autor paulò post commemorat, λίθου σωρὸς ἀφιέρων τῷ Ἑρμῇ ἐν ταῖς ὁδοῖς ταῖς ἀδήλοις. Veteres aceruos lapidum in triuijs aut vijs obscurioribus Mercurio cõsecrabant; ita vt viatores adijcerēt lapides cumulo, vel vt vias superstitione ducti repurgarēt, vel vt statuas & itinerum notas collocarent in triuijs, vel vt lapidum aceruo Mercurialis imago prætereuntibus notior fieret.] Est autem D. Hieronymi sententia. Qui insipienti, id est, hæretico honorem docendi confert, nõ minus delinquit, quam qui idola delubraq; Gentilium cultu veneratur inani. Hæc ille, lib. 3. in Prouerb. ad cap. 26. v. 8. Alij legunt, Qui stultum honore adficit, perinde facit ac qui lapidem in funda ligat. Alij, Vt qui applicat lapidem balistæ, ita facit qui stolido præbet honorem & ita exponunt; Qui stolidi personæ aut verbis honorem habet indebitum, manu furiosi gladium porrigit, & ei quadammodo arma C subministrat ad nocendũ, eumq; confirmat in malo; perinde ac si quis lapidē aut missile quoduis grauissimum imponeret tormento illius qui temerè ejaculaturus esset. Alij autem, vt lapis preciosus annulo inclusus in aceruum lapidum coniectus: ita qui stulto dat gloriam. Vel perinde facit qui stultum honore prosequitur, ac si in aceruum lapidum gemmam aureo annulo inclusam conjiceret. Gloria nihil pretiosius. Illam stultis tribuere, absurdum plane, & veluti in Sterquilinium temere conjicere gemmam pretiosissimo affabrè annulo inclusam. Cæterum, ne quid omittamus, quidam aceruo lapidum intelligunt locum publicum, vbi sontes extremo supplicio corporis afficiebantur. Iudæi enim damnatorum cadauera plerumque ingenti lapidum cumulo penitus obtegebant, sicut ostendit Achanis, regum Chananæorum & Absalonis historia, Iosu. 7. 25. & 8. 29. & 10. 27. & 2. Samuel. 18. 17. Quemadmodum autem omnes natura duce à funestis eiusmodi locis, & crebra illorum inspectione abhorremus: ita longè indignius est gemmas eo conijci, quas olim quocumque modo violari nefas erat, quod veterũ iudicio (Plin. lib. 37. procem.) rerum naturæ majestatem in arctum coactam ostenderent, ideoq; non immerito annulis aureis inclusæ summi ornamenti loco ducerentur. D

ABVNDANTIA. COPIA RERVM.

VARIIS hieroglyphicis notis pingitur in volumine sacro. I. Nomine aquarum, vt Iob 3. 24. tanquam inundantes aquæ. & 15. 16. Bibit iniquitatem, quasi aquas. & 34. 7. Bibit subsannationem quasi aquam. Psal. 36. 8. Potabis eos voluptate, sicut torrente, &c. notat enim delicias abundanter effusas. Prou. 18. 4. Aqua profunda verba ex ore viri, vt torrens redundans fons sapientiæ. Esai. 48. 18. Pax tua sicut flumen: iustitia tua sicut fluctus maris. & 66. 12. Declinabo super eam quasi fluuiũ pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam Gentium. Thren. 2. 19. Effunde sicut aquam cor tuum, id est, in summa calamitate totum cor atque omnes eius cogitationes Deo suppliciter expone: vt Psalm. 62. 8.

A Cap. 8. dicitur, effundite coram ipso corda vestra. Nahum 2. 8. Quasi piscina aquarum: de Niniue, quæ antea tam hominibus quàm facultatibus aliunde importatis erat refertissima, vt totius prope mundi opes in eam confluxisse viderentur, itidem vt aquæ in piscinam solent. II. Nomine terræ & arenæ quæ est in littore maris. Iob 27. 16. 16 Comportauit argentum, quasi terram, præparauit vestimenta quasi lutum. Genes 13. 16. Sicut puluis terræ. Gen. 22. 17. & 32 12. & 41. 49. Iudic. 7. 12. 1. Sam. 13. 5. & 1. Reg. 4. 20. 29. Psal. 78. 27. & 139. 18. Ierem. 33. 22. Ose. 2. 1. Rom. 9. 27. Hebr. 11. 12. Velut arena quæ est in litore maris. III. Nomine Stellarum. Gen. 26. 4. & 27. 17. Exod. 32. 13. Deut. 1. 10. & 10. 22. & 28. 62. Nehem. 9. 23. Nahum. 3. 16. Hebr. 11. 12. Sicut stellæ cæli.

ABVSVS *rerum.*

VINVM sanos & commodè degentes iuuat, atq; cor hominis lætificat: febricitantibus verò si vel guttatim paulum hauserint, perniciem & interitum continuo parit. Ita fit vt eadem res, eo-
B dem modo sumpta, vni quidem vitam, alij verò mortem conferat. *Orig. homil. 5. in Lib. Iudic.*

Et mellis satietas vomitum mouet quatumuis mel sit. Vt Salomoni, sic & mihi videtur suum cuiq; negotio destinatum esse tempus. Et videmus quæ per se bona sunt, si non bene quoq; tractentur, boni gratiam amittere, non aliter atq; hybernis mensibus sunt intempestiui flores. Nec mulieres virilis, nec viros muliebris ornatus decuerit. Vt nec luctui conuenit musica, nec in potum lacrymæ. *Nazianzen. lib. . de Theologia.*

In rerum natura quæ spectatissima florent, celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cum alia durent: & in hominum vita quæ florentissima sunt, citissimè vertuntur in diuersum. *Plin. libro 9. capite 15.*

Polypus stupidum alioquin animal in captandis conchylijs incredibili vtitur solertia. Quidam ad solum quæstum suum sapiunt, alibi pecudes meræ. *Plin. lib. 9. cap. 29.*

Vina vasis è taxo factis infusa mortifera sunt; salutaris alioquin eruditio, si in hominem pestilentem inciderit, moribus illius redditur noxia. *Plin. lib. 16. cap. 11.*

C Si multi vino inebriantur, non ideo vites amputamus, sed propius fontes sunt admouendi. Nec protinus abijciendum scientiarum studium, quo multi abutuntur, sed adhibenda cautio, vt fiat salutare. *Plutarch. in Moralib.*

Prometheus Satyrum ignis amplexus ambientem monuit vt à proposito desisteret, & gauderet lumine commodè captato. Sic eadem res & vtilis & perniciosa fit prout ea vteris. *Plutarch. in Moralib.*

ACTIONES *præclaræ.*

ALOE quod vulgo, ob perpetuam viriditatem in Italia *Semper viuum* quoque vocatur, imprimis fouetur à Sole, & cum eius radijs flores illius elegantissimi circumaguntur. Ita quoque actiones præclaræ & laudabiles à Sole iustitiæ, id est, Deo Optimo Maximo conseruantur semperque durant; nec à malis ac inuidis hominibus, tanquam crassioribus nebulis vnquam possunt obscurari vel labefactari.

D

Sol prius à cursu, quam mens proba tramite recto
Flectatur, semper vindice tuta Deo.

ADMONITIONES.

EQVIS non in ipso cursu, sed ante cursum, frenum inijcimus. Iracundi vel libidinosi ante rationibus ac monitis refrenandi sunt, priusquam in periculum ventum sit. *Plutarch. in Moralib.*

Oculo lippienti non est admouendum lumen. Animus affectu laborans non admittit increpationem, huic admisce laudem, & sic medeberis. *Idem.*

Helleborum, tametsi efficax, medici non propinant senibus, aut pueris, aut exilibus. Admonitio sic est temperanda, vt eam is ferre possit, quem cupis emendare: nec solum spectādum est vitium, sed natura quoq; hominis, cuius vitio studeas mederi. *Plinius lib. 25. cap. 5.*

ADOPTIONIS *Gratia.* A

INTVERIS Oleaftrum? vide vt de gratia tuæ adoptionis, & de vera animi modeftia cogitans memoria repetas grauiffimum Apoftoli dictum, Roman.11. cap.v.17. &c. Si nonnulli rami defracti funt, tu verò quum effes oleafter, infitus es eorum loco, & particeps radicis ac pinguedinis oleæ factus es; Ne gloriare aduerfus ramos: quòd fi gloriaris, non tu radicem portas, fed radix te. Dices igitur, defracti funt rami, vt ego infererer. Rectè: per infidelitatem defracti funt, tu verò per fidem ftas; noli altum fapere, fed time.

ADVERSA *Conftantiam defiderant.*

MVSCÆ in fpeculi fuperficie tanquam nimis glabra & expolita non poffunt confiftere, indeque leui momento decidunt, at in corporibus fcabris & duris inhærere diutius & validius illis conceditur. Non aliter viri conftantes in rebus duris & aduerfis omnia magno animo agunt, & quidem ftabilius ac alacrius, quam in fecundis, quas Xenophon ait difficilius effe moderate ferre quam aduerfas. B Et Plutarchus in erudito cõmentario παραμυθικῷ ad Apollonium, inter alia egregia dicta, quæ huc pertinent, hoc quoque exponit: πεπαιδευμένων γὰρ δεῖ καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν, πρός τε τὰς δοκούσας εὐτυχίας τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ πρὸς ἀτυχίας φυλάξαι τὸ πρέπον, id eft, *Rectè enim inftituti hominis eft atque cordati, neque mutari ob euentum rerum quæ videntur profpera, & conftanti animo decorum in aduerfitatibus feruare.* Minimum enim illi obeffe fortuna poteft, qui fibi firmius in virtute quàm in cafu fubfidium collocauit, vt author in Rhetoricis ad Herennium inquit. Videtur etiam ita non inconcinne accommodari poffe ad innocentiam probitatemque vitæ, quòd in ea nullæ fordes adhærefcere, nulla maleuolorum reprehenfio, nullus fortunæ impetus locum inuenire poffit, ficuti de viro bono fecit Aufonius,

> *Securus, mundi inftar habens, teres atque rotundus:*
> *Externæ nequid labis per læuia fidat.*

Et ante ipfum Horat. lib.2. Sermon. Satyr.7. C

> *In feipfo totus teres atque rotundus,*
> *Externi nequid valeat per læue morari,*
> *In quem mancaruit femper fortuna &c.*

Poëta nofter autem,

> *Rebus in aduerfis fis fortis, nempe ea parua*
> *Laus eft virtutis, profperitate frui.*

ADVERSA *Fortium pabulum.*

CARDVELIS (vt Ifidorus ait) ita nominatur, quia fpinis & carduis pafcitur, quare Græcis eft ἀκάνθις. Apparet autem ex Ariftotele lib.9. Carduelem potius effe veterum θραυπίδα quemadmodum etiam Plinius & Gaza verterunt, ἀκάνθιν verò fpinum fiue ligurinum. Noftrum, verò carduelem, vt nomen indicat, fpinas quoq; appetere, ac illis vefci Ariftoteles ait. Ad eundem modum viri fortes & ftrenui, res difficiles & afperas pro pabulo fuæ virtutis habent, & inde ad omnia pericula fubeunda promtiores & alacriores efficiuntur. D Quod imprimis factitant homines militares & vera difciplina bellica exercitati, qui pro religione & patria femper intrepide in armis verfantur, & necessitate poftulante fe vitamque fuam ideo fortiter hoftibus obijcere non dubitant. Quibus planè diffimiles funt mercenarij noftri quidam, quorum (fecundum Claudianum) emta eft fides, venalefque manus, venalia caftra, vt ex Lucano ait Duntherus: quos vir eruditiffimus ingeniosè lanijs comparat, nam quemadmodum hi pecudes, fic illi homines fpe lucri ingulant. Cæfar Capuccius Neapolitanus fcribit alio quodam fenfu hoc hieroglyphicon vfurpaffe quendam fuum amicum, virum probum & fapientem, cui vxor effet non quidem formofa, fed virtute ac moribus eximia, cum Italico dicto, E D'ALTRO NON MI CALE, id eft, hæc mihi fola placet: quod Seneca in Octauia quoq; fubijcit.

Probi-

A *Probitas, fides, moresq́ pudorq́ coniugis*
Placeant marito.

Et Lucretius:

Nam facit ipsa suis interdum fœmina factis
Morigerisq́ modis & mundo corpore culta,
Vt facile insuescat secum vir degere vitam.

Poëta noster autem hieroglyphicon explicans, ita canit,

Aduersos casus fortis sua pabula ducit,
Pro victu vt spinas mollis acanthus habet.

ADVLATIO.

LVPVS animal est Cani simile. Adulator, adulter, parasitus amico similis est. Epictetus apud Stobæum, Serm. 3. Delphini, quo vsque vnda subest, comitantur natantes: in littus verò nunquam B egrediuntur. Adulatores in sereno rerum statu semper manent, in aduerso, vt muscæ, foco extincto, recedunt. *Sotion Serm.* 12. *Stob.*

Ligna dum augent ignem ab ipso consumuntur. Opem dum alunt adulatores, ab eis ipsis pereunt, *Aristonymus apud Stob. eod. Serm.*

Actæon à canibus suis discerptus est. Adulatores eos à quibus aluntur pessundant. *Phauorinus ibid.*

Corui cadauerum oculos effodiunt. Suis laudibus adulatores corrumpunt hominum animos. *Plutarchus de adulatoris & amici discrimine.*

Præterfluens aqua refert colorem subiecti soli. Adulator sui dissimilis est, pro re nata sese adaptás.

Vix deprehenduntur feræ quæ ad similitudinem loci colorem mutant. Adulatores non facilè deprehendunt, qui camæleontis instar, ad quæcunq; dicta & gesta sese flectere norunt.

Speculum quicquid obijcitur imitatur & refert: Sic adulator.

Simia cum nec domum seruare possit vt canis, nec onera gestare quemadmodum equus, nec arare C sicuti boues, parasitatur, ac risum mouet. Adulator cum ad seria & grauia sit inutilis, voluptatum est minister.

Vmbra, quicquid agas respondet & adest. Adulator, quoquo te vertas, sequitur.

Chamæleon omnem imitatur colorem præterquam album. Adulator in turpibus nihil non imitatur: solum quod honestum est imitari non potest. *Plinius lib.* 8. *cap.* 33.

Nihil insidiosius melle venenato: & nihil magis cauendum quam blandus hostis. *Lib.* 21. *c.* 13.

Hyæna, sicut & ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina. Quidam sui dissimiles nunc fortia loquuntur, nunc mollia: nunc Philosophi sunt, nunc nepotes: nunc amici, nunc inimici. *Lib.* 7. *c.* 2.

Hyæna vocem imitatur humanam, & nomen alicuius ediscit, quem euocatum lacerat. Quidam obsequio blandiuntur, donec in perniciem trahant. *Ibid.*

Cupresso non innascuntur cerastæ, propter amaritudinem; nec buxo propter duritiem: Ita pestis adulationis fugit seuera tristiaq; ingenia, mollia captat & facilia. *Lib.* 7. *cap.* 24.

Quod oleum est muscis, formicis, fereq; reliquis insectis, id est adulatio stultis principibus. Siqui-D dem illa oleo peruncta moriuntur: hi assentatione & palponum obsequijs in exitium trahuntur, ipsi trahunt rempublicam. *Lib.* 11. *cap.* 19.

Heliotropium herba spectat semper in eam partem qua sol est, & eo condito florem contrahit. Nonnulli ad regis nutus omnes obsecundant, & in quodcunque viderint propensum, in id feruntur & ipsi. *Lib.* 18. *cap.* 27.

Vitrum mirè crystallum imitatur, res vilissima longè pretiosissimam. Adulatio amicitiam imitatur, res pessima longe optimam. *Lib.* 37. *cap.* 2.

ADVLATOR.

IDEM euenit adulatori quod Chamæleonti, inquit Plutarchus, lib. de amici & adulatoris discrimine, hic enim omni colori se potest similem præstare demto albo; & adulator in ijs quæ digna sunt studio

studio cum se similem præstare nequeat, nihil nisi turpe imitando exprimit. Cum autem parum absit, quin totum corpus eius pulmone impleatur, is spiritu plenus ob raritatem & pellucidam cutim ita distenditur, atq; aptam ad mutationem reddit superficiem corporis. Plinius vero paulo aliter lib. 8. ca. 33. hæc de eo recenset. Ipse Celsus hianti ore solus animalium nec cibo nec potu alitur (notandum tamen, interdum muscis, formicis, & aliis insectis vesci) nec alio quam aeris alimento. Et coloris natura mirabilior: mutat namque eum subinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, redditque semper quæcumque proxime attingit, præter rubrum candidumque. Quæ profecto assentatoribus optime conueniunt, quorum scopus est omnia imitari, & assensum cunctis præbere, præterquam iis, à quorum ingenio longe absunt, qui scilicet candido simplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris verecundiæque rubore sunt præditi. Quare Seneca epist. 44. recte ait, Veritas in omnem partem sui semper est eadem. Quæ decipiunt, nihil habent solidi. Tenue est mendacium, perlucet, si diligenter inspexeris. Vide prouerbium, Chamæleonte mutabilior. & Alciatum Emblem. 53. & Pierium lib. 27. in Chamæleonte.

ADVLATORES *perniciosissimi.*

INTER symbola Octauij Stradæ, Cæsaris antiquarij, hoc de balæna cū pisciculis colludente Eduardo III. Angliæ Regi, qui deuicto Iohāne Gallorum Rege res maximas gessit, tribuitur, quo forte innuere voluit, vel nocere hos grandissimæ belluæ, si nimis se indulgentem illis præstet, vel certe ab illis allectam in minus tuta loca deferri, cum eius certo exitio. Nobis enim & de inuentore, & de inuentionis argumento veritas nondū comperta est. Hoc igitur teneamus, etiam maximis quibusq; animalibus, à minimis sæpe paratam esse perniciem. Nam & Crocodilum, vastum illud Nili monstrum, ichneumon, exiguum animalculum interficit. Nempe, haud aliter adulatores, homines contempti, & quos nulla re lædere, ne dum Principibus damnum adferre aliquod posse putares, maxime tamen noxii sunt, & amplissima sæpe imperia concutiunt ac euertunt. Argute Antisthenes malle se dixit εἰς κόρακας, ἢ εἰς κόλακας incidere: illos quippe mortuos, hos vero viuentes deuorare. Stobæus autem ex Phauorino citat: ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν· οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν. *Quemadmodum Actæon à canibus, quos ipse enutriuerat, dilaceratus fuit, ita adulatores hos, qui ipsos alunt, euertunt.* Sed Plutarchus pulchre ait, adulatores more aucupum vocem suā ad imitationem Regum componere, itaque eos subire ac decipere. Mellitum enim eis venenum est, vt Plinius loquitur, & rectissime Diogene orationem adulatoriam μελιτίνην ἀγχόνην, *melli‹t›am præfocationem*, appellauit, quod assentatione quidem delectaret, cęterum mendacio strangularet admittentem. Grauis etiam est Aristonymi apud Stobæum sententia: τὰ μὲν ξύλα τὸ πῦρ αὔξοντα, ὑπ' αὐτοῦ τούτων διαφθείρεται. ὁ δὲ πλοῦτος ἐκτρέφων τοὺς κόλακας, ὑπ' αὐτῶν τούτων διαφθείρεται. i. *Ligna dum augent ignem, ab ipso consumuntur. Opes dum alunt adulatores, ab eis ipsis pereunt.* Hic refert etiam distichum,

Vilis adulator blande mentitus amicum,
Si ingeris, admissus maxima damna dabit.

Quamdiu Adulatores Principem circumobsident, ægrotat Respublica, quæ conualescit iis de medio sublatis.

Ipse sui est morbi medicus leo: vos quoque Reges,
Assentatores pellite sponte malos.

Referunt Physiologi leonem febricitantem, Simia animali ridiculo & ad adulationem facto, vescentem conualescere. Assentatores & parasitos Comicus δημοπιθήκους, populares simias festiue vocat. Eosdem tineas & sorices palatij Constantinus Imperator nominare solitus est. Curtius eosdem regum malum perpetuum appellare non dubitauit. Et Bias rogatus, quænam bellua omnium maxime noxia putaretur à sapientibus: Inter feras (respondit) tyrannus; inter cicures adulator. Principum omnium præstantissimus Dauid, Psal. 101. canebat, Qui clam obtrectat proximo suo, cum funditus perdam. Oculi mei intenti erunt ad eos, qui in terra veritati student, vt mecum versentur. Non habitabit domi meæ qui dolum facit; qui mendacia loquitur, nihil firmi apud me habebit. Et hæc quidem vtinam Christiani Principes serio, quamuis sero meditentur.

ADV-

ADVLATORES *arcendi ab aulis Principum.*

A DIOSCORIDES & alij rerum simplicium scriptores tradunt Cupressum non solum blattas & tineas ob suam acrimoniam non ferre, sed eas repellere: quin etiam dissectas ligni particulas aliis rebus appositas eiusmodi animalcula inde arcere. Atque ideo apud veteres simulachra potissimũ ex hac arbore fiebant, ob materiæ perpetuitatem, cum cariem non sentire dicatur. Vnde simulachrũ Iouis Romæ in arce ex cupresso ab V. C. sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, suo adhuc tempore durasse Plinius testatur annis circiter ducentis. Admonentur hoc hieroglyphico principes & magni viri, vt suam grauitatem & recte administrandi studium in omnibus rebus suis semper obseruent, ac imprimis adulatores, gnathones, & eiusmodi farinæ homines, reipub. pestes, singulari seueritate à se repellant, nec eorum consuetudine sese oblectent, multo minus aures faciles ipsis præbeant. Sic interrogatus Demosthenes, quodnam animal pessime morderet, respondit, ferorum quidem calumniatores: cicurum autem, Assentatores. Et Clemens Alexandrinus dixit Adulationem esse amicitiæ morbum. Aut enim laudat vituperanda, aut contra sæpe vituperat omni laude digna. Seneca
B etiam adulatores suorum dominorum non tam arrisores quam arrosores apposite nominat. De quibus integrum commentariolum doctissimum composuit Plutarchus. Cæterum, lepido disticho cupressus nebulones istos perstringit,

Ite leues procul hinc aliorum in prædia blattæ:
Nöster adulantes nescit amare decor.

ADVLTERIVM.

IN Græca editione vetere bibliorum, Prouerb. nono legitur, Ἀπὸ ὕδατος ἀλλοτρίου ἀπέχου, καὶ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας μὴ πίῃς, id est, *Ab aliena aqua abstine, nec ex alieno fonte bibas.* Vetat hoc hieroglyphicon ne quis rem habeat, aut corpus commisceat cum aliena coniuge. Quod qui faciunt, dicuntur διαβαίνειν εἰς ὕδωρ ἀλλότριον, id est, *Descendere in alienam aquam*, & ὑπερβαίνειν ποταμὸν ἀλλότριον, alienum fluuium traiicere. Hebræi libro, qui inscribitur, *Pirke Aboth*, id est, Capitula vel apophthegmata
C patrum, referunt Iose filij Iochanam, dictum illud, Omni tempore quo homo multiplicat colloquiũ cum muliere, accersit malum sibimetipsi, & impeditur à studio legis, tandemque descendit in gehennam. Eodem libro dicit Rabbi Akiba, Risus & leuitas capitis assuefaciunt hominem ad scortationẽ. Huc referre placet sententias quasdam Ben Syræ, vetustissimi Hebræi, Propter formosam mulierem, inquit, multi perierunt: & ob eam robusti quique fuerunt interfecti. Abstrahe carnem tuam à muliere venusta, tanquam à carne prunarum instar adurente. Absconde oculos à muliere formosa, ne forte te capiat rete eius.

Aquæ furtiuæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior. Prouerb. 9. 17. Verba sunt mulieris impudicæ, quæ in foribus desidet, ac prætereuntes obseruat, vt illos pelliceat ad se blandis verbis. Intelligit autem per aquas furtiuas adulterinum concubitum. Quidam existimant metaphoram à re rustica ductam esse. Quemadmodum enim in pratis irriguis, vicinorum alter alteri, vix inde digresso, aquam rursus eripit, eam in fundum suum deducturus, ita mœchi, maritis absentibus, statim in illorum ædes clanculum irrepunt, & vxorum amorem paulatim in se deriuant, donec tandem optato harum
D congressu potiantur. Vnde apud Latinos Riuales dicti, qui eamdem amarent mulierem, siue ea virgo esset, siue iam marito iuncta, quod expressit artis huius magister his verbis:

Me tibi riualem, si iuuat, esse veta. Eodem referenda sunt sequentia dicta de *pane abscondito*, qui nimirum proximo subducitur, & in occulto deuoratur. Cæterum toto hoc dicto nihil aliud agit impudens adultera, quam vt stolidis persuadeat illicitam & furtiuam Venerem longe dulciorem esse honesta consuetudine piorum coniugum in legitimo matrimonio. Nam ea est mentis humanæ peruersitas in plurimis, vt nolint sese ad certum thori fœdus adstringi, sed in exercendis libidinibus temere vagari cupiant: imo illas vehementius appetant, quarum conuersatione ipsis diuina lex interdixit. Sic Dauid, quamuis multas admodum vxores aleret, 2. Samuel. 12. vnicam tamen Bathsebam, Vriæ coniugem, impotenti amore deperibat. Et plerumque adulteri, cum domi formosissimas ha-

beant vxores: nihilominus furiosa dementia perciti, turpissimas meretrices & adulteras sectantur. A
Quod vere est, τὴν πηγὴν ἀφέντας τὴν καθαρὰν, ἐπὶ τοῦ βορβόρου τὸν ὀχετὸν τρέχειν, id est, *puro fonte relicto ad immundi cœni cloacam currere*: quemadmodum D. Chrysost. in 13. cap. epist. ad Rom. homil. 24. commentatur.

Similia dicta, cum in Sacris, tum etiam apud profanos scriptores, passim reperiuntur. Syracides vtramque picturam in eadem causa est imitatus, priorem quidem de *aqua*, cap. 26. vers. 15. Mulier procax, inquit, sicut viator sitiens, ab omni aqua proxima bibit. Posteriorem, de *pane furtiuo*, cap. 23. v. 24. homini scortatori quilibet panis dulcis est. Inter Ethnicos primus omnium Pindarus hanc sententiam à Salomone mutuatus videtur. Is enim teste Clemente Alexandrino, lib. 3. Pædag. cap. 11. dixit:

> Γλυκύ τι κλεπτόμενον μέλημα Κύπριδος. Id est,
> *Res dulcis est, furtiua cura Cypridis.*

Huic respondet Senarius, quem citat Plutarchus in Erotico; vbi postquam detexit nebulonem, qui supercilia tollens, & se philosophum professus, nimirum foris, metu legum, noctu dum alii quiescunt, reipsa dicit, B

> Γλυκεῖ ὀπώρα, φύλακος ἐκλελοιπότος:
> *Suaue pomum, si quidem custos abest.*

Similitudine petita à pueris furacibus, qui hortos alienos obseruant, & quamprimum vident ὀπωροφυλάκιον custode suo destitutum, sepem transcendunt, & fructus arborũ furtim decerpunt. Hinc istarum obscœnitatum professoris carmina:

> *Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius vrit,*
> *Ferreus est, si quis, quod sinit alter amat.*

Et alio loco idem;

> *Nitimur in vetitum semper cupimusque negata.*
> *Sic interdictis imminet æger aquis.*
> *Quicquid seruatur cupimus magis, ipsaque furem* C
> *Cura vocat; pauci, quod sinit alter, amant.*
> *Indignere licet, iuuat inconcessa voluptas.*
> *Sola placet (timeo dicere) si qua potest.*

Verum his profanis cogitationibus opponendæ sunt diuinæ comminationes de grauissimis pœnis, quæ adulteris omnibus imminent. Harum nonnullas etiam Ethnici modestiores annotarunt. Menedemus apud Diogenem Laertium iactabundo cuidam adultero dicebat, ἀγνοεῖς, ὅτι οὐ μόνον κράμβη χυλὸν ἔχει χρηστὸν, ἀλλὰ καὶ ῥαφανίδες; id est, *Ignoras non modo braßicæ succum inesse iucundum, sed & raphano?* Suauis primus gustus raphani, sed postremus amarus, & tandem esus difficilis concoctionis. Alludit forsitan Menedemus ad pœnam veterum temporibus in mœchos constitutam, de qua procax illa Pythias apud Terent. Eunuchum act. 5. Scen. 5. Suidas in voce ῥαφανιδωθῆναι, & Aristoph. in Nubibus, act. 3. Scen. 3. Pindarus autem in Isthmiis, Od. 6.

> —— τὸ πὰρ δίκαν
> Γλυκὺ, πικροτάτα μένει τελευτά. Id est, D
> *Quod præter honestatem dulce est, finis manet amarißimus.*

Sed hæc omnia illustriora sunt in Salomonis contextu, præsertim v. 18. vbi de æternis & horrendis istorum suppliciis agit. At iuxta D. Hieronymi sententiam, Aquæ furtiuæ & panis abscõditus doctrinam adulterinam indicant, quæ stultis ac perditis suauior videtur, quod dictum adulterii corporalis & spiritualis analogiam respicit.

Cap. 20. Prouerb. v. 17. Suauis est homini panis mendacii, sed postea implebitur os eius calculo. Hæc Salomon non tam de adulteris, quam de adulatoribus, parasitis, mensarum asseclis,

> *Qui bona summa putant, aliena viuere quadra.*

Furibus, fœneratoribus & rapacibus hominibus, intellexisse videtur.

Salomon Prouerb. Cap. 6. v. 27. Scortationis & adulterii periculum hieroglyphico elegantissimo designat;

A designat; Numquid potest, inquit, homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant? Interrogata Hebræorum affirmationem continent. Ignem vero in sinu vel intra vestimentum portare dicuntur, quicumque domi suæ malum aliquod intestinum alunt, quod paulo post flammæ instar omnes ipsorum facultates depopulatur. Sapiens hoc loco phrasim illam in specie ad meretrices & adulteras accommodat. Quemadmodum enim ignis tametsi hominibus aliquamdiu calore suo suauiter blandiri, eosque molliter fouere videatur, tandem tamen ijs accidit idem quod euenisset Satyro, nisi Promethei voce fuisset mature ad saniorem mentem reuocatus, Plutarcho teste. Cum enim ignem, vt primum ei apparuit, Satyrus osculari & complecti vellet, Prometheus exclamauit, Heus hirce. Lugebis miser barbam tuam: tangentem adurit. Ignis, vt ex Xenophonte refert Stobæus, serm.50. tangentes solum vrit: pulchri vero etiam procul distantes inflammant. At interdum etiam nutrimentis & viribus acceptis, integras domos cum cuncta supellectile ignis in cineres conuertit: Ita eiusmodi mulierculæ, simulata sua beneuolentia, stolidos amatores bonis omnibus exuunt, & in horrendas calamitates præcipitant. Pythagoras dicere solitus est, Idem esse in ignem ac in mulierem
B incidere. Et apud Comicos Scortum fundi amantium calamitas sæpius appellatur. Porro adulterij atrocitas in sacris literis hac eadem similitudine sæpius exaggeratur, præcipuè verò Iobi 31. cap. v.12. vbi flagitium illud appellatur ignis, qui vsque ad perditionem deuorat, & prouentus omnes eradicat funditus.

Potest etiam paulo aliter exponi, vt in illos competat, qui primum quidem ad tempus sua scelera clandestinis artibus tegere conantur, sed tandem deprehensi rapiuntur ad supplicium. Id confirmat Sapiens in parabolæ ἀνταποδόσει. Eodem modo (inquit) nemo impunè habiturus est, qui proximi sui vxorem attinget: tandem enim, etsi pede claudo, veniet dies vindictæ, scelus admissum in lucem proferens, & adultero pœnas infligens debitas. Hinc natū Socrati adscriptum Sermon.6. Stobæi dictum, οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατὸν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ, id est: *Nec ignem veste occultare possibile est, nec turpe peccatum diuturnitate temporis.* Vt enim ignis veste superiniecta nequaquam opprimitur, sed ardentiorem flammam sub illa concipit, ac postea maiore violentia erumpit: sic in hominibus.

C

—— alitur vitium, viuitque tegendo,

quo magis occultatur, eo magis interim crescit, atque iram Dei exasperat, quæ, vt eleganter scribit Valer. Max. lib.1. cap.1. lento gradu ad vindictam sui procedit, & tarditatem supplicij grauitate compensat. Tarditas illa vero, sicut loquitur S. Petrus est admirabilis illa patientia qua clemens & benignus Dominus omnes, etiam ferocissimos quosque, vt tempora Noachi arcam construentis testantur, varijs modis inuitat ad resipiscentiam.

Etsi quæ de Viperæ cum Muræna coitu litteris consignata sunt, falsitatis coarguant Rondeletius, hipp. Saluianus, Baldus, Angelus: iucunda tamen & valde hieroglyphica sunt, quæ de illo apud scriptores complures leguntur: Viperam nimirum veneno prius posito consortem murænam sibilo euocare è mari: hanc autem sponte illi morem gerere, atque in littore cum illa commisceri. Tradunt hoc constanter Horapollo in hieroglyphicis, Oppianus, Ælianus, Philo in Iambis, Licinius Macer apud Plinium, & Achilles Statius graphicè admodum lib.1. de Clitophonte & Leucippe: Aristoteles quoque & Theophrastus murænam non raro in siccum exire testantur, pluresque qui eadem
D asserant, commemorat Scholiastes Nicandri in Theriacis eius. Sequuntur illos Basilius Magnus & B. Ambrosius in hex. vterque ad matrimonio conuenientem reuerentiam, & coniugale obsequium rem eruditè transferens. Quo sensu etiam Alciatus hoc hieroglyphicon accepit, & lepidissimo Epigrammate descripsit. Sed cum non eiusdem generis sint hæc animalia, idcirco longe rectius ad violationem thori alieni referri forte posset. Nam & in murænarum genere, teste Aristotele, mares sunt, vt alienigenam sectari necesse non habeant: & pulcherrimè Basilius dicto ante loco ait: ὅτι μοιχεία τις ἐστὶ τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή: veluti adulterium quoddam naturæ esse hunc viperæ & murænæ concubitum. Et idcirco eos, qui alienæ matrisfamilias corruptores sunt, considerare debere cuiusmodi bestiæ sint similes. Ægyptios sane hominem ἀλλοφύλων μίξει χαιρόμενον murænæ typo expressisse etiam Horapollo scribit. Pulchrum sane est Euphronis illud:

οὐκ ἔστι μοιχοῦ μεῖζον οὐδὲ ἓν κακόν: A
ἐν ταῖς γὰρ ἑτέρων βούλετ' ἀτυχίαις τρυφᾶν.

Non est adultero vllum maius malum:
In aliorum enim infortuniis delicias quærit.

Omnibus Diuinis & humanis legibus damnatur sacri concussio lecti.

Nauclerus in portu naufragium faciens, neutiquam veniam assequitur. Et vir, post nuptialem portum aliena coniugia inuadens, vel mulierem alienam curiosius spectans, nullam habebit defensionem, tam apud Deum, quam apud homines, etiam si sexcenties naturæ voluptatem prætexat. Chrysostom. *Serm. 9 de Ozia.*

In adulteros rotundum extat & elegans eprigramma, quod descibere libet.

Vis orbem excindi? Subuertito funditus vrbes,
Vis vrbes ipsas tollere? tolle domos.
Vis delere domos? careat fac coniuge coniux,
Vanaq; sint sancti fœdera coniugij.
Ergo perire domos, vrbes, orbemq; necesse est:
Orbe vel expelli quisquis adulter erit. B

ÆQVANIMITAS.

DE Sphingibus, Diodorus Siculus & Plinius multa tradunt, & Natalis Comes caput peculiare habet, nempe 8 li. 9. suæ Mythologiæ, vbi ad finem, per Sphingis fabulam, inquit, id significatum fuisse ab antiquis sapientibus crediderim: suam fortunam æquo animo cuique esse ferendam, quam tamen si quis ægerrimè ferat, omnino ferre necesse sit. Nam quid significant alæ? an non fortunæ inconstantiam? Aut cur vngues in prædam flexæ illi tribuuntur? nonne quod vndecumque libuerit omnia potest auferre? Cur humana est facies? quia humanum est subijci calamitatibus & vicissitudinibus fortunæ. Leonina pars forti animo esse ferenda aduersa significat, quæ vel vi omnino sunt ferenda. Si quis enim miserias prudenter sustinere nequiuerit, aut nisi se sapienter inter aduersa custodierit, ille ab ipsa Sphinge crudelissimè torqueretur & laniatur. Atque, vt summatim dicam, nos monere per hanc fabulam sapientes voluerunt, aut prudentia & Mineruæ consilio fortunæ iniquitatem esse superandam: aut si minus istud fecerimus, nos ab illa superari oportere. Nam quid agitur in ænigmate Sphingis? an non de humana imbecillitate? cum nihil nascatur homine debilius aut C calamitosius. Hoc sensu Sphingem etiam dictam possumus asserere ἀπὸ τοῦ σφίγγειν, id est, confringere vel vincere, quod diuina prouidentia (quam Ethnici forturam finxerunt) nos sibi potenter subijciat, ita vt ducat volentes, nolentes trahat: nec penes nos sit tantæ sapientiæ nodos soluere, vel arcana rimari, sed æquis oporteat animis eius scita & mandata sequi. Huc pertinent disertissimi versus Cleanthis, quos Seneca Latinos fecit, epist. 107.

Duc me, parens, celsiq; Dominator poli,
Quocumq; placuit. nulla parendi mora est.
Assum impiger. fac nolle: comitabor gemens,
Malusq; patiar, quod pati licuit bone.
Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Addit ille Sapiens: sic viuamus, sic loquamur. Paratos nos inueniat atque impigros fatum. Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit. At contra ille pusillus ac degener, qui obluctatur, & de ordine mundi malè existimat, & emēdare mauult Deos, quam se. Sequens tetrastichon instituto nostro conueniens etiam appingamus: D

Humana vita pluribus molestiis
Est mixta, quæ vitare nullis est datum.
Prudens sequetur ergo quo ducet Deus,
Fortiq; mente damna quæuis perferet.

Cæterum Ægyptij Sphinges in templorum suorum vestibulis collocasse videntur, quod mystica dogmata, præsertim de diuina rerum administratione, mentes humanas veluti ænigmatum nodis obligare debeant, & sint pia quadam ignoratione colenda. Alciatus emblem. 187. ad rerum ignorantiam Sphingis hieroglyphicum retulit, quod ex Cebetis tabula eius interpres confirmat. Sed addit ex Clemente Alexandrino 5. Stromat. & Dione Chrysostomo Orat. 10. alias significationes, de ingenij solertia, de corporeis viribus, & de iustitia. Porro superius dicta de æquanimitate & in aduersis constantia Deum sequente nobis sufficiunt.

Dum

A Dum autem manum tollimus de tabula, occurrit Ioann. Goropius, qui hieroglyphicorũ lib. 8. pag. 124. Collocari solent (inquit) Sphinges pro templorum foribus, & in ipsa etiam Palladis galea, vt monerentur homines in ijs quæ viderent, se mentem suam & omnem intelligentiam captiuam dare debere ipsis religionis arcanis, nec fas esse de ijs iudicare, nisi mox leoninum diuinitatis robur, & celerem vindictam exspectare vellent. Redigenda enim erat in captiuitatem intelligentia, dum sacros ritus & ceremonias, quarum caussas ignorarent, homines videbant. Hermathenæ autem libr. 6. pag. 131. idem, erat (inquit) Sphinx, non animal, cuius Diodorus Siculus & alij meminerunt, in Simiarum genere; sed hieroglyphicum religionis signum, templis maximè præponi consuetum; quo obscurè indicaretur quæcumq; in veterum religione fierent, ænigmata esse, omnesque ceremonias & ritus alia prorsus signare, quam prima fronte viderentur. Alia autem quæ subiungit Goropius quum Ægyptijs & alijs Ethnicis ante apostolorum prædicationem ignota fuerint, sciens volens omitto.

ÆQVANIMITAS.

B IN omnibus rebus bene agendis ac recte administrãdis nimia vehementia & austeritas summopere improbatur; at contrà facilitas quoq; modum omnem excedens non parum nocet, mediocritas vero sicut alijs in rebus vniuersis, hic quoq; locum habet & plurimum commendatur, æquanimitas scilicet quædam ac beneuolentia conueniẽs. Nam & ramus paulatim flectendo obsequitur, vi autem attractus rumpitur. Sic Terentius in Adelphis præclaram sententiam nobis proponit:

Et errat longè quidem mea sententia,
Qui imperium credat grauius esse aut stabilius
Vi quod fit, quam illud quod amicitia adiungitur.

Et Cicero secundo libro de Officijs; Malus (ait) custos diuturnitatis metus, contraq; beneuolentia fidelis vel ad perpetuitatem. Atq; idem autor alibi dicit; Omnibus odio est crudelitas, & amori pietas ac clementia. Sunt autem versus integri apud Ouidium:

Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus:
C *Frangas, si vires experiare tuas.*

Atque id quidem locum habet apud homines liberales & tractabiles, non autem barbaros istos Scythas & Moscos nimirum, duriori disciplinæ assuetos, in quos potius congruit Agesilai dictum, teste Plutarcho, quod de Asiæ populis nonnullis solitus est referre; Si libertate fruerentur (inquiens) malos, sin seruirent bonos esse.

ÆTAS *hominis.*

IN oculo cæci vitium, nocte durante, cæcitatis est, sed non apparet, nec discernitur inter videntem & cæcum, nisi luce veniente. Sic in puero vitium non apparet, donec ætatis prouectioris tempus occurrat. *D. Augustinus, De verbis Apostoli.*

Ex amphora primum, quod est sincerissimum effluit, grauissimum quodq; turbidumq; subsidit: sic in ætate nostra, quod optimum id primum est. *Seneca epist. 109.*

Illa herba, quæ in segetem frugemque ventura est aliã constitutionem habet tenera & vix eminens sulco; aliam cum conualuit, & molli quidem culmo, sed qui ferat onus suum constitit; aliam, cum
D flauescit & ad aream spectat, & spica eius induruit: in quamcumq; constitutionem venit, eam tuetur, in eam componitur. Alia est ætas infantis, pueri adolescentis, senis. Ego tamen idem sum, qui & infans fui, & puer, & adolescens. *Idem, epist. 121.*

ÆVVM.

ÆVVM innuentes Ægyptij, referente Horapolline hieroglyphicôn libr. 1. cap. 1. Solem ac Lunam pingunt, quod hæc æterna sint, æuique fluxum producentia elementa. Quin & aliter æuum pictura exprimere volentes, serpentem delineant, cuius cauda reliquo inuoluatur ac tegatur corpore. Hunc Ægyptij quidem lingua sua Vræum, Græci vero Basiliscum appellant. Eumdem ex auro conflatum Dijs circumponunt. Cæterum hoc animali æuum significari propterea Ægyptij dicunt, quod

cum tria sint serpentium genera, solum hoc ex omnibus immortale est, cætera mortalia: vtpote cum A quoduis aliud animal solo afflatu absq; vllo morsu serpēs hic interimat. Vnde & quoniam vitæ necisque potestatem habere videtur, merito sane Deorum capitibus inseritur.

AFFECTVS *cæcus*.

INIMICITIA perpetua laborant mustelæ & bufones. De mustelæ remedijs in pugna contra eosdem & serpentes testantur naturalis historiæ scriptores. Nihilominus perhibent hoc cautum & astutum alioqui animalculum, nescio quo errore impulsum, sponte sua interdum in os bufonis inimici sui irruere, atque ita nonumquam perire, haud aliter quam viperam caput maris ori suo insertum præmordere quidam aiunt: sed apud veteres Scriptores nusquam reperitur annotatum. Quadrat hieroglyphicum illud in illos qui satis caute ac prudenter in alijs suis rebus versantes, interdum tamen cæco iræ, libidinis, auaritiæ, ambitionis, vindictæ affectu rapti, se à tramite virtutis abduci sinunt, ac ita sæpe ruunt in manifestam perniciem. Quem affectum violentum Seneca duobus locis B egregie depingit, prior extat in Hippolyto:

—— Furor cogit sequi
Priora: vadit animus in præceps sciens,
Remeatq; frustra sana consilia appetens.

Alter est in Medea:

Cæcus est ignis stimulatus ira,
Nec regi curat, patiturq; frenos:
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obuius enses.

Et fortissimis quibusque ratio placidis dictis semper occinit, Vince animum, qui cætera vincis. Ei qui nimium suo affectui indulgens in pericula grauissima incidit, confestim Minerua occurrit, & veluti suum Achillem retrahens, clamat,

Cætera qui vincis, tibi cur dominata voluptas C
Te haud improuisum mergit in exitium?

AFFECTVS *compescendi, frenandi, moderandi.*

OCVLORVM acies pura & lucida acute omnia intuetur, neque in deprehendendis tenuissimis corporibus laborat. Verum si quis malus humor à capite, vel caligo aliqua ad oculum ascendit, densa quidem ante pupillam nebula obijcitur, quæ ne quidem crassiora corpora videre sinit. Quum omnis perturbatio quæ animam offenderat, purgata est, intenta obiecta omnia prospicit. Sed quādo plurimis turbatur affectibus, vim omnem illam amittit, & nihil altum intueri potest. *Chrysost. homil. 1. in Ioann.*

Qui contudit caput serpentis, reliquum corporis longum syrma necauit. Qui primos vitiorum surculos eradicat, etiam cætera quæ inde proueniunt, sustulit. Hoc vero numquam eueniet, nisi postibus nostris effusus fuerit cruor eius (nempe Christi) qui interfectorem interfecit. Bifariam necantur affectus, scilicet primogenitis pereuntibus, & nostris ianuis, ob sanguinis aspersionem in tutum collocatis. *Procopius in Exod.* D

Feræ blanda manu si demulceantur, leui cicurantur conamine. Et libidines, pauores, animi mœrores, aliaq; eiusmodi veneficia mala consuetudine sopita, nec perpetuo irritamento efferata, vi rationis mansuetiora deinde fiunt. *Basilius Magnus ad Gregor.*

In Magno fluctu non sistitur nauis, nisi hanc retineat pondus anchoræ alto vado infixæ. Et in magnis procellis rerum summa ratio animum cohibere debet, ne ab affectibus auferatur. *Plutarchus.*

Pro nauis magnitudine velis est vtendum. Et cupiditates pro virili sunt moderandæ. *Idem.*

Equi iam mansuefacti, etiamsi auriga non moderatur habenas, tamen sua sponte viam ineunt. Et affectus à ratione iampridē domiti assuefacti, nec in somnis, nec in morbis, sopita ratione quicquam tentant quod turpe sit. *Idem.*

AFFE-

A

AFFECTVS & RATIO.

PLATONIS Phædrus, seu Dialogus de Pulchro hieroglyphicum pingit equi indomiti & domiti, quibus omnis generis cupiditates significare voluit, quæ si Rationi obtemperent bonæ sunt, sin minus prauæ euadunt. Quapropter ira, superbia, alijque praui affectus, si Rationis rectæ quasi vinculo & freno non coërceantur ac confringantur, homo suæ potestatis amplius esse nequit, sed effe- ratur in omnes partes, & extra se rapitur. Contra

—— Dijs proximus ille est,
Quem ratio, non ira, mouet;

inquit Cladianus in Mallij Theodori panegyrico. Et sane,

B

Affectus quisquis mentis moderatur habenis,
Fertur equo domito: qui vagus, ille fero.

Est autem Ratio nihil aliud quam de humanis diuinisq; rebus, quatenus tamen eæ ad nos spectant, verum iudicium ac purus sensus. Opinio vero, de ijsdem est futile fallaxque iudicium. Cicero lib. 1. de Offic. Ratio præsit, appetitus obtemperet. Quæ magis theologicè explicat Diuus Chrysostomus hom. 5. in Isaiam: Anima laxans (inquit) habenas cupiditatibus extra ratione̅ positis, quouis rapitur, nec aliter quam equus ferociens, vbi frenũ ore, sessorem tergo excussit, fertur quouis vento velocius, omnibus obuijs intolerabilis. Ergo timore Dei, qui Christianis est vera ratio, vndique constringendæ sunt cupiditates, & intra suos limites continendæ.

AFFECTVVM *tormenta.*

VIs ignis absumit omnem obiectam materiam. Affectus excandescens corrumpit quicquid fit obuium. *Philo.*

C

Oculus turbatus aliud pro alio cernit, & mens prauarum cogitationum confusione perturbata idem patitur. *Chrysostomus.*

Venti quidam feri atque immanes, cum in serenum irruerint pelagus, ipsum totum à fundo perturbant, adeo vt & arena sæpius vndis misceatur. Animi affectus cum irruperunt, cuncta miscent, superiora ad inferiora detrahunt, excæcantq; mentis clarissimum lumen. *Idem.*

Subitis procellis crescentes amnes legitimum excedunt alueum, & super segetes vel plantarum culturam præcipites lati, rusticorum operum salutem atque ornamentum euertunt. Sic & animus affectuum nimia vi à rectis ratiocinationibus depulsus, falsis atq; improbis opinionibus corrumpitur, quæ eius menti pro ebriorum more, quibus nimia crapula interiores concire solet ægritudines, velut ex latibulis repentia quædam animalia confundunt mentem, ab ijsque cogitur proprias eorum voces personare. Si vero manifestioribus exemplis opus sit, improbitatem animi inconditæ plebis assimilabimus imperio. *Maximus Tyrius, Serm. 17.*

D

Timidi, & qui nauseæ nauigando sunt obnoxij, existimãtes se meliuscule habituros, si sedes mutauerint, nihil tamen proficiunt, bilem timiditatemque secum circumferentes: ita aliud vitæ genus animo non eximit ea quibus grauatur & turbatur, nempe rerum inscitiam & rationis imperfectionem, ac illud vitium quod nequit & nescit recte præsentibus vti. *Plutarch.*

Periculosior est tempestas quæ non sinit in partum appellere, quam quæ vetat nauigare. Et grauiores sunt animi motus, qui hominem consistere non sinunt, ratione perturbata, sed in fluctus commotos auferunt præcipitem. *Plutarch.*

Hominem vehementer ægrotum, vel lunæ deliquium, vel ventus asperior, vel maris decessus, aut huiusmodi quæpiam leuis commutatio tollit de vita. Sic animos imbecilles & affectibus corruptos quæuis offensa perturbat: cum qui firmis sunt animis istiusmodi non sentiant.

Podagra laborantes ad leuissimum tactum acerbe conqueruntur, & dolore graui perculsi gemunt: animi prauis affectibus oppressi nullam monitionem sustinent.

AFFIXI *rebus caducis.*

D. Bernardus Serm. 1. de Aduentu; Quibus assimilabimus, inquit, homines generationis huius, aut quibus comparabimus illos quos videmus à terrenis & corporalibus consolationibus auelli separariq; non posse? Profecto ijs similes sunt qui submersi periclitantur in aquis. Nimirum videas eos temere nec vlla ratione prehendere, quod primum occurrerit manibus, quicquid sit illud, licet sit tale aliquid, quod omnino non possit prodesse, vt sunt radices herbarum cæteraq; similia. Sic pereunt in hoc mari magno & spatioso miseri, dum peritura sectantes omittunt solida, quibus apprehensis emergere & saluare possent animas suas. Neq; enim de vanitate, sed de veritate dicitur, Cognoscite eam, & liberabit vos. Hæc Bernardus. Ad eundem modum Clemens Alexandrinus stultos ait non veris ac solidis rebus, sed ijs tantum quæ specie tenus abq; opinione sunt animum adijcere: perindeq; illis, vt mente captis accidere, qui alba nigra esse sibi fingunt. In D. Bernardi dictum hæc Billius,

An sapit is, pressus qui fluctibus accipit algam;
Nec solidis nixus littora tuta petit?
Haud magis ille sapit, qui vitæ in fluctibus huius
Præponit solidis fluxa, miserq; perit.
Vt fugias tanti discrimina ponti,
Nec caput ista minax obruat vnda tuum: B
Spemq; fidemq; agapemq; tene, fluxa omnia linquēs,
Has nihil in tabulas vlla procella potest.

AFFLICTIONES.

1. SOL diu nubibus obtectus lætius postea splendet, & ver post hyemis tristitiam est acceptius; iucundior tranquillitas blanda, & mare quietum post ventorum seditiones & perturbationem aquarum littoribus allidens: sic post afflictiones nobis vita tranquillior. *Nazianzen. in orat. de Cypriano.*

2. Nisi præcesserit pugna non potest esse victoria: cum fuerit in pugnæ congressione victoria, tunc datur vincentibus corona. Nam gubernator in tempestate dignoscitur, in acie miles probatur. Delicata iactatio est cum periculum abest, conflictatio in aduersis probatio est veritatis. Arbor, quæ alta radice fundata est, ventis incumbentibus non mouetur: & Nauis quæ forti compage solidata est, pulsatur fluctibus, nec fertur. Et quando area fruges terit, grana fortia & robusta Ventos contemnunt: C inanes paleæ flatu portante rapiuntur. Sic & Paulus post naufragia, flagella, post carnis & corporis grauia tormenta, non vexari, sed emendari se dicit in aduersis. *D. Cyprian. serm. 4. de Mortalitate.*

Sicut ab vno igne aurum rutilat, palea fumat, & sub eadem tribula stipulæ comminuuntur, frumēta purgantur: nec ideo cum oleo amurca confunditur, quia eodem præli pondere exprimitur: Ita vna eademque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat: malos damnat, vastat, exterminat. Vnde in eadem afflictone mali Deum detestantur, atq; blasphemant, boni autem precantur & laudant. Tantum interest, non qualia, sed qualis quisq; patiatur. Nam pari modo exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat vnguentum. *D. Augustinus lib. 1. de ciuit. Dei cap. 8.*

Non caret admiratione paruulam ac elegantem plantam Rorariam, plerumque sabulosis ac vdis locis, interdum etiam vmbrosis syluis prouenientem, & quæ cum capillaribus herbis magnam habet affinitatem, veteribus forsitan ignotam, ad multos morbos tamen efficacē, quantumuis etiam æstate ardentissimis Solis radijs sit exposita, nunquam tamen folia ipsius, caua instar pusilli cochlearis, roscido quodam humore destitui, eorumq; lanuginem admodum teneram guttulis quibusdam pellucidis D semper madere, vnde etiam nomen sortita est, vt Rorem solis ac Rorariam recentiores nuncuparint. Illustris profecto hæc imago est, nos etiam in summis æstibus ac caloribus calamitatum & afflictionū nunquam flaccescere aut succumbere, si ex sacratiss. verbi diuini fontib. viuidum semper ac roscidum succum, qui nos subinde recreet, alat, ac sustentet, hauriamus. Qui alioquin nimis rerum humanarum ac caducarum cupiditate dissipatus ac consumptus, perpetuum marcorem & tandem interitum perniciosum producit. vnde Chrysost. in epist. ad Corinth. Homil. 26 Roraria igitur,

Syrius vt flagret, viret ac perfusa liquore est.
Candida sic durant pectora, firma fide.

A Seneca in lib. de prouidentia: Id, inquit, in quoque solidissimum est quod excercuit. Non est arbor solida nec fortis, nisi in quam ventus frequens incursat. Ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit: fragiles sunt quæ in aprica valle creuerunt. Pro ipsius ergo bonis viris est, vt esse interriti possint, multum inter formidolosa versari, & æquo animo ferre quæ non sunt mala, nisi male sustinenti. Hæc ille. In hanc vero sententiam adhuc multo neruosius D. Chrysostomus, Homil. 32. in Genesin breuiter hæc commentus est: vt arbores quæ radices altius miserint, quamuis summum ventorum excipiant impetum, non frangi aut euelli possunt: sic orationes quas pius animus Deo suo reddiderit perquam tuto affixæ efferunt sese in excelsum, nulloq; peruertuntur aggressu cogitationum. Hæc Chrysostomus. Ventorum incursionibus certe arbores solidantur. Animus enim recte institutus multisque ærumnis ac aduersitatibus exercitus, eo fortius in malis resistit, & radices constantiæ firmiores agit. Quo spectat apud Thucydidem Periclis egregium dictum, ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεως καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι. id est: *Nam qui in calamitatibus animo quidem minimè tristantur, re autem & operibus maximè obsistunt, hi* B *optimi sunt siue priuati homines, siue ciuitates fuerint.* Sed disticho sacro de aflictionum vtilitate dicta obsignemus.

Ventorum aduersis solidatur flatibus arbor:
A cruce & à precibus mens pia robur habet.

Myrrha, quamuis acris & amara, tamen vulnera sanat & prohibet putrefactionem. Piorum afflictiones, etsi carni insuaues & molestæ, tamen minimè exitiales, quinimo sunt salutares: teste sancto Apostolo, Hebr. 12.

AGRICOLA. COLONVS.

INTER plurima antiquitatis monumenta & μονοχρώματα elegantissima, formis Lafrerianis in ære ante aliquot annos Romæ impressa, pictura quoq; hieroglyphica admodum ingeniosa prostat, ex vetusta tabula marmorea desumta, quæ asseruatur in ædibus Octauiani Zeni, prope theatrum Pom- C peij & Campum Floræ. Hæc cum de re rustica egregia in se præcepta cõtineat, & charta breuiores rerum notas tantũ expresserit, interpretationem præclari hieroglyphici subiecimus. Primum itaq; *Colonus* apparet, pileatus & ocreatus, habituque solutiore & viliore distinctus, qualis sane ad æstus solis imbriumq; iniurias, atque alias eiusmodi rusticas molestias sub dio perferendas conueniens esse solet. Ipse vero, facie iuuenili, vultu alacri, humeris latis, lacertis torosis, corpore denique robusto (quæ omnia in Agricola requiruntur) præditus, vno pede *Taurum* siue Bouem insistendo & comprimẽdo conficere conatur, id est, Terram ipsam, suæ industriæ suisq; laboribus potissimum destinatam, strenuè exercere, & domando sibi quasi obsequentem reddere studet. Huius Coloni manu sinistra bouis os comprehenditur: dextra vero *Gladiolum* siue cultrum in eius corpus magna vi adigit: quare conatus rusticos, & in colendo atque tractando solo, tanquam subiecto proprio, Agricolarum labores assiduos designare voluerunt. Vnde illud Ouidianum,

Fertilis, aßiduo si non renouetur aratro,
Nil nisi cum spinis gramen habebit ager.

D Et Horatius canit quod

Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Et sauciato vero corpore quasi *cruor* emanat, id est, ex terra diligenter subacta, sæpius proscissa, ac quasi vulnerata crebra aratione, fructus vberes & ad sustentandam vitam necessarij enascuntur. Qui intra corpus assumti, si nutrimentum conueniens præbere nobis debent, prius in sanguinem quoq; conuerti necesse est. Post ipsum Colonum *Spicæ* duplicatæ apponuntur: quibus admonemur frugum conuenientem copiam & commeatum necessarium diligenti colono semper in promtu esse debere; ne (quod dicit breuiter & eleganter M. Varro) sumtus fructum superet. Fuerunt olim quoq; spicæ symbolum Æddilium, qui rei frumentariæ Romæ præesse solebant, & Cornucopiæ, Cereris, Annonæ, prouen-

prouentus boni, vbertatis, regionis fertilis, pacis denique notis in antiquis numis adduntur. Spicam A
vero à spe deduci, idem Varro tradit lib. I. de re rustica.

B

C

Cum vero omnium fructuum quæ terra nobis suppeditat, atque agriculturæ beneficio habemus, prouentus lucis tenebrarumque alternis vicibus creentur, producantur, ac denique colligantur, eam ob caussam ante Colonum *Arbor diurna* adhuc arida, & sterilis, vna cum capite bouis & face ardente ponitur; quibus omnibus incrementi diurni atque vniuscuiusque diei diligentem imprimis habendam esse rationem, indicatur. Quid caput bouis designet, lector viderit. Ex aduerso *Arbor nocturna* D
pomis onusta virescensque apparet: cui additur *Scorpius*, quibus generatio & procreatio rerum quasi insensibilis, præsertim per amica silentia noctis, vt Poëta inquit, Serpens, & laboris diurni opera prius adaucta ostenditur. Solebant autem Chaldæi, secundum suam artem superstitiosam partes generationi destinatas in homine scorpio tribuere, ac nescio quid præterea de illorum fœcunditate, qui sub illo sidere nati essent commentari.

Supra etiam Colonum nostrum *Coruus* volitat, illiusque ceruicibus quasi imminens, & crocitans, ad assiduitatem & perseuerantiam adhortari videtur, è cuius clamoribus indicia tempestatis impendentis deprehendi autor est Plutarchus. At cum in hoc rustico negotio ante omnia fides & amor ad mutuas tradendas operas requiratur, ideo boui *Canem*, assilientem & quasi comitem fidum ipsi coniunxe-

A iunxerunt. Hunc sequitur *Leo*, fortitudinem & robur quoddam hic expeti innuens. Columella
autem libri primi initio, non solum diligentiam, fidem ac robur, sed etiam prudentiam, solertiam ac
prouidentiam, ad agriculturæ studium plurimum requiri; quapropter hic quoq; Cani ac Leoni *Ser-*
pens additur, cuius allegorica explicatio in sacris etiam literis habetur, dum summus Magister iubet
suos discipulos prudentes esse sicuti serpentes, quo reptili notatur vigilantia, industria & singularis in
rebus curandis & expediendis prudentia.

Infra Bouem *Scorpius* ac *Cancer* collocantur, quibus & creationem & generationem omnium ex
terra nascentiū significare voluerunt, de Scorpio supra aliquid dictum, cui addimus, si glebæ suman-
tur ex ruderum illorum terra: in quibus Scorpij reperiuntur, eæque collocatæ inter duos lateres co-
ctos, & tempore suo terra irrigatos, æstiuis caloribus sub dio exponantur, spatio paucorum dierum
Scorpios inde oriri certū est, atq; experientia confirmatum: quapropter etiam hoc nomine merito
generationis symbolum esse possunt. Cancer vero vitæ humanæ ortum & propagationem Platoni-
cis denotat. Supra hæc omnia Sol Oriens radijs vndique fulgens apparet qui autor est terrestris fœ-
B cunditatis, quorum vi abdita in terræ visceribus semina fouentur atq; excitantur: quamobrem Ho-
ratius ipsum Almum vocat, quod eius lumine & calore viuifico supra vniuersam terram omnia alan-
tur & foueantur: sintque hæc ad generationem rerum singularum necessaria. Ciceroni moderator
est & dux temporis, qui sua luce cuncta lustrat & complet. Equi quatuor quibus vehitur celeritatis
modum indicant, & varios Solis effectus. Huc refero Ouidij carmina:

Interea volucres Pyroeis, Eous & Æthon,
Solis equi, quartus Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibusque repagula pulsant.

Prope Solem forma muliebri fascijs inuoluta *Natura* assistit. Cuius occulta & abdita vi omnium
rerum primordia, Solis lumine ac efficacitate & terræ diligenti caltura, producuntur atq; conseruan-
tur. Tres præterea *lampades* probe collocatæ sunt, tria Solis tempora indicantes, Ortum nimirum,
Meridiem & Occasum, quæ tamquam certi indices, & laborum atque operum rusticanorum notæ
conuenientes, in omni diurno negotio, ceu faces quædam prælucentes, præferri debent, quarum ob-
C seruatione plurimum opus esse solet. Ex altera parte *Luna* bigis insidens quasi ἀμφίκυρτος, equis non-
nihil defatigatis & iamiam procumbentibus vecta sese occultare velle videtur. Noctu enim humor
sideris huius reficit & humectat quod sæpe nimius calor Solis interdiu languefecit. *Faces* autem qua-
tuor iuxta ipsa positæ quatuor eius φάσεις siue σχήματα repræsentant, nouæ scilicet, crescentis, plenæ,
& decrescentis Lunæ: quæ omnia quam diligenter à rei rusticæ studiosis obseruari, & propemodum
ad vnguem præsciri necesse sit, nemo est qui non intelligat. Rursum autem & huic *Naturæ simulacrum*
muliebre adiungitur, idque alatum, Lunæ celerem cursum consequens, atq; insuper serpentum gy-
ris circumuolutum, hastæque innitens, quasi leges quasdam sua naturali prudentia & rediuiua pro-
creatione omnibus rebus nascentibus præscribens. His expositis erudita antiquitas ostendere voluit,
Colonum peritum non solum oportere duorum Luminarium cœlestium diligētem rationem habe-
re, sed omni tempore sedulo hoc agere, vt singula εὐκαίρως fiant: atque in primis diei ac noctis partes
rectè distribuere ac obseruare studeat; quod innuitur postremo loco duabus *facibus* ad agricolæ late-
D ra collocatis, quarum vna erecta & ardens diurni laboris est nuncia, altera vero quasi sese occultans &
inuersa Noctis tenebras adesse indicat, & ad quietem defessum agricolam hortatur.

ALASTORES.

SALAMANDRAM, bestiam feralem, non nisi horrida tempestate exorta, sæuientibus nimborum
procellis, coruscantibus fulguribus, cœlo tonante imbribusque omnia longe lateque inundanti-
bus & vastantibus, infausto partu in lucem prodire multi Scriptores perhibent. Ita quidam Androcle-
dæ & Alastores, non nisi Ecclesia aut Republica maiorem in modum turbata, inter seditiones & mo-
tus ciuiles emergunt, classicum canunt, antesignanos agunt: ac tum non tam inclarescunt quam pas-
sim fiunt abominabiles; cum ex eorum καινοτομίαις & polypragmonicis gestis infamiæ plurimū, ve-
ræ gloriæ nihil plane ad eos redeat. Docti nonnulli Salamandram, sicut pingitur, in natura rerum ex-

tare negant: & de lapide Salamandra, apud Tartaros inuento, qui in igne durat & nitidior fit, dicta A illa volunt. Est etiam lapis quem Pyrimachum vocant, & aiunt ab igne nihil pati, ac ne calefieri quidem. Cum autem Salamandra iisdem quibus Stellio notis depingatur, an eadem sit cum Stellione incertum. Omnia porro conueniunt, signa, figura, color, fœditas, torpor. Prunis iniecta, inquit Scaliger exercit. 185. extinxit eas, non (vt puto) frigiditate, sed lentore; id quod ab alijs quoq; fit carnibus. Ipsa tamen interijt: idcirco Nicander eam λιπόῤῥινον appellauit, quod esset pingui corio, id est λιπόδερμον. Tantum abest, inquit Bodinus, Theatri libr. 3. vt Salamandra flammis delectetur, vt etiam summa sua frigiditate carbones ardentissimos ante restinguat quam vratur: & ita languida est & stupida, vt nisi impulsa, vix loco moueatur, quod ipsi in agro Tholosano vidimus: frigiditatis maximum argumentum; nusquam vero nisi locis valde frigidis & humidis versatur. Alastores etiam quicquid lucis & caloris est in hominum societate suo torpore ad bonum facilè exstinguunt.

AMBITIO.

B

1. ÆQVE mortuus est conditus in odoribus, & tractus vnco. Æquè etiã sunt infelices & qui voluptatibus indulgent, & qui ambitiosis negotijs vacant. *Seneca.*

2. Chamæleon maximum habet pulmonem, nihil aliud intus: & quidam præter ostentationem & ventosam iactantiam nihil possident. *Ex Plinio, vt & sequentia.*

3. Taurus auis, cum sit pusilla, tamen boum vocem imitatur. Et nonnulli, quamuis nihili sunt, regna Satrapiasq; loquuntur.

4. Columbo in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre, sibi placens implicatis strepitu pennis, capitur ab insidiante accipitre. Multi dum ostentant suas vires, nec eis commode vtuntur, fiunt præda inimicis.

5. Pauo non explicat pennas nisi laudatus: & quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui mirentur.

6. Gallus victor ilico cantu superiorem sese testatur: quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudum ridiculi sunt tubicines. C

7. Ventus Cæcias ad se trahit nubes: & ambitio simultatem, inuidiam, luxum, &c. *Ex neotericis.*

8. Minimi cancri quos pinnoteras vocant, quo tutiores sint, inanium concharum testis se condunt, & cum accreuerint migrant in capaciores. Quidam maiorum titulis sese tuentur, cum suis diffidant virtutibus.

9. Oua plena sidunt, inania fluitant: veris virtutibus, aut eruditione solida præditi, minus se ostentant quam qui secus.

10. Venti desituri vehementissimè spirare solent. Quum maximè sese efferunt, tum ad exitium festinant.

11. Chamæleon, quoniam aura non cibo pascitur, semper hianti est ore. Qui gloriolis & auris popularibus aluntur, semper eiusmodi fumos captant quibus inflantur miseri.

12. Vitis nisi amputes, latè sese spargit, palmitibus suis omnia complectens & implicans. Princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde coërceatur.

AMBITIOSVS. AVARVS. GVLOSVS.

D

ONOCROTALI dictionem græcam volunt esse, à voce asini rudentis desumptam, Itali hodie adhuc *Grotto* vel *Agrotto* vocant, Galli *goutterese*, quasi gutturosam, ab ingluuie quæ strumæ instar dependet. Olim à Trua vasis genere, (vt vult Verrius Flaccus) dicebatur, Truo, vnde Cæcilius comicus, secundum Festum, irridens quendam ob nasi magnitudinem, Truonem nominabat. Huc refertur Auis illa Mechlinicatis quam vulgo *Vogel Hein* nominabant, & vltra octoginta annos vixisse dicitur, de qua plura non sine admiratione apud Gesnerum & alios leguntur. Bellonius in obseruationibus hodœporicis, refert ad Gazarim Ægypti vrbem se vidisse greges Onocrotalorum versus mare volantium. Plinius sæpius indicato libro capite 47. ita describit. Olorum similitudinem Onocrotali habent, nec distare existimantur omnino, nisi illis inesset alterius vteri (quidam legunt ventri

genus.

A genus. Huc omne animal inexplebile congerit, mira, vt ſit capacitas, mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita in verum aluum ruminantis modo refert. Gallia hos ſeptentrionali proxima Oceano mittit. Qua icone repræſentatur egregiæ gulæ & ingluuiei deditus, qui Græcis eſt γαςρίμαργος, & Iulio Polluci γλωσσογάςωρ, ſua helluatione & voracitate omnia conſumens,

Et quibus in ſolo viuendi cauſa palato eſt,

ſecundum Iuuenalem.

Quod vitium ſane deteſtandum, quamuis nimis vulgatum, Lucanus non parum reprehendit, libro 4.

—— prodiga rerum
Luxuries, numquam paruo contenta paratu.

Poteſt quoq; intelligi de alio, nimia cupiditate habendi, & immodico appetitu laborante: præſertim auaritiæ cauſa, cum immenſæ opes per fas nefasq; cum aliorum maximo damno corraduntur.

B *Qui nequit explere ventrem, mentemve, vel arcam,*
Piſciuori effigiem cernito Onocrotali.

AMICI. *Amicitia.*

AVRVM igne probatur: amici, beneuolentia in rebus aduerſis. *Menander.*

Ciconia tametſi demigrat, tamen reuertens ſemper eoſdem repetit nidos. Ob intermiſſam vitæ conſuetudinem non oportet obliuiſci amicorum, ſed illorum memoriam ſemper nobiſcum circumferre. *Plin. lib. 10. c. 23.*

Adamas ſi frangi contingat malleis, in minutiſſimas diſſilit cruſtas, adeo vt vix oculis cerni queant. Ita arctiſſima neceſſitudo ſi quando contingat dirimi, in ſummam vertitur ſimultatem: & ex arctiſſimis fœderibus, ſi ſemel rumpantur, maxima naſcuntur diſſidia. *Idem, lib. 37. cap. 14.*

Abies adeo cohæret glutino, vt prius ſcindatur, qua ſolida eſt, quam qua glutino ferruminata. Ita poſt reditum in gratiam firmior debet eſſe amicitia: & arctius cohærent quos copulauit mutuæ bene-C uolentiæ glutinum, quam quos natura coniunxit. *Idem, lib. 16. cap. 2.*

Cryſtalli fragmenta ſarciri nullo modo poſſunt. Et difficilimum eſt eos reconciliare, qui ex arctiſſima familiaritate in mutuum odium venerint. *Idem, lib. 17. cap. 3. & lib. 37. cap. 2.*

Pyrites gemma non aperit vim igneam, niſi atteras, tum enim digitos adurit. Ita quorundam malitiam non ſentias, niſi cum illis conſuetudinem aut rem habueris. Vel, non ſenties Philoſophiæ vim niſi exercueris. *Idem, lib. 37. cap. 11.*

Ixion Iunonem perſequens in nubem incidit: multi etiam in fucatam amicitiam incurrunt. *Plutarchus.*

Orabanche ciceri infeſta eſt & eruo, vt æra tritico, hordeo feſtuca quæ vocatur ægilops, lenti ſecuridaca: atq; hæ quidem omnes complexu necant. Ita quorundam amicitia peſtilens magis eſt quam inimicitia. *Plin. lib. 18. cap. 17.*

Luna quo propior eſt Soli, hoc minus habet luminis: & plus fructus atq; digintatis eſt ijs qui procul abſunt à magnis Principibus. *Plin. lib. 2. cap. 9.*

D Arithmeticorum digiti, nonnunquam plus, aliquoties minus, aut nihil valent. Et regum amici ſæpe quidvis poſſunt, rurſum mutata in faſtidium gratia nihil poſſunt. *Plutarchus.*

Stultus eſt, qui equū empturus, non ipſum inſpicit, ſed ſtratum eius ac frenos. Et ſtultiſſimus, qui amicum aſciturus eum è veſtitu aut opibus æſtimat. *Seneca.*

Hirundines ſub hominum tectis nidulantur, & tamen non aſſueſcunt, nec fidunt homini: Ita quidam amicos ſemper habent ſuſpectos. *Plin. lib. 10. cap. 24.*

Equi virtutem in bello exploramus: amicum in calamitate & infortunio. *Philo.* Aſini vſum arguit viæ aſperitas: amicum beneuolum calamitates oſtendunt. *Maximus Serm. 6.* Numum exploras, num ſit adulterinus, priuſquā vtaris: & amicus probandus priuſquam eo ſit opus. *Plutarch.* Diligenter cōpingitur nauis, quæ ſit præſidio futura, & ager caſibus varijs oppoſitus: ita diligenter probandus amicus, quo ſis vſurus ad omnia. *Idem.* Diſcuſſis ſpinis nos complectentibus ad vitem tendimus aut oleam.

Ita non quemuis obuium oportet in amicitiam admittere; ſed ad idoneos alijs reiectis, eundum eſt. *Idem.* A

Frumentum non ideo bonum eſt, quod ex agro pulcherrimo natum ſit, ſed quod commodè nutrit: Sic bonus & verus amicus eſt, non qui genere clarus, ſed qui moribus egregijs fuerit præditus. *Socrates apud Stob. Serm.* 84. Apem propter aculeum non adiſti, ſed propter fructum foues & tueris. Amicum acerbè obiurgantem ne auerſeris, ſed ama propter beneuolentiã. *Cato apud Maxim. ſerm.* 6. Mel exulcerata mordet ac purgat, alioquin vtile & dulce: amici etiam libertas quod vitioſum & corrigẽdum eſt carpit. *Plutarch.* Poma quædam ſuauiter acerba ſunt, & in vino nimium veteri delectant: ipſa amaritudo amicorum defunctorum memoria mordet animum, ſed non ſine voluptate. *Idem.*

Muſcæ in popinis non manent, ſi deſit nidor. Et vulgares diuitum amici non perſeuerant, ſi nõ adſit vtilitas. *Plutarch.* Nandi imperiti, dum auxilium ferre volunt ijs qui ſubmerguntur, nocent magis quam proſunt, atq; ſuffocantur cum illis: Sic amici qui in rebus aduerſis tantum collachrymant amico. *Idem.* Creon filiam nihil adiuuit, ſed eam cõplexus cum illa combuſtus eſt. Ita quidem felicibus amicis non fruentes cum infelicibus pereunt. *Idem.* Hirundo æſtate aduolat, inſtante hyeme auolat: B ita infidus amicus rebus lætis præſto eſt, commutata fortuna deſerit amicum. *Plin. libr.* 10. *cap.* 34. 24. Veri amici nota hieroglyphica in auibus Seleucidibus conſpicitur. Hæ numquam conſpiciuntur à Caſij montis incolis, niſi cum illarum præſidio eſt opus aduerſus locuſtas, nec vnde veniant quove abeant cognitum. *Plin. lib.* 10. *cap.* 27.

AMICI *ſinceri.*

VLMVM proceram arborem vitibus ſolere adiungi, & olim vſitatum fuit, & nunc etiam vbique in Italia, præſertim in Campania felici circa Neapolim atq; alibi fieri conſueuit. Quamuis autem hæc ſenio arefacta, & priſtino vigore deſtituta, nihilominus tamen vitem retinet ac ſuſtentat nõ aliter ac antea creſcens & vireſcens factitare ſolebat. Vlmo etiam aridæ vitis conſtanter adhæret. Amicitiæ ſinceræ tabella hieroglyphic. Comparemus nobis, quantum fieri poteſt, amicos qui nec rebus aduerſis, nec temporum diuturnitate, neq; locorum diſtantia, vel vlla denique re à nobis temere deſciſcant, & nos amare deſinant. Quod Phocion ille ſapiens referente Stobæo, nos facere iubet, ζητεῖν, inquit, δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα, καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, id eſt. *Quærere conuenit maritum & liberos, & amicos qui vſq; ad vitæ exitum tales permaneant.* Eruditiſſimus Alciatus hæc omnia emblemate 159 complexus eſt quod hic reponimus: C

Arentem ſenio, nudam quoque frondibus, vlmum
Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitque vices Naturæ & grata parenti,
Officij reddit mutua iura ſuo:
Exemploque monet tales nos quærere amicos,
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.

Alciati commentator ſubijcit Catullianos verſus nuptiales, idem hieroglyphicon ſpectantes, quos etiam adſcripſimus: D

Vt vidua in nudo vitis quæ naſcitur aruo,
Nunquam ſe ex tollit, nunquam mitem educat vuam.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci.
At ſi forte eadem eſt vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci.

AMICITIA *mutua.*

HEDERA vincire quaſi quibuſdam brachijs quicquid apprehenderit, arctiſſimeque continere ſolet: viciſſim ergo murorum rudera ea ſuſtentantur ne corruãt, ab illis quoque hedera conſeruatur ac erigitur, vt hac ratione neutrum ſine altero conſiſtere poſſit. Amicitiæ veræ conſtantiſque hieroglyphicon, de qua in primis Cicero aureolũ libellum illum, qui vtinam quemadmodũ omnium manibus

A manibus teritur, sic etiam in vniuersa vita à cunctis obseruaretur, accuratè conscripsit. In amicitia (inquit inter cætera) & absentes adsunt, & egentes abundant, & imbecilli valent, & (quod difficilius dictu est) mortui viuunt. Paulo post subiungit, Amicus est tamquam alter idem. Lælius quoq; circa finem commendans amicitiam, quæ fuit inter Scipionem & ipsum arctissima, addit, Mihi quidem Scipio, quamquam subito ereptus, viuit tamẽ, semperq; viuet. Seneca epistol. 67. Nihil, ait, æquè ægrum reficit sicuti amicorum affectus. Non video me mori cum illos superstites reliquero: puto, inquam, me victurum non cum illis, sed per illos.

Muri hederam, hæc illos, alterno munere, firmant.
Hic typus expressus mutuæ amicitiæ est.

AMICVS.

BENE olet vnguentum, bene olet & pharmacum: verum illud ad nihil vtile, nisi vt delectet: hoc, præter odorem, maiorem vtilitatem habet. Sic adulator tantum iucundus, amicus etiam vtilis &
B necessarius. *Plutarch.*

Pictura colores habet iucundos; sunt & pharmaca quædam grati coloris. Sic amicus ideo delectat vt iuuet: adulator tantum pascit inaniter aures. *Idem.*

AMICVS *certus in re incerta cernitur.*

INSIGNIS fides & mirè ingeniosa calliditas Scaros pisces celebrat. Scarus enim, teste Plinio, inclusus nassæ non fronte erumpit, nec infestis viminibus caput inserit, sed aduersus caudæ ictibus crebris laxat fores, atq; ita retorsum erumpit. Quem luctatum eius si fortè alius scarus extrinsecus viderit, apprehensa mordicus cauda adiuuat nixus erumpentis. Quæ ad verbum ex Plinio exscripsit Isidorus. Rem porro ipsam Ælianus quoq;, Oppianus, Plutarchus, Ouidius in fragm. halieut. & Ioan. Tzetzes satis superq; confirmant. Propterea apud Athenæum λάβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος dicitur. Nam profecto admiranda hæc illius cum ad se, tum ad socios liberandos solertia est: & fides non
C minori laude digna, quam vel Thesei & Pirithoi, vel Damonis & Pythiæ, vel Orestis & Pyladis, vel quorumcumque aliorum, quos sinceræ amicitiæ cultus immortalitati inseruit. Praeclare autem Val. Max. libr. 4. cap. 7. disserit: Sinceræ fidei amicos præcipuè in aduersis rebus cognosci: in quibus quidquid præstetur, totum à constanti beneuolentia proficiscatur. Et quæ ibi sequuntur plura, lectu vtilissima. Quibus omnino conueniunt illa Orestis Euripidei:

τὺς φίλυς
Ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν.
amicos in malis
Prodesse amicis conuenit.

Vbi & ratio subnectitur eadem, quam Valer. Max. exprimit. Neruose Seneca in Agamemn.

Poscunt fidem secunda, at aduersa exigunt.

Igitur non male, vt puto, hæc nostra inscriptio hieroglyphico huic conuenit, quæ est ex Lucan. vers.
D lib. 8. de bello ciuili.

Aduersis non deesse decet, sed læta secutos
Nulla fides vnquam miseros elegit amicos.

Atque vt neotericus quidam disticho expressit, picturæ ingeniosæ addito,

Ecce scari socios prendant vt vimine clausos:
Scilicet est veræ hoc symbolum amicitiæ.

AMICVS *inimicus.*

SALMONI, ad delicias nostras nato, variæ à piscatoribus struuntur insidiæ, cum retibus maioribus tum machinis in fluminibus exstructis. Est & hæc eius capiendi ratio, cum alibi, tum præcipuè in Anglia. Salmonem viuentem fœminam funi alligant, inque flumen demittunt. Astat nauicula aut ponticulo in aquis facto piscator, obseruans, si quos forte alios sui generis alliciat hic proditor.

Quod vbi fit, ille de longe aduentantes prospiciens, funem paulatim ad se retrahit, sicque Salmones A vel fœminæ desiderio, vel pugnandi caussa insequentes incautos ex improuiso obruit, stimulisque ad id paratis conficit, aut in casses optatam prædam conijcit. Sane autem istiusmodi insidijs omnis nostra vita plena est, vt longe difficilius sit amico non fidere nimium, quam hosti manifesto resistere. Quotusquisque enim, cum moribus sit improbissimis, amicitæ tamen prætextu non & bonus videri vult, & alios reddere sibi quam similimos? Nam, vt Plautus dixit in Trinummo, *Malus bonū malum esse vult, vt sit sui similis.* Conuenit etiā hoc in mulierum impudicarum blanditias, de quibus alibi. Conuenit & in proditores & Sycophantas, qui suis versutijs & dolis incautos in discrimen adducunt, & non raro misere pessundant: quibus voluptati etiam est, vbi contra sanguinem suum insidiantur, & in animas suas fraudem moliuntur, vt Salomon loquitur. Illorum igitur casses qui euitare volet, semper in animo Syracid. illud habeat: Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis attende. Quo & Martialis illi decantatissimi versus pertinent, lib.12. epigr.34.

Si vitare voles acerba quædam, B
Et tristes animi cauere morsus;
Nulli te facias nimis sodalem.
Gaudebis minus: & minus dolebis.

Multi dum alijs officiosi videri volunt, suis sunt exitiosi. Cæterum,

Hostis aperte, ast clam falsus nos perdit amicus:
Nec quisquam est structis tutus ab insidiis.

AMOR *causa ominum.*

CÆSAR Treuisanus, vt hieroglyphicon illud explicaret, curauit in libro commentario depingi quatuor diuersi generis animalia, eo modo vt vnum alterum respiceret. Inter illa aquila & leo è regione superius, & inferius Siren, cum dracone conspiciebantur. Illis autem animalibus, amorem quatuor genera voluit repræsentare, nimirum desiderium & amorem veræ gloriæ & famæ, secundum virtutis, & præstantiæ animi, tertium pulchri, quartum diuitiarum. Quibus eorum proprietates accommodat, nam ad primum quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ ac gloriæ è rebus præclaris & laudabilibus conquisitæ incumbit, aquila pertinet, quæ inter omnes alias aues volatu suo partes C superiores cœli petit, & acie præterea oculorū singulari prædita est, vnde veteres poëtæ Iouis esse ministrum fabulati sunt. Solæ autem aquilæ corona in capite est addita, quæ amorem sanctum & diuinum circa res cœlestes designant. Leo secundo generi accommodatur, qui robore & quasi fortitudine quadam cæteris vniuersis animalib. dominari dicitur, adeo generosi animi, & timiditatis, atq; ignauiæ expers, vt auctores rerum naturaliū scribant, quod hominibus dormientibus, vel in terram, quasi mortui essent prostratis, vel etiam infantibus parcat, nec illis vllam noxam inferat, ac prętere in campis apricis & latentibus securus, spretis venatoribus, non mutato consueto ingressu, procedat: quod virtutis & magnanimitatis conueniens est exemplum. Ad tertium genus amoris, quod in vera rerum pulchritudine appetenda consistit, Siren additur, cui, vt fingunt poëtæ, tam suauis vox est, vt omnes qui audiant ita demulceat, quod etiam somno inde corripiantur. (Alibi tamen ad illicitum amorem hanc similitudinem transferri non est ignotum.) Draco vltimo generi comparatur, quod versatur circa diuitias, & opes mūdanas, nam his illum præsidere, ac custodire eas perhibent & oculis quoque D vtitur acutissimis, quæ omnia diuitijs conquirendis non malè possunt applicari. Quod si cum μικροκόσμῳ quoque, id est, paruo mundo, siue homine hæc conferre voluerimus, Aquilæ semper in altis locis viuenti, & prædæ inhianti caput respondet, in quo est intellectus in perpetua rerum inueniendarum meditatione occupatus, deinde, os quoq; illi ad cibum ingerendum inest. Leoni cum pectore conueniet, in quo consistit fortitudo. Sireni tanquam voluptuariæ, & in aquis degenti inferior venter, & tandem Draconi per terram repenti pedes, & crura attribuentur. Circum hæc vero animalia vndiquaque flamma mollis, & lucida conspicitur, qua nobilitas & excellentia amoris denotatur, nam inter alia elementa ignis præcipuum locum obtinet, tanquam magis efficax reliquis. Occupata autem hæc flamma vniuersum spacium circa quatuor animalia, quoniā ipsius vis & potentia per cunctas res penetrat

A penetrat atq; ſeſe diffundit: Quod etiam catena indicat, quibus animalia inuicem colligantur, & ſæpe vnum ad alterum pertrahitur. Eſt autem illa in ſuperiore parte aurea circa Aquilam & leonem, cum amor diuinus, & vniuerſalis ſit præſtantiſs. circa inferiora autem animalia plumbea, humanum, atq; etiam beſtialem ſignificans. Huic μυθολογικῷ figmento auctor addidit inſcriptionem Græcam hanc, ὁ ἔρως ἁπάντων αἴτιον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα, id eſt, Amor cauſa omniũ, & ad ipſum omnia: quod nimirũ ex amore vero omnes res originem ducant, primumq; rerum ſit principium. Ingenioſe hæc ſane, & eleganter excogitata fateor, quæ tamen in ſchola pietatis Chriſtianæ multum melius & rectius explicantur. Nam vt taceam de Amore Dei erga genus humanum (cuius vim & præſtantiam nulla vnquã lingua humana ſatis exprimere vel laudare poteſt) primũ eſt Amor ſiue dilectio, quo Devs diligitur propter ſe, & proximus propter Devm, vt docet B. Auguſtinus de doctrina Chriſtana: qui lib. VIII. de Ciuitate Dei quoq; ait, Platonẽ non dubitare hoc eſſe Philoſophari, ſcilicet Devm amare, de quo habemus præcepta ſacrarum literarum plurima, quæ nunquam ex animis noſtris ſunt deponenda. Eſt deinde amor erga proximũ, qui proprie Charitas dicitur, qui ex priore quaſi vberrimo fonte proma-
B nat: qui enim Devm amare negligit, diligere proximũ neſcit, vt veterum quidam dixit. Et ſecundum S. Paulum, 1. ad. Tim. 1. Finis præcepti eſt Charitas ex corde puro, conſcientia bona, ac fide non ficta. Ac Salvator noſter, Io. XIII. certum ac indubitatum ſignum ſuorum diſcipulorum dicit eſſe mutuã dilectionem. Huc etiam referri debet amor patriæ: nam quid illa nobis poteſt eſſe proximior? quam Ethnici etiam adeo magnifecêre, vt pro illa mortem ſæpe obierint. Et Seneca dicit,

Præferre patriam liberis regem decet.

Maximè autem charitati aduerſatur amor ſui, cum quo congruit amor huius ſæculi quæ Græis eſt φιλαυτία, quę omnium vituperabilium affectionum dicitur eſſe principiũ, ſicut ſuperbia eſt finis. Hunc ſtultum & improbum merito appellat Horatius, & Ariſtoteles VI. Ethic. infamem, alij cæcum; à quo vitio omnes quam longiſſimè abeſſe debemus. Eſt deniq; amor honeſtus & laudabilis in rem aliquam vel animatam vel inanimatam (quem Plato etiã videtur deſcribere in dialogo quem ſympoſium ſiue de amore inſcripſit) qui longe lateq; ſeſe extendit, ea tamen conditione ne vllo modo limites honeſti excedat. Atq; extat egregium dictũ apud Dionyſium (vt fertur) Areopagitam in libro de diuinis no-
C minibus amorem ſiue diuinum, ſiue angelicum, ſiue ſpiritualem, ſiue animalem aut naturalem dicas, inſitam quandam intellige & connaſcentem virtutẽ, quæ ſuperiora quidem ad inferorum Prouidentiam prolicit. Æqualia rurſum ad ſocialem ſui inuicem communionem conciliat, ac poſtremo infima quæque incitat, vt ad ſublimiora potioraq; conuectantur, imo veluti fomite quodam igneo amplius ſuccenſa reſiliant. Hæc ille. Poſtremo loco eſt inhoneſtus & voluptuarius amor, priori plane contrarius, præſertim ille impudicus & ἐρωτικός, qui belluarum ſimiles homines reddit, atq; ideo θηλύτητα quandam Ariſtoteles vocant. Quantum vero libidines vagæ nocuerint omni tempore, & quo pacto propter illas non ſolum priuati homines à Deo puniti grauiſs. Sed etiam ideo ſæpenumero integra regna funditus euerſa fuerint, tam ſacræ quam profanæ hiſtoriæ plurimæ teſtantur.

AMOR *Cæcus ſobolis.*

Simiarvm generi, inquit Plinius, lib. 8. c. 54 præcipua erga fœtum affectio. Geſtant catulos quos manſuefactæ intra domos pepererunt, omnibus demonſtrant, tractariq; gaudent, ſimiles gratulationem intelligentis. Itaq; magna ex parte complectendo necãt. Oppian. lib. 2. Cyneget. paulo aliter
D hæc exponit. Simias enim ait ex duobus, quos pariunt, alterum amare, atq; alterũ odiſſe, & hunc ſtatim arctiore complexu necare, quæ Solinus, quoq; in hunc modum commemorat. Immoderatè fœtus amant, adeo vt catulos facilius amittant quos impendio diligunt, & ante ſe geſtãt, quoniam neglecti pone matri ſemper hærent. Tabella eſt conuenientiſſima nimiæ parentum erga liberos indulgentiæ, quæ ſæpe illis detrimentoſa, vel etiam exitoſa eſſe ſolet, vt rectè monet vetus dictum,

Τὸ πρᾷον πατέρων διαφθείρειν τέκνα πέφυκεν. id eſt:
Exitium natis parit indulgentia patrum.

Recte etiam dicit ingenioſus poëta ſimiam pingens

Eſt cum & amare nocet. Suffocat ſimia amando
Simiolum exemplum hoc ô fugitote patres.

Nam vt Plato, libr.5. de legibus annotat, τυφλοῦται πᾶς ὁ φιλῶν περὶ τὸ φιλούμενον, id est: *Amans omnis fit cæcus circa rem amatam*; cuius indulgentiæ plurima mala & incommoda post Salomonem multis in locis Syracides enumerat, & exempla sæculis omnibus extant illustria quæ hieroglyphicon illud explicant. A

AMOR *immensus Sobolis est subitorum.*

PELECANVS siue Pelecanis, quæ Græcis est πελεκάν, discribitur ab Aristotele, libr.8. Animal.& lib.9. quã auem Plinius & eum secutus Gaza, verterunt plateam, estq; apud Ciceronem libr.2.de Natura Deorum platanea, nisi sit error scribarum. Oppianus lib.2.de Aucupio, non Pelecamum, sed πελεκῖνον nominat, nec videtur ab Onocrotalo distinguere, quod tamẽ Physiologus improbat. Quanquam vero de sauciante proprio rostro pectus, & pullis ex eo sanguinem excipientibus, apud veteres scriptores (quantum ego sciam) nulla fiat mentio, & Isidorus quoque lib.12.orig. dubitanter de hoc loquatur, vbi ait: fertur enim, si verum est, eam occidere suos natos, eosq; per triduum lugere, deinde seipsum vulnerare, & aspersione sui sanguinis viuificare filios: cum tamen tam sacri quam profani authores hac similitudine crebro vtantur, & omni laude digniss. Rex Alphonsus hieroglyphico vti voluerit, nos quoque hoc loco eius facere mentionem non inconueniens fore putauimus. Quo indicare voluit, nihil sibi esse antiquius, quam populum sibi commissum & vera iustitia ac æquitate regere, & simul ab omni vi aduersariorum illos saluos & incolumes conseruare. Seq; ideo non solum opes omnes suas, sed sanguinem quoq; & ipsam vitam constituisse impendere. Potest etiam ad φιλοστοργίαν, & amorem parentum, & qui eorum loco sunt, in libros referri, de quo legitur Rauennæ ad pelicani picturam additum hoc distichon. B

Magnus amor, permagna fides, quam maxima virtus,
Alterius vitam morte parare sua.

Quare sacti patres, hoc mystico sensu ad CHRISTI nostri Saluatoris vnici sacrosanctam passionem pie admodum retulerunt, vt videre est apud D.Hieronymum, & D. Augustinum, ac Imprimis in Physiologo S.Epiphanio ascriptus. C

Sanguine viuificat Pelecanus pignora, sic Rex
Pro populo vitæ est prodigus ipse suæ.

AMOR *meretricius.*

SARGORVM mirum erga capras amorem, & quæ sit eius occasione illorum captura, cum Oppianus admodum poëticè describit, tum rem ipsam Ælianus quoq; Phile in Iamb. & Plinius confirmant. Æliani locum, vt eum Gellius vertit, ascribant: Sargi capras vehementiss. amant. namque cum caprarum prope littus pascentium, vnius aut alterius vmbra in litore apparuerit, protinus gaudio exiliẽtes, summo studio adnatant, ac saltu (non admodum ad saltandum idonei) capras contingere affectant, sensum caprini odoris percipiunt, etiamsi sub fluctibus natent, itaq; voluptate gestientes ad eas accedere student. Quod autem tanta amoris insania in capras existunt, ex ijs idcirco capiuntur, quæ tantopere desiderant. Nam piscator caprinam pellem extractam cum cornibus induens, insidias parat, sole à tergo relicto, atq; farinã caprino iure madefactam in eam maris partem spargit, vbi habitare solent Sargi, qui tanquam philtro quodam odoris allecti accedunt, farina vescuntur, pellis assimilatæ capræ conspectu permulcentur: ex his autem piscator multos hamo robusto capit, &c. Miranda mehercle huius piscis cum à natura ad amorẽ quadrupedis & terrestris animalis inclinatio, tum ex eodem noxia stultitia. Sed eo hieroglyphico meretricius amor rectè exprimitur, quod est Alciati 75. emblema vbi elegantiss. epigrammate rem depingit. Apud Athenæum, nisi fallor, Nico Attica meretrix, αἴξ, *Capra* cognominatur, ꝙ Thallum adolescentẽ, qui in Atticam mel & caricas empturus aduenerat, abliguriuisset. Et plane iucundũ est de capra & hœdo Senis Plautini somniũ in Mercat. act.2.sc.1. Satyri D

quidem

A quidem capripedes finguntur esse monstra libidinosiss. De quibus præter alios videantur Plinius & Pausanias. Si lectori placet hieroglyphicon Sargi illustrare repetat Socratis Cum Aristippo & Theodota dissertationes 2. & 3. lib. Commentar. Xenoph. quales sunt fallacis fructus amoris videbit:

Vt stolidus Capitur Specie deceptus amata
Sargus, Sic Capitur quisquis amore furit.

AMOR *Prolis.*

OPPIANVS eximius poeta, ν.ἁλ. scribit, contra cœlitum fœdera impios Thraces delphinem audere insequi, & tridente ad id parato configere, & primum quidem vulnerari ab ipsis teneram eius sobolem, quam misera mater continue subsequens, ita illi adhæreat vt nulla vi, nullis ictibus inde queat abigi, quin simul & ipsa capiatur & interficiatur vna cum filio, cum quidem ante alterum ex filiis, incolumem adhuc, ac effugiendum pene adduxerit. Quod similiter Ælianus & Io. Tzetzes tradunt: etiam pertinent quæ de vulpansere Horapollo & Ælianus referunt. Quod si brutis animalibus tam ingentem φιλοτεκνίαν natura instillauit, quid non homines ratione præditos æquum est
B facere? Profecto enim pietates & affectus plena est vox illa.

Omnis in Ascanio carisstat cura parentis.

Igitur non inepta est Angeli Aretini, celebris inter I. C. doctrina; Amorem descendere, non ascendere. Et quod etiam vulgo dicitur minore molestia patrem alere decem liberos, quam decem liberos vnicum parentem. Quo referenda est Aristot. disputatio lib. 8. Eth. cap. 12. affectum parentum erga liberos tam vehementem ex eo esse asserentis, quod liberi sint veluti sanguis & radix eadem cum parentibus. Quamuis eius ratio illa, cur videlicet mater ardentius amet sobolem, quod nimirum ex se genitam illam esse certo sciat, quam tamen Homerus quoque, Menander, & iuris ciuilis auctores tangunt, sane videatur leuiuscula: cum tanta sit στοργὴ φυσικὴ erga prolem etiam in bestiis, quantam hic expressimus, quarum tamen nulla est cogitatio, quid magis minusve suum sit.

Mirus amor Sobolis mater quod comprobat ecce
Delphini, captæ quæ Soboli immoritur.

AMOR *parentum erga liberos.*

C PALVMBOS, quæ vulgo Torquatos vocant non nisi peracto solstitio parere, auctor est Plinius lib. 10. cap. 34. & in lib. 19. ait, Transiisse Solstitium caueto putes, nisi cum incubantem videris Palumbum: Alciatus vero Emblemate 193. ait, Palumbos in frigore nidificantes sibi proprias plumas euellere, vt pulli mollius foueantur, etiam cum suo incommodo, exemplum appositum admodum φιλοστοργίας. Sed in Græco Epigrammate, Antipatri, vnde sumpsit Aciatus, gallinæ fit mentio, idque integrum propter eius elegantiam adscribere visum fuit.

Χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα ποθὰς ὄρνις	*Vndique ad hiberna gallina niue obruta matrix,*
τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,	*Alas in pullos explicat, hosque fouet;*
μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν, ἦ γὰρ ἔμεινεν	*Nec prius absistit, quam frigore mortua cœli*
αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.	*Sic quoque defendens permanet vsque niues.*
Πρόκνη καὶ μήδεια κατ᾽ ἀΐδος αἰδέσθητε	*Medea & Progne si quid sentitis ad orcum,*
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι. Id est,	*Talia nonne auium cernere facta pudet.*

D De magnitudine autem amoris parentum erga liberos præclare disputat Xenophon lib. 2. ἀπομνημον. in colloquio Socratis cum filio, & Plutarch. in peculiari libro περὶ φιλοστοργίας, in quo non pauca exempla quoque ex brutis desumpta, nimirum Alcyone, fele, vrsa, Perdice & Gallina proponit, quæ hic verbosius exponere non est nostri instituti.

AMOR *sui.*

Columella refert equas, conspecta in aquis forma sua, agi in rabiem. Et quidam nimium admirantes sua redduntur insolentes ad insaniam vsque.

Formica sibiipsi tantum laborat: Sic nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt, suaque modo negotia tractant, de aliis nihil quicquam cogitantes.

Fœtus suos asinus & simia impensius amant indocti suas nugas seriis aliorum laboribus præferunt, & veluti Ixion nubes cupidissime amplectuntur.

AMORIS *ignes.* A

ACARNANIS piscis est marinus, pagri vel erythrimi forma, cum quibus etiam confundi eum plerunque scribit Rondeletius. Ab Athenæo dicitur ἀκαρνάν, & commodatur à dulcedine. A. carne apud Plinium legitur in Catalogo piscium. Aristoteles autem Acarnam scribit æstate laborare & extenuari, 8. hist. anim. 19. Vnde nobilis quidam Italus in ludis equestribus symbolum hoc ostentauit, quemadmodum refert in suis Impresis (vtamur enim hac voce vsu fere facta latina) Scip. Bargaglius Senensis. Non autem dubito, quin inuentor more gentis ad amoris sui ignes respexerit. Est enim, vt de Didone canit Virg. *mollis flamma medullas.* Et vt Delphis ille apud Theocritum ait Idyll. 2.

ἔρως δ' ἄρα καὶ Λιπαρεῖυ
Πολλάκις Ἡφαίστοιο σέλας φλογερώτερον αἴθει.
amor enim vel Lipareo
Sæpe Vulcano flammam ardentiorem excitat.

Quo etiam pertinet pulcherrimum epigramma Græcum 4. ἀνθολ. quod vertit Alciatus Emb. 107. Et quæcunque apud Poetas passim de amoris ignibus leguntur. Quin & B. Augustinus etiam in sacris litteris non semel ignem pro amore vsurpari obseruauit, vt Iob 31. & Psal. 57. Caueat igitur sibi vnusquisque, nedum amoris illecebras veluti Solis sui radios excipit, aduratur ab ijs, & sic non tantum corpore & facultatibus extenuetur, sed quod longe grauius est, in animæ quoque periculum, ac veluti Phædria Terentianus in exitum ruat voluntarium. Argute sane & lepide atque ad hoc hieroglyphicon non incommode de Thrasilli amoribus L. Apuleius 8. Metam. ait: Quidni? Cum flamma sæui amoris, parua quidem primo, vapore delectet, sed fomento consuetudinis exæstuans, immodicis ardoribus totos comburat homines. B

En radij possint quid Solis, & æstus amoris:
Ii torrent piscem: torret at hic homines.

AMORIS *illiciti lethalis exitus.*

DIPSAS ex genere viperarum serpens est, qui secundum Dioscoridem, lib. 6. cap. 50. vocatur quoque πρηστὴρ & καύσων, propter continuam sitim, qua illos, quos morsu læsit, afficere ac veluti vrere solet. Idem Galenus lib. 9. de Simpl. Medicam. facultatibus tradit, easque in Lybia non in Italia reperiri ait. Aetius vero lib. 13. prolixius insuper describit, ac dicit esse magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinentem, cum notis fuluis & nigris per totum corpus, capite autem angustiore. Sitis vero, secundum eundem, est intolerabilis ex ipsorum veneno, vt si etiam multus potus exhibeatur, ea non sedetur, nec tamen per vrinas vel vomitum aut sudorem quicquam excernatur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant, aut ob eiusdem repletionem nimiam venter rumpitur, idque infra circa inguina, vel imum ventrem, vt in aqua inter cutem sæpe euenit. Eandem Ælianus lib. 6. cap. 51. & Lucianus in Dialogo, quem ad amicos mittit, copiose describunt. Notatur autem hoc loco per Aquilam tanquam inuictam auem à dipsade in pectore ictam (quemadmodum Hieronymus Ruscellus exponit in Italicis Impresis) vis & ardor nimius amoris, qui secundum Plautum in Mercatore, in pectore & in corde facit incendium. & ex conspectu & consuetudine mulieris adamatæ semper maiores vires & desiderium ardentius sumere consueuit. Cui tam venenatæ bestiæ & rabioso animali omni ratione & cura statim in principio obuiam eundum, ac totis viribus resistendum est, illique priusquam vulnus immedicabile infligat, præsentibus ad efficacibus remedijs sobrietatis occurrendum, & animus vera ratione, & salutaribus præceptis instructus ac meliora conuertendus. Quod Ouidius quoque 1. lib. de remedio amoris recte monet, C D

Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi,
Et tutus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, &c.

Alibi vero idem principijs obstandum esse iubet: nam si quis vulnus alit venis & cæco carpitur igni, sero medicina paratur.

Reginam volucrum dipsas necat: ardor amoris
Sic animum accendens te dabit exitio.

AMO-

AMORIS *nimij leuamen.*

TEMPORVM magna differentia auibus (inquit Plinius sæpius laudato libro cap. 25.) perennes sunt vt columbæ, semestres vt hirundines, trimestres vt turdi & turtures, quædam cum fœtum eduxere, abeunt, vt galguli, vpupæ. Abeunt autem hirundines, vt idem author priore ex Aristotele refert, hibernis mensibus circa pridie Id. Septembr. ad Arcturi ortum, & vltra illud tempus deprehensæ pereunt, redeunt vero circa 6. Cal. Martij. Sed in vicina abeunt, apricos secutæ montium recessus, vbi repertæ sunt nudæ ac deplumes, secundum Aristotelem quoque lib. 8. de hist. Anim. c. 16. Sunt tamen nonnulli, qui existimant eas etiam mare transuolare instar aliarum quarundam auium, præsertim in locis mari propinquis. Quod etiam Petrus Martyr affirmat lib. 2. Legationis suæ Babylonicæ his verbis: Hiematum Alexandriam hirundines, miluosque cæterasque volucres, pontum hyeme adueniente è nostris regionibus Europæis transuolantes tendere cognouimus. Quemadmodum igitur hirundo vernum tempus tanquam amœniss. totius anni partem expetit, ac ante illud non apparet: ita quoque se habet amantis ratio, qui amore non capitur, nisi sensibus animi & corporis
B infixis in aliquod subiectum pulchrum. Est autem quatuor affectibus amans subiectus, lætitiæ ac spei, qui ambo cum veris amœnitate, quam hirundo tantopere desiderat, conferri possunt, nec non timori ac dolori, asperæ hyemi conuenientes. Vnde Ouidius:

Pessima mutati cœpit amoris hyems.

Sed qui laudabili proposito ac singulari generositate flammas & illecebras amoris nimij absentia sua restinguere, & propterea ad alia loca vbi hyems minus sit aspera, id est, impetus cupiditatum sedatior, sese conferre student, sapienter faciunt: idque monet quoque Ouid. 1. lib. de remedio Amoris hoc disticho.

Tu tamen & quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.

Et poetæ nostri distichon,

Ardorem quisquis fugere optat tempore amoris,
C *Dum feruet, fugiat: namque hyeme arcta fuga est.*

ANIMA.

ÆGYPTIIS accipiter pro anima pingitur, inquit Horapollo, iuxta nominis interpretationem. Siquidem illis accipiter Baieth dicitur: quod nomen si diuiseris animam & cor sonat: Bai enim anima est, & Eth cor. Cor autem ex Ægyptiorum sententia, animæ ambitus est. Itaque compositum nomen hoc animam cordatam notat. Vnde & accipiter ob eum quem cum anima habet naturæ consensum, aquam omnino non bibit, sed sanguinem, quo & ipsa nutritur anima. Horapollo lib. 1. c. 7.

ANIMA *humana.*

LATET, inquit Lactantius, *Lib. de Opificio Dei, cap.* 18. mens oppressa somno, tanquam ignis obducto cinere sopitus; quem si paululum commoueris, rursum ardescit, & quasi euigilat.

Igni (inquit Plutarchus) si extinctam subito facem admoueas, statim redaccenditur: & animus si statim euolet à corpore, facile redit in suam naturam.

ANIMA *sancta.*

D VNIONES, etsi nascuntur in mari, cum cœlo tamen, cuius splendorem referunt, plus habent cognationis. Ita sanctam animam, etsi in his terris corporis sui domicilium luteum & fragile incolit, non tamen terrena, sed cœlestia quærere decet. Quam enim à cœlo ducat ortum, à cœlo pendere, non autem terrenæ glebæ & plane sordidæ hærere affixam, prorsus æquum est.

De Columbæ innocencia dicitur: Estote prudentes vt serpentes, & innocentes vt columbæ. Anima sancta temperamento simplicitatis & prudentia delectatur, & id sibi dictum intelligit, quod Paulus hisce verbis exposuit, volo vos sapientes quidem esse in rebus bonis, innocentes vero in malis. Roman. 16. 19.

Noti sunt versus, quibus Columbæ natura maxime expressa videri potest.

Et sine felle, gemit, rostro non lædit, & vngues
Possidet innocuos, puraque grana legit.

Anima Deo deuota sine felle iracundiæ & amarulentiæ est. Caritas enim quæ non irritatur, summæ ei curæ est. Nouit sibi dictum, Omnis amaritudo, & excandescentia, & ira, & clamor, & maledicentia, tollatur ex vobis, cum omni malitia. Ephes. 4. 31. A

Sardonix, D. Hieronimo teste, nigredinem in imo, candorem in medio, & ruborem in summo habet. Pictura hieroglyphica est piæ animæ è tenebris in lucem prodeuntis, & inardescentis sancto & æterno Christi sponsi, cuius sanguine redemta & respersa est, amore & desiderio.

Ad piam animam, humilem, innocuam, paruo contentam, sobriam, castam, Deum sitientem, cælestia meditantem, in luctu precantem, in lætitia corde canentem, charitate præditam, communionis sanctorum studiosam, superna quærentem pertinent ingeniosi versus scripti de proprietatibus Columbæ, cuius symbolum Christus suis commendauit, iubens vt simplices essent sicut columbæ.

Felle columba caret, rostro non lædit, & vngues
Possidet innocuos, granaque pura legit.
Estq; frequens ad aquas, pennaque per aera fertur B
Præpete, pro cantu lugubre voce canit.
Educat alterius pullos, volitatque gregatim,
Et studet in tutis nidificare locis.

ANIMÆ *domicilium.*

QVI in aliena domo habitant multis anguntur incommodis, semperque de aliqua domicilii parte queruntur. Animus etiam nunc de capite, nunc de pedibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio queritur: significans se esse non in suo domicilio, sed in ergastulo vnde breui sit emigrandum. Hæc *Seneca.*

ANIMÆ *inconstantia misera.*

CANCRI facile capiuntur insidiis, eo quod alias antrorsum, alias retrorsum incedant. Sic anima nunc risui, nunc deliciis, mox luctui dedita, nihil proficere potest. *Clemens apud Anton. part. 1. Serm. 17.*

ANIMOSI *viri.* C

PIcarum (Pica autem Græcis est κίσσα) duo habentur genera, quorum vnum est illud varium & caudatum vbique notum, olim tamen, vt apparet ex Plinio, in Italia rarius: alterum picam glandariam siue garrulam vocant. Vtrumque genus sermonem humanum addiscit, minor tamen illius nobilitas (vt Plinij verbis vtar) quia non ex longinquo venit *Ouidius* 5. Metamorph. Pieri filias in has aues mutatas fingit. Constantinus Landus doctiss. Comes in veterum Numismatum eruditis interpretationibus docet hieroglyphica Ægyptiorum pro homine sibimetipsi medente pinxisse vel picam lauri folium ore tenentem, vel leonem simiam comedentem, de quo alibi. Sed in hieroglyphicis Horapollinis nuper ab eruditiss. viro Dauide Hœschelio, Rectore Scholæ Augustanæ, græce ac latine editis, hoc legitur de Palumbo, quæ φάσσα est græcis, non multum absimili dictione a κίσσα. At quomodocumque hæc se habeant, hieroglyphicon hoc non male conuenit cordatis & animosis, qui non ab aliis pendentes & auxilium eorum expetentes, seipsos in rebus aduersis sua virtute, patientia, & αὐταρκείᾳ sustentant, & sibi satis firma remedia inde conquirunt: quales tanquam publice priuatimque optimos esse apud Thucydidem lib. 2. Pericles ait, οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι, id est, *qui in rebus aduersis non franguntur animo, sed reipsa maxime resistunt, & in Republ. & in vita priuata sunt optimi.* D

Sapienter etiam monet poeta noster,

Ne pende ex aliis, in te tua cuncta repone:
Id te etiam volucris, se medicata, docet.

ANIMVS *æger discursationibus non curatur.*

QVI animi æger, & multis curis atque ærumnis affectus, arbitratur non alia ratione se posse dolori mederi, atque mentis inquietudini consulere, quam hinc inde vagando & discursando, interea vera sui mali remedia negligens, assimilatur ceruæ sauciatæ,

Quam

A *Quam procul incautam nemora inter Cresia fixit*
Pastor *agens telis:*
——— illa fuga siluas saltusque peragrat Dictaeos.
Frustra: quoniam
——— haeret lateri lethalis arundo.

Celeri cursu hinc inde fugit, semper reflexa ceruice respiciens ad sagittam corpori infixam. Proprium ægri est, inquit Seneca, nihil diu pati, & mutationibus, vt remediis vti. Inde peregrinationes suscipiuntur vagæ, & littora pererrantur, & modò mari se, modò terra experitur præsentibus semper infesta leuitas. Animus æger fugit turbas discurrendo, non vitat. Quapropter Plutarchi dictum, lib. de animi tranquillitate memorabile videtur. Recta, inquit, ratio si accedat ad quoduis genus vitæ, & quamuis mutationem, eam reddit facilem. Quod argumentum luculenter tractauit Horatius epist. ad Bullatium, lib. I.

B *——— Nam si ratio & prudentia curas*
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia, nauibus atque
Quadrigis petimus bene viuere, quod petis hic est,
Est Vlubris: animus si te non deficit æquus.

Sed, vt ij qui febriunt, iactant se inquiete & versant, atque adeo lectum subinde mutant vana spe leuamenti: in eadem caussa nos, qui terram è terra frustra mutamus, ægri scilicet mentis. Aperimus morbum, non tollimus; calorem internum fatemur, cui nullam facimus medicinam. Post diuturnos & multos errores, animi prauos affectus nullo mari eluemus, obruemus nulla terra. Sequentur nos, & post pedites, equitesque sedebit atra cura. Socrates interroganti cuidam, quid ita peregrinatio sibi non profuisset? Scite respondit, Non enim te deseruisti. Simile hic dixerim: & quocumque fugies, corruptum corruptoremque animum tecum habebis, comitem non bonum. Atque vtinam comitem: sed vereor vt ducem, quia non sequentur te affectus tui, sed trahent. Igitur,

Omnem tolle metum, mentem nec anxius vrge:
Læsus enim, frustra spicula fixa fugis.

C ANIMI *affectus, motus, perturbationes.*

PASSERCVLVS pede alligatus, volare incipiens, in terram funiculo detrahitur. Mens nondum affectibus liberata, & ad cœlestium meditationem contendens, ab affectibus ad terrena retrahitur. *Maximus, lib. I. de charitate.*

Gubernatores se ventorum mutationibus accommodant, & viri sapientes animorum affectibus. *Stobæus, sermon. I.*

Multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat. Sic animi affectus per se mali arguunt ingenium non malum, si accedat recta institutio. *Plutarchus.*

Corpus non est capax voluptatum, nisi bene temperatum. Animus non capit veram voluptatem, nisi liber metu ac cæteris affectibus. *Idem.*

Puro vase frustra haurias è fonte turbido. Nec potes aliis iucundus esse, aut rebus obeundis accommodus, nisi malis affectibus animum purgaueris. *Idem.*

D Qui lucernam non ferunt, multo minus ferent solem: & qui mediocribus rebus perturbantur, multo magis obstupescunt in magnis. *Idem.*

ANIMI *tranquillitas.*

NON fit mare tranquillum, nisi cessauerint venti: non extinguitur ignis, nisi materiam incendij, spinarumque sarmenta detraxeris: nec animus erit quietus, nisi ea quibus inflammatur, fuerint abdicata. *Chromatius.*

Sapiens gubernator in tranquillitate tempestatem expectat: & rebus tranquillis ad dolorem aliquem præparandus est animus. *Plutarchus.*

Canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad solam notam ac familiarem mansuescunt: Sic animi morbi cum sæuiunt compesci non possunt; nisi dicta adsint nota & familiaria quæ commotos corripiant. *Idem.*

Qui nauseant inter nauigandum, existimant se melius habituros, si ex scapha in liburnicam aut in triremem demigrarint, at nihil agunt cum secum pauorem & bilem circumferant: ita frustra mutant genus vitæ, qui morbos animi secum portant. *Idem.* A

Nihil differt vtrum ægrum in ligneo lecto, aut in aureo colloces: quocumque illum transtuleris morbum suum secum transferet: ita nihil refert vtrum animus æger in diuitijs, aut in paupertate constituatur: malum suum illum comitatur. *Seneca epist. 17.*

ANIMVS *bene institutus.*

HORAPOLLO lib. 2. cap. 29. tradit Ægyptiacos pinxisse Aquilam gestantem lapidem, pro homine qui tuto vrbem quampiam incolat. Nam scribunt eum, vel è mari vel è terra sublatum lapidem in nidum suum referre, quo tutior ac firmior esse possit. Hunc vero plerique Ætitem esse putant, cuius meminit Plinius lib. 10. cap. 3. quamuis cum gagate videatur confundere: cuius quatuor genera enumerat, lib. 36. cap. 21. Dioscorides quoque & Galenus eius faciunt mentionem. Oppianus vero ad partum accelerandum hunc Aquilam nido imponere scribit. Ælianus lib. 1. cap. 35. existimat id fieri, vt sit contra fascinationis iniuriam quoddam amuletum. Georgius Agricola lib. 5. de natura B fossilium prolixe de eo tractat, & ostendit in Saxonia & Misnia quoque Ætitem reperiri, quamuis frequentior, & præstantior ex Gargano monte afferatur. Sunt autem omnes caui, & lapide alio vel arena quasi prægnantes, & inde sonitum edentes. Nec multum ab illis distat Geodes, quem Dioscorides seorsim describit, terramque in se continet. Intelligi autem debet per nidum (vt Scipio Bargaglius interpretatur) lapide ingesto stabilitum, animus iuuenilis bene institutus, cui nihil prius, nec antiquius est, quam se summo studio munire contra omnes affectus effrenes, & vehementiores affectuum impetus, contraque rerum caducarum varias & quandoque perniciosas cupiditates, idque pietatis, & veræ rationis auxilio, tanquam lapidibus admodum firmis & stabilibus, quibus temperare nobismetipsis, & modum statuere immoderatæ libidini possimus. De quo præclaro regnandi modo Horatius lib. 2. od. 2. ita cecinit:

Latius regnes auidum domando
Spiritum, quam si Lybiam remotis C
Gadibus iungas, & vterque Pœnus
Seruiat vni.

Conueniens hieroglyphico distichon adpingamus:

Non bene firmum animum abripiant vanissima rerum:
Quare hunc doctrina constabilito graui.

ANIMVS *excelsus.*

ANTIQVA admodum ac celebris familia Fregosia Genuensis, ex qua plures Duces istius Reipublicæ & alij clari viri prodierunt, in gentilitijs suis insignibus aquilam quoque gestare solet, cuius occasione Galeacius Fregosius triremium Magni Ducis Florentini generalis Vicarius, siue, vt iam vsitato nomine nuncupantur, Locum tenens, Aquilam (referente hoc Hieronymo Ruscello) symboli loco vsurpauit, magno impetu contendentem suo volatu aduersus montem, circa quem cœlum existit admodum turbidum, plenum pluuijs, grandine, fulminibus & alijs sæuis tempestatibus, contra quæ vniuersa Aquila nihilominus illis omnibus spretis alacriter contendit, aciem oculorum ad Solem supra montem apparentem semper dirigens, atque eo tandem per tot pericula pertingens, cui inuentioni Hispanicum dictum adiunxit, NI MATARMI, NI SPANTARMI, id est, nec occidere me, nec terrere, scilicet potest. D Quo iste fortissimus heros indicare voluit, nullum periculum, nullam rem quantumlibet terribilem, nec ipsam denique mortem sibi extimescendam proposuisse, respectu mandati muneris, & propter res laude dignas ab eo suscipiendas. Quandoquidem in omnibus actionibus nihil aliud cogitet, nec ante oculos habeat, quam solidam virtutem & veram gloriam, ad quã per multos labores & varias difficultates, tanquam ad montem altum, & aditu difficilem (nam secundum Ouid. 4. Trist.

Ardua per præceps gloria vadit iter.)

animo intrepido & constanti aspiret, à quorum accessu quamuis multiplicia genera tempestatum, id est,

A id est, fortunæ incursiones variæ & plurima alia discrimina illum retrahere & auertere conentur, se tamen ad Solem, id est, veram rationem & mentis aciem oculos dirigere, & eandem superatis omnibus difficultatibus ad optatum finem peruenire. Cuique etiam fortissimo heroï hieroglyphicum illud & conuenit: iusto item & viro illi, quem Horatius lib. 3. carm. Od. 3. viuidis pingit coloribus,

Iustum & tenacem propositi virum;
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida; neque Auster
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.

Exclamet igitur pius & inuictus animus, cœlum acribus oculis intuens:

Nec me prærupti montes, nec fulgura terrent;
Quominus in summo vertice conspiciar.

ANIMVS *generosus.*

B LACERTA viridis dicitur cum serpentibus acerrime pugnare; & si quando ab illis læsa, aut alioqui nimium defatigata fuerit, aiunt remedium vulneris vel languoris nimij petere ab odorata Chamæmeli planta, totam in eam sese inuoluendo, atque hac ratione pristinas vires recuperando. Constat autem hanc odoratissimis floribus abundare, quos lassitudini mederi ac venenis quoque resistere autor est Plinius. Sic etiam animus generosus semper sese grauibus ac infestis opponens fortunæ telis, contraque inuidiæ occulta venena continue pugnans, si quando sese hisce inferiorem & quasi defatigatum senserit, subinde ad cogitationes honestas & actionum heroicarum meditationem sese confert, & in illis quasi inuolutus seipsum recolligit, ac pristinam acquirit industriam atque alacritatem, qua aduersus rabiem & insaniam aduersariorum & maleuolorum iamiam quasi triumphantium eo fortius pugnare illisque resistere, & subinde etiam aliquid nouæ laudis atque autoritatis conquirere queat. D. Petrus Forestus, de Galega siue Ruta, Capraria vulgo dicta, cuius contactu lacerta se contra viperam ita munierat, vt tandem superior euaderet, admodum luculentam historiam commemorat, in suis commentarijs de falsa vrinarum prædictione. Sed nostro hieroglyphico disti-
C chon addamus:

Inuidiæ vt virus vincas, imitare lacertam:
Vtq; Chamæmelo hæc, pectore te abde bono.

ANIMVS *magnus & sacer.*

RADII Solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt vnde mittuntur: Sic animus magnus & sacer, inquit Seneca, Epist. 41. & in hoc demissus vt propius diuina noscamus, conuersatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ.

ANIMVS *sua sorte contentus.*

INTER plura genera vitium, refert Plinius lib. 14. cap. 3. quoddam etiam peculiare reperiri, nullo plane indigens fulcro alterius arboris, aut palis; sed quod ipsum sese sustineat, vnde etiam à Græcis ὀρθάμπελος, id est, vitis recta nominatur. Strabo autem de talis vitis mira crassitie lib. 17. ea scribit, quæ prope fidem communem superant. Hæc profecto imago est accommoda veræ αὐταρκείας, id est, illius, qui contentus est suis rebus suique ingenij dotibus, neque ab alijs temere pendet. Quas
D diuitias maximas certissimasque nominat Cicero in Paradoxis. Et Lucretius inquit,

Diuitiæ grandes homini sunt, viuere parce
——— Æquo animo, &c.

Quod multo rectius ac plenius D. Paulus paucis docet: ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας (inquit) ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας: id est, *Quæstus magnus est pietas cum animo sua sorte contento.* Et Syracides cap. 40. ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, id est, *Vita operarij, cui quantum satis est, suppetit, dulcis erit.* Tam magni autem veterum nonnulli hanc αὐτάρκειαν fecere, vt teste Theodoreto, in libro contra Græcos infideles, serm. 11. in quo tractat de fine & iudicio, in ea vltimum hominis quidam Philosophi, authore Hecatæo, bonum statuerint. Quo pertinet etiam præclara hæc sententia Pindarica in Olympijs: Sanam si quis opulentiam irriget, contentus ijs quæ conquisiuit, laudemque adiungens, ne quærat Deus fieri, vel vltra humanam sortem sese extollere.

ANNVS.

ANNVS.

ANNVM demonstrare volentes Ægyptij, Isin, hoc est mulierem pingunt, quo etiam signo Deum significant. Est autem apud eos Isis sidus: quod Ægyptio quidem nomine Sothis, Græco vero Astrokyon dicitur, qui & inter reliqua sidera videtur obtinere principatum: vt qui, dum oritur, nunc maior sit, nunc minor, interim splendidior, interim vero secus. Insuper & quoniam in huiusce sideris exortu, ea signis quibusdam obseruamus, quæ toto anno peragenda sunt; propterea non ab re annum Isin appellant. Aliter quoque annum indicantes, palmam pingunt, quod arbor hæc sola ex omnibus ad singulos Lunæ ortus, singulos etiam ramos procreet, ita vt duodecim ramorum productione annus expleatur. Horapollo in hieroglyphicis lib. I. cap. 3. hæc profert.

ANNVS *instans.*

INSTANTEM annum significantes, eodem Horapolline teste, lib. I. cap. 5. quartam ἀρούρας partem delineant. Est autem ἄρουρα, vnde Latinis aruum, terræ mensura centum complectens cubitos. Itaque annum volentes dicere, quartum dicunt: propterea quod ab vno, vt tradunt, sideris, cui Sothis nomen, ortu, ad alterum quarta sit interiecta diei pars. Enimuero Solaris annus trecentis sexaginta B quinque diebus absoluitur: vnde & quarto quoque anno superuacuum quoque diem computant & intercalant Ægyptij: quatuor siquidem diei quadrantes diem perficiunt.

Ioannes Pierius libr. 18. de iis quæ per vulturem significantur ex sacris Ægyptiorum literis agens, pag. 179. mentionem cursim iniicit deliramentorum Basilidis de numero cœlorum, cuius numeri princeps Abraxas, inquit, ab istis est constitutus. Hic autem plura de eodem commento in antiquitatis studiosorum gratiam subiicere libet. Cæsar Baronius Soranus, tomo 2. Annalium Ecclesiasticorum, addit ad pag. 68. lin. 43 editionis Plantinianæ, refert circa annum 1590. Romæ in lucem emersisse gemmam ex amethysto, quam D. Fuluius Vrsinus ostendit vnam ex illis imaginibus esse, quibus vti solerent Basilidiani hæretici, quas loco bullæ vel amuleti, aut alia causa superstitiose gestarent. Antica parte sculptus apparet iuuenis, indusium ad genua gestans, cætera nudus, aperto capite, super quod virga extat apposita; Dextra manu clypeum rotundum, sinistra hastam seu bidentem tenet; multis characteribus toto corpore insignitus, qui nihil nisi magiam & superstitionem spirant, atque inconditas voces vel implexas, & erronibus illis melius cognitas continere putamus. Sub pedibus C ΑΒΔΑΝΑΘΑΛΕΛ *Ablanathalel* scriptum legimus. Ad imam hastæ partem ΑΒΡΑΧΑΞ *Abrasax*, qui fuit Basilidis summus Deus: & gemmæ cælatura post Abrasax habet ΘΟΥΘ *Thoyth* vel *Thouth*, qui Ægyptiis Mercurius fuit, si Gyraldum audimus, Syntag. 9. Platonis & Ciceronis sententias referentem. Hæc vox fuit generis, inde *Theos*. Basilidianis Deus fuit igitur Abrasax. His namque clementis (vt testantur Irenæus lib. I. cap. 23. Tertullian. De præscript. cap. 46. Epiphan. hæres. 24. Aug. De hæres. cap. 4. Theodoret. hæret. fab. lib. I.) Basilides concepit summæ Virtutis nomen, ex qua Dij reliqui dimanarent, omnes numero trecenti sexaginta quinque, secundum anni dierum numerum, totidemque cælorum (vt somniabat) quibus singulis eodem numero Dij siue Angeli ab eo nominati præessent. Porro eorum, vt dictum est, numerus literis illis exprimitur, quibus euidens Summi omnium Deorum *Abrasax* nomen compositum est, nempe A & B vnum & duo: P & A centum & vnum C & A ducenta & vnum, Ξ sexaginta sunt: quæ simul iuncta summam efficiunt CCCLXV. Ita enim S. Irenæus & citati superius auctores omnes interpretantur, & numerant ex mente Basilidis. Multi ex Platonicorum & Ægyptiorum curiosis scholis ad Christianismum transeuntes, neglecta D prophetica & Apostolica simplicitate, veritatem cælestem ridiculis istis numerorum & cœlorum figmentis obscurarunt, & dum sapere nimium voluere omnium apparuerunt insipientissimi. In gemmæ parte postica Leonis signum & tauri caput ad genituram pertinet eius qui gemmam illam ex amethysto gestabat: sicuti solemne est eiusmodi nebulonibus his imposturis sibimet illudere.

ANTIPATHIA *hominum.*

MVRÆNAM, quæ adeo Romanis in deliciis fuit, vt ex Macrobio, Cicerone, Plinio, Columella, & aliis constat, recte, ni fallor, exhibet Hipp. Saluianus in pulcher. suo opere histor. aquatil. & an eadem illa sit cum lampetra nostra, & Ausonij Mustella, multa affert aliis non animaduersa Ios. Scaliger in Auson. Lect. Eius capitale odium cum polypo, præter Ælianum & alios Oppianus elegantiss. descri-

A describit 2. ἀλ. Posse nimirum Polypum nullis artibus, nullis viribus murænæ euitare insultus, sed cogi quamuis inuitum ad necessarium prælium deuenire, & frustra quidem miserum suis cirris, & flagellis, velut spiris ac vinculis, murænam implicare. Nam & sua lubricitate illam elabi, & denuo adorientem hostem, brachia illi abscindere & discerpere, ac ita tandem deuictum conficere. Sic videlicet ratione etiam carentibus implacabile quiddam natura ingenuit, vt Ælianus quæritur. Sed cur ita? cum vbique fere terrarum, vt est in versu Timonis Phliasij apud Cl. Alexandr. & Euseb. libr. vltim. præparat. Euangel.

Φοιτᾷ δὲ βροτολοιγὸς ἔρις κενεὸν λελακυῖα,

Rixa hominum pestis stridore vagatur inani.

Et muræna quidem in polypum, in murænam locusta, in diuersum nempe à se genus piscium, odia sua exercent; at in se ipsos & genus proprium, & viscera sua sæuiunt homines. Verissima igitur est Iuuenalis querela: Satyr. 15.

Sed iam serpentum maior concordia, &c.

B Et eodem pertinet Plinij locus: Cætera animantia in suo genere probe degunt: congregari videmus, & stare contra dissimilia. Leonum Feritas inter se non dimicat: Serpentum morsus non petit serpentes: nec maris quidem belluæ ac Pisces, nisi in diuersa genera sæuiunt. At hercule homini plurima ex homine sunt mala.

ANTISTES *improbus.*

QVOD D. Augustinus, epistol. 148. De Ecclesiæ Antistibus suo tempore dicebat, hoc nostra quoque tempestate dicere possumus: Nihil in hac vita, maxime hoc sæculo, facilius, lætius, & hominibus acceptabilius, Episcopi aut Presbyteri officio, si perfunctorie atque adulatorie res agatur: sed nihil apud Deum miserius, tristius & damnabilius. Itē in hac vita, maxime hoc sæculo, difficilius, laboriosius, periculosius est Episcopi vel Presbyteri munere: sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur quo noster Imperator iubet. De iis autem qui sine vllis Doctrinæ virtutumque præsidiis ad functiones Ecclesiasticas, tamquam ad ignem pyraustæ temere prosiliunt, operæ pretium est C audire quid sentiant Saluianus libr. 2. ad Eccles. & Bernardus libr. 2. De consider. ad Eugen. Nihil est, inquit Saluian. turpius, quam excellentem esse quemlibet culmine & despicabilem vilitate. Quid est enim principatus sine meritorum sublimitate, nisi honoris titulus sine homine? aut quid est dignitas in indigno, nisi ornamētum in luto? Bernardus autem. Absque his insignibus, inquit, eo deformior, quo illustrior appares? Numquid abscondi potest ciuitatis supra montem positæ desolatio? aut latere fumus lucernæ extinctæ super candelabrum? Simia in tecto, rex (antistes) fatuus in solio sedens. Et nunc audi Canticum meum, & quidem minus suaue, sed salutare. Monstrosa res, gradus summus, & animus infimus, sedes prima & vita ima, lingua magniloqua & manus otiosa, sermo multus & fructus nullus, vultus grauis, & actus Leuis, ingens authoritas & nutans stabilitas. Sed & quid eo antiquior Ambrosius Dicat, Epist. 6. audiamus. Nihil in Sacerdotibus plebeiū requiritur, nihil populare, nihil commune tum studio atque vsu & moribus inconditæ multitudinis. Quid in te mirabitur, si sua in te cognoscat, si nihil in te aspiciat quod vltra se inueniat, si quæ in se erubescit, in te quem reuerendum arbitratur offendat? Et libr. De dignit. sacerd. capit. 3. Ne sit nomen inane, & crimen immane. Ne sit honor sublimis, & vita deformis. Ne sit Deifica professio, & illicita actio. Ne sit religio- D sus amictus, & irreligiosus prouectus. Ne sit gradus excessus, & deformis excessus. Ne habeatur in Ecclesia Cathedra sublimior, & conscientia sacerdotis reperiatur humilior. Qui plura cupit, legat Chrysostomi præclarum opus de Sacerdotio, Gregorij magni Pastorale, præsertim vero Nazianzeni Apologeticum. Illic enim quantæ stultitiæ ac temereritatis sit, illotis (vt Dici solet) manibus tam arduum ac sacrosanctum munus attingere, Discet. Hieroglyphicum vero Simiæ in tecto saltantis & Antistitis indocti atque improbi apprime conuenit.

ARDELIONES.

PETRVS Crinitus lib. 2. de honesta Disciplina, 14. capit. pingit hieroglyphicum quod hic explicamus, sub Apologi lineis. Sata est olim Cucurbita iuxta Pinum arborem procerissimam. Cum

verò multis pluuiis ac cæli temperamento hæc plurimùm creuisset, lasciuire cœpit, & ramulos audacius porrigere: iamque in pinum serpebat, & in suos ramos audebat frondes inuoluere, prægrandia sua poma ac virescentia ostentans. Tanto itaque fastu ac insolentia intumuit, vt Pinum ipsam ausa sit hoc pacto aggredi. Vides, ait, vt te iam supero, vtque foliis ac virore præsto. Tum pinus, quæ senili prudentia præstabat, nihil mirata est cucurbitæ insolentis audaciam, sed respondit; Egò verò hic multos calores & hyemes, variasque temporis aduersitates pertuli, adhuc tamen integra consisto, tu verò ad primos rigores minus habebis audaciæ: nam frondes concident, & virescere desines. Tabella est Ardelionum, agyrtarum & nebulonum, qui si quando nescio quam gloriolam suis artibus conquisiuerint, quibus etiam probis & doctis viris audacter insultare non erubescunt, vbi ad seria ventum est, tanquam fumi venditores suo ipso fumo oppressi pereunt. A

Quid certat tardæ citò nata cucurbita pino?
Interitu celeri, quæ citò nata, cadunt.

ARDVA *sectanda.* B

ERIGITVR vir solidæ gloriæ cupidus, vt exigatur, Capram imitatus, quæ magno conatu sese erigens, & lauri surculos teneriores depascens, ac inde tamquam ex nutrimento conuenientissimo, corpori alimentum & incrementum præbens, robustiorque inde existens, hieroglyphicum est liberalium artium studiosi, quarum auxilio sperat se famam ac celebritatem nominis perpetuam consecuturum, quum, Horatio teste,

Dignum laude virum Musa vetet mori, &c,
Cælo Musa beet.

Capra etiam salicum & aliorum amarorum virgultorum summitates, neglectis humi nascentibus etiam suauioribus herbis, carpens, ostendit nullos labores esse ingratos, imò studiosis videri iucundissimos & suauissimos ob virtutis & aliarum rerum laudabilium acquisitionem. Quod Phocylides testatur,

οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον,	*Nullum sine labore est hominibus facile opus,*
οὐδ᾽ αὐτοῖς μακάρεσσι. πόνος δ᾽ ἀρετὴν μέγ᾽ ὀφέλλει.	*Nec ipsis Diis: labor autem virtutem valdè adiuuat.* C

Et Manilius Astronomic. lib. 4.

Pro pretio labor est; nec sunt immunia tanta.
At nisi perfossis fugiet te montibus aurum.
Impendendus homo est, Deus esse vt possit in ipso.

Ad prius hieroglyphicum etiam hi versus pertinent,

Ardua secteris scansurus culmen honorum,
Vt lauri Capræ summa petunt folia.

ARMA, *Sine consilio, infirma, & noxia.*

XIPHIAS piscis, Latinis Gladius, insigni corporis robore, & rostri potissimùm, quod in formam gladii & vsum à natura accepit, fretus, insolenter in mari grassari, ac obuios quosque pisces fugare solet, adeò vt balænis quoque sit formidabilis. Tantæ enim duritiei & acuminis est eius ἀχάλκευτον ὅπλον, vt Ælianus vocat; vt illo etiam naues perforet cum submersionis periculo, quemadmodum Plinius scribit, ac idem Ælianus confirmat, qui visum ait nauigium, quod reparandum erat, cuius carinæ Xiphiæ caput rostro impacto infixum remanserat, & quod rostrum, dum ad cetaceam magnitudinem Xiphias excrescit, simul increscat, adeò vt tandem τελήρους ἐμβόλῳ, triremis rostro, comparari possit. Sed & Oppianus non minùs accuratè illud describit in 2. ἁλ. Hic igitur piscis tam sæuis armis instructus, vt maximis etiam pelagi belluis sit formidabilis, à pusillo tamen hoste superatur & conficitur. Sub caniculæ enim exorsum, ab æstro siue asylo, insecto vix aranei magnitudine, quod sub pinnas eius se insinuat, percitus, adeò in rabiem agitur, sæpe vt in naues vel terram exiliat, donec tandem immensos cruciatus cum morte commutet, veluti idem Oppianus scribit, & rem ex Arist. confirmat Athenæus lib. 7. meminitque Eustathius ὀδυσ. 10. Exemplum mehercle euidens, quàm parum prosint arma absque ratione & prudentia, imò & noxia illa sæpenumero esse. D

Armis

A Armis enim non cedunt omnia, sed rationi potiùs & consilio, quibus ista regi necesse est. Igitur ex Comici scito;

Omnia prius sapientem experiri, quàm armis decet.

Pulchrè etiam Q. Curt. lib. 7. Nihil, ait, tam firmum esse, cui periculum non sit, etiam ab inualido. Et ... lib. 4. Patere vel vnius insidiis Regem.

ARTIFEX *suis artibus & machinis euersus.*

PINNA fundo maris ad litora perpetuò affixa, lana quadam seu villo extra concham propendente, tanquam radice nititur. Ea lana tenuissima est, & byssus Aristot. dicitur, ex qua sunt byssinæ vestes nobilissimæ, quas I C. per byssicum opus videtur intelligere in l. vlt. §. Species. D. de publican. & vectig. Certum autem est, quòd pinna hanc suam lanam, veluti manum quandam, ad alimentum attrahendum expandat, vt apud Ælianum legimus, planè ad similitudinem retis piscatorij: in quam vbi pisciculos & minuta conchilia, cæterasque maris quisquilias attraxerit, illis delicatè vescitur. Et Ælianus quidem hanc eius lanam σαρκίον vocat: καὶ προτείνει σαρκίον ἐξ ἑαυτῆς, οἱονεὶ δέλεαρ τοῖς παρα-
B νηχομένοις τῶν ἰχθύων: *& carunculam extra conchas eminētem ex sese prætendit, tanquam escam circumnatantibus piscibus.* Sed quid fit? Ipsa pinna suis his inuētis & piscatori ad retia conficienda primitus monstrauit viam, & simul illi ostendit, hoc ipso pacto & astu etiam se capiendam esse. Quod planè ita accidit. Nempe, vt præclarè Seneca in Hercule fur. admonet:

Quod quisque fecit, patitur: auctorem scelus
Repetit, suoq; premitur exemplo nocens.

Nec reprehendi potest, qui hostium artes & dolos similiter eludit, eosque propriis ipsorum inuentis & machinationibus circumuenit ac superat, atque ita in auctores technas reiicit. Sic enim, vt idem Seneca ait in Thyeste:

Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.

Pertinent huc noti versus Ouidij:

Iudice me fraus est concessa repellere fraudem,
Armaq; in armatos sumere iura sinunt.

C Et isti M. Palingenij in Capricorno:

Nam ius fasq; sinunt, vim vi propellere, fraudem
Fraude, velut meritum merito pensare decorum est.

ASTVTIA *fallax.*

EFFVGIA spem alunt, & fallunt. A canibus agitata Rupi capra in præcipitia montis quærens tutum effugium, ibidem à canibus vndique obsessa, tandem nullum fugæ exitum prospiciens capitur. Hieroglyphicum eorum, qui suis consiliis atque actionibus nimis callidis & calidis, quibus se fore tutissimos opinantur, ac ideò temerè & audacter aggrediuntur omnia, sæpissimè seipsos euertunt, vel in ea coniiciunt pericula, vnde vix sese extricare possunt. In historiis innumera exempla occurrunt, quæ instituti nostri ratio prætermittit. Festiuè, vt ferè semper Plautus in Captiuis,

Qui cauet ne decipiatur, vix cauet cùm etiam cauet,
Etiam cùm cauisse ratus, sæpè is cautor captus est.

In ea re egregia occurrit magni viri sententia. Omnes qui magnarum rerum consilia suscipiunt, æ-
D stimare debent, an quod inchoatur, Reipubl. vtile, ipsis gloriosum, aut promptum effectu, aut certè non arduum sit. Simul ipse qui suadet considerandus est, adiiciat ne consilio periculum suum, & si fortuna cœptis adfuerit, cui summum decus acquiratur. Equidem

Astus sæpè nocet: qui cauit ne caperetur,
Hoc ipso captum commemini citiùs.

AVARITIA.

HYOSCYAMVS, siue Apollinaris herba (Altercumquoque veteribus dicta) propter nimiam suam frigiditatem inter Narcoticas plantas, id est, stuporem inferentes, refertur, sumptaq; copiosior etiam propter quandam facultatem occultam amētiam parit. Vnde hodie etiam incolæ vallis

Ananiæ (vt Matthiolus refert) sua lingua, propter hunc effectum Italice nominant *disturbio*, id est, A mentem turbans. Ad Hyoscyamum quoque si aues aduolent, & potissimum semine ipsius non adeo ingrato pascantur, tandem stupidæ in terram decidunt, vt facile capi possint, exceptis tamen sturno ac coturnice, quæ aues illo impune vescuntur, idque ob certam quamdam formam similem, vt vult Theophrastus. Ad hunc modum plures homines nimio auri amore capti (nam secundum Tibullum,

Sæpe solent auro multa subesse mala)

& dulcedine diuitiarum irretiti, sæpissime à vera rationis semita aberrant, atque tandem in perniciosissimum auaritiæ vitium, fontem omnium malorum, quasi mente capti detruduntur. Hoc Seneca in suis epistolis, & libello de Paupertate, ex illis Centonum instar collecto, paucis verissime explicat. Diuitiæ, inquit, inflant animos, superbum & arrogantem pariunt, inuidiam contrahunt, & eo vsque mentem alienant, vt fama pecuniæ etiam nobis nocitura delectet. Quod infinitum studium accumulandarum diuitiarum vbique, in sacris etiam literis, plurimum reprehenditur, & Syracidæ præsertim capit. 27. & 31. tanquam loci communes quidam de eo consuli possunt, liberales tamen opes & recte B vsurpatæ minime vituperantur: quas Sappho vocat πλοῦτον κεκοσμημένον ἀρετῇ, id est, diuitias virtute exornatas.

Vt volucres dementat Hyosciami grauis herba:
Sic insana stupent pectora diuitiis.

AVARVS.

EST magnus quæstus pietas cum animo sua sorte contento. Fatuus autem aliena requirens, Lupum ceruarium (quem nonnulli Lyncem existimant) imitatur, cui quamuis in fame mandenti, si respexerit, obliuionem cibi subrepere ait Plinius lib. 8. cap. 22. Digressumque quærere alium; & ita, vt Solinus refert, immemor præsentis copiæ, it quæsitum quam reliquerat satietatem. Quod auaris, id & alijs mundanæ vanitati addictis sæpius contingere solet, qui dementati vana spe fortunæ vberioris præsentia commoda per stultitiam negligunt, Hesiodici versiculi immemores, C

Νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει. Id est,
Stultus est, qui, certis relictis, sectatur incerta.

Sophoclææ item sententiæ.

Τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
Πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν. Id est,
Non possibilium cupiditas
Multos fecit præsentibus frustrari.

Huc refert, quæ mythologi de cane carnis frustum aliunde raptum & secundum flumen decurrente docent. Huius frusti cum imago in aquis appareret canis auidus illam quasi alterum frustum vndis innatans appetit: sed dum pandit rictum vt assumat, id quod tenuerat, amittit.

Incertis inhiat, certissima spernit auarus:
Ceu præsentem alium Lynx cupit ipsa cibum.

Omnia paucis Horatius, D

Semper auarus eget.

Et Bias apud Ausonium,

Quis diues? qui nil cupiat? quis pauper? auarus.

Sapiens Hebræus, Quis diues? qui gaudet parte sua. Cicero autem suis rebus esse contentum maximæ sunt certissimæque diuitiæ.

AVARVS TYRANNVS.

POST mortem prodest auarus, nec vllus homo nobis occurrit, qui historias non teneat de isto vel illo sene pecunioso, multa pretiosa supellectile ac prædijs locuplete, ita tamen auaro simul & sordido, vt omnes alios homines contempserit & semper vacuos à se dimiserit, vt

Qui nummos aurumque recondit, nescius vti

A *Compositis, metuens veluti contingere sacrum.*

Istius Euclionis notus hieroglyphica erit porcus saginatus, à quo nisi occiso, nihil commodi emolumenti capi potest, cum ex Chrysippi sententia sus amica luto præter escam nihil habeat: & Cato dixerit, animam ei pro sale datam, ne carnes putrescerent. Hunc, Horatio teste lib.1.serm.1.

Non vxor saluum vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ,
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non merearis amorem.

Recte igitur existimemus cum S. Apostolo, 1.Timoth. 6. & ad Ephes. 5. auaritiam esse idololatriam, radicem omnium malorum, & (secundum Chrysostomum) omnis iniustitiæ fomitem, necnon *omnis malignitatis matrem*, vt ait Phocylides,

ἡ φιλαργυρία μήτηρ κακότητ☉ ἁπάσης.

Et ingeniosus poeta hieroglyphicon illud exponens canit,

B *Nec sus, ni mactes, poterit prodesse: nec vlli,*
Dum viuit, prodest, quicquid auarus habet.

Alij hinc sumpserunt tyranni hieroglyphicon, sicuti etiam Stobæus in Sermon. contra tyrannidem. Nam vt porcus, quando contrectatur, semper grunnit, quasi metuens ne mactetur, cum sciat se nec lac præbere homini, nullique rei esse vtilem dum viuit: sic Tyrannus vel ad leuissima timet, ne cum sibi paratum existimans. Et Seneca in Hercule furente de tyranno dicit,

Victima haud vlla amplior
Potest, magisque opima mactari Ioui,
Quàm res iniquus.

IN Hieremia Propheta cap. 17. Hæc habentur. Clamauit perdix, incubauit quæ non peperit, fecit diuitias & non in iudicio in dimidio dierum suorum derelinquet eas, & in nouissimo suo erit insipiens. Quem locum B. Hieronymus ita interpretatur. Perdix aliena oua calefacit, si propria furto omiserit, sed cum creuerunt in nidis, pulli euolant, & ad parentes suos redeunt, ementitum omit- C tentes. Eademque fere tradunt B. Ambrosius in Hexaem. & Augustinus contra Faustum, libro 13. ac Isidorus libro 12. Accommodat etiam hoc hieroglyphicon B. Ambros. Epist. lib. 7. in hominem auarum, vbi ait. Quidam naturæ perdicis etiam istud aptandum putarunt, eo quod aliena diripiat oua, & foueat suo corpore, atque hac sua fraude alienos studeat partus accipere. Ita auarus quoque opes malis artibus conquirit ac corradit, quas tamen mox aut inuitus veris possessoribus iure reddere, aut vsum earum morte præuentus amittere, ac alijs sæpenumero ingratis relinquere cogitur. Pierius Valerianus aliter explicans lib. 24. hieroglyphic. scribit Theologos quosdam per perdicem malum dæmonem intelligere, qui Dei fœtum in prauitatis nido adulterina educatione sibi velit enutrire, per eam autem auem, quæ vere mater est, & oua ediderat, piorum conuentum interpretari, ad quem ad legitimam matrem, simul ac vocem eius audierint, deserta falsa esse procurrendum. Tradit idem secundum Adamantium etiam hac similitudine notari hæreticos, quorum genus instar perdicum sit malignum ac fraudulentum, vbi tamen ab alijs vera matris sanctioris quippe institutionis D vox audita fuerit, eos deseri, atque tandem pœnas suæ desipientiæ luere.

Quæ sunt alterius perdix illa incubat oua,
Quæque alius peperit possidet alter opes.

AVDACIA *malesuada & infœlix.*

MVRENA de Polypi victoria facta ferocior, & dentium firmitati confidens, prouocata vicissim à carabo seu locusta, non cunctatur, sed audacter descendit ad prælium, quod eleganter describunt Oppianus & Ælianus. Vt autem ab initio superbe contemnit hostem, ita temere etiam cum illo congreditur, frustra suis dentibus locustæ aculeatum dorsum & partes duriores complectens. Nam huius siliceis forcipibus & robustis aculeis, in quæ cœco furore ipsa incurrit, transfixa tandem sua stultitia misere occumbit. Sic videlicet, vt præclare Liuius ait, sæpe contemptus hostis cruentum

cruentum certamen edidit, & inclyti populi regesque perleui momento victi sunt. Quo magis præceptum illud in omnium animis esse debet: nihil in bello oportere contemni: nec sine causa dici, matrem timidi flere non solere, vt Æmyl. Probus in Thrasybulo scribit. Poterat Muræna in suo domicilio tutò consistere, & spernere Locustæ prouocantis minas: sed nimia fiducia protracta in proprium volens ruit exitium. Vnde rectiss. idem Liuius, temeritatem, præterquam quod stulta sit, infelicem etiam esse, pronunciat. Et pulchrè Polyb. *προπέτειά γε μὴν καὶ θρασύτης καὶ θυμὸς ἄλογος, ἔτι δὲ κενοδοξία καὶ τῦφος, εὐχείρωτα μὲν τοῖς ἐχθροῖς, ἐπισφαλέστατα δὲ τοῖς φίλοις. πρὸς γὰρ πᾶσαν ἐπιβουλὴν ἐνέδραν, ἀπάτην ἕτοιμος ὅ γε τοιοῦτος: Celeritas, & audacia, & impetus præter rationem, & vanitas & typhus, hostibus quidem percommoda, noxia verò maximè amicis. Nam ad omnes insidias, fraudes atque astus obnoxius est talis.* Potest etiam hoc significari Mars *ἀλλοπρόσαλλος*, qui se ab alio ad alium confert, & modò harum, modò illarum est partium. Homer. *ιλ. σ.*

Ξυνὸς ἐνυάλιος, καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτει,
Communis Mars, inque vicem perimit perimentem.

Et eod. libr. *νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας,* B
Nunc his, nunc illis contingit vincere.

Sed ad prius significatum sequens distichon applicamus:

Non semper nimium promptis audacia fœlix,
Sæpius ast miserum ducit in exitium.

AVLICORVM *Conditio.*

HORVM tabellam hieroglyphicam exhibuisse nobis videtur vetus ille vanitatum humanarum censor libr. de mercede conductis. Græcam *ἔκφρασιν* eius picturæ, qui volet, ex ipso fonte hauriat. Nos Latinam versionem proponimus. Libet mihi (inquit ille) Cebetis exemplo imaginem quandam vitæ Aulicæ tibi depingere, vt eam contemplatus scire queas, num ex vsu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cupiam vel Apellem quempiam, vel Parrhasium, vel Aëtionem, vel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verùm, quoniam fieri non potest, vt aliquem artificem tam egregium atque absolutum nanciscamur, in præsentia tenuem quandam pro mea virili imaginem adumbrabo. Pingatur ergo *vestibulum* sublime, atque inauratum, neque id humi situm in C sole, verùm procul à terra in edito collis fastigio: præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoque aditu, ita vt plerumque qui se iam vsque ad summum verticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati frangant verticem. Intus autem *Plutus* sedeat, totus (sicuti videtur) aureus, maiorem in modum formosus, atque amabilis. Porrò amator vbi vix tandem conscendit, iamque ad fores accessit, obstupescat, oculis in aurum defixis. Deinde *Spes*, quæ & ipsa specioso vultu est, ac versicoloribus amicta, manu præhensum introducat, mirè iam ipso ingressu attonitũ. Atque ab eo quidem tempore Spes vsque illum antecedat, ducatque: tum aliæ mulieres illum excipientes, puta *fallacia Seruitusque* tradant labori, at is miserum penitus defatigatum tandem *Senectæ* tradat iam morbidum, coloreque commutato. Postremo *Contumelia* arreptum illum ad *desperationem* pertrahat: & hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingressus fuerat, sed posticum quoddam & occultum exitum trudatur pernudus, ventricosus, pallidus, senex, læua quidem pudenda occultans; dextra verò seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti *Pœnitudo* frustra lacrymans, & miserum his etiam conficiens. Atque hic quidem esto picturæ finis. Cæterùm tu, Ti- D mocles optime, ipse diligenter consideratis singulis, expende cùm è re tua sit, vt in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per alias longè dissimiles tàm turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memento sapientis illius qui dixit, Deum in culpa non esse, sed eum qui hanc conditionem sua sponte delegerit. Hæc pictor & Censor ille.

Tabellæ addamus ornamenta quædam poëtica. Virgilius libr. 2. Georgic.

O fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolas! quibus ipsa procul discordibus armis,
Fundit humo facilem victum iustissima tellus, &c.

Horatius,

A Horatius, Carminum libr.3. Od.10.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius Aula.

Et Epistolarum lib.1. Epist.18.

Dulcis inexpertis cultura potentis amici.
Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,
Hoc age ne mutata retrorsum te ferat aura.

Idem libr.2. Sermonum, Satyr.2.

——at simul assis
Miscueris elixa simul conchylia turdis,
B *Dulcia se in bilem vertent, stomachoq; tumultum*
Lenta feret pituita. Vides vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia.

Ouidius libr.3. Tristium, Elegia 4.

Vsibus edocto si quidquam credis amico,
Viue tibi & longè nomina magna fuge.
Viue tibi, quantumque potes, prælustria vita:
Sæuum prælustri fulmen ab arce venit.

Paulò pòst in eadem Elegia:

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quisque manere suam.

Tandem concludit,

Tu quoque formida nimium sublimia semper;
Propositiq; precor contrahe vela tui.

C Seneca tragicus in Thyeste.

Stet, quicumque volet potens,
Aulæ culmine lubrico.
Me dulcis saturet quies. Paulò pòst.
Illi mors grauis incubat,
Qui notus nimis omnibus
Ignotus moritur sibi.

Idem in Hercule Oeteo,

Colit hic reges, calcet vt omnes,
Perdatq; aliquos, nullumq; leuet.
Tantùm vt noceat cupit esse potens.
D *Quota pars moritur tempore fati?*
Quos fœlices Cynthia vidit,
Vidit miseros abitura Dies.
Rarum est, fœlix idemq; senex.
Cespes, Tyrio mollior ostro
Solet impauidos ducere somnos.
Aurea rumpunt tecta quietem,
Vigilesq; trahit purpura noctes.

Martialis Epigrammatum libr.9.

Nemo suos (hæc est Aulæ natura potentis)
Sed Domini mores Cæsarianus habet.

Lucanus lib. 8. De bello Ciuili. A

——exeat aula
Qui volet esse pius: virtus & summa potestas
Non coeunt.

Anthonius in Epigrammat.

Fortunam reuerenter habe quicumque repente.
Diues ab exili progrediere loco.

Inter poetas recentiores innumeri occurrunt. Ex ingenti aceruo grana pauca exhibemus.

1. *Vana Palatinos quos educat Aula clientes,*
Dicitur auratis nectere compedibus,

2. *Aulam reperit qui bonam, & vtilem, & fidelem,*
Me auctore sequatur, Duce me, meque sequente.
Si quis quæritur, nec fugit; huius miserebor. B

3. *Odisse verum, sæpe fucis oblini,*
Parumque cautis ora sublimere viris,
Illudere imbecillo, & absentes male
Accipere: eæ sunt aulicæ dulcedines.

At tandem tollamus manum de tabula.

AVLÆ *Principum.*

PARDVS odoris gratia allectas feras inuadit, atque interficit. Ita quidam blandiloquentia irretitos fallunt ac perdunt. Sic etiam principum aulæ habent nescio quid blandum, quod inuitet in perniciem. *Plin. libr. 8. capit 17.*

AVDITVS.

ÆGYPTII, teste Horapolline, libr. 1. cap. 47. auditum demonstrantes, tauri auriculam pingunt. Vbi enim concipiendi desiderio vacca stimulatur (idque non amplius quam trihorio) vehementer mugit. Protinus vel ex longissimo interuallo audit taurus, cumque eam intelligat Venere excitari, mox accurrit: id quod soli huic ex animantibus omnibus, in congressu peculiare est: C

AVXILIVM *Dei.*

QVAMQVAM hedera sit ex numero earum plantarum quæ numquam folia amittunt, sicuti quoque Olea, Myrtus, Palma, Pinnus, Cupressus, &c. nihilominus tâmen leui momento, vel propter ipsius temporis incommoditatem, vel soli imperfectionem, aut alia de causa decrescit & interdum plane exsiccatur. Emblema est, quod fidelis seruus Domino alicui strenue & diligenter inseruiens, ac vicissim illius beneuolentiam ac fauorem experiens sibi accommodare poterit. Sed multo adhuc rectius ad verum Dei cultum & honorem transferre hoc licebit. Nam sicuti videmus hederam, vitem, lupum salictarium, & alias huius generis plantas, propter imbecillitatem, innixu ad arborem, palum, vel murum egere: ita persuasum esse nobis debet, nos non posse alia ratione vlla assurgere, crescere vel florere, quam accessu ad Deum Opt. Max. & gloria eius pro viribus tuenda. D

Pyramidis surgentem hedera munimine ceruis:
Talis stat pietas fulta fauore Dei.

A
HIEROGLYPHICORVM COLLECTANEA, EX VETERIBVS ET NEOTERICIS DESCRIPTA,

LIBER SECVNDVS.

BELLA *Ciuilia.*

B E Draconis & Aquilæ cruenta pugna locus est apud Homerum ιλ. μ. quem Cicero vertit in Mario, ex quo eius versus referuntur libro de Diuinatione elegantissimi:

Hic Iouis altisoni subito pennata satelles
Arboris è trunco serpentis saucia morsu, &c.

Imitatus etiam est Homerum Virgilius XI. Æneid. ibid.

Vtque volans alte raptum cum fulua Draconem
Fert aquila, &c.

Plinius ancipitem Aquilæ & Draconis in aere conflictum esse scribit, ita vt sæpe simul decidant. Tangit idem breuiter Plutarchus quoque Commentario περὶ φθόνου καὶ μίσους. Est autem hæc imago mutuo se Marte conficientium, qualis fere conflictatio potentiorum inter se belligerantium esse solet, maxime in bellis ciuilibus, vt Pompeij & Cæsaris congressus docere possunt. Vnde prouerbium ex Sybillæ Erythrææ vaticinio natum:

κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλεν:
Flet victus, sed victorem mors atra peremit.

C Sic videlicet, vt in Pace Aristophanes ait,

Καὶ πίθος πληγεὶς ὑπ' ὀργῆς ἀντελάκτισεν πίθῳ:
Ac recalcitrans per iram testa testam vulnerat.

Qua de re vide Prouerbium *Testa collisa testæ.* Et alterum: *Cadmea victoria*, ipsis scilicet victoribus haud fœlix, cuiusmodi Græcorum fuit, quorum nulli non magno constitit capta tandem Troja. Argute, sed vere Pyrrhus Epiri Rex, cum duobus prælijs vicisset Romanos, multosque amicorum & ducum amisisset, si adhuc semel, inquit, Romanos vincemus, actum est de nobis. Agesilaus etiam cum ad Corinthum Lacedæmonij vicissent Athenienses, multitudine occisorum audita exclamauit: O infœlicem Græciam, quæ tantum hominum ipsa sibi interemit, quantum satis erat ad vniuersos vincendum Barbaros! Vtrumque refert Plutarchus in apophth.

Victor vterque cadit: proh quam victoria acerba est,
Cum trahit in præceps vna ruina Duo!

D
BELLATOR *Strenuus.*

AVT mors, aut vita decora, vel vt nostro sæculo nonnulli, Victoria numeris omnibus absoluta, vel pax tuta, vel mors honesta.

Dixeris hos fortes, quos nec formidine mortis,
Pro patria lætos occubuisse iuuat.

A canibus venaticis agitatus Aper, & summa vi in venabulum irruens, quod aut excutere conatur, aut at illo confici cupit, hieroglyphicon est viri fortis ac plane imperterriti, præsens periculum minime fugientis, quem Petrus Angelius Bargæus lib. 4. Cynegætic. ita describit:

——— Non ille iras, non ille superbos
Demittitque animos, aut sæua pericula vitat
Ignauus, neque etiam cursu pedibusque salutem

Quærit, & hostiles præceps euadere terras:
Sed ruit in medias hominum canumque cohortes
Vltor, atrox, certusq; mori, quem cœperat vnum
Ante locum tutatur habens, nec deserit vnquam.

Non aliter magnanimus & strenuus bellator, vrgente necessitate, omnia alia contemnit, plane sibi persuadens, quod, secundum Horatium,

Dulce & decorum est pro patria mori.

Et Virgilius intrepidum militem armis hostilibus oppressum, sociosque suos ad prælium adhortantem inducit inter cætera dicentem, lib. 2. Æneid.

Vna salus victis nullam sperare salutem.

Estque etiam Musonij (citante Stobæo) præclarum in hanc sententiam præceptum: ἀρπάζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅτε ἔξεσι μὴ μετὰ μικρὸν, τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοὶ παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ. Id est, *Arripe, dum licet, mortem honestam; ne paulo post moriendum sit tibi quidem, sed honeste facere tibi non sit amplius integrum.* Othoni primo vere magno Imperatori hieroglyphicon illud gratum, & in vsu fuisse B docti viri referunt.

BELLICOSVS.

QVo acrior equus est, inquit Plinius lib. 8. cap. 49. eo altius in bibendo nares mergit. Sic quoque vir fortis ac bellicosus, quo maiora pericula ipsum circumstant, eo alacrior & acrior redditur, intrepide admodum pergens ad propositum, vt scilicet virtutis suæ specimen illustrius exhibere possit. Apud Lucanum lib. 9. Cato Vticensis exercitum in Lybiam ducturus, militibus suis inter alia hæc suggerit,

——— Serpens, sitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti: gaudet patientia duris,
Lætius est, quoties magno sibi constat honestum.

Claudianus etiam præclare, C

Vile decus, quod non erexit præuius horror.
Ingentes ingeminant discrimina magna triumphos.

Et qui Plinij mentem expressit, ita Disticho ludens,

Totus equus naso ceu fertur anhelus in vndam
Præsenti, aduersis obuius ite malis.

BELLI *alea dubia.* RERVM *vices variæ.*

NON caret admiratione pugna Falconis cum ardea, nam si hæc accipitrem vel falconem in sublimi potest superare, & sibi illum subijcere, suis excrementis in eum emissis, pennas ipsius corrumpit, & ad putredinem perducit. Quare falco hoc quanto potest studio euitans, & naturali instinctu sibi cauens, tamdiu ex obliquo cum illo in aere contendit, donec tandem occasione oblata superior factus Ardeam magno impetu deturbet. Quis magis euidenti similitudine belli incertos ac fallaces euentus repræsentari posse existimet? De quo omnium veterum scriptorum plurimæ graues extant sententiæ, & notus est versiculus Homericus. ἰλ. σ. D

ξυνὸς ἐνυάλιος, καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτει. Id est,
Communis Mars, inq; vicem perimit perimentem.

Seneca quoque Naturalium Quæstionum, lib. 4. Vbi de Pompeio ac Lepido illi sermo est, cum ille alienum exercitum fugeret, hic vero suum; inquit. Ex quo liquere mortalibus posset, quam velox foret ad imum lapsus ex summo, quamque diuersa via magnam potentiam fortuna destrueret. Legitur quoque ascriptum, *Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes*, ex Virgil. x I. Æneid. item Claudiano lib. I. in Ruffinum:

—— Iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant.

Cum

A Cum quo congruunt versus poetæ veteris, relati ab Aristot. 2. Rhetoricorum,

Fortuna multos sæpe in altum prouehit,
Non quod bene illis esse consultum velit:
Sed vt inde casu insigniore corruant.

Et Poeta noster ingenioso Disticho:

Sunt dubij euentus incertaq; prælia Martis,
Vincitur haud raro qui prope victor erat.

BELLVM *Ciuile.*

MISERIAS bellorum ciuilium hieroglyphice descripsit poetarum Gallorum facile princeps in nobili poemate, quod Hebdomas dictum est. Huius aurei versiculi alius Latinus expressit; In ijs Draconis cum elephante pugna, mutuam ciuium lanienam & fœdam internecionem depingit. Ab altis ramis Draco elephantem velut ex insidijs & excubijs moratus.

Desilit, & circum sinuosa volumina fundens,
B *Nodosis elephanta modis & nexibus angit,*
Nuda cui laxare sinus & vincla potestas.
Ergo amens elephas trunco rupive propinquat,
Flictu illisurus sæuum quem longius hostem
Si ferat, extremos gemitus effundat in auras.
Protinus exsoluit nodos, & corpore lapsus
Crura draco spiris asper sic implicat arctis,
Ferre, vt is vlterius nequeat præ compede gressum.
Dum nodos elephas pugnat laxare tenaces
Vana fremens, adhibetq; manum simul impius anguis.
Inserit os ori, penitusq; illapsus in altum
Spirantes animæ caulas atque ostia claudit.
Atqui Cadmeo similis fortuna triumpho:
Nam submissus humum vita fugiente petessens,
Immani barrus victorem pondere frangit.
Mutua causa necis, Francum de more, cruentas
In sua, proh rabies! vertentum viscera dextras;
Dum ciues temerare manu vis suadet, & amens
Relligionis amor, Druidum quo sanguine campi,
Et Moncontoriæ late rubuere nouales,
Totam incestarunt tumulis & funere gentem,
Et patriæ florem patrio mersere sepulchro.

Ijdem versus de dissidijs ciuilibus Iudæorum, Græcorum, Romanorum, patrum item nostrorum memoria Guelforum & Gibellinorum in Italiæ campis & ciuitatibus exponendi videntur. Etenim in C ijs, ciuium prælijs commoritur dimicatio, victusque corruens, pondere complexum victorem elidit, Plinio teste, lib. 8. cap. 11. Paucis omnia, victus eiulat, victor autem lacrymas nequicquam effundit: & sero Phryges sapiunt.

BELLVM *ciuile.*

ARISTOTELES lib. 9. de hist. Animal. cap. 1. inter alias inimicitias innatas quibusdam animalibus, hæc de noctua & cornice quoque refert. Cornix cum noctua dissidet, nam cornix meridie surripiens oua noctuæ ea absumit; cum non clare interdiu noctua videat. Contra vero oua cornicis noctu expedit noctua, estque altera noctu, altera interdiu potentior. Idem Plin. lib. 10. cap. pen. & Ælianus lib. 5. c. 40. affirmant. Plutarchus in libello de odio & inuidia addit insuper, harum auium occisarum sanguinem non permisceri, & si etiam quis confundat, vtrumque seorsim diffluere. Sed nonne videmus quotidie ferme homines ipsos tot capitales inimicitias exercere, ac sæpenumero absque omni iusta caussa ἄσπονδον πόλεμον, id est, irreconciliabile bellum inter se gerere? Quod si ista vehementia & inimicitia contra communes hostes, Turcas istos & Scythas aliasque similes barbaras D & crudeles gentes vsurparetur, non quidem esset culpanda, sed hoc inter illos, qui debebant esse coniunctiss. fieri, quantopere est deplorandum? Sic Euripides quoque in Iphigenia Aulidensi conqueritur fratrum iras esse acerbissimas.

δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους,
μάχας δ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν. Id est,
Res dira verbis inuicem altercarier,
Dictisq; fratres dimicare mutuis
Si quando iis inciderit aut contentio.

Quod cum magno proborum & pacis amantium dolore, nimis esse nostris temporibus tristissimis tam in politicis, quam ecclesiasticis rebus vsitatum, experientia comprobat.

Non tenebris cornix, non luce est noctua tuta, A
Alterius sæuis hostis ab insidiis.

BENEFICENTIA.

VITIS Lauro fulta rectius fructus suos ad maturitatem hoc modo producere potest, quamuis Laurus ipsa quoque non parum vtilitatis hominibus præbeat, atque ita vtraque stirps non sibi, sed alijs hanc quasi operam mutuam tradat. Quapropter nos quoque quibus humanitatis virtus proprie competit, cuncta nostra consilia ac vniuersas actiones eo semper dirigere debemus, vt non solum nobis, sed alijs quoque prodesse possimus. Nihil enim melius neque præstantius bonitate ac beneficentia. Ex balsami frutice liquor nobilissimus, vulnerato vel scarificato cortice in æstate destillat, hodie etiam in Ægypto illius magnus vsus est ad omnia vulnera ac vlcera difficilia ac sordida, aliosq; plures eiusmodi affectus. Docemur hoc hieroglyphico de mutua inter homines præstanda beneuolentia ac prompta opera, etiamsi interdum aliquid propterea laborum & molestiarum sit suscipiendum. Nihil enim, vt ait Cicero, bonitate ac beneficentia est melius aut præstantius. Quod quidem S. B
Paulus multo efficacius ac verius in epist. ad Coloss. cap. 3. monet, inquiens, Induite viscera commiserationis, benignitatem, animi humilitatem, lenitatem, clementiam.

BENEFICI *& liberales.*

SELEVCIDARVM auium (vt Plinius refert lib. 10. cap. 27.) aduentum à Ioue precibus impetrabant Casij, vel secundum alios Caspij montis incolæ, fruges eorum locustis vastantibus. Nec vnde veniant, quove abeant compertum, nunquam conspectis, nisi cum præsidio earum indigent. Has doctiss. Iacobus Dalechampius in commentarijs huic authori additis existimat esse ex Elriorum genere. Meminit autem harum quoque Galenus lib. 6. de locis affectis: ac Anthonius Galatheus in libello de Iapygiæ situ, annotauit simili ratione auem quandam marinam, quam in Apulia Gainam nominant, bruchos ibidem copiosissimos non solum deuorare, sed etiam oua & fœtus eorum vbiq; consumere. Sic Ælianus lib. 3. de Animal. cap. 12. idem scribit de monedulis Locustarum fruges vastantium oua & fœtus perdentibus, vnde tanquã bene meritis Thessali, Illyrij & Lemnij illis victum publicum præbendum decreuerunt. Potest autem hieroglyphicon illud conuenire omnibus beneficis & liberalibus, & nihil nisi commoda & vtilitatem aliorum imprimis egentium & calamitosorum spectantibus. Quod recte etiam militibus strenuis sine priuato emolumento patriæ tantum iuuandæ causa suam operam alijs præstantibus accommodari poterit, quorum vtinam hisce temporibus periculosissimis, ob Turcarum immanissimam tyrannidem plures numero quam (proh dolor!) fieri solet, existerent: cum videamus potius (secundum Aurelianum) lachrymis sociorum quam præda hostium multos ex illis delectari. Sed consulatur hac in parte eruditiss. Iustus Lipsius lib. 5. cap. vlt. de re militari Romanorum secundum Polybium, quo in loco nostram militiam cum antiqua accurate confert. Vtiliter etiam legetur Adrianus Turnebus in Panegyri de Calisio capto, vbi illum locum grauissimo hoc versu concludit, C

Vique in Christicolas, in Turcam fœmina pugnat.

Et Poeta noster,

Qui prodesse aliis studet, is sua commoda spernat; D
Ne pereat turpi gloria pulchra lucro.

BONIS *mala cedunt in bonum.*

GARSIAS de horto & Nicolaus Monardes referunt lapidem Bezoar, hodie nominatissimum, cuius magna vis contra venena esse perhibetur, reperiri in ventriculo, vel potius in receptaculo quodam fasciæ modo formato, & ventriculo parte interiore adhærente. Animal dicitur esse figura hirci vel capræ. Clusius ceruicapram nominat, propter similitudinem, quam habet cum vtroque animante. Præfertur autem lapis ex montanis eiusmodi capris ablatus, cum sit ob pabulum odoratissimarum plantarum alijs multo præstantior. Addunt nonnulli hoc animal serpentibus quoque vesci, partimque in succum & sanguinem, partim in hunc lapidem eos conuertere. Quo hieroglyphico declaratur Bonis viris mala etiam ipsa cedere in bonum, & ab ijs vitijs, vel rebus etiam aduersis, quibus

A alij succumbere, aut prorsus perire solent, cordatis ac pijs nihil periculi vel incommodi esse metuendum, sed insuper inde propter constantiam & recti iudicij robur magis confirmari, spiritus etiam acriores & alacriores colligere.

Nulla venena probis vitij, sortisq́ maligna
Obsunt; quin potius robora dant animis.

Huc referri potest celebre Horatij de iusto & propositi tenace viro carmen, lib. 3. Od. 3. quem

Si fractus illabatur orbis
Impauidum ferient ruinæ.

Ille etenim, vt canit Psaltes,

Securus atras inter & aspides
Deget, ferarum & pignora tigridum,
Tutusque calcabit dracones,
Et Lybicæ catulos leænæ.

B Quin & ipsos, imo mortem ipsam, superabit & deuorabit.

CÆLESTIA *Spectanda.*

VRANOSCOPS piscis est Græcis, (Latinum enim nomen non habet, vnde & Plinius Græcum retinuit) qui ijsdem καλλιώνυμος dicitur, vt ex Athenæo & Plinio liquet. Oppiano ἡμεροκοίτης dicitur. Eius oculi supra caput siti recta in cœlum semper erecti sunt, vnde & illi nomen, & Latinus interpres *cœli speculatorem* vertit. Hinc argute Galenus ridet eos, qui existimant idcirco hominem erectum stare, vt cœlum prompte suspiciat. Nam illos hunc piscem nunquam vidisse ait, qui etiam inuitus cœlum semper intueatur: hominem autem si contemplari illud velit, collum retorquere necesse sit. Rideret igitur Galenus Ciceronem & Ouidium, huncque sequutos Claudianum, Silium Boetum & Manilium. Rideret multo magis ipsum Platonem in Cratylo, cui ἄνθρωπος est ὁ ἀναθρῶν ὅπωπας & Etymologum, qui deducit παρὰ τὸ ἄνω θεωρεῖν, quod debeat

Erectos ad sidera tollere vultus.

C Rideret denique B. Augustinus Ambros. Lactantium, & alios, & imprimis Lactantium, qui toties idem inculcat, & lib. 2. de orig. err. velut in sublimi aliqua specula constitutus, Persianum illud proclamat:

O curuæ in terras animæ, & cœlestium inanes!

Cœlum potius (inquit) intuemini: ad cuius spectaculum vos excitauit ille artifex verus Deus. Ille vobis sublimem vultum dedit; vos in terram curuamini: vos altas mentes & ad patrem suum cum corporibus suis erectas, ad inferiora deprimitis: tanquam vos pœniteat, non quadrupedes esse natos. Igitur tantum absit, vt Galeni nos impietas moueat, vt potius semper in corde nobis sit S. Pauli 3. ad Coloss. τὰ ἄνω φρονεῖτε.

Sursum oculos, ô Mens, vani obliuiscere mundi,
Te manet in cœlis non peritura domus.

CÆLESTIA *quærens terrena non curat.*

D AVIS quædam pulcherrima & rarissima, qualis iam exsiccata cum plumis apud nonnullos visitur, in Moluccis reperitur insulis, mole corporis satis parua, ob pennas vero longiores putatur mediocris magnitudinis. Hæc (vt incolæ affirmant) nunquam in terra est conspecta viua, sed interdum exanimis in eam ex alto aere decidit, ac inuenta apud istos populos in magna habetur veneratione. Appellant autem lingua vernacula *Manucco diatta*, id est, Auiculam Dei, quia putant eam in paradiso nasci, quare apud nos quoque inde nomen sortitum est. Hanc pedibus omnino carere constat, quamuis Aristoteles neget talem in auium genere reperiri, cum hirundines ἄποδες, siue κύψελοι, secundum eundem: pedes habeant pilosos, sed ita minutos vt his carere videantur. In maris vero dorso fila gemina, nigra cornuum instar vtrinque in rectum extensa, tres & amplius longa obseruantur, [illegible] scriptores rerum Naturalium [illegible], vt fœmina dum oua fouet in eodem dorsi cauitatem efformante, istis vinculis maris allig[illegible] in ipso pullos excludat. Melchior Qui-

landinus putat apud veteres esse Rhyntacem, cuius meminit Plutarchus in vita Artoxerxis: necnon Ctesias & Dion. Scriptores rerum Indicarum, alias tradunt in Mexicana regione existere auiculas, Cinzonos dictas, carentes pedibus, & rore tantum viuentes, ex quarum pennis Chinenses artificiosissimas picturas concinnat. Congruitatem hoc hieroglyphicon in eos optime, qui rebus terrestribus ac caducis spretis ac contentis ad cœlestia & æterna semper toto animo se conuertunt. Quare alibi additum legimus: SVPERATA TELLVS SYDERA DONAT. vel ΜΕΤΕΏΡΟΣ ΨΥΧῊ, id est, *Sublimis anima*, secundum pulcherrimum Nazianzeni versum; A

> *θυμὲ βλέπον ἄνω, χθονίων δ' ἐπιλήθεο πάντων,*
> *Sursum anime specta, terrenaque spernito cuncta.*

Conuenit enim nos ima negligere quorum conuersatio esse debet in cœlis. &

> *Fœlices nimium quorum semper æthera mentes*
> *Sublatæ, cuncta hæc infera despiciunt.*

CALVMNIATOR. B

PASTINACÆ, quam τρυγόνα Græci vocant, radius siue aculeus adeo venenatus est, vt tam piscatores quam pisces lethaliter vulneret, quibus etiam eo ictis intra paucas horas, nisi remedia adhibeantur, occumbendum est. Ea de re post Aristotelem Athen. Ælian. Micand. Plinium, inter veteres vel imprimis Oppianus legendus est, cuius pulcherrimos de Pastinaca versiculos Hadr. Iunius Embl. 8. latine reddidit. Clam autem in mari delitescit, adeo vt stabilis ac quieta videri possit: accedentes igitur incautius pisces, radio, quem in media parte oblongæ caudæ infixum, quo vult, dirigere potest, miro astu & nocendi libidine ex occulto figit & enecat. In piscatorem quidem quod radium etiam eiaculetur, inde Prouerbium natum esse quidam existimant, *Piscator ictus sapit.* Tales sunt homines pestiferi, qui cum virus suum palam in bonos effundere nequeant, latent in insidijs tamdiu, & calumnijs sibi occulte ad nocendum viam sternunt, donec eos vel otio suo, vel aliena fraude securiores factos, tandem ex aperto aggrediantur, & omnibus fortunis exuant. Nam, vere Achil. Statius lib. 6. ait: ἔστι μὲν ἡ διαβολὴ μαχαίρας ὀξυτέρα, πυρὸς σφοδροτέρα, *Calumnia est gladio acutior, igne ardentior.* Sic Dionysius Syracusarum tyrannus, cum ob facinora ferri amplius non posset, ociose & inertiæ ad eximendam tyrannidis suspicionem suis dedidit, donec eam denuo consecutus, longe crudelius quam antea exercuit, vt de eo Plutarch. refert. Sed & arbores pastinacæ radius enecat, Æliano & Plinio testibus. Ex quo est Had. Iunij emblema doctissimum, in delatores itidem contortum. Busbequius in itinerarijs suis, pastinacam sæuo aculeo metuendam à suis comitibus captam fuisse narrat, quo dum ipsos appetebat, seipsam transfixerit. Quod & Scorpioni consuetum esse sæpe vidimus. Id certe Calumniatori seipsum suis artibus euertenti apprime conuenit. Porro C

> *Sæua venenatæ cautus fuge spicula linguæ:*
> *Plus ea quam ferro vulnera facta dolent.*

CANDOR. CONSTANTIA. INTEGRITAS.

EX amphibijs, & Salamandra est. Eam non tantum non consumi igne, sed flammam etiam extinguere rigore suo, plerique veterum affirmant, Aristoteles, Suidas, Nicander Nazianzenus paræn. ad Virg. Ælianus, Plinius, & Q. Serenus Sammonicus. Quamuis autem contra disputent Dioscordes, recentiores multi, & Brodæus 3. Misc. 3. Galeni auctoritatem adducat, ipse tamen Galenus vel de mortua Salamandra agit, vel hoc sentit, non aliter eam igni succumbere, quam si nimis diu in illo moretur. At non esse fabulosam hanc ignis extinctionem, quæ Salamandræ tribuitur, etiam magnus ille Scaliger ex Olympiodoro conuincit. Nobis huic hieroglyphico occasionem præbuit Greg. Nazianzeni locus in vita Basilij magni, in quo Salamandram Constantiæ iconem faciens, se & Basilium in Athenarum δεισιδαιμονίᾳ saluos & sanos esse conseruatos gloriatur. Verba eius sunt: καὶ εἴ τις ἐστὶν ἢ πιστεύεται ποταμὸς, δι' ἅλμης, ῥέων γλυκὺς, ἢ ζῶον ἐν πυρὶ σκαῖρον, (Salamandram intelligi patet ex eius paræn. ad Virg. vers. 480.) ᾧ τὰ πάντα ἁλίσκεται, τοῦτο ἦμεν ἡμεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ἥλιξι: *Et si quis est aut esse creditur fluuius, dulcedinem suam in salso mari retinens, aut animal in igne saliens, à quo cuncta doman-* D

A *domantur, id scilicet, ego & Basilius eramus inter omnes æquales nostros.* Quidam Salamandram in igne etiam nutriri volunt: vnde Chymistæ ex Auicenna lapidem suum Philosophicum hoc typo exprimunt. Et hoc sensu Salamandram igneam Francisco I. Regi Gall. in vsu fuisse T. Paradinus innuit, cum dicto Italico: NVDRISCO IL BVONO, ET SPECO IL REO.

Ambulat en medios Salamandra illæsa per ignes;
Nempe illæsa manet semper & integritas.

CAPIENTES. *capti.*

NON est vsitatior, nec iucundior, vtpote omnis pene laboris & periculi expers, piscandi modus, quam, vt Martialis cecinit, *piscem tremula salientem ducere dextra*: cumque dulciss. versibus graphice descripsit Oppian. init. ἁλ. vbi Antoninum Imp. hamo piscantem fingit, cui se pisces vltro ad capiendum obijciant. Hinc nata nobis hieroglyphici inscriptio ex 3. Claudian. de laud. Stiliconis, vbi de leonibus loquitur, qui à Diana se capi gaudeant. Lud. dulcis in suis Impresis, Italico verbo
B communiter sic dictis, addit: NON CAPIO, NI CAPIOR. Quod vt ambiguum, vel de hamo, vel de pisciculo intelligere possis. Quod non inepte, quamuis à magno argumento ad rem ludicram, Senecæ illud in Thyeste referas:

Non poterit capi,
Nisi capere vellet. Vt & Prouerb.

Inescare homines. Nihil autem melius, vt puto, hæc explicare poterit, quam insignis ille Senecæ locus Ep. 8. Clamo, vitate quæcumque vulgo placent, quæ casus attribuit: ad omne fortuitum bonum suspiciosi pauidique subsistite. Et fera & piscis spe aliqua oblectante decipitur. Munera ista fortunæ putatis? Insidiæ sunt. Quisquis nostrum tutam agere vitam volet, quantum plurimum potest, ista viscata beneficia deuitet, in quibus hoc quoque miserrimi fallimur, quod habere non putamus, habemus. Hinc Martialis illa:

Munera magna quidem misi, sed misit in hamos,
C *Et piscatorem piscis amare potest?*
Qui potes insidias dona vocare tuas?

Sic Plato in Timæo, Cicer. teste, τὴν ἡδονὴν δέλεαρ κακῶν, voluptatem escam malorum dixit, quod ea scilicet homines capiantur, vt hamo pisces, quod & Plaut. in Merc. vertit.

Dum capimus, capimur: si linquimus, haud capiemur.
Instructas vitat, qui sapit insidias.

CAPTATORES. HÆREDIPETÆ.

DE vulturibus, qui Græcis γύπες sunt, hæc apud Plinium sæpius laudato libro legimus: Triduo ante vel biduo eos volare vbi cadauera sunt. Quod Ælianus lib. 2. cap. 46. copiosius ita exponit. In hominum cadauera vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia inuadunt, & hominem vicinum ad moriendum quando supremum vitæ diem agat, diligenter obseruant. Expeditos in bello exercitus præsensione quadam consequuntur, plane scientes, quod ad bellum
D proficiscantur, & quod omnis pugna strages edere soleat. Idem D. Basilius, & D. Ambrosius in hexametro tradunt. Sic Plautus in Trunculento,

Illud est, vide vt iam quasi vulturij triduo
Prius prædiuinant, quo die esuri sient,
Illum inhiant omnes.

Horapollo quoque lib. I. cap. 12. tradit hieroglyphice inter alia vulturem notare rerum præcognitionem. Nam ad eam partem exercitus sese conuertere solere, vbi maior est futura clades, sibi ex cadaueribus alimentum seponentem & in futurum prompte reseruantem. Est autem hieroglyphicon conueniens in homines auaros, rapaces, & per fas, nefasq; aliorum bonis insidiantes. Vnde Apuleius causidicos & improbos rabulas forenses vocauit vultures togatos, sicuti Cicero quoque in Orat. pro Sextio, Gabinium & Pisonem, qui pretio omnia nundinarentur, ac ad se raperent, vulturios paludatos no-

tos nominauit. Quo etiam pertinent hæredipetæ & testamentorum captatores, quos Martialis irridet cum alibi passim, tum in illo Epigrammate: A

——— *Cuius vulturis hoc erit cadauer?*

Ac Seneca lib. 15. Epist. 96. hos describens: Amice, inquit, aliquis ægro assidet, probamus. At hoc si hereditatis causa facit, vultur est, cadauer expectat.

Vultur prædæ inhians est captatoris imago;
Heu quam plena etiam sunt fera vulturibus!

CASTITAS *Coniugalis.*

INTER pisces fere omnes vnius Canthari castitas, & odium promiscuæ Veneris Oppiani versibus in 1. ἁλ. celebratur.

Vxores sargi multas, & merulus ardens
Ducunt, ast alij contenti coniuge sola,
Cantharus æneus contemnens agmina lecti. B

Idem etiam Phile in Iambis asserit. Oppianum imitatus Ælianus scribit, Cantharum pro vna vxore decertare, non aliter, quam Menelaus olim cum Paride: quam quidem si semel sortitus sit, non attingere illum aliam: neque ad fidem tuendam tabulis vllis ei opus esse, nec dote: neque malæ tractationis pœnam timere, neque Solonem vereri. Et adiungit exclamationem dignam memoria: Ω νόμοι γαμαῖοι, καὶ πόλεις σεμναὶ, οἷς ἀκόλαστοι ἄνθρωποι οὐκ αἰδοῦνται μὴ πείθεσθαι: O nobiles vero leges, & Resp. graues, quibus libidinosi homines non parere nihil verentur! Eant igitur nunc, quibus adulteria commixtionesque nefandæ ludibrium & iocus sunt, & piscis huius memoria tandem se excrucient. Certe enim, vt Seneca dixit in Agamemnone,

Nec regna socium ferre, nec tædæ sciunt.

Quin etiam inter quadrupedes Cameli & Elephantes, inter volucres columbæ, turtures, cornices & ciconiæ, vt rerum naturalium scriptores tradunt, vnius comparis consortium norunt, turpes hymæneos detestantur. Sed insigne est de Meleagro Oenei filio exemplum ἰλ. ι. qui cum in expugnatione patriæ neque à ciuibus, neque à parentibus commoueri potuisset, tandem Cleopatræ vxoris precibus excitatus ciues vrbem excidio eripuit. C

Coniuge contentus laudatur Cantharus vna,
Masculus & totum fœmina coniugium.

CAVSÆ *rerum latentes.*

EXENEIS ἀπὸ τοῦ ἔχειν τὰς ναῦς, vnde etiam ναυκρατής Suidæ à retinendis nauibus, Latinis Remora dicitur. Non eundem vero pisciculum hac proprietate præditum veteres descripsisse, ex collatione Aristotelis, Oppiani & aliorum apparet. Oppian. enim 1. ἁλιευτ. videtur mustelam marinam, Ausonij lampetram intellexisse, vbi Pindari imitatione pulchram sententiam subijcit:

ἀεὶ γὰρ ἀπειρήτων νοῦς ἀνδρῶν
Δύσμαχος, οὐδὲ θέλουσι καὶ ἀτρεκέεσσι πιθέσθαι. Id est,
semper enim inexpertorum mens virorum
Expugnatu difficilis, neque volunt etiam veris D
Fidem adhibere.

Idem videtur Ælianus quoque sensisse. Et mustelam sane seu lampetram nostram eandem vim obtinere ipse Rondeletius αὐτοψίᾳ sua euincit. Plinius limaci magnæ similem facit, testimonio eorum, qui eam videre Caij Imp. quinqueremem inhibuisse: narratque eandem pugna Actiaca Antonij properantis Prætoriam retinuisse. Quamuis vero Plutarchus & alij in peruestiganda huius tanti arcani caussa laborent, & Rondeletius ore huius pisciculi clauo aut gubernaculo puppis affixi id velit effici, nobis tamen summi Scaligeri candidiss. placet iudicium, qui non defugit hic salutare illud asylum occultæ proprietatis, & ad manifestas deducere omnia qualitates, summæ impudentiæ esse censuit. Hinc nostra ἐπιγραφή. Nam & Plin. vbi de adamante hircino sanguine fracto, disserit: Nec quærenda, inquit, est in vlla parte naturæ ratio, sed voluntas. Hoc igitur constet, ex Hyppocratis præcepto: τὸ μικρὸν μη-

A χρὸν μηδὲν καταφρονητέον, cum etiã spreta omnibus maximas sæpenumero mutationes afferant. Egregie Pausan. in Arcad. ἔδωκε δ᾽ ἄρα ὁ θεὸς τοῖς μάλιστα ἀπερριμμένοις κρατεῖν τῶν ὑπερηρκότων τῇ δόξῃ. *At enim vilioribus plerumque rebus Deus indidit, vt ea superent, quæ maximæ erant inter homines æstimationis.* Aliter sentiunt multi, quorum disputationes lubens omitto.

Sistere currentem Remora alta per æquora nauim
Fertur: sic vis est maxima in exiguis.

CHARITAS *in proximum.*

RAIA à Græcis βάτος & βάτις, pro sexus differentia, vt ex Aristotele potest colligi, dicitur. Ex eo scilicet, quod caudam & dorsum recuruis aculeis, agrestis rubi instar, quem Græci βάτον appellant, armatum habeat. Marinus piscis est, & ad magnitudinem non contemnendam excrescit. Ælianus quidem non maiores Argolico clypeo in India non procul à littore gigni prodidit. Sed longe maximas esse in mari Gothico Olaus M. obseruauit. Variæ autem sunt Raiæ species, & non raro B illa cum Rana piscatrice confunditur, cum toto genere tamen inter se differant: etsi pisciculos capiendi eadem fere vtrique sit ratio & calliditas. Cæterum Iul. Cæsar Scaliger de Subtil. ad Cardanum scribit: Solam Raiam inter omnes pisces in mari Gothico, vbi Rocca dicatur, obseruatam esse, insigni pietate, naufragorum cadauera à grassatoribus piscibus tueri. Quod fortassis ab Olao M. accepit, qui commemorat hominem naufragum in mari natantem à canibus siue caniculis, marinis piscibus tanto cum numero & impetu impeti, vt non tantum crebris morsibus, sed pondere etiam in profundum eum demergant ac deuorent. Vbi vero Raia caniculis illis superuenerit, tum eam vt iniuriarum vindicem, magno conatu (cum quidem naturalibus aculeorum armis instructa sit) grassatores abigere, hominemque vt enatet, adiuuare pro viribus. Tamdiu etiam illum sæpe tueri, donec spiritu penitus intercluso post dies aliquot, dum mare naturaliter se purgat, sursum feratur. Vnde hominem, qui afflictis calamitate opem ferat, eosque tueatur contra improborum iniurias, quique in extinctos pius sit, Raiæ hieroglyphico significabimus. Et Raiæ sequens distichon apposite adscribitur:

Sum pietatis amans, hominis nam Raia cadauer
C *Non patior pelagi monstra vorare fera.*

Vel vt Dido apud Virgilium,

——— miseris succurrere prompta.
Haud ignara mali miseris succurrere disco.

CHRISTVS. *Christi domestici. Christi vox.*

1. DOMINVS noster dixit simile esse regnum cœlorum (sic vocat Ecclesiam suam, in qua ipse regnat per Spiritum sanctum, lætoque Euangelij præconio, & Sacramentorum vsu, sanctos suos exhilarat) cuipiam Negotiatori, quærenti pulchras Margaritas. Qui inuenta quapiam magni pretij Margarita, abiens venum dedit vniuersa, quæ habebat & emit eam. Matth. 13. 45. Euangelium Iesu Christi Margarita illa pretiosissima est, Matth. 7. 6. quam omnibus huius mundi opibus nos anteferre: à vili hominum doctrina prudenter separare, Ierem. 15. 19. & cui ceu typo ita nos quoque conformari oportet, vt vere pretiosi coram Domino euadamus, Rom. 6. 17.

2. D Margarita Græcis dicitur à nitore splendente. Celebratur autem & lumen Euangelij gloriæ Christi irradians mentes fidelium, 2. Corinth. 4. 4.

3. Latini Vniones vocant, quod indiscreti nulli reperiantur. Sic vna est Euangelij veritas, de qua Chrysostomus, Vna quippe veritas est, nec in multas scinditur partes: ac velut qui Margaritam habet nouit se diuitem esse, etiamsi ignotum nonnunquam illud sit, quum paruo in loculo Margarita reconditur: sic & in prædicatione veritatis, qui ei adhærent, totoque animo amplectuntur, opulentos esse non ignorant, quamuis infideles thesauri vim non cognoscentes fidelium opes contemnant.

4. Omnes autem fideles μαργαριτέμποροι, Margaritarij esse debent. Margaritæ enim Sanctis destinatæ sunt: non profanis hominibus, qui canibus suibusque comparantur. Ideo Ambrosius: Perdit (ait) cœlestis Margaritæ gratiam, quisquis eam fœdissimo peccatori dare conatur. Gemma enim, sicut ipsi scitis, nisi auro non conuenit: Margarita nisi preciosis monilibus non aptatur. Estote ergo aurum

aurum optimum; estote monile pretiosum, vt possit in vobis Margarita spiritualis includi. Marga- A
rita enim Christus est Dominus, quam Negotiator ille diues in Euangelio, venditis omnibus rebus
suis emere festinauit, & maluit omnes quas habebat sæculi gemmas amittere, tantum vt vnam Chri-
sti emeret Margaritam.

5. De Natali solo Margaritarum, Indicus (ait Plinius) maxime has mittit Oceanus. Inter illas bel-
luas tales, tantasque, per tot maria venientes, tam longo terrarum tractu, è tantis solis ardoribus at-
que Indicis insulis petunt, & admodum paucis, fertilissima est Taprobane & Toidis, vt diximus, in
circuitu mundi: item Perimula promontorium Indiæ. Præcipue autem laudantur circa Arabiam in
Persico sinu maris rubri. lib. 9. cap. 35. Euangelium cœlitus allatum est. Quum enim omne Dei con-
silium de salute nostra complectatur, Deumque nemo vnquam viderit, ἐκφάντωρ τῆς ἀληθείας, vni-
genitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit nobis. Ioan. 1. 18. & quidni Euangelicæ Margaritæ &
obtinendæ & retinendæ gratia, nullis ipsi sumptibus, laboribus nullis parcendum statuamus, quando
hanc solam æternam habere vim & gratiam, per fidem intelligimus?

6. Originem Margaritarum, Ammianus Marcellinus libro vigesimo tertio Plinio subscribens ita B
describit: Apud Indos & Persas Margaritæ reperiuntur in testis marinis robustis & candidis, per-
mixtione roris anni præstituto tempore conceptæ. Cupientes enim velut coitum quemdam humo-
ris ex lunari aspergine capiunt densius oscitando. Exindeque grauidæ edunt minutas binas aut ter-
nas, vel vniones sic appellatas, quod eius terræ conchulæ singulas aliquotiens pariunt, sed maiores.
In Ecclesia, gratuito beneuolentiæ diuinæ tempore, Euangelij Margarita, simul ac fide purgatur
cor, non equidem in nobis gignitur, sed nos regignit, vt renati non ex semine mortali, sed ex immor-
tali, per sermonem Dei viui, discamus bona opera tueri ad necessarios vsus, vt non simus infrugiferi.
1. Petr. 1. 23. Tit. 3. 14.

7. Conchæ, ait Plinius, vbi genitalis anni stimulauerit hora, pandentes sese quadam oscitatione im-
pleri roscido conceptu tradunt, grauidas postea eniti, partumque concharum esse Margaritas pro
qualitate roris accepti. Si purus influxerit candorem conspici: si vero turbidus, & fœtum sordescere.
Euangelium, si propensa voluntate Christus annuncietur, illustrius est: sin autem προφάσει Christus C
prædicetur, obscurius minusque purum ac sincerum.

8. Quemadmodum autem vniones licet in mari nascantur, cum cœlo tamen cognationem ha-
bent, sicut his verbis Plinius ostendit, quum addit Margaritarum candorem pallere cœlo minante
conceptum: ex eo quippe constare cœli eis maiorem societatem esse quam maris, inde nubilum trahi
colorem, aut pro claritate matutina serenum: Sic mentes, Euangelij doctrina imbutæ & illustratæ,
cœlo iunguntur, non terræ affiguntur: superna quærunt vbi Christus est ad dexteram Dei sedens.
Superna curant non terrestria. Col. 3.

9. Ait Plinius de Conchis, si tempestiue satientur grandescere & partus. Sic quum in tempore an-
nunciatur Euangelium, sancti adolescunt in eum per omnia, qui est caput, nempe Christus, Ephes.
4. 15. incedunt sicut Domino dignum est, vt per omnia placeant, omni opere bono fructum profe-
rentes, & crescentes in agnitionem Dei, Coloss. 1. 10.

10. Scribit Plinius, si fulguret comprimi Conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si vero & tonuerit
pauidas ac repente compressas, quæ vocant φυσήματα efficere speciem, verum inani inflatam, sine D
corpore: hos esse Concharum abortus. Idem euenire solet ijs, qui locum dant falso doctori, vmbras
rerum ceu fulgura: non autem Christum, qui iustitiæ Sol est, docenti, cuius hæc descriptio est: nullus
voluntarius moderator de vobis statuat ex subiectione & cultu Angelorum, sese ingerens in ea, quæ
non vidit, & temere turgens carnis suæ sensu, Coloss. 2. 18. Etenim illi semper discunt, nec vnquam
tamen ad veritatis agnitionem perueniunt: vt de mulierculis quibusdam Apostolus noster loquitur,
2. Timoth. 3. 7.

11. Athenæus Plinio nonnihil contradicens, Quando (ait) cœlum tonat & fulgurat, & horrenda
est tempestas, tum maiores & lucidiores fiunt Margaritæ. Quum autem Conchæ grauidæ non im-
merguntur fluctibus, sed innatant mari, sole rubescunt Margaritæ, candoremque perdunt. Euan-
gelium, quum tonat & fulgurat mundus, quumque cœlum terræ misceri videtur, Confessores veri-
tatis &

A tatis & Martyres ardentiores & illustriores sistit. Quando autem hi non premuntur, sed in sublime attolluntur, & delitijs eneruantur, tum eximium ipsorum decus obscuratur. Ideo Paulus dixit: Oportet esse hæreses, vt qui probati sunt, manifesti fiant inter vos. 2. Corinth. 11. 19. Similes enim sunt domui ædificatæ supra Petram, quæ non à culmine ruit, aut etiam concutitur, etiam si descendat pluuia, veniant flumina, & flantes reflantesque venti sæuiant. Matth. 7. 24. 25.

12. Vsu ait Plinius, atteri non dubium est, coloremque indiligentia mutari. Euangelium contra, vsu nitescit & augetur: diligenter autem custodiri debet, vt sincerum & impermixtum maneat.

13. Dos vnionum omnis, ait idem, in Candore, magnitudine, orbe, leuore, pondere, haud promptis rebus, in tantum vt nulli duo reperiantur indiscreti: vnde nomen vnionum Romanæ imposuere delitiæ. Euangelij dotes sunt, quod non solum καθ' αὑτὸ, clarum, maximum, Ephes. 3. 18. rotundum seu omnibus suis partibus perfectum, alienum ab omni asperitate & inæqualitate, summique ponderis, ac proinde ἐνεργέστατον est: sed etiam illuminat oculos mentis niueoque candore pectora imbuit, vere magnos, rotundos seu integros, ab omni asperitate alienos, minimeque vanos leuesque B efficit.

14. Iure autem reprehendit, Plinius Lolliam Paulinam, Caij Principis matronam, quam se mediocrium sponsalium cœna vidisse ait, smaragdis margaritisque opertam altero textu fulgentibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, manibus, digitisque, quæ summa quadringenties sestertium colligebat. Addit autem, Nec dona prodigi Principis fuerant, sed auitæ opes, Prouinciarum scilicet spolijs partæ. Vtinam vero matronis Christianis, & virginibus nobilibus & diuitibus maxime probetur ornatus non externus ille in nodis capillorum, & circumposito auro, vel palliorum amictu: sed occultus ille cordis homo, situs in incorruptione lenis ac quieti Spiritus, qui est coram Deo pretiosus, 1. Petr. 3. 3. 4.

15. Idem merito & Cleopatram Ægypti reginarum nouissimam, reprehendit, quod Antonio Triumuiro magnificentissime cœnante, interrogata, quid astrui magnificentiæ posset, respondit, vna se cœna centies sestertium absumpturam: atque aceto liquefactum vnionem absorbuit, iudiceq; L. Planco vicit. Scilicet 250000. coronatorum pretio æstimatam Margaritam tam impuræ fœminæ C vanitati seruire oportebat? Nos alienæ vanitatis exemplis incitati, eam fugiamus, & nobis gratulemur esum panis vitæ, quem electis suis Deus Pater præbet, & maioris fieri vult quam omnes totius mundi vniones, gemmas & thesauros.

CHRISTVS *Redemptor & Viuificator.*

Robore ab annoso viscum sanare caducos,
Quos valet Christi viua figura Dei.

QVANQVAM Viscum in pluribus arborum truncis vetustioribus enatum reperiatur, tamen in quercu præstantissimum inueniri certum est, quod præ alijs ad morborum, ac imprimis Epilepsiæ remedia expetitur: quem alij morbum sacrum & Herculeum vocant, non quod Hercules eo laborarit (vt monet Becanus in Gallicis) sed quod à solo Hercule queat curari. Quemadmodum vero per hunc morbum grauissimus humani generis lapsus significatur, ita per viscum quercinum singulare huius antidotum (eodem auctore) verus noster Hercules & liberator vnicus Christus de- D notabitur. Vnde Plinij verba de visco, lib. 16. cap. 44. Æneæ ramum aureum visco comparat Virgilius. Apud Platonem in Euthydemo legitur, τὸ σπάνιον τίμιον, *rarum honore dignum est.*

De Loto multa scripserunt veteres, Theophrastus, Dioscorides & Plinius, ac tradiderunt Sole Occidente comprimi, occludique, ad ortum autem aperiri; qui seorsim Nymphæam quoque descripserunt. Est autem significatio huius hieroglyphici cum alijs non paucis communis, nimirum omnes nostras cogitationes & actiones dependere à radijs æterni solis, Christi Dei Opt. Max. qui sua virtute & gratia suos viuificat, conseruat, & in lucem profert.

Homo Christianus ad Christum conuersus clamat, dum respicis, erigor. Item,

O Sol iustitiæ, sine te non fluctibus atris
Curarum potero tollere, Christe, caput.

CHRISTVS *Intuendus.* A

EST egregia quædam planta admiratione ſane digna, ante paucos annos inter exoticas ad nos quoque allata, & vbique iam in hortis colitur, quam Chryſanthemum Peruuianum à loco natali, à forma plantam Maximam, florem ſolis vero propter effectum & ſimilitudinem nominant. quidam Bellionem Plinij eſſe opinantur, incerta tamen (meo iudicio) coniectura. Hæc intra ſex vel ad ſummum ſeptem menſium ſpacium, ex quo terræ ſemen ipſius eſt mandatum, eo peruenire ſolet magnitudinis, vt humani brachij craſſitiem, & altitudinem duodecim vel plurium cubitorum excedat. Quemadmodum vero florum denſitate ac multiplici foliorum numero Pæoniæ nonnihil cedit, ita ſeminum copia, quibus altera caret, hanc longe ſuperat: nam eorum vltra mille in vno cippo numerauimus. Cum itaque hic flos etiam ſolem ſemper reſpiciat, atque ad eius radios ſeſe plurimum pandat, & ſuperiora ſemper reſpiciat, decet nos etiam multo magis ad verum doctorem & largitorem omnium bonorum ἐπουράνιον continue oculos mentis attollere, nec terrenis caducis ac voluptarijs bonis quaſi humi iacentes ſemper inhiare: oſtendentes, ſecundum Platonem quoque, nos eſſe cœleſtes plantas. B

CHRISTIANI.

BERYLLVS lucet vt aqua Sole percuſſa: manumque tenentis vrit, quanquam nonnulli aſſerunt viridis & pallentis eſſe coloris, & reddere hominem mitem atque benignum. Probatiſſimi, inquit Plinius, ſunt ex ijs, qui viriditatem puri maris imitantur: proximi qui vocantur Chryſoberilli. annumerat & degeneres ſecundum gradus, Chryſopraſum, hiacynthizontes, Aëroides, Cerinos, Oleaginos. Nos vim reddendi homines mites atq; benignos vni Spiritui S. nos regeneranti tribuimus. Laudamus autem eos maxime Chriſtianos, qui quoniam non ſequuntur peccantium multitudinem, ἐκ τοῦ λεωφόρου βαδίζοντες, puri maris viriditatem, ſeu earum gentium, quæ colunt Deum ſincero cordis affectu, ſplendorem referunt, & ſtudio habent, vt per Dei gratiam mites, humiles, & mundi cordes. Id omne autem à ſole iuſtitiæ obtinent, qui eos colluſtrans, manus ardentis caritatis adminiſtrans, ita officioſas efficit, vt beneficentiæ prunas etiam hoſtium capitibus imponant.

CIVIS *Optimus.*

IN lib. III. ἀνθολογίας Græcum Epigramma terſiſſimum legitur, in quo Delphin lamentatur, ſe è C mari, quod tamen ſibi parens ſit & patria, eiectum in terram: ſed ſuſceptum ab hac, decorum inueniſſe tumulum. Oppianus vero Delphinem iam moribundum ſponte ad littus appellere, vt in terra expirans forte in ea ſepeliatur ab hominibus, dulciſſ. verſibus commemorat. Sed Epigramma illud ex Græco verſum Alciatus quoq; inter Emblemata ſua retulit, cuius ſententia per ſe ſatis manifeſta eſt. Cui enim Reip. vel regni alicuius vaſtum corpus potius, quam mari, Delphinem autem magis, quam bono vel ciui vel Principi Rei. compares? fit itaque ſæpiſſ. vt & hi, quamuis innocentes, indigne eijciantur aliorum inuidia & maleuolentia ex patria in miſerum exilium. Athenienſium quidem Oſtraciſmus notus eſt, quo bene meriti ciues, qui vel gloria rerum geſtarum, vel virtutis opinione, multitudinis inuidiam prouocauerant, in decennium relegabantur: Quo etiam Ariſtides condemnatus fuit, tantum, quod Iuſti cognomen cum applauſu illi tribueretur, vti hęc referuntur à Plutarcho in Ariſtide. Meminit & pœnæ illius Ariſtot. in Pol. & Iul. Pollux lib. VIII. In Rep. autem Romana Scipionis Africani & Ciceronis exilia clara ſunt: & exempla quamplurima alia facile quærenti ſe offerunt. Diodor. Siculus lib. XI. apud Syracuſios ſimilem quandam, exemplo Athenienſium (qui tamen ipſi O- D ſtraciſmum illum ſuum, quamuis infamia carentem, tandem, ſuſtulerunt) relegationem, quam πεταλισμὸν appellauerint, in vſu fuiſſe ſcribit, ſed fatetur correctionem eam talem eſſe, quam non adhiberi foret melius: vt in eo medicinæ genere hanc poni conueniat, quo malum malo interdum tollere conantur. Exilij denique miſerias & moleſtias etiam Syracides commemorat cap. 29.

Crudeli ingratum mare Delphinem expulit æſtu,
Sæpe etiam Ciuis fert bonus exilium.

CLEMENTIA.

ROMÆ in domo Carafellorum ſub effigie Leonis catulum tenentis appoſitum hoc diſtichon legitur:

Iratus,

A *Iratus, recole quod nobilis ira Leonis*
In sibi prostratos se negat esse feram.

Ocymum, vulgo Basilicum dictum, suauissimi est odoris si mollius attrectetur, sin vero prematur vel plane conteratur, ingratum spirat. De qua re extat lepida historia apud Augustinum Iustinianum lib. 6. Franciscus Marchio, inquit, Iurisconsultus egregius missus à Republ. Genuensi orator ad ducem Mediolanensem, cum is nollet eum admittere, nec pactis conuentis cum Genuensibus stare, captata occasione, obtulit eidem Duci manipulum herbæ Ocymi. Qui admirabundus quid sibi hoc donum vellet, quæsiuit quid rei esset, cui ille respondit, eiusmodi proprietatem huic plantæ inesse, vt leuiter ac suauiter contrectata præberet gratum odorem, nimis autem duriter compressa & attrita, non solum omnem suauitatem perderet, sed etiam tandem Scorpios produceret: habere autem se ingenia Genuensium eodem plane modo. Dux hoc ingenioso admodum responso plurimum delectatus, & sententiam priorem mutauit, & legatum honorifice dimisit. Clementia itaque & lenitate plura consequimur quam nimia vehementia. Quod Claudianus quoque breui, sed admodum præclara sen-
B tentia monuit.

—— Peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit, mandataque fortius vrget
Imperiosa quies.

COGITATIONES *variæ.*

SCOMBRI, vt & alij pisces non pauci, temeritatis & stultitiæ suæ pœnas luunt captiui. Nam cum alios Scombros vident reti aut nassæ vimineæ inclusos, ad eos & ipsi ingredi cupiunt, ingressi detinentur. Et dum nassa ad littus trahitur, multos in illa Scombros hærentes, ac instar cunei impactos videas vtrinque alijs adhuc ingressum, alijs vero exitum molientibus. Quod illorum sane diuersum desiderium elegant. ss. carmine Oppianus describit, & similitudine à pueris sumpta illustrat, qui ignis abblandientem fulgorem magno suo cum malo attingere gestiunt. Quo referantur Bapt. Mantuani versus:

C *Est facile incautos offendere: paruulus infans*
Innocuos rutilum digitos extendit in ignem,
Nec, nisi iam læsus, vires intelligit ignis.

Et eodem pertinet vsurpatum à B. Hieronymo prouerb. *Prudens in flammam mitto manum.* Ad Symboli autem declarationem valde congrua est Socratis illa comparatio, qua dicebat, Iuuenes cœlibes similes esse piscibus, qui circum nassam alludunt, in eamque se penetrare gestiunt: contra, qui iam inclusi tenentur, exire, & pristinam libertatem recuperare nituntur. Vnde idem Socrates interrogatus, τίνες μεταμέλονται τῶν ἀνθρώπων, *quinam homines pœnitentiam incurrerent*? respondit iuxta Stobæum, οἱ γήμαντες, *Qui vxorem duxerunt.* Sic qui hostili prælio nunquam interfuerunt, aspirant ad militiam. Nam vt est apud Pindar. γλυκὺ δὲ πόλεμος ἀπείροισιν, ἐμπείρων δέ τις ταρβεῖ προσιόντα νιν καρδίᾳ περισσῶς. *Dulce bellum inexpertis est; expertus quispiam horret, si accesserit, corde supra modum.* Quod & Vegetius tangit de re militari. Animus non est omnibus idem: & scinduntur homines frequenter atque in studia contraria & incerta feruntur. Comparantur piscibus à Propheta Habacuc, cap. 1. vers. 14. facis
D (inquit, Deum alloquens) homines vt pisces maris.

Isti intrare volunt, at hi perrumpere nassam.
Multi & cum Scombris desipiunt pariter.

COMMORATIO *& migratio nostra.*

CANCELLVS vulgo Bernardus eremita dicitur, quod solus in aliena domo diuersetur. Eum accurate describit Aristoteles 4. hist. Animal. Scaliger vacuarum testarum inquilinum vocat. Cogitur enim in alienis ædibus habitare, quia cauda crustis careat. Conchas igitur, quas ad littus vacuas inuenit, turbinum puta, buccinarum & purpurarum, ingreditur, teneriores sui partes illis abscondens. Factus grandior, capaciores vsque conchas quærit, & incolit, nec vnquam nisi ob iam dictam caussam eas deserit. Quo hieroglyphico an non vita hæc nostra egregie exprimitur? Nam præcla re

clare Cato Maior apud Cicer. de Senect. dixit: Ex vita ista discedo, tanquam ex hospitio, non tanquam ex domo. Commorandi enim natura diuersorium nobis, non habitandi dedit. Et pulchre Clem. Alexandr. 4. στρωμ. disserit, quod libenter relinquere debeamus tabernaculum hoc mundanum, & ad cœleste potius transire. Quæ igitur insania est, tam operose & splendide ædificando thesauros profundere? cum verissima sit Horatij sententia: A

Multo ille tutius vitam exigit
Quicunque paruis primus in ædibus,
Nullum timens, nulli timendus
Pelle sub exigua quiescit.

Perpendant igitur illi, qui ac si æternum in hoc mundo victuri essent, ita domos sibi & palatia extruunt. & ista Hor. 2. Sat. 2.

Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit: nos expulit ille, B
Illum aut nequities, aut fabri inscitia Iuris.
Postremum expellet certe viuacior heres.

Vsurpari etiam potest hoc hieroglyphicon ab ijs, qui auitis sedibus, vel ob egestatem, vel alias caussas necessario relictis, in peregrino solo stationem tamen Dei beneficio tutam & commodam alicubi nanciscuntur, vnde etiam non facile, nisi & huius in melius commutandæ occasione, recedunt.

Hic nunquam certis habitamus sedidus: ast hinc
Ibimus ad superi cœlica regna Dei.

COMMVNIONIS *humanæ necessitas.*

VITIS auulsa ab vlmo, qua antea sustinebatur, & vmbra frondium ipsius non parum recreabatur, humi iam prostrata sine adminiculo isto fructus maturos producere nequit. Quo significatur in omnibus rebus semper vnum indigere alterius ope ac auxilio. Quod quidem potissimum locum habet inter probos & pios homines, in quibus charitas omnia præstat & implet. Quod eleganti admodum similitudine D. Chrysostomus in Matth. homil. 79. explicat, dicens: Si in rebus secularibus nemo viuit sibi solus, sicuti opifex, miles, agricola, mercator ad communem vsum proximi omnia conferunt; multo magis in spiritualibus hoc faciendum. Hæc enim maxime vita est, alijs prodesse. Nam qui sibi viuit, cæteros negligens, & vita eius superuacua est, & ipse superfluus homo generis nostri. Ideo quoque ratione & oratione nos ornauit Deus mentem, & ingenium concessit, manus, pedes, vires corporis dedit, vt his omnibus & nos & proximum iuuemus. Hæc ille. Quod vnico versu Nazianzenus complexus est. C

Ἀλλήλοισι χέρες τε, καὶ ὄατα, καὶ πόδες ἐσμέν.

Et elegans extat disstichon,

Stratus humi absentem palmes sterilescit ob vlmum.
Indiget alterius quilibet auxilio.

Vnde etiam Platoni dicuntur homines ζῶα πολιτικά, id est, *animalia ciuilia*, & ad societatem nata: Quandoquidem sola viuere sine mutuo auxilio non possunt. Vnde etiam prouerbium vulgare natum, *Vnus homo, nullus homo.* D

COMMVNIO *Sanctorum.*

MANVS eadem, in varios dissecta digitos, maius tamen robur obtinet, & ad operandum agilior est. Plurium etiam fides & charitas plura impetrat à Deo & præstat proximo laboranti.

CONCORDIA *coniugalis.*

DE Cornicum maritali amore, castitate simul & concordia multa apud scriptores rerum Naturalium habentur, & Aristoteles ac Plinius perhibent, cornicum fœminas solas incubare, mares vero his cibum suppeditare & incubantes pascere. Ac secundum Plinium sola cornix pullos volantes aliquandiu alit. In nuptijs quoq; (referente Horapolline) Græci ob harum auium concordiam duas

cornices

A cornices appingi curarunt, acclamantes ἐκκορὲ κορὲ, cum cornicem κορὲ appellarent, prius verbum ignorantes. Romani similiter per ciconiam & cornicem in suis numis concordiam repræsentabant, vt apparet in Faustinæ posterioris numo, vbi ad cornicem ascriptum est: CONCORDIA. Ac extat prouerbium huc pertinens apud D. Nazianzenum in Epistola ad Africanum, κολοιὸν δὲ ποτὶ κολοιὸν ἱζάνειν καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις, id est, *Graculum assidere graculo vel ex prouerbio audis.* Ac D. Augustinus lib. 1. de Ciuit. Dei, cap. 21. recte ait: Quæ harmonia Musicis dicitur in cantu, eam esse in ciuitate concordiam, arctissimum atque optimum vinculum in Republ. incolumitatis, eamque sine iustitia nullo pacto esse posse. Sed tam concordiæ encomia, quam discordiæ vituperationes à pluribus auctoribus abunde sunt expositæ.

Iuncta pudicitiæ si sit concordia, sancto
Coniugio haud quicquam dignius orbis habet.

CONCORDIA *inuicta.*

B OMNIVM totius piscium generis minutissimi sunt, quos Græci & Latini Aphyas, quidam Apras appellant. Si paulo sint remotiores nihil præter oculos fere conspicitur, vt multitudo oculorum collecta videri queat, testante Aug. Niph. Plinius illos ex pluuia: Aristoteles ex spuma: (vnde & ἀφρὸς, quod Ionum esse nomen tradit Archestratus, is piscis dicitur) Ælianus & Oppianus ex limo gigni narrant. Iniurijs & maris & voracium piscium imprimis expositi celerrime intereunt. Subuenit tamen illis natura quoque ad diuturniorem conseruationem. Si enim Oppiano, Suidæ, alijsque credimus, in densissima agmina conglomerati, & in se inuicem veluti complicati, maxime ad maris scopulos circumnatant, & hoc modo ne magnis piscibus præda fiant, præcauent, itaque in vnum coniuncti globum se tuentur, qui disiuncti, & dissipati ne vnum quidem diem superesse possent. Sic scilicet est inuicta concordia, & periculi expers virium coniunctio, quamuis imbecillium, quos

Defendit numerus, iunctæq; vmbone phalanges.

Vt Iuuenalis cecinit. Quo etiam Homericum illud pertinet:

Συμφερτὴ δ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν.
Coniuncti pollent etiam vehementer inertes.

C Pulchre etiam T. Quinctius apud Liuium: Aduersus consentientes nec Regem quenquam satis validum, nec tyrannum fore. Nec minus prudenter Micipsa moriens apud Salustium ad filios: Regnum vobis trado firmum, si boni eritis, si mali, imbecillum. Nam concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Euidentius vero Scilurus Scytha, vti Plutarchus refert, qui moriturus filijs suis, quos LXXX. habuit, iaculorum fasciculum singulis porrexit, ac rumpere iussit. Quod cum recusassent, tanquam impossibile quid: ipse singula iacula exemit, facillimeque confregit: concordes si fuissent, inuictos: disiunctos animis, imbecilles futuros innuens. Referenda est huc & fabula Gabriæ, XXX. de tribus bobus concordib. & discordibus. Tutos coniunctio præstat, qui tametsi varijs alioquin delicijs fracti, vel sicuti Aphiæ ex limo gignantur, dicere possunt,

Nos tamen hæc glomerata simul coniunctio seruat.
Quos facile sparsos perderet vna dies.

CONDEMNATIO, *mœstitia, pudor.*

D CAPITE operto esse aliquem, damnationis ad supplicium, & explosi hominis, atque à ciuitate & vitæ communione abalienati hieroglyphicon fuisse apud Orientales populos intelligimus, vt ex historia Hestheræ, Amani faciem prolata à rege sententia, cap. 6. continuo fuisse velatam obseruamus. Solent etiam homines ipsi summa mœstitia, & magno pudore affecti sibi caput velare, aliorum occursum, colloquium, consolationem declinantes quod idem Aman fecisse dicitur Hesth. 6. 11. & Aman festinauit ire in domum suam, lugens operto capite. Ierem. 14. 3. de Iudæis, inquit, Confusi sunt, & afflicti, & cooperuerunt capita sua.

CONDITIO *humilis, luctuosa, miserrima.*

HEBRÆI quoties conditionem humilē, mœstitiam, luctum, dolorem, animi consternationem, miserrimam rerum faciem velut ob oculos ponere volunt, hieroglyphico capitis in terram demissi,

missi, & hominis sacco induti, necnon cinere & puluere aspersi designant, vt colligere licet ex Esaia, A
cap.58.5.Ierem.48.37. & Lament.2.10. Deiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

CONIVGII *vinculum.*

AMPHISBÆNAM serpentem in Lybiæ desertis reperiri tradunt, qui geminum caput, vnum in anteriore, in posteriore corporis parte alterum habeat, cumque circulatis tractibus incedere, & alterutrum caput siue attollere, siue retrotrahere, prout vsus & necessitas exegerit. Qua de re Ælianus, Plinius, Solinus, alij: Et tangit Lucanus lib.9. hoc versu:

Et grauis in geminum surgens caput amphisbæna.

Vsus autem & hoc hieroglyphico ad testandum insignem suum propter amissam coniugem dolorem fuit nobilis Neapolitanus Bern. Rota, cum scito: SVPERESSE, MORI EST, vt Scip. Ammiratus commemorat. Quo imprimis Ouidij illa exsulis in naui de coniuge sua cantata pertinent:

O bene, quod non sum mecum conscendere passus:
Ne mihi mors misero bis patienda foret. B
At nunc, vt peream; quoniam caret illa periclo:
Dimidia certe parte superstes ero.

Profecto enim cum vir & vxor in legitimo matrimonio etiam S. Scripturæ oraculo vna caro, vnumque corpus sint, fieri non potest, quin si vnum caput ex illo corpore abrumpatur, alteri vita non quidem erepta, sed quauis morte sit acerbior. Non ignota autem sunt, atque ideo huc referenda, quæ de Alcesti Admeti vxore Euripides: de Pæti Arria, de T. Sempronio Graccho, de C.& M. Plautijs, Valerius Maximus, Plinius Secundus in Ep. & Sextus Aurelius Victor de viris Illustribus memoriæ prodiderunt: & alia exempla similia. De Admeto quidem Chorus apud Euripidem in Alcesti ait, illum hac extincta in posterum victurum vitam ἀβίωτον, hoc est, minime vitalem, vt Ennius loquitur. Sed pulchre idem Chorus ibi concinit:

Τί γὰρ ἀνδρὶ κακὸν μεῖζον (τοῦ) ἁμαρτεῖν
Πιστῆς ἀλόχου; &c. C
Quod enim homini maius malum accidere potest, quam amittere
Charam coniugem?

Casta mulier vidua, & prudente marito orbata vere dicere potest, Mihi nec mors nec vita relicta est: Et vir Sapiens bona matrefamilias ei per mortem adempta,

Parte mei supero, pars est mihi dempta, vel ergo
Cum chara præstat coniuge posse mori.

CONIVGIVM DISPAR.

LEPIDAM Plautus in Aulularia senis coniugium dispar sub bouis & asini pictura damnantis excusationem proponit his versibus:

Venit hoc mihi in mentem, Megadore, te esse hominem diuitem,
Factiosum; me item esse hominem pauperum pauperrimum.
Nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem venit D
Te bouem esse, & me esse asellum: vti tecum coniunctus siem,
Vbi onus nequeam portare pariter, iaceam ego asinus in luto,
Tu me bos haud magis respicias, natus quasi nunquam siem;
Et te vtar iniquiore, & meus me ordo irrideat.
Neutrubi habeam stabile stabulum; si quid diuortij fuat
Asini me mordicibus scindant, boues incursent cornibus.
Hoc magnum est periculum, me ab asinis ad boues transcendere.

Plutarchus sub finem lib. de institutione liberorum, sapienter ait: Parentes suis filijs vxores desponderint, quæ neque nobilitate generis, neque diuitijs multum eos superent. Sapienter enim dictum est, Tu tibi sume parem.

CONIVN-

A

CONIVNCTIO *Fida.*

TVRTVREM, dicit Aristoteles lib. 9. historiæ Animal. vno mare contentam ſicuti palumbum viuere, nec alterũ recipere. De qua multa Ælianus lib. 3. cap. 44. vbi refert inter palumbos adulterij quoque pœnam morte luere vtrumque ſexum: in turturum verò & albarum columbarum genere marem tantum fœminæ ignoſcere: Placuit autem hoc loco elegantiſſimum carmen poëtæ doctiſſimi ex ſacris faſtis adſcribere:

At tu præ reliquis auibus, blandiſſime turtur,
Exemplum fidei & ſpecimen conſtantis amoris,
Dic mihi quid matres aris adhibenda docebas?
Vnius & ſolius amor te comparis vrget,
Cum quo dulce tibi viridi conſidere ramo,
Cum quo dulce nouis implere nepotibus agros,
B *Cum quo dulce mori. Sed enim dum viuitis, vnus*
Eſt animus vobis, eſt mens, eſt vna voluntas,
Vna fides, ſtudiumque vnum ſimul occidit alter
Non gemere aërea viduus deſiſtit ab vlmo,
Implens flebilibus latè nemus omne querelis.
Non illum nouus vrit amor: memor ille prioris
Coniugij, ſolus ſuperantes exigit annos,
Solus & in ſterili expectat ſua funera ramo.
Fallor, an hæc matres imitari exempla volebant
Turturis, ipſe Deus nihil illis aptius omne
Coniugis officium laudataq; fœdera pingit.

Typus profectò eximius matrimonij fidelis, de quo etiam Horatius lib. 1. Od. 13.

Felices ter & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Diuulſus querimoniis
Suprema citius ſoluet amor die.

Eſtque hoc hieroglyphicon inuentum & celebratum cum hac pictura in gratiam ſereniſſ. Iohannæ Auſtriacæ, cum nuptias celebraret cum ſereniſſ. Magno Duce Florentiæ Franciſco Mediceo.

Caſtæ perſiſtunt æterno in amore columbæ,
Quod ſint humani regula coniugij.

CONSCIENTIÆ *morſus.*

SALMO veteribus Græcis cum Oceano pariter ignotus, nominatur à Plinio, eumq; in Moſella eleganter deſcribit Auſonius. Pro diuerſitate anni vel nomen hoc retinet, vel amittit, vt varij Scri-
C ptores annotarunt. Hunc piſcem ob carnoſitatem hirundinibus valde obnoxium, atque ab iis adeo vexari & priuari ſanguine tradunt, vt neque in aquis, neque in petris, neque ſaltu, neque fricationibus moleſtos hoſpites excutere vnquam poſſit, donec tandem continuis cruciatibus fractus, vel alicubi tabeſcens reperiatur, vel ad littora adnatans extinctus reperiatur. Sane etiam Ariſtoteles docet, piſces beſtiolis quibuſdam, quales ſunt pulices & pediculi, frequenter exagitari, & de Oeſtro Xiphiam tandem etiam ad mortem adigente, hieroglyphicon alibi explicuimus. Non aliter improborum animi vltricibus furiis exagitantur. quo pertinent, quæcunque apud Platonem, Ciceronem, & vtrumque Senecam paſſim, Iuuenalem, alioſque de conſcientiæ morſibus diſſeruntur: & vetus dictum; συνείδησις πλήτει τὴν ψυχὴν. Nam vt Rhadamantus Luciani ait κατάπλῳ: ὁπόσα ἄν τις ὑμῶν πονηρὰ ἐργάσηται παρὰ τὸν βίον, ἕκαστον αὐτῶν ἀφανῆ στίγματα ἐπὶ τῆς ψυχῆς περιφέρει: *Quæcunque quis malè in vita perpetrauerit eorum ſingulorum obſcura in anima ſtigmata circumfert.* Grauiter Corn. Tacitus de Tiberio 6. Ann. Si recludantur tyrannorum mentes, poſſe aſpici laniatus & ictus: quando vt corpora verberi-
D bus, ita ſæuitia, libidine, malis conſultis animus dilaceretur. Quippe Tiberium non fortuna, non ſolitudines protegebant, quin tormenta pectoris ſuaſque ipſe pœnas fateretur. Nempe, ſecundum Plautum:

Nihil eſt miſerius, quam animus hominis conſcius. & Ouidius
Multa miſer timeo quia feci multa proterue,
Exemplique metu torqueor ipſe mei.

Oreſtes apud Euripidem grauiſſimo conſcientiæ morbo ſe afflictum fatetur. Et Iſocrates ad Dæmonicum, numquam (inquit) ſperare debes, ſi quid turpe feceris, te latiturum: quamuis enim alios lateas, tute tamen tibi conſcius eris. quod tetraſticho expreſſum eſt poſtea:

Scelus occuliſſe proprium, immenſus labor,
Idemque inanis irritusque: quidlibet
Patres at ipſum non potes te fallere:
Nam ſe latere nullus vnquam viſus eſt.

Sed vt Hieroglyphicon Salmonis amplius illustretur Distichon subiicimus, A

Non adeo Salmonem exugit turpis hirudo,
Conficit ad fontes conscia mens scelerum.

CONSCIENTIA *pia.*

DE Cygnis alio hieroglyphico multa dicta sunt. Vbi exposuimus veterum de cantu ipsorum ante mortem dissentientes opiniones, maior tamen numerus eorum esse videtur, qui hunc musicum concentum illis attribuant, tam ex sacris quam profanis authoribus. Sic Aristoteles libr. 9. de histor. Animal. cap. 12. expresse scribit: Canere soliti sunt, ac præcipue iamiam morituri. Volant enim in pelagus longius, & iam quidam in mari Africo nauigarunt, & multos canentes voce flebili, & mori nonnullos conspexere. Cum quo consentit Ouidius, vbi ait:

Carmina iam moriens canit exequialia Cygnus.

Et Horapollo libr. 2. cap. 39. scribit, senem musicum volentes Ægyptij commonstrare Cygnum pingunt, quod senescens ἥδιστον μέλος, id est, suauissimum concentum edat. D. Nazianzenus etiam oratione de Theologia 2. & in carmine ad Nemesium hac similitudine vtitur, sicuti quoq; D. Chrysostomus in commentar. ad Epistolam S. Pauli Philippensibus inscriptam εὐφωνίαν hanc illis tribuit. B Faciunt itidem huius rei mentionem Plato in Phædone, Cicero 1. Tuscul. quæst. Isidor. lib. 12. & alij plures. Dubitant contra de hoc cantu, Plinius libr. 10. cap. 29. & Ælianus variæ histor. libr. 1. cap. 14. quamuis in libro 5. de Animal. & lib. 10. Aristotelis locum confirmet. Vsus est autem hoc hieroglyphico vir quidam magni nominis, qui mundi huius vanitatibus valedicens, totum se tradidit diuinis meditationibus, & sacris rebus, nihil aliud cogitans, quam de fœlici exitu ex hac vita, atque ideo Cygnum sepulchro imposuit. Alij generalius viris doctis hoc tribuunt, qui ante obitum nihil aliud agunt, neque meditantur, quam quæ posteritati, tanquam Cygneæ cantiones, plurimum vtilitatis afferre possint.

Ipsa suam celebrat sibi mens bene conscia mortem:
Vt solet herbiferum Cygnus ad Eridanum.

Equidem vir piæ eruditioni & eruditæ pietati deditus, diuina sibi canit & Orbi.

CONSCIENTIA *recta.* C

MORI mauult quam fœdari mens sibi bene conscia, & vt fert ingeniosum Distichon,

Omnibus antistat recti mens conscia rebus:
Hoc bene emi vita tu quoque crede decus.

Pierius libr. 13. putat Ælianum & alios per album murem intellexisse eum quem Albertus Armenium & vulgo Armelinum nominant; quem videtur quoque sequi Georgius Agricola, atque idem existimat apud Plinium lib. 8. cap. 37. murem ponticum esse eum, quem album duntaxat conspici ait: murem autem Fennicum, vel Venetum potius, vel varium vocant, qui Agricolæ est Sciurus Fennicus. Sed Armelini proprietas fertur esse sane mira, quod nimirum fame aut siti prius moriatur, aut à venatoribus sese capi ferat, quam luto aut simili re immunda, quibus circumdata sit, suam pellem candidam & elegantem defœdari patiatur. Hieroglyphica pictura est incontaminati pudoris in quibuslibet. Nam, vt Claudianus ait.

Nempe mori satius, vitæ quam ferre pudorem.

Et Pindarus in Olympiis, hymno 8. D

Ἀΐδα τοὶ λάθεται, ἄρμενα πράξαις ἀνήρ. id est,

Orci obliuiscitur, qui facit ea quæ conueniunt.

Sapienter Sapiens Romanus libr. 4. de benef. cap. 21. Conscientia etiam obruta delectat, concioni & famæ reclamat, & in se omnia reponit: cum ingentem ex altera parte turbam contra sententiam aspexit, non numerat suffragia, sed vna sententia vincit. Si vero bonam fidem perfidiæ suppliciis affici videt, non descendit è fastigio, sed supra pœnam suam consistit.

CONSILIA [illegible]

GRANDIS & annosa quercus ob ramorum pondus grauium in duas partes diuulsa à terra ac humili salice rursum ita constringitur, ac vincitur, vt non amplius diffrumpi facile queat. Non ali-

eni-

A ter nimia asperitas & superba seueritas in hominibus elatis ac duris, ne grauius exorbitent, vel etiam sese in manifesta pericula ob nimium rigorem suum & animi vehementiam præcipitent, nullo aptiore vinculo contineri, atque ad quandam animi comitatem ac æquabilitatem flecti ac reduci possunt, quam humilitate ac moderatione, cum nullum violentum sit diuturnum. Et secundum Horatium,

Vis consilij expers mole ruit sua.
Vim temperatam dij quoque prouehunt
In maius; ijdem odore vires
Omne nefas animo mouentes.

In quam sententiam Claudianus quoque inquit:

Tu licet extremos late dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, si praua cupis, si duceris ira,
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia iura tenebis
Cum poteris rex esse tui.

Hucque pertinet breuis quoque sententia, sed multa comprehendens, Philonis, τὰ μὴ σὺν λόγῳ, πάντα αἰσχρὰ, ὥσπερ τὰ σὺν λόγῳ, κόσμια: id est, *quæ absque ratione fiunt, omnia sunt turpia; quæ vero cum ratione, omnia decora.*

B Et distichon quercui constrictæ adpictum:

Consilio moderato animos frænato furentes,
Vt rigidas quercus vimina lenta solent. id est,

CONSTANTIA *in aduersis.*

EST inter alia hæc quoque mira Struthocameli proprietas, qua (vt testatur Plinius) sine delectu concoquit deuorata: & Alexander Aphrodisiensis in præfatione problematum στρουθοκάμηλον σίδηρον πέττειν ἰδιότητί τινι perhibet: itemque Ælianus lib.14. Animal. cap.7. Hunc lapides concoquere diu in omaso prope ventriculum asseruatos ait. Sed Albertus asserit à se ferrum pluribus huius generis auibus obiectũ fuisse, quod tamen illi deuorare noluerint, ossa vero magna & lapides auide comedisse. Conuenit autem optime hieroglyphicum, viris fortibus, ad durissima ac aduersissima quæque sua virtute superanda paratis. Quare Valerius Max. libr.3. recte ait, Æqualiter se in aduersis gerere, quid aliud est, quam sæuientem fortunam in adiutorium sui pudore victam conuertere? Quod si in-
C super hoc ad fortitudinem & animi constantiam, quam pii & vera religione imbuti in rebus aduersis & omnibus periculis euincendis vsurpare debent, transferre voluerimus, latissimus campus tot Martyrum sanctorum nobis sese obtulerit, de quibus aliorum scripta & exempla sunt in medio. Quod etiam D. Basilius in ὁμιλίᾳ ῥηθείσῃ ἐν αὐχμῷ καὶ λιμῷ præclare probat hisce verbis: κυβερνήτην μὲν γὰρ ὁ χειμὼν, καὶ τὸν ἀθλητὴν τὸ στάδιον, τὸν στρατηγὸν παράταξις, τὸν μεγαλόψυχον ἡ συμφορὰ, τὸν χριστιανὸν δὲ πειρασμὸς δοκιμάζει καὶ βασανίζει. καὶ αἱ λῦπαι τὴν ψυχὴν ὡς τὸ πῦρ τὸν χρυσὸν ἀπελέγχουσι. id est, *Gubernatorem quidem tempestas, & athletam stadium, imperatorem acies, magnanimum calamitas: at Christianum tentatio probat & explorat: atque ægritudines animam vt ignis aurum arguunt.* Dura placent fortibus. Spiritus durissima coquit.

Magno animo fortis perferre pericula sueuit,
Vllo nec facile frangitur ille metu.

D CONSTANTIA *inuicta.*

HORATIVS lib.4. Od.4. Romanæ gentis fortitudinem, ore etiam ipsius hostis Annibalis celebratam fuisse scribit, vt quæ bellica virtute illustris, post æquatam solo Troiam, in Italiam vexerit natos virosque, necnon Deos penates: Dein subiecit Ilicis hieroglyphicon appositiss.

Duris vt ilex tonsa bipennibus,
Nigræ feraci frontis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animumq; ferro.

Hoc vult, Romanos per bella, clades ac cædes, contra suos hostes semper aliquid sumpsisse virium, & inde ipsorum potentiam latius creuisse auctamque esse. Id de plerisque in Europa populis, principibus, Republicis, præsertim vero de Ecclesia militante dici potest.

Cladibus augescit virtus animosa: Bipenni
Sic ilex vires tonsa subinde capit.

CONSVETVDO.

PONTICA pecora fuerunt absynthio pasci, vt pulchriora pinguioraque reddantur, ac (vt quidam volunt) sine felle. Ad eundem modum Plinius lib. 24. cap. 9. sues assuetas cibum capere in vasis siue alueis è Tamarisco confectis, liene carere dicit, quod multi recentiores scriptores pernegant, & explodunt tanquam fabulosum. Quanta vero sit vis consuetudinis tum in bonam, tum in malam partem, pluribus veterum sententiis & innumeris exemplis probant historiæ. Aristoteles lib. de memoria & reminiscentia, scribit, ὥσπερ φύσις ἤδη τὸ ἔθος, id est, *Consuetudo est veluti ipsa natura. nil assuetudine maius, teste Ouidio; &, quod male fers, assuesce, feres bene: multa vetustas lenit. Sed ad absynthij pontici pastum distichon addimus,*

Felle carent Ponti pecudes absynthia pastæ.
Ferre mala assuetus non malè ferre solet.

CONSVETVDO *altera natura.*

NOTVM est Lycurgi politicum Strategema vt ciues suos temperantes & virtutis studiosiores redderet. Catulos duos iisdem canibus natos educauit, quorum alterum domi desidentem ad voracitatem assuefecit, alterum ad venationem. Tandem vero ambos produxit in concionem, & quid consuetudo in vtroque ac educatio effecisset exemplis commonstrauit, quæ Plutarchus in Lycurgo prolixe refert. Hieroglyphicon istud docet, quæ vtilitas sit rectæ & liberalis institutionis in tenera ætate, ad vniuersam reliquam vitam recte & laudabiliter absoluendam. Et idem Plutarchus in Comment. de liberorum educatione, prudenter ait, naturæ bonitatem corrumpit socordia, prauitatem corrigit doctrinæ institutio. Aristoteles idem docet, Ethic. lib. 2. cap. 1. Non parum refert, inquit, sed permultum, sicne an sic à pueris assuescamus: immo verò totum in eo positum est. Quod Horatius quoque Carm. libr. 4. Ode 4. declarat. B

Doctrina, sed vim promouet insitam,
Rectique cultus pectora roborant.

Et inter recentiores vir doctus, C

Vincit naturam consuetudo atque reformat.
Cui quisque assuesit deditus esse solet.

CONTENTIONES *fugiendæ.*

ANAGYRIS, prima à Dioscoride ac Plinio descripta, plurimum crescit in agro Romano ac Neapolitano: Plauto (vt quidam existimant) Nautea dicta. fœtidus admodum est frutex, potissimum si comprimatur ac digitis atteratur. Vnde ortum Prouerbium, Ἀνάγυριν κινεῖς, commoues Anagyrin, cuius meminit quoque Aristophanes in Lysistrata. Eodem tamen nomine locus etiam quidam in Attica, authore Stephano de vrbibus, vbi hic frutex copiose prouenit, appellabatur. Monet autem hoc symbolum siue prouerbium, res eas, quas satius est vt quiescere sinamus, temere in nostram perniciem non esse concitandas, quod potissimum hominibus maledicis, ac in aliorum detrimentum intentis, quorum quæstus est maxime obtrectari melioribus, dici poterit. Quemadmodum etiam alterum huic simile prouerbium habetur, τὸ κακὸν εὖ κείμενον οὐ κινητέον, id est, malum probe quiescens non est mouendum. Et illud, μὴ κινεῖν Καμάριναν, ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων. Quod vtinam hisce nostris temporibus quoque diligenter obseruaretur, essetque procul dubio in rebus tam sacris, quàm profanis minus contentionum ac disputationum inutilium pertimescendum: quæ res profecto plus quàm cogitari aut dici potest, Reipublicæ tranquillitati ac incolumitati obesse solet. Proponamus itaque nobis semper ante oculos Pindari aureum dictum in Pythiis, Oda 8. φιλόφρων ἡσυχία, id est, *Quies & tranquillitas nihil nisi humanitatem & amicitiam cogitat.* D

CONVICIA *contempta.*

FORTIS conuicia spernit, vt luna luporum vlulatus canumque latratus non curat. Hinc Alciati emblema 164.

Lunarem noctu, vt speculum, canis inspicit, orbem,
Seque videns alium credit inesse canem,
Et latrat; sed frustra: agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Monemur

A Monemur autem hoc hieroglyphico inanes minas & obtrectationes eorum quibus est (secundum Plautum) vberrimus quæstus in lingua positus, omnino esse contemnendas, Dei & Christi, sanctorumque omnium exemplis edocti. Decet autem viros principes, Ecclesiæ seruos, pios magistratus, prudentes politicos & patresfamiliâs ad stultorum mussitationes sycophanticas obsurdescere, necnon de reddenda summo Iudici suæ administrationis ratione cogitare frequenter, vt humili pede in via veritatis & iustitiæ ambulent, illius distichi memores,

Irrita vaniloquæ quid curas spicula linguæ?
Latrantem curat, ne alta diana canem?

In eam rem Philemonis versus commendantur,

ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον,
ἔστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος,
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖτ' ὁ λοιδορῶν. id est,

Haud auribus concentus est iucundior,
Quàm deuorare criminantis iurgia.
Nam mußitando si quis hac redarguat,
Ipsum refutant criminantem crimina.

B Seneca totus fere in eo est, vt mentes nostras ad conuiciorum contemptum informet. Ex ingenti sententiarum aceruo vnam & alteram seligamus, libr. 2. de ira, capit. 32. Magni animi est, inquit iniurias despicere. Vltionis contumeliosissimum genus est, non esse visum, ex quo petatur vltio. Multi leues iniurias altius demisere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis est qui more magnæ feræ latratus minutorum canum securus exaudit. Sed vt hieroglyphicon nostrum de cane lunam allatrante magis ac magis illustremus, nobis doctum tetrastichon occurrit:

Luna velut toto collustrans lumine terras,
Frustra allatrantes despicit alta canes:
Sic quisquis Christũ allatrat Christive ministros,
Index stultitiæ spernitor vsque suæ.

CVNCTATIO *prudens.*

IOANNES de Boria in Hispanicis symbolis ait, à scriptoribus rerum Indicarum speciem quamdam Psittaci describi, quæ sese mense Nouembri incipiente hieme soleat in trunco alicuius arboris densæ abscondere, & ibidem dormientem vsque ad tempus vernum commorari, atque tum pristinum rursum vigorem recipere, maioremq; alacritatem conquirere. Tractat autem Aristoteles quoque lib. 8. de auibus & quadrupedibus, quæ per hiemem sese abscondunt: & Plinius lib. 10. cap. 9. scribit, coccyga siue cuculum vere procedere, caniculæ ortu latitare, idque fieri in cauis arborum Agricola testatur. Sic viri prudentes & circumspecti suorum consiliorum & actionum tempestiuum exitum caute circumspectant, & interea quamdiu opus esse existimant, in aliquam rei bene gerendæ occasionem intenti quiescunt. Quod Dionysius Halicarnassensis quoque paucis verbis recte subiicit: χρήσιμον πρᾶγμα ἐν πολλοῖς, καὶ ἥκιστα σφαλερὸν, ἀναβολή. *Inprimis res vtilis & minime periculosa est cunctatio.* Quanquam vero singulari quadam fortuna Alexandro Magno, Iulio Cæsari & aliis τὸ μηδὲν ἀναβαλλόμενος, id est, *Nihil differens vel procrastinans*, absque tamen stulta præcipitantia ac temeritate, potius placuerit, atque in rebus potiss. bellicis celeritas amplius prosit quam virtus, Cicero tamen in illa præclara oratione pro lege Manilia, vel potius de laudibus Pompeij, inter virtutes imperatorias laborem in negotiis, & fortitudinem in periculis, industriam in agendo, celeritatem in cõficiendo, nec minus consilium in prouidendo commendat. Ac præceptum est alterius nescio cuius auctoris, vtendum consilio in arduis, celeritate in vrgentibus, mora in periculosis, & experientia in dubiis.

D Morus, Græce μωρὸς, id est, stultus, per ἀντίφρασιν ita dicitur, vt plerique volunt, cum habeatur arborum sapientissima. Nam hæc sola nihil properat, sed cæteris præcurrere permissis, ipsa etiam tandem prodit, & grato se virore vestit, fructibusque tempestiuis prædita est. Longissimam quoque vitam consequitur hæc sua Fabiana cunctatione, & materiam præstat ad multos annos duraturam. De qua eadem Plinius quoque scribit libr. 16. capit. 25. Nouissima vrbanarum germinat, nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum, sed cum cœpit in tantum vniuersa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum strepitu. Hæc Plinius. Sic vir prudens, & in suis rebus circumspectus consulto ac mature vniuersas actiones suas, ac sine omni præcipitantia, instituit, nec ante tempus sese effert. Nam secundum Græcum senarium προπέτεια πολλοῖς ἐστὶν αἰτία κακῶν. *Multis malorũ causa est præcipitantia.* Sed in omnes occasiones rei bene gerendæ citra periculum, instar Fabij Maximi peritiss.

Ducis, qui cunctando Romanis restituit rem, est intentus. Quo pertinet etiam consilium Scribæ Ephesini Actorum 19. quod ciuibus suis dat. *Oportet vos esse sedatos, & nihil præcipitanter agere.* Idem etiam sine ostentatione progreditur, nec præter modum se effert, quodque mature præstandum est, suo tempore, neque nimio impetu, nec socordia vtens diligenter & præmeditate exequitur. Vnde alij huic symbolo dictum addunt, Tempore suo: ad alterum prouerbium, quod monet τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, id est, *præsentia recte administrare,* vel, nosce tempus, respicientes. Huc referimus dictum poetæ, A

Festinare nocet, nocet & cunctatio sæpe
Tempore quæque suo qui facit, ille sapit.

CVNCTATIO *prompta, salutaris.*

Alio hieroglyphico dictum est testudinem esse symbolum tarditatis, quæ tamen coniunctam habeat constantiam aliquam & assiduitatem; Accipitrem vero celeritatis non quoque nimis temerariæ notam esse constat. Si igitur hæc duo, salutaris cunctatio, & bene præmeditata celeritas pro re nata recte vsurpentur, actiones inde felicem sortiuntur effectum. Cum quo conuenit tritum prouerbium Græcum, σπεῦδε βραδέως, *festina lente,* quod à duobus præcipuis Imperatoribus Romanis, Augusto & Tito, crebro fuit vsurpatum. Et Gellius lib. 10. cap. 11. eo monuisse perhibet, vt ad rem agendam simul adhibeatur & industriæ celeritas, & diligentiæ tarditas, ex quibus duobus contrariis fiat maturitas. Cùm maturum, secundum Nigidium, ex eodem Gellio sit, quod neque citius est, neque serius, sed medium quippiam & temperatum. Notum autem est, quantum Fabij Maximi cunctatio vtilitatis Reip. & contra Minuti ipsius Magistri Equitum præcipitantia detrimenti attulerit. Vnde Plato 7. de Republ ait, τὸ σπεύδοντα ταχὺ πάντα διελθεῖν, μᾶλλον βραδύνειν, id est, *Eum qui festinat celeriter omnia percurrere, magis retardari.* Ex quo vulgaris factus est versiculus, B

Tardius absoluit, qui nimium properat.

Est autem hoc hieroglyphicon in primis conuenientissimum principibus & aliis magnis viris, qui aliis præsunt, quo admonentur, ne aut voluptatibus aut affluentia omnium rerum, aut successu prospero & nimia potentia, insolentiores facti, sua ignauia & socordia, vel ex aduerso temeritate & vehementia, interdum suæ dignitati & existimationi indigna committant, & perpetrent. C

Et tardus nimis, & præceps nimis esse caueto:
Ille sapit, medium qui inter vtrumque tenet.

CVRA *Vigil.*

Canorvm animal Cicero lib. 2. de diuinat. gallum gallinaceum vocat, & ante lucem canere inquit, quem Plinius lib. 10. ita describit. Proxime gloriam sentiunt & hi vigiles nostri nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque somno natura genuit. Norunt sydera, & ternas distingunt horas interdiu cantu. Cum sole eunt cubitum, quartaque castrensi vigilia (id est, secundum Vegetium libr. 3. hora tertia post mediam noctem) ad curas laboresque reuocant. Nec solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemque venientem nunciant cantu, ipsum vero cantũ plausu laterum. Idem Ælianus pluribus verbis exponit lib. 4. cap. 24. Causam huius rei Cicero 2. de diuinat. & Lucianus in Dialogo de somno sine gallo reddere conantur. Non etiam sine ratione legitur apud Iobum cap. 37. Quis dedit gallo intelligentiam? Conuenit itaque hoc hyeroglyphicon homini industrio, omnia magna attentione ac vigilantia peragenti: quales in primis omnes pietati addicti, & præterea aliis in religione præfecti esse debent. Quare D. Ambrosius lib. 5. cap. 24. Hanc similitudinem eleganter explicat, vbi ait: Galli cantus suauis est in noctibus, nec solum suauis, sed etiam vtilis, qui quasi bonus cohabitator & dormientem excitat, & solicitum admonet, & iter facientem solatur, pressum noctis canora significatione protestans. Hoc canente latro suas relinquit insidias, hoc ipso lucifer excitatus oritur, cœlumque illuminat, hoc canente mœstitiam trepidus nauta deponit, omnisque crebro vespertinis flatibus excitata tempestas & procella mitescit, Hoc canente deuotus animus exilit ad precandum, legendi quoque munia instaurat. D

Vt cum laude geras res, expergiscere, magnas:
Et tibi sit galli cura magistra vigil.

CVRIOSI.

QVI curiosos depingere cupit, fingit sibi Simias, hominum imitatrices; at in gesticulationibus tantum, non in ratiocinando, loquendo, & iudiciose res alicuius momenti exequendo. Curiosi nihil boni præstant, quum ad omne bonum opus sint inutiles, & nihil aliud quam vulgi fabula atque risus effusus.

2. Canes dimittuntur à venatoribus post prædam quam assequi possunt, non semper, nec omnibus momentis, sed certo quodam modo & tempore. Ita refrenanda est animi curiositas, ne in immensum excurrat, sed tantum necessaria & conuenientia persequatur.

3. Serpentes veneno pascuntur, & loca tenebricosa fœtidaque colunt: sic curiosi rerum ac euentuum tristium relatione atque auditione animum pascunt.

CVRIOSITAS *maledica.*

MANVS hominis spinosissimum fruticem Rhamnum temere contrectans, ac inde seipsam vulnerans, indicat curiositatem siue πολυπραγμοσύνην, quam Plutarchus dicit esse φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, id est, *studium cognoscendi aliena mala*, non solum inutilem, sed etiam sæpenumero detrimentosam esse, cum homines in aliena semper inquirere, & quæ non sui sunt officij cum magno suo damno peragere volunt. Vnde etiam recte Plautus in Sticho dixit, neminem esse curiosum quin sit maleuolus: & Menandri præclara est sententia.

Τὰ πολλὰ πράττειν καὶ λύπας πολλὰς ἔχει.
Multa facere multas molestias continet.

Potest idem quoque referri ad alias res periculorum & molestiarum plenas, quibus si frui cupiamus, multa nobis discrimina sunt subeunda. Aliud Epicteti est generalius dictum, qui reliqua philosophorum dogmata, quæ ad humanæ vitæ institutionem pertinent, duobus verbis complecti voluit, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, *Sustine & abstine.* De quo multa A. Gellius Attic. noctium, lib. 17. cap. 19. Addamus Distichon.

Carpere parce meas frondes, qui singula carpis,
Vulneret audaces ne tibi spina manus.

C

CVRIOSITAS *nimia vitanda.*

DE Pelecano præter ea quæ alibi dicta sunt, in hieroglyphicis Horapollinis habetur hunc non aliarum auium more nidum suum supra terram elatioribus locis construere, sed potius quadam innata simplicitate in scrobe aliqua humili, terra egesta oua sua excludere. Sed item Horapollo vult esse typum imprudentiæ potius quam simplicitatis: nam dicit hanc auem cum circa nidum in terra constructum ex bubulo stercore aucupes ignem excitent, suis alis eum extinguere conantẽ, se ipsam amburere, & ita facile capi. At nos priorem expositionem tanquam magis ἠθικὴν retinere placuit, vna cum ascripta sententia, quæ legitur in Syracide inter alia vtilissima modestiæ ac submissionis præcepta cap. 3. Altiora te ne quæsiueris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus eius operibus ne sis curiosus. Hæc grauiter repræhendunt nimiam curiositatem & stultam animi elationem: ac contra commendant simplicitatem ac humilitatem cum circumspectione tamen & prudentia coniunctam, non fatuam & inertem. Cum quo S. Pauli in Epi-
D stola ad Romanos cap. 12. sententia insignis congruit, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, id est, *non sapere supra quam oportet sapere, sed ad sobrietatem sapere.* Hinc Distichon.

Noli altum sapere, aut aliena inquirere, ne mox
Culpa det ex alto te tua præcipitem.

CVSTODIA *tuta.*

PINGVNT recentiores Indiæ Occidentalis chirographi animal, quod Cæsar Scaliger ἀλωπηκοπίθηκον vocat. Refert autem anteriore parte vulpem, posteriore Simiam, eandemque habet cercopitheci, aures ferè vespertilionis, ac subter ventrem vsitatum aliud gestat receptaculum instar crumenæ latioris, in quod catulos suos recipit, ibidemque occultat, donec tuto per se hinc inde vagari,

& sibi victum quærere possint. Similia de cane marino scribit Oppianus libr. I. de piscibus. Idem de A vitulo marino refert D. Basilius 7. hexaem. & de Delphine in eruditis. carmine Nicobuli ad patrem. Hæc Hieroglyphica indicant φιλοστοργίαν, id est, studium & solicitudinem parentum erga liberos, qui potissimum sub fideli horum custodia vitam agunt securam & fœlicem. Custodia etiam ea tute dici potest, quum quis Biantis vel Stilponis apophthegmate nixus: Omnia mea mecum porto, viuens moriensque sibi suisque canit lætus. Et de ciuibus sub pio principe vel magistratu viuentibus merito dicitur,

O tutos satis hos ciues, populumque beatum,
Queis velut in patrio fas habitare sinu!

De prouidentia & custodia diuina melius adhuc intelligitur, de qua Psaltes, Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israël. Dominus custodit te, &c. Psal. 121. 4. & Psal. 144. v. 18. Beatus populus, cuius Dominus Deus eius.

DECOR.

LEONEM cui circa collum serpens fuit circumuolutus quidam pinxerunt, addita inscriptione B Græca, ΟΥ̓ΔῈΝ ΚΑΘΗΚΌΤΕΡΟΝ, id est, *nihil Decentius*, vt fortitudinem cum prudentia coniungendam esse docerent. Officium enim prudentis viri est, vt Aristoteles tradit 6. Ethicor. Nicomach. δύνασθαι καλῶς βουλεύσασθαι περὶ τὰ αὑτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, id est, *posse recte in medium consulere de iis quæ sibi ipsi sunt bona & vtilia.* Ethic. lib. 3. vult ἀνδρείαν εἶναι μεσότητα περὶ φόβους καὶ θάρρη, *fortitudinem esse medium inter motum & confidentiam.* In quam sententiam eleganter & breuiter D. Bernardus lib. I. de consideratione, fortitudinis matrem vocat prudentiam. Paulo post, Bonus circuitus est, inquit, si iustitia quærit, prudentia inuenit, fortitudo vendicat, temperantia possidet: vt sit iustitia in affectu, prudentia in intellectu, fortitudo in effectu, temperantia in vsu. Huc refertur Distichon eruditum,

Prouida magnanimæ si adsit prudentia dextræ,
Dic mihi quæ rerum pulchrior esse queat? C

DECOR *iuuenum & senum.*

HVIVS stirpis, quæ vulgo ob similitudinem corona imperialis siue regia appellatur, & quam Carolus Clusius ad Hemerocallidem veterum non male referri posse existimat, flos maturus expanditur, ac in suis propriis pediculis plane deorsum flectitur: at quamprimum flaccescere incipit, succedunt illi satis magna capita (vt quoque in lilio rubro fieri solet) quæ excusso flore statim sursum eriguntur, ne scilicet, si deorsum dehiscerent diutius, semina nondum matura putrescant ac excidant. Sic iuuenes, quantumuis ingenij, vel corporis atque fortunæ bonis ornati, singulari modestia sese submittere, nec ante tempus (quod sæpe fieri videmus) exultare, superbire, & insolentiæ cristas erigere debent. Contra vero senes, iam prudentia & vsu rerum confirmati, auctoritatem suam tueri, ac bene monendo præcipiendoque aliis præire iure ac merito possunt. Vnde etiam Cicero libro de Senect. ait: Apicem Senectutis esse auctoritatem, & vetus poëta iubet senum colloquia expeti: & versus Græcus commendat senum consuetudinem.

Ὁμιλίας δὲ τῶν γεραιτέρων φίλει. D

Honestum senem modesto iuueni dicentem audiamus,

Disce puer virtutem ex me, nec flore superbi:
Matura tollat fruge senecta caput.

DEIECTIO.

HVMILITATEM & deiectionem Ægyptij hieroglyphice per Accipitrem indicant, vt ait Horapollo, libr. I. cap. 6. quod cæteræ volucres ex sublimi in terram non perpendiculi modo, sed velut ex transuerso & flexuose deorsum ferantur, solus accipiter directo ad inferiora viam carpat.

DELATORES.

VESPÆ, ignauum pecus, cum murmure tamen volitant, & pungunt acerrime. Hinc illud, quod Stobæus ex Diogenis diatribis refert, Antisthenem, scilicet aliquando à Diogene correptum quod

A quod exigua voce esset, & tamen castigaret homines, respondisse. Vespas itidem sonum haud magnum edere, aculeum tamen habere acerrimum. Lepidum itaque est Archilochi mordacissimi poetæ Epitaphium, quo in eius sepulchro vespæ habitare dicuntur, in 3. ἀνθολ. ex quo Alciatus Emblema suum 51. desumpsit. Sane cum vespa à se cum noxa pungunt, & quid facient, vbi viperæ veneno spicula sua tinxerint? Quamuis autem figmenta hæc sint, (Refert tamen in Exer. Scaliger, à Cambaiæ Indiæ Rege filium veneno educatum adeo venenosum fuisse factum, vt muscæ, quæ modo solo suctu cutim perstrinxissent, turgidæ interierint.) Iucundam nihilominus & vtilem considerationem habent. Per viperam enim delatores, pessimum genus hominum, qui clam apud alios innocentes deferunt, intelligere possumus. Nam veluti suppeditare hæc aduolantibus vespis venenum fingitur, quod illæ postea in alios cum pernicie effundant. Per has igitur porro significabimus calumniatores & maledicos, qui quæ ab alijs per mendacium acceperunt, nihilominus pro veris dispergunt. Vtrique rei grauissimi criminis. Sed optimum est Plautini senis votum in Pseudolo:

B *Homines, qui gestant, quique auscultant crimina,*
Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant:
Gestores linguis, auditores auribus.

Nam vt Thucydides dicit: διαβολὰς οὐ σῶφρον οὔτε λέγειν πρὸς ἀλλήλους, οὔτε ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι. Non decet calumnias neque alijs narrare, neque audiendo suscipere.

DELICIÆ.

VEPRES acuti, vndecumque tanguntur ac constringuntur, manus cruentant: Deliciæ, manibus, pedibus, capiti, oculis, omnibus denique membris officiunt, inquit *Chrysostomus homil. 45. in Matth.*

Canthari, Scarabei, & huius generis insecta plurima, ita fœtoribus atque sordibus, ex quibus originem duxerunt, delectantur, ac illis sustentantur, vt contra odorum suauitate plane pereant. Ideoque rosis insidentes Scarabei vel cantharides torpescere vel tandem emori dicuntur. Ad hunc modum molles & effœminatos in suis voluptatibus ac delicijs, quæ non solum corpori, sed menti quoque obsunt, plurimumque nocent, paulatim contabescere, ac tandem illicito luxui interitu suo C meritas pœnas luere constat. Quod Claudianus libro secundo ad Stiliconem egregie hisce versibus nobis explicauit:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitriis hebetat caligine sensus,
Membraq; Circæis effœminat acrius herbis,
Blanda quidem vultu, sed qua non tetrior vlla;
Interius fucata genas, & amicta dolosis
Illecebris, toruos auro circumligat hydros.
Illa voluptatum multos innexuit hamis.

Silius quoque Italicus breuiter hæc exposuit:

——Nec ira Deum tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola nocet animis illapsa voluptas.

Pierius in suis hieroglyphicis refert, Hannibali alioquin duro, sed ob Capuanas delicias tandem effœminato, non abs re scutum debuisse offerri, in cuius medio Scarabeus fuisset depictus, quem vndiq; Rosarum serta ambirent, significatione eadem, quam hoc hieroglyphico exprimere voluimus.

D

DEVS.

SOLEM hunc visibilem nulla alia re quam Sole ipso adiuti cernimus, & stellas ipsas sola stellarum ope aspicimus: lucis aspectum debemus luci: Deus etiam per seipsum sui illustrat notitiam, cooperante nemine; quod ea res omnium vires excedat. *Philo Iud. lib. de præmiis & pœnis.*

Sol exortu suo stellas offuscat, immenso suo splendore perfusis nostris oculis. Quoties item animæ oculi sincero, puro, fulgidissimoque Dei lucem inferentis sensibili splendore irradiantur, nihil aliud inspicere possunt. At fulgens enim eius, qui est, cognitio nihil non illustrat, vt etiam, quæ sunt per se splendidissima, collatione hac obscurentur. Idem, *lib. de temulentia.*

Communis hic Sol nobis quotidie se præbet omnibus, nec magis minusve irradiat alium quam alium, sed in omnes ex æquo vim suam exerit & exercet. Attamen si quis acutiore visu polleat, plus eius

eius splendoris recipit, non quod Sol magis in eum agat, quam in cæteros, sed propter vim oculorum eximiam. At quisquis infirmos habet oculos, ne obtueri quidem tantam lucem poterit, propter eorum hebetudinem. Idem cogita de Sole cœlesti & æterno, ex æquo illum adesse omnibus essentialiter; nos autem peccatorum sordibus conspersos, ad tantum lumen percipiendum idoneos non esse: Christum vero, in quo plenitudo Deitatis corporaliter habitat, oculo purissimo totius luminis cœlestis capere splendorem, vtpote naturæ visibilis respectu formatum Spiritus S. opera, & à peccato prorsus alienissimum. *Iustin. de orthodoxa confeßione siue de sanctißima Trinitate.*

Certo scire non possumus qualis sit cuiusque stellæ essentia, magnitudo, &c. quærimus tamen alacriter, oblectamurque rationibus verisimilibus, propter innatum discendi desiderium. Licet etiam verum illud Ens, Deum, non valeamus cernere, quærimus tamen indesinenter, quando hæc consideratio vel in seipsa, licet inuestigabilis, res sit summe desiderabilis. *Philo Iud. libro primo de Monarchia.*

Solis lux à nullo illustratur, sed seipsam ostendit. Et Deus qui nullis hominum operibus illustrari potest, diuina sua essentia seipsum solus illustrat. *Idem, eod. lib.*

Hoc Dei tergum est, quicquid eum nobis suo indicio refert, vt tamen illius naturam non contingat: perinde ac vmbra & in aqua relucens solis imago hebetioribus oculis illum adumbrat: dum illum ipsum, præ nimio purissimæ lucis fulgore, quo sensum facile exuperat, intueri nequeunt. *Nazianzenus lib. 2. de Theologia.*

Solem hunc sensibilem nemo est, qui non laudet, & ipsius magnitudinem, simulque pulchritudinem & radiorum symmetriam, atque lucis splendorem admirans: si vero in eo diligentius atque pertinacius intuebitur, & indies eius aspectum considerabit, non solum quæ sentit in eo deprehendet, sed etiam oculorum aciem debilitatus abscedet. Tali quid videor mihi pati mente, si requiratur de Deo, quid sit. *Basilius magnus in 1 cap. Ioannis.*

Quod lux est videntibus & visus, hoc DEVS est intelligentibus & intellectis. *Thalaßius ad Paulinum.*

Sol oculos puros, sanos, vegetos, fortes habenti tranquillus apparet, in oculos autem lippos quasi tela aspera iaculatur, intuentem illum vegetat, hunc excruciat, non mutatus, sed mutatum. Et tu cum cœperis esse peruersus, & tibi Deus peruersus esse videbitur, tu mutatus es, non ille. *Augustinus in Psalm. 92.*

Sol, qui oritur die, licet sit vnus (vnde solem esse appellatum Cicero vult videri, quod obscuratis sideribus solus appareat) tamen quia verum ac perfectæ plenitudinis lumen est, & colore potissimo & fulgore clarissimo illustrat omnia. Et in Deo, licet sit vnus, & maiestas, & virtus, & claritudo perfecta est. *Lactant. lib. 2. cap. 10. de Orig. erroris.*

Respectu niuis & solis omnis albedo fusca videtur, & omne lucidum, obscurum. Respectu Dei qui solus singulariter bonus est, omnes homines mali videntur. *Chrysost. in Matth. 7. hom. 18.*

Lucis proprium est illuminare; Dei autem misereri suorum operum. *Nilus apud Maxim. Serm. 6.*

Sol occulta corpora detegit: Deus omnia creans non solum in lucem produxit, sed omnia, quæ prius non fuerant, condidit. *Philo Iud. de somnijs.*

Lux quantumuis hominum multitudinem illuminaret, nihil splendoris remitteret: Deus antequam mundum conderet, & postquam condidit, idem perfectus atque integer permanet, nihil tanto & tam admirabili opificio minor, nihil imbecillior. *Chrysost. hom. 4. in Ioan.*

Quod Sol est sensibus, hoc intelligentibus est Deus. Hic enim mundum illuminat visibilem, ille vero inuisibilem: & hic quidem visum corporalem illustrat, ille vero naturas intellectuales splendidas reddit. Sol videntibus vt videant, visibilibus rebus vt videantur vim subministrat, ipseque inter visibilia est pulcherrimus: Deus etiam intelligentibus vt intelligant, intellectis vt intelligantur suppeditat, ac ipse inter intelligibilia est altissimus, in quo omne desiderium consistit, & super quem minime fertur: nihil enim sublimius quid habet omnino desiderium, neque mens sapientissima & indagatrix seu curiosissima. *Nazianzenus orat. de Athanas. Episcopo.*

Verus sermo docet simplicem esse Deum, & vnam simplicem habere operationem, in omnibus

omnia

A omnia operantem, instar solis, qui omnia fouet, & in vnoquoque secundum naturalem habilitatem, & quantum capere potest, operatur, ab eo, qui eum condidit, Deo, talem adeptus operationis virtutem. *Damascen. lib. 1. de Orthod. fide, cap. 13.*

Neque vero quemadmodum Solis radius fulgore nimio corrumpit oculos, caligantesque reddit, sic est ipsius boni conspectio. Illustrat enim, atque oculi lucem eo magis exauget, quo quis capere magis potest intelligibilis splendoris influxum. Velocior est diuina lux, & acutior ad penetrandum; innocentia præterea & immortalitate singula complens. *Merc. Trismegist. in Pymandro.*

Igne qui vult calefieri, sufficit si accedit ad illum: nam si interius manum mittat, pro eo quod calefieri potuit comburitur. Et qui profundius vel altius de Deo disputare præsumit, pro eo quod gloriosius quis vult ostendere, in blasphemiam cadit, dum comprehendere altitudinem diuinorum dogmatum non potest. *Hesychius in Leuitic. lib. 2. cap. 6.*

Deum cum Ægyptij volunt significare, inquit Horapollo lib. 1. cap. 6. pingunt accipitrem: tum quod fœcundum sit ac diuturnæ vitæ hoc animal, tum etiam quod Solis præter cæteras volucres simulacrum esse videatur, vtpote peculiari quadam atque occulta naturæ vi, intentissimis in eius radios oculis prospiciens. Sol autem est visibile Dei hieroglyphicum.

B

Ægyptij Deum pulchre ornatum, seu gloria amictum, significantes, sidus pingunt, inquit Horapollo, lib. 1. cap. 13. quod Dei prouidentia victoriam decernit atque imperat, qua & siderum orbisque vniuersi motus peragitur. Existimant enim sine Deo nihil prorsus consistere.

Qui inconniuentibus oculis solem intuentur diutius, fere obcæcantur: ita & qui diuina mysteria altius speculantur sæpe obtunduntur. Proinde & hic intra sobrietatem sapere, & illis conniuere satius est.

DIABOLVS.

SERPENTEM venenatum & in primis noxium animal. max. inuisum esse homini, vtpote cuius semini perpetuæ cum eo fuerunt & erunt inimicitiæ, ipsa natura nos docet, & S. pagina confirmat. Hinc videmus, ad conficiendos & tollendos è medio serpentes, si in quos forte incidimus, imprimis nos esse cupidos, nec satiari, donec multis ictibus concisos relinquamus tandem. Vtinam vero C homines in concidendis & extirpandis vitiosis cupiditatum affectibus & in dispergendis fugandisq; voluptatum illecebris, quæ veluti serpentes animis illorum se insinuant, tam vigilantes essent ac studiosi! Nam secundum Horat. 3. Od. 24.

Scelerum si bene pœnitet:
Eradenda Cupidinis
Praui sunt elementa.

Sed nos in hoc hieroglyphico per serpentinam figuram diabolum, humani generis acerrimum hostem significare volumus, qui nisi cœlesti manu, hoc est, virtute Dei conficiatur, nostra tela flocci solet facere. Quo præclarus ille Iustini locus pertinet ex dialogo cum Tryphone Iudæo: ὁ διάβολος ἐφέστηκεν ἀεὶ ἀντικείμενος, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἕλκειν πάντας βουλόμενος. καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ, τουτέστιν, ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ, ἡ πεμφθεῖσα ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπιτιμᾷ αὐτῷ, καὶ ἀφίσταται ἀφ' ἡμῶν. καὶ ὥσπερ ἀπὸ πυρὸς ἐξεσπασμένοι ἐσμὲν ἀπὸ μὲν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν προτέρων καθαρθέντες, ἀπὸ δὲ τῆς θλίψεως καὶ τῆς
D πυρώσεως ἣν πυροῦσιν ἡμᾶς ὅ τε διάβολος καὶ οἱ αὐτοῦ ὑπηρέται πάντες: *Nobis quidem diabolus instabat, semper aduersans & ad se trahere volens: & Angelus Dei, id est, virtus Dei, per Christum nobis missa, increpat illum, & à nobis repellit: & sumus perinde atque ex igne extracti, à peccatis videlicet pristinis purificati: atque ab afflictionibus, & exploratione ignis probati: qua nos exercet diabolus, & administri eius omnes.* Hæc ille, cuius sententiæ Distichon subijcimus,

Cœlesti auxilio vetus ille extinguitur anguis,
Humana eludent spicula missa manu.

DIGNITATVM *Gradus. Sufficientia.*

QVEMADMODVM à spicæ collectione progredi solemus ad manipulum coaceruandum, ac pariter deinde à manipulo ad fascem ipsum: sic etiam sedulitate, industria ac prudentia paulatim,

atque secundum Platonem in Theæteto, σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν κατὰ δύναμιν addentes, infimæ sortis A homines ad maiora, & tandem ad maximum dignitatis gradum peruenire solent. Quod si, diuina liberalitate promoti, ascenderint, rectissime faciunt, si tempestiue gradum sistant, ac sibi laudibilem istam ac fortunatam reipsa αὐτάρκειαν, id est, rerum sufficientem vsum, tanquam diuitiarum terminum conuenientissimum pro vnico scopo proponant. Nam secundum Salomonem, Prouerb. c. 27. *Qui custodit ficum, comedet fructum eius.* Suntque eiusdem sententiæ Hesiodi versus in ore omnium:

> *Adde parum paruo, paruo superadde pusillum,*
> *Tempore sic modico magnum cumulabis aceruum.*

DIFFIDENTIA *prudens.*

PLINIVS refert lib. 8. cap. 28. Vulpes in Thracia, locis rigentibus amnes gelatos lacusque non nisi aditum reditumque auditus transire. Obseruatum est, aure ad glaciem apposita, coniectare gelu crassitudinem. Quod Plutarchus in commentario de animalium solertia prolixius exposuit. Vulpina hæc attentio per vniuersam vitam nostram præceptum nobis est vtilissimum, rebus vt in omnibus, B singularem quamdam adhibeamus εὐλάβειαν, id est, cautionem conuenientem, quæ efficit, ne temere cuivis vel homini vel rei fidem adhibeamus, neve ex opposito obstinate omnibus diffidamus. Quo pertinet Euripideum dictum in Hecuba,

> Σώφρονος δ' ἀπιστίας
> Οὐκ ἔστιν οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς. Id est,
> *Prudenti diffidentia*
> *Nil est melius, nil vtilius mortalibus.*

Ac notum est illud Epicharmi, νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. quod in libello de petitione consulatus Cicero ita vertit: Neruos atque artus esse sapientiæ, non temere credere. Idemque etiam in epistolis ad Atticum sæpe commendat. Et Senarius prouerb.

> *Ab hoste dicta ne vnquam amica duxeris,*

idem confirmat, & Alcibiadis responsum reuocat qui amico quærenti cur patriæ de eo iudicaturæ non fideret? Ego sane, inquit, ne matri quidem: vererer enim, ne insciens pro albo calculo nigrum C immitteret. Sophocles in Aiace docet hostium munera non esse munera. Ensis Aiaci datus ab Hectore, & Aiacis baltheus Hectori, fuit vtrique exitio.

> *Atque ita ab hoste hosti veniunt lethalia dona,*
> *Quæ studij specie fata necemque ferunt.*

Fide, igitur iuxta vetus dictum: sed cui vide, &c.

> *Omnibus esto salutaris tibi cautio rebus.*
> *Ni prius explores, aggrediare caue.*

DILECTIO *Sincera proximi.*

LILIVS Gyraldus syntagmate primo historiæ Deorum ἱερογλυφικὸν elegantissimum proponit amicitiæ seu syncera dilectionis proximi, quam picturam priore libro omissam hic reponere visum est sub dilectionis titulo. Apud Romanos, inquit ille ex veterum sententijs, amicitiam pictura antiquitus pulchre demonstrabat. Pingebatur enim iuuenis forma, detecto capite, quæ erat tunica rudi induta, in cuius fimbria scriptum erat, mors & vita: in fronte, Æstas & Hyems: habebatque la- D tus apertum vsque ad cor, & brachium inclinatum, digito cor ostendens. Ibi scriptum erat, longe & prope, suberat & picturæ explicatio, quæ ita legitur: forma iuuenilis indicat amicitiam semper recentem, nullaque temporis diuturnitate tepescentem. Nudum caput, vt omnibus pateat, & amicus nullo vnquam tempore amicum publice suum fateri erubescat. Rude autem indumentum ostendit, vt amicus nulla ardua, extremamque inopiam pro amico subire non recuset. Vita & mors in vestimento scripta, quod qui vere diligit, vsque ad mortem amat. Æstas & hyems, quia & in prosperis & in aduersis æque amicitiam seruat. Latus apertum habet vsque ad cor, quia nihil amico celat. Brachium inclinat, & digito cor ostendit, vt opus cordi, & cor verbis respondeat. Longe & prope, quod scriptum est, quia vera amicitia nullo tempore aboletur, nec locorum intercapidine disiungitur.

A gitur. Hæc ferme totidem verbis adscripsi, quæ exoticam scilicet sapientiam ac peregrinam redolere videntur.

DILIGENTIA *continua in studiis adhibenda.*

VETERVM sapientum quidam adhortans adolescentes ad diligentiam adhibendam in suis studijs ac laborum perseuerantiam & quandam ἀοκνίαν, solitus est dicere, aues cohortales suauissimas habere carnes, si non abundantiore esca saginentur, sed διὰ τὸ σκαλεύειν, id est, rimando & fodiendo ipsum solum, sibi quærant cibum. Sic qui veram & solidam doctrinam & laudabilem rerum vtilium cognitionem conquirere student, in eruendis & perscrutandis accurate ac sedulo veterum scriptis ac monumentis multum temporis & laboris impendere debent. Nam secundum prouerbium græcum, ἐκ τοῦ πόνου κλέος, *ex labore gloria:* Vel, vt Euripides breuiter dixit, πόνος εὐκλείας πατὴρ, *labor gloriæ genitor:* cui simile est dictum Æschyli,

——Τῷ πονοῦντι ἐκ θεοῦ
ὀφείλεται τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος.

——Laboranti à Deo
Debetur fœtus (præmium) illius gloria.

B Versatur quoque in ore quidem multorum, sed non semper in animo aut opere Epicharmi versus, quem etiam Xenophon lib. 2. ὑπομνημονευμάτων commendat,

πρεπόντων πόνων πωλοῦσιν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ Θεοί, Id est,
Conuenientibus laboribus vendunt nobis omnia bona diui.

Plutarchus tamen in Commentario περὶ πολυπραγμοσύνης aliter, nimirum ad curiositatem, hæc accommodat. Sicuti, inquit, gallina proposito sæpe alimento in angulum aliquem sese subducit, vbi vel in sterquilinio vnicum apparet hordei granum: ita curiosi in medio sitos sermones & historias, & de quibus nemo prohibet aut indignatur quæri prætereuntes, occultata & latentia cuiusque familiæ mala colligunt.

Rimatur vigili Sophiæ secreta labore,
Qui cupit Aoniæ frondis honore tegi.

DISCIPLINA *& institutio domestica.*

C LVSCINIA, tanquam lucinia, putatur dicta Isidoro, quia suo cantu indicare diei surgentis exortum solet. Varro & Plautus Lusciniolam quoque vocant, quod luctuose canat: estque Latinis philomela, ac Græcis φιλομήλα, quod cantus amet: itemque ἀηδὼν, ab Æolico verbo ἀείδειν, quod similiter est canere. De pullorum vero institutione à parentibus Aristoteles lib. 4. de histor. Animal. cap. 9. ex versione Gazæ satis rem raram in medium affert. Iam vero, inquit, luscinia modulos docere suos pullos, versusque quos imitarentur tradere visa est, vtpote cum non perinde locatio, vt vox per naturam proueniret, sed acquiri posset per disciplinam & studium. Vnde homines quoque locutione vtuntur varia, cum vocem omnes reddant eandem. Idem Plutarchus in libro de solertia animal. & Ælianus lib. 3. cap. 40. testantur. Commendatur autem hac similitudine domestica & laudabilis institutio siue parentum seu præceptorum, qui loco parentum censendi sunt. Nam secundum poetam,

Adeo à teneris assuescere multum est.

Quod à philosophis sumpsit. Nota enim est Aristotelis sententia 2. Ethicor. Nicom. cap. 1. οὐ μικρὸν
D διαφέρει, τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ παμπολὺ μᾶλλον, μᾶλλον δὲ, τὸ πᾶν. Id est, *non parum refert, sed per quam multum, sic ne an sic à pueris assuescamus, imo vero totum in eo positum est.* Et Claudianus 4. Consul. Honorij idem monet,

Interea Musis animus dum mollior instet,
Et quæ mox imitêre legas, nec desinat vnquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.

Disputat autem Plato de hac puerili institutione ac disciplina, tum alibi sæpius, tum potiss. in lib. 2. & 6. de legibus, quæ omnia cognitione sunt admodum digna.

Vt canere alma docet pullos philomela tenellos,
Sic genitor gnatos format & ipse pius.

DISPVTANTES. A

ARTIFICES industrij ad silicem & focum lucernas suas accendunt, & operi se accingunt alacres. Contra nugatores à verbis ad verbera & cædes deueniunt frequenter. Vt veritas ex disputatione patet & elucescit, sic altercando amittitur. Inde Bochij epigramma:

De Silicis venis excussa vt semina flammæ
Excipit arenti fomite materia;
Inde suam accendunt pro se sibi quisque lucernam
Extemplo, & cæcas discutiunt tenebras.
Sic disceptando studiosi in luminis oras
Verum ipsum è latebris excutiunt facile.
Contra, altercando, nimis id plerumque Sophistæ
Funditus euertunt insidiosa cohors.

DISSENSIONES *Potentum.*

DE vehementi ac continuo attritu lignorum ignem tandem excitantium ita Plinius lib. 16. c. 40. Calidæ sunt & morus, laurus, hedera, ac omnes, ex quibus igniaria fiunt. Exploratorum hoc vsus in castris pastorumque recepit, quorum ad excutiendum ignem non semper lapidis occasio est. Teritur ergo lignum ligno, ignemque concipit attritu, excipiente materia aridi fomitis, fungi vel foliorum facillime concipientium. Sed nihil hedera præstantius, quæ teratur, lauro quæ terat. Hæc ille. B Duos tamen lauri bacillos hoc etiam præstare experientia quoque testatur, & qui de Indijs scripserunt, idem adhuc cum alijs lignis calidioribus ibidem vsitatum esse fieri perhibent. Hoc vero inuentum, vt alia multa (nempe in Græcia) Mercurio tribuit hymnus græcus ad ipsum scriptum. Sic etiam arboribus syluarum ventorum vi inter se collisis ignis elicitur, vnde Lucretius lib. 5.

Exprimitur validis extritis viribus ignis,
Et micat interdum flammai feruidus ardor,
Mutua dum inter se rami stirpesque teruntur.

Non aliter ex potentiorum dissensione & ira semper grauiora quam alias pericula oriri certum est.

Damna dat atque facit vis vi collisa potentum:
Ramorum attritu vt flamma resultat edax.

DIVITIÆ *veræ.*

EGREGIA, Plinio teste, etiamnum Topazio gloria est, suo virenti genere, & quum reperta est omnibus prælatæ. D. Hieronymus paulo aliter describit: Aureum, inquit, habet colorem, & C ætheream claritatem: atque quando solis ardore tangitur, omnem superat gemmarum splendorem. Diues est anima fidelis, sed auro sapientiæ, quæ est Christus: fulgore precum quæ aera penetrant, atque ad Deum Patrem, mediante Christo, pertingunt; & gloriæ Dei, qua irradiata totius mundi gloriam omni ex parte superat.

DOCTRINA *Solida.*

CARPIO, solius Benaci lacus in Italia alumnus, (vt vult Bellonius, cum Hipp. Saluianus etiam in lacu quodam prope Aluitum Campaniæ oppidum reperiri eum tradat) videtur esse piscis ex truttarum genere, teretiori tamen est corpore, pedem raro excedens. Facit huius mentionem Bembus in histor. Veneta, qui & ipse affirmat, tantum in Benaco illum pasci. Cum vero optimi sit nutrimenti, & propter raritatem magni pretij, lautioribus Italorum mensis plurimum expetitur, atque ideo frixus & salitus, vel etiam aromatibus conspersus ad longinquiora loca deferri solet. Hanc auri sabulo vesci vulgo creditur, vt etiam de thymallis & alijs nonnullis piscibus traditur: & Ioan. Pallazius D in symbolis Italicis scribit se experientia obseruasse, rem ita habere. Alludit eodem & Hieronymus Fracastorius in tersissimo carmine, quod inscripsit, *Carpio.* Omnium autem optima erit huius rei accommodatio ad animarum nostrarum præstantiss. pabulum, quod ex sacris literis illæ petere possunt & debent. Quo pertinet insignis locus Cl. Alexandr. ςρωμ. α. sub init. Operamini, inquit Dominus, non cibum qui perit, sed qui manet in vitam æternam. Sumitur autem nutrimentum & per cibos & per verba, &c. Sunt enim etiam animæ propria habentes nutrimenta, & aliæ quidem augentur per agnitionem & scientiam, aliæ vero per Græcam pascuntur philosophiam, cuius, quemadmodum nucum, non est quidvis esculentum. Præclara etiam sententia est 8. Prouerb. λάβετε παιδείαν, καὶ μὴ ἀργύριον· καὶ γνῶσιν, ὑπὲρ χρυσίον, Accipite disciplinam meam, & non argentum, doctrinam magis, quam aurum diligite; vt habet vetus versio:

Scilicet

A *Scilicet est quouis doctrina potentior auro,*
Has ergo ingenij collige diuitias.

DOLOSI *homines.*

REM totam huius siue Symboli siue hieroglyphici narrat & explicat omnium pulcherrime B. Basilius in hexaem. prout hunc eius locum selegit Simeon Logotheta, eumque Latine vertit Simon à Maillé. Archiep. Turone. Velim itaque, ô homo, dolosorum ac maleficorum exemplum fugias, in imbecilli etiam animalculo fraudis plurimum dolique animaduertens. Cuiusmodi istud est: Cancer summo carnis ostreorum desiderio tenetur: sed propter testæ ambitum, difficilis illi est huius præda. Teneram enim ostreorum carnem firmissimo natura munimento circumuallauit, quo fit, vt ὀστρακόδερμα, testam habere siliceam dicantur. Atque vbi duæ illæ conchæ cauæ ad amussim inter se commissæ ostreum circumplexæ fuerint, vanas atq; inutiles cancro denticulatæ forcipes sint necesse est. Quid igitur facit? Cum deprehendit prædam optatam in serenis ventoque carentibus locis cum B voluptate apricantem, atque ad solis radios suas pandentem conchas, tum calculo clam interiecto commissuram impedit, atque virium suarum imbecillitatem ille hoc artificio adiuuare dignoscitur. Hæc illa est animalium, quæ & ratione & voce carent, malitia. Talis est, qui fratrem dolo aggreditur, quique proximi angustias obseruat, atq; alienis calamitatibus insolentius exultat. Eodem fere modo B. Ambrosius & ipse in hexaem. Veteratoriam autem hanc cancri calliditatem late describunt Oppianus, Plutarchus, Plinius. Volunt quidam, dum ostrea pisciculis capiendis aperta teste inhiant, sic illorum dolum à cancro confundi. Vnde etiam originem huius hieroglyphici desumpsit Iul. Cæs. Capaccius. Sed vere ne ista sic se habeant, Rondeletius disputet. Symbolica certe sunt atque ideo huc pertinet veteris poetæ apud Ciceron. illud: *Qui alteri exitium parat, eum scire oportet, sibi paratam pestem, vt participet, parem.* Adagium item: *Captantes capimur, Malum consilium consultori pessimum, Incidit in foueam, quam fecit faber, quas aliis fabricauit, gestat compedes, Perilli Taurus*; & similia.

O bene factum! aliis qui fata inimica parabat,
Se magis astutum repperit artificem.

C

DOCTI *aliis minus doctis prosunt.*

REGNVM Aristoteles, Plinius, & alij nominant quoque Regem & Senatorem auium, cumque cum Aquila pugnare ferunt: ac esse hunc alium à passere Troglodyte, quem Aetius lib. 11. c. 15. tanquam efficax remedium contra calculum tam renum, quam vesicæ commendat, facile probari posset, si breuitas nostri instituti operis pateretur. Quamuis vero à plerisque nomina hæc confundantur, putant tamen rerum naturalium periti Regulum siue Trochilum alium esse, alium vero passerem Troglodytem, pro quo quidam recentiores perperam Motacillam, siue Græcis σισοπυγίδα accipiunt. Notus autem est apologus, Regulum cum Aquila de celeritate volandi, qua hæc alias aues antecellit, contendisse, ac instituto certamine, clam alarum supra dorsum huius regulum consedisse, & ad præfinitum locum delatum subito inde euolasse, & ita victoriam obtinuisse: atque ideo aiunt ab eo tempore inter ipsos inimicitiam extare. Non aliter cum multi suo ingenio vel natura parum præstare possint, sæpenumero tamen adiumenta ab alijs sibi asciscunt, quibus facile emergere, & non raro ad maiora ascendere queant. Idque si fieri conceditur absq; iniuria & detrimento ac supplantatione D aliorum, non adeo est improbandum. Alioquin præceptum Plutarchi, in libello de gerenda Republ. expositum, cui etiam hæc fabula eleganter est inserta, in hac parte locum habebit. Sic enim ille inquit: Tales igitur viri sunt tenendi, ijsque adhærendum nimirum, de quibus est maxima opinio virtutis & auctoritatis: nec quomodo Æsopi regulus humeris aquilæ vectus subito euolauit, & sic antevertit; ita eorum subfuranda gloria, sed ab ijs amice & cum beneuolentia accipienda. Lucas Contilis ascribit: NEC VSITATA NEC TENVI FEROR, ex Horatio lib. 3. oda 20.

Regulus est Aquila auxilio defertur in auras:
Sic quisquis docti nititur ingenio.

Hieroglyphicon nobis candida mente positis conueniens, qui Eruditorum veterum & Neotericorum scriptis adiuti, huius additamenti initia qualiacumque sint studiosæ iuuentuti consecramus.

DOCTOR,

DOCTOR, DVCTOR, PASTOR *Populorum.*

ANVBIS nomen Ægyptijs familiare, nota pictura fuit. Quid de ea docti sentiant paucis verbis indicandum. Hebræi tria verba retinent, ex quibus Ægyptij hieroglyphicam tabellam Anubis sui sculpsisse videntur. Primum est *Naba*, quod significat prophetauit, vaticinatus est, prædixit ventura, prædicauit. Anubis igitur hieroglyphicon est doctoris, prophetæ, vatis qui tum in Ecclesia, tum in politica rerum administratione de rebus futuris homines admonet, quos in officio tot prædictionibus continere cupit. Sed cur caninum caput Anubi tributum est? Alterum verbum igitur & significatum attendamus. *Nabac* significat latrauit, allatrauit, clamauit, & de canibus nominatim dicitur. Inde fortasse βαύζειν, latrare: & si ad alia bruta extendamus βοάω, βοῶ, βόω, & Latinum boo, id est, clamo. Eruditissimus Physiologus de cane loquens, sunt, inquit, qui lingua Ægyptiaca Anubin canem dici affirment. Seruius autem in Virgil. Anubis lingua Ægyptiaca canis dicitur, sub cuius forma colebatur Mercurius. Virgilius ipse verbi Hebræi significatum expressit, Æneid. lib. 8. B

Omnigenumque Deum monstra, & latrator Anubis.

Diodorus Siculus lib. 4. Canis tum venationi, tum ad custodiam prodest. Propterea Deum qui apud Ægyptios, Anubis vocatur, capite fingunt canino, quem volunt corporum Isidis atq; Osiridis fuisse custodem. Et paulo post Anubis (inquit) canem, Macedo lupum insigne armorum tulit. Apulæius vero metamorph. lib. XI. Ille superûm commeator & Inferûm, nunc atra, nunc aurea facie sublimis, attollens canis ceruices arduas Anubis, læua caducæum gerens, dextra palmam virentem quatiens. Lilius Gyraldus Syntag. 9. De dijs gentium habet multa de Anubi, quorum nonnulla hic appingimus, quæ tertiam Hebræi verbi *Nabbat* significationem, vt & primam respiciunt. Idem enim est, ac intueri, videre, aspicere, conspicere. Anubis igitur, inquit Gyraldus, ab Ægyptijs Mercurius vocatus est. De eo multa Plutarchus profert lib. de Iside & Osiride. Tertullianus Apologet. & D. Augustinus 2. lib. de Ciuit. Dei Anubin Cynocephalum appellant. Lucanus de eodem.

Nos in templa tuam Romana accepimus Isin,
Semicanesque Deos, & sistra mouentia luctum. C

Et Sedulius in opere Paschali:

Quis furor est, quæ tanta animos dementia ludit,
Vt volucrem, turpemque Iouem, toruumque draconem,
Semihominemque canem supplex homo pronus adoret?

Quæ autem tribus lineis ex Plutar. Lilius expressit, Goropius pro suo more longo verborum tractu producit Hermathen. lib. 6. Anabis, ait, capite canino pingebatur, qui in hieroglyphicis eius tesseram gerebat, qui nobis iter ad custodiam & tutelam nostri demonstrat, quem Hermanubin etiam vocarunt. Plutar. hac de re ita: ὁ δὲ ἀναφαίνων τὰ οὐράνια καὶ τῶν ἄνω φερομένων ἄνουβις λόγος, ἔστι δὲ ὅτε καὶ Ἑρμάνουβις ὀνομάζεται, id est. Ratio atq; sermo nobis cœlestia & superiorum lationes declarans, Anubis est, qui & Hermanubis vocatur. Credidit fortasse ab ἄνω, quod sursum notat, vocatum Anubin. Paulo post. Anubis igitur caninum caput habet, vt moneat, neminem, nisi sagacem, iter ad custodiam posse monstrare, nec iter hoc docere, nisi quod docet ipse prius norit. Demonstrat præterea eum, qui docet animosum esse debere, & audacter latrare contra ignorantes. Canem autem symbolum doctoris esse, non de vetusto tantum nomine, sed etiam ex Esaia discas, apud quem dicit Dominus, c. 56. Speculatores eius cœci omnes, nescierunt vniuersi, canes muti nō valentes latrare, videntes vana, dormientes & amantes somnia: & canes impudentissimi nescierunt saturitatem: ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam. Hic videmus, populi siue Pastores, siue Doctores, siue Episcopos canes vocari: quoniam ipsorum sit tum scire & videre quid in omnibus fieri oporteat; tum sublata voce & magno animo docere veritatem, & lupos omnes à grege, quem custodiendum acceperunt arcere. Accusat ergo eos Deus, quod non solum nō doceant & latrent contra ignorantes; sed ne ipsi quidem videant & sciant veritatem. Tum etiam tantum abesse, vt gregem pascentem contra lupos custodiant, vt ipsimet perpetuo prædis inhient: auaritia nunquam satianda. Non habere itaq; eos, quæ in bono cane laudanda sunt, sed ea, quæ in hoc animali sunt vituperanda, voracitatem, scilicet, impudentiam, & pro vigilia D

altum

A altum soporem. Ex his itaque & Anubis interpretatione liquet, custodiæ doctoribus Anubin præsidere: cui si Hermæ nomen præponas, idem fuerit ac si diceretur, publicus monitor ad custodiam iter monstrans. Miror Pierium pro impudente hominem canino capite pinxisse; cum Anubis sic pingeretur pro eo, qui custodiam tutelamque homini demonstrat; tum quia canis custos, vt nomine suo scientiam indicat, tum quod contra veritatis & sapientiæ desertores non dentes modo: sed animum etiam & latratum habere oporteat. Præterea custodiæ doctorem sagacem decet esse, partim in rerum caussis inueniendis & explicandis, partim in discipulorum ingenijs agnoscendis atque tractandis: tum etiam vigilem, ne quis error, ne quod peccatum, ne qua fraus irrepat. Quamobrem in sacris Isidis Anubis præcedebat, vti doctor & demonstrator tutelæ omnium, cuius ritus caussam nequicquam ab alijs interroges. Quod vero custodiam potissimum doceret, palmæ ramo & caduceo ostendebat, quorum hoc læua, illum dextra portabat; indicans se pacem demonstrare ac victoriam: pacem quidem cum Patre cœlesti, victoriam vero aduersus Draconem & mortem; quibus rebus tota humani generis tutela continetur. Eo enim omnis religio, omnes ritus, omnes cæremoniæ spectant; vt B discamus qua via, quo deprecatore, quo medio pax nobis cum æterno patre sit concilianda, & victoria aduersus cancodæmonis, mundi & carnis insultus consequenda, quo ab interitu æterno custodiamur. Hæc Goropius. Quæ subijciuntur eodem loco, ita videntur explicanda, nempe quod per Doctores ducamur ad Isidem, nempe Patris æterni sapientiam & veritatem, per quam (est enim via nostra) ad Patrem peruenimus. De his autem nonnulla in dictione *Sapientia æterna*. Libro autem decimosexto hieroglyphicorum idem Goropius vult Anubin fuisse Spiritus sancti ἱερογλυφικὸν: quod Spiritus Dei totam mundi machinam, & quicquid in ea continetur, in essentia & natura sua custodiat. Sed hic paucis maioreque cum obseruantia philosophandum esse censemus.

DOCTI *Sapientes.*

NONNVLLÆ plantæ reperiuntur, quæ propter tenacem & copiosum adeo succum alimentarium, humidique proprij cum calore mistionem satis conuenientem, diu integræ grato virore supersunt, ac insuper à terra auulsæ, ac laquearibus ædium suspensæ, si modo nonnihil circa radices C interdum humectentur, per annum & vlterius non solum virent ac crescunt, sed etiam flores producunt. Inter quas Aloë imprimis, itemque Semperviuum, ac Telephium quorundam, vulgo Crassula dicta, potissimum numerare licet. Ita viri docti & sapientes grato promptoque labore, sineque omni inuidia suæ eruditionis, virtutis ac prudentiæ monumenta libenter posteritati communicant ac consecrant, memores voti egregij apud Propertium,

Attamen exiguo quodcunque è pectore riui
Fluxerit, hoc patriæ seruiat omne meæ.

Quare etiam recte in illis adhuc quasi viuere, & quamplurimis prodesse hoc pacto censentur, nec illorum præclara dicta ac facta vlla vnquam abolere potest vetustas: vt recte Ouidius cecinit:

Viuitur ingenio; cætera mortis erunt:

Et alibi idem Propertius:

At non ingenio quæsitum nomen ab æuo
D *Excidet: ingenio stat sine morte decus.*

DOLOR.

IEREMIAS cap. 31. v. 19. & Ezech. 31. 13. Eorum qui vehementer soliciti sunt ob aliquod patratum magnum scelus, aut ad triste nuncium grauiter dolent, gestum exprimunt hieroglyphico hominis femur percutientis. Eiusdem meminit Plautus in Milite glorioso, Act. 2. scen. 2.

——— in femine habet læuam manum,
Dextera digitis rationem computat, feriens femur
Dexterum ita vehementer, quod facto opus est ægre suppetens.

Et Ouidius Metamorph. lib. 11.

Et conata femur mærenti plangere dextra,
Robora percußit, &c.

Quod Homerus pridem de Vlysse dixerat, Odyss. 13. v. 198.

——— καὶ ὢ πεπλήγετο μηρὼ, Id est,

Et sua percußit fœmora.

Fleuisse etiam & manibus deiectis loquutum fuisse eodem loco refert.

DOLOR *crescens.*

DE Crocodilo, terrestri simul animali & aquatili, alibi quædam dicta sunt. Qui vero accuratam illius historiam plene cognoscere cupit, legat Herodotum lib. 6. Aristotelem 9. hist. an. cap. 6. Diodorum Siculum lib. 1. Achill. Statium lib. 5. de Clitoph. & Leucipp. Heliodorum in Æth. Solinum cap. 35. Plinium lib. 8. cap. 25. & Ammianum Marcellin. lib. 22. Herodotus quidem ac Strabo vrbis etiam Crocodilo poleωs meminere. Inter alias hæc Crocodilo esse proprietas fertur, vt quamdiu viuit, crescat. Viuit autem longiss. tempore, vt Plinius scribit, quamuis Plutarch. περὶ ἰσιδ. καὶ ὀσιρ. 60. annorum spatium non excedere cum asserat. Problema autem, an semper crescat Crocodilus, & quæ sit eius caussa φυσικὴ, Magnus ille Scaliger in exerc. ad Cardan. enucleat. Ex eo sane Nobilis vir, Bernard. Rota Neapolitan. dolorem ob amissam coniugem suum perinde crescere ac augeri, quamdiu viuat, hac Crocodili effigie exprimere voluit, teste Scipione Admirato in Dial. Italico Impressis. Quo referendi sunt Ouidij elegantiss. versus 2. Trist. 5.

Mens tamen ægra manet, nec tempore robora sumit,
Affectusq́ animi, qui fuit ante manet.
Quæq́ mora spatioq́ suo coitura putaui
Vulnera, non aliter, quam modo facta, dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa vetustas,
Grandibus accedunt tempore damna malis.

Præclare etiam Cicero disputat 3. Tusc. ægritudinis ex vetustate leuationem non in die esse positam, sed cogitationem diuturnam, nihil esse in re mali, mederi dolori. Hæc igitur vbi abest, frustra in tempore quæritur remedium. Sic Artemisia illa Mausoli Cariæ Regis vxor, quæ nobile illud Halicarnassi fecit sepulcrum, quamdiu vixit, vixit in luctu, eodemque etiam confecta contabuit.

Noster sæpe dolor pariter cum tempore crescit,
Non secus ac Nili bellua vasta solet.

DOMVS *amica, & quidem Optima.*

EX Plutarchi libello περὶ φιλοπλουτίας adducitur Adagium κοχλίου βίος: *Cochleæ vita:* Domiporta enim hæc est, Ciceroni 2. de Diuin. vt hallucinentur docti viri, qui quod à Cicerone de Cochlea dictum est, *Terrigenam, herbigradam, domiportam, sanguine cassam,* testudini tribuerunt. Testudinis enim sanguinem Plinius claritatem visus facere, suffusionesque oculorum tollere asserit. Sed hoc nostrum hieroglyphicon de ijs vsurpabitur, qui vel à forensi luce remoti fugiunt omnem turbam ac tumultum, vel domi latitantes cauent sibi à periculis & iniurijs, quibus expositi sunt, qui viuunt peregre. Celebratur enim illud: οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος. Et Gaius I C. suam cuique domum tutissimum esse refugium & receptaculum dixit. Iucundum etiam est Claudiani Epigramma de sene Veronense, extra pomaria sui agelli nunquam egresso: & Ouidianam sententiam nemo nescit: *Bene qui latuit, bene vixit.* Bene qui latuit, nempe cum ratione & iudicio, & vbi necessitas, forte etiam vtilitas publica sic exigit. Nam & hac in parte τὸ μέτριον imprimis seruandum. Inepti enim sunt, qui, vt Seneca ait, adeo in latebras refugerunt, vt putent in turbido esse quicquid in luce est. Inter se ista miscenda sunt, & quiescenti agendum, & agenti quiescendum est. Quidam aureum illud τὸ γνῶθι σαυτὸν ascribunt: alij ex Persio, TECVM HABITA. Referenda item huc: quæ in laudem αὐταρκείας alibi adducta sunt. Et simul Horatius in Epodis,

——— *fuge magna licet sub paupere tecto*
Reges, & regum vita præcurrere amicos.

Pulchre etiam in hanc rem Turpilius, in Lindia:

Profecto vt quisque minimo contentus fuit,

A *Ita fortunatam vitam duxit maxime:*
Vt Philosophi aiunt isti, Quiduis sat est.

Et nos ex Neoterico addamus,

Exemplo domiporta tibi sit cochlea, quisquis
Exoptas tuto consenuisse domi.

DONA *Dei alijs communicanda.*

NVBECVLÆ mites & irriguæ pluuiam suauem ac vtilem super prata virescentia ac flosculorum variorum amœnitate vndique referta leniter effundentes, viuifico illo ac suaui humore intra terræ viscera attracto plurimum reficere & latiora reddere solent: absque illis vero, siccitate & squalore plane exarescunt. Vnde Propheta Ieremias, cap. 51. Dante eo vocem multiplicantur aquæ in cœlo. Similiter quoque viri docti & prudentes, multarum rerum peritia excellentes, dona sua à Deo ipsis concessa non inuide occultant, sed diuino imprimis auxilio adiuti de omnibus bene mereri, ac liberaliter Scriptis dictisque suis egregijs vniuersis prodesse student, diligenter operam dantes, ne secundum sanctum vatem Dauidem sint tanquam γῆ ἄνυδρος, id est, terra sine aqua, aut (quemadmodum sanctus Iudas Apostolus loquitur) nubes sine aquis, sibi tantum viuentes sine vlla aliorum vtilitate. Sic vir Dei sanctus Moses Deuteronomij trigesimosecundo optat vt concrescat in pluuiam doctrina sua, ac fluat vt ros eloquium ipsius, quasi imber super herbam, & tanquam stillæ super gramina.

B

DONA *Dei.*

COMMONEFACIT Timotheum discipulum S. Apostolus, 2. Timoth. 1. 6. vt exsuscitet donum, quod accepit à Deo. Ἀναμιμνήσκω σὲ (inquit) ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ, &c. Commonefacio te, vt exsuscites donum Dei, quod est in te, &c. Ἀναζωπυρεῖν significat ignem pene extinctum rursus excitare: & sæpe vsurpatur pro, rursus accendere calorem in corpore pene extinctum. Est autem gratuitum Dei donum, χάρισμα τοῦ Θεοῦ, viua quædam flamma in cordibus renatorum accensa, quam nituntur caro & Satan varijs machinis suffocare. S. Apostolus igitur suum discipulum commonefacit, vt illam flammam magis ac magis foueat & exsuscitet. Nam vt flamma facile extinguitur, nisi flabello, impositis subinde lignis excitetur: Ita Dei & Spiritus S. dona in renatis paulatim dispereunt, nisi assidue excitentur: quod fit perpetua sinceræ doctrinæ auditione, lectione, meditatione, sancta inuocatione, exercitijs pœnitentiæ, charitatis officijs, infirmitatum nostrarum consideratione, repugnando subitis affectuum incendijs, sustinendo pericula & certamina in vocatione licita. In huiusmodi exercitijs excitatur Dei donum, crescunt gratiæ gratis datæ, spiritus imperium aduersus carnem in dies apparet.

C

DVX *viæ & vitæ.*

POMPILVS piscis est pelagius, & circa naues frequens, quas & comitari eum, & in portum tuto deducere tradunt Oppianus, Athenæus, Ælianus, Ouidius & Plinius. De experientia autem ipsa attestatur Rondeletius. Hinc & κάλλιχθυς καὶ ἱερὸς ἰχθὺς dicitur, tanquam seruator nauigantium, vt apud Eustachium & Varinum in ἱερὸς legimus: Quod vbi minus secure naues agi in pelago animaduertat, prænatatione sua tutum iter demonstret, vt P. Bellonius tradit. Hinc & Neptuno & incolis Samotraciæ sacratus est. Quod si nautæ huic suo duci magnam habent gratiam, & eum sancte venerantur: quam gratiam referent memores discipuli fidis suis magistris, qui Vlyssis exemplo illorum aures aduersum noxios Sirenum cantus obstruentes præter horrendos scopulos Scyllæ & Charybdis eos ad virtutis & sapientiæ portum saluos perducunt? Iuuenalis quidem in hanc rem diuinum votum est Sat. 7. & accurata Aristot. disputatio IX. Eth. 1. Grauiss. etiam Artemidorus 2. Onirocrit. 74. dixit: Γονεῖς καὶ διδάσκαλοι. καὶ γὰρ οὗτοι ὅμοιοί εἰσι θεοῖς. οἱ μὲν, εἰσάγοντες εἰς τὸ ζῆν. οἱ δὲ, ὅπως χρὴ τῷ ζῆν χρῆσθαι διδάσκοντες. *Parentes & præceptores sunt dijs similes. Alteri scilicet in vitam inducentes: alteri vero, quomodo vita instituenda sit, docentes.* Non minus recte vsurpari etiam hoc hieroglyphicon poterit ab ijs, qui inter varios huius mundi casus, tanquam in Oceano quodam iactati, omnem spem suam in Deo collocant, eoq; duce & comite ex omnibus periculis emergunt. Igitur secundum Synesium in Epist. θεὸς

D

ἡγείσθω παντὸς ἔργȣ καὶ λόγȣ: *Deus cuiusuis & dicti & facti auspex esto.* Quem sic alloquitur Boetius lib. 3. metropol. 9. A

Tu requies tranquilla pijs, te cernere finis,
Principium, vector, dux, semita, terminus idem.

Duce nauis eat.

Pompilus hic nauim tuto prope littora ducit:
Vnus sed mihi sit duxque comesque Deus.

HIEROGLYPHICORVM COLLECTANEA, EX VETERIBVS ET NEOTERICIS DESCRIPTA, B

LIBER TERTIVS.

EBRIETAS.

VERSATVR in ore vulgi Sapientis Poetæ dictum,

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos vltra citraque nequit consistere rectum.

Vino sobrie ac ἐπισταμένως (vt loquitur Theognis) vtendum esse monet ad virium debilitatarum recreationem & lætitiam, sed non ad ebrietatem, quod etiam vbique in sacris literis serio nobis proponitur ac explicatur. Vnde D. Basilius, homil. de Ebrietate, hanc non immerito vocat ἀκρόπολιν, seu arcem omnium flagitiorum. & Athenæus lib. 10. μητρόπολιν πάντων τῶν δεινῶν. Quod vt vbique hominibus inculcatur; ita certe deplorandum est, nihilominus hoc vitium maxime detestandum adhuc esse non solum nimis commune, sed apud multos ferme haberi virtutis loco, cui etiam præmia proponantur, vt olim à Mithridate factum accepimus, ijs qui plurimum biberint. Hieroglyphicum exhibet in mensa tres calices, vltra quos sobrietas inebrietatem desinere videtur. De his dictum, C

Sit tibi, ne noceat, vini moderatior vsus:
Prima sitim, curas altera pocla leuent.

Et paulo fusius à quodam Epigramm.

Tres vitis profert vuas, tria pocula mensæ,
Si circumspicias, apposita esse vides.
Muta tribus vicibus docet hæc pictura bibendum;
Scilicet vt sedent pocula prima sitim:
Altera rancorem cruda de pectore pellant,
Firma valetudo quo tua membra beet. D
Tertia sed misce tibi pocula propter amicos,
Inter quos maneant gordia vincla decet.

ECCLESIA *Dei.*

HORTATVR Propheta pios, Psal. 122. vt quæ ad Ecclesiæ pacem pertinere videntur pro virili parte sincero cordis affectu procurare velint. Et si quis sanctæ Ecclesiæ Catholicæ membrum decorem domus Dei viuentis non diligit. Hic autem mihi occurrit hieroglyphicon eximium Ecclesiæ ex Luna desumptum, quod in gratiam huius Ecclesiæ filiorum explicare non grauabor, Theologorum vestigia sequutus.

1. Luna cum reliquis astris à summo illo mundi totius opifice per Verbum ὁμοούσιον & ὁμοεξούσιον condita

A condita eſt, ac perpetuo conſeruatur: ita Eccleſiæ conditor, redemptor, & conſeruator eſt Deus Pater, per Verbum & Spiritum ſanctum.

2. Quarto demum creationis die, Luna plena, Soli oppoſita, creata eſt: ita Eccleſia, etſi ſtatim ab Origine mundi cœpit, tamen quarto demum fere mundi millenario pleniſſima luce in toto terrarum orbe refulſit, quando nimirum Sol iuſtitiæ Chriſtus Deus homo, in his terris & ortus ſeu natus eſt ex MARIA beata virgine, ſecundum carnem, & occidit vel occiſus fuit, & quaſi eclipſin paſſus eſt, mortem pro genere humano ſubiens, deinde rediuiuus in cœlos ſublatus, cœleſtemque gloriam euectus eſt, apoſtolica denique atque vniuerſali illa Euangelij prædicatione, Spiritusque ſancti effuſione, plurimorum per totum mundum hominum mentibus affulſit.

3. Luna eſt vna (Sicut & Sol vnus eſt, & ſolus in mundo) & radij eius multi. Eccleſia etiam vna eſt, quæ (vt ſcite D. Cyprianus ait) in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, non ſecus atque ſolis multi radij, ſed lumen vnum; & rami arboris multi, ſed robur vnum tenaci radice fundatum: & cum de fonte vno plurimi riui defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis
B copiæ largitate, tamen vnitas in origine ſeruatur. Eccleſia vero eſt innumerabilibus, licet omnis generis, nationis, ſexus, ordinis, conditionis, ætatis, hominibus conſlata, ac longe lateque per totum orbem terrarum diffuſa ſit, perque omnia ſæcula extenſa, tamen reuera eſt vna. Quid ita? Quia vnius ac ſolius veri Dei, qui vnus eſt eſſentia, trinus perſonis, cultrix eſt, atque veneratrix & vnius patris cœleſtis filia atque heres. Deinde quia vnius Chriſti, à quo nomen, dignitatem ſalutemque ſuam omnem haurit, tanquam vnius Regis eſt regnum, vnius ſacerdotis ac ſummi Pontificis ſacerdotium, vnius Domini ſerua, vnius ſponſi ſponſa, vnius magiſtri diſcipula, vnius patroni cliens, vnius fratris germana ſoror & coheres, vnius tutoris pupilla, vnius capitis corpus, vnius paſtoris grex & ouile, vnius vitis palmes, vnius architecti domus, vnius lapis angularis ædificium, vnius principis Palatium, vnius ſancti Spiritus templum: vnius legis, Euangelij, doctrinæ, ſacrificij, baptiſmi, epuli Dominici, redemptionis, fidei, ſpei charitatis & hereditatis æternæ conſors ac ſocia. Vnum eſt illius cor cum Deo angelisque ſanctis concordiſſimum, vnus animus, vna mens, vna voluntas, vnus ſenſus, vnum ſtudium, vna dignitas.

C 4. Sicuti vna Luna, ita etiam eſt vniuerſalis, quæ vniuerſo mundo, non vni tantum genti lucet: Eccleſia eſt Catholica, non vni loco & genti alligata, certorumque locorum quaſi terminis circumſcripta ac definita; ſed longe lateque per totum terrarum orbem diffuſa.

5. Luna cœlo in quo voluitur, ita firmiter affixa inhæret, vt ab eo minime auelli & abſtrahi poſſit. Eccleſia, etiam in his terris adhuc militans, eſt cœleſtis, cœlo orta, inde pendet, illuc aſpirat, contendit, ac tandem peruenit, vnde nulla vi aueli vnquam poteſt. Vt igitur ridiculum eſt, inquit D. Ambroſius, quod nonnulli exiſtimant Lunam cœlo magicis carminibus poſſe deduci: ſic Eccleſia non poteſt de loco ac ſtatione ſua (cum ſuper Chriſtum fundata ſit) deduci, deijci ac deturbari. Multi quidem Eccleſiam tentant, ſed ei ſagæ artis carmina nocere non poſſunt. Nihil incantatores valent, vbi Chriſti canticum quotidie decantatur. Galli prouerbio dicunt, Deum conſeruare Lunam à lupis: ſed multo magis cœleſtem hanc ſuam Lunam, nempe Eccleſiam, à luporum rapaciſſimorum, diabolorum & impiorum hominum iniurijs atque inſidijs Deus perpetuo tuetur ac protegit.

6. Sol & Luna perpetuo fœdere ſunt coniuncti (vnde D. Ambroſius Solem eleganter Lunæ fra-
D trem & conſortem appellat.) inter Chriſtum & Eccleſiam arctiſſimum, perpetuum ac indiſſolubile fœdus eſt & ſocietatis æternum duraturæ pactum. Quamobrem ſancti perſuaſum penitus exploratumque habent, ſecundum promiſſionem diuinam Dauidi factam, fœdus hoc ſacroſanctum ac inuiolabile permanſurum, quamdiu Sol & Luna durabunt: qua quidem promiſſione tutiſſime niti atque confidere poſſunt. Quemadmodum igitur omnes vel potentiſſimi populi atque reges mundi virium ſuarum opumque omnium contentione nequaquam poſſent Lunam è cœlo detrahere, vel à Sole auellere: multo minus Eccleſiam à Sole iuſtitiæ Chriſto abſtrahere illamq; opprimere vnquam poterunt. Vt igitur nunquam vel Sol eſt ſine Luna, vel Luna ſine Sole, ita nunquam vel Chriſtus ſine Eccleſia, vel Eccleſia ſine Chriſto eſſe poteſt.

7. Corpus Lunæ ſua natura Lucis expers opacum & obſcurum, omne ſuum lumen (vt Aſtronomi ſentiunt)

ſentiunt) à Sole haurit, vnde Solis filia Poetis dicitur: ſic Eccleſia tenebris ignorantiæ in mundo circumfuſa, à ſolo illo iuſtitiæ Sole, fonte luminis æterni, ſponſoque ſuo omne ſcientiæ atque virtutis lumen mutuatur. Vnde D. Ambroſius: Hæc eſt (inquit) vera Luna, quæ de fratris ſui luce perpetua lumen ſibi mutuatur immortalitatis & gratiæ. Fulget enim Eccleſia, non ſuo, ſed Chriſti lumine & ſplendore, quem ſibi ita accerſit, vt dicat: Viuo autem iam non ego, ſed viuit in me Chriſtus. A

8. Quemadmodum autem Luna à Sole quotidiani vices habet luminis, ita militans Eccleſia vitæ æternæ initijs & progreſſibus, nec non Spiritus ſancti fruitur primordijs, alias magis, alias minus Dei agnitione & timore illuſtrata.

9. *Fraternis Luna & radiis aduerſa refulgens,*
Pleno coruſca lumine:
Sic Chriſti oppoſitos ſpectans Eccleſia vultus,
Splendore lucet integro.

10. D. Auguſtinus in Pſal. 10. Duas Aſtronomorum ſententias recenſet: vnam eorum, qui Lunam propria luce deſtitutam omne ſuum lumen volunt à Sole accipere. Alteram eorum, qui Lunam volunt ſuum habere lumen, & globum eius dimidium lucere, dimidium eſſe obſcurum. Eo ſenſu Luna B poteſt Eccleſia comparari, quod ex parte quidem Spirituali lucet, ex parte autem carnali eſt obſcura, & quod aliquando pars ſpiritualis apparet hominibus, aliquando autem in conſcientia latet, & Deo tantummodo nota eſt, quum ſolo corpore hominibus appareat, & quum oramus corde, quaſi nihil agere videmur, dum non ad terram, ſed ſurſum cor habere iubemur ad Dominum. Hæc ille.

11. *Luna, velut fratri propius coniuncta, periſſe*
Stultis videtur funditus;
Quæ tamen admoti ſpectat qua lumina Solis
Longe refulget clarior:
Sic periiſſe pij vulgo qui morte videntur,
Abſit periſſe dixerim.
Ipſo qui potius Chriſto qui propiore potiti
Quod quæſierunt obtinent.

12. Luna quantumuis valde lucida, tamen Solis comparatione & reſpectu obſcura eſt ac tenebroſa. Eccleſia, licet ſit valde luminoſa & illuſtris, tamen Soli illi iuſtitiæ, à quo omne ſuum lumen habet, ſi conferatur, magna eſt eius obſcuritas.

13. A Sole accenſa Luna lumen, quod acceſſu ſuo & receſſu mutuatur à Sole, demittit in terras: & Eccleſia cœleſte illud ſuum ac ſpirituale gratiæ, ſcientiæ, bonorum operum lumen & radios pro charitate ſua cunctis hominibus liberaliſſime communicat. C

14. Sicut Luna, quemadmodum & Stellarum fixarum atque errantium chorus, nocte lucet (nam vt Soli dici, ita Lunæ noctis dominium à Deo fuit aſſignatum) vnde illam Varro vult eſſe dictam, quod ſola nocte luceat, & à Græcis poetis νυκτίπολος & νυκτία, à Latinis nocturna, noctiluca, noctiuagua; à Plinio eleganter molle nocturnumque ſydus tenebrarumque nocturnarum remedium, à Tertulliano noctis ſolatium, à Statio noctis moderatrix appellata fuit: etiam Eccleſia peregrinans ac militans, in hoc mundo, & ſub cruce, tanquam in vmbra mortis & obſcura nocte clariſſime reſplendet & refulget ad piorum ſolatium atque remedium, donec dies ille perpetuus & æternus ſecundo Solis iuſtitiæ aduentu illuxerit. Vnde Origenes homil. 1. in Geneſin: Chriſtus (inquit) eſt lux mundi, qui & Eccleſiam illuminat ſua luce. Sicut enim Luna de Sole dicitur percipere lumen, vt per ipſam etiam nox poſſit illuminari; ita & Eccleſia ſuſcepto lumine Chriſti, illuminat omnes, qui in ignorantiæ nocte verſantur. Item: Chriſtus eſt lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ex cuius lumine illuminata Eccleſia, etiam ipſa lux mundi efficitur, illuminans eos, qui ſunt in tenebris, ſicut & ipſe conteſtatur, dicens: Vos eſtis lux mundi. Et Paulus Philip. 2. Inter quos lucetis, ſicut luminaria in mundo. D

15. Luna ſuas habet maculas, quas Plinius nihil aliud quam ruptas terræ cum humore ſordes eſſe dicit. Eccleſia quamdiu in hoc mundo exulat, ſuas habet maculas, næuos, atque labes publicas & priuatas, quas Sol iuſtitiæ ſuo lumine, id eſt, ſuo numine ſanctoque Spiritu paulatim abſtergit, in altero demum ſæculo perfecte abſterſurus. Quod vero S. Apoſtolus Eccleſiam dicit eſſe ſine ruga & macula, id & comparatione ſine reſpectu mundi huius immundi dicitur, atque de imputatione iuſtitiæ Chriſti, de vitæ iuſtitiæque nouæ ac inchoatæ ſtudio in hoc mundo, denique de ſpe cœleſtis illius ſanctitatis & perfectæ inſtaurationis ad Dei imaginem intelligendum eſſe videtur.

16. Valde

A 16. Valde varia est Luna atque mutabilis, (vnde etiam Ecclesiastic. 27. 12. stultus Lunæ comparatur) modo crescit, & plena luce fulget, modo decrescit, senescit, silet, prout Soli vel coniungitur, vel opponitur. Hinc variæ sunt eius facies & formæ, diuersa item nomina synodica, silens, corniculata, crescens, media, plena, &c. Ita quoque in hoc mundo Ecclesiæ status est instabilis, varius, inconstans, perpetuisque mutationibus obnoxius. Nam modo crescit, augetur & amplificatur, & tunc similis est Lunæ crescenti: modo decrescit, & diminuitur, & tunc similis est Lunæ decrescenti & senescenti. Modo est ἐν τῇ ἀκμῇ, hoc est, florentissima, & tunc πανσελήνῳ, id est, plenilunio, comparatur. Modo deniq; valde obscuratur, ita vt videatur plane interijsse, & tunc est veluti Luna silens vel deficiens. Vnde D. Ambrosius: Ecclesia, inquit, sicut Luna defectus habet, & ortus frequentes, sed defectibus suis creuit, & his meruit amplius, dum persecutionibus minuitur, & confessionum martyris coronatur.

17. Solis annuos cursus Luna spatijs menstruis constanter consequitur, & ijsdem perpetuo cum Sole spatijs vagatur, quasi comes eius fida atque perpetua: ita Ecclesia Christum solem sponsumque
B suum charissimum constanter comitari, consectari, imitari, seque totam ad nutum illius ductumque componere & accommodare solet.

18. Motus Lunæ mutabiles quidem & varij sunt, sed tamen rati, fixi, constantes. Ecclesia sua habet in hoc mundo periodos, motus cursus, varios quidem & mutabiles, sed firmos & constantes: quales nimirum ipse Deus ab æterno præfiniuit & ordinauit.

19. In orbe suo, cui adfixa est, Luna perpetuo voluitur, & orbitam sibi à Deo præscriptam ac destinatam nunquam deserit, & ne latum quidem vnguem ab illa deflectit. Sic Ecclesia à verbi Dei præscripto ne vel tantillum declinet, summopere cauet.

20. *Lunam interueniens ceu terræ corpus opacum*
Atra inficit caligine:
Sic interueniens hominum sapientia, purum
Ecclesiæ infuscat iubar.

21. Luna à Sole illuminata grauiditatem partumque adfert: & Ecclesia Solis illius cœlestis atque
C Spiritus sancti radijs accensa se suosque filios fructibus iustitiæ grauidos plenosque reddit.

22. Vario suo motu, ortu, obitu, accessu ad Solem & recessu, Luna quosuis corporum humanorum, animantium, plantarum humores necnon marium æstus, fluxus & refluxus, varie mouendi, augendi, minuendi, concitandi, sedandi maximam vim obtinet. Sic Ecclesia, verbi & Sacramentorum administratione hominum mores & affectus varie commouet, huc vel illuc flectit, modo concitat, modo sedat, & tranquillat. 23. Plinius lib. 2. cap. 8. Omnia maria, inquit, plenilunio purgantur. Et tumidum vastumque mundi pelagus Lunæ mysticæ, seu Ecclesiæ, pleno lumine, quod est verbum Dei, optime purgari potest.

23. Omnium stellarum errantium Luna est humillima, nouissima, infima, terræque proxima: sic regni Christi, hoc est, Ecclesiæ, præ cæteris mundi huius regnis & imperijs maxima est in terris humilitas, vilis & multum abiecta conditio.

24. Actionum & quorumuis operum, præsertim rusticorum, Luna est moderatrix optima; ita vt alia quidem Luna crescente, alia senescente, alio plenilunio, alia interlunio commode fiant, de qui-
D bus vide Plinium libro 18. capit. 31. 32. & rerum rusticarum scriptores. Formica quoque, vt notat Plinius libro decimooctauo, capite vigesimonono animalculum vel insectum, interlunio quiescit, plenilunio etiam noctibus operatur. Eodem modo Ecclesia humanarum actionum optima certissimaque rectrix atque gubernatrix censeri debet, nempe propter sacrum diuini & sacramentorum ministerium illi commissum, ad quod tanquam regulam & normam rectissimam illæ dirigi debent. Et vt alia opera noua Lunæ, alia senescenti conueniunt; ita aliæ ceremoniæ, alij ritus, antiquæ illi, quæ Christi in carne aduentum præcessit, alij nouæ, quæ post illius in cœlos ascensum extitit, congrui sunt & consentanei.

25. Neomeniæ, id est, Nouæ Lunæ, seu Nouilunij festiuitas olim Iudæis secundum Dei legem sacra fuit, quando Luna innouari incipit; & Soli proxima est penitusque coniuncta. Sic, vt D. Augustini

gustini verbis vtar, quando Soli iustitiæ Christo Ecclesia, quæ lumine eius repletur, iuncta fuerit, & A
penitus ei adhæserit, ita vt secundum Apostolum, qui adhæret Domino, vnus cum eo fiat Spiritus, tunc festiuitatem aget Neomeniæ. Noua enim efficietur, quum abiecerit veterem hominem, & induerit nouum, qui secundum Deum creatus est, atque ita merito innouatione solennitatem, quæ est Neomeniæ festiuitas, gerit. Tunc denique est, quando neque videri, neque comprehendi potest humanis aspectibus. Anima enim quum tota se sociauerit Domino, & splendori lucis eius tota concesserit, nihilque omnino terrenum cogitat, nihil mundanum requirit, nec hominibus placere studet, sed totam se sapientiæ, totam lumini, totam calori sancti Spiritus mancipauerit, subtilis & spiritualis effecta, quomodo cerni ab hominibus, aut ab humanis potest affectibus comprehendi? Animalis enim homo intelligere & discernere non potest spiritalem, & ideo dignissime diem festum aget, & hostiam Neomeniæ Domino, vtpote per ipsum innouatam, iugulabit.

ECCLESIA *Dei.*

QVIA inter germina excellit vitis, est quædam singularis analogia seu similitudo spectanda inter vineam & Ecclesiam, vt quæ naturam & conditionem Ecclesiæ nobis propius aliquanto depingit. Semel ergo consideremus etiam huius similitudinis partes in scriptum potissimum expressas. B

1. Stirpes vulgo nascuntur multæ in Syluis, montibus, campis, & alijs locis publicis, quæ certum possessorem aut Dominum non habent. Vinea vero quemadmodum & horti, non est nisi certi alicuius Domini. Sic Ecclesia est populus à Deo adoptatus atque redemptus maximo pretio, hoc est, sanguine filij Dei vnigeniti, vt sit ipsius domus, hortus & vinea propria: non sit sicut aliæ gentes in mundo, quæ sunt absque Christo, alieni à Republica Israelis, extranei à pactis promissionis spem non habentes & Dei expertes. Ephes. 2. Sola Ecclesia adorat quod scit, aliæ gentes adorant quod nesciunt. Ioann. 4.

2. Vites in vineis, non vt aliæ stirpes, sua sponte proueniunt, sed oportet eas studio & labore plantari singulas. Sic non fiunt homines Ecclesiæ membra, nisi à Deo illi inserantur, per verbum & Spiritum Dei regenerati, vt dictum est, Qui non ex sanguine, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Ioan. 1. Item, Omnis planta quam non plantauerit pater ille meus cœlestis, eradicabitur. Matth. 15. Et tamen ad hanc plantationem vineæ suæ, hoc est, conuersionem hominum ad se vtitur Deus ministerio Ecclesiastico: vnde dictum est, Isai. 51. Posui verba mea in ore tuo ad plantandum cœlis. Et 1. Cor. 3. Ego plantaui, Apollo rigauit, &c. C

3. Vinea, postquam plantata est, præ alijs fundis requirit diligentem, laboriosam & assiduam culturam, si debeat afferre fructum. Sic & Ecclesiam non satis semel colligi, sed oportet excoli, & excolitur à Deo assidue, varijs operis, hoc est, medijs & adminiculis ad veram pietatem in ea conseruandam: indiget assidua doctrina, admonitione, hortatione, correctione, consolatione verbi Dei: diligenti inspectione totius corporis & singulorum eius membrorum: indigit præterea scholis & studijs, indiget hospitijs & magistratibus, qui disciplinam & ordinem politicum tueantur, &c. Indiget etiam castigationibus diuinis, & crucis exercitijs. Sine his quippe facile syluescit & degenerat, vt ad frugem non perueniat. Ideo tam multis ornamentis & beneficijs spiritualibus & corporalibus, Ecclesiasticis ac politicis, excultus à Deo fuit populus Israeliticus. Sicut enim plantationem, sic & culturam Ecclesiæ Deus perficit, opera ministerij & aliorum instrumentorum, quibus vtitur, ad salutem nostram perficiendam: vt dictum est, 1. Cor. 3. Dei cooperarij sumus, Dei agricultura estis, &c. D

4. Requirit præcipue vinea solum, cœlum & tempestates commodas: sine his enim experimur nimis sæpe aut nullos aut non bonos fructus eam edere: sic Ecclesia sine Spiritu S. emolliente & fœcundate corda nullos affert fructus Deo gratos. Deus est, teste Apostolo, 1. Cor. 3. qui dat incrementum, plantans & rigans nihil est sine illo.

5. Vinea potissimum est obnoxia iniurijs & insidijs bestiarum & furum: ideo requirit diligentem custodiam. Sic Ecclesiæ multa sunt pericula à diabolo, à tyrannis, ab hæreticis, ab impiorum malis exemplis & illecebris mundi. Itaque indiget perpetua Dei, & piorum ministrorum & magistratuum custodia & vigilantia, ne qua in eam irruptio & eius vastatio fiat.

6. Vineam oportet esse non confusam & perplexam instar Syluæ, sed bene ordinatam & dispositam, vndi-

A tam, vndique perspicuam & peruiam. Sic in Ecclesia Deus vult esse disciplinam & ordinem, non autem dissolutionem & confusionem: Sicut dicitur 1. Corinth. 14. Omnia decenter fiant & ordine. Non enim est seditionis auctor Deus, sed pacis, vt in omnibus Ecclesiis sanctorum. Itaque aliæ gentes & sectæ, in quibus idololatria, impietas & omne genus flagitiorum, licet ac regnat, collatæ ad Ecclesiam, sunt veluti densæ & asperæ syluæ, dumeta, senticeta, & ferarum lustra, collata ad hortum seu vineam pulchre ordinatam.

7. Lignum vitis est admodum infirmum, humile & vile, ac nisi vuas gignat nullum habet vsum nisi combustionis: cum alia ligna, præsertim Syluestria, sint firma, procera, pulchra, ad ædificia & alios vsus hominum idonea. Sic Ecclesia est infirma, vilis & contemptibilis in mundo, cum impij potentia & opibus, & gloria mundana floreant. Hanc collationem facit Deus, Ezech. 15. sic loquens de suo populo: Quid est lignum vitis pręomni arbore ramosa, quæ est inter arbores syluę? Assumatur ex eo lignum ad formandum opus: An sument ex eo vel paxillum è quo suspendatur vllum vas? Ecce in ignem coniicitur ad consumptionem.

B 8. Vtcumque autem sit vitis lignum vile, tamen gignit præstantissimum & suauissimũ fructum, cum aliæ arbores syluestres proceræ & validæ, aut sint infrugiferæ, aut fructus earum nihil sint collati ad fructum vitis. Sic Ecclesia producit fructus pulcherrimos & suauissimos Deo & hominibus, officia nimirum dilectionis & pietatis erga Deum & proximos, & erga omnes; sacrificia laudis, veram inuocationem & celebrationem Dei, qui fructus non interit, sed in vita æterna demum perficitur. Contra vero impii nullos bonos fructus Deo ad vitam, sed duntaxat diabolo & carni ad mortem proferunt, Rom. 7. Quem fructum habebatis ex iis, de quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc vero liberati à peccato, mancipati autem Deo habetis fructum vestrum in sanctimoniam: finem autem vitam æternam. Item mortificati estis legi in corpore Christi vt fructum feramus Deo. Quum enim essemus in carne, affectiones peccatorum vigebant in membris nostris ad fructum ferendum morti.

9. Ideo sicut inter fundos preciosissima & charissima possessio est vinea: sic Deo charissima & in
C conspectu eius preciosissima est Ecclesia: non sua dignitate & merito, sed Dei gratuita misericordia, qui ex hoc vilissimo, & per se inutili ligno, suauissimum suæ laudis fructum vult educere. Ideo ab Isaia cap. 5. vocatur planta deliciarum Iehouæ.

10. Sicut in vinea sunt vites & palmites, ac nisi palmites in vite maneant, non possunt fructum afferre: Sic in Ecclesia est vnica vitis per totam vineam Domini extensa, cuius palmites sunt omnes fideles ab initio mundi vsque ad finem: & nisi maneant insiti huic viti, fructum non ferunt, sed exarescunt, Ioan. 15. Ego sum vitis vera, vos palmites. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, id est, nisi manserit in vite, ita & vos nisi in me manseritis, &c.

11. Sicut in vinea palmites alij sunt vegetes & fructiferi qui excoluntur & fouentur: alij sunt steriles & superflui, qui vel alias, vel in pampinatione defringuntur & abiiciuntur, ne fructum aliorum palmitum impediant: sic in Ecclesia sunt alij electi & vere sancti, & Christo vere per fidem & Spiritum ipsius insiti, ex ipso vitam & vigorem haurientes, quo fructum Deo placentem producunt: hos Deus fouet & seruat, & magis ac magis erigit & confirmat ad vitam æternam. Alij vero sunt hypo-
D critæ, qui ligno & foliis quidem luxuriant, id est, speciem filiorum Dei præ se ferunt, & eorum nomine gloriantur, sed fructus pietatis veros non afferunt. Hos tandem Deus tollit ex Ecclesia, & in ignem æternum abiicit, Ioan. 15. Pater meus est agricola: omnem palmitem in me non ferentem fructum tollit: & omnem qui fert fructũ purgat, vt plus fructus adferat. Item, Nisi quis in me manserit, eiectus extra vineam statim vt palmes arescet. Deinde coguntur isti palmites, & in ignẽ abiiciuntur.

ECCLESIA *Christi Catholica. Membra vera Ecclesiæ.*

1. IVDÆA inclita est vel magis palmis, teste Plinio, lib. 13. cap. 4. Sed Ecclesia Catholica amœnissimum Iesu Christi Palmetum est, quod passim in orbe terrarum plantatum est illius manu.

2. Palma, Hebræis Thamar, Græcis φοῖνιξ, salsum solum diligit: ergo vbi non est tale, salem aspergunt, non radicibus, sed paulo longius amandando: vt ex Theophrasto annotauit Ruellius de Natura Stirpium, lib. 1. cap. 108. Homo autem iustus, Sapientiæ sale respersus, dictis & factis id profitetur

quod sibi hæc dicta voluit: nam omnis homo igne salietur, & omnis oblatio sale salietur. Bonus est sal: si vero sal insulsus fuerit, quonam ipsum condietis: Habete in vobis ipsis salem: & pacem habete inter vos mutuo. Marc.9.49.50. Item, Col.4.6. Sermo vester semper cum gratia sit sale conditus, vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuique respondere. A

3. A fimo Palmam magnopere abhorrere quidam perhibent. Spiritualis Palma, videlicet sancta Ecclesia, peccatorum sordibus, ceu teterrimo fimo, grauissimè offenditur. Nouit enim sibi præceptum, Purgemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem cum timore Dei, 2. Corinth.7.1. Item, Apocal.22.11. Qui nocet, noceat adhuc: & qui sordidus est, sordescat adhuc: & qui iustus est, iustificetur adhuc: & sanctus, sanctificetur adhuc.

4. Comam palma habet in Cacumine circumtensam, ramos in digitorum morem protensos: ac eius fructus, quod digitis similes sint, palmulæ, dactyli dicuntur. Homo iustus puras supplicesq; palmas ad Deum tendens, preces per fidem concipit, & in Spiritu ac veritate Deum Patrem adorat, non ignarus sententiæ distichi Gregorij Nazianzeni,

Non opus est manuum melius quàm tendere cœlo B
Castas, & toto iungere corde preces.

Seu, eas legibus diuinis præstandis prompte & dextre adhibere.

5. Ex vrbano genere (ait Ruellius, veterum physiologorum sententias repetens) perpetua fronde pubent Olea, Palma, Laurus, Myrtus, &c. Idem & de iustis hominibus, qui constanti honore virent, dicitur, vt testantur hæc dicta; Ego tamen ero sicut olea viridis in domo Dei: spero in bonitate Dei in sæculum & perpetuo, Psal.52.8. Iustus vt Palma germinabit. Item: etiam germinabunt in senectute, pingues & virides erunt, Psal.92.12.14. Ponam in deserto Cedrū, lectissimam Cedrum, Myrtumque & arborem Oleosam, &c. Isai.41.19. Sic autem allegorice nominat præstantissimos quosque in Ecclesia homines. Pro spina alba ascendet Abies, & pro vrtica ascendet Myrtus, Isai.55 13. hoc est, noxiis & improbis hominibus diuinitus extirpatis & submotis, substituentur salutaria & vtilia Ecclesiæ organa, ad Iehouæ laudem, & æternum beneficentiæ eius signum ac monumentum.

6. Palma gaudet riguis, totoq; anno bibere quum amet, anno sitienti squalidoq; lætior est. Iustus gaudet ea rigatione de qua dicitur, Ego plantaui, Apollos rigauit, sed Deus dedit incrementum, 1. Corinth.3.6. Item, Isai.58 11. Deducet te Iehoua semper & saturabit in siccitatibus animam tuam, ossaque tua impinguabit: & eris velut hortus irriguus, ac veluti scaturigo aquarum, cuius aquæ nō deficiunt. Idem in medio afflictionum æstu spe gaudet, & gloriatur in oppressionibus, Rom.5.3. ac cum Apostolo, 2.Corinth.4.8 9. ait, In omnibus premimur, at non coarctamur: hæsitamus, at non prorsus hæremus. Persecutionem patimur, sed in ea non deserimur: deiicimur, at non perimus. C

7. Folia fructum, germina, propemodum cacumine gestat Palma: quippe cum vis tota genitalis in eius vertice resideat: quare decacuminata moritur, nec (tanquam esset adusta) germinat. Pius in Christo Iesu, Capite suo, summum decus obtinet, & fructus bonorum operum profert: sine Christo nihil potest facere, Ioan.15.2. Bene autem habet, quod vnum cum Christo Iesu factus nunquam ab eodem seiungi potest, Rom.8.38.39.

8. Vt autem, Aristotele & Theophrasto attestantibus, Palma victoriæ Symbolum est, nec cedit oneri, quamlibet ingenti, nec intra flectitur, sed contra pondus resurgit: ideoque fere in coronariis certaminibus aliud præmium quam palma non dabatur. Sic de iustis dicitur, Quicquid natum est ex Deo, vincit mundum: & hæc est victoria quæ vicit mundum, nempe fides nostra, 1. Iohan.5.4. D

Pressa sub ingenti ceu pondere Palma virescit,
Sub cruce sic florent dedita corda Deo.

9. Palmæ translatu gaudent, quanquam in Græcia loci mutatione sterilescant. Iusti lætantur, se translatos esse ex morte ad vitam, 1.Iohan.3 14 Nunquam, nusquam gentium fiunt infrugiferi: quia Christi consortes facti, à Spiritu eius reguntur, & ad omne opus bonum instructi fiunt.

ECCLESIÆ *Ciues.*

HIACYNTHOS Æthiopia mittit & Chrysolytos aureo colore translucentes, qui sunt in sereno perspicui, in nubilo obscuri: Ecclesiæ ciuibus diuersum quiddam præstat Dei benignitas, vt omnium

A nimirùm etiam tempore nubilo nitescant, & per ærumnas decus suum proferant, glorienturque sub spe gloriæ Dei, & in medio prauæ nationis splendeant vt luminaria in mundo.

ECCLESIÆ *Dotes.*

AMETHISTVS purpurei est coloris, mixto colore rosæ & violæ, vt ait Hieronymus. Ecclesia non est ebria opinionibus humanis voluptatibusque, sed tenax sanæ doctrinæ, sobria, temperans, ac sanctimoniæ documentorum decora cum spirituali fragrantia coniungit.

ECCLESIÆ *Dei gloria.*

VT eximias & pretiosas esse debere dotes pectoris eius qui legali sacerdotio legislator Deus ostenderet, in pectorali Aaronis extare & cōspici voluit duodecim pretiosos lapides, Pyropum videlicet, Topazium, Smaragdum, Chrysoprasum, Sapphirum, Adamantem, Cyanum, Achaten, Amethystum, Berillum Thalassium, Sardium, Iaspidem, Exod. 39. Sacerdos legalis typus fuit æterni Sacerdotis Christi. De Ecclesiæ militantis gloria ait Deus per Prophetam, O afflicta, procellis agitata,
B consolatione destituta, ecce ego collocaturus sum cum ornamēto lapides tuos, & fundaturus te Sapphiris. Disponam pyropo specularia tua, & portas tuas lapidibus carbunculi: denique totum terminum tuum lapidibus delectantibus. Et erunt omnes filij tui edocti à Domino, amplaq; pax filiorum tuorum, Esai. 54. Scientia vero & conscientia bona in Christo acquiescens. Deinde sancte Deo inseruiens, per pretiosissimum ædificium delineatur. Sed de triumphante in cœlis Ecclesia, quæ libera plane est, & Ierosolyma cœlestis nominatur, magnus Theologus dicit, Apocal. 21. Erat autem structura muri eius ex Iaspide, &c. Vide etiam cap. 22.

ECCLESIA *militans.*

1. BALSAMVM, inquit Dioscorides, arbuscula magnitudine violæ albæ, aut pyxacanthæ conspicitur, folia habens similia rutæ, multo tamen albidiora, & magis semper virentia. Ecclesia in his terris specie humili & depressa est: sed tamen luce Dei plena, castimoniæque amantissima, quibus nominibus longe præcellit acuentes lumina rutas, carnisque impuras flammas restinguentes. Com-
C mendat autem eandem & niueus ille piorum candor, & semper virens sanctificationis decus.

2. Omnibus (ait Plinius) odoribus præfertur Balsamum, vni terræ Iudææ concessum, quondam in duobus tantum hortis, vtroque regio, Dioscorides etiam in Ægypto nasci adfirmat. Militans in his terris Ecclesia, hoc quidem tempore, in Germaniæ, Bohemiæ, Poloniæ, Hungariæ, quibusdam partibus, in quibus circa persecutionis æstum, Christum crucifixum, vna cum Anglicis, Scotis, Danicis, Helueticis Ecclesiis profitetur, tanquam in pacata Iudæa; eadem, in regno Galliæ & in Belgio, inter media arma, velut in Ægypto, nascitur & succrescit, tanquam inter spinas lilium. Emicat autem ἀδιαφθεία & sinceritatis doctrinæ cœlestis decus in iis maxime Ecclesiis, quæ persecutionis æstum & pondus sustinent.

3. Xylobalsamum vocant Græci fruticem, sarmenta, surculos. Constat Paulum Apostolum Christi appellatione collectiue quandoque sumpta, & Christum, qui vitis, qui καθολικός est, & nos, qui surculi insititij sumus, designare. Sumus igitur & nos, qui de plenitudine eius omnes accepimus, bal-
D samí surculi. Nostrûm itaque fuerit in eo manere, viuere, fructus ferre.

4. Carpobalsamum iidem vocant fructum Balsami. Ecclesia fructus Spiritus fert charitatem, gaudium, pacem, lenitatem, benignitatem, fidem, mansuetudinem, temperantiam.

5. Opobalsamum, Balsamelæon, Balsaminum, succum illum oleo similem vocant, qui ex imis Balsami fruticis partibus scarificatis profluit: vt post Aetium cæterosque docuit Ruellius. Diuersum quiddam Ecclesiæ accidit, atque frutici Balsami. Nam illa è supernis à Christo capite, in quo omnis boni plenitudo est, tanquam è fonte inexhausto, Balsamelæon Spiritus sancti gratis accipit, & eodem recreatur & viuificatur.

6. Xylobalsamum, ait Dioscorides, probatur, si recens & tenuibus sarmentis præditū, & fuluū ac odoratum, vt parum Opobalsami odorē spiret. In Ecclesia noua Creatio & regeneratio viget, eadem contenta est initiis gloriæ diuinæ: ac dum vtitur fideli eorum ministerio qui Christi bona fragrantia

sunt, fruitur victimæ Christi εὐωδίᾳ omnium fragrantissim &a efficacissima, ad recreandum, & resocillandum nouum hominem. A

7. De Corpobalsamo scribit Dioscorides, pernecessarium eius vsum esse: eligendum vero flauum, plenum, magnum, grauem, in gustu mordentem, feruorem inducentem, & moderate Opobalsamum spirantem. Ecclesiæ maxime prosunt ea dona Spiritus sancti, quæ carni quidem mortificandæ, Spiritui autem viuificando, zelo cum scientia coniuncto excitando, conducunt, & Spiritus sancti vnctionem maxime redolent.

8. Opabalsamum in caniculæ ardoribus excipitur, ferreis vnguibus arbuscula incisa, vt ait Dioscorides. Sed Plinius econtra, Inciditur, ait, vitro, lapide, osseisve cultellis, ferro lædi vitalia odit. Incidentis manus libratur artifici temperamento, qui vltra corticem violet. Ecclesia, vt viuum & efficacem Dei sermonem penetrantiorem esse quouis gladio ancipiti, ac pertingere vsque ad diuisionem animæ simul ac spiritus, vitalia tamen non lædere; si malas cogitationes, concupiscentias & opera carnis præscindi experitur: & quidem in ipsis tentationum ardoribus lacrymas per fidem fundit, B quarum magnum est precium apud Deum, vsus magnus.

9. Præcipua, inquit Plinius, gratia lacrymæ, secunda semini, tertia cortici, minima ligno. In Ecclesia discrimina sunt donorum, sed idem Spiritus: discrimina ministeriorum, sed idem Dominus: & discrimina facultatum, sed idem Deus.

10. Balsaminum variis modis vitiari docent Physici. Sed militans Ecclesia à Christo ita regitur, vt Spiritus sancti ductum sequens, sinceritatem suam incorruptam retineat, in doctrina fidei, charitatis spei; in liturgia diuinitus præscripta, in pietatis studio, in exercitationibus denique corporalibus.

11. Summa Balsamelæi probatio est, teste Plinio, vt lac coagulet, & in veste maculas non faciat. Ideo mirum non debet videri, quod ea Sacerdotis summi vestem respersam legimus. Ecclesiam aspersio sanguinis Christi, qui illi Balsamelæi loco est, non contaminat, sed ab inquinamentis peccati emundat.

12. Commemorabile autem est quod ait Plinius, Sæuiere in eandem Iudæi, sicut in vitam quoque suam. Contra defendêre Romani, & dimicatum pro frutice est. Quoties autem factum est, vt quum C Pseudochristiani Ecclesiæ arma intulissent. Turcæ aliud spectantes, idipsum armis correptis sedarent? Annon etiam hac ætate, impiorum λυκοφιλία, æmulationes, iræ, digladiationes, Syncretismi, eorundem διαμεμψιμοὶ, Ecclesiis Dei & quibusdam earum fidis nutritiis, respirandi, animum & vires colligendi, ansam præbuerunt?

13. Scribit Theophrastus, colligi lacrymam, & in caudice & in parte superna, subsidere quum æstus maxime angit: id fieri æstate tota: sed quod manat non esse multum: vix enim toto die concham posse impleri. In Ecclesia militante summi & infimi ordinis homines, in oppressionibus, quando eæ maxime feruent, fundunt fragrantes ad Deum preces & gratiarum actiones & confessiones, quibus Deo debita gloria tribuitur.

14. Negat Theophrastus sincerum Balsaminum exportari & Græciæ vendi: & hodie Turcis tribuitur, quod illud ob inuidiam exportari & Christianis vendi non patiantur. Sed vera Ecclesia non solet καπηλεύειν, sermonem Dei, sed vt ex sinceritate, sed vt ex Deo in conspectu Dei, de Christo loqui: contra quam Pseudecclesia agit.

15. De virtute medica lacrymarum Balsami. Dioscorides scribit, vim efficacissimam habere, quũ D sint calidissimæ: detergere ea quæ pupillis oculorum tenebras effundunt: rigores soluere: purgare vlcera: vim concoquendi habere: mederi iis qui aconitum cum lacte biberunt, aut à serpentibus læsi sunt morsu venenato. Sanguis Christi Ecclesiam illuminat, eius enim fusi merito è tenebris in lucem producta est: Sanguis Christi emollit corda, vt apta fiant ad motus Deo placentes: Sanguis Christi purulentiam & sordes peccatorum nostrorum detergit: Sanguis Christi antidotum nobis est aduersus antiqui draconis morsus & vires.

16. Negat Hieronym. Balsaminum quæstus causa Tyriis vendendũ. Negat & Ecclesia Religionẽ quæstui seruire debere, aut sanctum canibus dandum, aut Margaritas ante porcos proiiciendas esse.

17. Pausanias in Bæoticis historiam viperarum describens, ait eas versari circa Balsamum delectari

A ctari eius vmbra, vesci succo eius suauissimo, ac eo nomine venenum earum temperari vnguēto maxime odorato, vt ex lethifero mitius fiat. In externa societate, quam multas viperas ferre cogitur Ecclesia? Quam multi in bonis Ecclesiasticis deliciantur, qui non tantum sunt inutilia pondera Ecclesiæ, sed etiam vera progenies viperarum? Quam multos sanctos homines hæ viperæ mordent? Sed bene habet, quos illos sanat, has perdit, omnipotens ille & verax filius hominis, cui pater omne iudicium commisit.

18. Iuxta mare mortuum, inquit Cedrenus, πάμπολυ τὸ βαλσάμου φυτόν. Et in his terris iuxta mundanos homines, mortuos in offensis & peccatis, Ecclesiæ militantis membra sparsim crescunt, virescunt, fructus ferunt, Christo Iesu dominante & ouile tuente medios & infestissimos hostes.

19. Myrtus, Theophrasto auctore, Oleæ inter cætera, si generationem spectes, similis, & ligno & ramo prouenit, & semper viret. Ecclesia nascitur ex immortali verbi diuini semine, & Christo (qui peccata illius pertulit in corpore suo super lignum, 1. Pet. 2. 24.) inserta, in eodem manet, viuit, viret.

B 20. Idem Theophrastus lib. 6. de causis Plantarum, c. 22. de eo asserens, cur odoratis insit acrimonia quædam, aut pinguedo: (ait) Myrti odoratus, & ea quoq; aliquem odorem reddit. Illud permirū, quod anno squallente Myrti maxime odoratæ surgunt. Est & Ecclesiæ & in ea docentibus sua quædā εὐωδία seu bona fragrantia, de qua dicitur: Odor vestimentorum tuorum, velut odor Libani, Cantic. 4. 11. Mandragoræ dederunt odorem, Cantic. 7. 13. Item, Christi bona fragrantia sumus, 2. Corinth. 2. 15. fragrantia autem hæc in aduersis, quando fidei virtus confessione declaretur, maxime spargitur & Deo ipsi ac piis hominibus gratissima est.

21. Myrti amant vmbras. Ecclesiæ cordi est vmbra, de qua dicitur, habitans in latibulo Dei excelsi, in vmbra Omnipotentis commoratur. Item, Iehoua est custos tuus. Iehoua est vmbra tua, Psalm. 91. 1. & 121. 5.

22. Myrto corticem si detrahas, perit. Ideo Theophrastus, Oleæ, ait, ac Myrti corticem nequaquam detrahendum existimant: obsepit enim conseruatq; arboris vitam. Sic nuptialis illa vestis, qua electi in Baptismo vestiti, Christum ad sanctificationem induerunt, neutiquam illis detrahenda, ne C emoriantur.

23. Diligit purgationem Myrtus. Theophrastus ait, purgatione Myrtum & Oleam maxime egere, Androtion auctor est. Etenim quo pauciora reliqueris, melius germinant, fructumq; copiosius præstant, excepta vite. Ecclesia & singuli sancti militantes, circumcisione cordis, aurium, labiorum, purgantur, mortificata carne, & abiectis terrenis cupiditatibus: in Christo manentes, probeque purgati, fructum copiosum ferunt.

24. Myrtus frigore facillime læditur: quia & ipsi ramuli tenues tenelliq; sunt, & tota arbor minus calida est. Ecclesia, refrigescente quorundam charitate, admodum citoque afficitur & laborat, sed tamen in viuis Christi membris flammas sancti amoris nō plane extingui, interdum autem vehementius inardescere sentit.

25. Nigredo quædam est in Myrto, quo nomine opacam vmbram præbet. Canit & Ecclesia, Cantic. 1. 5. Nigra sum, at desiderabilis.

D 26. Non decidunt folia Myrto, perpetua fronde pubenti: ac eius folia angusta & disposita Plinius esse ait. De Ecclesia & eius ciuib. dicitur, est tamquā arbor plantata secundum fluenta aquarum, quæ fructum suum dabit in tempore suo: foliū eius non marcescet: & quicquid facit prosperū est. Psal. 1. 3.

1. Halcyon, ait Basilius in Hexamero, quædam est auis, mari maximopere gaudens. Hæc fœtificare secundum littora solet, ouis in ipsa arena positis circa mediam brumam, quum crebris sæuientibus flatibus, vehementibusque procellis agitatum voluitur ad littora vastum atque illiditur mare. Attamen silescunt tum omnes venti, quiescunt vndæ, tumida æquora placantur, septem totos dies, quum incubat Halcyon. Tot enim duntaxat dies ipsam suos excludere pullos ferunt. Sed quum & victu ipsis sit opus, alios pro incremento suæ prolis beneficentissimus ipse Deus, huic tam exiguo præstitit animali serenos itidem septem tranquillosque dies. Id omnes etiam Nautæ sciunt, & Halcyonides illos dies nuncupant.

2. Enimuero non sunt quidem omnia Naturæ parturientis opera allegorice nobis interpretanda: quum vel eorum historia nos hortetur ad laudes potentissimi, sapientissimi, moderatissimi & optimi conditoris concelebrandas. Quia tamen vere dixit beatus ille Martyr Christi Cyprianus: dum in arbores & vites, quas videmus, oblectante prospectu oculos amœnamus, animam simul & auditus instruit, & pascitur obtutus: quid obstat quominus Basilij, Ambrosij, & aliorum exemplo, historiam Halcyonum, vt ea vere ab Aristotele tradita est, transferamus ad Ecclesiæ militantis picturam, quæ de multis bonis rebus nos commonefacit? A

3. Boni consulit militans Ecclesia, quod iuxta tempestuosi huius mundi mare, decumanosque fluctus, extrema omnia minantes, hospitiola quædam, diuina prouidentia, sortita est. Scit enim sibi etiam in ærumnis Deo obediendum esse: lætatur tamen, quod supra petram extructa, nullis ventorum procellis, nullis imbribus & fluctibus superari potest: non enim vel inferorum portæ aduersus eam præualebunt.

4. Vt autem Halcyon asperrimo anni tempore, dum frigus maxime sæuit, ouis incubat & ea excludit mari quiescente: sic periculosissimis turbulentissimisque temporibus nihilominus repressa, quum opus est, pelagi mundani tempestate, electi renascuntur per aquam & Spiritum, & à Domino quotidie adduntur Ecclesiæ qui salui fiunt. B

5. Quum autem renatis alimento opus sit, vt adolescant in eum per omnia qui est caput, nempe Christus; sicut pullis Halcyonis septem alij dies conceduntur, vt probe nutriti crescant: sic Ecclesia alitur pane vitæ, viuifica (inquam) Christi carne quæ pro mundi vita est tradita, vt illa in Christo crescat. Hanc autem alimoniam Mundus Ecclesiæ, velit nolit, relinquere cogitur, vt ea vitæ æternæ consors sit.

6. Vt autem Nautæ dies Halcyonides obseruant, & iisdem nauigationes necessarias instituunt: sic Dei cooperarij, Ecclesiæ fidi & prudentes Pastores & Doctores, signa temporũ, inter quæ sunt & publicarum tentationum initia, media, fines, & euentus, diligenter obseruant: ac induciarum tempore ad noua certamina sese præparant. In ipso autem certamine, fide & spe seipsos & alios erigunt.

7. Addidit autem Basilius superioribus exhortatiunculam ad precationem fidei, dicens: hæc illis rationis expertibus commoda diuina prouidentia præstat, vt inde quasi lege tibi sit statutum, ea re semper à Deo, quæ ad salutem tuam pertinent postulare. Quid quæso à Deo tui causa non fuerit exorabile, quem ad imaginem ipse similitudinemque suam creauit, quandoquidem alitis tam exiguæ gratia, mare tam vastum, tam terribile sæuumque, tranquillum esse media bruma, iussum detinetur atque quiescit? C

8. Sedenim hæc ij demum credunt, qui Halcyonis in cordibus suis, vera (inquam) animi tranquillitate gaudent. De ea autem dicitur Rom. 8. Iustificati fide, pacem habemus erga Deum, per Dominum nostrum Iesum Christum: gloriamque non solum sub spe gloriæ Dei, sed etiam in oppressionibus, scientes quod oppressio patientiam efficiat, patientia vero experientiam, experientia vero spem non pudefacientem.

ECCLESIA *militans.*

1. PSALMO 74 19.20. confertur Ecclesia in his terris militans, Deo carissimæ, apud cũ gementi, & hoc vnum suppliciter petenti Turturillæ, ne pro derelicta habita, accipitri lanianda & deuoranda tradatur. Fatetur se esse congregationem pauperum & miserrimorum in his quidem terris, de qua sit actum, nisi Deus cum vera & æterna gratia eius memor sit. Allegat autem illa tum fœdus gratiæ, quo quum Deo iuncta sit, ob huius veritatem & virtutem bene speret: tum terram illam terræ faciem, quæ quum sit latronum & grassatorum latibulum facta, à iusto Deo sit euacuanda & desolanda, vt Isaiæ 24.1. dicitur. D

2. Aristoteles de histor. animal. lib. 5. cap. 13. Turtures, ait, minimi inter omnes columbas. Ecclesia inermis (si carnalia arma spectes) inter aspides, Basiliscos, & leones incedens, nec magnitudine, nec numero hostibus par, ad consolationem suam, assidue repetit vocem Iesu Christi, Luc. 12. 32. Ne time, ô parue grex: nam visum est Patri vestro dare vobis regnum.

3. Inter

A 3. Inter mundas volucres, quibus etiam in sacrificiis locus olim erat, Turtures & Columbæ sunt. Sancta est & Ecclesia, quam dilexit Christus, & semetipsum exposuit pro ea, vt eam sanctificaret, purgans lauacro aquæ per verbum, &c. Ephes. 5.25 26.

4. Turtur est auis simplex, innocens, nec tamen prudentia destituta. Tota Ecclesia, Christi dictum amplectens, temperamento simplicitatis & prudentiæ delectátur. & id sibi à Paulo dictum intelligit, volo vos sapientes quidem esse in rebus bonis: innocentes vero in malis. Rom. 16.19.

5. Noti sunt versus de Columba, quibus Turturis quoque natura maxime expressa videri potest:

Est sine felle, gemit, rostro non lædit, & vngues
Possidet innocuos, puraq; grana legit.

Ecclesia sine felle iracundiæ & amarulentiæ est. Caritas enim quæ non irritatur, summæ ei curæ est. Nouit sibi dictum: Omnis amaritudo, & excandescentia, & ira, & clamor, & maledicentia, tollatur ex vobis, cum omni malitia. Ephes. 4.31.

6. De gemitu Turturillæ spiritualis, extant hæc verba Gregorij in 1. Capit. Canticorum, Turtur
B postquam parem suum perdiderit semel, nunquam alteri se iungit, sed semper solitarie habitans, in gemitu perseuerat, quia quem diligebat nõ inueniens quærit. Sic sancta anima quæque, dum à sponso suo absens est, ab eius amore non recedit, sed in eius desiderium semper anhelat, & gemit: & dum illum, quam valde diligit, non inuenit, quia ab omni alieno amore se retrahit, quasi in genarum verecundia, castitatem cordis ipso habitu & actu exteriore ostendit.

7. Ecclesia autem à fremitu abstinens, gemituq; contẽta, exemplo suo pastores & Doctores monet, vt ne Periclem illum imitentur in docendo, qui tonando & fulgurando, totam miscuisse dicitur Græciam: sed vt memores sint eius, quod Bernardus sermon. 59. super Cantica his verbis monuit: Vox turturis indicium est transactæ hyemis, tempus nihilominus putationis adesse denuncians. Id iuxta literam. Aliàs turturis vox non admodum dulce sonat, sed signat dulcia. Ipsa auicula, si emis, non magni, si discutis, non parui precii est. Et vox quidem gementi quam canenti similior, peregrinationis nostræ nos admonet. Illius doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi
C planctum moueat. Vere turturem exhibes, si gemere doceas. Et si persuadere vis, gemendo id magis quam declamando studeas oportebit. Exemplum sanctum in aliis multis, tum vel maxime hoc in negotio verbo efficacius est. Dabis voci tuæ vocem virtutis, si quod suades, prius tibi illud cognosceris persuasisse. Validior operis quam oris vox.

8. Aliæ frugibus viuunt, inquit Aristoteles lib. 8. de histor. Animal. cap. 3. vt palumbes, columbus, vinago, turtur. Ecclesia pane alitur vitæ quem pater dat. Ioan. 6 32.

9. De ἀντιπαθείᾳ & inimicitiis quarundam auiũ disserens Aristoteles lib. 9. eiusdem operis, cap. 1. Turtur, ait, cum ignaria pugnat. Locus enim pascendi victusque idem est. Turtur & Luteus pugnant, occiditurque Turtur à Luteo. Ecclesiæ πόλεμος ἄσπονδος est, non tantum cum Caini posteritate, quæ ex professo inimicitias cum eadem exercet; sed etiam cum domesticis hostibus hypocritis, & cum iis qui ad tempus credunt: & ab his sæpe sancti quidam homines iugulantur. Hæc nimirum causa est propter quam multi sancti & docti viri, quantum quidem conscientia & vocatio permittunt, illud λάθε βιώσας libenter sectantur, & ardentem illam precationem regij Prophetæ repe-
D tunt, Timor & tremor venerunt in me, & horror me operuit: &, dixi, Quis mihi dabit alas sicut columbæ: auolarem & quietẽ caperem. Ecce procul discederem & cõmorarer in deserto, Psal. 55. 5. 6. 7.

10. Petit autem compare orbatus turtur solitudinem, & in celsissimorum montium iugis gemit. Vbi, ait Bernardus, regni cœlorum facta est promissio, tunc intellexerunt homines se non habere hîc manentem ciuitatem, sed futuram inquirere tota auiditate cœperunt, & tunc manifeste sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque iam anima Christi præsentiam suspiraret, regni dilationem moleste ferret, desideratam patriam gemitibus & suspiriis à longè salutaret, nonne tibi videtur vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis, quæcunque anima in terra ita fecisset? Hoc quippe est quod ipse aiebat: Numquid possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies quum ab eis auferetur sponsus, & tunc lugebunt: ac si diceret, & tunc vox turturis audietur. Ita est, Iesu bone, venerunt dies illi. Nam & ipsa creatura ingemiscit, & parturit vsque adhuc, reuelationem:

lationem filiorum Dei expectans. Non solum autem illa, sed & nos ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei, expectantes redemptionẽ corporis nostri. Hoc scientes, quod quamdiu sumus in corpore hoc, peregrinamur à Domino. Nec vacui gemitus, quibus è cœlo tam misericorditer respondetur, propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus. A

11. Breuis autem est Turturum vita, vt qui (Aristotele teste) vel ad octauum annũ viuat. Sed Sanctorum vita in Christo iam abscondita, cum æterna beatitudine & gloria coniungeretur. Quum autem multis Sanctis, ceu Turturibus Christi, nunc idem eueniat, quod toti militanti Ecclesiæ cõmune esse vident, vt tyrannos, ceu leones frementes, lupos vlulantes, & piis anathema denunciantes, maledicos homines ceu canes rabiosos latrantes, indoctos homines ceu coruos crocitantes, sophistas ceu picas & graculos ferale carmen stridentes, audire necesse habeant: è re illorum fuerit ἀπαρεξίας φάρμακον, quod S. Biblia, quæ sunt ψυχῆς ἰατρεῖον, subministrant, vti, & cum Christiano poeta dicere,

Vna est in trepida mihi re medicina, Iehouæ
Cor patrium, os verax, omnipotensque manus. B

ELOQVENTIA.

EFFIGIES eius ab ingeniosis hominibus ita depingitur. Fingunt ij statuam æream ingentem, instar Colossi, in templo fundati, super solida rupe, cuius in medio collocata est, firmissima basi, consistens hæc statua ordine duplici columnarum forma circulari circumdata, in quibus singulis conspiciuntur imagines virorum, qui in celeberrimis linguis, quæ nobis notæ sunt, excelluere. Is Colossus manu sinistra tenet facem flammis coruscantem: in dextra vero vas plenum aquæ. In eius ore apparet aurea lingua, à qua pendent aureæ catenulæ subtiles, quibus ad se trahit innumeram hominũ multitudinem vtriusque sexus, annexeam auriculis, non vi, sed sponte, magnaque alacritate ad eam properantem. Postremo, sub pedibus eius iacent veluti dormientes, tres immanes belluæ, Tigris, Aper, & Vrsus. Hæc tabella hieroglyphica ita explicari meo iudicio poterit. Rupes indicat robur, firmitatem, constantiam præstantissimi diuinique doni, eloquentiæ. Colossea statua virorum eloquentissimorum præstantiam denotat. Sicut enim Colossus sua mole & magnitudine minores statuas longe vincit; ita hi rudiores & imperitiores multis modis auctoritate & sapientia superant, & maximo in pretio vbique terrarum habentur. Exempla occurrunt in Pericle, Demosthene, Cicerone, & aliis. De quo postremo, tamquam Romanæ facundiæ principe, tale extat Iulij Cæsaris Monarchæ præconium, securitatis & honoris ergo illi concessum: M. T. Ciceronem ob eximiam eius virtutem & egregias animi dotes, per vniuersum orbem terrarum saluum esse iubeo. Ærea eloquentiæ statua fingitur ob eius suauem sonum orationis & diuturnitatem. Quemadmodum enim tinnitus æris harmonicus auditum mirifice oblectat, ita orationes disertæ, nõ tam suaues auribus, quam perpetuæ sunt, neq; vlla temporis iniuria interire solent, non secus ac æs, quod ærugine numquam consumitur, quodq; non modo seipsum, sed etiam res alias ab interitu conseruare solet. C

Sed quid sibi vult fax in sinistra manu? Ea sane significatur vis ardens eloquentiæ, quæ suis persuasionibus & efficacibus verbis lucem, detectis tenebris, præbet veritati, & sicut ignis non solum purgat & consumit obstantia quæque, sed etiam splendore suo illustrat; ita hominum animos eloquentia illuminat, accendit, & reddit illustres, vt recta sequantur, falsa fucataque vitent ac fugiant. Quamobrem in dextera quoque eius vas plenum aquæ collocatur, indicans flumen eloquentiæ & sapientiæ tantam efficaciam habere, vt cupiditates prauæ, & persuasiones falsæ atque friuolæ ab ea eluantur, & sicut incendium aqua facile extinguantur. Porro catenulæ aureæ annexæ linguæ, attrahentes auriculis hominum multitudinem, non tristem, sed alacrem atque lætam demonstrent, salutares monitiones & doctrinas aureas, quæ à diserta lingua emanant, & auditores ad se melliflua oratione trahũt, animosque hominum conciliant, sibique veluti perpetua serie & connexu deuincunt. Hinc nimirum & disciplina Druydum Gallicus Hercules, dictus illis Ogmius, extitit, non solum exuuiis Leoninis & claua veluti armatus, sed decrepitus, caluus, canus, rugosus, magnumque hominum numerum, auribus vinctorum, catenis aureis ore & lingua trahens, quibus blande comiterque arridet. Postremo tres belluæ, alioquin ferocissimæ, accubantes infra pedes eloquentiæ, at domitæ & pacatæ, innuere viden- D

A videntur sermonis atque orationis elegantiam & suauitatem compescere ac emollire vt plurimum, licet efferatissimos, crudelissimos, barbaros, & truculentissimos homines. Quo consilio veteres etiam fabulam de Amphione, Orpheo & Arione, introduxerunt. Imagines in columnis linguas præcipuas, Orationis facundæ instrumenta & ornamenta significant.

Sed veteres Galli sapienter eloquentiam Herculi forti, prudenti, senili experientia docto, non Mercurio imbelli, garrulo, iuueni tribuerunt. Siquidem facundia consueuit in senecta demum absolutum vigorem ostendere. Hinc apud Græcos senis Nestoris lingua melle profluit & Troianorum senes legati *λειριόεσσαν φωνὴν*, floridam vocem edunt. flores enim illis *λείρια*, vt speciatim lilia & narcissi dicuntur. O miseram Ogmium illum pharetram sagittis grauem atque humeris aptatam gestare, tum arcum tensum læua prætendere, quæ omnia eloquenti viro non deesse rationes acutas, missiles, citas, quibus audientium mentes sauciare & transfigere valeat, satis demonstrant. Addamus & sequentes versus ex Bocchianis symbolis:

Dic, age Calliope, quid imago vult sibi? nempe est
B *Qui vetus Alcides, iunior is fuerat*
Olim Mercurius: nimirum dea facultas
Dicendi tardo præualet in senio.
Mens volucris iuuenum, instabilisq; vocata poëtis:
Et meritò. at semper firma grauisq; senum.
Propterea vates Smyrnæus mel senis olim
Fluxisse è dulci Nestoris ore canit.
Florida Troianorum oratio creditur esse.
Ad linguam vinctos auribus ille trahit!
Nec hoc est cur mirere quidem: cognatio linguæ
Aurium & ipsarum cognita si tibi sit.
Auro diuina, ast Electro humana notatur
Cognitio, maius qua nihil aut melius.

Vide Alciati emblema 180. & eius prolixam Minois expositionem, ne diutius hîc retinearis.

EPICVREI *Profani.*

SVILLVM pecus, immundum, terram respicit, sordes rostro proluit & eruit. Erant sues in numero animalium immundorum, quorum carnibus Israëlitis vesci non licuit. Leuitic. 11. 7. Sus quoq; (ait legislator) quia diuidit vngulam & findit fissuram vngulæ, nec ruminat, immundus erit vobis. Vox veritatis Epicureos, verbi diuini cõtemptores, cælestium rerum aduersarios, terrenarum & fœ-
C darum voluptatum amantes porcis frequenter comparat. Vide Matth. 7. 6. & 2. Petr. 2. 22. Apostolus cœni seu luti nomine complectitur cum prauas eiusmodi hominum opiniones, tum multiplicem impietatem diuino cultui contrariam, quæ vt plurimum cum flagitiosa turpitudine coniuncta est, Sapient. 14. cap. v. 22. 25. 27. tum etiam *μιάσματα τοῦ κόσμου*, 2. Petr. 2. 20. id est, quamcunque vitæ impuritatem, & manifesta scelera, quæ contra sanæ rationis & conscientiæ dictata designantur, totumque hominem inquinant: Matth. 15. v. 10. & 11. Clemens Alexandrinus in adm. ad gentes, suillos homines prolixe exagitat, accommodata ad ipsos Democriti sententia; *ὕες ἥδονται βορβόρῳ μᾶλλον, ἢ καθαρῷ ὕδατι, καὶ ἐπὶ φορυτῷ μαργαίνουσι.* hoc est, *Sues magis delectantur luto, quam aqua munda, & in quisquiliis voluptate insaniunt.*

2. Contra serpentum ac scorpionum ictus Tripolia valere, si seminis grana viginti ex vino vel posca assumantur, vel folia ac vniuersa herba decocta vsurpentur: ac præterea serpentem nunquam in trifoliis conspici, auctores sunt Dioscorides & Plinius. Non dissimili ratione homines Epicurei, profani, fluxis rebus luxuique potissimum dediti, ab honestis ac salutaribus præceptis abhorrent,
D ac imperitum vulgus prauis opinionibus imbutum vitiisque variis obnoxium vtilissima monita virtutis ac honestatis respuit, illaque fugit. Inde natæ voces sapientum, *Procul este profani*, &,

Odi profanum vulgus, & arceo:
Fauete linguis.

Plato etiam, *μὴ καθαρῷ* (inquit) *καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ.* id est, Nefas est, ab eo purum contrectari, qui purus ipse minime sit.

3. Prouerbium vetus est, *Nihil sui cum Amaracino*: id est, stolidis ac impuris vel optima sordent ac displicent: non aliter ac Amaracus herba, vel Amaracinum vnguentum male olet sui bestiæ fœtoribus sese oblectanti, & amicæ luto, vt ait Horatius. Seruius in 1. libr. Æneid. scribit Amaracum puerum fuisse regis vnguentarium, qui casu lapsus dum ferret vnguenta, maiorem confusione odorem excitarit:

tarit: vnde optima vnguenta Amaracina dici cœperunt, & ideo hunc postea fabulæ tradiderunt in A herbam Amaracum esse conuersum. Sic etiam sancta & suauis supra omnes suauitates cælestis veritas, hominibus irrisoribus, profanis, Epicuri de grege porcis est aduersissima, quemadmodum suillo generi vnguenta odorata. Lucret. lib. 6. De natura rerum, ait

Denique amaracinum fugitat sus, & timet omne
Vnguentum: nam setigeris subus acre venenum est,
Quod nos interdum tamquam recreare videtur.
At contra nobis cœnum, teterrima cum sit
Spurcities; eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Scribunt etiam quidam in Arabia suillum genus non posse viuere, quod ea regio sit plena odoramentorum. Vnde insuper alterum prouerbium enatum, ὗς διὰ ῥόδων, *Sus per rosas.*

ERVDITORVM *candor.*

OLOREM vult Isidorus libr. 12. originum sic nuncupatum, quod totus sit plumis albis præditus, Græca deriuatione, cum ὅλος totum significet. Exprimit autem hæc auis ob suum candidum colorem apud poëtas & alios (quod & Pierius testatur) animi candorem & simplicem integritatem. Eamque ob caussam hoc symbolum familiare habuit Ludouicus de Aquino, quo ostendere voluit, B eumdem animi candorem & fidem, quam maiores ipsius semper erga Reges suos constanter obseruassent, se quoque toto suæ vitæ cursu religiose retenturum esse. Non minus autem spectat ad omnes viros egregios, placidis & apertis erga cunctos moribus præditos, qui ve, quantum honeste possunt, quæuis in optimam partem interpretari solent. Commemorat autem Pierius Valerianus in Hieroglyphicis, eiusmodi candidorum virorum suis temporibus extitisse tria exempla maxime memorabilia. Iouianum nimirum Pontanum, nobilitatis Neapolitanæ præcipuum, quem testantur ingenia quæuis bona & præclara singulari animi promptitudine fouisse ac promeruisse. Alterum nominat M. Antonium Sabellicum, ipsius Pierij præceptorem, quem affirmat ne aduersarios quidem apertos voluisse lacessere, sed potius omnes alba, vt dicitur, linea notasse. Tertius Romæ fuit Pomponius Lætus, nomine, re, & animo erga omnes hilaris, facilis & placidus, tantum suis studiis sine iniuria, immo cum aliorum multorum vtilitate intentus. Vtinam nostra quoque ætas talia candidissima pectora, & cygnos vnius coloris plurimos proferret, minus profecto esset vbique locorum & gentium contentionum & rixarum pernitiosissimarum. Sed hæc optare quidem licet, sperare vero vix C conceditur.

Saluete, ingenij diuum vnica cura, poëtæ:
Pectora saluete ô candidiora niue.

ERVDITVS *multos erudiens.*

PICVS Martius, quod Marti sit dicatus, ab Aristotele libr. 9. capit. 9. appellatur δρυοκολάπτης, quasi δρῦν κολάπτων, *quod suo rostro arbores* (quas sub quercus nomine veteres intelligunt) *tundat atque excauet.* Poëtæ fabulantur Picum Regem Latinorum in hanc auem mutatum à Circe propter denegatos amores, quod Seruius in 7. Æneid. (vbi huius rei fit mentio) ideo confictum ait, quod Picus augur esset, & domi istam auem aleret, per quam futura noscebat. Apud Ælianum libr. 1. de Animal. cap. 45. Plinium & Oppianũ plura de illo legimus, quomodo in cauis arborum nidificet, & foramen ab aliquo obstructum, herba nescio qua rursum aperiat. Aristoteles quidem dicit picum humi numquam consistere, sed scandere omnibus modis per arborem, aut resupinum more stellionum ingre- D di: & in fine addit. Iam vero mitescens quidam amygdalum, quod rimæ inseruisset, ligni, vt ictum constanter ictum reciperet, tertio ictu pertulit, ac nucleum comedit, quod se quoque obseruasse [illegible] quoties Albertus asserit. Lucas Contilis hieroglyphicon illud refert esse vsurpatum a quodam nobili viro, qui suum nomen dederat priuatæ Academiæ Ticinensi, quam intelligi voluit per arborem semper viridem & crescentem fore quamdiu radiis solaribus illustretur, ac foueatur, in qua arbore rara hæc proprietas obseruatur, quod cacumine illius abscisso, non raro deinceps tota arbor exarescat. Scipiam vero intelligit per hanc auem, indicans se animo certo ac deliberato quasi in sinu huius Academiæ, ex qua non exiguum suorum laborum [illegible] studiorum fructum [illegible] expectet, semper cupere permanere ac conseruari. Additur [illegible] stella Mercurij, per arborem ad stellam [illegible] pene-

A penetrans, quo doctrinam & peritiam singularem huius Academiæ exprimere voluit: quod sane, vt nimis longe petitum, non omnibus probari apparet: de quo aliorum esto iudicium. Nos autem eruditæ Sapientiæ radiis illustratum hominem significari pico putamus, qui postea suæ eruditionis multos alios, cum viua voce, tum scriptis reddat participes. Vir doctissimus, qui nobis in his collectaneis præluxit, Disticho mentem suam circa pici hieroglyphicam picturam sublimiore sensu patefecit.

Spernit humum picus, petit ardua: sic quoque virtus
Appetit excelsis sacra reposta locis.

EXERCITATIONIS *vis maxima.*

IVLIVS Cæsar Scaliger exercitat. 232. satis breuiter aues describit cornutas, hisce verbis: Insula Cariguan, quæ est in mari Sur, aues fert gallinæ magnitudine cornutas. Subtus arenas ad duos pedes oua alte condunt, vnde vi solis excludantur pulli, vt per se prodeant. Sic auis cuiusdam cornigeræ vel vnicornis in ære eleganter incisæ, ante aliquot annos medicus quidam Romanus ita descripsit: Auis hæc Iaponica, quam hactenus à nemine visam existimo, gallo gallinaceo aliquanto maior est,
B toto corpore nigricans, præterquam sub inguine, quod albis plumis est conspersum, oculis promicantibus, collo oblongo, rostro rubro, cui ad summam partem capitis lapidosum cornu, primum molle, deinde indurescens metæ instar cineritio colore prominet. Huius generis duæ aues mas & fœmina ex Insula Iaponica fuerunt transmissæ Romam ad Pontificem Pium. V. sed mas periit, fœmina vero plane cicur facta diu superuixit. Hæc ille. Sicuti igitur ex mollissima cerebri materia, progressu temporis natura producit solidum ac durum corpus (quod etiam non sine admiratione in tam vastis ceruorum cornibus quotidie obseruamus) ita quoque consuetudine & exercitatione assidua, virtutem nobis comparare & paulatim tanquam habitum firmiorem conquirere debemus. Eius rei nobis Vlyssem Horatius pulchre proponit lib. I. Epist. 2.

Qui domitor Troiæ multorum prouidus, vrbes
Et mores hominum inspexit, latumq; per æquor
Dum sibi, dum socijs reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum immersabilis vndis,
Sirenum voces & Circes pocula nosti,
Quæ si cum socijs stultus cupidusq; bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors, &c.

C Et nouo Disticho hieroglyphicon illud exornatur:

Cornua vti ex molli nascuntur dura cerebro,
Virtutem assiduus firmat alitq; labor.

EXERCITVS *numerosus.*

LOCVSTÆ sunt numerosi exercitus vel ingentis copiæ hieroglyphicon, teste Scriptura S. Iudic. 6.5. Ierem. 46.23. Nahum. 3.17. Et apud profanos Aristophan. in Acarnensi act. 1. sc. 4. De Sitalce rege Thracum loquens, dicit, vt è Græco expressum est,

Iurauit inter sacra, se laturum opem,
Exercitum tantum ferens, vt hostes dicant;
Quænam hæc locustarum nubes ingruit?

Locustæ enim fere gregatim & tanquam conferto agmine proficiscantur, Prouerb. 30.27. vt nonnunquam per aëra volitantes solis fulgorem hominibus intercipiant: in terram demissæ tegant eius
D superficiem vniuersam: Exod. 10.5. & 15. Hinc Plinius lib. 11. cap. 29. Tanto volant pennarum stridore, vt aliæ alites credantur; solemque obumbrant, sollicitis suspectantibus populis, ne suas operiant terras, sufficiunt quippe vires, & tanquam parum sit maria transisse, immensos tractus permeant, diraque messes contegunt nube, multo contactu adurentes; omnia morsu erodentes, & fores quoque tectorum. In Cyrenaica etiam regione lex etiam est ter anno debellandi eas; primò oua obterendo, deinde fœtum, postremo adultas: desertori pœna in eum qui cessauerit. Et in Lemno Insula certa mensura præfinita est, quam singuli enecatarum ad Magistratus referant. Necare & in Syria militari imperio coguntur. Tot orbis partibus vagatur id malum, &c.

EXPECTATIO *aulica.*

HYGINVS signis cœlestibus, in Hydra fabulam quandam satis festiuam refert. Coruus, inquit, Apollinis tutela vsus, eo sacrificante missus ad fontem, aquam puram petitum, vidit arbores complu-

complures ficuum immaturas, eas expectans dum maturescent, in arbore earum quadam consedit. A
Itaque post aliquot dies coctis ficis, & à coruo pluribus eorum comesis, expectans eum Apollo, vidit cum cratere pleno volare festinantem, pro quo amisso eius, quod diu moratus sit Apollinem, qui coactus mora corui, alia aqua est vsus, hac ignominia illum affecisse dicitur, vt quamdiu ficus coquerentur, coruus bibere non posset, ideo quod guttur habeat pertusum illis diebus. Quam fabulam Ouidius verbose 2. fast. exponit, & hoc Disticho concludit,

At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.

Voluit autem quidam Aulicus hoc hieroglyphico aliis declarare se apud quendam principem, cui fideliter diu inseruierat, nullam vnquam potuisse inire gratiam, vel quicquam beneficij recipere, sed postea oblata occasione liberaliorem alium quendam herum, maturis scilicet redditis ficubus, id est, fortuna meliore aspirante nactum, tandem plenissimum laborum suorum fructum diu expectantem cœpisse. Talis est querela duorum fratrum Anglorum, quam tetrasticho hoc expresserunt: B

Vitam, animum, operam, sumptus impendimus aulis,
Præmia pro meritis quæ retributa putes?
Aula dedit nobis rescripta notata papyro,
Et sine mente sonos, & sine corde manus.

Altera, Borbonij poëtæ non indocti:

In prædiuite sum domo moratus
Contriuiq́ bonos miser tot annos,
Gustando mala, gratiasq́ agendo,
Sperando, ingenueq́ inseruiendo,
Tantorum mihi præmium laborum
Sunt, sero sapere atque pœnitere.

FAMILIARITAS *aduersantium vitanda.*

SCRIPTORES rei rusticæ tradunt naturale odium inter filicem & arundinem intercedere, vt simul enatæ non solum vna alteram enecent, sed etiam vulnera alterutrius stirpe facta, contusa & imposita altera rursum sanentur. Quod etiam Cornelius Celsus hisce verbis memoriæ prodidit: *Pessima ex surculis arundo est, quia aspera, eademque offensa etiam in filice est: sed vsu cognitum vtramque aduersus alterum medicamentum esse, si contrita superimponatur. Plinius vero ita scribit libr.* 18. *capit.* 6. *Filices aiunt non renasci arundine sectas, aut exaratas arundine vomeri imposita. similiter & arundinem exarari vomeri im-* C *posita filice præcipiunt.* Quod ratione alimenti fieri doctiss. Costæus libr. 11. De vniuersa stirpium natura existimat. *Filix enim pinguia,* inquit, sponte amat loca, arundo vero macris facilius prouenit, quamuis insuper addat, peculiarum formarum aduersantem facultatum illis inesse. Admonemur hoc modo, eorum familiaritatem nobis esse fugiendam, qui ita sint animati, vt cum illis quasi innata contrarietate nobis nihil conueniat, quique in omnibus contentiose aduersari aliis soleant: cum (secundum Cæsarem) magna ex dissensionibus incommoda oriri soleant, & apud Ciceronem libello de amicitia recte dicatur, dispares mores disparia quoque studia sequi. Hinc vulgatum illud,

Triste filex calamis, filici quoque tristis arundo.
Qui socium cupies quærere, quære parem.

FATVM.

HORAPOLLO testatur libr. 1. hieroglyphicῶn, capit. 13. Ægyptios fatum significare cupientes, sidus pingere: quod fatum ex siderum cursu ac dispensatione constituatur. Et literæ septem D duobus inclusæ digitis illis fatum indicant, teste eodem lib. 2. cap. 29.

FELICITAS.

ACADEMICI quidam doctissimi Ticinenses, qui se Affidatos, id est, receptos in fidem aliorum nominarunt, pro suæ Academiæ hieroglyphico elegerunt auem quæ volatu suo ad stellam Mercurij tendit, infra quam pullus ex ouo quasi prosiliens & alas quoque ad volandum expandens conspicitur. Vocant autem auem hanc Stellinum, quod tamen nomen nec apud veteres, neque recentiores inuenitur, vno excepto Asculano, vt refert Contilis, ex cuius Italico libro hæc desumpsimus. Alij voluerunt esse Asteriam vel Stellarem Aristotelis, cuius fit mentio inter ardeas. Scribit autem Asculinus ille de Stellino, eum pulchritudine cœli, & imprimis stellæ Mercurij mirifice allici, atque auem

A que auem illam Aſteriam dictam, quia tendit ad aſtra: intentamque in hanc ſtellam oculis, illiuſque radiis oblectatam, oui quod vngulis complectitur, oblitam in terram id delabi ſinere, ex quo pullus enaſcatur, qui propter ſtridorem matris, ad ipſam nititur aduolare. Sed cum ardea ſtellaris in locis potiſſ. paluſtribus viuat, ex ſententia Ariſtotelis & aliorum, eaque raro in altum ſeſe attollat, ſtellini nomen illi haud conueniet: quare hanc vocem fictam eſſe, ſicuti quoque illud de pullo ex ouo ſtatim delapſo putant. Quicquid vero ſit, docti ſtatuunt, hanc ingenioſam inuentionem inter alia hieroglyphica recte poſſe collocari, per quod ab Academicis iſtis ſtudium & cupiditas tam ad vitam θεωρητικὸν quam πρακτικὸν amplectendam notatur. Priorem quidem per auem ad cœlum & potiſſ. ad ſydus Mercurij aſpirantem, in qua vera ſapientia & rerum diuinarum ſcientia continetur: poſteriorem autem per pullum eo quoque reſpicientem, quæ in actionibus laudabilibus verſatur. Diſputat vero prolixe Ariſtoteles 10. Ethic. Nicom. quod perfecta fœlicitas ſit θεωρητική, alteram verò circa virtutes exiſtentem priore eſſe inferiorem.

Viuere præclare, ac rerum cognoſcere cauſas,
B *Vnica & ad laudem atque vnica ad aſtra via eſt.*

FELICITAS *fluxa.*

PSALTES, cantico decimo graduum, v. 6. fluxam & euanidam fœlicitatem, quam velox interitus cõſequitur fœno tectorum velut hieroglyphico, & quidem admodum idoneo depingit, imprecatione concepta in hoſtes populi Dei. Quamuis enim gramen in tectis, edito loco conſiſtere, & longe ſupra hominum capita eminere videatur; tamen quia eiuſdem radices ſucco vel alimento neceſſario deſtitutæ ſunt, Luc. 8. 6. nunquam ad iuſtam maturitatem aut frugem peruenit, ſed æſtu ſolis paululum intenſo exareſcit, Iob. 8. 12. vt non incommode ſimul oſtentatum raptumq; dici queat. Sic Auſonius, in profeſſoribus, cap. 7. De Aletio Mineruio Rhetore, *Oſtentatus* (inquit) *raptusq; ſimul, Solſtitialis velut herba ſolet.* & antea Callidorus in Plauti pſeudolo, *Quaſi ſolſtitialis herba pauliſper fui:* Repente exortus ſum, repentine occido. Talis fere eſt impiorum conditio. Nam ii quoque aliquantiſper honoribus ac potentia præ cæteris florent; ſed paulo poſt, iuſta Numinis vindicta, ſubito excinduntur, & maledictioni perpetuæ adiudicantur, vt canit Pſaltes, hymno 92. v. 8. &c.
C

FELICITAS *inſida.*

VT inter quadrupedes Leo rex eſt: in volucrum genere regina Aquila: ſic in pelago Delphines principatum obtinent, vt pulcherr. Oppianus in aureo ſuo de piſcat. Poëmate cecinit, qui & alibi εἰναλίους ἡγήτορας eos appellat, quaſi dicas marinos principes. Illos tranquillo mari laſciuientes, flatus ex qua veniunt parte præſagire, Plinius author eſt: ciuſque rei cauſam ex Th. Aquinate adfert Cœl. Rhodiginus in Ant. Lect. & de tota erudite Rondeletius in opere ſuo de piſcibus diſſerit. Non igitur nec placido ac tranquillo mari, cœloque ſereno, quo max. colludere Delphines ſolent, nec fortunæ, quamuis mire blandienti, bene creditur. Quo pertinet imprimis pulcherr. illa Palinuri in fin. V. Æneid. cygnea cantio. Grauiſſime etiam Liuius dixit; Maximæ cuique fortunæ minime credendum eſſe. Et P. Syri illud in omnium ore fertur: *Fortuna vitrea eſt, quæ cum ſplendet, frangitur.* Sed & Ariſtoteles init. VIII. Ethic. pronunciat: ὅσῳ γὰρ πλείων (εὐετηρία,) τοσούτῳ ἐπισφαλεστέρα: id eſt, *Quanto maior eſt rerum proſperitas, tanto pluribus caſibus & periculis propoſita eſt.* Elegantiſſimi etiam ſunt
D verſus Apollodori Comici:

Τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
Καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ,
Οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
Ὃ περιέτρεψεν ἢ χρόνος τις ἢ φθόνος,
Ἐπὰν ἐπ' ἄκρον τις τῶ καλῶς πράττειν δράμῃ.

Habent perampla dona fortunæ metum,
Periculiq; non carent præluſtria:
Nec vlla celſa tuta ſunt mortalibus,
Quæ euertere vel inuidia, vel tempus ſolet,
Fœlicitatis culmen vbi quis attigit.

Exempla infinita in omni hiſtoria occurrunt, & notiſſ. illud de Polycratis fœlicitate refertur aliud hieroglyphicon, de quo alibi, hoc titulo, *Proſperitas mundana doloſa.* Tu igitur cui rerum viciſſitudo applaudit.

Contrahe vela, licet ludant Delphines in alto:
Nam tunc tempeſtas non procul eſſe ſolet.

FEMINA *pudica & fœcunda.* A

IVNONIS autem dici pauonem notum est, & inde Ouidius lib. 2. Metamorphoseos currum illius à pauonibus trahi fingit,

——— habili Saturnia curru

Ingreditur liquidum pauonibus æthera pictis.

Hinc in antiquis numis consecrationem Augustarum pauone indicari notum est, idque factum est tam propter pulchritudinem quàm fœcunditatem huius alitis. Aristoteles lib. 6. de hist. Animal. cap. 9. hæc refert. Parit maxime pauo à trimatu, & colores pennarum varios recipit; excludit diebus tricenis aut nonnihil tardius. Semel tantummodo in anno parit oua duodecim aut paulo pauciora, nec continuis diebus, sed binis ternisque interpositis. Primiparæ octona maxime edunt. Columella libr. 8. ter anno fere partus edere, ac quæ foueat oua, totum tempus fœcunditatis aut excludendis aut etiam educandis pullis consumere. Quapropter vere icon debet esse fœminæ pudicæ & fœcundæ, quæ tam propter πολυτεκνίας honestam, quàm felicem εὐτεκνίαν merito commendatur. Cuius vtriusque rei Aristoteles 1. Rhetoric. meminit, vbi ait: Si ergo ea est fœlicitatis natura, necesse est eius partes intelligi, præclarum genus, amicitias tum multorum, tum bonorum, diuitias, sobolem & copiosam & probam senectutem vegetam. Multo autem adhuc præclarior est sententia D. Augustini in libro de viduitatis bono. Non ideo, inquit, laudanda es, quia filios habes, sed quia pie illos nutrire & educare studes. Vt enim nascerentur fœcunditatis; vt viuant, fœlicitatis est; vt autem pie instituantur, voluntatis est & potestatis. In illis homines tibi gratulantur, in hoc imitantur. Hæc ille. Quantæ autem fuerint immunitates & priuilegia eorum, qui in vtroque genere πολυτεκνίας & εὐτεκνίας excelluerunt, præsertim apud Romanos, testantur passim Iurisconsultorum libri. Dicat igitur honesta & numerosæ sobolis mater, B

Me beat & formæ & numerosæ copia prolis,

Vt sim matronæ dulcis imago bonis.

FESTINATIO *præcox, mala.*

DE Perdicis pulli nimis præcipitata exclusione Ælianus lib. 4. de Animal. cap. 12. inquit; Perdicum fœtus intra ouum nunc etiam complicatione testarum comprehensi, à parentibus sui exclusionem ex ouis minime expectant, sed à seipsis tanquam fores pulsantes oua elidunt, & iam extra eminentes se impulsu suo impellunt, eique etiam nunc tegumento circumuestiti currunt, atque a dimidia testæ parte, si adhuc circa caudam adhæreseat, semet excutientes liberant, & velocissime ad cibi inuestigationem procedunt. Qua similitudine repræsentatur aptissime nimis præcox & celer in rebus suscipiendis progressus, cum festinatio modum excedens & præcipitantia inconsulta in omnibus consiliis & actionibus plurimum obesse soleat. Quare Herodotus recte monet, ἐπειχθῆναι πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα, id est, *omnis res properando parit errores.* Quod Plato etiam subiicit 7. de Repub. τὸν σπεύδοντα περὶ πάντα διαπράττειν μᾶλλον ἐμποδίζεσθαι, *Eum qui in omnibus expediendis festinat, magis retardari.* Quo etiam spectat Luciani dictum: ἡ βραδεῖα βουλὴ ἀμείνων, ἡ δὲ ταχεῖα ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει: quod quidam hoc Disticho vertit: C

Tardum consilium est melius quàm præcipitatum:

Nunquam non longè est metanœa sol.t.

Et notum est præceptum sapientissimum Biantis, νόει καὶ τότε πρᾶττε, *cogita, & postea rem aggredere.* D
Itemque Euripidis in Electra præclara sententia,

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα, id est, *Qui facinus ingens tentat, ille lentus est.*

Ac exempla plurima tam recentia quàm vetera in promptu sunt, quæ temeritatem ac præcocem celeritatem semper multum detrimenti attulisse satis clare ostendunt.

Vix exclusa volat perdix: sed sæpe ruinæ

Ingenium præcox vnica causa fuit.

FESTINATIO.

QVI de animalibus scripserunt annotant, Pardum ac Leopardum, interdum (respectu nominum) ab auctoribus promiscue accipi: cum quidem nomen Pardi ante Lucanum & Plinium vix in

A vix in vsu fuisse deprehendatur: sed Pardalis sumebatur de vtroque sexu. Leopardi vero denominatio adhuc est recentior, cuius ante Iulij Capitolini aut Ælij Spartiani tempora nemo (vt docti nonnulli autumant) meminerit. Significat autē proprie feram natam ex leæna & Pardali. Leopardus Cicuratus principibus inseruit tanquam canis venaticus, quem in ceruos & damas emittunt. Ac tale est huius animalis ingenium, vt nisi intra paucos saltus (aliqui ternos statuunt) feram vel leporem assequatur, ira efferatus recedat, quem venator haustu sanguinis ex lagena, vel frusto carnis placare solet. Significat autem hieroglyphica Leopardi pictura, celeritatem seu festinationem & industriam in rebus arduis peragendis admodum esse necessariam; quæ si non habeat locum, quiescendum, & optatiorem occasionem esse expectandam.

Aduigila, prensa, momento occasio constat.
Elapso hoc, frustra quod facis, omne facis.

FIDELITAS *beneuola.*

B ROMÆ extat tabula marmorea, cuius explicationem descripsimus in Agricola, cuius est hieroglyphicum. In ea præcipue videtur Canis boni assiliens & quasi comitem fidum ipsi se adiungens. Huius animalis fidelitas beneuola non solum viuos dominos colere, & obseruare, sed etiam iam mortuos prosequi solet: vt etiam sæpius cum illis mori, vel paulo post se quoque conficere non dubitarint. Græcis κύων à verbo κύω, osculor, suauior. Canis enim blandus est & adulator. Fidelitatis caninæ tam veterum quam recentium historiæ plurimæ in promptu sunt: & potissimum Plutarchus libr. De animantium solertia rara recenset exempla, sicuti Ælianus, & Plinius libr. 8. capit. 40. Paucis multa,

Inter quadrupedes Canis fidelis.
Inter quadrupedes Canis voluptas.

Inter quadrupedes Canis patronum
Cognoscit, veneratur, & tuetur.

Hinc quoque in Phædone per canem, tanquam fidei symbolum, iurat Socrates. Præterea Romani in suis numis (qui multam eruditionem in recessu continent) canem fidei hieroglyphicum esse voluerunt. Huc referat Lector quæ de canum miranda sagacitate plurimi auctores scripserunt, quæ virtus in agricolis plurimum requiritur, & beneuolæ fidelitatis comes merito dicenda.

C

FIDES *Coniugalis.*

COLVMBA est Græcis περιστερὰ, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, *quod supra modū amori sit dedita*; quare veteres eam dicarunt Veneri, & Æneas ideo apud Virgil lib. 6. Æneid. maternas aues nominat, vtque est apud Apuleium, Phornutum & alios, μι[illegible]ικῶς currum Veneris, propter ipsarum puritatem & castitatem trahere finguntur. Quod Ouidius quoque 15. Metamorph. testatur.

Perque leues auras iunctis inuecta columbis,
Littus adit.

Adduntur faces nuptiales, quæ coniugij amorem & ardorem apud veteres innuebant. Vnde hoc hieroglyphicon coniugibus vnanimiter & pudice viuentibus, vtroque amore deuinctis destinatum est. Atque hac similitudine columbarum quoque vtitur Tertullianus in libro de Monogamia, & noti sunt Propertij versus lib. 2. Eleg. O me fœlicem!

Exemplo iunctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus & totum fœmina coniugium.

D Syracides quoque capit. 25. inquit, de tribus forma mea (dicit Sapientia) enituit, & surrexi formosa coram Domino & hominibus. 1. De concordia fratrum. 2. De amicitia proximi. 3. Tertium est vir & vxor qui se mutuo tolerant. Quo in loco multa in vituperationem improbarum mulierum adduntur, cum veterum quispiam etiam de talibus scripserit, omnium bestiarum sæuitiam harum immanitate superari. Extant quoque numi argentei Faustinæ, ac Iuliæ piæ coniugis Seueri Imperatoris in quibus conspicitur matrona sedens in sella, tenens vna manu sceptrum, ad cuius pedes sunt duæ columbæ candidæ, indicantes puritatem & castitatem coniugij.

Connubia firmant sic alba vera columbæ:
Et grata est superis sancta in amore fides.

FIDES

FIDES *data seruanda.* A

IN libello mirabilium narrationum Aristoteli ascripto, de insula Diomedæa, quæ hodie S. Maria de Tremita vocatur, hæc leguntur, aiunt in eo esse templum Diomedis sacrum, & mirabile, idque circumsideri vndique auibus insigni magnitudine, quarum magna & dura sint rostra. Eas, si Græci homines aduenerint, quiescere: sin vero ex vicinis locis Barbari aliqui, subuolare, & è sublimi præcipites capita eorum ferire, rostrisque ad mortem vsque vulnerare. Quod tamen nostris temporibus à nemine obseruatum fuisse putatur. Simile quippiam de auibus Memnoniis Ælianus lib. 5. Animal. capit. 1 refert. Fabulantur autem poëtæ, Diomedis socios, cùm ipse ab Ænea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa hanc insulam facto, in aues eiusmodi esse mutatos: cuius quoque Strabo lib. 7. & Ælianus lib. 1. Animal. cap. 1. vna cum Plinio meminere. Vocant adhuc nostro tempore has aues vulgo incolæ, Ardennas tanquam ardeas, cum Plinius dicat esse instar fulicarum. Paratur nunc ex pinguedine harum auium vnguentum, quod in morbis articularibus in Italia magnifieri solet. Placuit autem huic hieroglyphico Duci Neapolitano de Matalona dicto vti eo tempore, quo vna cum duce Albano contra Pontificem Romanum Paulum IV. propinquum suum bellum B gereret, vt eo ostenderet multo pluris se facere fidem datam adiuratam Regi suo, quam consanguinitatem arctiorem cum Pontifice, absque quo fuisset potius ad exemplum istarum auium suos defendere & exteros abigere voluisse.

Quæ semel est promissa fides, seruanda perenni
Fœdere, & est ipsa sanguinitate prior.

Verno tempore ficus arbor speciosis floribus aut fructuum præcociũ abundantia minime sese ostentat, nullamque inanem hominibus de se spem iniicit: in autumno autem fructus suauiss. ac quidem in illis reconditos quasi flores quosdam (vnde in Italia adhuc vulgari lingua in quibusdam locis *fiorini* appellantur) proferre solet. Salix vero elegantes & admodum præcoces flores exhibet, sine tamen vllo fructu paulo post euanescentes. Ad eundem modum magnæ leuitatis esse censetur, multis & inanibus promissis aliorum beneuolentiam captare, ac minime laudabile præceptum Ouidianum, quod nullo modo imitandum, velle sequi:

Promittas facilè, quid enim promittere lædit? C
Pollicitis diues quilibet esse potest.

At grauiter breuiterq; Horatius inquit,

Multa fidem promissa leuant.

Quapropter in vniuersa vita commendatur promissorum obseruatio, & sine omni fuco ac simulatione in omnes prompta beneficentia. Vnde Cicero quoque lib. 1. de Officiis præclare scribit fundamentum iustitiæ esse fidem, id est, dictorum conuentorumque constantiam ac veritatem. De hoc Petri Castalij pegma tale legitur;

Si lubet, insignem quam mittimus, accipe ficum,
Forsan & hæc vitæ corriget acta tuæ.
Vere nullo florum vestitur honore,
Et tamen autumno dulcia poma gerit.

Quid tua me dubium toties promissa morantur?
Quod spondes primum, si sapis, illud age.
Talia vel miseros possent promissa beare,
Ni structos tandem proderet arca dolos.

FIDES *vigilans.* MEDICVS.

CANVM fides à polyhistoricis & physiologis omnibus celebratur. De anseribus lib. 10. cap. 22. D Plinius scriptum reliquit, est anseris vigil cura Capitolio testata defenso. quod Liuius lib. 5. & Plutarchus in Camillo explicant. Socrates solitus per canem, tanquam fidei tesseram, & per anserem, ceu vigilantiæ auctorem, iurare. Ex his igitur fidei vigilantis, seu vigilantiæ fidelis hieroglyphicon pingitur. Nonnulli ad probos & doctos medicos speciatim referunt, quorum princeps grauiter & breuiter (suo more) 6. Epidem. monet, μηδὲν εἰκῆ, μηδὲν ὑπερορᾷν, id est, Nil temere, nil negligenter esse agendum. Quod vtiliss. præceptum ad omnes totius vitæ partes recte poterit transferri. Pausanias in Corinthiacis obseruat à Transimede Pario fuisse sculptum Æsculapium in solio sedentem, sceptrum dextra gestantem, &c. Medici hieroglyphicon, quod Hadr. Iunius tetrasticho nobilitauit & luculento commentario explicuit, sic ille:

Sceptri-

A *Sceptriger, & lauro, baculoq; instructus aceruo,*
Quid draco, quid gallus vult sibi, quid re canis?
Imperat hic agris, operosaq; arte medetur,
Sedulus, & fidus, dignus honore, vigil.

Canis & anseris hieroglyphicon Disticho boni poëtæ ornamus.

Quid vis fida canis? quid vult sibi candidus anser?
Sit monet integritas, sit vigilaxq; fides.

FIDVCIA *humana excutienda.*

OCCASIO huius desumpta est ex Apologo, quem Agellius lib. 2. cap. 29. eleganter & copiose describit in hunc modum. Cassita in segetibus nidulari solet, pullique eius adhuc inuolucres fere existunt, frumentis flauescentibus. Cumque Dominus agri amicos primum cognatos, deinde & affines ad labores messis capessendos inuitasset, sed illi rogati non apparuissent, valeant, inquit dominus filio, amici cum propinquis, cras ipse ego & tu frumentum nostris manibus metemus. Quod factum cassita à pullis cum intellexisset, tempus est cedendi, ait; & abeundi in alia loca: fiet enim pro-
B culdubio quod futurum dixit dominus, atque ita cassita migrauit, & seges ab ipso domino fuit demessa. Hinc apparet quam sæpe sit leuis & inanis amicorum & propinquorum fiducia, & proinde melius est, vt in nobis tantum ipsis nitamur: alia autem omnia, quæ extra nos extraque nostrum animum sunt, neque pro nostris, neque pro nobis ducamus. Vnde idem auctor ibidem monet, operæ pretium esse, vt Ennianos versus de hoc Apologo scite admodum & venuste compositos, cordi atque memoriæ habere studeamus.

Hercle puto, hoc erit tibi argumentum semper in promptu situm,
Ne quid expectes amicos quod tu agere possis.

Quod Plautus in Mercatore argute dixit,

Suam quisque homo rem meminit,

Nihilominus tamen verorum amicorum opera necessitate vrgente sæpe etiam vtilis esse solet, quare Homer. Σ. quoque finxit vnam ex gratiis Vulcani esse sociam, vel, vt alij, vxorem, quod nimirum ardenti quadam cupiditate debeamus amicis gratificari, nec in eiusmodi officiis multum cunctari.
C Est autem huius hieroglyphici integer versus,

Nemo quidem melius, quam sua quisque facit.

cui Distichon coniungimus,

Cum sua quis recte curare negotia possit,
Alterius stulte pendet ab arbitrio.

FILIORVM *erga parentes gratitudo.*

DE Ciconiæ in parentes gratitudine tam veterum quam recentiorum scripta plurima sunt in medio, & inter cæteros Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Plutarchi, Oppiani, Æliani, Horapollinis, Plinij, Valerij Maximi, Suidæ, & inter sacros auctores Basilij Magni in Hexamero, Homilia 8. ac in libello de honore quo afficiendi sunt patres in senectute, & Ambrosij in Genesin cap. 5. legi possunt. Qui quidem vniuersi in hoc consentiunt quod gratam memoriam educationis & nutricationis præstitæ, iuniores Ciconiæ diligenter obseruent, atque ideo senio confectos parentes nunquam
D deserant, sed mutuis officiis eos foueant ac magna cum cura pascant. Vnde Græci elegans verbum ἀντιπελαργεῖν, id est, *reciprocare*, deriuarunt. Ac Budæus in Pandectis, quasdam leges ἀντιπελαργικὰς exposuit ex Scholiaste Aristophanis, quibus cauebatur de alendis in senectute parentibus, & Petronius Arbiter vocat Ciconiam pietatis cultricem. Quod Romani quoque in suis numis obseruarunt, vt inprimis in Hadriani Ciconia est expressa, cum inscriptione, PIETAS AVGVSTA. Ac notus est cuiusdam veteris poëtæ versiculus,

ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,
Diu viues, senectam si parentum nutrieris.

Quæ autem ex aduerso, mala & tandem extrema pernicies sint expectanda ingratis & erga parentes iniustis liberis, exempla plurima tristia & horrenda satis superque testantur, & S. Paulus in Epistola ad

Ephesios cap.6. ostendit quartum præceptum singularem habere hac in parte adiunctam promissio- A
nem. Vnde Homerus quoque (quanquam Ethnicus) de quodam grauiter λ.δ. protulit,

οὐδὲ τοκεῦσι
θρέπτα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δὲ οἱ αἰών.

Quos versus Pierius in hieroglyphicis ita vertit;

Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

Hieroglyphica tabella exhibet Ciconiam in aëre, quæ gestat parentem senio confectam, eique in os inserit ranam pro alimento, cum inscriptione, acceptum reddimus Officium, & Disticho,

O rara illustris pietatis imago, parentem,
Quando humeris gestat filius ipse suis!

Hîc Æneæ Anchisen patrem ex flammis ereptum, tollentis Syracusanorumq; adolescentum parentes per medios ignes auferentium, picturæ nobis occurrunt: de quibus & aliis Valerius Maximus egregie disserit. Lepidum vero est epigramma in Neronem parricidam scriptum, quod Æneæ pieta- B
tem illustrat.

Quis neget Aeneæ magni de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

FORMIDO *vana.*

MAGNOS vana terrent. Leonem, animalium ferocissimum, ferunt circumactos rotarum orbes, cantus gallinaceorum, & omnium maxime faces ardentes timere. Quod ad primum atque tertium attinet, rem ita se habere rerum naturalium scriptores affirmant: alterum vero de gallinaceis Cæsar Scaliger & alij tum experientia, tum multorum relationibus rident, & cum nugis veterũ longe valere volunt. At sicut ignis subito & sine causa Leonem perterrefacit, ita videmus potentioribus vana quædam & abiecta terriculamenta (Græcis μορμολύκεια) sæpe obiici, quæ ipsos nimis alioqui sese efferentes terreant, & in officio contineant. Sed & alij plurimi ex ignorantia quadam sæpe me- C
tuunt non metuenda, teste Lucretio.

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuant, sic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis, quam
Quæ pueri in tenebris pauitant, finguntq; futura.

Et sapienter poëta quidam,

Non est ingentis vis expers vlla timoris.
Sic pauet infesto percitus igne Leo.

Alij paulo aliter hæc explicant, atque hoc indicari volunt, philosophiam esse antidoton iræ, atque vehementissimi affectus impetum non melius sedari, quam huius consideratione, ac inprimis meditatione cœlestis sapientiæ, quæ facis instar mentem nostram illustret atque regat.

Gentilus Leo non sic aliud quam metuit
Tædam flammiuomam, qua rabies sæua cadit.
Sidit trux animus vel facibus Luciferis
Cœlestis Sophiæ, aut supplicij terriculis.

FORTES.

NAVTILVS, vt de eo Aristoteles Athenæus Oppianus, Plinius, aliique memoriæ prodiderunt, D
in mare veluti remigans & velificans, vt verbis vtar doctiss. Scaligeri, adeo scite, miro naturæ lusu, concham suam regere nouit, vt mari tranquilliore pedes duos extra illam [illegible] rudentes extendat, intra quos tenuis membrana velut velum panditur vento aspi[illegible] [illegible] vero [illegible] duo aquam contingentes gubernaculis similes & domum & nauem & piscem [illegible] ducunt: [illegible] ad hanc similitudinem naues primum exædificatas & conformatas Oppianus [illegible]. [illegible] in ali[illegible] imminet, tum rudentes omnes, vela, gubernacula contra[illegible], [illegible] fundum maris tuto se demergit. Et hanc Nautili nauigationem elegantiss. [illegible] Callimachus quoque descripsit. Icon autem hic piscis est hominis ad vtramque fortunam recte compositi. Sapiens enim, vt præclare Apuleius ait, nec in secundis rebus effertur, nec con[illegible] in aduersis,

Cele-

A sed rectos oculos tenet, vt Seneca loquitur, nihil ex vultu mutat, siue illi dura, siue secunda ostendantur. Quin imo dura præuidet, & declinat. Ergo vnicuique in promptu esse debet Terētij admonitio:

Quamobrem omnes cum secundæ res sunt, maxime
Meditari secum oportet, quo pacto aduersam fortunam ferant.

Nam vt pulcherrime B. Basilius scripsit: οὗτος γάρ ἐστι ὁ νοήμων κυβερνήτης, ὁ ἐστοχασμένος τῆς ὑποκειμένης φύσεως, μεταχειριζόμενος τὰ συμπίπτοντα, καὶ ὁμοίως ἀεὶ αὐτὸς ἑαυτῷ διαμένων, μήτε ἐπαιρόμενος ἐν ταῖς εὐθυμίαις, μήτε καταπίπτων ἐν ταῖς συμφοραῖς: *Ille demum prudens est gubernator, qui naturæ scopum, quo tendat, sibi proponens, ea quæ accidunt, moderatur, sibique semper similis, neque prosperis extollitur, neque aduersis corruit.*

Nautilus vt placidum & sæuum mare sustinet æque,
Sic itidem fortis forte in vtraque animus.

FORTIS.

B VIRGILIVS lib. 5. Æneidos, de Entello scribit.

At non tardatus casu, nec territus heros,
Acrior ad pugnam redit, & vim suscitat ira.

Viri fortes, nisi valde irritati, & aliqua insigni iniuria stimulati, non cito deponunt animi sui moderationem; sed ad iustam indignationem nimium prouocati, tandem sese acrius incitant & egregie viros exhibent. Quemadmodum autem eiusmodi heroicus in magnis viris merito locum suum habet, ac laudem quoque meretur, sic absque discrimine non vbique sunt imitandi, sed potius aurea sententia reponenda, *Quo maior, eo placabilior.* Euripides etiam præclare monet, ἀσκεῖν σώφρον' εὐοργησίαν, εἶναι πρὸς σοφοῦ ἀνδρός; *sapientis esse operam dare, vt iræ moderatæ indulgeat.* Rhinoceros prouocatus ad pugnam, sic effert vrsum, iactat vt impositas taurus in astra pilas: & viri fortis, cuius patientia læsa fit furor est hieroglyphicum. Et profecto,

Non temere cæcam vir fortis fertur ad iram,
Iusta sed indigne læsus in arma ruit.

C

FORTIS *Bellator.*

VIR fortis & patriæ imprimis amans, nihil aliud sibi proponit in bello iuste gerendo, quam aut præclare pugnando vincere, aut laudabiliter succumbendo mortem oppetere. Quod ramorum duorum decussatim se mutuo complectentium hieroglyphico significatum est. Vnus est palmæ, qua arbore vsi sunt veteres in suis victoriis, quod plures nummi, picturæ & statuæ satis ostendant, eiusque rei reddit rationem Plutarchus, 8. Symposiac. quam ante ipsum Aristoteles quoque approbauit: nimirum arboris istius eam esse proprietatem, vt vrgentibus prementibusque ponderibus præ aliis non facile cedat. Alter ramus est Cupressi, funeribus destinatæ, quod cariem aut corruptionem non facile sentiat. Et Thucydides lib. 2. perhibet arcas ex cupresso fuisse efformatas pro eorum corporibus qui pro patria in bello Peloponnesiaco contra Spartanos mortem oppetere non dubitassent: qui denique vt fortiter vixerant, fortiter è vita abierant.

Vincere pro patria, vel pulchra occumbere morte
Fortis amat: ramus quod monet iste duplex.

D Nempe Cupressi & palmæ decussatim repositus. Quicquid obtigerit, erit gratissima merces.

FORTIS *mergitur, non submergitur.*

MERGVS, inquit Isidorus, ab assiduitate mergendi nomen accepit. Sæpe autem in profundum demisso capite auraram signa sub fluctibus colligit, & præuidens æquoris tempestatem, cum clamore ad littora tendit. Quod Plinius quoque confirmat, & huius fabulam exponit Ouid. XI. Metamorph. quam tali versu concludit,

Aequor amat nomenque manet quia mergitur illi.

Græcis vt sentit Gesnerus, ex Gaza & Scaligero, putatur esse αἴθυια à colore, quamuis Wottonus aliter sentiat. Hoc symbolum imprimis cōuenit illis qui rebus difficilibus & asperis agitati, numquam animum despondent, sed forti animo ac constanti semper se sustentant, & tandem etiam eluctantur.

Vbi inter alia multa præclara dicta locum aliquem etiam habere poteſt Boëthij carmen lib. 1. metro 4. expoſitum. A

Quiſquis compoſito ſerenus æuo
Fatum ſub pedibus regit ſuperbum,
Fortunamq; tuens vtramque rectus,
Inuictum potuit tenere vultum,
Non illum rabies, minæque ponti
Verſum funditus excitantis æſtum,
Nec ruptis quoties vagus caminus
Torquet fumificos veſeuus ignes,
Aut celſas ſoliti ferire turres
Ardentes via fluminis mouebit.

Voluit autem hoc hieroglyphico Cæſar de Aquino Comes Maturani declarare, familiam ipſius ferme ſubmerſam & extinctam, per eum rurſum inuicto animo auitam gloriam & celebritatẽ recuperaſſe. De cuius magnanimi viri fortiſſimis factis plenæ ſunt hiſtoriæ Neapolitanæ à diuerſis editæ.

Non raro mediis vir fortis mergitur vndis
Aduerſæ ſortis, nec tamen obruitur.

FORTITVDO.

POPVLI Iſraëlitici fortitudo inuicta robori monocerotis appoſito hieroglyphico deſignatur, B
Num. 23. 2. 1. & 24. 8. *ké Tobaphoth Reem lo.* id eſt, & altitudines monocerotis, ipſius. quod ita exponunt, fortitudo eius (nempe Iſraëlis) ſimilis eſt cornu monocerotis. *Tobaphoth* proprie ſignificat altitudines, vt Pſal. 95. 4. *Tobaphoth harim.* Altitudines montium, quorum arduo aſcenſu viatores defatigantur. Et Iobi 22. 25. *keſeph Tobaphoth,* Argentum altitudinis vel defatigationum, quaſi Eliphas dicat, tantos argenti cumulos ſiue aceruos, vt laſſitudo membris omnibus oboriatur, priuſquam illud libra pendere, vel numerare poſſis. Ita numerorum locis citatis, quidam non incommode vertunt Altitudines monocerotis, ob ſublime cornu quod ex fronte huius animalis prominet; vnde etiam apud Hebræos nomen accepit. Raam etenim exaltari, aut ſublimem eſſe ſignificat. Huc pertinet traductio Rhetorica, qua Dauid ad feræ huius etymon alludere videtur Pſal. 92. 10. *Vattazem Kireem Karni,* id eſt, & exaltabitur, ſicut monocerotis, cornu meum. Alij vocem *Tobaphoth μεταφορικῶς,* de ſumma animi alacritate, & indefeſſa vel inſuperabili fortitudine corporis accipiunt. Hæc enim fera, monoceros, viua non capitur; Plin. lib. 1. cap. 21. Idem vox diuina, Iobi cap. 39. v. 12. & 13. innuit. C

Vtramuis expoſitionem amplectamur, Balaam oſtendit populum Iſraëliticum tanta fortitudine & magnanimitate præditum fore, vt nec Balaci nec aliorum regum viribus oppugnari queat. Similis penè locus extat Deuter. 33. 17. De gloria regni Iſraelitici, cuius ſumma tandem ad tribum Ephraimiticam è poſteris Ioſephi reditura erat.

Ariſtoteles lib. IX. cap. 12. *οἱ κύκνοι,* inquit, *εἰσὶ εὐβίοτοι, καὶ εὐήθεις, καὶ εὔτεκνοι, καὶ εὔγηροι, καὶ τὸν ἀετὸν ἐὰν ἄρξῃ τις, ἀμυνόμενοι νικῶσιν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἄρχουσι μάχης.* Quæ ita vertit Gaza. *Nec probitate victus, morum, prolis & ſenectutis vacant. Aquilam, ſi pugnam inceperit, repugnantes vincunt; ipſi autem nunquam niſi prouocati inferunt pugnam.* Quod idem quoque Oppianus, Plinius, Ælianus & alij tradunt. Exprimitur autem hac ſimilitudine is, qui ſine iuſta cauſſa neminem offendere, aut cum vllo contendere cupit, qui vel aduerſarios animo magno contemnit, attamen prudens quoque & cordatus non plane negligat, ac nimium prouocatus ac laceſſitus quoque de ſua defenſione cogitat. Quare Ariſtoteles quoque 3. Ethic. Nicomach. fortitudinem ait eſſe quoddam medium inter metum & confidentiam. Quæ copioſius explicat Seneca in quadam Epiſtola ad Lucilium, his verbis. Fortitudo non D
eſt inconſulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitus, ſed eſt ſcientia diſtinguendi quid ſit malum, & quid non ſit. Atque hæc quidem vt ἁπλῶς, dicta non ſunt improbanda, cum defenſio iuſta iure diuino ac humano ſit conceſſa, ſed in ſchola veræ pietatis Chriſtianæ, quæ etiam inimicis benefacere iubet, adhuc multo meliora præcepta traduntur. Magna enim eſt virtus (inquit Iſidorus) ſi non lædis à quo læſus es. Magna eſt fortitudo, ſi etiam læſus remittas. Magna eſt gloria, ſi cui potuiſti nocere, parcas. Eodemque ſenſu Lactantius lib. 6. cap. 18. reprehendit. Ciceronem, quod lib. 1. Offic. dicens, eum virum bonum eſſe, qui proſit quibus poſſit, nemini noceat niſi laceſſitus iniuria, ſimplicem veramque ſententiam duorum verborum (nimirum laceſſitus iniuria) corruperit.

FOR-

A **FORTITVDO** *Inuicta pij animi.*

THEOPHRASTVS docet, & cultores hoc testantur, Croci plantam priusquam in florem sese exerat, conculcatam nonnihil ac pedibus leuiter attritam, postea pulchrius renasci feliciusque germinare. Sic viri fortes & animosi atque ad quæuis magna & egregia facta suscipienda ac expedienda nati & parati, tantum abest vt rebus difficilibus ac aduersis frangantur, vel deterreantur, vt multo etiam inde reddantur alacriores & aptiores ad quæuis laudabilia facinora, virtutisque opera præclara subeunda atque exequenda, sequentes adhortationem Sibyllæ apud Virgil. Æneid. 6.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito
Quam tua te fortuna sinet.

Quod etiam ingeniosus alius Poëta, aliis versibus ita expressit.

Quæ latet ingenio bonis cessat non cognita rebus
Apparet virtus arguiturque malis. Et alius.

Pulchrior vt crescat, teritur Crocus: ô furor ingens!
Lætior vt possis surgere, nolle premi.

FRAVDES *perniciosæ cauendæ.*

B VIGILA & time, inquit Sapiens.

Paßim fraus cæcis latet insidiosa tenebris:
Ne capiare caue, & sobrius aduigila.

Apud Virgilium, Ecloga 3. hi leguntur versus.

Qui legitis flores, & humi nascentia fraga,
Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Qua similitudine admonemur, ne plausibilia quidem & speciosa, reipsa vero non solum inutilia, sed pernitiosa quoque dum persequamur, in opiniones absurdas, prauas & à vero nos longissime abducentes incurramus: memores præcepti Theognidei.

Πολλάκι γὰρ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι. id est.
Ac mentem species fallere sæpe solet.

Alij ita interpretantur, vt herbas ac flores elegantes accipiant pro diuitiis, quæ deliciarum ac aliarum voluptatum odores suauissimos spargunt; in quibus tamen sæpissime latet serpens iste vitiorum, superbiæ scilicet, prodigalitatis immodicæ ac luxuriæ tandem omnia labefactantis, per quę non solum C valetudinem bonam, sed vitam insuper ipsam multi amittunt. Atque eodem modo per alia quoque fœlicitatis genera licet hæc deducere: vbicumque eum modum excedimus, nec veram animi moderationem ante oculos habemus, numquam ad veram virtutem, quæ in mediocritate quadam consistit & animi tranquillitatem solidam peruenire possumus.

FRAVDVLENTI *homines.*

VESPERTILIO à vespertino tempore dictus, à nocte græcis appellatur νυκτερίς. Hanc auium solam animal siue viuum fœtū parere & lacte nutrire Plinius lib. 10. cap. 61. memoriæ prodidit. Extat autem elegans fabula apud Ouidium lib. 4. Metamorph. de Alcithoe & sororibus, Minei Thebani filiabus, ob contemtum sacrificium Bacchi in vespertiliones conuersis. Notantur vero per vespertilionem tria genera hominum (quod Alciatus quoque in Emblematis nonnihil innuit) quorum primum est qui ob malam famam, æs alienum, vel aliam similem caussam lucem & homines fugere coguntur. Alterum Philosophos nonnullos continet, qui dum nimis abdita & incerta, & longe D supra ipsorum captum posita perscrutari conantur, sæpe cæcutire solent, quod etiam Aristotel. lib. 2. Metaphys. monuit, vbi ait, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, id est, *Quemadmodum vespertilionum oculi ad lumen diei se habent, ita & intellectus animæ nostræ ad ea, quæ manifestißima omnium sunt.* Tertium est quorundam versipellium, & callidorum, ac plane ancipitis fidei, iam hoc probantium, iam aliud; de quibus versus commemorantur veteres ex Agathone apud Varronem de lingua latina.

Quid multa? factus sum vespertilio, neque
In muribus plane, neque in volucribus sum.

Quales fraudulēter ἀμφοτερίζοντας, neutri parti in ciuili discordia adhærētes, lex Solonis (vt in eius vita tradit Plutarchus) ab omnibus publicis muneribus remouit, quod quidem non ideo factum est, quod

quod pacis & tranquillitatis necessario tempore studiosi improbarentur: sed potius vt hac ratione A
facilius ac commodius ciues tam in concordia retinerentur, quam disiuncti rursum ad illam rectius
perducerētur. Conuenit etiam hieroglyphicon illud versutis illis qui in negotio pietatis duabus sellis
sedent, vt prouerbio fertur, & foro atque tempori seruiunt, ita vt tandem inter grauissima suspiria
desperabundi misere pereant, in tenebris & mortis caligine constituti, gloriæ hominum studiosi, lucifugæ, Christi hostes capitales, atque salutis æternæ obliti. De quibus pridem dictum est, Ioann. 3.19. Hæc est condemnatio, quod lux venit in mundum, sed dilexerunt homines potius tenebras quā lucem: quia mala sunt eorum opera.

FRAVS *oppressa.*

CERVVM dicunt nominari ἔλαφον, quasi ἔλοφον, διὰ τὸ ἕλκειν τοὺς ὄφεις, quod attrahat serpentes: vel ἀπὸ τοῦ ἐλαύνειν τοὺς ὄφεις, quod serpentes abigat. Plinius narium spiritu dicit extrahere renitentes, quod Ælianus quoque asserit, addens eos etiam à ceruis deuorari. Idem Lucretius refert lib. 6. Nec aliter Nicander in theriacis, & D. Basilius Magnus in Hexaemero. Ac secundum Oppianum 2. Cynaget. & 2 halieut. & alios, cerui & serpentes mutuo odio tantopere flagrant, vt etiam cornu ceruinum, teste Dioscoride, Apollonij Scholiaste, lib. 2. & Æliano, suo suffitu abigat serpentes. B
Hieroglyphica nota est docens fraudem nullis latebris esse tutam & versipelles homines ad prauos simulatores pessime sibiipsis consulere, qui tametsi aliquantisper tanquam in antris suis & cæcis recessibus latitent, nihilominus tamen vi ac potentia veritatis inde tandem extrahuntur, atque ab illa opprimuntur. Sic Peregrinus apud Gellium lib. 12. cap. 9 dicebat eos errare qui spe & fiducia latendi peccant, cum nulla sit perpetua peccati latebra, eorumque falsæ imaginationi Sophoclis versus apponebat,

Πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδέν. ὡς ἅπανθ᾽ ὁρῶν	*Nihil occulta ad hæc quando cuncta tuens,*
Καὶ πάντ᾽ ἀκούων, πάντ᾽ ἀναπτύσσει χρόνος.	*Et cuncta audiens, omnia reuelabit dies.*

Isti vero ne temporum interuallo sibi fucum faciant meminerint se ceruum in corde gestare, qui ex antris prauæ peccatisque obduratæ conscientiæ serpentes extrahat, in iudicium illis, qui nouos serpentes & scelera atrocibus delictis quotidie cumulant.

Scelus occulisse proprium immensus labor,	*Patres, at ipsum non potes te fallere:* C
Idemque inanis irritusque quidlibet	*Nam se latere nullus vnquam visus est.*

Vno verbo pius sibi serpens & ceruus, dici potest; Impius vero tot serpentibus scatet, vt etiamsi conscientia nonnunquam reclamet, tamen à seipso tandem conficitur, cumque scelus vlciscitur suum. At

Dispereat fraus ficta dolis candorque triumphet:
Tandem illa opprimitur, ceu latebris coluber.

Posset quoque particulatim magistratus & princeps aliquis scelerum vindex iustissimus & improborum hostis acerrimus ad horum terrorem eiusmodi vti hieroglyphico. De principe & magistratu loquimur qui sit secundum Euripidem in Stobæi collectaneis,

Τοῖς μὲν δικαίοις ἔνδικος· τοῖς δ᾽ οὐ κακοῖς	*Iustis quid. in æquus & iustus: malis vero*
Πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.	*Omnium maximus hostis in terra.*

FRVGALITAS. D

ΦΩΛΙΣ piscis Hesychio & Varino dictus, ἀπὸ τοῦ φωλεῖν nomen accepit, quod intra suum mucum, veluti pholeum quemdam, id est, latibulum se contineat, quod ex Aristot. 9. hist. 37 palam est. Pierius subdubitat, an non idem hic piscis sit cum Tinca Ausonij, sed caussam cum dubitationis non habere apparet, cum proculdubio diuersi sint. Cæterum idē Pierius lib. 30. scribit, Ægyptios hominem, iis quæ sudore proprio compararit fructem, indicaturos, pholim, piscem pinxisse. Eam enim mucorem, quē ipsa emittat, ad altam crassitiem sibi obducere, vt tota visco delibuta videatur, eoque pro nutrimento vti. Partis igitur bonis & facultatibus modeste nos vti hic piscis admonet. In quam rem sunt tot præcepta Horat. imprimis 1. Sat. 12. Sat. 3 2. Ep. 2. Hæc si quis respiciat, facile discet, ad vitæ vsum necessarium homini frugi & sorte sua contento nihil deesse posse. Quo pertinent Euripidis ver-

A dis versus à Chrysippo philosopho toties vsurpati, teste Gellio 7. Noct. 16. quibus Cereris munus & aquæ poculum mortalibus ait sufficere, quorumque nulla vnquam sit saties: In cæteris autem epulis versari lusum, vt exemplis è Varrone petitis hoc Gellius illustrat. Certe enim, vt eximie Horatius cecinit 3. Od. 16.

Bene est cui Deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

Pulchre etiam Chrysost. ὁ μὴ δεόμενος τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ νομίζων εἶναι, πάντων ἐστὶν εὐπορώτατος: *Non indigens alienis, sed sua sorte gaudens, omnium est ditissimus.*

Nobis nostra satis, alienæ haud indiga curæ;
Et superûm nectar negligo & ambrosiam.

VEL vt sorte sua gaudentis verba vsurpemus, quæ ad pium virum pertinent: Est (inquit) quæstus magnus pietas cum animo sorte sua contento. Audi rationem. Nihil enim intulimus in mundum, nec efferre quicquam possumus. Sed habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti B erimus. Vide reliqua 1. Timoth. 6 9.10.

GARRVLITAS *coercenda.*

DE gruum volatu, Cicero lib. 2. de natura deorum ex Aristotele (qui lib. 9. hist. Animalium illas ab vltimis Scytharum campis & Troglodytica regione aduenire, memoriæ prodidit) eleganter hæc exponit: Grues, cum loca calidiora petentes maria transmittant, trianguli formam efficiunt eius autem summo angulo aër ab iis aduersus pellitur, deinde sensim ab vtroque latere tamquam remis, ita pennis cursus auium leuatur. Basis autem anguli, quam efficiunt grues, tamquam è puppi ventis adiuuatur, eaque in tergo præuolantium colla & capita reponunt. Quod quia ipse dux facere non potest, nam non habet vbi nitatur, reuolat vt ipse quoque acquiescat. In eius locum succedit vna ex iis quæ acquieuerunt, eaque vicissitudo in omni cursu conseruatur. Hæc ille. Atque ex eo congruere, id est, conuenire inuicem, à gruibus dictum, quæ non se separant, siue cum volant, siue cum pascuntur, vt Festus habet Sed Ælianus insuper lib. 2. cap. 1. addit, vnamquamque gruem ante volatum lapidem deuorare. vt & vnde prandere possit habeat, & aduersus incursiones ventorum fir- C mamentum assequatur. Id tamen Albertus & alij improbant. Rectius itaque Plinius libro sæpe commemorato cap. 23. Certum est, inquit, Pontum transuolaturas, primum omnium angustas petere inter duo promontoria Criumetopum & Carambia, mox saburra stabiliri, cum medium transierint, abiici lapillos è pedibus cum contigerint continentem, & è gutture arenam: cui etiam Solinus astipulatur. Repræsentatur hoc hieroglyphico prudentia singularis, quæ apto & opportuno tempore ita verba & facta omnia moderatur, vt inde nihil detrimenti vlli accidere queat. Additur quoque VEL CVM PONDERE, ostendens sine labore, molestia ac vigilantia nihil laude dignum effici posse.

Mira fides! Palamedis auis lapide obstruit ora;
Tu quoque ne noceat garrula lingua caue.

Sapientes Hebræi garrulitatem adagio eleganti perstrinxerunt: Qui multiplicat verba, multiplicat peccata. Et sapiens Gallicus in tetrastichis, idem expressit, inquiens,

Vel falsa sæpe, aut vana saltem dicere,
D *Hominem necesse est obloquentem plurima.*
Breuis loquela veritatis proxima est,
Vt fabularum inanium loquacitas.

GENEROSVS.

SENECA philosophus epist. 95. fortem & generosum virum sub equi Virgiliani, Georgic. lib. 3. hieroglyphico depictum asserit. Hæc autem Poëtarum princeps,

Continuo pecoris generosi pullus in aruis
Altius ingreditur, & mollia crura reponit.
Primus & ire viam & fluuios tentare minaces
Audet, & ignoto sese committere ponti,
Nec vanos horret strepitus: illi ardua ceruix,
Argutumque caput, breuis aluus, obesaque terga,
Luxuriatque toris animosum pectus.

Dum aliud agit Virgilius noster, inquit Stoicorum decus, describit virum fortem. ego certe non aliam imaginem magno viro dederim. Deinde perpetuum apud Stoicos fortis & generosi viri subiicit exemplum, addens: si mihi Cato exprimendus inter fragores bellorum ciuiliũ impauidos, & primus in-

mus incessens admotos iam exercitus alpibus, ciuilique se bello ferens obuium, non alium illi vul- A
tum assignauerim, non alium habitum: altius certe nemo ingredi potuit, quam qui simul contra Cæsarem Pompeiumque se sustulit, & aliis Cæsarianas opes, aliis Pompeianas fouentibus, vtrumque prouocauit ostenditque aliquas esse Reipublicæ partes. Nam parum est de Catone dicere, *Nec rauos horret strepitus.* quidni? cum veros vicinosque non horreat? Cum contra decem legiones & Gallica auxilia, & mixta barbarica arma ciuilibus, vocem liberam mittat, & Rempublicam hortetur, ne pro libertate decidat, sed omnia experiatur, honestius in seruitutem casura quam itura? Quantum in illo vigoris ac spiritus, quantum in publica trepidatione fiduciæ est? Scit se vnum esse, de cuius statu non agatur: non quæri an liber Cato, sed an inter liberos sit. Inde periculorum gladiorumque contemptus. Libet admirantem inuictam constantiam viri, inter publicas ruinas non labantis, dixere, *Luxuriatque toris animosum pectus.* Hæc ille.

GENEROSI, *fideles.*

FALCONES albi nobiliss. (vt testatur Sigismundus Baro ad herbestain, in descriptione Moscouiæ) magnitudine eximii, quos Gyrofaliones alij appellant, in illius prouinciæ asperis ac inacces- B
sis rupibus inueniuntur, quos incolæ ad cygni, gruis, & aliarum auium aucupia vsurpare solent. Paulus Iouius similiter in libello de legatione Moscouitica scribit, apud Iungros & Vgolicos in altiss. montibus capi falcones præstantiss. quorum quidam sint candidi guttatis pennis, & herodios vocat, quanquam Aristoteles hoc nomen potius Adeis attribuerit. Horũ singularem generositatem commemorat Olaus Magnus in historia Septentrionali, lib.19. cap.4. Nam sub auroræ tempus auem aliquam, quam per noctem ad calorem naturalem fouendum in istarum regionum frigoribus acerrimis tenuerat, rursum incolumem dimittere fertur. Hieronymus Ruscellus, qui hoc hieroglyphicon Nobili Anglo Richardo Seelleri assignat, de Phasiano dimisso loquitur, eoque hunc nobilem declarare voluisse scribit, se nihil prius neque antiquius habiturum, quam vt in omnibus dictis & factis integram fidem retineat, generisque sui nobilitatem sartam tectam conseruet, parcendo inferioribus, & erga omnes comitatẽ & benignitatem singularem vsurpando. Non aliter Claudianus quoque lib.2 cum Stilliconi clementiæ laudem tribuisset, adiũgit illi simul germanam sororem ipsam fidem. C

Huic diuæ germana fides eademque sororis   *Corde tuo delubra tenes.*

Et paulo post,

Hæc & amicitias longo post tempore firmat,   *Ingenium, paruæ strepitu nec vincula rixæ*
Mansuroque adamante ligat, nec mobile mutat   *Dissolui patitur.*

Nihil viro nobili, Principi, Regi, conuenientius, quam clementer & fideliter agere cum subditis.

Non necat accipiter, tenuit quem nocte volucrem:
Sic seruare fidem mens generosa solet.

GLORIA.

ÆLIANVS lib.8. de Animalibus, cap.2. scribit, Omnem canem venaticum, ex eo quod ceperit feram, non mediocri voluptate affici, & tanquam præmio, si venator ei permittat, ea capta vti: sin vero hoc illi denegatur, feram seruare integram, donec venator aduentarit, deque illa capta pro arbitrio statuerit. Quod si inciderit in aprum vel leporem iam mortuum, non attingere quidem, nec D
alienorum laborum se participem facere, ne quicquam quod ad ipsum haud pertineat, sibi vindicare velle videatur. Ex quo, inquit Ælianus, apparet φιλοτιμίας, id est, cupiditatis gloriæ non esse expertem. Non enim carnes, sed victoriam amare videtur. Plutarch. lib. De animalium solertia commemorat leporem, si se mortuum simulet, relinqui à cane, qui adstans & caudam mouens, quasi indicare vult, se non prædæ, sed victoriæ causa certasse. Vnde Ouidius,

Pugna suum finem, cum iacet hostis, habet.

Est autem gloria laudabilium factorum approbatio coniuncta cum iudicio recte sentientium: sicuti Ambitio, κενοδοξία vanam gloriam captat ex applausu imperitæ multitudinis, vel etiam aliorum obtrectationibus. Aristoteles 4. Ethic. τῆς ἀρετῆ (inquit) γὰρ ἆθλον ἡ τιμὴ, καὶ ἀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς, id est, *virtutis præmium est honor, & tribuitur bonis viris.* Vnde Romæ quoque, vt Liuius refert Decad.3. lib.7.

A lib. 7. bina templa inter se quasi contigua virtutis & honoris conspiciebantur, quorum in hoc nonnisi per illud aditus cuiquam pateret.

GLORIA *humana.*

MOMENTO transit gloria mundi: nam vt canit poeta,

Vita fugax, quam caussa leuis tua stamina rumpit?
Pulsa leui flatu, sic Anemona cadit.

Flos Adonidis apud poetas. Anemone vocari videtur, cuius plures sunt species, flores elegantes, sed caducos profert, phœniceos, purpureos, luteos & albos quoque. Alij florem Adonidis vocant quandam plantam, quam Herbarij Chamæmelum rubrum quoque appellant. Flos itaque Anemones, vt est pulcherrimus, sic leui ventorum impetu, aut solis calore languescit & decidit, eiusque semen pariter facile in pappos abit. Est typus vitæ humanæ breuis ac fragilis. Quidam referunt ad pulchritudinem sexus muliebris, qua sese nimium superbire, seseque efferre solent fœminæ: cum secundum Senecam in Octauia, florem decoris singuli carpant dies. Suntque noti versus ingeniosi poetæ:

B *Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos*
Fit minor, & spacio carpitur ipsa suo.

Alij habent, Gloria vento discutitur. Nam Anemone nunquam se aperit, secundum Plinium, lib. 25. capit. 23. Nisi vento spirante, vnde & nomen accipit, & facile rursum eodem vento flores & semina discutiuntur. Quod gloriæ vanæ & instabili, quæ non virtute solida nititur ac confirmatur, recte possumus accommodare.

GLORIA *mundana fugienda.*

D. Augustinus, epist. 119. hunc Scripturæ locum, *Stultus vt Luna mutatur*, ad Adamum eiusque posteros accommodans: Quis est ille stultus, inquit, qui tamquam Luna mutatur, nisi Adam, in quo omnes peccauerunt? Anima quippe humana recedens à Sole iustitiæ, ab illa scilicet interna contemplatione incommutabilis veritatis, omnes vires suas in terrena conuertit, & eo magis magisque obscuratur in interioribus ac superioribus suis. Sed cum redire cœperit ad illam incommutabilem sapientiam, quanto magis ei appropinquat affectu pietatis, tanto magis exterior homo corrum-
C pitur, sed interior renouatur de die in diem: omnisque lux illa ingenij, quæ ad inferiora vergebat, ad superiora conuertitur, & à terrenis quodammodo aufertur, vt magis magisque sæculo moriatur, & vita eius abscondatur cum Christo in Deo: mutatur ergo in deterius, ad exteriora progrediens, & in vita sua proijciens intima sua. Et hoc terræ, id est, ijs qui terrena sapiunt, melius videtur, cum laudatur peccator in desiderijs animæ suæ. Mutatur autem in melius, cum intentionem suam & gloriam à terrenis, quæ in hoc sæculo apparent, paulatim aduertit & ad superiora ab inferioribus conuertit. Et hoc terræ, id est, ijs qui terrena sapiunt, deterius videtur. Idem alibi locum Iobi exponens, si præcepit Lunæ, non lucet: forte, inquit, rationalis animæ natura figurate hic insinuatur, cui sol intelligibilis est lumen illud verum, quod illuminat omnem hominem. Et quoniam tanto magis Luna lucet terrenis aspectibus, quanto magis recedit à Sole; cum autem appropinquat Soli, interimitur terris: intelligamus animæ diuinitus præcipi, vt superata natiuitate terrena atque mortali, qua splendor eius apparet terreno sensu videntibus, appareat, propinquet & subiugetur sapientiæ: quo eius luce secretissima exultans, caueat facere iustitiam suam coram hominibus, vt videatur ab eis; sed cum gloria-
D tur, in Domino glorietur: quia & cum apparet hominibus, dono Creatoris apparet. Hinc illud Bilij, Anth. lib. 1.

Quo magis à Phœbo distat soror, hoc mage nobis
Fulget: at à supera lumine parte caret,
Cum vero fratri iuncta est, non lucida nobis
Illa quidem est: supero fulget ab orbe tamen,
Esse Deo quisquis cupit ergo fulgidus, ipsi
Hæreat, & mundi spernat inane decus.
Nam quo mortales quisquam est mage fulgidus inter,
Hoc minus est magno fulgidus ille Deo.

GRATITVDO.

APVD veteres maximæ commendationis fuerunt equi Thessalici, quibus bouilli capitis notam incolæ inurebant, à qua dictos volunt Bucephalos, non quod capite bouis essent præditi: fuit autem κατ' ἐξοχὴν ita nominatus Alexandri Macedonis equus Thessalicus, qui nullum alium quam regem ipsum sessorem admittebat. Qui cum in prælio, quo Alexander Porum Indiæ regem vicit, fuisset interfectus, accepti beneficij memor Macedo princeps, ad Hydaspim Indiæ fluuium, vrbem Bucephalam ab equo suo sic denominatam condi iussit: teste Stephano de vrbibus, & Plin. lib. 6. c. 20. Beneficiorum memoriam nullo pacto senescere sinamus: & gratitudinem quandoque non solum ad homines, sed & ad animalia de nobis bene merita extendamus. A

Plutarchus lib. de animalium industria scribit Trochilum auem ex earum genere, quæ circa lacus & fluuios versantur, Crocodilum custodire, non proprio victu, sed eius reliquijs enutritam. Cum enim sentit Ichneumonem luto, sicut athletæ puluere solent, oppletum crocodilo dormienti insidiari, vociferans & tundens rostro hunc excitat. Crocodilus vicissim ita se huic cicurem præbet, vt eum aperto ore intromittat, gaudeatque eo tenues carnium particulas, quæ dentibus suis inhæserant, rostro sensim legente & deradente auferre, ac vbi iam os claudere vult, leniter mandibulam inclinans id significet, neque etiam prius demittat, quam trochilum euolasse senserit. Est hoc insigne exemplum gratitudinis, &, teste Xenophonte, ἀγαθοὶ μεγάλα ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν εἰώθασι. Id est, *Boni pro paruis magna beneficia conferre solent*. Ac Cicero in orat. pro Cn. Plancio summopere hanc virtutem pluribus verbis commendans: Hæc, inquit, est mater omnium virtutum reliquarum. Paulo post: Equidem nihil tam proprium hominis esse existimo, quam non modo beneficio sed etiam beneuolentiæ significatione alligari: nihil tam inhumanum, tam immane, tam sæuum, quam committere, vt beneficio non dicam indignus, sed victus esse videare. B

Vel trochili meritis Crocodili gratia constat,
Præclare meritis tu quoque redde vicem.

GVLOSVS.

NESCIT gula modum. In Lituania & Moscouia voracissimum est animal, inquit Matthias Michouius lib. 2. Sarmatiæ Europeæ, magnitudine canis facie felis, colore nigro. Olaus Magnus, Septemtr. hist. lib. 18. tribuit illi colorem mustelinum, nigricantes, nitentem in pilis longis, nec adeo mollibus, crura breuia, caudam vulpis, breuiorem tamen. Cadaueribus vescitur, quibus ita repletur, vt tympani instar distendatur, atque vi per duas arbores proximas ingreditur, & ita ventrem exonerat. Sic extenuatum, ad cadauer properat & rursus impletur. Multis Rosomaca, Scaligero in exercitationibus contra Cardanum vultur quadrupes dictum. Forsitan natura tam insatiabile animal in illis regionibus produxit, vt homines simili voracitate laborantes redarguat. Fugiamus & nos ingluuiem, quam multi hodie sectantur, C

Quibus in solo viuendi caussa palato est.

Ac diligenter obseruemus Socratis præceptum, edendum & bibendum, vt viuamus: non autem viuendum vt ventri inseruiamus, & theogasteres dicamur, quemadmodum de sese apud Euripidem gloriatur Cyclops. Ac noti sunt Horatij lib. 2. Satyr. 2. versus elegantissimi, D

——— *Quin corpus onustum*
Hesternis vitiis, animum quoque prægrauat vna,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.

Seruator noster Luc. 21. cap. grauiter suos monuit, dicens: Cauete ne corda vestra grauentur crapula & ebrietate.

HOMINES *infirmi.*

INFIRMITATEM hominum Scriptura sancta locustarum hieroglyphico pingit, Numer. 13. v. 34. & Esai. 40. v. 22. priore loco de exilitate staturæ & membrorum in corpore humano, posteriore de hominis nihilitate verba faciens. Exploratores enim referunt longe minorem esse proportionem Israelitarum ad immania Gigantum corpora; & Esaias quoscumque homines, si cum Deo conferan-

A conferantur, quam locustæ corpusculum ad maximam viri staturam. 2. Alijs locis, nempe Iob.39.23. & Psal.109.23. nimia timiditas eadem imagine adumbratur. Nam locustæ cum alias, tum vero imprimis fœnisecij tempore, graminis arescentis strepitu vel quocumque alio sono territæ, in fugam conijciuntur. Et quibusdam κατ' ἀντίφρασιν locustæ, quasi loco stare nescientes, dicuntur: & Gallis sauterelles, quod indesinenter subsiliant.

HOMINIS *status absolutissimus.*

ITA se res habet in homine, vt in Republica, in qua cum mali melioribus imperant, metuendum est, ne idem fiat quod naui, amoto perito nauarcho, & in eius locum substituto rei nauticæ ignaro, accidere solet. Quid enim hic aliud fieri potest, quam vt orta tempestate, & nauis submergatur, & pereant quæ in naui sunt. Hoc est quod grauissime admonet Theognis: cum baiuli bonis imperant, metuendum est ne nauem fluctus absorbeat. Status igitur hominis absolutissimus in eo videtur positus, vt anima imperet, & corpus animæ imperio subsit: deinde vt animæ facultates suum quæque tueantur ordinem: vt ita sit anima sana in corpore sano.

B

HOMO *homini lupus.*

PLINIVS scribit procem. in lib.7. non sæuire pisces, nisi in diuersum à se genus. Id cum ex Aristot. 9.hist.1. falsi conuincitur, tum ex Polyb.lib.15. Horapollo etiam ait, pisces non parcere suo generi. vnde piscem rei abominandæ fuisse symbolum Ægyptijs, Cl. Alex.5. στρωμ. & Plutarchus lib. de Iside ostendunt: & sacerdotes Ægyptios eius esu & vsu in sacrificijs abstinuisse, idem Plutarch. auctor est 8. Symp. q. 8. Lucium certe sui etiam generis minusculos & persequi & vorare, docet experientia: Et Scaliger in exerc. ad Cardan. se integrum Luciolum in Lucij ventre vidisse affirmat. Hieroglyphicon est hominum in alios homines, etiam sanguine alijsve necessitudinibus sibi iunctos crudeliter sæuientium, cum tamen, vt est in prouerbio, *Lupus non voret lupum.* Verissime B. Ambrosius: Auaritiæ, inquit, potentiorum subiecti vbique inferiores sunt. Quo quisque infirmior, eo prædæ magis patet. Minor esca maioris est. Rursus ipse maior à validiore inuaditur, & fit esca alterius prædator alieni. Nam vt Ouidius 1. Met. cecinit:

C

Viuitur ex rapto: non hospes ab hospite tutus, &c.

At ne putent isti truces, quibus miseros conculcare & consumere iocus est, semper hoc ipsis impune fore. Nam, vt breuiter, sed vere Seneca, Thyeste:

Omne sub regno grauiore regnum est.

Consentit & alter Seneca grauissima me hercle sententia: Quod regnum est, cui non parata sit ruina, & proculcatio, & dominus, & carnifex? Nec magnis ista interuallis diuisa: sed horæ momentum interest inter solium & aliena genua.

Lucius in proprium vt sua viscera congerit aluum,
Sic ipsi sese conficiunt homines.

HOMO *regenitus.*

PIORVM nullus est, qui carnis & Spiritus pugnam molestissimam in seipso non experiatur, ac sæpenumero deploret S. Paulus certe tristes ob eam causam plerisque locis querelas edit. Gregorius Nazianz. in poeticis opusculis, præcep. ad virg. carnem appellat Remoram, quod, vt Remora nauium

D cursum sistit, ita caro animam ad vitam æternam omni studio ac diligentia tendentem, pro viribus remorari atque inhibere soleat. Vox autem Spiritus designat creatam qualitatem seu sanctitatem à Spiritu sancto in hominis mente, voluntate, corde, atque affecta progenitum: Caro autem denotat naturæ ingeneratam corruptionem, prauitatem & inclinationem mentis, voluntatis, cordis, seu affectuum ad ea, quæ sanctæ Dei legi repugnant. Hi duo hostes in homine non sunt disclusi seiunctis locis, ac si caro in alia parte & facultate animæ, spiritus vero in alia resideret. Vtraque pars confligens per omnes animæ vires de facultate diffusa & coniuncta est. Altera pars mentis non est Spiritus, altera existente carne. Sed tota mens partim caro est; partim spiritus; tota voluntas hominis partim caro, partim spiritus est. Spiritus & Caro, hoc est, gratia & corruptio, non loco, sed ratione distinguuntur. Quidā conflictum illum perpetuum inter carnem & spiritum in homine regenito Goliath.

Philisthæi gigantis & Dauidis adolescenti pusillæ staturæ hieroglyphico depinxerunt. Alij Centauro assimilarunt. Nonnulli hominem Tragelaphum appellarunt. Et D. Augustinus hoc animal, qua parte ceruus est, mentem significare ait, legi Dei secundum hominem interiorem seruientem: qua autem parte hircus est, videt alteram legem repugnantem legi mentis suæ, atque captiuitantem eum legi peccati. Id autem dicere videtur D. Augustinus quia ceruus mira pedum leuitate præditus est; hircus autem ad libidinem pronus est, ingratique odoris. At vero impij Seueriani, vt refert Epiphanius hæres. 45. hominem partim Dei esse, partim diaboli contendebant: Dei nimirum ab vmbilico sursum, diaboli autem ab inferioribus partibus. A

HONOS *alit artes.*

CANCRORVM genus, inquit Arist. 4. histor. animal. multiplex est, nec facile enumerandum. Conueniunt autem in hoc omnes, quod vniuersis sit pars dura & testacea foris pro cute, mollis & carnea intus, supina corporis planiora & tabellata magis, quibus & oua deponunt, quando pariunt. De his etiam Plin. lib. 9. cap. 31. Omnia eius generis hyeme læduntur, autumno & vere pinguescunt, ac plenilunio magis, quia nocte sidus tepido fulgore mitificat. P. Bellonius scribit, eos plena luna vberiores, silente flaccidos fieri. Quod ex Cicerone 1. de diuinat. habet, qui generaliter ait, ostreis & conchylijs omnibus contingere, vt cum Luna crescant pariter pariterque decrescant. Sed & Lucilij illud apud Gell. lib. 20. c. 7. notum est: *Luna alit ostrea, & implet echinos.* Sed hoc quidem symbolum, quamuis quidam ad suos potissimum amores applicuerunt, indicantes se ad vultum fœminæ adamatæ vel crescere, vel decrescere, rectius tamen, & ἠθικωτέρως nos ad Principum & magnatum erga suos ministros gratiam, vel contra neglectum ac contemptum referre poterimus. Quin & ad litteratos, doctos & ingeniosos viros accommodare, quorum vigor & incrementum, sicuti è contra miseriæ & squalor fere in manu sunt potentum, secundum vsitatiss. versiculum: B

Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones.

In quam rem sane est memorabilis Plutarchi in Orat. 2. de fortuna & virtute Alexandri sententia, ita latine reddita: Vt enim frugum copiam bona temperies & tenuitas aeris gignit, ita artium & bonorum ingeniorum incrementa, benignitas, honor, & humanitas regis efficit: & contra principum inuidia, sordes aut studium contendendi omnia ista extinguit & perdit. Honos equidem alit artes: sed & vnusquisque Principum minister hieroglyphicon illud sibi applicans fortasse dicere possit, C

Crescente adcresco Luna decresco minuta.
Aulæ num melius pingitur effigies?

HOSTIS *nullus spernendus.*

ARIES, qui adolescentem, à quo sæpe prouocatus est, nonnunquam impetu facto prosternit, hieroglyphicon censetur illius viri, qui à potentiore non leui affectus iniuria, fert quidem ad certum tempus patienter se contemni, interea tamen occasionem obseruans, vt se tandem quoque virum ostendat, & aduersarium deijciat. Nam vt ait Publius:

Furor fit læsa sæpius patientia.

Est autem hoc desumptum ex tragœdia Accij antiqui poetæ Bruto, cuius versus exponit Cicer. lib. 1. de Diuinat. quibus introducitur Tarquinius, somnium quoddam recitans, vbi inquit, D

Visus est in somnis pastor ad me appellare,
Duos consanguineos arietes inde eligi:
Pecus lanigerum eximia pulchritudine,
Præclarioremq́ alterum immolare me;
Deinde eius germanum cornibus conniti in
In me arietare, eoq́ ictu me ad casum dari.

Vbi additur, à coniectoribus somniorum hanc interpretationem esse factam de Bruto illum expulsuro Roma:

Proin vide, ne quem tu hebetem deputes æque ac pecus,
Is sapientia munitum pectus egregie gerat,
Teque regno expellat.

Ideo docti non adolescentem prostratum, sed sceptrum in corona ab ariete in terram deiectum pingunt, cum symbolo minaci, Nunc noscito vires, & distícho,

Hostem

A *Hostem quid spernis? quamuis abiectior ille,*
Sæpe irritatus maxima damna dedit.

Nota autem est historia de L. Tarquinij Superbi filio, Lucretiæ vim inferente, quomodo Brutus, antea se stolidum esse simulans, patrem vna cum filijs, ob tam nefandum facinus, regno exuerit. Liuius lib. 1. Decad. 1. Nullum itaque hostem, quantumuis infirmum, imbellem, & despectum esse contemnendum admonemur, cum

Sæpe aquilam ad pœnas vel Scarabæus agit.

Pausanias in Arcadicis recte ait, vilioribus & abiectioribus plerumque rebus vim eam Deus indidit, vt ea superarent, quæ maximæ essent inter homines existimationis, quo in loco plura huius rei exempla commemorat. His nostri sæculi historiæ refertæ sunt. Ex antiquissimis, Goliathe Philistæo prætermisso, Maximinus (referente Capitolino) Romanus Imp. vir omnium robustissimus, & molis giganteæ, quem immortalem se prope crederet, ob magnitudinem corporis sui virtutisque, nimus quidam in theatro præsente illo dicitur versus Græcos dixisse, quorum hæc erat sententia;

B *Qui ab vno non potest occidi, à multis occiditur.*
Elephas grandis est, & occiditur.
Leo fortis est, & occiditur.
Tigris fortis est, & occiditur.
Caue multos, si singulos non times.

Tandem ille cum filio in tentorio quiescens à prælio, à militibus interfectus est medio die: filius item.

Caprificus teste epigrammatario poeta, lib. 10. epig. 2. marmora findit. Ficus syluestris quædam species est, cuius fructus ad maturitatem nunquam peruenit. Theophrasto ἐρινεὸς; Plinio Caprificus, fructus ὄλυνθοι, & (vt Dioscorides) ἐρινεοί.

Quamuis dura tamen Caprificus marmora findit.
Contemnas hostem, si sapis, ipse caue.

Videant Principes ne ex nimia ira in suos ministros & subditos aliquid præter rationem statuant, ac in ipsos plus æquo duriores postea omnis iniuria redundet: sicuti Carolo Burgundiæ duci accidit, qui C in prælij momento desertus à Campobasso comite, cui colaphum inflixerat, perijt. Campobassus vero alias partes sequutus in vexillo suo postea gestauit Caprificum marmoreum quoddam antiquum sua vi innata per medium findentem, sequutus Martialis dictum,

Marmora Messalæ findit Caprificus, &c.

HVMILITAS.

PRIMI gratissimi flosculi vernales Violæ, hinc inde humi serpentes, & in locis humilibus ad radices montium libenter crescentes, odore suaui ac benecolenti ab omnibus expetuntur: contra, montes etiam altissimi sæpe ob asperitatem & altitudinem plane remanent Steriles, paruumque vsum præbent hominibus. Vnde S. Petrus cap. 5. epist. 1. humilitatem animi vobis infixam habete, inquit: propterea quod Deus superbis resistit, humilibus vero dat gratiam. Et D. Chrysostomus in epist. 1. ad Corinth. 1. eleganter scripsit, οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν ποιεῖ τὸν χριστιανὸν, ὡς ταπεινοφροσύνη: *nihil ita Christianum admirabilem efficit, ac humilitas.* Quod etiam Chilon Lacedæmonius vidit, qui interrogatus D quid in cœlo Deus ageret, Alta (inquit) deprimit, & humilia extollit. Vel vt Herodotus loquitur, ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα κολούει. Quod insuper poeta Lyricus cecinit, ex Hesiodo lib. 1. oper. & Xenoph. lib. 5. rerum Græcarum.

—— Valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens.

Et alibi:

Vim temperatam dij quoque prouehunt
In maius: ij dum odere vires
Omne nefas animo mouentes.

 Vt fre-

Vt frequenter Scriptura S. sæpissime etiam rerum vicissitudines innumeræ illud verissimum esse pro- A
bant, Superbis Deus resistit, humilibus vero dat gratiam.

Altæ cadunt vitiis, virtutibus insima surgunt:
Hoc te mons sterilis, vallis amœna monet.

Et Hesiodus de Deo loquens lib. I. Oper. præclare canit,

ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει,
ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει. Id est,
Facile enim extollit, (Deus) facile vero elatum deprimit:
Facile insignem minuit, & obscurum auget.

Arborem, vt sursum crescat profundas subtus radices agere oportet. Qui in humilitatis radice fixum animum non habet, in ruinam suam extollitur, *Augustinus.*

HYPOCRITA.

CROCODILVS quadrupes ad Nilum malum, vt Plinius loquitur, tanto hiatu est, vt integram B buculam possit excipere. Non igitur mirum si homines quoque deuoret. Sed hoc cum facit plorare scribitur, de quo videatur Adag. *Crocodili lachrymæ.* Verum, vt rarus ita memorabilis est de hac re locus apud Photium in Eclogis, Asterij Amaseæ Episcopi: τοὺς νειλώους κροκοδείλους μιμεῖσθε, οὓς φασι ταῖς κεφαλαῖς ἐπιθρηνεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἔφαγον, καὶ δακρύειν ἐπὶ τοῖς λειψάνοις τῶν φόνων: οὐ μετάνοιαν τῶν γεγενημένων λαμβάνοντας, ἀλλὰ τὸ ἄσαρκον τῆς κεφαλῆς (ἐμοὶ δοκεῖν) ὀδυρομένους, ὡς εἰς βρῶσιν οὐκ ἐπιτήδειον. *Niloticorum Crocodilorum imitatores estis, quos fama est deflere hominum capita, postquam eos deuorarunt, & illacrymari cæsorum reliquiis: non quod pœnitentia facti aliqua afficantur: sed quod ita doleant (quantum mihi videtur) ob capitis macilentiam, quasi quod ad vescendum minime sit idoneum.* Vsus autem fuit hoc hieroglyphico Sigismundus Gonzaga Cardinalis, postquam euecto sua quoque opera ad Pontificatum Leone x. eius postea ipsum pœnituit, cum adiectione Prouerb. CROCODYLI LACRYMÆ, teste Iouio. Tales fuerunt Bassiani Imp. lacrymæ, quas ficta pietate semper promere solitus est, vt Æl. Spartianus refert, quoties aut mentio incideret, aut imagines conspiceret Getæ fratris qui tamen C eius iussu fuerat interfectus. Talem etiam describit pessimam illam nouercam Demænetam Heliodorus in Æth. eiulantem nimirum super Cnemone priuigno, quem tamen ipsa suis calumnijs ibat perditum. Tales sunt etiam nostro tempore hei nimis multi, qui licet ex intimo corde lætentur miserijs nostris ficto tamen vultu & sermone, dolore se mutuo affici simulant.

Non equidem ambigui dictis mihi fidere amici
Certum est, vt lacrymis nec Crocodile tuis.

HIEROGLYPHICORVM COLLECTANEA, EX VETERIBVS ET NEOTERICIS DESCRIPTA, D

LIBER QVARTVS.

IGNAVVS.

ASELLI piscis species est, qui Germanis Stockfisch dicitur, à trunco videlicet, cui aridus & induratus tundendus imponitur. Riget enim tanta ariditate, vt nisi præmaceratus aqua, & insigniter contusus, coqui nequeat. Alius piscis est Salpa, licet & is, sed recens, ferulæ ictibus præmolliatur, vt ex Plin. discimus. Erasmus à re ipsa fustuarium piscem hunc appellauit: sed à trunco potius eum sic nominari, notauit Georgius Fabricius. Congruit in homines stupidos, insulsos & bardos, quos frustra obsequio aut rectis præceptis emendes, sed

A des, sed plagis & verberibus adigere necesse habeas, vt faciant officium. Quo etiam adagium pertinet: *Phryx plagis emendatur.* Quod salse Cicero adducit pro L. Flacco in testes Asiaticos: Asia vestra constat ex Phrygia, Mysia, Caria, Lydia. Vtrum igitur nostrum, aut vestrum est hoc Prouerbium: *Phrygem plagis fieri solere meliorem?* Quod & apud Suidam similiter extat:

φρὺξ ἀνὴρ πληγεὶς ἀμείνων καὶ διακονέστερος:

Verberatus Phryx melior & obsequens erit magis.

Seruos sane natura etiam quosdam esse, Aristoteles in Politicis disputat; & quidam ingenio adeo sunt duro, vt nisi seuere coerceantur frugi esse nequeant. Sed & hic tamen modus tenendus est. Nam & M. Varro seruos quoque verbis potius, quam verberibus castigari putat oportere: Et rescripto D. Antonini nimia dominorum asperitas in seruos adeo punitur, vt cogantur eos bonis cōditionibus vendere. Expedit enim, vt Iustinianus Imp. ait in Instit. Reip. ne sua re quis male vtatur. Sed modica castigatio seruorum legibus permittitur, vt & propinquorum, tit. C. de emend. seru. & propinq.

Durus asellus amat fustes & verbera, numquid

B *Sic piger attrahitur verbere ad officium.*

De asino quadrupede, ignaui hieroglyphico, id dici potest, quod etiam occurrit apud Salomonem, Prouerb. 26. 3. flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium. Item Ecclesiastici cap. 33. v. 25. Cibaria, virga, & onus asino: panis, disciplina, & opus seruo.

Ignaui hieroglyphicon varijs librorum Salomonicorum locis depictum extat. Eccles. capit. 4. v. 5. Stultus, inquit, complicat manus suas. Liuius Decad. 1. lib. 7. Sext. Tullius C. Sulpitium Dictatorem his verbis alloquitur, de nobis ita desperasti, vt te mancorum ac debilium ducem esse iudicares. Quid enim aliud esse caussæ credamus, cur veteranus dux fortissimus bello compressis, quod aiunt manibus sedeas? Et apud Lucanum, lib. 2.

Compressas tenuisse manus.

Græcis ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχειν. Prouerb. 6. cap. 10. v. Ignaue, quousque cubabis? quando surges ex somno tuo? paululum somnorum, paululum dormitationum, paululum complicationis manuum ad cubandum. Siue dormiat, siue vigilet ignauus, perinde est, nec præstantiore hieroglyphico inertiam C repræsentare possis. Vide reliqua in Pigri hieroglyphico.

IGNORANTIA.

DE Talpa ex Aristotele in hist. animal. lib. 1. cap. 9. & lib. 4. cap. 8. hæc Plinius eius hac in re interpres lib. 9. cap. 37. commemorat. Quadrupedum talpis visus non est, oculorum effigies inest, si quis prætensam detrahit membranam: atque non leuia etiam rudimenta pupillæ & albi circuli apparere in illis sciunt qui diligenter per anatomen inspexerunt. Et secundum eundem Plinium, quauis semper in terra defossa viuat, liquidius audit obruta terra tam denso elemento. Oppianus lib. 3. Cynæget. vocat αὐτόχθονα φῦλα, quod ex terra & pluuia gigni credantur, & prouerbium ex Suida extat, ἀσπάλακος τυφλότερος, i. Talpa cœcior. ἱερογλυφικὸν est ignorantiæ, & cœcitatis, teste Horapolline, lib. 2. c. 63. & Hesychio. Ignorantia autem seu spiritualis cœcitas apprime formidabilis est.

Heu! mortale genus, ceu talpæ, lumine captum,

Cœlesti donec restituatur ope.

D Socrates apud Platonem conqueritur, homines pauca scire, vel potius nihil. Ac notum est Aristotelis dictum de vespertilionibus, Metaphysic. lib. 2. cap. 1. Quemadmodum oculi vespertilionum sese habent ad meridianam lucem, sic mentis nostræ acies ad ea, quæ sui natura omnium manifestissima sunt. Similes extant multæ querelæ apud Pindarum, Lucretium, Persium, & alios. Quibus tamen approbari Scepticorum & Pyrrhoniorum ἀκαταληψίαν, id est, nullius rei veram & certam apprehensionem, minime est censendum: sed potius illis incitari debemus, vt eo accuratius veritati indagandæ & rerum caussarumque inuestigationi operam dare studeamus.

ILLECEBRÆ *peccati fugiendæ.*

SERPENTEM callidissimum esse omnium animalium, etiam S. pagina attestatur, vulgoque prisci credidere, vt ex Virgilij Ecl. 8. patet, quod rumpi possent carmine magico serpentes; idcirco ipsos, si præ-

ſi præſentirent, recantare, ſeu incantationem retorquere & exſoluere, vt ex Plinio, ſecundum Adr. Turnebi lectionem, licet colligere. Et veteres Ægyptios hominem refractarium & inobedientem hoc hieroglyphico denotaſſe ſcribit Pierius. Certe Pſal. 58. mentionem facit ſurdæ aſpidis: quæ ſcilicet aurem vtramque obturet ad vocem incantatoris: alteram nempe in terram defigendo, alteram caudæ ſuæ acumine occludendo, vt teſtes ſunt ad eum locum Arnobius, Hieronymus, Auguſtinus, Caſſiodorus, & alij. Ieremiæ etiam 8. minatur Deus populo Iſraelitico ſerpentes, qui incantari nequeant. Tangit etiam rem eandem Clem. Alexandr. στρωμ. lib. 7. & Epiphanius contra Ophitas. Verum vt dextre S. Scripturæ indicata ſimiliaque loca accipi debent, ne ſtabiliatur de vi verborum Magicorum ſuperſtitioſa opinio, & ita confirmentur magni illius ſerpentis pernicioſa ludibria: Sic nihil vetat, quominus adducamus quæ olim & vulgo, quamuis falſo, de ſerpentum aſtutia hac in parte iactata fuere, vtpote illis in rebus imitanda, quæ vſui nobis eſſe poſſunt ad euitanda exitioſa & turpia. Vnde & Chriſtus nos eſſe iubet prudentes vt ſerpentes: ſed adiecta ſalutari mentione columbinæ ſimplicitatis, qua vafrities ſerpentina refrænetur, vt B. Hieronymus in Oſeam innuit. Monentur igitur adoleſcentes potiſſimum, ſerpentis ita depicti more obturare aures ad quæuis obſcœna & noxia, ita vt nec in animum, nec in ſenſus admittant vllas voluptatum illecebras, ne earum vi, veluti voce Theſſala, miſere tandem diſrumpantur ac pereant. Principes etiam monet hoc hieroglyphicon, vt obturent aures aſſentatoribus & ſcurris, quorum opes illi ſæpius, quam hoſtes euerterunt, vt alibi hæc ex Q. Curtio, & ſimul plura in hanc rem adducta leguntur in his Collectaneis, B

Carminis inſidias ſerpens magici exit opertis
Auribus: illecebras ſic fuge, tutus eris.

ILLVSTRES *viri.*

INTER tot immenſi maris admiranda, non in poſtremis Miluus piſcis cenſendus eſt, quem Græcorum ἱέρακα, & Oppiani ἱρήκα eſſe contendunt Hipp. Saluianus Tiphernas, & Rondeletius. Is cum linguam, palatum, & reliquæ oris internas partes ſplendentes ac rubicundas habeat, tranquillis noctibus adeo relucet, vt ex ore ignem flammamque euomere, & eiaculari credi poſſit. Qua etiam de cauſſa à Plinio Lucerna dicitur, qui tamen à quibuſdam in eo erroris arguitur, quod vibratæ ex ore illius linguæ igneæ hunc ſplendorem tribuat, cum tamen eius palato adeo hæc affixa ſit, vt nullo pacto poſſit eam exerere. Sane autem neſcio, an non etiam Nazianzenus in ὑποθήκαις παρθένοις, hunc piſcem intellexerit, cum ait: C

Ἰχθὺς δ' ἔμπυρός ἐστι, ὃς οὐ πυρὶ δάμνατ' ἀπίστῳ
Ἔμπυρος, αἰθόμενος δὲ μέσης διαλάμπεται ἅλμης:
Piſcis vero eſt igneus, qui non domatur ab infido igne,
Igneus, ardens autem per medium mare refulget.

Verum vt inuentor huius hieroglyphici ad amorum forte ſuorum difficultates reſpexit: ita nos rectius & honeſtius tribuere poſſumus viro, cuius, vt Horatij verbis vtar,

Pudor & iuſtitiæ ſoror
Incorrupta, fides, nudaq́ veritas.

Quaſcumque etiam iniquioris fortunæ tenebras, & aduerſitatum cœcos fluctus, adde etiam malignorum hominum fuſcas calumnias ſplendore integritatis ſuæ adeo diſcutit ac diſpellit, D

Stellas exortus vti æthereus Sol,

vt Lucretius loquitur. Talis fuit in vita & morte magnus ille Socrates, lucidiſſimum virtutis & Conſtantiæ ſidus, quod nec aduerſæ ſortis triſtia nubila obſcurare, nec indignum tandem ſupplicium extinguere potuit, quin ad omnem poſteritatem æternum fulgeat. Talis nempe vere, ſecundum Ariſt. ἀτυχῶν μεγαλόψυχος, vt idem Horatius, cecinit,

Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis apparet.

Hieroglyphicon illud proprie pertinet ad conſtantes & inuictos Chriſti Martyres, quales fuere Stephanus, Laurentius, & innumeri alij.

IMITA-

A IMITATOR, LIBERTATIS *iactura.*

DE Psittaco Aristoteles lib. 8. cap. 12. de histor. Animal. hæc scribit: Omnes denique aues vncæ breui sunt collo & lingua lata, aptaque ad imitandum. Nam & Indica auis, cui nomen Psittaco, quam loqui aiunt, talis est, & loquacior cum vinum biberit redditur. Idem Solinus, Plinius, Apuleius, Ælianus, Isidorus, & alij plures affirmant. Versibus quoque Psittacum celebrarunt Oppianus, Ouidius, Statius, & inter recentiores Vespasianus Stroza, Eroticon 6. huius auis diuersa genera, quæ nostris temporibus sunt nota, describit Scaliger in exercitationibus contra Cardanum. Quod autem tam meditando quam loquendo mira præstet, inter alias plurimas historias, Zonaras Annal. lib. 3. in vita Basilij patris Leonis Philosophi, memorabilem admodum hanc exponit. Cum filius à patre propter quorumdam calumnias, quasi eius vitæ insidiaretur, in tetrum carcerem esset coniectus, accidit vt Imperator cum præcipuis regni Senatoribus splendidum conuiuium celebraret, Psittacus vero forte fortuna in eodem conclaui inclusus cauea voce flebili semper exclamauit; ô Leo, Leo. (quam vocem ab alijs, calamitatem illius iuuenis deplorantibus, audiuerat) Qua occasione arrepta pro filio
B apud patrem intercedentes deprecati sunt, & ipsum in gratiam reduxerunt. Indicatur autem hoc hieroglyphico cura ac diligentia imitandi alios, qui sua industria alioqui parum efficere possunt. Quapropter alibi ascribitur: ALIENO LOQVITVR ORE. Vel breuius: ORE ALIENO, quod conuenit cum vulgari prouerbio: Loquitur vt Psittacus. Alijs magis placet, esse notam libertatis à contrario sensu, quæ secundum Iurisconsultos, res est inæstimabilis, nullo auro comparanda, & optima omnium (vt vult Diogenes apud Laertium) inter homines: secundum vero Horatium, potior metallis: vnde addiderunt. *Arbitrium ditius auro.*

IMPIETAS.

COTVRNIX, quæ nunc etiam corrupte in Græcia ὀρτύκι nominatur, cum proprie sit ὄρτυξ, mare transuolando (quemadmodum Oppianus scribit) vt deprehendat superatum ne hoc illi sit necne, ternos lapillos in ore fert, eorumque vnumquemque per interualla dimittit, diligenterque obseruat, vtrumne in mare lapillus decidat, atque ideo vlterius volandum esse, an vero in terram, &
C iam tempus instare quiescendi. Idem Plinius quoque asserit. Quamuis vero huius contra Lunam proterua insultatio apud Horapollinem Oryci potius, quam coturnici à doctioribus attribuatur, cum tamen facilis lapsus sit vnius tantum literæ inter ὄρυγα & ὄρτυκα, Pierius Valerianus libro XXIV. Hieroglyphicorum potius huic aui quam illi quadrupedi conuenire, pluribus ostendit, ac perhibet ideo hanc auem impuram haberi, quod luna oriente inauspicatos clangores contra eam excitare soleat, cum manifestissimæ indignationis indicio. Quod quidem proprie est σκιαμαχεῖν, id est, cum vmbra pugnare & inaniter laborare, quod magnopere improbatur à Platone in Apologia Socratis, & 8. de legibus, sed multo adhuc vehementius tam hic quam alij detestantur τὸ θεομαχεῖν, quod est ipsi diuinæ potentiæ ac naturæ velle se opponere atque repugnare, dum quis secundum Homerum λ. β. conatur.

> ἄπρηκτον πόλεμον πολεμίζειν ἠδὲ μάχεσθαι.
> *Pugnam infrugiferam & inutile ducere bellum.*

Sic Gamaliel Actorum 5. monet reliquos collegas Synedrij, ne velint inueniri θεομάχοι. Et alij Pha-
D risæi S. Paulo caussam dicente coram Anania, Act. 23. pronunciant, μὴ θεομαχῶμεν, Ne bellum Deo gigantum more inferamus. Et talis ab Æschylo & Euripide describitur Capaneus Hipponi, & apud Virgilium Salmoneus Æoli filius: quorum similes vtinam nostro etiam sæculo non pauci reperirentur,

> *Impietas cælum probris superosque lacessens,*
> *Nulla dabit superis, maxima damna sibi.*

IMPIGER.

DIOSCORIDES Helicrysum nominat quoque Amaranthum, qui Græcis ita dicitur ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, quod numquam marcescat. Sed Plinius diuersam ab eo plantam, purpureo flore præditam ita vocare videtur, quam Itali, *fior velluto*, appellant, puellis ob colorem viridum & perennem ad

nem ad coronas texendas gratiss. præsertim hyberno tempore quo viridum suum colorem adhuc retinet. Fasciculum ex his floribus spicatis colligatum quidam copiarum militarium duces in vexillis gestarunt, vt hoc hieroglyphico innuerent, se in omnibus rebus, quæ ad suorum principum auctoritatem & vtilitatem conseruandam spectant, fortiter & constanter acturos, nullosq; labores vnquam superfugituros, sed sine intermissione animo præsenti, impigro, intrepido, prouinciam sibi demandatam administraturos, iuxta Virgilij dictum, A

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Annotat quoque Pierius, de Amarantho loquens, veteres illorum capitibus, qui valetudine integerrima viribusque ad extremum senectutis vegeti vixissent, solitos fuisse Amaranthinam corollam imponere, propter allatam supra rationem. Hinc Distichon illud,

Impauidum inuictumque animum signas, Amaranthe:
Et vegetis senibus grata corona tua est.

2. Alij duces belli Cytisum pro hieroglyphico in militaribus signis vsi sunt, quoniam hæc planta, teste Plinio, lib. 13. cap. 24. non æstuum, non frigorum, non grandinum aut niuis iniurias expauescit. Vt testarentur se pro Republica nullum laborem aut periculum detractaturos. In hunc sensum Seneca ad finem lib. 3. De ira, dum inter homines sumus, inquit, colamus humanitatem; non timori cuiquam, non periculo simus: detrimenta, iniurias, conuicia, vellicationes contemnamus, & magno animo breuia feramus incommoda. Dum respicimus (quod aiunt) versamusque nos, immortalitas aderit. At Liuius Decad. 1. lib. 4. grauiter, Labor (ait) & periculum impenditur, vnde honor speratur & emolumentum. Sic Virgilius Æneid. 1. B

O grauiora passi, dabit Deus his quoque finem.

Et Distichon appositum,

Non æstu Cytisus, non frigore, non niue læsus,
Spernere magnanimos omnia dura docet.

IMPROBITAS *inemendabilis.*

VATES sacer increpans Iudæos peruicaces, an mutabit Æthiops cutem suam? an, inquit, pardus suas maculas? etiam vos benefacere poteritis, malefacere edocti. Ierem. 13. v. 22. quasi diceret, Quemadmodum naturalis nigredo in albedinem non transit, nec panthera aut pardus versicolor puncturas pilorum retinet: qui fieri potest, vt vos peccatis assueti, bonis operibus vacare velitis? Nazianzenus in eundem sensum: C

Πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ' αἰθίοψ τὸ μέλαν. Id est,
Pardalis non deponit maculas, neque Aethiops nigrorem.

De vano circa improbitatis profligatæ correptionem labore, Latini dicunt Æthiopem lauas, id est, naturam transmutare nequicquam studes. Hanc si furca pellas, tamen vsque recurret. Alij vulpem excoria, vulpes remanebit. Sic impij, profani, vitijs & sceleribus pridem assuefacti nulla sapientia emendantur, nulla disciplina prauam mentem exuunt.

IMPROBITAS *sibi supplicium.*

BASILISCVM in rerum natura vnquam fuisse fabulosum plerique putant. Vnde Franciscum I. Reg. Gall. eius quidem vulgo recepta effigie vsum fuisse scribunt, sed cum dicto TV NOMINE TANTVM. Rem tamen non pauci affirmant, Nicander, Lucanus, Plinius, Solinus, Scaliger, & Mercurialis, qui in Imper. Maximiliani thesauris Basilisci cadauer se vidisse testatur. Basilisci etiam venenum tollunt Galenus, Aetius, & Erasistratus, auctore Dioscoride. De generatione Basilisci vulgi opinio fabulosa proculdubio, veluti Albertus Magnus demonstrat, vt canoræ de ea sint nugæ Leuini Lemnij. Afflatum eius omni animali exitialem tradunt. Quod cur adeo mirum sit, cum Thibiorum ad Pontum gentem adeo hominibus pestilentem esse ex Philarcho Plutarchus in Sympofiacis scribat, vt illorum obtutum, anhelitum, aut loquelam qui sustinuerint, tabescant paulatim ac pereant? Sed experimenti illius, vt basiliscum, si in speculo obiecto seipsum intuitus fuerit, interire viderit, quis auctor est? Et hoc tamen in ore omnium. Igitur tanto magis hieroglyphicum, vt allegat Anton. Ricciardus D

A ciardus in Comment. Symb. tribuens hanc inuentionem Ioan. Bapt. Pittono. Eodem enim modo homines exitiosi alijs, tandem malitia sua seipsos quoque conficiunt. Notus enim est versus:

οἷά τ' ἀνὴρ ῥέξῃ, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει.

Qualia quisque egit, tali quoque fine potitur.

Grauissime Seneca: sunt Dij immortales lenti quidem, sed certi vindices generis humani, & magna exempla in caput inuenientium regesserunt: vt iustissima patiendi vice, quod quisque alieno excogitauit supplicio, sæpe excipiat suo. Ægyptios hominem à calumniatoribus obiectum periculis Basilisci, etiam sine morsu extinguentis, pictura expressisse Pierius indicat.

Improbitas solet esse sibi iustissima merces.
Auctor es interitus sic Basilisce tui.

IMPROBI *vitandi.*

HICESIVS apud Athenæum lib. 7. ait, nomen Melanuri ideam quoque ipsius nobis proponere, vt ex caudæ nigra nota statim internoscatur ab alijs piscibus. Eundem cum Plauti optalmia, &
B Plin. oculata piscem esse, Rondelet. vult, & oculatam vertit Th. Gaza. Meminit eius Aristot. quoque Artemidor. 2. Onirocrit. Oppian. & Ouid. in Halieut. Isidorus item & alij. Huius autem nominatim esu & vsu Pythagoram suos vehementer prohibuisse apud Suid. & Diog. Laertium reperio, his verbis: παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε, μήτε ἐρυθῖνον ἐσθίειν, μήτε μελάνουρον, vt errasse videantur, qui ad sepiam referunt natum inde prouerb. Μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων. Quod minus etiam recte Marsilius Ficinus, vel quisquis primus fuit, generaliter vertit, eosque secutus Erasmus retinuit: *Ne gustes ex ijs, quibus nigra est cauda*, ac si Pythagoras non speciatim Melanurum piscem nominasset. Quamuis sciam Pythagoricos alias omnino a piscibus abstinuisse, cuius rei caussam reddit Athen. lib. 7. & Plutarch. in Sympos. Idem Plutarch. in fin. lib. περὶ παιδῶν ἀγ. Hoc etiam Symbolum explicat: non esse habendum commercium cum improbis, qui nigris ac infamibus sunt moribus. Quo sensu Antiphanes quoque à Melanuro & mugile abstinendum esse suasit. Tryphon autem Grammaticus Græcus inter ænigmatum exempla hoc commemorans, in hunc modum interpretatur: Ne mendacem sermonem protuleris. Mendacium enim ad extremum nigrescit & obscuratur. Sed & Horat. & Catullus, alijque
C homines malos nigros vocant. Vitanda igitur est improborum societas, ne & alteri cuidam Prouerb. quod ex Numenio & Eubulo Athenæus adfert, & tangit Suidas, locus sit: ἕπεται πέρκη μελανούρῳ, *Comitatur perca Melanurum*. Nam & hic piscis niger est, quod nomen eius similiter indicat.

In vita quisquis niger est, hunc disce cauere:
Nausea Pythagoræ ceu Melanurus erat.

IMPROBVS *tandem dat pœnas.*

EST omnibus nota fabula de coruo ac serpente. Nam coruus dormientem illum rapiens, cum tandem iam experrectus esset serpens, in gyrum sese conuertendo ita eum læsit, vt ex eo vulnere paulo post extingueretur. Alciatus Emblemate, *Iusta vltio*, ex græco quodam epigrammate idem de coruo & scorpio habet. Ælianus libro 7. capit. 11. De aquila & polypo tale quippiam commemorat, & addit exempla de Cambyse Cyri filio ex Herodot. lib. 3. & de Polycrate diripiendi auri caussa ad Orætem profecto & turpiter decepto. Et sunt noti versus Hesiodi,

D οἷ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων.
ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη. Id est,
Ipse sibi nocet ille alium, qui lædere quærit.
Consultum malum consultori pessima res est.

Ac vulgaris est Senarius ex Varrone & Agellio notus:

Malum consilium consultori pessimum est.

Ac sane memorabile admodum est, quod apud Suetonium legimus de L. Cæsaris, & apud Iul. Capitolinum de Gordiani interfectoribus, qui proprijs gladijs, quibus illos interemerant, vel seipsos confecerunt, vel ab alijs occisi sunt. Legitur quoque elogium: RAPTORI NOXIA PRÆDA SVA. Vel, INFAVSTA LVCRA: quod explicat inter alias multas sententia Antiphanis Poetæ veteris:

τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει A

μικρὰς, ἔπειτα δὲ ὕστερον λύπας μακρὰς. Id est,

Lucra male quæsita voluptates quidem pariunt

Breues, longam vero deinde tristitiam.

Et in tabellam Hieroglyphicam serpentis coruum hiantem pede arripientis Disticho lusit Poeta noster;

Iustitia pereat semper sic vindice, quisquis

Alterius vitæ struxerit insidias.

IMPRVDENS.

TABELLARIVS literas in perniciem suam scriptas perferens imprudentis seu parum cauti hieroglyphica tabella dici potest. Vriæ historia huic picturæ argumentum præbuit, 2.Sam.11.14. Et vir ille strenuus regique suo persido fidelis literas necis prænuncias ad Ioabum perferens eum exhibet qui inscius & imprudens literas contra se scriptas defert, atque male affectis conseruis seu potentioribus executioribus defert. Græce, Βελλεροφόντης τὰ γράμματα, *Bellerophon literas*, nimirum, portat. Nam Proetus Argiuorum rex (vt refert Homer. Iliad. lib. 6.) etiam Bellerophonti sub commendationis specie literas ad Iobatem perferendas tradidit iubens vt tabellarium interimeret. Hinc Chrysalus in Bacchid. Plaut. act. 4. Sc. 7. B

Bellerophontem iam tuus me fecit filius.

Egomet tabellas detuli, vt vincirer.

Et Lucianus in Commentario aduersus indoctum librorum supellectile tumentem, atque in Apologia pro mercede conductis huius historiæ meminit, suo more ludens. Plutarchus autem lib. de Curiositate, Bellerophontem, continentiæ & multæ probitatis nomine laudat, quod innocentia sua fretus, sicut reginam Prœti vxorem impudicam tangere, ita regis arcana literis sibi commissa reserare noluerit. Et quidem adulterij species quædam videtur tabellarum alienarum indagatio curiosa, sicuti qui thori alieni voluptates appetunt adulterij morbo laborant. Apud Lacedæmonios frequens fuit dictum, Λυσάνδρου τὰ γράμματα, *Lysandri literæ*. Is enim à Pharnabazo Satrapa coram Ephoris accusatus, de quarumdam prouinciarum expilatione, ad ipsius Pharnabazi colloquium viam affectans, rogauit eum vt ad Ephoros alias scriberet literas, quibus testaretur nulla se à Lysandro iniuria fuisse affectum, nec habere quod de ipso conqueri posset. Pharnabazus se id facturum pollicitus, in propatulo quidem literas conscripsit, quales Lysander flagitauerat, clam vero alias habebat exaratas, & inter obsignandum commutauit codicillos, specie nihil inter se discrepantes, atque adeo Lysandrum astute fefellit, qui Spartam reuersus, & ad curiam profectus Pharnabazi literas Ephoris tradidit, nihil dubitans quin res pro animi desiderio esset composita. Spartanis enim Pharnabazus inter regios præfectos fuit charissimus. Vt vero lectas literas Ephori Lysandro legendas tradiderunt, se à Pharnabazo circumuentum miser animaduertit. Ita Cretenses cum Cretensibus sæpissime cretizant: vt refert Plutarchus in Lysandro. C

IMPVDENTIA *deplorata.*

FRONS animi ianua est, & sedes pudoris, quem quia meretrices omnino deponunt, Prouerb. 7. vers. 13. Earum frontem Hieremias cap. 2. vers. 40. tribuit hominibus grauiter impudentibus. *Metsach* (inquit) *Isscha Zona* frons mulieris meretricis. Ex Homero κυνώπης dicitur impudens, id est, vultu canino præditus; quod canis animal sit omnium impudentissimum. Et Latini perfrictæ frontis eiusmodi scurras appellant. D

IMPVNITAS.

FEROCES reddit improbos impunitas. Felis muscipulæ inclusa, circa quam captam saltante vndique mures, suoque aduersarij petulanter insultant, donec tandem illa effractis repagulis liberata, meritas pœnas insolentiæ sumat, hieroglyphicon est nimiæ petulantiæ ex summa impunitate ortæ, qua homines plus quam oportet superbire, & ferociores fieri solent. Maxima enim illecebra (Cicerone in Miloniana teste) peccandi, spes impunitatis. Hæc, inquit, Liuius lib. 24. Natura multitudi-

A titudinis est: aut seruit humiliter, aut superbe dominatur: libertatem, quæ media est, nec spernere modice, nec habere scit: & non desunt magistri, qui intemperantes animos irritent. Quapropter necesse fuit, vt respectu legum ac suppliciorum homines petulantes & scelerati in officio seuere continerentur, ne licentia ipsorum crescente impune in alios quiduis tentare auderent. Itaque Horatius quoque ait, id est, Sermon. Satyr. 3.

Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est;
Tempora si fastosq; velis euoluere mundi.

Et Isidorus 2. Etymol. factæ sunt leges, inquit, vt earum metu humana coerceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia. Cum vero, vt in Paradoxis Cicero præclare docet, sapiens vir non nisi recta sequitur atque colit, quia id salutare maxime esse iudicat. Itemque 2. De legibus. Constat profecto ad salutem ciuium ciuitatumque incolumitatem, vitamque humanam & quietam, & beatam, inuentas esse leges.

IMPVRVS.

B ROSÆ, aromata vnguenta, Suibus ingrata sunt admodum, nec bene conueniunt cum brutis cœno gaudentibus & amicis. Impurum vero, virtutis & honestatis hostem Ægyptij designantes suem pingebant in luto se voluntatem, vel rosas conculcantem. Per rosas autem veteres vitæ puritatem & sensuum sinceritatem exprimebant. Rosarum autem odor huic animali natura est contrarius. Vnde elegantiss. Lucretius lib. 6.

Denique amaricinum fugitat sus, & timet omne
Vnguentum, &c.

Inde etiam adagium Crateti adscriptum, ὗς διὰ ῥόδων, id est, sus per rosas. Porcus igitur per rosas festino cursu transiens declarat, neutiquam γαστριμαργίαν, id est, insanam ventris cupiditatem cum studio virtutis & sobrietatis posse conuenire. Vnde Rhadamanthus apud Claudianum lib. 2. in Ruff. homines luxui ac gulæ deditos in sues transformare dicitur.

At, qui desidia semper vinoque grauatus,
C *Indulgens Veneri, voluit torpescere luxu,*
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

Ideo etiam Vlysses apud Homerum à Circe non potuit in suem commutari, vt quibusdam ex socijs ipsius contigerat, quia ex Mercurij, id est, rectæ rationis consilio, contra luxuriæ stimulos temperantia & frugalitate se munijsset, herba Moly, instar antidoti vsus. Et grauiter hæc quoque protulit Cicero lib. de Senectute, vbi ait, impedit consilium voluptas, & rationi inimica est, ac mentis, vt ita dicam, perstringit oculos, neque vllum habet cum virtute commercium.

Quid subus atque rosis? nunquam mens ebria luxu
Virtutis studiis esse dicata potest.

INDIGNVS *repulsam patitur.*

ALEXANDER cognomine Magnus solus dignus habitus est ab equo Bucephalo, cui sessor tam præstantis equi videretur. Ita quoque generosus animus viles & indignos affectus respuit, præter virtutem ac honestatem: nec vnquam prauorum consuetudinem admittit. Qui enim virtute et æditis versatur, fit melior: prauorum & indignorum consortium virtutis est euersio. Repulsam igitur
D à nobis isti patiantur.

INDVSTRIA *laboriosa & discendi cupida.*

PINGITVR accipiter per aerem volans prædæ caussa, vt Ouidius quoque libro XI. Metamorph. fecit.

——— Rapto qui viuit, & omnes
Terret aues.

Perdicem iam captam suis vnguibus tenens, qui tamen nihilominus alias huius generis aues [illegible] tes, comite cane, qui illas excitat, [illegible] persequitur. Hoc hieroglyphico ([illegible] Lucam Contilem) homo industrius, laboriosus ac cupidus discendi repræsentatur, qui

singularem doctrinam sibi comparauit, sed etiam in dies vberiorem scientiam conquirere, & luculentiorem cognitionem adipisci studet. Nam secundum Menandrum: A

ἁλωτὰ γίνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ, *Comprehendi possunt industria & labore,*

ἅπαντα πάντα τὰ ζητούμενα. *Omnia prorsus quæ inquiruntur.*

Quod Sophocles adhuc breuius voluit exprimere.

τὸ ζητούμενον ἁλωτὸν, ἐκφεύγει δὲ τ' ἀμελούμενον.

Quo quæritur, comprehendi potest; effugit autem quod negligitur.

Ascriptum quoque legitur: PROVIDE ACCELERO, quo commendatur vtilis εὐλάβεια & prudens cunctatio, & vt Sophocles in Electra subijcit,

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα.

Qui facinus ingens tentat, ille lentus est.

Est autem secundum Suidam εὐλαβὴς, ὁ σὺν πραγμάτων ἐπιλαμβανόμενος, id est, *qui bene & circumspecte capescit:* & Euripides in Phænissis eam commendans plurimum, dicit esse χρησιμωτάτην θεῶν, *maxime salutare numen.* Quapropter etiam apud sacros scriptores pro pietate in Deum, siue religione B accipitur, quæ religio inde dicta est, auctore Lactantio, quod animos nostros ad Deum religet atque astringat.

Multa licet fido sapiens in pectore condat,
Plura auido tamen vsque appetit ingenio.

INDVSTRIA *nutrix.*

SCITE Aristoteles IX. historiæ animalium, cap. 37. Ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς θαλαττίοις ζῴοις πολλὰ τεχνικὰ θεωρῆσαι πρὸς τοὺς ἑκάστων βίους, sed in marinis quoque animantibus permulta intelliguntur non sine solerti ingenio effici ratione vitæ commodioris. Subijcitque statim & primo loco Ranæ piscatricis exemplum, quam in cœno absconditam gemina ante oculos dependentia fila exerere, & crebro commouere scribit, quæ occurrentes pisciculi prehendant, at ipsa post subducens fila occultis quibusdam vijs, in latas maxillas suas deceptos ingerat. Ex quo Aristotelis loco & Ælianus hanc historiam, & Plinius quoque ac Plutarchus transcripserunt, & meminit etiam Cicero 2. de nat. Deor. Sed C Oppian. 2. ἁλιευτ. admodum poetice hanc ipsius fraudulentam solertiam depingit, eamque similitudinibus pulcherrimis suo more illustrat. Ad quartum priorem quidem de auiculis, tritico & ante & intra portam à captante disperso illectis & captis, locus Dionis Sophistæ pertinet ἐν τῷ περὶ ἀπιστίας: τὰς νήττας οὐ πρότερον θηρεύομεν, πρὶν ἂν φάγωσι παρ' ἡμῶν, *Anates haud prius capimus, quam à nobis obiecta edant.* Id quod ad falsos amicos, qui beneuolentiæ simulatione homines in nassam illectos perdant, accommodat, quod & nostrum hoc hieroglyphicon exprimit. Nam, vt præclare Liuius dicit, fraus fidem in paruis sibi præstruit, vt cum operæpretium sit, cum magna mercede fallat. Et vere Seneca initio declamationum, Magis nocent insidiæ, quæ latent. Conuenit etiam ex inscriptionis indicatione in homines industrios, qui suo labore & solertia victum & res necessarias sibi acquirunt ac comparant. *Dij* enim, vt est in prouerbio, *facientes adiuuant,* quia non cessantibus & ignauis, sed industrijs, & pro virili sua laborantibus solent esse auxilio. Sicut autem

Inertis est nescire quid liceat sibi, D

Contra studiosus & industrius varijs modis rebus suis prospicit

ἰδίας ὁδοὺς ζητοῦσι φιλόπονοι φύσεις. Id est,

vias peculiares scrutantur qui industrio sunt ingenio.

Et sapienter Euripides in Hippol.

Τῷ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει. Id est,

Laborantem Deus adiuuat.

Epicharmus item apud Stobæum, Sermon. 29.

——— πρεπόντων πόνων
πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ θεοί.

Conuenientibus laboribus vendunt nobis omnia bona Dij.

Verissi-

A Verissimum & illud,

Audaces fortuna iuuat, timidosq; repellit.

Denique

——— Labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egestas.

INGENIA *præclara sæpe latent.*

FALCO, capitis velamento (quod vulgo capellum vocant, de quo prolixe agit Fridericus 2. Imp. lib. 2. De arte venandi cum auibus) inuolutus, atque vinculis siue loris pedum, quos calceos Accipitrarij nominant, impeditus. quanquam libere hinc inde vagari nequeat, nihilominus tamen in altum euolat, & saltem cupiditatem suam persequendi & capiendi aues promptam & alacrem præ se ferre videtur. Eoque hieroglyphico vir doctissimus Alphonsus Massarius exprimere studuit voluntatem suam cupidissimam bene de alijs merendi, atque in hoc suo proposito constanter perseuerandi, licet multa impedimenta illi obijciantur, & sæpe ab alijs laudabile hoc suum institutum impedia-
B tur. Cum quo Alciati emblema de puero manum alatam erigente, & alteram à lapide depressam gestante conuenit. Nec vllum dubium est nostris quoque temporibus multa ingenia præclara ad quæuis magna ac laudabilia apta nata, propter contemptum & neglectum torpescere, quod Plautus quoque in Captiuis deplorauit.

Sæpe summa ingenia in occulto latent.

Ac nota est Iuuenalis sententia:

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

Quod si maior liberalitas in eiusmodi homines ab illis, qui in vesanum luxum, & alias virtutes illaudabiles sua bona inutiliter & male insumere sæpenumero solent, impenderetur, ac benignius fouerentur, proculdubio non sine ingenti vtilitate Reipublicæ plures præstantes viros vtiles essemus habituri. Propertius lib. 2. Elegiarum ad Musam:

C *Quod si deficiant vires, audacia certe*
Laus erit, in magnis & voluisse sat est.

Neotericus Poeta Disticho rem expressit:

Sæpius excelsis tenuis res officit ausis,
Et tamen attollit mens generosa caput.

INGENIA *Ambitiosa, Luxuriantia, præcocia.*

IN agris lætioribus præque vbertate nimium luxuriantibus, segetes interdum tanta fertilitate crescunt & augentur, vt nisi suo tempore nonnihil demetantur, & nimia copia illis detrahatur, sese ipsas suffocare, ablatis vero superfluis, multo quam prius crescere vberius soleant. Non aliter quædam nimis ambitiosa ac fœlicia ingenia, plus quam oportet sibi tribuentia, ac ideo omnia audacter ac præcipitanter agentia, sæpe seipsa euertunt ac consumunt: ac si interdum falce moderationis ac humilitatis reprimantur ac castigentur, tum demum fructus maturiores ac præstantiores producere consue-
D uerunt: contra præcocia & nimium luxuriantia ingenia sæpe in ipsa quasi herba suffocantur.

Luxuriem segetis castigat falce colonus.
Ingenium præcox reprime: sic sapies.

Nam, iuxta Senecam, ad maturitatem non pertinet nimia fœcunditas. Quo pertinet D. Augustini dictum in Epistol. 1. ad Maced. Quædam acutiss. & excellentiss. ingenia tanto in maiori errant, quanto confidentius tanquam suis viribus concurrerint, nec suppliciter ac veraciter Deum, vt vitam sibi ostenderet, petiuerint.

INGENVITAS *Ludata.*

OMNIBVS est nota fabula de cornice, aliarum pennis sese exornante, quas tamen illæ rursum ipsi abstulerant, illamque ludibrio habuerunt, quam exposuit quoque Horatius lib. 1. Epistol. ad Florum.

Nisi

Ne si forte suas repetitum venerit olim A
Grex auium plumas, moueat cornicula risum,
Furtiuis nudata coloribus.

Hieroglyphicon hoc contra nimis ambitiosos & arrogantes, aliorumque labores sibi temere ac fraudulenter attribuentes, recte vsurpari potest, de quo etiam recens quidam non indoctus poeta in Nicrocosmo hoc hexasticon exposuit de coruo,

Dic mihi cur plumis alienis corue superbis?
Dic adeo tumido cur aliena placent?
Agmine iam facto repetitum cursitat omnis
Grex auium, plumis vndique nudus eris.
Nemo sibi dotes furtiuas arroget vnquam,
Nec decus alterius surripuisse velit.

Vnde B. Gregorius Nazianzenus in sermone de Epitaphio patris recte ait, *πᾶν τὸ προσποιητὸν οὐδὲ μόνιμον.* Quod Cicero explicat lib. 2. De Offic. Ficta omnia celeriter tanquam flosculi decidunt, nec simulatum quicquam potest esse diuturnum. Alibi ascriptum est: PONE PERSONAM, eodem sensu M. Aureliano Numeriano Imp. etiam ascribitur simile dictum: ESTO QVOD AVDIS. Ex Horatio lib. 1. Epistol. 16. B

Tu recte viuis, si curas esse quod audis.

Et Martialis:

Quod sis esse velis, placeat moneo tibi cautus,
Sors tua: nihil aliud si sapis esse velis.

Item in alio loco:

Quod sis esse velis, nihilque malis.

INGENVVS.

COBAROS Medus apud Q. Curtium lib. 7. cap. 4. in Oratione ad Bessum, nobilis equus, inquit, vmbra quoque virgæ regitur: ignauus ne calcari quidem concitari potest. Hieroglyphicon est hominis ingenui generosaque indole præditi, qui verbis placidis ducitur, & vel ad leuissimam obiurgationem rubore suffunditur, totisque viribus eo incumbit, vt in posterum sua sponte quod rectum est diligenter exequatur. Ingenia seruilia vero vix multis verberibus in officio continentur. Multa flagella peccatoris, Psal. 32. & Prouerb. 10. Virga tergo stultorum. Et cap. 17. Plus proficit correptio apud ingenuum, quam centum plagæ apud stultum. C

INGENIVM *corporeo robore præstantius.*

IANVS Dubrauius, qui postea Olomucensis Episcopus in Morauia factus, Ioannem se nominauit, cuiusque extat historia Bohemica, in libello suo de piscinis & piscibus lepidum mehercle duellum Lucij piscis & Ranæ palustris commemorat, cuius ipse & antecessor in Episcopatu suus. Stanislaus Turzonius, spectatores fuerint. Ranam in insidijs latitantem in Lucij forte ad insidiarum locum delati, ibique secure apricantis caput insilijsse, lateque diuaricatis pedibus frontem piscis circumplexam oculos potissimum eius inuasisse: at illum molestum incessorem, nulla vi, nec corporis rotatione, nec ad arundines attritu excutere valuisse, sed victum tandem & viribus exhaustum succubuisse, seque ranamque vna in ima gurgitis demersisse. Exsilijsse paulo post ranam victricem, miris modis tripudiantem, & tanquam opimis de hoste spolijs receptis in palatia sua recepisse. Extractum vero continuo retibus & lucium deuictum, vtroque lumine orbatum repertum fuisse, affirmasseque tum piscatores rem non nouam hanc, sed se certaminibus eiusmodi assuetos sæpenumero lucios à ranis excæcatos piscari, quibus ad hunc modum amissis oculis piscium captura adempta sit. Sunt autem pulcherrimæ diuini Oppiani de piscium *ἀλληλοφονίᾳ* sententiæ, qua Deum illis, qui nec robore, nec armis præstant, eo maiorem animi promptitudinem inseuisse canit, qua validissimos etiam hostes suos vincant ac superent. Et eleganter Plinius scripsit: Callent in hoc cuncta animalia, sciuntque non sua modo, verum & hostium aduersa: norunt sua tela, norunt occasiones partesq; diffidentium imbelles. D

A belles. Generaliter vsurpari hoc hieroglyphicon poterit, cum ingenij solertiam corporis robori potiorem esse ostendere volumus.

Lucius imbelli misere succumbere ranæ
Cogitur: in vires vincimus ingenio.

INGRATITVDO.

HIEROGLYPHICON ingrati animi lupus est, capram à qua olim lactatus est, deuorans. Ingratus nullo flectitur obsequio: & vt

Præda lupo fit capra, suo quem lacte cibarat,
Sic cedunt homini quæ bene facta malo.

Et Græco Epigrammate lib. 1. Anthologiæ, titul. εἰς εὐχαρίστους καὶ ἀχαρίστους, Alciatus confecit emblema 64.

Capra lupum non sponte meo nunc vbere lacto,
B *Quod male Pastoris prouida cura iubet.*
Creuerit ille simul, mea me post vbera pascet:
Improbitas nullo flectitur obsequio.

Ingrati nullis officiis aut meritis à sua peruersitate flecti possunt; immo loco gratitudinis, quantum possunt benefactores suos in extremam adducunt perniciem: quo pessimo τῆς ἀχαριστίας vitio nullum detestabilius reperiri potest; adeo vt Salomon in Prouerbiis, à domo eius qui reddit malum pro bono, scribat non recessurum malum. Persæ ingratos odio perpetuo prosequebantur, nec in illos Solon legem ferre voluit, existimans fieri non posse, vt in Republica bene constituta quisquam reperiretur ingratitudinis labe deformis. Et apud Xenophontem lib. 2. ἀπομνημ. occurrit egregia dissertatio Socratis ad filium Lamproclem de ingratitudine.

Aquila ex sagitta de suismet pennis concinnata, periit, quæ exprimit hominẽ pereuntem eorũ improbitate ac perfidia, quos plurimum iuuare ac promouere studuit, quod etiam Ouidius in quodam versiculo deplorat:

C *Heu patior telis vulnera facta meis.*

Quo pertinet quoque Actæonis fabula à suis canibus perempti, quam idem Ouidius 3. Metamorph. describit, & apud Theocritum in hodæporis exclamat pastor,

—— ἴδ᾽ ἀχάριστες τί ποθέρπει,
θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας ὥστε φάγωντι. id est,
En memor illius quo serpit gratia facti!
I nunc ergo canum catulos nutri atque luporum,
Vtrum nutrieris, comedent tua viscera adulti.

Quod vltimum quoque in prouerbium de sceleratis & ingratis hominibus abiit. Vsus est autem hoc hieroglyphico quidam vir magnus qui alios plane neglectos studiose promouere & ad magnas dignitates euehere conatus est, à quibus postea ingratissimo animo non solũ contemptus, sed insuper quoque multis iniuriis affectus, & tandem de suo gradu deiectus est. Sic apud Valer. Maximum legitur de Cn. Popilio Lenate, quem rogatu M. Cœlij cum Cicero non minore cura quam eloquentia in iudi-
D cio defendisset, tamen hic flagitiose ingratus homo, nec verbo, nec re vnquam à Cicerone lęsus, vltro M. Antonium rogauit vt ad eum proscriptum persequendum & iugulandum mitteretur, quo facinore detestando perpetrato, caput ipsius Romam tamquam opima spolia retulit, quod antea pro illius capite tam præclare perorauerat.

Ipsa suis pennis aquila interit icta: refertur
Scilicet hæc hodie gratia pro meritis.

INIMICVS *nullus contemnendus.*

PARVA sæpe nocent, &

Paruula, quæ de asino vindictam sumit acanthis,
Vim magnam & paruis rebus inesse monet.

De inimicitia inter Asinum & Acanthides aues Aristot. lib. 9 de histor. Animalium cap. 1. & Plin. libr. 10. capit. 74. eodem sensu. Asinus & Acanthides inter se sunt hostes. Victas enim acanthidibus è vepribus, quas adhuc tenellas Asinus depascit. De hoc dissidio Achilles Bochius lib. 3. Hos versus composuit: A

Cur tantula Asinum tantum acanthis oderit,
Obscura non est causa, spinis affricat
Sese ille acutis, in quibus cubilia
Texens auicula nidulatur, eius &
Depascitur flores. Acanthis vsque eo
Terretur, vt procul rudentem si audiat,
Deiiciat oua, decidant pulli metu
E nidulo nec fert inultum hoc: nam illius
Qua fustibus, qua sarcinis facta vlcera
Paruo fodit rostro, atque pungit narium
Mollissimas partes. Id omnes admonet,
Ne humillimis quidem inferendam iniuriam:
In paruulis vim sæpe inesse maximam.

INIVRIA *nemini inferenda.*

ASINVS & Spini (ἀκανθίδες) inter se sunt inimici, inquit Aristoteles lib. 9. De historia Animal. cap. 1. Victus enim Spinis e vepribus, quas Asinus tenellas adhuc depascit. Quod Plinius iisdem ferme verbis expressit libro 10. cap. 74. De quo Achilles Bochius lib. 3. Symbolicarum quæst. hos versus composuit: B

Cur tantula asinum tantum acanthis oderit,
Obscura non est causa: spinis affricat
Sese illa acutis, in quibus cubilia
Texens auicula nidulatur, eius &
Depascitur flores. Acanthis vsque eo
Terretur, vt procul rudentem si audiat,
Deiiciat oua, decidant pulli metu
E nidulo; nec fert inultum hoc; nam illius
Qua fustibus, qua sarcinis facta vlcera
Paruo fodit rostro, atque pungit narium
Mollissimas partes. Id omnes admonet,
Ne humillimis quidem inferendam iniuriam:
In paruulis vim sæpe inesse maximam.

Huic succinit ingeniosus poeta, Disticho eleganti,

Paruula, quæ de asino vindictam sumit acanthis,
Vim magnam & paruis rebus inesse monet. C

INSIDIÆ.

IN vita humana perpetuis insidiis vndiq; circumcingimur. Hieroglyphico id demonstratur à mustelis desumpto. Quamuis multæ regiones abundent cuniculis, cum sint admodum fœcundi, maximus tamen in Hispania semper eorum fuit prouentus, vnde Catullus vocat, cuniculosam Celtiberiam. Quinetiam Balearici auxilium militare ab Augusto Imperatore olim contra eos petierunt, teste Plinio lib. 8. cap 55. & Strabone lib. 3. Atque etiam oppidum ab iis subuersum esse narrat Varro, quem adducit Plinius eodem lib. cap. 29. Strabo in Turditania contra illorum copiam nimiam, plures esse modos inuentos eos venandi & capiendi scribit, quorum vnus fuit, quod γάλας ἀγρίας Africæ, id est, mustelas syluestres studiose adhibeant, ac ore obligato in foramina cuniculorum immittant, quæ vnguibus eos extrahant aut expellant, vt ab insidiantibus capiantur, vt Plinius quoque commemorat, quod venationis genus multis in prouinciis adhuc est vsitatum, vbi venator mustelas illas syluestres, vel viuerras funiculo tenens in cauernas immittit, quæ vbi cuniculum apprehenderint, ita mordicus tenent, vt vna cum ipsis extrahantur. Monemur hoc hieroglyphico quantopere insidiæ cauendæ sint: quod quidem in primis de calumniæ pessimo & valde occulto malo est intelligendum. Inde prouerbium Aristophanicum, nullum reperiri remedium contra morsum Sycophantæ. Nam in Pluto cuidam iactanti annulum se habere magicum, aduersus omne malorum genus efficacem, respondet alter, ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος, scilicet φάρμακον, id est, *non illi inest remedium contra Sycophantæ morsum.* At, vt sapienter dictum est, D

Non illa tractus aeris volubiles,
Nec subter vndas, nec per vmbrosum nemus
Habitat, sed aures Regum, vt ædes, possidet:
Et inde pressa illudit innocentia.

A

INSTITVTIONIS *efficacia.*

MERCVRIVS apud Mythologos ingenij, eloquentiæ, doctrinæ vim denotat. Is fingitur irrigare laurum, arborem Apollini sacram, qua ipsa quoque poetæ & docti viri ornabantur. Hieroglyphicon illud docet multum referre, quo magistro & duce qui illos recte instituant, adolescētes bonarum artium ac literarum studiosi, modo progressus in illis laudabiles facere velint, vtantur.

INTEGRITAS.

KYΚΝΟΥ Græcum vocabulum Latini quoque retinuerunt, ἀπὸ τῦ κυκᾷν τὴν ἰλυν, id est, quod cœnum scrutari ac turbari propter cibum soleat, vt vult Varinus. Estque fabula apud Ouidium libro secundo Metamorph. de Cygno nota, quod libenter versetur in locis palustribus, vt euitet fulmina, quæ plurimum metuit. Nam fingunt poetæ, regem Liguriæ filium Stheneli Phaetonti materno genere proxim. in Cygnum mutatum. Pausanias in Atticis Cygnum Ligurum regem, Musicæ laude clarum, post mortem ab Apolline in sui nominis auem transformatum scribit. Sic Laurum
B quoque, sub qua hic Cygnus securitatem quærit, immunem esse à fulmine, & hoc quasi priuilegio à Ioue donatam, vetustas existimauit. Intelligitur autem sub Cygni imagine integritas, modestia, candor & animi bonitas, quæ vniuersa protectione & vmbra solius virtutis tutum præstare, vitamque ab omni labe integram conseruare potest. Quemadmodum enim laurus, etiam in horridissima hyeme sua virentia folia retinet, ita quoque virtus semper viget floretque, etiam in rebus asperis & aduersis, suique sectatores quouis tempore egregie tuetur & conseruat. Cum autem Ethnici scriptores tantopere virtutem commendent, tantique faciant, quid nobis Christianis de vera pietate, cui omnes virtutes merito famulantur, sentiendum dicendumque erit? Quare sanctus Paulus quoque 1. ad Timoth. 4. recte nos admonet, vbi inquit: ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίας ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. Quod Plato quoque quasi per transennam vidit in Epinomide. Nemo sane nobis vnquam persuadeat, maiorem esse virtutem generi humano, quam pietatem. Quibus cum vtiliter conferantur versus Lucilij, quos refert
C Lactantius lib. 6. cap. 5.

Fulgura non metuo, pellunt ea germina lauri:
Fortunæ insultus despicit integritas.

Echinus non sine vafricie quadam naturali, sentiens canes accedentes, conuoluit se in pilæ formam, vt tantum in aculeos vim suam exerceant. Plutarchus lib. de animalium solertia.

πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.
Scit multa vulpes, magnum echinus vnum habet.

Nam accedente, vt aiunt, vulpe, echinus

Corpus conuoluens, pineæ in morem nucis,
Spinas riget horrens, ne vel morderi queat,
Vel tangier.

Hieroglyphica nota est hominis qui fretus integritate sua nihil moratur ictus inuidiæ, fraudes & obtrectationes maleuolorum facile contemnit, & ab illis se tueri potest, vndique tutus. Nam

D *Integritas virtusque suo munimine tuta,*
Non patet aduersæ morsibus inuidiæ.

Viro equidem vitæ integro scelerisque puro conuenit illud veteris poetæ,

——*Expers terroris Achilles*
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus.

INTEGRITAS *inuidiæ clamores contemnit.*

PLVTARCHVS in libello de Oraculorum silentio perhibet inter templi cuiusdam à Cypselo consecrati donaria & anathemata extitisse Palmam æneam, ad cuius radices insculptæ visebantur plurimæ ranæ, & natrices, quas hydros nominant. Hoc hieroglyphico indicantur (ex quorundam sententia) sycophantę qui inuidis linguis & exitiali maledicentiæ veneno armati, probos ac in-

A ma enim ardua primæque nobilitatis arbor, frondibus numquam vidua, homines ad magna tendentes denotat; ranarum coaxatio calumiatorum ingenium, ſerpentum ſibili morſus inuidorum exprimunt. Hieroglyphicon illud pinxit, & tetraſticho illuſtrauit. Adrianus Iunius vir Doctiſſimus in emblem.

Palma caput tollit cœlo ardua, cuius ac ima
Rana loquax, ſibilantur & hydri.
Oppugnant proceres, quorum via conſona recto eſt,
Degeneres, atque inuida lingua

INVIDIÆ *Antidotum.*

ÆLIANVS lib. I. cap. 37. auctor eſt, Ciconiam veſpertiliones eius ouis perniciem molientes admodum caute vindicare. Nam cum hæ ſolo contractu oua illius ſterilia & irrita reddere ſoleāt, hoc remedio vtitur, vt folia platani in nidos ſuos inferat, quæ veſpertiliones ferre nequeunt, ſed inde B torpore affectæ nihil amplius nocere poſſunt. Non diſſimilem proprietatē (vt idem auctor habet) natura hirundinibus eſt largita: nam cum pariter blattæ ipſorum ouis ſint pernicioſæ, matres apij folia ante pullos proijciunt, atque hinc omnis acceſſus blattarum prohibetur, de quibus proprietatibus Diodorus Siculus lib. 2. præclaram habet ſententiam, vbi ait: Proba enim natura omnibus animantibus magiſtra eſt, non ſolum ad ſui conſeruationem, ſed etiam ab illis procreatorum, idque ob innatum ſtudium & amorem vitæ, ſucceſſiones in perpetuum ſtabilitatis perducens circulum. Recte autem vſurpari poterit hoc hieroglyphicon à magnis viris, qui contra inuidiæ morſus quaſi efficaciſſimo amuleto ſuam virtutem ac bonitatem opponunt, & æmulorum occultas machinationes ſingulari conſtantia ac fortitudine arcere ac irritas facere norunt. Quare veterum quiſpiam, referente Stobæo, virtutem non immerito ita commendauit,

οὐκ ἔστιν ἀρετῆς κλῆμα τιμιώτερον,
οὐ γὰρ πέφυκε δοῦλον οὔτε χρημάτων,
C οὔτ' ἀσφαλείας, οὔτε θωπείας ὄχλου,
ἀρετὴ δ' ὅσῳ περ μᾶλλον ἂν χρῆσθαι θέλῃς,
Τόσῳ δὲ μᾶλλον αὔξεται τελειουμένη.
Non eſt virtute vllá poſſeßio precioſior,
Non enim ſubmittit ſe neque pecunijs,
Neque ſecuritati, neque adulationi vulgi,
Sed virtus quo frequentius ea vti libet,
Eo magis creſcit, perfectiorque fit.

Et vt propius accedamus ad hieroglyphici ſenſum,

Virtuti inuidia eſt hoſtis, verum illius omnes
Sincera inſultos deſpicit integritas.

INVIDVS.

D PIORVM virorum virtute macreſcit inuidus, & atra bile percitus fertur in ſeipſum, ſicut Pantheram aiunt viſo homine, vel hominis ſimulacro in rabiem agi, & in hominem vel ipſius hominem ferri toto impetu, vt quod odit quamprimum diſcerpat. Panthera igitur in hominis perſonam vel effigiem inſiliens inuidi macreſentis rebus opimis proximi hieroglyphicon eſto.

IRA.

VARRO libr. 3. de re ruſtica, cap. 9. Meleagrides vocat gallinas Africanas, quæ alijs ſunt Numidicæ, quæ ad nos quoque deferuntur. Quamquam vero Geſnerus noſtras vulgo dictas Indicas gallinas ad Meleagrides recenſeri poſſe exiſtimet (ſicuti quoque Turnerus Anglus, & Belionius Gallus) rectius tamen pauonem Indicum vel Gallopauum nominari, idem Geſnerus putat. Sed Gellius interpres & Commentator, Æliani lib. 16. de Animal. cap. 2. exiſtimat Gallinaceum Indicum

tegros vitæ, scelerisque puros viros, non obliqua, sed regia via ac ratione ad honorum & dignitatum exercitia sacra tendentes, euertere, & omnibus bonis exuere, sed frustra conantur. Nam innocentia virtuteque sua freti inuidorum morsus & obtrectatorum calumnia facile spernunt ac retundunt, & tantundem curant, quantum luna luporum vlulatus. Palma enim ardua primæque nobilitatis arbor, frondibus numquam vidua, homines ad magna tendentes aptissime exprimit, ad cuius radices ranæ plurimæ, odiosa sua coaxatione omnibus molestæ, calumniatorum mores ad viuum exprimunt, & hydri nullis serpentibus veneno inferiores (si Plinio credimus) virulentos inuidorum sibilos designant. Quod hieroglyphicon, eruditus Hadrianus Iunius (cuius liber excusus est à Plantino) ita explicat; A

Palma caput tollit cœlo ardua, cuius ad ima
Rana loquax, stabulantur & hydri.
Oppugnant proceres, quorum via consona recto est,
Degeneres, atque inuida lingua.

INVIDIA. LITES. RIXÆ. B

PAVSANIAS in Corinthiacis describit paludem leonam, & addit: Ad Amymones fontem platanus exsurgit, sub ea Hydram educatam narrant. Equidem facile adducor, belluam illam tum multo maximam cæterarum fuisse, tum vero tam insuperabili veneno, vt eius felle spicula sagittarum Hercules infecerit. Caput vero, vt ego opinor, vnicum & non plura habuit. At Pisander Camirensis, quo & fera terribilior, & carmina sua plus dignitatis haberent, pro vno illi plura capita dedit. Hæc Pausanias. Sed Naucrates quidem Erythræus septem, Zenodotus Ephesius nouem, Heraclides Ponticus quinquaginta capita illi tribuit: quæ quoties vnum illorum cædebatur, priorum numerus duplicabatur continuo. Hoc igitur monstrum Iolai aurigæ opera Hercules, licet hydræ Cancer ingens opem tulisset, perdomuit, ipso etiam Cancro conculcato fortiter. Plato sane in Euthydemo per Hydram & Cancrum callidissimos Sophistas intelligit, quos viri docti & veritatis amantes, vtut illi inuicti videri cupiant, instar alicuius Herculis retundere ac superare soleant. Alij, cum ex vno scelere plura serpant, non secus ac ex hydræ vno capite abscisso plura renascebantur. Herculem vno tempore omnia eius capita extinxisse putant, id est, virtute & temperantia cuncta vitia repulisse. Quo & Horatij illa 2. Epistol. 2. referri possunt ac debent, ad quæ alludit nostrum Distichon. Alij ad laboriosas & nimis intricatas lites non minus concinne transtulerunt, cum dicto: SPES ÆGRA SALVTIS. Quod & Prouerbio significari posset: ὕδραν τέμνεις, *Hydram secas.* Quidam dolorem cum tempore vsque veluti renascentem hoc symbolo exprimere studuerunt, cum inscriptione: NON SECVS VSQVE DOLOR. C

——malorum sensus accrescit dies:
Leue est miserias ferre, perferre graue,

Inquit Thyestes Senecæ. Distichon superest, quod subiicimus:

Extemplo tibi sit duram qui contulit hydram,
Sternere latiuagam qui cupis inuidiam.

INVIDIA *fugienda.*

AB annosis & ingētibus arboribus subnascentes arbusculos vmbra lædi, succum & nutrimentum eis subtrahi, sic vt incuruas enasci & succo destitutas inarescere necesse sit animaduertens, de Inuidia fugienda te hieroglyphicōs admoneri crede, & alienam virtutem & gloriam herbescētem cum gaudio intuere, fauore prosequere, congratulatione tua foue. D

INVIDIÆ *Conatus irriti.*

CANES Lunam frustra adlatrant, & serpentes ac ranæ ad palmæ radicem sibilantes atque coaxantes nihil efficiunt.

Quantum palmæ hydri possunt ranæque nocere,
Tantumdem inuidiæ virus obesse probis.

Nam innocentia virtuteque sua freti Sycophantarum calumnias facile spernunt ac retundunt. Palma enim

debere appellari. His vero auibus quaſi peculiare hoc eſt inſitum, vt ad iram prouocatis, cutis circa A
collum ſanguineo colore ſplendeſcat, & criſta ipſius varij coloris inflctur, & ad nares vſque protendatur, caputque nudum pelle purpuraſcente obducatur, quam antea laxam & quaſi vacuam, cum irritatur, ſic inflat, vt ad bracchij nonnumquam craſſitudinem accedat, ac tum vox cum fragore aliquo per collum redditur. Quæ omnia in hac aue peregrina vere ἦθος & mores iracundiæ exprimit, vt vix aliquid accommodatius excogitari poſſet. Eſt autem Hieroglyphicum ex Claudiano de 4. conſulatu Honorij deſumptum, vbi ait:

Iram ſanguineæ regio ſub pectore cordis
Protegit, imbutam flammis, aridamque nocendi
Præcipitemque ſui rabie ſuccenſa tumeſcit.

Cum quo conuenit Perſius libr. 3.

Non face ſuppoſita, ferueſcit ſanguis, & ira
Scintillant oculi, dicíſque facíſque quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes. B

Seneca quoq; in libr. de ira eam luculenter deſcribit his verbis. Nam in ea facies turbatior ora pulcherrima fœdat, toruos vultus ex tráquillitate reddit, linquit decor omnis iratos. De remedijs vero contra hunc tam impetuoſum affectum aliorum ſcripta conſulantur.

Quam deforme malum feruenti accenſa furore
Ira ſit, iratis Indica monſtrat auis.

I R A *furor breuis.*

APER iratus ac frendens, nimiaque vindictæ cupiditate irritatus, magno impetu arborem etiam validam deijcere cupit; quo tamen conatu irrito nihil aliud conſequitur quam quod dentes ſibi ipſi confringit, ſeque fruſtra conficit, atque ita declarat quam noxia ſit iracundia, omnis rationis expers. Hanc Xenophon ἀπρονόητον, improuidam vocat. Et Cicero, 4. Tuſcul. An quicquam eſt, inquit inſaniæ ſimilius ira? Ennius inſaniæ initium dicit. Color, vox, oculi, ſpiritus, impotentia dictorum & factorum, quam partem habent ſanitatis? Paulo poſt addit, non igitur deſiderat aduocatum C
fortitudo iracundiam; ſatis eſt inſtructa, parata, armata per ſeſe.

Concitus ira aper in truncum ſe reddit inermem:
Ira vltrix quoties in ſua damna ruit?

Extant aduerſus iram præclara Senecæ & Plutarchi documenta, quæ illam animi perturbationem ad viuum depingunt. Paucis omnia Horatius libr. 1. epiſt. 2.

Ira furor breuis eſt animum rege, qui niſi paret
Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catena.

Compeſcitur autem ſapientibus verbis, teſte Plutarcho,

ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι, id eſt,
Animæ morbidæ remedium oratio.

Qualis autem debeat eſſe illa oratio docet hieroſophia apud Prophetam & Apoſtolum, iraſcimini & nolite peccare. Sol non occidat ſuper iram veſtram. Pſal. 4. 5. Eph. 4. 26. D

I R A *compeſcenda.*

INGENIOSE admodum, vt multa, Iſidorus Peluſiotes, epiſtol. 43. lib. 4. nuper editi. De ira compeſcenda hieroglyphicon nobis propoſuit coruum Prophetæ Eliæ cibum adferentem, his verbis. Deus fons bonitatis [illegible] Prophetam per coruum paſci, auem ſobolis propriæ oſorem, & quæ parit quidem atque excludit pullos, ſed eos non alit. Maximè quidem omnia nutrit ac ſuſtentat diuina prouidentia; eximie vero & peculiari quodam modo pullos coruorum, qui à parentibus ſuis negliguntur. Animalcula enim parua quæ nidos circumuolitant, pabulum ipſis præbent, quoad aduolare poſſint. Per coruos igitur Deus non tantum voluit ſuadere Eliæ, ne nimium indignationi ſuæ indulgeret, neve magis inhumanus eſſe videretur quam illud volatile animal, quod quantumuis in pullos ſuos

A los suos crudele alioqui sit, tamen iam prophetæ humanitatem illi allato pabulo exhiberet. Nam hæc quidem, inquit Deus, auis iam te meo iussu pascit. Tu vero totus ira & indignatione occupatus, iura humanitatis habes despectui. Hæc Isidorus.

IRREQVIETI *homines.*

CAMELVS sitim quadriduanam tolerat, impleturq; cum bibendi occasio est, & in præteritum, & in futurum, obturbata prius aqua pedum proculcatione: aliter potu non gaudet. Quod Ælianus quoque Elephanti tribuit, cui aquam limpidam exosam esse testatur. Ad hunc modum homines irrequieti, atque ad turbas nati affectibus suis vt indulgeant omnia peruertunt, hostes publicæ tranquillitatis. qui consilia sua eo dirigunt vt alios inter se committant, atque miris artibus excitent bella non necessaria. In aquis turbidis piscationem multam se facturos somniant, nonnunquam familiarum suarum, sæpissime suo ipsorum maximo malo. Turbata delectatur, &

B *Turbat aquam sitiens quam vult haurire Camelus:*
Sic pacem ex bellis qui lucra fœda sitit.

Apud Iouium occurrit insignis historia. Virginius Vrsinus, strenuus alioqui bellator, contra multorum etiam gentilium suorum sententiam, quo tempore vniuersa fere Italia contra Gallos conspirauerat, nihilominus tamen ipse castra Gallica sequi maluit. Ideo vsus est symbolo Camelino, cui adpingi curauit, *la trouble me plait*, id est, mihi turbida placet; sed conatu & exitu parum fœlici. Nam durante bello isto grauissimo Atellæ obsessus in hostium manus incidens in carcere Neapolitano fœda morte perijt.

IVDICIVM *vulgi mire deprauatum.*

IN eo fallimur turpiter quod mensuras rerum ignoramus, præsertim quum de hominum euanido splendore agitur. Quod vt corrigeret Seneca Stoicus, hieroglyphico tum ex pumilione & Colosso, tum ex vario humano habitu sumpto, multa egregia proposuit, quæ hic proponere libet, ad vetustissimam sapientiam pertinentia. Nemo (inquit, circa finẽ epist. 76.) ex istis quos purpuratos vides, felix est, non magis quam ex illis quibus sceptrum & chlamydem in scena fabulæ assignant, cum præsente populo elati incesserunt, & cothurnati, simul atque exierunt excalceantur, & ad staturam suam redeunt. Nemo istorum quos diuitiæ honoresque in altiore fastigio ponunt, magnus est. Quare ergo magnus videtur? Cum basi sua illum metiris. Paruus pumilio, licet in monte constiterit. Colossus magnitudinem suam seruabit, etiamsi steterit in puteo. Hoc laboramus errore: sic nobis imponitur: quod neminem æstimamus eo quo est, sed adijcimus illi & ea quibus adornatus est. Atqui cum voles veram hominis æstimationem inire, & scire qualis sit, nudum inspice; ponat patrimonium, ponat honores, & alia fortunæ mendacia: corpus ipsum exuat: animum intuere, qualis quantusque sit, alieno an suo magnus, si erectis oculis gladios micantes videt, & si scit sua nihil interesse vtrum anima per os, an per iugulum exeat, beatum voca. Si cum illi denuntiata sunt corporis tormenta, & quæ casu veniunt, & quæ potentioris iniuria, si vincula & exilia, & vanas humanarum formidines mentium, D securus audit, & dicit,

—— Non vlla laborum,
O virgo, noua mi facies inopinave surgit,
Omnia præcepi, atque animo mecum ipse peregi.

Tu hodie ista denuncias: ego semper denunciaui mihi hominem paraui ad humana præcogitati mali, mollis ictus venit. At stultis & fortunæ credentibus omnis videtur noua rerum & inopinata facies. Magna autem pars est apud imperitos mali, nouitas. Hoc vt scias, ea quæ putauerunt aspera, cum assueuere, patiuntur. Ideo sapiens assuescit futuris malis: & quæ alij diu patiendo leuia faciunt, hic leuia facit diu cogitando. Audimus aliquando voces imperitorum dicentium, Nesciebam hoc mihi restare. Sapiens scit omnia restare sibi. Quicquid factum est, dicit, Sciebam.

IVSTI. A

HEBRÆIS vox Chaſidha, Ciconiam, & miſericordiam ſignificat, Iuſtos autem, id eſt, Dei electos in Chriſto, Iſaias viros *heſed*, id eſt, miſericordes appellat cap. 57. 1. 2. Solet autem æſtatis aduena Ciconia ἀντιπελαργεῖν, id eſt, parentibus ſenio confectis mutuam nutricandi vicem rependere. Ideo Plin. libr. 10. Naturalis hiſt. cap. 23. Genitricum, ait, ſenectam inuicem educant. Iuſtus etiam officioſus eſt erga omnes & beneficus, maxime tamen erga de ſe bene meritos fidei patres & domeſticos, quibus ex talionis lege pro acceptis beneficijs parem gratiam referre ſtudet.

2. Honos ijs, ait Plinius, ſerpentum exitio tantus, vt in Theſſalia capitale fuerit occidiſſe, eademque legibus pœna quæ in homicidam. Bellum ſine inducijs, & Iuſti in his terris militantes, cum antiquo illo & tortuoſo ſerpente ſatana, gerunt: & ſuper Leonē ac Baſiliſcum calcant, Pſal. 91. 13. verſantes in medio nationis prauæ ac peruerſæ, Phil. 2. 15. Sed per Chriſtum, fide mundi huius victrice, vincunt & pedibus calcant illum Serpentem, Rom. 16. 20.

3. Ciconiæ in cœlo nouerunt tempus ſuum, Ierem. 8. 7. Ideo Baſilius in Hexamero ait, Mores vero B
Ciconiarum haud longe dixeris à prudentia rationeq; diſtare. Ita vno tempore hæ omnes in noſtras prouincias veniunt, ita rurſus abituræ certo congregantur in loco, indeque vniuerſæ, ceu lege, prædicta die recedunt. Ita & iuſti homines tempus gratuitæ Dei beneuolentiæ ſtudioſe obſeruant, & memores ſunt dicti Apoſtolici: Idque perſpecta opportunitate, quod videlicet tempeſtiuum iam ſit nos à ſomno expergiſci, &c. Roman. 13. 11. Item, Redimentes occaſionem, quoniam dies mali ſunt. Ephe. 5. 16.

IVSTI *& Iniuſti.*

1. MYRICÆ (de qua Plinius, libr. 13. cap. 21.) duæ ſpecies ſunt: ſylueſtris altera, quæ non fert fructum: Satiua altera, quæ πολύκαρπος eſt, fructumque copioſum fert. Sic Spiritalis Myrica, videlicet Eccleſia, ſiquidem externam ſocietatem hominum ſpectes, complectitur duos hominum ordines: quorum alter Pſeudochriſtianorum, alter Germanorum Chriſtianorum eſt. De illis C
Sylueſtribus myricis dicitur Ierem. 17. 5. 6. Sic dixit Iehoua, Maledictus vir qui fidit homini, & ponit carnem brachium ſuum, & à Iehoua recedit cor eius. Erit enim tamquam Myrica in deſerto, neque videbit quum venerit bonum, ſed habitabit in ſiccitatibus in deſerto. Sed de Myrica laudata, Pſaltes, efficacitatem piarum precum commendans, ait, eo quod reſpexerit Deus ad orationem eorum qui ſunt velati Myricæ, & non ſpreuerit preces eorum, Pſalm. 102. 18. Hæ ſatiuæ Myricæ renaſcuntur non ex ſemine mortali, ſed per ſermonem Dei viui & manentis in æternum. 1. Petr. 1. 23.

2. Naſcuntur Sylueſtres miricæ proximè paludes, reſideſque aquas ac quieſcentes, teſte Dioſcoride, lib. 1. cap. 95. Pſeudochriſtiani peccatis mundoque huic nimium addicti, palaſtribus & vliginoſis huius terræ locis plurimum delectantur. Satiuæ Myricæ lympidis & ſalutaribus Spiritus Sancti fluentis rigantur, eamque aquam bibunt quæ in eis ſit fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Iohann. 4. 14.

3. Satiuæ Myricæ limpidis & ſalutaribus Spiritus Sancti fluentis rigantur, eamque aquam bibunt D
quæ in eis ſit fons aquæ ſalientis in vitam æternam, Ioh. 4 14.

4. Humiles ſunt Myricæ. Sic & fideles homines humiles corde ſunt memoreſq; præcepti quod illis dedit Dominus Ieſus, quum diceret, Matt. 11. 29. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me quod mitis ſim & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris.

5. Fragiles & tenues Myricæ ſunt. Fragiles & tenues ſunt fideles homines, vt qui in ſeipſis conſiderati, vna cum docentibus de fidei theſauro quem circumferunt in hoc mundo neceſſe habeant dicere, habemus autem theſaurum hunc in teſtaceis vaſculis, vt eius virtutis præſtantia ſit Dei, & non ex nobis dum in omnibus premimur, at non coarctamur. 2. Corinth. 4. 7. 8.

6. Myricæ autem Spirtuali, idem quod Croco accidit. Gaudet calcari Crocum, premendoq; melius prouenit. Sic Eccleſia militans, ſic etiam cuncti fideles, crucem Chriſti geſtantes, habent cur vna cum

A cum Dauide dicant, Multis angustijs affecerunt me ab adolescentia mea, &c. Psalm. 129. 1. 2. 3. Ad Moabitas autem dicitur, Ierem. 48. 6. Fugite, eripite animam vestram, & sitis velut Myrica in deserto. Significat genti superbæ, inhospitali, & fiducia opum ac potentiæ suæ inflatæ rerum vices imminere: ac futurum, vt qui antea in cultissimis & populosis oppidis vixissent, trepida formidine diffugere in solitudines incultas, in iisque delitescere, necesse haberent. Hoc sane syluestrium Myricarum fatum est.

7. Sed Satiuæ & Spirituales Myricæ, non in terris, sed in cœlo radices agunt, & vbique locorum, perpetuo fidei, charitatis & spei honore virent. Ac de eorum antecessoribus dicitur, Oberrauerunt cum ouillis & caprinis pellibus, destituti, oppressi, male habiti. Quibus indignus erat morbus, in desertis errantes, in montibus ac speluncis & cauernis terræ. Hebr. 11. 37. 38.

8. Theophrastus lib. 1. de Plantis, cap. 16. Myricæ, ait, inter frutices folium carnosum: nonnullis harundinaceum, vt palmæ, Coici cæterisq; similibus, quæ folijs angularibus constant. Myricæ mysticæ cor carneum, non lapideum est, Deo ei pro infinita sua gratia benedicente, vt habetur Ezech.
B 11. 19. Et dabo eis cor nouum, & Spiritum nouum tribuam in visceribus eorum: auferamq; cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum. Qui autem carnei bonique cordis flores, quæ folia, qui fructus Spiritus sint, idem Propheta verbis sequentibus indicat, dicens: Vt in statutis meis ambulent, iudicia mea custodiant, faciantque ea: & sint mihi in populum, & ego sim eis in Deum.

9. Testatur Dioscorides, Myricam Satiuam in Ægypto & Syria fructum ferre gallæ similem, inæqualiter in gustu adstringentem, commodumque pro galla in medicamenta ocularia, & quæ ad os parantur, & ad alia multa medicamenta. Myrica Spiritualis eos fructus profert: qui ijs seruiunt, quorum mentis oculi illuminandi sunt, vt eis illucescat Christus: quorum os aperiendum, vt sermo eorum semper cum gratia sit sale Sapientiæ conditus, iuxta dictum Psalm. 37. 30. Os iusti loquetur Sapientiam, &c.

10. Vulgus Myricam infelicem arborem vocat. Talis est errore opinionis filiorum huius sæculi, Ecclesia: tales sunt & fideles ærumnosi in hoc mundo. Sed bene habet, quod seruator dixit, Beati qui
C nunc esuritis, quia saturabimini. Beati qui nunc fletis, quoniam ridebitis, Luc. 6. 21. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolationem accipient, Matth. 5. 4.

11. Inter Myricam & Lienis morbos eiusmodi ἀντιπάθεια est, vt spleneticis cibus potusque in vasis Myricis cum fructu exhiberi vinumq; carbonibus myricis igni flagrantibus adustum propinari, perhibeatur. Myricæ Spirituales, homines nimirum modesti & fideles, ac ταπεινόφρονες, cor lienosum, turgidum, & opinione sanctimonice inflatum non habent. Nemo etiam eorum tam est sui immemor, vt ebrius voluptatibus alios irrideat, dicatq;, sed sum petulanti splene cachinno. Neminem enim risu sardonio prosequuntur, vt qui non illud Simonideum solum didicerunt, Memẽtote esse hominem: sed etiã illud Beati martyris Ignatij ad Maquesianos, Decet nos non tantum dici, verum etiam Christianos esse. Non enim dici, sed esse beatum efficit.

IVSTITIA.

D CVM Aquila regina auium dicatur, & huic alitum, secundum Plinium maximus honos & magna vis insit, constat tam ex profanis quam sacris literis semper insigne fuisse alicuius Imperij, vt apparet nominatim ex 17. cap. Ezechielis prophetæ, quo in loco Aquilæ nomine regnum Babylonicum & Ægyptium designatur. Xenophon lib. 7. de Cyri institutione præcipuum signum exercitus Persici auream Aquilam fuisse scribit. Idemq; Romani longa serie ab Hetruscis acceptum obseruarunt, secundum Dionys. Halicarnass. lib. 3. & Dionem, lib. 40. Atque nunc etiam Imper. Rom. felicibus auspicijs eam gestant, bicipitem quidem, vt Occidentis & Orientis imperij diuisionem denotent. Præterea numi aliquot antiqui extant, in quibus aquila fulmini insidens addito oleæ ramo conspicitur, pacis & belli hieroglyphicon, à Carolo V. vsurpatum cum inscriptione, Suum cuique. Idem retinuit Maximilianus II. addito hoc dicto Græcè ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΕΚΑΤΕΡΟΝ.

Læua tenet fulmen, sed oliuæ dextera ramum, A
Vt bello & pace sis memor officij.

Officium illud vero poëtarum Princeps paucis expressit, Æneid. 6.

Tu regere imperio populos, Romane, memento,
(Hæ tibi erunt artes) pacique imponere morem:
Parcere subiectis, & debellare superbos.

IVSTITIA *distributiua.*

ACHILLES Bocchius Bononiensis in Symbolicis suis Quæstionibus Cl. V. Berguncio inuentionem hieroglyphici ascribit, quo significare voluerit, acumine, ratione, diligentia quemuis beari posse: remque ipsam elegantissimis versibus minutatim excutit ac persequitur. Astrææ quidem seu Iustitiæ imago, quæ vulgo virginis decoræ bilancem manu gestantis pictura repræsentatur, efficaciter nos exhortatur ad cognitionem veritatis rei causæque cuiusvis, tum ea cognita ad integram & circumspectam distributionem, quæ in Geometrica proportione potissimum consistit, suum cuique B tribuit præmia bene meritis constituit, pœnas nocentibus pro cuiusque delicto irrogat. Vnde conuenienter admodum quidam dixit iustitiam hanc, quam distributiuam vocant, cuiusque propria sunt Cognitio & Electio, admittere adhibereque in consilium Gratias & ἐπιείκειαν; & Plato tum demum beatas fore Resp. prædicat, cum ad hac iustitiæ analogiam constituuntur. Delphinus vero, cum in perpetuo constanti semper motu sit, etiam cum dormit, neque ante mouendi quam viuendi finem faciat, vt Plutarch. tradit in libr. de solertia animalium veram, & genuinam Iustitiæ notam adumbrat. Est enim ea constans ac perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi, ex Vlpiani I. C. definitione. Et iustus vir semper iustè agit, nec vnquam iuste agere cessat aut defatigatur, secundum descriptionem Aristotelicam. Delphinus etiam hieroglyphicè maris imperium denotat, vt docet Pierius. Atque vt in bello, sic in nauigationibus & maritis negotiationibus iustitia vel primum sibi locum vendicat. Quo pertinet Rhodiorum naualis disciplina, quam ad suam vsque ætatem perdurasse scribit Cicero pro L. Manil. & quam Strabo εὐνομίαν admirabilem nominat, quamque omnes populi, etiam Romani ipsi, secuti sunt, vt annotat doctiss. Iac. Cuiacius in παρατ. Dig. ad tit. de L. Rhodia, de iactu. C

IVSTVS.

1. MONTES amant Cedrus, Larix, Teda & cæteræ è quibus Resina funditur: vt ait Ruellius. Iustus cum montem diligit in quo renascitur, de quo, Ecclesiam Christianam celebrãs, Isaias, cap. 2. ait erit in nouissimis diebus mons domus Iehouæ præparatus in vertice montium, & eleuabit se præ collibus, confluentq; ad eum omnes Gentes.

2. Cedrus durissima, quæ medullæ proxima, velut in corpore ossa: ac (vt ait Plinius) oleo peruncta materies eius, nec tineam, nec cariem sentit: clauum non tenet. Iustus, delibutus oleo Spiritus Sancti, firmus est, & à carie tineisque peccatorum mortalium immunis, immortalitatem meditatur & obtinet: nec clauum peccati regnantis admittit, sed eundem per gratiam Dei repellit & excludit.

3. Folia non decidunt Cedro, sed perpetua Coma vires: quasi castretur decacuminata, confestim, D vt aiunt, interit, nec postea regerminat. Iustus homo sanctificationis suæ honestamentum numquam omni ex parte amittit: licet illud interdum aspergatur offensis, quibus nonnunquam & Sancti præoccupantur. Semper autem meditatur illud Apostoli, Rom. 11. 20. Tu vero per fidem stas, nec effertor animo: sed time. Ideo nexu Spiritus Sancti Christo capiti coniuncti perseuerantiæ donum ab eodem petunt & impetrant.

4. Cedri medulla rubet & odorata est. Cor fidele rubet & suauissima fragrantia excellit, quia sanguine Christi respersum est, & eius merito ab omni peccato emundatum.

5. Cedri vsum damnat Plinius propter ancipitem naturam viuentia corrumpendi, & defuncta conseruandi: cum vitam auferat spirantibus, defunctisque pro vita sit, ob hoc [illegible] censet [illegible] dum.

A dum. Huius diuersitatis rationem Galenus iniuit: quia tametsi Cedrus adurat, ita vt ordine quarto calefacientium censeri meruerit, inter omnia tamen credentia medicamenta, infirmissimum esse constet. Proinde viuentibus admotum vitali calore adiuncto assumit vires, & quasi accenditur, atque ita iugulat: sed defunctis additum putrilaginem exterit, & viciosos humores depascit, quibus detractis corpora à labe ruptionis asserit. In homine iusto mortificatur caro, vt Spiritus viuificetur. Ideo non segnescit, sed etiam si eius homo externus corrumpitur, internus tamen renouatur quotidie, 2. Corinth. 4. 16 Ac iusti mortificant membra sua terrestria, neque sistunt membra sua arma iniustitiæ peccato, sed sistunt sese Deo, vt ex mortuis viuos & membra sua arma iustitiæ Deo, Col. 3. 5. Rom. 6. 13.

6. Si verum est quod Plinius libr. 16 cap. 11. Scripsit Cedri tanta vis est, vt in Ægypto corpora defunctorum eo perfusa seruentur: At Iusti etsi in seipsis eiusmodi facultatem non obtinent, tamen è plenitudine Iesu Christi aquam vitæ salientem in vitam æternam vberrimè hauriunt, & eidem immortalitatem animæ corporisq; resuscitationem acceptam ferunt.

B

IVVENTVS. *neglecta.*

HOMERVS Odyss. 10. lib. Salicem arborem nominat ὠλεσίκαρπον, id est, frugiperdam, idemque de ea Theophrastus quoq; Pliniusque tradunt. Nam semen celeriter amittit & quidem ante maturitatem, quamuis in Creta id producere nonnulli asserant. Quemadmodum itaque Salici humor ille inter calamos arundinaceos collectus præbet nutrimentum commodum, facitque vt egregiè crescat ac luxuriet, attamen inde nihil fructus ait seminis saltem percipi potest: non aliter sæpenumero etiam parentes & amici in suos liberos & alios adolescentes sibi commissos multum sumptuum faciunt, ac sæpe impensas plus quam necessarias, qui tamen hoc parum bene collocant suo officio malè fungentes, nec commoda sua tempestiue perpendentes, inutiliter omnia decoquunt, de futuro minimè, vt par erat, soliciti: atque ita vna cum ætatis flore ac preciosiss. temporis iactura semina virtutis perdunt, ac ita postea nullius vsus neque sibi, nec alijs esse solent, immemores egregij præcepti Ti-
C bulliani:

At, dum primi floret tibi temporis ætas,
Vtere, non tardo labitur illa pede.

Quod idem Propertius quoque cecinit:

Vidi iam iuuenem, premeret cum serior ætas,
Mœrentem stultos præteriisse dies.

Hoc hieroglyphicon vtinam nostro sæculo nimis licentioso, vel potius planè efferato, iuuenes diligentius apud se perpenderent, nec aliorum exemplo se tam facile seduci cum magno suo malo paterentur.

LABOR *improbus omnia vincit.*

D SCIVRVS castaneam, quamuis aspero & spinoso cortice circumdatam, tamdiu versat & laboriose tractat, donec aperiat fructuq; illius interiore frui ad vescendum queat. Quod Hieroglyphico indicatur absq; labore & sudore ad res laudabiles nullum nobis patere aditum.

Nucleus arridet? Spinoso putamina rumpe,
Non vult felices absq; e labore Deus.

Estque hæc similitudine hieroglyphica Plautus vsus in Curculione,

Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem.

Monens commoda quærentem vt laborem quoque non subterfugiat. quod B. Hieronymus ad diligentem sacrarum literarum lectionem accommodauit. Cicero quoq; ex Attio vetere poeta refert hos versus in Orat. pro Sectio.

Sed re id quod multi inuideant, multique expetant,
Inscitia sit postulare, si tu laborem somma cum cura efferas nullum.

Idque de Sapientiæ adeptione peculiariter pronunciat Turpilius Comicus, referente Nonio, in verbo Spissum. A

Ita est: verum haud facile venire est illo, vbi ipsa est sapientia.
Spissum est iter, adipisci haud possis nisi cum magna miseria.

Et numerosus Pindarus Pyth. VIII. Od. vlt.

Εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνευ καμάτου οὐ φαίνεται, id est.
Si vero aliqua est inter homines felicitas, ea non sine labore existit.

Cui similis est Epicharmi sententia, πρεπόντων πόνων πωλοῦσιν πάντα τ᾽ ἀγαθὰ οἱ θεοί. id est, *Conuenientibus laboribus vendunt omnia bona Dij.* Totam vero hoc hieroglyphicon eleganter explicat Philo de vita Mosis libr.3. De homine laborum amante vsurpamus dictum à Claudiano libr.2. de laudibus Stiliconis,

—— *Durum patientia corpus*
Instruit, vt nulli cupiat cessisse labori.

Testudinem tardigradam fingunt lento illo, sed continuo gressu ad montis fastigium ascendere, eoque tandem peruenire. Quo hieroglyphico indicatur, nonnullos, quamuis ingenij tarditas, vel alia eos non parum remorentur, assiduitate tamen & diligentia id omne compensare, ac tandem ad sapientiæ & doctrinæ veram possessionem ascendere; cum etiam Cato dicat (qua sententia B. Hieronymus quoque vsus est) sat cito, si sat bene quod breuiter Aristoteles, 3. Ethic. dixit, βραδέως ἐγχειρεῖ τοῖς πραττομένοις, ὃ δ᾽ ἂν ἕλῃ, βεβαίως διαμένει. id est, *Negotia quidem aggredienda cunctanter, sed in susceptis constanter inhærendum.* Et Periandro adscribitur illud semper meditandum, μελέτη τὸ πᾶν. In cura sane & diligentia omnia consistunt. Paulatim, & cum prudenti cunctatione Cochlea per accliue & salebrosum iter ad excelsum montis iugum perrepere conatur, idque solertia & labore indefesso & continuo tandem assequitur. Quod hieroglyphicum affert Io. Baptista Pittonnus ascripto, NON TEMERE. Solent autem eodem modo homines virtutis amantes, laboris iter, quod ad gloriam ducit, non defugere, quamuis arduum imprimis illud sit ac difficile. Nam & Quintus Smyrnæus in clypei Achillei descriptione libr.5. Virtutem in celsissimo monte collocat, in cuius vestigium non nisi extremo cum sudore & periculo ingenti peruenire liceat. Quod Silius Italicus imitatus, & Herculis Prodici historiam ad Scipionem suum eleganter transferens, sic virtutem inter alia loquentem introducit; B C

Casta mihi domus, & celso stant colle penates,
Ardua saxoso perducit semita cliuo,
Aspera principio, (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Alij nobili Catonis dicto rem explicant: SAT CITO, SI SAT BENE. Non male: nam & præclaros conatus temeritas corrumpit: & tempestiuum est, quicquid Reipublicæ salutare est. Constantia modo adsit & tolerantia, & moram facile compensabit felix gloria. Nemo enim, vt verissimè dixit Sallustius, ignauia immortalis factus est. Sola virtus clara æternaq; habetur. Pulcherrimè etiam Pindarus Olymp.6. ἀκίνδυνοι δ᾽ ἀρεταὶ οὔτε παρ᾽ ἀνδράσιν οὔτ᾽ ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι. πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι πονηθῇ: *Virtus periculorum expers, neq; apud homines, neq; mari habetur in pretio: at multi memorant si quid honesti laboriose peractum est.* D

Cochlea igitur tardo, sed non leui ascensu montis excelsi petens verticem iuuenes his verbis compellare fingatur,

Disce puer virtutem ex me verumque laborem,
Si vera ornari laudis honore cupis.

De pugna aquilarum cum ceruis Plinius libr.10.cap.3. hæc habet. Multum puluerem volutata (Aquila) collectum, insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora verberans, donec præcipitet in rupes. Qua icone indicatur multo labore, animo constanti ac industria singulari opus esse ad magna facinora subeunda & res difficiles ac arduas, tam aggrediendas quam consequendas. Quod idem Pindarus præclarè quoq; Olymp.5. cecinit.

Ἀεὶ

A Ἀεὶ δ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπάνα τε μάρνανται, πρὸς ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον, id est,

Semper autem circa virtutes labor sumptusque pugnant, aduersus opus periculo tectum.

At Sophocles in Tragœdia Euryphile, quæ non extat, ait:

ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται, id est,

Pectus virorum fortium haud fiat languidum.

Cuius rei exemplum memorabile legitur apud Pausaniam libr. 8. de Philopæmene, qui in prælio fortissime pugnans, atque hasta traiectus circa vtrumque femur, in genua se dimisit, tantisper impediente telo progredi conatus, dum infringeretur hastile inter femora medium. Victis deinde hostibus, eo in castra reportato, ex altero femore spiculum, ex altero missilis fragmentum extractum est. Cuius viri ingentem animositatem, virtutem ac fortitudinem eximiam summopere admiratus Antigonus, omni studio in Macedoniam eum ad se allicere conatus est, ad quem tamen ille se cōferre noluit. Atque huc inter alias sententias huius argumenti præclaras, dictum Senecæ in Epistola 22. ad Lucilium videtur non habere postremum locum. Non vir fortis est & strenuus, qui perterritus laborem fugit, B sed cui crescit animus in ipsa rerum difficultate, cum turpe sit cedere oneri luctarique cum officio, quod semel accepisti.

Aspicis vt torquet volucris Saturnia ceruum?
Nempe docet vigili cūncta labore dari.

LABOR *moderatus.*

PLINIVS agens de Camelis, velocitas, inquit, inter equos, sed sua Camelis mensura, sicuti & vires. Nec vltra assuetum procedunt iter, nec plus instituto opere recipiunt. Omnes præclaræ actiones inuicto sunt animo persequendæ & absoluendæ. Quæ virtus Græcis φιλοπονία, id est, industria & ardens affectus in laborib. capessendis. Et vetus prouerbium ait, ἐκ τοῦ πόνου κλέος, ex labore gloria. Xenophon lib. 1. institutionis Cyri, ἐπικουφίζει ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, id est, ipse honos leuiores reddit bellico duci labores. Claudianus item in epithalamis Honorij canit suauiter:

Non quisquam fruitur veris odoribus,
C *Hyblæis latebris nec spoliat fauos,*
Si fronti caueat, si timeat rubos.
Armat spina rosas: mella tegunt apes.

LÆTITIA, *Ouatio, victoria.*

VNCTVM & coronatum; altum item & erectum, lætitiæ, ouationis, fuit Hebræis hieroglyphicon. Psal. 3. 4. Exaltas caput meum. & 21. 4. posuisti in capite eius coronam. & 23. 5. impinguasti oleo caput meum. & 27. 6. nunc exaltauit caput meum. Iob contra miseriam suam sentiēs dicebat, abstulit Deus coronam de capite meo. Esa 51. 11. Lætitia æterna super caput eorum.

LAVDABILIA *expetenda & sequenda.*

OBSERVATVM est ab Indagatoribus & cultoribus stirpium inter alia Naturæ admiranda opera etiam hoc, quod quædam cucurbitæ genera ita humiditate aquæ delectantur, eamque sic appetant, vt vase pleno vel fructui, vel radici applicato, manifeste paulo post depræhendatur, cucurbitam non solum ad istud vas liquore impletum sese inclinare, sed etiam illum quasi pedetentim vase D absorbere atque consumere: contra vero, si oleum eodem modo cucurbitæ admoueatur, illud quasi contrahendo se respuere, ac incuruatam tandem tabescere. Cum itaq; hæc & alia huius generis plurima Natura, recte ideo ab Hippocrate, Epidem. sect. 5. vocata ἀπαίδευτος, id est ab aliis non edocta vel instituta, factitare soleat atque insita vi sine vlla hominum sagacitate, tam in plantis quam in aliis rebus, expetat vtilia ac fugiat noxia: multo profecto magis homines ratione præditi atq; προαιρέσεως agentes, omnia quæ ad vitam honeste ac laudabiliter instituendam virtutemque sequendam, prodesse possint, semper appetere, contraria vero modis omnibus fugere debent.

Vtilis attrahitur plantis, at noxius humor
Spernitur; an non homines in sua damna ruent?

LEGVM *cura obseruatio, reuerentia neglecta.* A

ENVMERAT Aristoteles lib. 9. de histor. cap. 39 tria aranearum genera, ex quib. tertium dicit esse sapientiss. & de illarum venatione & artificio in tela conficienda plurima lectu digna proponit. Quem secutus Plutarchus in commentario de solertia Animalium, non minus hoc argumentum eleganter tractat, nec non Ælianus lib. 1. cap. 21. & Plinius lib. XI. cap. 22. itemque Cicero 2. libro de natura deorum. Anacharsis autem, vt in vita Solonis Plutarchus refert, aranearum telis leges comparabat. Nam vt in his animalcula & insecta firmiora, quales sunt muscæ, papiliones, & similia, retinentur: validiora autem, vt vespæ, & crabrones perrumpunt: ita legibus humiles & pauperes constringuntur, diuites vero & potentes illis non alligantur. Quod quidem de legum inæqualitate potius, quam recta ipsarum obseruatione intelligendum. Nam Traianus iustiss. Imperator (vt Dio in sua vita perhibet) præfecto prætorio tradens gladium dixisse fertur: *Hoc gladio pro me vtaris donec iusta facio. Sin iniuste egero, contra me.* Ac similiter Antiochus tertius ciuitatibus sibi subditis scripsit, si quid vmquam per litteras mandasset, quod legibus aduersaretur, ne curarent, sed haberent pro illo, quod se nesciente esset scriptum. Quo pertinet Platonis grauiss. sententia lib. 4. de legibus, ἐν ᾗ (πόλει) μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ᾖ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν· ἐν ᾗ δὲ ἂν (νόμος) δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάντα ἀγαθὰ, ὅσα οἱ θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν, γιγνόμενα καθορῶ, id est, *paratum illi ciuitati exitium video, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus præsunt. Salutem vero illi, vbi lex seruientibus magistratibus dominatur: cuncta certe bona, quæ dij ciuitatibus præbent, huic adesse cerno.* Et Cicero quoque alibi dicit, leges cum omnibus vna & communi voce loqui. B

Innodat culicem, sed vespæ peruia tela est:
Sic rumpit leges vis, quibus hæret inops.

LIBERTAS *non libera.*

CICERO in paradoxis, Quid est, inquit, libertas? Potestas viuendi vt velis. Quis igitur viuit vt vult, nisi qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui viuendi via considerata ac prouisa est, qui legibus quidem non propter metum paret, sed eas sequitur atque colit, &c. Quæ Horatius imitatus est, lib. 2. Serm. Satyra. 7. C

Quisnam igitur liber? sapiens sibique imperiosus.
Quem neque pauperies, nec mors, nec vincula terrent;
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus.

Sed licentia, qua omnes (secundum Comicum) deteriores reddimur, sub libertatis specie multis imponit, & cupiditatibus indulgentes ab actione virtutis auocat; de quo Lucan. lib. 8.

Libertatis amor, miserum quid decipis orbem?

Sic canis abruptis vinculis, quibus tamen adhuc irretitus apparet, seipsum rursus intricat & in nouam seruitutem trahit. Præclare itaque Plato, epist. 8. ad Dionis familiares; Iis, inquit, qui liberum viuendi genus persequuntur, iugum vero seruile vt vere malum fugiunt, etiam atque etiam sunt auctor, vt caueant ne insatiabili importunæ libertatis cupiditate, in eundem maiorum suorum morbum incidant, quo quidem illi laborauerunt, quod immoderato libertatis amore perciti, imperiorum ordine proculcato, in vagam confusamque perturbationem inciderint. Et tandem D

Quid iuuat abruptis in libertate morari
Vinclis, si maneant & tibi colla premant?

Multi sane dum fumum seruitutis se effugisse somniarunt, reipsa in anarchiæ flammam prolapsi sunt. Auarus seruili gaudet libertate,

-- qui pauperiem veritus potiore metallis
Libertate caret, Dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum, quia paruo nesciet vti.

Et aulicus, cui obiiciendum Publii dictum,

Graue præiudicium est, quod iudicium non habet.

A Et sequentia ex variis.

> *Ea libertas est, quæ pectus purum & firmum gestitat.* Ennius.
> *An quisquam est alias liber, nisi ducere vitam*
> *Cui licet, vt voluit?* Persius Sat. 5.
> *Si pœna petitur, quæ grauior potest?*
> *Famulare collo nobili subeat iugum.*

Seneca in Troade. Et illud Publii,

> *Beneficium accipere, est libertatem vendere.*

Tandem addamus ex Seneca Stoico, Quid eques, libertinus, aut seruus nomina ex ambitione aut iniuria nata, suspicere in cælum ex angulo licet. Item: horum misera conditio est, qui nec suis quidem laborant occupationibus, ad alienum dormiunt somnum, & ad alienum ambulant gradum. Et D. Ambrosij sententia, lib. de Ioseph huic annotationi seu hieroglyphico finē imponamus; Ille in quauis conditione seruitij liber est, qui turpi amore non capitur, auaritiæ vinculis non tenetur, metu cri-
B minis non obligatur: qui securus expectat præsentia, quem non terrent futura.

LIBERTATIS *amor.*

FELEM dici Catum, quasi cautum vulgo, quo nomine Palladius quoq; vsus est; αἴλουρον vero Græcis, & Varino quoq; κάτιλον, nemini est dubiū. Varro tamen & Columella felem videtur de Marte vel Ictide intellexisse, vt Augustinus Niphus quoq; obseruauit. Apud Philostratum putatur esse γαλεώτης. Gaza γάλην non semper etiam mustelam, sed interdum felem interpretatur, cum tamen Plinius vbiq; αἴλουρον felem, & γάλην mustelam verterit. Huic animali innatum ac proprium est, vt sit libertatis cupidum, & propterea carceris impatientissimum. Quapropter, Methodio teste (vt refert Paradinus in symbolis heroicis) antiquis Alanis, Burgundionibus & Sueuis insigne militare fuit felis libere excurrētis delineatio, quo innuebant se pro libertate tuenda animis paratis, ac totis virib. semper pugnaturos, quod propositū firmiter multis seculis cōtinuarunt. Nam secundum Plautū in Captiuis.

C
> *Omnes profecto liberi libentius*
> *Sumus quam seruimus.*

Stoicorum disciplina Sapientem in vinculis liberum pingit, sed libertatis amantem exclamat sæpius εἰ σῶμα δοῦλον, ἀλλ' ὁ νοῦς ἐλεύθερος, id est, Si corpus seruum sit, mens tamen est libera. Horatius libr. 2. Serm. 7. liberum hominem ita describit.

> *Quisnam igitur liber? Sapiens sibique imperiosus,*
> *Quem neq; pauperies, neq; mors, neq; vincula terrent:*
> *Responsare cupidinibus contemnere honores*
> *Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus,*
> *Externi ne quid valeat per leue morari*
> *In quem manca ruit semper fortuna.*

Ambrosius lib. de Ioseph Ille vero (inquit) in quauis conditione seruitij liber est, qui cupidine non capitur, auaritiæ vinculis non tenetur, metu criminis non obligatur, qui securus expectat præsentia, quem non terrent futura.

LIBIDO *carnis.* TYRANNI.

HIRVDINES siue sanguisugæ, Græcis βδέλλαι, παρὰ τὸ βδάλλειν, ὅ ἐστιν ἐξαμέλγειν τὸ αἷμα, à sugendo & emulgendo sanguinem, vt Scholiastes Theocriti habet, tam ad aquatilia quam ad reptilia
D referri possunt. Nam & in aquis degunt, & veluti vermes corpus agglomerando humi serpunt, vnde eas Oppianus 2. [illegible] ἑρπετὰ vocat, *nigra [illegible] reptilia.* Sanguinem calidum tam auide exsugunt, vt etiamsi illis in corporibus animalium herentibus cauda precidatur, atq; inde sanguis veluti per canalem effluat, sugere tamen porro non desinant, donec vel artificio certo remoueantur, vel tandem languidæ dehiscant. Quod Horat. in arte Poetica expressit:

> *Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

Quem versum græce expressit Oppianus dicto lib. 2. ἁλιευτ. Verum insatiabilem hanc sanguinis cupiditatem [illegible] ad [illegible] Quis enim hirudine tenaciores & crudeliores sunt libidinosis fœminis [illegible] in Curcul. *Quæ mihi misero a-* [illegible] apud Theocritum,

Αἲ αἶ,

Αἶ αἶ, ἔρως ἀνιηρὲ, τί μεν μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας:
Heu, crudelis amor, quid inhærens oßibus omnem
Sanguinis humorem bibis vt fluuialis hirudo?

Pertinet huc etiam locus Salomonis Prouerb.30. Sanguisugæ sunt duæ filiæ dicentes, Affer, affer, & quæ ibi sequuntur exempla, maxime de inferno, & natura mulieris. Quæ recte Rodolph. Baynus, licet ad enormes effrænesque concupiscentias, quę numquam explentur, in genere referri queant, duplici tamen metaphora de concupiscentia carnis coniunctim interpretatur. Nam, vt idem Salomon inquit Prouer.5. Pedes eius descendunt in mortem, & ad inferos gressus eius penetrant. Poterit etiam vsurpari de cruentis illis tyrannis, qui quo plus sanguinis fundunt, eo plus sanguinis sitiunt.

LIBRI *varij quomodo legendi.*

QVEMADMODVM Apes ad omnes quidem flores aduolant, quamquā interdum amari aliquid vel acris in se contineant humoris, quales sunt ranunculi & alij plurimi similes; nihilominus tamen succum quendam vtilem inde exsugunt, ex quo, nō sine admiratione postea miro artificio mel parant: sic etiam sedulo magnoq; studio ac iudicia viris bonis ac doctis annitendum, vt non solum ex optimis ac selectissimis auctoribus, sed aliis etiam non adeo commendabilib. scriptis, si quid boni illis insit, omnia ad vnicam vtilitatem publicam colligant, & posteritati commendent, vt hac ratione prodesse plurimis, nemini autem, si fieri queat, nocere possit. Quod Poeta quidam hisce verbis eleganter expressit: B

Floriferis vt apes in saltibus omnia libant,
Omnia nos itidem depascimur aurea dicta,
Aurea perpetua semper dignißima vita.

Huc pertinet libellus Basilij de legendis Ethnicis scriptoribus, Clemens Alexandrinus, Nazianzenus in orat. aduer. Iulianum, & alij inter veteres, apud quos multa leguntur, quæ ad confirmandum hac in parte iudicium plurimum conducere possunt. Estq; Æschyli sententia hæc quoque obseruatione digna, ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, οὐχ ὁ πολλὰ εἰδὼς, σοφός, id est, *Qui vtilia, non qui multa nouit, is sapit.* C

LINGVA *compescenda.*

LVCAS Contilis in Italicis suis symbolis siue impresis, de gruibus Taurum montem præteruolantibus, scribit eos propter aquilarum metum, ne scilicet clangore suo illis prodantur, ora lapillis obturare, quod tamen veteres pleriq; de anseribus syluestribus memoriæ prodiderunt. Sic enim Plutarchus in Commentario de solertia animalium. Similes sunt Cretensium apum, & anserum in Cilicia artes. Illæ enim ventosum aliquod circumuolaturæ promontorium, ne disiiciantur, seipsas exiguis lapillis in os sumptis quasi saburrant, hi quando Taurum traiiciūt, animalia alioqui vocalia & obstrepera, tum metu aquilarum in os iustæ magnitudinis lapide sumpto taciturnitatem sibi imperant, vt fallere in transitu eas possint. Atq; hoc copiosius quoq; Ammianus Marcellinus lib.18. sed de gruibus exposuit, exponens Barbationem pedestris militiæ rectorem ob linguæ petulantiam tandem esse interfectum, quem ait ignorasse notum Aristotelis sapientis dictum, qui Calisthenem sectatorem & propinquum suum ad Regem Alexandrum mittens, ei sæpe mandabat, vt quā rarissime & iucunda apud hominem loqueretur, vitæ potestatem & necis in acie linguæ portantem, & addit idem auctor, D Ne sit hoc mirum, homines profutura discernere nonnunquam & decentia, quorum mentes cognatas cœlestibus arbitramur: animalia carentia ratione salutem suam interdum alto tueri silētio solent, vt exemplum est hoc per quam notum, linquētes orientem grues ob calorem, plagamque petentes occiduam, cum montem penetrare cupiunt Taurum Aquilis abundantem, timentes fortissimas volucres, rostra lapillis occludunt, ne illis eliciat vel extrema necessitas clangorem, iisdemq; collibus agiliore volatu transcursis proiiciunt calculos, & ita secure pergunt.

Ne pereant clangore grues lapide ora saburrant,
Obstrue sic lingua, garrule, ne pereas.

A LINGVA *Hominis.*

EX Conchyliorum genere est & purpura, quã Oppianus Ostreis, & Aristoteles ὀστρακοδέρμοις annumerant. Vnde etiam pretiosissimus eius liquor Ostrum vocatum à veteribus fuit. De quo cum alij legi possunt, tum imprimis Vitruuius lib. 7. arch. ca. 13. & Iulius Pollux lib. 1. cap 4. Purpuræ autem lingua est longitudine digitali, acie & duritie tanta, vt proditum sit, ea & conchas, & quascumque sui generis testas illam perforare posse, vnde & Prouerbij, *Purpura voracior*, origo esse creditur. Vt autem ad pastum hoc ex lingua commodum habet, ita eadem ipsi affert extremam perniciem. Ita enim purpuras capi cum alij referunt, tum Plinius. Cõtexere piscatores exiguas nassas, quibus conchas & ostrea escæ loco iniiciant aut appendant. Eas semineces, sed mari redditas auido hiatu reuiuiscentes purpuras appetere, exertisque, quantum possunt, infestare linguis. At conchas aculeo extimulatas claudere sese ac comprimere: itaq; pendentes auiditate sua tolli purpuras. Aristoteles & Oppianus paulo aliter purpurarum hanc capturam describunt, & στρόμβοις eas inescari tradunt. Potest autem & huius hieroglyphici varia esse accommodatio. Nam hic quoque captans capitur, & fraus in auctorem recidit.

B Sed omnium rectiss. de lingua hominis vsurpari poterit. Nam & illi hæc non minus quam purpuræ, secundum Anacharsidis Scythæ apud Diog. Laertium dictum, simul & bonum & malum est. Vnde & Adag. celebratur à Suida & Zenodoto: Γλῶσσα ποῖ πορεύῃ; πόλιν ὀρθώσουσα καὶ πάλιν ἀναστρέψουσα: *Lingua quo vadis? vrbem vt struam & rursus vt destruam.* Cum quo & Salomonis illud congruit cap. 18. *Mors & vita in manibus linguæ.* Recte igitur Hesiodus:

γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης;

Linguæ thesaurus est optimus inter homines
Parcæ, & plurimum gratiæ meretur, si fuerit moderata.

Addamus & poetæ neoterici δίστιχον:

Ex lingua vitam, ex lingua haurit purpura mortem:
Lingua homini & vitam præbet & interitum.

Quod diuinis verbis exponit sanctus Apostolus Iacobus, Epist. Cathol. cap. 3.

C LVCIS *vera efficacia.*

HOratius Epod. 2. Struthiocamelum vocat Afram auem, quia in desertis Africæ plurimi reperiantur. Romani in suis numis Arabiam per eam notarunt, vt apparet ex numo Traiani æneo, cum inscriptione ARABIA ADEVISITA. De quo Dion in huius Imperatoris vita plura. Volunt autem nonnulli, inter quos etiam est Cælius Rhodiginus lib. 20. cap. 5. locis feruidis oua in arena fouere, & radiis suis halituque tandem viuificare. Ac in Iob cap. 39. legitur, Quando dereliquit oua sua in terra, tu forsitan in puluere calefacies ea? Isidorus tamẽ lib. 12. Originum scribit oua negligenter fouere, quæ proiecta fotu pulueris animentur. Obseruatione quoque dignum videtur, quod Ælianus libro 9. de Animalibus cap. 58. tradit, nimirum ex tribus minimis animalia maxima generari, Crocodilum inter aquatilia, Struthiocamelum ex auibus, & Elephantum ex quadrupedibus. Est autem & huius hieroglyphici auctor Iouius, in gratiam Petri Nauarei celebris admodum CAROLI V. Polemarchi excogitati, cum ille inuentor esset peculiarium quarumdam machinarũ antea non cognitarum, quas singulari industria, & inaudita ingenij dexteritate ad expugnanda atque euertenda etiam munitissi-

D ma propugnacula primus in vsum protulisset. Quod pariter aliis quoque rari alicuius & ingeniosi operis inuentoribus attribui poterit. Rectius tamen & melius dici debet de hominibus piis & diuinitus illuminatis, qui vitam omniaq; bona ac sibi salutaria à cœlestibus radiis, quod est ἀγαθοῖς φῶς λαμπρότατον, vt quidam veterum Theologorum dixit, vnice expetunt, & studiose conquirunt.

Passer vt oua fouet flatu vegetante marinus:
Sic animat mentes gratia dia pias.

LVCTVS.

MANVS super caput habens fœmina, dolentis animi perturbationem prodit, atq; hieroglyphicon est grauissimi luctus. Ierem. 2. 37. Manus tuæ erũt super caput tuum, quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum.

MAGISTRATVVM *oscitantia.* A

NOSTRA ætas cum Rempublicam sicut picturam accepisset, egregiam quidem, sed euanescenté vetustate, non modo non coloribus iisdem quibus fuerat ornata, renouare neglexit: sed ne id quidem curauit, vt formam saltem eius, & extrema tamquam lineamenta seruaret. *De ciuit. Dei libr. 1. cap. 21. D. Augustinus.*

MAGISTRATVVM *solicitudo.*

APES, siue apis, μέλισσα vel μέλιττα, ἀπὸ τοῦ μέλιτος Græcis dicta, à melle nimirum conficiendo, ab Aristotele lib. 9. de histo. Animal. cap. 40. vocatur τῶν ζώων καθαριώτατον καὶ ἐργατικώτατον, id est, animalium omnium mundissimum & laboriosissimum. Quo in loco apum natura & proprietas, & quasi politia quædam concordis accurate describitur, vnde postea alij fere omnes vt Plutarchus, Plinius, Ælianus, Virgilius, & reliqui desumpserunt, inter quos Plinius libr. 11. cap. 5. ait, labores tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia priuatim, & duces gregatim, & quod maxime mirú est, mores habent. Et cap. 6. Nullusque, cum per cœlum licuit, otio perit dies, & cap. 10. Mira operis obseruatio. Cessantium inertiam notant, castigant mox & puniunt morte. Sic Virgilius inter alia 4. Georg. dicit: B

Omnibus vna quies, operum labor omnibus vnus.

Qua imagine clarissime exprimitur tam gubernantium solicitudo ac diligentia, quam subditorum in aliqua bene ordinata Repub. studium obediundi & fideliter fungendi officio suo. Eodem sensu quidam addunt, MENS OMNIBVS VNA EST. Ruscellus ascribit hoc symbolum Antonio de Leua, præcipuo Cæsaris Caroli V. polemarcho, cum dicto, SIC VOS NON VOBIS, scilicet, mellificatis apes; cum enim hic omnino sperasset, Ducatum Mediolanensem sibi gubernãdum traditurum Imperatorem, quoniam potissimum eius opera fuerat recuperatus, nihilominus tamen Francisco Sfortiæ, vt promiserat Cæsar, bona fide fuit ille restitutus.

Doctus apum & studia & mores & iura reuoluat,
Qui bene vult populis dicere iura suis.

C

MAGNANIMITAS.

PHYSIOLOGI omnes in hoc consentiunt canibus Indicis, natura præ aliis esse inditum, vt spretis animalibus minoribus leones imprimis inuadant, atque ita obstinate retineant, vt non cedant cæsi, sed sibi crura potius, nullo clamore edito, abscindi patiantur, quam feras dimittant.

Numquam, cæsa licet, linquit canis Inda leonem,
Nec, licet accisus, facta decora bonus.

Viri fortes & virtute præstantes nihil nisi quod honestum ac laudabile est, constanter sibi imitandum & conseruandum statuunt; atq; ideo pro patria, pietate, & sui nominis fama pugnare constanter student, atq; pro iisdem vitam deniq; profundere non dubitant. Porro, cauendum est, ne nos offeramus periculis sine causa: quo nihil potest esse stultius, atq; ideo tales homines temerarij & imprudentes ῥιψοκίνδυνοι, *proiecta audacia* præditi nominantur.

Romæ in domo Carafellorum, sub effigie leonis catulum tenentis distichon legitur ad iram compescendam scriptum,

Iratus, recole quod nobilis ira leonis
In sibi prostratos se negat esse feram.

Olim dictum ab ingenioso Poeta,

Candida pax homines, trux decet ira feras.

Hodie contra generosi nil nisi pugnas imitantur: & nobiles humano sanguine gaudent.

MAGNANIMVS.

SCRIBIT Paulus Iouius in Dial. de Impresis Italico, Sirenem antiquissimæ inter Romanos [illegible] Columniensium gentilitium signum fuisse: sed se fortiss. heroi Stephano Columnæ, hoc [illegible] peculiariter inuentum dedicasse, quod & Capaccius attingit. Ostẽdere autem illo voluit, qu[illegible]

A dum Siren sæuas maris tempestates, vtpote cuius domicilium sit mare ipsum, contemnit: ita etiā magnanimum illum & strenuum ducē omnia pericula, omnes hostium minas fortiter sustinere debere. Columnæ enim tantum vt familiæ istius insignia appictæ sunt. Animose igitur Iocasta apud Senecam in Oedipo:

——regium hoc ipsum reor,
Aduersa capere: quoque sit dubius magis
Status, & cadentis imperij moles habet,
Hoc stare certo preßius fortem gradu.
Haud est virile terga fortunæ dare.

Et alter Seneca Consol. ad Marc. vel in naufragio laudandum censet, quem obruit mare clauum tenentem & obnixum. Quo Prouerb. pertinet ex Ennij versu:

Dum clauum rectum teneam.

Fortiter etiam Iustinus Imp. ad Senatum, referente Corippo:

Qui pedibus rectis graditur, mala nulla veretur,
Non timet offensam, nescit via recta ruinam.

B Sed omnium mehercle magnanimitatem Germanorum legati illi superarūt, qui interrogāti Alexandro: Et quidnam in rebus humanis extimescerent, rato nominis sui magnitudinem ante omnia ipsis formidolosam videri, responderunt, Nihil se metuere, nisi forte, ne cœlum rueret. Vt refert auctor supplementi in Q. Curtium, hauriens ea ex Strabonis lib. 7. & Arriano de Alexandro. Magnanimitatis proprium illud est, quod contemnit tuta procellas.

MARTYRES.

SARDIUS, vt asserit D. Hieronymus, sanguinei coloris est, Christi martyres hieroglyphice significans. Etenim martyrum

Sanguine fundata est Ecclesia, sanguine cœpit,
Sanguine succreuit, sanguine finis erit.

Ac pie prorsus impio præsidi Sancta virgo & martyr Agnes respondit. Sanguis Christi sponsi mei tinxit genas meas.

C Olorum, ait Plinius, morte narratur flebilis cantus, falsis (vt arbitror) aliquot experimentis. Quod de Cygnorum concentu in dubium vocauit Plinius, id de Christi seruo ad Dominum migrante vere dicitur.

Dulcia defectu modulatur carmina lingua,
Cantator Cygnus funeris ipse sui.

Quam præclara est illa vox Cęciliæ martyris, in agone? Miseria moritur, non homo. Patheticum est & hoc de morte distichon,

Tempora fatalis quando sic limitis itis,
Tristia concentu funera solor, odor.

Sed consolatione plena est oratio Simeonis, Nunc dimittis seruum tuum Domine secundum verbū tuum in pace. Et digna est relatu vox aulici exhortantis Ananiam senem ad martyrium, quem exhorrescere & trepidare animaduertebat: Paulisper, pie senex, occlude oculos, & viriliter age: non enim multo post lucem æternam clari conspectus Dei intuebere.

D Dissidere, inquit Plinius, Olores & Aquilæ. Ita raro bene conuenit præconibus veritatis & quibusdam pectoribus in hoc mundo. Est enim vt recte Augustinus pronunciauit, veritas dulcis & amara. Dulcis [illegible], de quibus dicitur, Iustificata est sapientia a filiis suis: Amara autem iis, qui formam pietatis habentes vim eius abnegant.

[illegible] orum, ait idem, similitudinem Onocrotali habent: nec dist[illegible] ntur omnino, nisi fau[illegible] esset alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal [illegible] congerit, mira vt sit capacitas. [illegible] ta rapina sensim in os reddita, in veram aluum ruminantis modo refert. Tales in ex[illegible] [illegible] sia Onocrotali sunt, non ij e vulgo solummo [illegible] potius quam Dei amātes [illegible] iam speculatores illi auari, turpis lucri cupidi, ine[illegible], ebri[illegible], quærentes quæ sua sunt, non [illegible], quæ sunt Christi Iesu. Quum autem Anseres non pauci hoc tempore obstrepent inter

Olores,& feralia quædam carmina repetant:cum Gregorio Nazianzeno nunc huic Sophistæ, nunc A isti dicamus, Aut desine tuis nugis obstrepere nostro silentio, aut tibi referemus vt breuissimum, ita verissimum prouerbium: Tum canent cygni quum tacebunt graculi, quod D. Gregorius Nazianzenus inseruit epistolæ I. ad Celeucium.

MATRONA *pudicißima.*

MILIO quamdam peculiarem vim naturalem inesse constat, non solum longo tempore (propter suam siccitatem potissimum) seipsum, sed alia multa, quæ in illius aceruis reconduntur conseruandi à corruptione ac putredine, qualia sunt Rhabarbarum, Camphora & similia non pauca. Typus certe valde appositus matronæ pudicissimæ, quæ semper castitatem, honestatem, & omnem virtutem huic sexui conuenientem & necessariam præ oculis habere, & non solum sedulo curare debet quo pacto seipsam, sed etiam omnes quæ illius fidei sunt commissæ ab omni labe & turpitudine integras ac inculpatas semper conseruet: in quam vere illud Senecæ in Octauia comperit, *P. obitas, fidesq; coniugis mores, pudor, placeant marito.* Ac secundum Aristotelem in Oeconomicis, nō tantum nitor vestimentorum, nec excellentia formæ, nec auri multitudo ad laudem mulieris valet, quantum valet B modestia in rebus ac studium honeste decoreque viuendi,

Seque aliasque pudens matrona à crimine seruat:
Putrorem milium ceu procul esse facit. Ioach. Camerarius in Symbolis, Embl 59.

MEDITATIONES.

SPICÆ iam maturæ inter duas manus nisi continue fricentur ac valide exprimantur, grana frumenti in illis conclusa inde non possunt excuti vel recte colligi, quibus ita expressis conuenientissimum illa alimentum generi humano præbeant. Ita etiam quantumuis præclaræ cogitationes ac meditationes de rebus tam sacris quam profanis, nisi ad actum (vt dici solet) traducātur, parum vtiles esse solent. Vnde etiam Cicer. lib. I. de Officiis, ait virtutem omnem in actione positam esse, quod sumpsit ex luculenta de hac re disputatione Aristotelis in 10. Ethic. ad Nicomachum. Opus itaque est ad res præclaras peragendas multum laboris ac defatigationis impendere. Vnde etiam poeta. C

Quæ latet inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus arguiturque malis.

Et alius nos serio monet,

Spica attrita manu sua grana effundit ad vsus:
Sic ostende actu quæ meditata tenes.

Fl. Valerio Constantio Cæsari eiusmodi hieroglyphicon attributū est, *Virtus dum patitur vincit.* Quod inprimis de Christiana pietate ac virtute intelligendum est, quemadmodum prçclare dicitur in epist. ad Hebræos cap. 12. Omnis castigatio in præsens quidem non videtur esse gaudij, sed molestiæ. At postea fructum tranquillum iustitiæ reddit iis, qui per illam fuerint exercitati.

MENDAX SOPHISTA.

SEPIAM piscem insectantibus se ad capturam piscatoribus atramento, quod pro sanguine ipsi est, effuso ipsum mare offuscare, atque ita oculis illorum subtractam per incerta itinera elabi ac effugere, ex Aristotele, Oppiano, Æliano, & Plinio discimus, qui etiam ex Anaxilao tradit, atramēti illius tantam vim esse, vt in lucerna additum, summotis aliis luminibus, efficiat, vt cuncti astantes videātur D esse Æthiopes. Meminerunt etiam sepiæ Nicand. in Theriacis, Phile in Iamb. Plutarchus & Horapollo in Hierogl. Et similia nostris sunt apud Nazianz. Orat. ad Cl. Episcopos, & Carm. I. vers. 500. De sepia autem omnium elegantissimi versus sunt Ouidij in fragm. hal. Ægyptij Sacerdotes, hominem qui magna polliceretur, sed fœde spem de se conceptam falleret, hac figura demonstrarunt, vt paulo aliter quam Horapollo annotauit Pierius. Vafri enim & tecti hominis, & simulatione artificiosa cunctos fallentis signum fuisse sepiam, Sebast. Erizius in expositione antiquorum numorum Italica affirmat, vbi numisma, sub Neronis Cæsaris nomine valde, vt ait, vetus describit, in quo piscis, vulpis, sepia pelagij cuncti, & fluuiatilis gammarus incisi fuerint, quæ cuncta in Neronis infamiam fuisse ita composita existimat. Nostrum quidem hoc etiam in Sophistam torqueri possit, secundum Platonem,

A nem, δυσθήρατον ζῶον, quem dum veritatis reti comprehendere niteris, ille effusa fumorum atra fuligine subito euanescit. Horat. etiam 1. Sat. 4. per nigræ loliginis (est hæc è sepiarum genere) succum, liuorem mentis intellexit, vti vetus eius Commentator innuit. Ipsum denique Aristotelem Picus Mirandula sepiæ comparat, forte quod de animæ immortalitate animi sui sensum obscurius proposuisse illi visus fuisset. Quod nos in medio relinquimus.

Hic niger est piscis, fallitque cruore sequentes:
Nempe etiam mendax fallit vbique miser.

MENS *Generosa.*

CVM viua animalia in publicis spectaculis & imprimis nobilium ludicris certaminibus tam pedestribus quam equestibus insignium vel symbolorũ loco gesta ac vsurpata plus animos afficiant, & oculos quoq; magis oblectent, quam solæ figuræ eorum aliqua pictura repræsentatæ, ideo quidam Nobiliss. vir in Italia simili tẽpore & loco, quib. eiusmodi ludi solent celebrari, cassidi suæ imponi cu-
B rauit caueam rotundã affabre elaboratã & ita in æquilibrio suspensam, nec minus tamen in suis polis se monentem, vt auicula illic inclusa, in quamcumq; partem verteretur, semper in medio firmiter cõsisteret, & in axe tantum permaneret. Quod etsi ille de suo honesto amore quodam erga fœminam quandam nobilem intelligi voluit, nihilo tamen minus quoque de omnibus alijs laudabilibus & egregijs actionibus magna constãtia susceptis, ac confectis, idq; auxilio veræ virtutis, cuius laus in mediocritate, teste Aristotele, sita est, accipi rectè ac vsurpari merito hoc ingeniosissimum hieroglyphicon poterit. Definitur autem constantia stabilitas animi firmi & in honesto proposito perseuerantis: cum ex aduerso secundum Senecam in Oedipo.

Quicquid excessit modum,
Pendet instabili loco.

Ac Socrates in Stobæi sermonibus dictum admodum memorabile fertur tale: ἀνδριὰς μὲν ἐπὶ βάσεως, σπουδαῖος δὲ ἀνὴρ ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἀμετακίνητος ὀφείλει εἶναι, id est, *vt statua in sua basi, sic etiam vir bonus & virtutis studiosus in suo proposito constans & immobilis esse debet.* Poëta noster autem Disticho hie-
C roglyphicum ornat his verbis,

Hic licet vsque orbis celerem voluatur in orbem,
In se immota tamen mens generosa manet.

Plinius libr. 16. capit. 34. scribit hederam, potissimum candidam, arbores alias necare omnemque succum auferendo tanta crassitudine augeri, vt ipsa tandem fiat arbor. Nam pluribus locis intercisam viuere tamen ac durare, ac totidem initia radicum habere quot brachia, quibus incolumis & solida arbores strangulare possit. Vnde etiam Laberij carmen Gnomicum extat:

Vt hedera serpens arborum vires necat,
Ita vetustas ambitu annorum nocet.

Huius hieroglyphici significatio ad varios vsus applicatur. In illos enim non male conuenit, qui suis laboribus & vigilijs, etiam cum valetudinis iactura de plurimis bene mereri cupiunt, & vt alij floreant ac vireant, ipsi etiam quasi consumi & exarescere non dubitant.
D

Mens generosa alijs se totam impendere gestit.
Quidni? tali ipsam morte perire iuuat.

Alius vero sensus est, quando quispiam magnis ac principibus viris fideliter inseruiens, ipsorumque sola commoda respiciens, illis declarare cupit, se ad suorum dominorum commoda promouenda ac exequenda, nulla pericula subterfugere velle. Sed vt omnia sub cœlo vanitati subijciuntur, nec vllus omni ex parte beatus præsertim ante obitum apparet: non raro euenit vt improbitas & vis subegerit ius & æquum, sicuti ab hederæ complexu nimis arcto arbor tandem suffocatur ac perit: ita sæpe actio nimis callida ac improba etiam iustæ caussæ nocere vimque adferre solet. Addamus & illud, hedera columnam amplectens hieroglyphicè denotat fictum amicum potenti adhærentem amico, cui dicere audeat, te stante virebo; te ruente rua

Myrrham arborem proceram ac spinosam in Arabia felici nasci veteres perhibent, de cuius tamen A integra descriptione nihil certi adhuc constare hisce temporibus, quibus omnes tamen vbiq; locorum ac gentium anguli diligentissimè inquiruntur, sane mirum est. Hanc scribunt ablaquecationibus ac incisionibus gaudere, ac præterea ventis vehementer spirantibus gummi istud tam preciosum (quod tamen raro plane legitimum & omnibus à veteribus descriptis absolutum ad nos deferri solet) effluere copiosius, quo imprimis à putredine ac corruptione corpora defunctorum integra conseruari scimus. Ita animus rectus & constans in proposito laudabili semper immotus permanens, inuidiæ ac obtrectationum furijs, tamquã turbulentiss. ventis minimè terretur: sed potius ad hunc modum exercitus & agitatus eo alacrius fructus virtutis profert, & magis conspicuum sese exhibet. Quod versus quoq; Horatiani docent;

Iustum & tenacem propositi virum
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni,
Mente quatit solida, neque Auster
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur orbis, B
Impauidum ferient ruinæ.

Itemque Claudiani egregia sententia probat,

Explorant aduersa viros, perque aspera duro
Nititur ad laudem virtus interrita cliuo.

MENS *pia.*

VIRET, inquit Plinius, & sæpe translucet Iaspis, etiam si victus à multis, antiquitatem tamen gloriam retinens. Mens pia, rore & luce Spiritus sancti respersa & plena, semper viret & illustris est in Domino, ac primæ eoque nomine antiquissimæ, fidei gloriam, etiam in medijs persecutionibus, cõstanter & sincerè retinet. Vniones, etsi nascuntur in mari, cum cœlo tamen, cuius repræsentant faciem, plus habent cognationis. Sic pias mentes, & si in his terris corpori, vnaquæq; sui domicilium luteum & fragile incolit, non tamen terrena, sed superna quærere decet. Generosum enim piumque animũ à cœlo, vnde ortum ducit pendere, non autẽ terrenæ glebæ plane sordidæ affixum hærere C æquum est. Gallus gallinaceus, ales vigilantissima, secundum Lucretium,

Auroram claram consuetus voce vocare.

Ad Laurum libenter aduolare dicitur, ibique consistere, quod ea arbor (vt veteres tradiderunt) à fulminis vi immunis esse existimetur, solemq; intuens libere & absq; solicitudine & insultu aliarum auium cantando sese eo in loco oblectare. Ad eumdem modũ pij continenter & vbiq; diuinæ protectioni se cõmendantes, & in vnicam Dei æterni prouidentiam & auxilium intenti, vigilanter & alacriter munere ac officio suo fungi, nec rerum aduersarum impetus quantumuis horrendos extimescere debent, secundum Psalmi sententiam,

Qui Dominum metuunt, castris cœlestibus isti
Sunt tuti, & tegit hos Angelus ipse DEI.

Ac profecto videmus, nihil magis stabilire, ac animum in religione ac pietatis obseruantia confirmare, quam diligentem obseruationem earum rerum, quæ quotidie accidunt à prouidentia diuina, in quibus tandem boni, soli Deo æterno confisi mirabiliter proteguntur, ac improbi contra iuste puniuntur. De quibus innumera exempla & historiæ plurimæ vbiq; tam in sacris, quam in moralibus D libris vnicuiq; se offerunt.

Gallus amans Lauri vigili solem ore salutat:
Sic à cœlesti mens pia pendet ope.

Theophrastus, tum alibi, tum libr. 2. De caussis plantarum reddit rationem quare flores nonnulli ad radios solis sese aperiant, & multi ex illis cum ijsdem plane conuertantur. Clauduntur, inquit, hi imbecilliores nocturno frigore solis vero tepore fouentur ac aperiuntur, qui reuocat calorem naturalem, & à centro ad ambitum effundit, simulque humorem superfluum educit. Quod tamen in nonnullis tantum nocte sese aperientibus, interdiu vero claudentibus locum non habet. Id vero, quod priore loco diximus, in primis obseruatur in duobus Heliotropijs maiore & minore, quæ etiam inde denomi-

A denominationem acceperunt, atque ideo, minus præsertim Italicè adhuc *Girasole*, & Hispanicè *Tornesole* dicitur. Huius autem symboli interpretationem ex Lactantio libr. 6. cap. 8. assumere recte possumus, vbi inquit: Itaq; si oculos in cœlum semper intendit, & solem, qua oritur, obseruas, eumq; habeas vitæ quasi nauigij ducem, sua sponte pedes in viam dirigentur; & illud cœleste lumen, quod sanis mentibus multo clarius sole est, hic quem carne mortali videmus, sic reget, sic gubernabit, vt ad summum sapientiæ virtutisq; portum sine vllo errore perducat.

Christe, tuos vultus semper venerabor adorans,
Vt Clytie ad solem germina pulchra rotat.

MENS *reproba.*

PARDALIS non mutat cutis maculas, neq; ex nigro fit albus Æthiops, neq; mens reproba emendatur vmquam, sed in malo proposito senescit & opprimitur.

Callida si varios sibi Pardalis exuit orbes,
B *Exuet & mores mens scelerata malos.*

Homines præter modum peruerse mali & improbi, quorum fallaces & pessimi mores in naturam abiere, salutaribus monitis nullum locum relinquunt. Definit autem D. Ambrosius in Hexaemero malitiam, id est, μοχθηρίαν, esse mentis atque animi deprauationem, deuiam à tramite veritatis. Ac Cicero III. libr. De natura Deorum, vult esse versutam ac fallacem rationem nocendi. Profecto (inquit Nazianzenus) res est rationis expers μοχθηρία: nec quicquam est, quod prauos mores meliores efficere queat. Quod de illis intelligitur, qui emendationem nullam volunt admittere, ac dati sunt, secundum S. Paulum, εἰς ἀδόκιμον νοῦν, id est, in reprobam mentem, quæ vitæ conditio est omnium miserrima: nam eiusmodi homines, teste S. Petro, ταχινὴν ἀπώλειαν, id est, velox exitium sibi accersunt.

MENS *nulla sine Deo bona.*

C MVLTAS inesse peculiares vires ac occultas proprietates pluribus stirpibus & plantis, idque per singularem superiorum ac cœlestium corporum influxū ac efficacitatem, nemini dubium esse potest: quarum causas tum alij inuestigare conati sunt, tum imprimis Theophrastus Peripateticus erudite & docte inquirere studuit, quemadmodum eius accuratiss. libri de causis plantarum facis abunde testantur. Inter quas quidem Aspalathus imprimis occurrit, qui frutex vt auctor est Plinius, libr. 25. capit. 13. quamuis ibidem aspalathum orientalem & Rhodium forsitan sine causa frutices diuersos faciat) pluribus in locis reperitur, sed non vbique odoratus est. Quam peculiarem vim tradit in se recipere cœlesti arcu (vt eius verbis vtar) in eum innixo. Sic etiam omnis do[illegible] prudentia, ac vniuersa virtutis laudabilia dicta & facta tum demum fiunt illustriora, præstantiora, omnibusq;, vt dicitur, numeris absolutiora & gratiora, si cœlestis bonitatis ac diuinæ gratiæ suauiss. aura aspiret. Quod etiam Seneca, Ethnicus quidem ille scriptor, sed admodum ἄθεος, tradit breuiter in hunc
D modum scribens ad Lucilium suum, epist. 10. Nullam sine Deo mentem esse bonam. Hinc [illegible] Distichon,

Iridis Aspalathus vi suauior, ipsaque virtus
Gratior est, superûm quam [illegible] fouet.

2. Alio hieroglyphico demonstratur mentem nullam sine Deo esse bonam, & quid de co[illegible] ni[illegible] humanis sit cogitandum. Collis ex omni parte varijs arborum selectiss[illegible] gen[illegible] at[illegible] herbarum ac florum diuersitate cōspicuus, in hoc amœnissimo decor[illegible] pulcerrimo statu diu consistere nequit, imo breui omnia intereunt, nisi superne tempestiu[illegible] qu[illegible] foueatur, ac in suo vigore subinde reficiatur. Ad eumdem modum nulla [illegible] mens sine Deo,

S[illegible] enim sanctos facit, & de lumine lumen
[illegible]ortur, nulla [illegible] bonus absque bono.

Et nullæ humanæ cogitationes atque actiones, quantumuis alioquin speciosæ & laudabiles appareant, nec vlla virtus, doctrina aut scientia per se consistere, vel aliquid boni producere potest, nisi diuinitus à Deo vnico fonte omnis boni, gubernentur, illustrentur, ac splendore diuinæ gratiæ ad optatum finem perducantur. A Deo enim, luminum patre, munus omne bonum & omne bonum perfectum desuper descendit, teste Apostolo S.Iacobo. Et Nazianzenus in Orat.de Athan.piè scripsit. Quod sol est sensibus, id intelligentibus est. Deus. Mundum enim illuminat ille visibilem, hic inuisibilem: & ille quidem visum corporis illustrat: hic vero naturas intellectu præditas reddit splendidas. A

Mons omni hoc, nisi sol foueat, viduatur honore,
Quicquid ages, cassum disperit, absque Deo.

3. Arbori vndique detruncatæ inseruntur recentiores alij surculi bonam de se spem germinum præclarorum promittentes; modo cœlitus foueãtur ac conseruentur: alioquin leui de caussa exarescunt & pereunt. Quare non secundum cõmunem & deprauatam hominum consuetudinem omnia ad fauorem fortunæ nescio cuius (nisi hanc allegoricè voluntatem Dei dicere velimus) sed ad vnius Dei benedictionem, quæ sola ditat merito debemus referre, ea tamen conditione, vt nos quoq; sedulo nostrum faciamus officium, neq; turpi otio nos tradamus. Vnde Menander, Θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις. id est, *Deo volente etiam in vimine nauigares.* At præclarius multo Nazianzenus. B

Θεοῦ θέλοντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος. *Deo annuente, nil liuor valet.*
Καὶ μὴ θέλοντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος, id est: *Et non fauente, nil labor potest.*

Nuper Disticho pereleganti hieroglyphicon illud est illustratum:

Si faueat cœlum, bene surculus arbore crescet.
Si faueat Numen, tu quoque magnus eris.

MENSIS.

ÆGYPTII mensem notantes, inquit Horapollo, lib.1.cap 4. Hieroglyphicõn, ramum pingunt, aut lunam deorsum conuersam, Ramum (Palmæ) quod illa arbor singulis mensibus ramos procreet. Lunam vero deorsum vergentem, quod in ortu quidem, vt aiunt, quindecim partes supersunt, vt sursum erectis cornibus appareat: at in occasu triginta diebus completis, cornua deorsum inflexa gerat. C

METVS.

SEMPER in metu cum versari conuenit,
Ardua sunt cuius commissa negotia curæ.
Huicque merito occinitur,
Fac animum vsque habeat sollicitudo tuum.

Quod expressum est hieroglyphico virginis timidè cibum leoni ex patina porrigentis, addito Disticho.

Nuda à præsidiis ego virgo ministro leoni, D
Danda opera est magnis: sed comitante metu.

Viri prudentes, quibus Reipublicæ cura est commissa, in perpetua solicitudine versantur, nec liberalem metum vnquam deponunt: alioquin aliquid temerè vel negligenter committent, quod potentiores offendet. Huc metum Plato, libr.3. & 5 de legibus plurimum commendat, pudoremque adiungit comitem, tamquam caussam omnis honestatis. In Eutyphrone vero Socrates ostendit, non rectè dici à Stasimo Cyprio, ἵνα δέος, ἔνθα αἰδώς, *Vbi timor, ibi pudor*: sed potius, vbi pudor, ibi timor. Est enim alius quoq; metus seruilis, semper cum odio cõiunctus, iuxta Ennium apud Ciceronem, lib. 2. de Offic.

Quem metuunt oderunt. Et,
Quem quisque odit periisse expetit.

Admo-

A Admonet item hieroglyphicum illud Leonis virginea manu cibum capientis, potentiorum fauore & gratia caute esse vtendum, cum sæpe leui de caussa mutentur.

Gratiam fortuna sequitur, veluti vmbra sereno
Sole aliquod corpus. Sol occidit, occidit vmbra.

MISERICORDIA *Dei.*

TERTIA, teste Plinio, Smaragdis auctoritas perhibetur, pluribus de caussis. Nullius coloris conspectus iucundior est. Nam & herbas quoque virentes frondesque auidè spectamus. Smaragdos vero tanto libentius, quoniam nihil omnino viridius, illis comparatum, viret. Præterea soli gemmarum contuitu oculos implent, nec satiant. Quin & ab intentione alia obscurata, aspectu Smaragdi recreatur oculorum acies. Hieroglyphicon mihi est Smaragdus immensæ erga nos diuinæ misericordiæ, perpetuo virescentis, animas exhilarantis, de qua Ieremias, Lament. 3. Misericordiæ Domini, quod non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes eius. Nouæ sunt diluculo, multa est fides tua. B Vir pius misericordiam adeo sublimem, profundam, latam, & terminis nullis inclusam intuere.

Expleri mente nequit, ardescitque tuendo.

MODVS *optimus.*

SENECA epist. 5 ad Lucill. Magni (inquit) animi est magna contemnere & mediocria malle quam nimia. Et hæc, eo quod superfluunt, nocent; sic segetem nimia sternit vbertas, sic rami onere franguntur, sic ad maturitatem non peruenit nimia fœcunditas.

Rumpitur innumeris arbos vberrima pomis:
Et subito nimiæ præcipitantur opes.

Idem, libr. 1. De tranquillitate vitæ; vt fertilibus agris, inquit, non est imperandum, cito enim exhauriet illos numquam intermissa fœcunditas; ita animorum impetus assiduus labor quoque frangit, ita quoque præclaris ingenijs, ac alioqui bene natis nihil est nocentius, neque perniciosius, quam C immodica voluptatum atq; commoditatum affluentia. De quo Claudianus quoq; lib. 1. ad Ruffin.

Et luxus populator opum, cui semper adhærens
Infelix humili gressu comitatur egestas.

Ac noti sunt versus Ouidiani;

Luxuriant animi rebus plerumque secundis,
Nec facile est æqua commoda mente pati.

Nihil vltra vires. Et,

Ne nimium imprudens teneris impone lacertis:
Nam fortem sternunt pondera iniqua virum.

Camelus sponte in genua procumbens, vel sessionem recipit, vel aliud onus conueniens admittit. Sentiens autem iustum sarcinarum pondus sibi impositum, rursus sese erigit, & alacriter progreditur: vbi vero nimio onere se grauari persentit aut succumbit, aut abijcit imposita. Equidem aurea mediocritas in omnibus est obseruanda: nam
D
Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Et Delphicum oraculum occinit illud toties repetitum μηδὲν ἄγαν, quod Terentius ita exposuit;

Apprimè in vita vtile est, vt nequid nimis

Et Hippocrates, omne nimium naturæ inimicum esse sapienter asserit. Nihil sane supra vires temere tentandum est, sed Horatianum istud potius tentare nos decet:

Metiri se quemque suo pede ac modulo rectum est.

MOLLITIES *vitanda.*

INTER marinas testudines, de quibus cum veteres, tum recentiores, quędā miræ sunt magnitudinis. Et indicæ quidē, Taprobanicæ max. vt Plinius Ælianus & ex Plinio Solinus scribunt, tantæ, vt singula-

gularem superficies habitabiles casas integant. Rondeletius in mari Gallico captam fuisse anno M.D.XX. tam magnam refert, vt funibus tracta homines tres supra dorsum stantes veheret. Tradunt autem de marina testudine Aristoteles, Oppianus & Plinius, illam feruente sole, circa meridiem maximè liberius, se radijs eius in summitate maris exponere, donec sui oblita, cortice interim testaceo solis calore exiccato, amplius in ima maris se immergere nequeat. Hoc igitur pacto voluptate libere spirandi deceptam frustraq; se superne voluentem & gurgitem desiderantem, in piscatores hoc obseruantes incidere, illisq; prædæ fieri. Simili modo ex Varrone Macrobius asserit, murænas solaribus radijs siccatas & torrefactas amplius se curuare non posse, nec in aquam immergere, atque ita in summo fluitantes oppotunam præbere venantibus capturam. Sic Martialis in Xenijs: A

Quæ notat in siculo grandis muræna profundo,
Non valet exustam mergere sole cutim.

Contra illos locum habebit, qui cæca voluptatis libidine capti, ei adeo se exponunt, vt non animaduertant paratam sibi perniciem, donec ab ea pene consumpti fuerint, ita vt omnium direptioni adde etiam ludibrio, pateant. Sit itaq; cunctis perpetuo in mente grauissima illa Musonij apud Gell. lib. 7. cap. 1. nota sententia: & illud etiam, quod Phornutus refert, vt vulgo iactatum: B

Μὴ τὰ μαλακὰ μώεο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς,
Ne quære mollia, nec dura feras.

Et præclarè Horatius, libr. de arte poëtica,

Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer: sudauit & alsit,
Abstinuit Venere & vino. qui Pythia cantat
Tibicen, dicit prius extimuitque magistrum.

MORBORVM *vsus.*

EX nostris incommodis commoda quædam captare nos decet. Morbi corporis de animæ immortalitate præbent sapienti notam hieroglyphicam. Nam, vt qui in alieno habitant, multis anguntur incōmodis, semperque de aliqua domicilij parte queruntur: sic anima nunc de capite, nunc de pedibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio queritur, significans se esse non in suo domicilio, sed vnde breui sit emigrandum. In ædibus pretio conductis igitur habitantes perpetuum mansionis æternæ hieroglyphicon intueamur. C

MORS *medela.*

VT fœcundissimum, sic notissimum animal est Scorpio: qui minimo inflexæ caudæ ictu, atque insensibili materiæ quantitate, vt doctiss. Scaliger loquitur, mortem homini affert, grauique per triduum supplicio illum conficit, vt Plinius tradit, simulque ostendit, Scorpionis cinerem in vino epotum homini ab eo icto pro remedio esse. Certè quotidianis experimentis constat, cum in oleo demersum & suffocatum, si teratur, & vulneri ab ipso illato imponatur, medelam esse præsentissimam. Mira certe naturæ & arcana vis, cum tam pusillum animalculum & ad mortem & ad vitam destinauit homini. Sic Achillis hasta Telepho Regi Mysiæ & vulnus lethale, & præsentem simul salutem attulit. Qua de re Suidas, in Τήλεφος ὁ πηλείδης, Eustathius παρεκβ. εἰς α. ἰλιάδ. τῆς ἰλ. & ὀδυσ. λ. & Hyginus Fab. 101. & tangit rem Paræmiographus in Adag. *Polypi caput.* Nostrum quidem hoc haud scio an non recte doceat, hostes etiam sæpe nostros vitam quandoque nobis & gloriam afferre. Quo Xenophontis dictum spectat, sapientis esse, etiam ex hostibus vtilitatem capere. De quo integrum libellum Plutarchus commentatus est. Scite etiam ad fessos labore in grauioribus litterarum studijs similitudinem hanc vir doctus transtulit, qui ab ijsdem, sed amœnioribus remedium & recreationem solent petere. Elatius vero & ferocius Ludouicus Gonzaga Marchio, qui in ingressu Caroli V. Imper. in vrbem Mantuam in veste triumphali Scorpionis iconem ostentauit, cum adscriptione. QVI VIVENS LÆDIT, MORTE MEDETVR. Eo enim, vt Paulus Iouius scribit ostendere voluit, se interfecturum, à quocunq; læderetur aut afficeretur iniuria, vt eius morte vindictæ ardorem mitigaret ac restingueret. Sic ipsi scilicet fuit, D

Vindicta bonum vita iucundius ipsa.

MOR-

A

MORTIFICATIO, *& viuificatio.*

ARISTOTELES libr. 9. cap. 3. refert, Aquilis senescentibus rostrum superius accrescere, & semper incuruari, vt tandem fame pereant. Quod Plinius quoque libro 10. cap. 1 confirmat, Vnde (vt in Horapolline libr. 2. capit. 96. habetur) veteres senem fame percuntem exprimere volentes, pinxerunt aquilam cum adunco rostro. Sed D. Epiphanius in physiologo addit, oculis iam caligantibus & rostro nimis incuruato, aquilam in sublime sese attollentem ad altam rupem conferre, & ibidem rostrum allidere, ac denique frigidis aquis immergere, quo facto se postea solaribus radijs exponere & sic quasi reiuuenescere. Quod idem D. Augustinus quoque exponit in explicatione dicti ad Psalmum 103. *Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua.* D. Hieronymus tamen & alij in Psalmi huius expositione, renouationem hanc tantum de oculis & pennis ipsius intelligendum esse perhibent. Cum quo etiam dictum Isaiæ, cap. 40. cõuenire videtur, vbi ait, Sustinentes DAMNVM mutabunt vires & renascentur eis pennæ in modum aquilarum. Quod etiam aquilæ cum accipitre est commune. Sed
B quocumque modo accipiatur, potissimum quædam ex Epiphanio, quæ huius hieroglyphici piam interpretationem complectuntur, ascribenda duximus. Ait enim, si quis multitudine criminum fuerit oppressus, in altum debet ascendere, id est, in propriam conscientiam, & ad petram, id est, fidem orthodoxam, se proijcere, & deflere peccatorum multitudinem, perpetuis aquis, id est, lachrymis ea abstergere, denique solis radijs incalescere, id est, in choro fidelium & in Spiritu sancto ad colorem pœnitẽtiæ properare, squamas, peccata nimirum, abijcere. Statim enim renouabitur, vt aquilæ iuuentus tua, & iustus vocaberis apud Deum. Hæc ille.

Inueterata tuæ iam tandem crimina culpæ
Exue, sic rediet læta iuuenta tibi.

MORTIS *Mysterium.*

ROMÆ ad S. Saluatorem in Lauro, in vrna marmorea
C DIIS MANIBVS
C. CASSIO. C. F.
GAL. SATVRO
LIBERTI
PATRONO BENE
MERENTI.

SVB inscriptione genij duo portam occlusam monstrant, in cuius epistylijs æuiculæ duæ, vna deorsum, altera seorsum aspiciẽtes, & in angulis pinnæ. Sub genijs Sphynges duæ in columellis sedentes portam ipsam custodiunt, vt Smetius refert in inscriptionibus.

MVNDVS.

MVNDVM exprimere volentes Ægyptij, serpentem pingunt, qui suam ipsius caudam rodat, varijs interstinctum squamis: per squamas quidẽ stellas quibus cœlum mundusve distinctus est,
D obscure innuentes. Cæterum hoc animans, non secus ac terra grauissimum est, læuissimum autem ac maximè lubricum, in aquæ morem. Insuper, vt serpens quotannis pelle simulque senio exuitur: sic & annus vertens, qui mundi circumacta producitur, immutatione facta renouatur, ac velut reiuuenescit. Quod vero velut cibo, suo vtatur corpore, significat id, quæcumque Dei prouidentia in mundo gignuntur, ea rursum in eumdem resolui, & tamquam immunitionem sumere. Hæc nobis Horapollo, lib. 1. hieroglyphic. cap. 2.

MVNERVM *acceptatio.*

TORPEDO piscis, Græcis Νάρκη, qua vi polleat, eius nomen exprimit. Suo enim contactu pisces, in stuporem & ἀναισθησίαν coniectos, capit & deuorat, quamuis tarda ipsa, velocissimos, vt scribit Aristoteles. Nec in suum tantum genus hæc illi potentia, sed etiam in hominem. Nam licet illa

non tangatur, stuporem tamen manibus piscatoris impingit, per lineam aut setam ascendens ac sub- A
iens. Tradũt hæc præter Aristotelem & Oppianum, Theophrastus, Galenus, Auerrhoes, Alex. Aphrodisius, Plinius, & alij: & de hoc etiam pisce extat tersiss. Epigramma Claudian. Plato eius etiam meminit in Menone: ἡ νάρκη τὸ πλησιάζοντα ναρκᾶν ποιεῖ. Diphilus autem Laodiceus in lib. de Nicandri Theriacis non totum piscem scribit torporem inducere, sed partem eius tantum. Sed vtut ista se habeant, certè ad munerum illicitam & clandestinam acceptationẽ, quæ non quidem corpus, sed quod peius est, animum ipsum obstupefaciunt, recte transferri posse videntur. Illorum sane quanta vis sit, expressit Euripides, cum etiam Deos muneribus duci scribit: πείθειν δῶρα καὶ τοὺς θεούς. Cui & Ouidius astipulatur. Et pulchre Seneca Tyest.

Mouentes cuncta diuitias

dixit. Apuleius etiam IX. Met. ait, pecuniæ difficultates omnes esse peruias, auroq; adamantinas perfringi fores. Referenda huc est Horat. Ode 16. lib. 3.

Inclusam Danaën turris aënea &c.

Philippus quidem Maced. Rex, vt Cicero meminit ad Att. omnia castella expugnari dicebat, in quæ B
modo asellus onustus auro posset ascendere. Non mirum: nam Pithia ei consulenti responderat:

ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις,

Ex argento hastis pugna, sic omnia vinces.

Verum τῆς ναρκήσεως in Torpedine pisce caussam pulchrè enucleat Theophylactus Simocat. ἀπορ Φυσικ. δ. ex quo loco hoc hieroglyphicon quis in cõtagia mala & perniciosa vsurpare non inepte posset. Sed audiamus ipsam veritatem iudices alloquentem, Deuter. 16. 19. Non accipies personam nec munera: quia munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Vide Prouerb. 17. 24. & 21. 14.

Nonne manus torpent tibi cum clam munera sumis?
Non sentis? certè mens animusque stupent.

NATVRA *Sequenda.*

ARBOR Medica siue Citria tum florum suauiss. tum fructuum odoratiss. gratia celebris, quos con- C
tra venenam magnam habere efficacitatem experientia testatur, non facile adolescit, nisi calore solis admodum valido foueatur ac sustentetur. Solum enim à sole, quare in locis frigidioribus ac septentrionalibus non facilè prouenit. Vnde docemur vnicuiq; regioni Deum Opt. Max. sua peculiaria dona concessisse, quibus, si saperet, posset forsitan esse contenta. Quare prouerbij loco quoq; dicitur, si cœlum dissentiat frustra fieri fundum. Et vt canit poëta, *Non omnis fert tellus omnia.*

NOBILITAS *vera.*

FESTVS ait Aquilam ab acutè videndo dictam, vel ab acumine oculorum, vt Isidorus vult. Nam, inquit, contra radium solis fertur obtutum non flectere, vnde & pullos suos vngue suspensos radijs solis obijcit, & quos viderit immobilem tenere aciem, vt dignos genere conseruat, si quos vero flectere obtutum, quasi degeneres abijcit. Idem commemorat Aristoteles libr. 9. capit 34. de historia Animal. & Ælianus lib. 2. cap. 26. itemque Oppianus & Scholiastes in Homerum λ. ρ. & alij tradunt. Hinc factum existimant sacrarum litterarum interpretes, quod S. Iohanni Euangelistæ Aquila fuerit attributa, quæ sicuti intendit oculos immotos in Solem, ita hunc sanctum Scriptorem diuinitatis So- D
lem contemplando, aciem mentis ad cœlestia tantum direxisse constat. Est autem huius hieroglyphici argumentum desumptum ex Lucano lib. 9.

Vtque Iouis volucer, calido dum protulit ouo
Implumes natos, solis conuertit ad ortus.
Qui potuere pati radios & lumine recto
Sustinere diem, cœli seruantur in vsus,
Qui Phœbo cessere iacent, &c.

Potest autẽ hoc vniuersaliter intelligi de illis, qui suammet virtutem & industriam coniungunt cum splendore nobilitatis ac opulentiæ, & ex illis perpetuis bonis, non his fluxis & instabilibus, a[illegible] nomen præclarum & auctoritatem singularem obtinent, nam, secundum Boëtium, splendidum aliquem, si non suam habet, aliena claritudo non efficit. nec minus quoque peculiariter de fide & con-

fl[illegible]

A stantia amicorum in rebus maxime aduersis accipi recte solet. D. Chrysostomus homil. 49. in cap. 22. Matthæi, ad filios Dei accommodat, qui pleno corde verba iustitiæ suscipiunt. Alias additur, *Mei non degenerant.* Vel: SIC CREDE. Item: PROBATOS FOVET. Aut, *Degeneres lux arguit.* Vera nobilitas, inquit, Nazianzenus, Orat. 11. est diuinæ imaginis conseruatio, atq; archetypi imitatio, quam ratio & virtus efficiunt, purumq; desiderium, eos qui supernarum rerum vere studiosi sunt quotidie magis ac magis, quantum ad Deum attinet, informans; ac denique cognitum habere, quinam & quam ob causam facti simus. Et Chrysostomus in Matth. Ille clarus, inquit, ille sublimis, ille nobilis, ille tunc integram nobilitatem suam putet, si dedignetur seruire vitiis, & ab eis nō superatur. Si de fide & constantia amicorum in rebus aduersis hieroglyphicon accommodare libeat, adde sequens Distichon,

Vt sobolem ingenuam ad solem Iouis æstimat ales,
Cernitur aduersis rebus amica fides.

OCIVM *fugiendum.*

B NIHIL optatius accidere potest vnicuique, quam suorum laborum ac operum videre & percipere tandem fructum aliquem & vtilitatem conuenientem, atq; contra molestissimum est (quod sæpe vsu venire solet) si alij in nostram messem, vt in prouerbio est, suam falcem immittere partisque aliorum frui conantur. Sic Agricolæ quoque per totum annum terram colunt, ac semina magna cura illi mandant, vt suo tempore messem optatam faciant, nec facile patiuntur ab aliis pigris ac inertibus proprios fructus sibi eripi. Docemur ideo ocium esse fugiendum, & semper honestis laboribus incumbendum, quod sacræ literæ quoque ab initio & passim monent, inprimis vero crebræ sententiæ in Prouerbiis Salomonis & Syracidæ hoc nobis abunde subiiciunt: quas hic exponere nimis longum esset.

— Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Horatio teste, qui Epicharmi verba sequutus est. πρεπόντων, inquit ille, πόνων πωλοῦσι πάντα τἀγαθὰ οἱ θεοί. id est, *Conuenientibus laboribus diui cuncta vendunt bona.* Igitur, ex veritatis mandato,

C
Pigra facesse manus, plenam ne collige messem:
Commoda frumenti qui petit, ille serat.

OMINA *non omnia spernenda.*

QVAMQVAM nocturnarum auium plura sint genera, noctua tamen potissimum à nocte nomē accepit, sicuti apud Græcos νυκτερὶς. id est, vespertilio, quibus noctua γλαὺξ dicitur, à glauco oculorū colore. De Nyctimene vero, propter incestum, in hanc auem conuersa, extat fabula moralis apud Ouid. 2. Metamorph. Sed per noctuam mortem indicabāt veteres, cum nox quoq; eam designet apud poetas, sic Horatius lib 1. od. 28.

Sed omnes vna manet nox
Et calcanda simul via lethi. Item Catullus:
Nobis cum semel occidit breuis lux,
Nox est perpetuo vna dormienda.

D Refert quoque Ælianus lib. 10. De Animal. cap. 37. Hanc auem extitisse infaustum augurium mortis infelicis ac ignominiosæ in Rege fortissimo Epirotarū Pyrrho, cuius hastæ in itinere, dum Argos expugnare contendit, insedit. Nam vrbem hostiliter ingressus à cuiusdam aniculæ filio leuiter vulneratus, dum in percussorem impetum facit, Argiui mater, quæ superne hoc spectabat, tegulam magnam vi arreptam, super Regis galeam deiecit, quo ictu ille exanimatus cōcidit. Pierius lib. 20. Hieroglyph. dicit in tabula noctuæ iconem à lictore ad damnatum publico iudicio fuisse delatum apud Æthiopas, quo viso reum sponte sibi mortē consciuisse, magno sibi ac patriæ dedecori futurum, ni obtemperasset. Hoc itaq; hieroglyphicon Duci Paliano, ex familia Caraffarum, fuit attributū, qui anno CHRISTI M. D. LIX. cum aliis fuit in carcere mori iussus sub Pio 4. cuius extat Italica epistola, ante obitum ad filium conscripta, præceptis salutaribus referta.

Non temere, quicumque sapit, laua omina spernit:
Cum ferat & spretum sæpius exitium.

OPINIONIS *vii.*

SPECIE recti decipimur, & rerum veritate neglecta fallimur imagine. De Tigride S. Ambrosius in Hexaemero, c.4. & Albertus Magnus de animalibus hæc annotant. Venatores quidem in sequentibus catulorum quos rapuerunt matribus sphæras vitreas obiiciunt, quas illæ intuentes imagine, quã ipsæ reddunt, ita decipiuntur: nam catulos subesse putant, quod sphæra moueatur, ceu viuum animal in se continens. Sed cum tandem sphæram illam fera confregit, vt catulo potiri queat, delusam se videns insequi pergit. Illi alias subinde sphæras obiiciunt, deluduntq; tigridem, donec in tutum locum se recipiant. Inde Claudianus de trigride,

—— Vitreæ tardatur imagine formæ.

Atque inter recentiores Petrus Angelius Bargæus lib.3 Cynægetic.

—— Speculo persæpe illuditur, vt se
Inspexit, natosque illic decepta putauit
Esse suis caueis & iniquo carcere clausos. Alius item,
Ambigua splendens nos fallit imagine forma,
Fallitur vt vitreo Tigris acerba globo.

Sic nimis crebro in nostris rebus secundum Simonidem, τὸ δοκεῖν καὶ τὴν ἀλήθειαν βιάζεται, Opinio etiam ipsi veritati vim facit. Theognis etiam

πολλάκι τὴν γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι.
Et mentem species fallere sæpe solet.

Vel vt nobilissimus Poeta nostri seculi,

Et veri specie nos ludit opinio falsa.

Quod præsertim in veræ pietatis negotio summopere fugiendum est, vt D. Basilius Magnus multis verbis monet Homil. ἐν λακίζοις.

OPPORTVNITAS *obseruanda.*

HALCEDO, quæ secundum Varium Cerylus & Ceyx est, Græcis dicitur, ἁλκυών παρὰ τὸ κύειν ἐν ἁλὶ, *quod in mari pariat*, non quasi ales Oceana, vt opinatur Isidorus. An vero cum aspiratione vel sine illa sit hæc vox exprimenda, disputant Grammatici, cum apud veteres vtrumq; fuerit in vsu. Aristoteles lib.9. de hist. Animal. c.14. dicit non multo esse maiorem passere, colore tum cæruleo, tum viridi, tum etiam leniter purpureo insignem, rostro subuiridi, longo & tenui. Quem colorem Cælius Calcagninus hirundini marinæ vulgo nuncupatæ conuenire scribit. Est autem adeo maris amans, vt etiam, secundum Oppianum, prope fluctus nidificet, idq; in hyeme circa brumam mari tranquillo, quos dies Alcedonia nominat Plautus. De admiranda quoque nidi constructione Aristoteles, Plutarchus, Ælianus, Oppianus, & alij, nec non D. Basilius & S. Ambrosius in Hexaemero multa annotarũt: ac Lucianus integrum dialogum Alcyonis nomine inscripsit. Estque typus hæc auis prudentis viri, qui in mediis Reipublicæ procellis sibi prospicere, & quietiora ac tranquilliora tempora expectare nouit. Quare Iouius hoc hieroglyphicon voluit excogitare in gratiam Fliscorum nobiliũ Genuensium, qui contra multorum aliorum sententiam à Rege Galliæ ad Cæsaris Caroli V. partes sese contulissent, fuitque hæc Gallica addita inscriptio, NOVS SÇAVONS BIEN LE TEMPS, id est, nobis est bene notum, quando tempus vel occasionem aduersus nostros aduersarios aliquid agendi debeamus arripere. Alij addiderunt: SAT CITO, SI SAT TEMPESTIVE. Quod congruit cum præcepto Pittaci, vnius ex septem sapientibus, γνῶθι καιρὸν, *nosce opportunitatem*, & cum Heliodea sententia,

—— καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Occasio omnium rerum optima est.

ORA-

A

ORATIO *ardentissima & efficacissima.*

SINGVLARIS cuiusdam studij & magnæ fidei atq; efficacis intentionis ex Dei benedictione & omnipotentia argumentum est, quod Elias Propheta Spiritus S. impulsu egit, dum reuocandæ in terras pluuiæ causa Deum oraret, 1 Reg 18. cap. Et habitus ille, quod ascenderit in verticem Carmeli, pronusq; in terram posuerit suam inter genua sua hieroglyphica, nota est hominis ardētissimo mentis affectu Deum orantis. Solent enim, qui plurimum confidunt in amicitia, eiusq; de re graui aliqua compellare orareq; constituunt, laboriosum aliquem atq; difficilem sibi habitum aptare; quem non alias nisi re impetrata, mutandum profiteantur. Est autem ille habitus non causa impetrationis beneficij postulati, sed indicium animi solliciti atq; ad petitionem suam compositi. Idq; Spiritus sancti in viris piis speciali quadam virtute corpora & animas suorum ad interna externaq; officia impellente. Idem igitur piis accidit apud Deum, quod honestis subditis coram clementissimo principe comparentibus. Nam princeps sibi personæ acceptæ ratione habita, quod postulatur gratis concedit; neque enim potest graue amici propositum perrumpere, neque afflicti animi spectaculum externum ferre
B diutius. Efficacissima fide igitur, & maxima spe instructus Elias, difficillimum omnium, quos ferre humani corporis membra possunt, habitum situmque induxit. Deus Prophetæ amans & fidem maximam probans ad concedendam subito pluuiam permotus est. Porro quemadmodum fuit ille habitus & gestus vehementissimus, ac eximius testis fidei in corde latentis, verbis etiam eamdem erga Deū & populum pietatem demonstrantibus vsus est Propheta, quem Diuus Iacobus Apostolus, cap. 5. catholicæ Epistolæ nobis in exemplum proponens, Elias, inquit, homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione, vt non plueret super terram, & non pluit annos tres & sex menses: rursum orauit, & cœlum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum. Aliud hieroglyphicum orationis efficacissimæ habemus in Moyse, qui in vertice collis habens in manu sua virgam Dei, cum leuaret manus, Israel vincebat: sin autem paululum remitteret, Amalecitæ sperabant. Quum vero manus eius essent graues, posuerunt lapidem subter eum, in quo sedit. Aaron autem & Hur sustentabant manus eius ex vtraq; parte. Et factum est, vt manus eius non lassarentur vsq; ad occasum solis. Vnde Amalecitarum strages
C & præclara Israelitarum victoria. Exod. 17. 11. 12. 13.

ORATOR.

ORATORVM actiones (inquit Fr. Polletus, histor. fori Rom. lib. 2. cap. 13.) non temere paucioribus partibus olim quam quatuor absoluebatur, Exordio, Narratione, Confirmatione & Peroratione. Media duæ ad docendam, extremæ ad ciendos affectus accommodatæ, quorum cum sit duplex genus (sunt enim mites & vehementes) illos sibi Exordium, hos Epilogus vendicat, in quem Orator omnes facundiæ suæ opes impendit. Si enim sustuleris Oratori facultatem rapiendi conuertendique sursum deorsum animos motibus violentis, quid à rixoso Dialectico differat non video: nisi quod vnus strictius, & quasi argumentorū punctis atq; aculeis rem tangit: alter quasi cæsim pugnat, perpetuitateq; orationis hostem impetit: Rhetorica enim pugno extenso, Dialectica contracto similis Zenoni videtur. In affectib. vero regnat Orator, quorum naturam cum à Philosophis, maxime Stoicis, discat, vsum tractandorum à suis habet Rhetoribus, quem explicat in iis maxime consessibus, vbi ratio aliqua humanitatis & ciuilitatis habetur vbi iudices sese homines sentiunt, neque à se humanos
D affectus alienos putant. Nam tristis & rigidus illis Athenarum Areopagus, ac plusquam Stoicus, magis fungos aut saxa suis in subselliis habere videtur, quam homines, quos vix peristaseis mouent, quæ in maleficiis, quo cum Areopagitæ fuerunt quæsitores plurimum valent in vtramq; partem. Noctu enim iudicant, & præconem habent perpetuum qui affectibus interdicat. Ideoque Romanorum Patronorum eloquentia, non modo necessarias ad vitam retinēdam partes habet, sed & artus quosdam ad speciem tributos, quibus tamquam toris & lacertis, Oratio stantia recta; aduersa euerteret. Sed eloquentiæ laudes elegantissime prosequitur M. Aper in Dialogo de Oratoribus apud Tacit. Oratori facundo & eloquenti certe vires easdem viri eruditi tribuunt, quas olim Virgilius virgæ & caduceo facundo Atlantis nepotis Mercurij dedit, magni operis libr. 4.

——*hac animas ille euocat Orco*

Pallentes, alias sub tristia Tartara mittit: A
Dat somnos adimitq́ꝫ, & lumina morte resignat.
Illa fretus agit ventos & turbida tranat
Nubila.

Orator enim sua facundia in reatu constitutos periculo mortis liberat, alios autem de gradu deiectos ad supplicia mittit, quoties accusationum suarum fulminib. reorum fortunas & capita in mortis trahit periculum. Dat autem somnos & adimit, quum auditores vel infestos placat & mitigat, vel beneuolos pungit ac exasperat, aut parum attentos, veluti dormitantes suscitat & erigit. Agit autem ventos sua virga vel lingua, cum motus seditionesque componit auditorum, vt quondam Hercules Ogmius pingebatur catena aurea linguæ alligata circumducere populos quocumque vellet.

ORATIONVM *piarum necessitas & effectus.*

ADMIRATIONE profecto non caret, quod in tam diligenti alioquin inuestigatione omnium rerum naturalium, cum tot nauigationibus ac peregrinationib. vniuersi ferme anguli orbis terrarum excutiantur, nihil adhuc certi tamen nobis constet de Arbore Thuris, quemadmodum quoq; myrrhæ. Quod etiam Plinius affirmat lib. 12. cap. 14. Quidam literis prodiderunt in Arabia nasci, loco B
Saba dicta, vnde Virgil. 1. Georg.

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.

Huius vero arboris Gummi dicitur inodorum, nisi exstillans à sole vel igne incalescat, quomodo etiã adhuc in acerra siue thuribulo suffiri solet. Ad eumdem modum nisi orationibus ac precibus, & reliquis vniuersis piis ac religiosis exercitationib. animum nostrum sine omni fuco ac simulatione (quæ imprimis Deo displicent) crebro incitemus ac inflammemus, odorem suauem & fragrantem bonorũ ac laudabilium operum numquam edere possumus. Sic aromata ac potissimum thura igni imposita, hieroglyphice (vt inquit Pierius lib 46. orationem spiritualis doctrinæ significant. Et Goropius Becanus in suo Vertumno prolixe admodum declarat, apud priscos sacrorum antistites, Thus fuisse charitatis amorisq; tesseram. Hanc similitudinem quoque exponit D. Augustinus in libello, cuius titulus Speculum peccatorum, hisce verbis: Vt Thus non redolet nisi ponatur in igne, nec virtus sinapis sentitur, nisi conteratur in lapide; ita nulla Scripturæ sacræ sentẽtia vim suam declarat, nisi cocta in igne.

Thura inodora manent, nisi sole vel igne calescant, C
Sic bene quo fragret, cor prece adure pia.

ORBIS *iter.*

VETERES Hieroglyphicorum auctores, cum rei alicuius irritum euentum & spem frustratã exprimere voluerunt, cancrum, siue gammarum potius nostrum fluuiatilem, retrogradientem sæpius, quam recta prorepentem, pingere solebant, vt apud Pierium Val. legere licet. Et notus est versus Prouerbialis Aristophanis in Pace, quamuis de Cancro:

Οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκῖνον ὀρθὰ βαδίζειν,
Ambulet vt cancer recta haud efficeris vnquam.

Huius quidem picturæ inuentor fuit Reuer. & Nobiliss. vir ex antiquiss. Franconica equestri familia, Laurentius Truchsesius, Canonicus Wirtzburgensis, bonarum literarum amantissimus. Est autem vetus hæc & communis de mundi peruersitate querela, de qua insignis Horatij locus 3. Carm. 6.

Aetas parentum peior auis, tulit nos
Nequiores, mox daturos progeniem vitiosiorem.

Cui conuenienter etiam Seneca: hoc, inquit, maiores nostri questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri querentur euersos esse mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi. Similiter Euripides in Hippolyto, D

φεῦ! τῆς βροτείας ποῖ προβήσεται φρενός;
Τί τέρμα τόλμης καὶ θράσους γενήσεται;
Εἰ γὰρ κατ' ἀνδρὸς βίοτον ἐξογκώσεται,
Ὁ δ' ὕστερος τοῦ πρόσθεν εἰς ὑπερβολὴν
Πανοῦργος ἔσται, θεοῖσι προσβαλεῖν χθονὶ
Ἄλλην δεήσει γαῖαν, ἣ χωρήσεται
Τοὺς μὴ δικαίους καὶ κακοὺς πεφυκότας.

Hei! quo progredietur humana mens?
Quis finis temeritatis & audaciæ erit?
Si enim vniuscuiusque viri vita superbe propagetur,
Et posterior priore longe
Deterior sit, Deos adiicere terræ
Oportebit aliam terram, quæ capiat
Eos qui sunt iniusti & mali.

Et vt

A Et vt δίστιχῳ ludamus pro more:

Miraris Cancri dorso consurgere mundum?
Desine: sic hodie vertitur orbis iter.

OS, στόμα.

OS significantes Ægyptij, serpentem pingunt, Horapolline teste, Hieroglyphicon lib.1. cap.45. quoniam serpens nullo alio membro valet, nisi ore.

OSTENTATORES.

DE Platano, quæ arbor à foliorum latitudine apud Græcos nomen accepisse videtur, Plin. lib.12. cap.1. ita scribit: sed quis non iure miretur, arborem vmbræ gratia tantum, ex alieno petitam orbe? Platanus hæc est per mare Iouium in Diomedis insulam, eiusdem tumuli gratia, primum inuecta, &c. At sicut

B *Vmbram, non fructum Platanus dat: sic quoque multis*
Vana alios specie ludere sæpe placet.

Virgilius Georg.2. vocat quoque *steriles platanos*: & lib.4. eiusd. operis, inquit,

Iamque ministrantem platanum potantibus vmbram.

Quod in illos dici potest, qui semper magna de se pollicentes, omniaque sua ad ostentationem tantum parantes, quo opinionem singularis doctrinæ ac prudentiæ vel falso apud alios conquirant, vel etiam si quæ possideant bona ingenij neutiquam cum alijs communicent, nullum vnquam specimen suæ memoriæ præclaris monumentis vel actionibus posteritati præbere consueuerunt. Quorum alterum est ridiculæ vanitatis, alterum inuidiæ detestandæ indicium. Deque priore vitio Menandri vnicus versus multa complexus est, vbi ait:

Κενῆς δὲ δόξης ὀδὲν ἀθλιώτερον.
Miserabilius est gloria vana nihil.

De altero vero nos recte monet Phocylides hoc dicto,

C Μὴ φθονέῃς ἀγαθῶν ἑτάροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς.
Ne inuideas bona sociis, ne incurras in vituperationem.

HIEROGLYPHICORVM COLLECTANEA, EX VETERIBVS ET NEOTERICIS DESCRIPTA,

LIBER QVINTVS.

PACIFICVS.

D BALSAMVM totas ædes suæ replet fragrantia: & vnus vir, pacis studiosus magnum cœtum dissidentem in concordiam reducere potest.

PACIS *amor & studium.*

OLEA arbor Palladi dicata, pacisque symbolum, semper viret, nec sua folia amittit, idque (vt scriptores plantarum tradunt) ob peculiarem quandam sibique innatam pinguedinem. Fructus quoque producit ad multos hominum vsus admodum commodos & necessarios, quare ob vtilitatem singularem neque incidi nec euelli vllo modo par est. Non aliter cauendum summopere omnibus, qui pacis ac concordiæ, publicæque vtilitatis studiosi esse volunt, (vt vniuersi esse debemus) ne vlla inuidia aut maleuolentia improborum ac maleferiatorum hominum à tam necessario ac laudabili proposito, se impediri aut auocari vlla ratione

tione patiantur. Sunt autem, secundum Petrarcham, quatuor hostes pacis, quæ in exilium pellantur, (quod certe si cuncti facere studerent, pax & concordia esset perpetua ac sempiterna speranda) nimirum, auaritia, inuidia, ira, superbia. Sed nemo ferme pacis encomium breuius ac sanctius D. Augustino nobis proposuit, vbi ait: Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat: cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari. Hanc qui accepit teneat, qui amisit exquirat, qui perdidit repetat. Aurea profecto sententia omnium bonorum animis infigenda, vita & moribus exprimenda. A

Dure facesse ligo, validæ procul este bipennes:
Frondeat æternos pacis alumna dies.

PACIS *Diuinæ nuncia.*

DE Columbis, quæ veredariorum loco habentur, & literas in remota quoque loca perferunt, plura tam apud veteres quam recentiores fide digna exponuntur, quod in primis Plinius confirmat his verbis. Quin & internunciæ in rebus magnis fuere, epistolas annexas earum pedibus obsidione Mutinensi in castra consulum Decimo Bruto mittente. Similia legimus apud Ælianum lib. 9. de animal. cap. 2. & multos alios. Sed & in Genesi cap. 7. habemus, Nohacum cessante paulatim ex diuina gratia vniuersali diluuio, columbam (auem propter simplicitatem & castitatem etiam testimonio sacrarum literarum commendatam) ex arca emisisse, & hanc quidem prima vice nondum reperisse locum, in quo consistere posset, atque ideo ad eum redijsse, sed post septimum diem (quem numerum tradunt Doctores significare iræ mitigationem & remissionem) vespere reuersam attulisse in ore ramum oleæ, quod & ipsum signum pacis & diuinæ reconciliationis extitit. Ad eundem modum æternus Deus per sanctum Spiritum petentibus pacem & gratiam suam affert, idque propter sacratissimum meritum CHRISTI. Contilis albam columbam in aere cum ramo oleæ pingit, adiecto dicto, INTVS ET EXTRA. Nam quemadmodum columba dicitur carere felle, & candidum colorem exteriorem præ se fert, ita quoque vnusquisque vera pietate & simplicitate præditus operam dare debet, vt cunctæ ipsius actiones externæ candidis ac bonis cogitationibus respondeant, omniaq; ipsius dicta ac facta cum saluberrimis præceptis diuinis semper congruant. Quicquid enim fide integra & mente sobria offertur, à Spiritu sancto perficitur, vt D. Ambrosius in 15. S. Pauli Epistola ad Romanos docet. B C

Ore columba oleæ fert ramum, insignia pacis,
Quam seris in verbo Spiritus alme tuo.

PATIENTIA *inuicta.*

AQVILAM sæpius à cornicibus frustra irritari atque importune prouocari Ælianus annotauit lib. 15. cap. 22. Vnde prouerbium quoque extitit, ἀετὸν κορώνη ἐρεσχελεῖ, *Aquilam cornix prouocat.* Atque idem de alijs quoque auibus dici potest. Quemadmodum vero generosa auis hosce insultus inanes, & vanam ac maledicam petulantiam decidet, (quod etiam de molossis importunos caniculorum latratus contemnentibus dici solet) ita quoque animus excelsus & fortis leuiusculorum & abiectorum hominum, qui neque prodesse nec lędere quicquam possunt, conatus & insultus ne dignatur quidem vlcisci, & minoris facit (vt alio prouerbio dicitur) quam Elephas culicem. Atque huc pertinent præclari versus Poetæ veteris Philemonis: D

ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερον	*Nihil est iucundius neque elegantius,*
ἔστ᾽, ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.	*Quam ferre posse conuiciantem,*
ὁ λοιδορῶν γὰρ ἐὰν ὁ λοιδορούμενος	*Quoniam si ille cui conuicium fit*
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ᾽ ὁ λοιδορῶν. Id est,	*Dissimulauerit, in ipsum auctorem illud redundat.*

Nonnunquam tamen, vbi hæc malitia & insignis conuiciandi libido modum excedit, & suæ importunitatis cursum nimis effrenem prosequitur, tandem secundum Publ. Mimum,

Furor fit læsa sæpius patientia.

Ascribitur autem hoc symbolum Alberto Comiti Habspurgensi XVI. qui diues fuit cognomento dictus,

A dictus, cuius magnanimitatem, simul & bonitatem ac sapientiam singularem, historici magnis laudibus extollunt,

Nunquam aquila imbelles cornices celsa fatigat:
Nec generosum animum lingua maligna mouet.

Huc non incommode referri posse videtur B. Augustini dictum, maior animus meritò dicendus est, qui vitam ærumnosam magis eligit ferre quam fugere; & humanum iudicium, maximeque vulgare, quod plerumque caligine erroris inuoluitur, præ conscientiæ luce ac puritate animi contemnere. Id Prosper Aquitanicus Regiolepidi Episcopus versibus ita expressit:

Qui valet aduersis oneratam ducere vitam,
Et tolerare magis vult mala, quam fugere.
Maioris multo est animi, quam ferre pauescens
Indocti iniustum iudicium populi.
Mens etenim recta, & puri sibi conscia cordis,
B *Hoc plus splendescit, quo magis atteritur.*

PARASITI GVLOSI.

ELEGANS profecto & argutum est Epigramma Græcum, quod ex lib. 1. Anthologiæ feliciter expressit latine Alciatus Embl. 94. quo mus ostreis hiulcis furtiue ob prædam se insinuans fingitur conclusa ab illis testa multari miseris modis. Conuenit hieroglyphicum illud in eos, qui ditiorum domos ventris caussa turpiter sectantes, spontaneæ se seruituti mancipant, & nihil inde, nisi infamiã & damnum reportant. Quod Lucianus aureolo plane tractatu περὶ τῶν μισθῷ συνόντων graphice admodum demonstrat. Conuenit & in eos, qui perpetua luxuria, & gulæ impotentia, nimiaque vini ingurgitatione præproperum sibi accersiuerunt exitium. Sicuti reuera plures semper gula, quam gladius perdidit: & vt habent Theognidis versiculi:

Πολλῷ τοι πλέονας λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἤδη	*Multo plures perdidit satietas, quam fames,*
Ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλέον ἐθέλουσιν ἔχειν.	*Viros, qui plus sua sorte habere volunt.*

C Exempla in omni historia occurrunt innumera. Sic Elpenor Vlyssis socius apud Circen vino largius hausto de scalis lapsu exanimatus: Antinous autem poculum adhuc manutenens ab Vlysse interfectus est. Quinetiam Alexandrum Magnum, alioquin contra omnem vim humanam inuictum, gula & vinum prostrauit. Grauissima igitur est optimi Poetæ Oppiani ad vitandã ingluuiem exemplo interitus, quem pisci noctuæ affert voracitas, adhortatio in 2. ἁλιευτικῶν. Sed Christianis præcipue ante oculos esse debet Saluatoris nostri sanctiss. præceptum, Luc. 21. προσέχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ, id est, *Cauete vobis nequando grauentur corda vestra crapula & ebrietate.* Et Apostoli dictum diligenter obseruandum est, ebriosos hereditate regni Dei excludens. 1. Corin. 6. v. 10. Grauissima & plane cœlestis eiusdem exhortatio finem huic hieroglyphico imponat. Nox præcessit, dies appropinquauit, abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamus arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus: nõ in comessationibus & ebrietatibus, &c. Sed induite Dominum Iesum Christum, & carnis curam ne habete ad explendas cupiditates. Rom. 13. v. 12. 13. 14.

PARATVS *in vtrumque.*

D BOs vt ferre iugum aptus est, ita iugulum ad sacrificium & mactationem dare paratus comperitur. Hieroglyphicum illud conuenit in bonos viros, qui non solum pietate, religione, necnon laudabili quaque doctrina excellere cupiunt, atq; alijs præire, sed etiam pluribus alijs laboribus, sicuti bos arans, indefesso studio proximis inseruire student.

PARENTVM *officium.*

AETON, ἀπὸ τοῦ ἀΐσσειν, i. ab impetu volandi deducunt Etymologi, vel παρὰ τὸ ἀεὶ ἔτεον εἶναι, id est, quod semper sit vera & genuina. Hanc nidificare in locis non planis, sed excelsis, & quidem præcipue in arduis saxis & præcipitibus, nonnunquam tamen in arboribus, Aristoteles scribit lib. 9. de hist. animal. cap. 32. Dicitur autem Aquilam paulatim quoque suos pullos ad volandum assuefacere, atque etiam prouocare. Cuius etiam Deuteron. cap. 32. in cantico suo Moses meminit, Dei

X 2 bonita-

bonitatem erga nos conferens cum Aquilarum φιλοστοργίᾳ erga pullos. Sicuti Aquila, inquit, exclu- A
dit pullos suos, & eosdem fouet calore vitali, & expandens pennas suas assumit eos, & gestat eos super alas suas: ita DOMINVS solus duxit Israelem, & non erat cum eo Deus alienus. Sed similitudo hæc recte etiam de omnibus ijs, qui iuuentutem ad virtutem & omnia laudabilia facta assuefacere student, & illos paulatim ad vitam meliorem quasi attollere docent, accipi poterit, sicuti Horatius quoque epist. 2. lib. puerum instruit;

——— nunc adhibe puro
Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer;
Quo semel est imbuta recens seruabit odorem
Testa diu.

Et Æneas ad Ascanium vlt. Æneid.

Disce puer virtutem ex me, verumque laborem.

Sic legimus apud Suidam de Apollonio, cuius rei etiam facit mentionem Philostratus in vita ipsius; quemadmodum Aquilarum pulli teneras adhuc pennas sortiti iuxta parentes volitant, ijsque magistris ad volatum sese exercent, cum vero sese efferre possunt parentes anteuertunt, sic Appollonius Euxenum puer audiebat, eique auscultabat, sed anno decimosexto ad vitam Pythagoricam se con- B
tulit.

Vos virtutis iter gnatis monstrate parentes:
Ipsa Aquila vt pullos fida volare docet.

PARSIMONIA.

ERINACEVS, vel secundum Plinium Herinaceus, forsitan quia infixa spinis illius inhæreant, dicitur quoque Ericius, & apud Plautum in Menechmis Eres, Græcis ἐχῖνος; Autumni tempore (vt refert Plutarchus lib. de solertia animal.) sub vites obrepens vuarum acinos pedibus in terram decutit, eosque circumuolutans se spinis suis excipit, speciem deinde exhibens ambulantis vuæ, in cauernam suam abscedens catulis eas à se decerpendas præbet, non solum sibi, sed alijs natus, & prolis suæ memor, nec non parsimoniæ amans, cuius hieroglyphicam tabellam nobis exhibet. Apposite Menander,

Τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον. C
Hoc viuere est, haud sibi vni viuere.

Et Cicero in Paradoxis: O dij immortales, inquit, non intelligunt mortales, quam magnum vectigal sit parsimonia! Plinius lib. 8. cap. 37. refert Erinaceos præparare sibi hyeme cibos, & supra iacentia poma volutatos, affixa spinis, vnum non plura tenentes ore, portare in cauas arbores. Idem narrat Ælianus lib. περὶ φιλοπλουτίας Plutarchus, ex parcorum hypothes: Lucrare (inquit) & reconde, atque te tanti esse crede, quantum est quod possides.

PATIENTIA *pressa valentior.*

ACANTHVS ea herba esse putatur, quam vulgo à similitudine foliorum cum pedibus vrsinis Brancam Vrsinam Itali vocant, & apud nos quoque hoc tempore excolitur. De qua Vitruuius lib. 4. cap. 1. historiam refert eiusmodi. Virgo ciuis Corinthia, iam matura nuptijs, implicata morbo, discessit. Post eius sepulturam, quibus ea viua delectabatur poculis, nutrix collecta & composita in calatho pertulit ad monumentum, & in summo collocauit, atque vti ea permanerent diutius sub dio, tegula texit. Is calathus fortuito super acanthi radicem fuerat collocatus. Interim pondere pressa ra- D
dix acanthi, media folia & cauliculos circa vernum tempus profudit, cuius cauliculi secundum latera crescentes, & ab angulis tegulæ ponderis necessitate expressi, flexiones in extremas partes volutarum facere sunt conati. Tunc Callimachus statuarius præteriens hoc monumentum, animaduertit eum calathum, & circa foliorum nascentem teneritatem: delectatusque genere & formæ nouitate, ad id exemplar columnas apud Corinthios fecit. Hactenus Vitruuius. Vt igitur hæc herba melius crescit & elegantius, si nonnihil prematur: sic etiam animus fortis & sua virtute inuictus, contra omnes fortunæ insultus, in aduersis semper sese magis exerit, ac multo clarius omnibus conspiciendum præbet.

Fortis ab aduersis animus præclarior extat:
Pondere sic pressus surgit acanthus humo.

PATIÆ

A ## PATRIÆ *amor.*

IBIS à quibusdam Ciconia Ægyptiaca nominatur, propter magnam cum ipsa similitudinem, sic in veterum numis, potissimum Adriani, Ægyptum denotat, quod eæ regioni propria & inquilina sit. Aristoteles lib. 9. histor. Animal. cap. 27. (quem Plinius, Ælianus, Solinus & alij sequuntur) illas aues distinguit in candidas & nigras. Candidæ apud Pelusium (vulgo Damiata, vel secundum alios Tenessa) nullæ reperiuntur, cum in vniuersa reliqua Ægypto habeantur. Nigræ vero cõtra solæ apud Pelusium sunt, alibi nusquam apparent. Ælianus lib. 9. Animal. capit. 27. ita peculiarem auem esse Ægypto tradit, vt si quis vi & impetu velit ex ea alio transportare, sibi ipsi mortem consciscat, & Plinius lib. 10. cap. 48. scribit à M. Egnatio Caluino præfecto aliquando tanquam rem inusitatam in Alpibus visam. Vocatur autem ὀφιοφάγος, ab esu serpentum, & ouorum serpentinorum, quod Cicero lib. 1. de natura deor. testatur, atque eam ob caussam ab Ægyptijs hanc auem coli refert (idque Diodorus Siculus & Ammianus Marcellinus quoque asserunt) quod a serpentibus & alijs venenatis bestiolis regionem mundam conseruet, atque ideo teste Alexandro Aphrodisiensi, lib. 12. primæ philo-
B sophiæ, & ante illum Herodoto lib. 2. capitale fuit ibidem interficere. Docemur autem ante omnia curã & solicitudinem maxime impendendam patriæ, quam Plato in Critone inquit esse τιμιωτέραν μητρὸς καὶ πατρὸς, id est, *in maiore honore patriam habendam, quam matrem & patrem.* Eumque imitatus Cicero in lib. de Republ. & in Epistolis ad Atticum, patriam antiquiorem parentem appellat. Et Euripides in Phœnissis, ni fallor,

Εἰκὸς δὲ παντὶ καὶ λόγῳ, καὶ μηχανῇ,
Πατρίδος ἐρῶντας ἐκπονεῖν σωτηρίαν.
Conuenit omni ratione & arte,
Amantes patriam, salutem eius curare.

Huic autem hieroglyphico appingimus distichon, pro more.

Nunquam excedit Ibis terræ Mereotidis aruis,
Vt moneat quantum possit amor patriæ.

C ## PATRIAM *tueri, optimam Augurium.*

INTER omnia, quæ regum exactionem ex vrbe Roma præcesserunt, Liuius hoc etiam commemorat, anguem ex columna lignea elapsum, non fugam tantum regiam, sed Tarquinium etiam Superbum valde anxium fecisse. Quod in L. Brutum accurate conuenit. Sed longe aliter simile fere prodigium accepit L. Sylla, qui consul in Sociali bello, cum in agro Nolano ante prætorium immolaret, subito ab vna parte aræ prolapsum anguem conspexit: qua visa Posthumi aruspicis hortatu continuo militem eduxit, ac fortissime Samnitum castra cepit: fuitque hæc victoria fundamentum potentiæ ac felicitatis Syllanæ, vt Valerius Maximus auctor est. Sic diu ante apud Homerum ιλ. β. Græci in Aulide omen quidem futuri decennalis belli, sed certæ victoriæ ex serpente, qui ex ara proffluens auiculam matrem cum octo pullis consumpsit, collegerunt: quem Homeri locum elegantissimis latinis versibus expressit Cicero 2. de diuin. & eum imitatus Virgilius 5. Æn. per anguem septem gyris contortum, septennalem Æneæ errorem innuere voluit, quemadmodum exponit Seruius. Sic alias in ostentis, angue aut summa nominis dignitas, aut regia potestas portendebatur. Nota enim sunt,
D quæ Cicero 1. de Diuinat. de Roscio Com. in hanc rem affert. Et præter Herculis exemplum, Seueri & Aureliani Imperatores, & alia plura: vsum autem hoc hieroglyphico Scipio Ammiratus scribit Ducem Seminariæ in regno Neapolitano cum hac Inscriptione velle monstrat iter, qua demonstrauerit, sibi Regi suo contra Romanum Pontificem, merenti nullo omine aut augurio alio opus esse, sed vnicum sinceræ Fidei & Virtutis studium sufficere. Præclare igitur Q. Fabius Maximus (vt Cicero refert de Senect.) dicere ausus est, optimis auspicijs ea geri, quæ pro salute Reipublicæ fierent, quæ contra Rempublicam ferrentur, contra auspicia ferri. Vt enim insigniter dicit Hector apud Homerum, ιλ. μ.

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης:
Vna auis optima, pro patria pugnare tuenda.

 Et Poe-

Et Poeta noster distichis seria pingens,

Tutum monstrat iter virtus, cur anxius auceps
Augurium expectas, si voluisse sat est?

PECCATORES.

QVOD de Sciæna Oppianus refert, eam cum caput & oculos saltem occultarit, totam se latere putare: idem mugili tribuitur à Plinio, forte ex Aristot. lib. 8. hist. an. Pierius Cephalo hoc ascribit, quem & nos hic exhibemus depictum. Vt autem similes sunt inter se isti pisces, ita sæpe confunduntur. Similis est stultitia & auium quarumdã, de quibus alibi & hyænæ inter quadrupedes, de qua lepidam narrat historiam Busbequius Ep. I. de legatione Turcica. Est autem hæc imago illorum hominum, qui opinionis errore flagitia sua occulta esse putant, Deique iustam animaduersionem se effugere posse impie arbitrantur. Frustra. Nam, vt habet Græcum Epigramma lib. I. ἀνθολ.

Ανθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἄτοπόν τι ποιήσας, — *Improba facta homines poßis clam forsan habere:*
οὐ λήσεις δὲ θεοὺς, οὐδὲ λογιζόμενος. — *Verum animi ipsa Deo singula sensa patent.* B

Quo & Propertij illud pertinet:

Ah miser, etsi quis primo periuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

Pulcherrime igitur Isocrates dixit ad Demon: μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λήσῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις: *Nunquam sperare debes, si quid turpe feceris, te latitaturum. Quamuis enim lateas alios, tute tamen tibi conscius eris.* Etsi autem de Prouidentia imprimis diuina Sacri libri pleni, & exempla, quibus Deus sæpe mirabiliter scelestos & latebris suis ad supplicium & pœnam protraxit, ignota sunt nemini, nihil tamen in hoc genere luculentius, nihil ad hoc hieroglyphicum illustrandum accommodatius modo mihi succurrit, quam Psalmus Dauidicus 139. quo lectorem vno verbo remitto.

PECCATVM.

PESSIMA radix, non euulsa de terra, perpetuo germinat: & peccatum, cui indulges, nouas vires quotidie acquirit, & maximus peccatorum cumulus efficitur. C

PERDVELLES.

ANGVILLAS vel max. turbatis & limosis aquis capi, præter Aristotelem, Athenæus quoque & Clem. Alex. tradunt, & docet experientia. Basilius homil. 9. Hexaëm. τὰς δὲ ἐγχέλεις οὐδὲ ἄλλως ὁρῶμεν, ἢ ἐκ τῆς ἰλύος συνισταμένας. Ex quo loco & Athenæus indicatione recte Dauid Hoeschelius, doctissimus vir, Etymologum corrigit, apud quem ἔγχελυς παρὰ τὸ ἔχεσθαι ἐν τῇ ὕλῃ, legitur, pro ἐν τῇ ἰλύι. Hieroglyphicon autem hoc vel ex Æsopi apologo, vel ex Aristophanis Equitibus rem in turbulentos ciues, qui ex Reip. motu d tescere, & sæpe, vt Tacitus loquitur, priuata vulnera Reipubl. malis operire statuunt, detorquentis, desumpsit Alciatus, cuius elegantiss. in diuites publico malo Epigramma legitur Emblem. 88. ad illos pertinet Ciceronis Orat. in Catilin. 2. dictum: honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur. Nam, vt apud Plutarchum Callisthenes ait:

ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔλλαχε τιμῆς,
In seditione honore afficitur etiam peßimus. D

Cui simile est & illud, quod à Suida, Diogeniano, & Plutarcho refertur:

ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ Ἀνδροκλείδης πολεμαρχεῖ.
Seditione orta dux est etiam Androclides.

Et sunt similia prouerbia alia, quæ itidem huc referri possunt: Sed imprimis illud, ἐγχέλεις θηρᾶσθαι, *Anguillas captare.* Sed illam quidem διχοστασίαν Philippo Maced. Regi, magnitudinis & potentiæ occasionem & caussam extitisse, aiebat Callisthenes: Qui, vt Iustinus inquit, veluti è specula quadam libertati omnium (*ciuitatum Græciæ nota*) insidiatus, dum contentiones ciuitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, victos pariter victoresque subire regiam seruitutem coegit:

Turbato anguillæ capiuntur flumine, sic res
Turbare in patria seditiosus amat.

PERFE-

A PERFECTIONIS *assequendæ ratio.*

VIRGILIVS 6. Æneid. eleganter describit geminas columbas Æneam ad lucum & arborem, in qua aureus ramus positus erat, deducentes, quo μυθολογικῶς videtur Poetam voluisse designare illas duas alas, quas animo humano in Phædro longa oratione attribuit Plato. Ac erudite admodum hoc symbolum explicat vir doctiss. Ioannes Anton. Viperanus in oratione 4. de perfecto hominis habitu, vbi ita scribit. Ad quam perfectionem (quando scilicet ad virtutum actiones exequendas quispiam bene affectus & rerum intelligentia perpolitus est) assequendam, quia non solum naturæ & doctrinæ adiumentis, sed etiam diuini numinis afflatu opus est, egregie inquit Poeta:

—— Pauci quos æquus amauit
Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus,
Dijs geniti potuere.

Id quod idem Poeta suis commentis sapientissimis commendauit. Nam Æneam inter densam atque asperam syluam ramum aureum quærentem introducit, sine quo ad patrem aditu prohibitus fuisset, B atque ad eum duas columbas à matre Venere immitti facit, quæ inter syluestres sepes ad Iunoni sacram arborem volatu suo viam monstrent,

Tollunt se celeres, liquidumque per aera lapsæ
Sedibus optatis gemina super arbore sidunt,
Discolor vnde auri per ramos aura refulsit.

Aurum propter eximium splendorem, sapientiam mihi designare videtur, qua nihil optabilius, nihil præstantius est. Sed tum inter falsas hominum opiniones & errores, tum inter acres aut honorum aut diuitiarum curas, tum inter turbidos animi motus delitescit: tamen fas est nobis eam cum Deo comprehendere, actione & cognitione ducibus quas geminæ columbæ significant.

PERFECTIONIS *studium.*

COROLLA ex Lauro, Quercu, & Olea contexta, aræ cuidam imposita consecrataque, hieroglyphice nos monet, vt harum arborum naturam ac proprietatem imitemur, & secundum earum mysticum sensum vitam nostram vniuersam integritati ac pietati consecremus. Per Laurum C enim, Apollini dicatam, studium prudentiæ & rerum causas inuestigandi intelligimus. Vnde Dionysius μαντικὸν φυτὸν, id est, arborem vaticinatricem vocat, in quem finem Lauro propter singularem doctrinam Poetæ coronabantur: nam à fulmine, id est, temeritate & ignorantia, immunis esse putabatur. Quercus vero Ioui sacra fuit, tanquam prima arborum, ac propter incorruptam ipsius materiam, & diu durabilem, fortitudinem ac constantiam animi exprimit, quibus contra sensuum aberrationes ac illecebrarum fortuitarum insidias nos munire debemus. Oleam denique Palladi attributam, pacis esse ἱερογλυφικὸν non modo Græcorum μυθολογίαι & numi antiquorum plurimi testantur, sed etiam sacræ literæ passim indicant.

E Lauro, Quercu, atque Olea, duce digna corona,
Prudentem, fortem, pacificumque decet.

PERFIDVS. VAFER.

D SCORPIO hominem vafrum, cuiq; nulla sit habenda fides denotat, vt apud scriptores hieroglyphicorum legimus. Non igitur nisi resecta cauda, in qua illi aculei venenum stillantes, ab eius ictu quis tutus sit. Similiter ne hosti quidem vlli, cui arma erepta aut excussa non sint, fidendum, multo minus ad colloquia cum eo veniendum est, aut ad fœdera, etiamsi per omnia sacra iurare paratus sit. Cuius rei significatio libri depictæ imagine subijcitur. Rectissime igitur Q. Cicero, legatus Cæsaris, respondit Neruijs: Non esse consuetudinem Romani populi vllam accipere ab hoste armato conditionem. Et memorabilis est ille apud Liuium lib. 33. inter Philippum Macedon. & T. Quintium congressus, ex quo patet nullam fidem esse cum hoste ad colloquium congredi. Sic sane 2. Samuelis 20. Amasa sub pacis & amicitiæ prætextu à Ioabo interemitur, non attendens cinctum cum gladio. Philippus quidem Cominæus sæpius monet, quantũ sit periculi in congressibus magnorum Principum, & quam dubia ac periculosa sint inter ipsos plerumque contracta fœdera. Et affert cum alia exempla, tum

tum imprimis lib. 3. Ludouici Regis Galliæ, Peronæ in Caroli Burgundi potestate periclitantis: & lib. 6. de Ioanne Burgundiæ Duce à rege Carolo in mutua salutatione interempto: quæ sunt illustria. Recte igitur Demosthenes in Philippicis dicit, vrbibus ad custodiam multa quidem inuenta esse, valla, mœnia, fossas, &c. quæ tamen omnia manibus conficiantur, & sumptus postulent ingentes. Verum vnum commune munimentum à natura inesse animis hominum εὐφρονούντων, idque cum cæteris salutare esse, tum maxime plebi contra tyrannos: Ἀπιστίαν, nempe. Et sane in celebrem illum de hac Epicharmi versiculum integrum etiam scriptum Dio Prusaensis contexuit. Cuicumque igitur hosti perfido, verbis ludenti, fidem obseruandam esse neganti, iuranti, periuranti, sub honesto pallio sclopetum gestanti, occinat libertas publica, A

Non nisi desecta credam tibi, Scorpio, cauda;
Armaque ni ponas, fœdera nulla dabo.

PERICVLA *nulla contemnenda.*

QVEMADMODVM Vrtica ob subtiles adeo acutosque foliorum aculeos, si manibus leniter contrectetur, magnum post se pruritum & acrimoniam satis molestam relinquit: contra vero, si plena manu fortiter comprimatur, parum nocere potest: Ita pericula quandoque exigua, si negligantur, nec illis in tempore præsenti animo obuiam eatur, non contemnendas vires sumere, & hominibus tandem plurimum exhibere negotij videmus. Vnde etiam veteri prouerbio admonemur paruum hostem & exiguum vulnus non temere esse contemnendum, cum vtrumque principio neglectum leui aliqua occasione vires sumere, & nonnunquam plurimum damni inferre consueuerit. Quare, vt Poeta monet: B

Principiis obsta: sero medicina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras.

De hoc symbolo quidam eruditum hoc carmen composuit:

Molliter vrticam si quis tractauerit, vret,
Et timidas lædit tacta borago manus.
His tamen intrepido franguntur spicula pressu, C
Hacque omnis subito pellitur arte dolor.
Res age, non magnis nec neglige viribus hostem,
Sed leue, quo poteris robore, tolle malum.

Hieroglyphica porro hæc tabella disticho sequenti delineatur;

Læditur is merito paruum qui negligit hostem,
Fortiter vrticas qui premit, ille sapit.

PERICVLA *vndique imminentia.*

INTER pisces marinos volantes etiam recensentur hirundines, qui Aristotele, Oppiano, alijsque referentibus, sublimes extra aquam euolant, cumque pinnas suas explicant, nostris hirundinibus non sunt absimiles, vti Plinius innuit: & viuos se eos vidisse attestatur I. Cæs. Scaliger. Euolant autem more auium gregatim, vt effugiant instantes sibi in mari hostes, quemadmodum Oppianus & Ælianus scribunt: & oculatus testis est Ant. Pigafetta Vincentin. in descriptione suæ nauigationis circa vniuersum orbem, vbi narrat se sæpius hoc obseruasse non procul à freto Magellanico. Verum non in aquis tantum hæc illis parata pernicies, sed in aere etiam fugitiuos excipiunt rapaces volucres, quæ misere captos enecant ac deuorant. Et auium quidem istiusmodi marinarum, quæ è mari prædam pro victu habent, in Brasilia maximam esse copiam Lerius obseruauit. Alciatus simile commentatus est hieroglyphicon de Sardis pisciculis, quos simul in mari hinc Aurata, hinc mergi fulicesque persequuntur, quod Claud. Minos in litigatores, qui frustra ab vno iudice ad alium vsque prouocant, nec ad exitum litis peruenire vnquam possunt, accommodat. Congruit autem hoc nostrum generaliter in omnes, qui euitata, quod dicitur, Charybdi in Scillam incidunt. Quo pertinet Amos Prophetæ illud; *Quomodo cum fugiat homo è conspectu leonis, & obuiam ei fiat vrsus, & insiliat in domum suam, & innitatur manu ad parietem, & mordeat eum serpens?* Referendum etiam huc est adagium: *Fumum fugiens in ignem* D

A *ignem incidi*. Item aliud: *De fumo ad flammam*: cum similibus. Quosdam adeo affligit fatum, vt illis non parcat quamuis mortuis. Quod eleganter expressit Augusti libertus Phædrus fabella LIX. Eiusmodi homines dicere possunt:

In nos nempe omnis cœli pelagique rapina est:
Et fatale rapit, quem manet, exitium.

PERSEVERANTIA *efficit, non deficit.*

COLVMELLA lib. 8. rerum rusticarum de pullo anserino tractans, cauendum est, inquit, ne aut aculeis vrticæ compungatur, aut esuriens mittatur in pascuum. Nam si adhuc parum firmus & indigens ciborum peruenit in pascuum, fruticibus aut solidioribus herbis obluctatur ita pertinaciter vt collum abrumpat. Paulo aliter Varro, & Plinius, è quibus posterior lib. 10. cap. 59. ita scribit: Pullis anserum vrtica contactu mortifera. Nec minus auiditas, nunc satietate nimia, nunc suamet vi, quando apprehensa radice, morsu sæpe conantes auellere, ante colla sua abrumpunt. Sic vnusquisque
B magna constantia in rebus laudabilibus ac honestis perseuerare posthabitis omnibus difficultatibus debet. Dicit autem Cicero 2. de Inuent. perseuerantiam esse in re bene considerata stabilem ac perpetuam permansionem, sicuti ibidem patientiam ait honestatis ac virtutis caussa esse arduarum rerum ac difficilium voluntariam ac diuturnam perpessionem, ac constituit vtramque virtutem partes fortitudinis. Plutarchus in Laconicis institutis quandam Lacænam filio scutum tradentem, refert dixisse, τέκνον, ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς. *Fili, aut hanc aut super hac*, nimirum aspide. Vnde Sybarita quidam, vt est apud Stobæum, cum peregrinatus Lacedæmonem venisset, moribus ciuium perspectis, & imprimis considerata patientia, ad quam statim a pueris sese assuefacere coguntur, Cicero etiam teste in Tusculanis Quæstionibus, nihil illos mirum præstare dixit, quod ita facile mortem in bello obeant, veriti scilicet ne ita duriter viuere cogantur. Sic legimus apud Xenophontem de Cyri institutione lib. 1. Non ita victum illum refugisse, vt nollet in eo ipso quo inferior fuisset, amplius occupari, sed versatum esse in experiundo idem iterum facere rectius.

Consiliis suffulta bonis constantia, multum
C *Rebus in inceptis vtilitatis habet.*

PERSPICAX.

PLINIVS scribit Lynces reperiri in Æthiopia, lupos autem Ceruarios in locis Septentrionalibus. Nonnullis sunt animalia congenera: & vtrique tribuunt scriptores visum acerrimum pellisque varietatem. Plutarchus lib. contra Stoicos scribit creditum fuisse de Lynceo quodam, quod saxa quoque & arbores oculorum acie penetraret, κεῖνος γὰρ ἐπιχθονίων πάντων γένετ' ὀξύτατον ὄμμα, vt ait Pindarus Hymn. 10. Nem. & Horatius 1. Epist. ad Mecœnatem,

Non possis oculo quantum contendere Lynceus.

Hæc nonnulli ad hanc feram transtulerunt, quod tamen fabulosum pluribus & nimis hyperbolicum esse videtur. Nihilominus eleganter accommodari ad aciem mentis singularem, atque ingenij acumen & perspicacitatem poterit, quæ Græcis est ἀγχίνοια, eximia admodum & vtilis, si ad res laudabiles adhibeatur: contra vero plurimum nocens ac perniciosa, si tam egregio dono homines ad futilia perperam abutuntur. Tribuit hanc laudem Cyro suo Xenophon lib. 1. quod ad aliorum quæsita,
D propter ingenij celeritatem & perspicaciam prompte responderit.

Et muros penetrant fulgentia lumina Lyncis:
Et secreta acies perspicit ingenij.

PERSVASIO *stolida.*

SVNT quædam animalia, potissimum ex auibus, quæ capite tantum quocunque modo occultato, se vniuerso etiam corpore reliquo similiter latitare opinantur, qua stulta persuasione decepti sæpe capiuntur. Quod Struthiocamelus quoque, referente Plinio lib. 9. ab initio, & perdix, secundum Olaum Magnum, atque Phasianus in nive facere dicitur. Idem de Sciæna pisce Oppianus 4. halieut tradit. Nos hic Phasianum proponimus, qui à phasi vel phaside fluuio apud Colchos, vbi id genus auium copiose reperitur, nomen accepit, vnde in alias regiones fuit exportatum, vt Martialis habet,

Argiuæ primum ſum tranſportata carina,
Ante mihi notum nil niſi phaſis erat.

Proponitur hic nobis ſtolidæ perſuaſionis luculenta imago, cum videamus multos, qui vano opinionis errore ſeducti ac excœcati ſua enormia flagitia apud DEVM & homines ſe poſſe tegere exiſtimant, inſtar infantum, qui male ſibi conſcij appoſita manu faciem velant, vel oculos claudunt, & ſic ſe putant à nemine conſpici. Hoc vitium iuuenibus nimis vſitatum ita Menander deſcribit,

ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες, ἡνίκ᾽ ἦν νεώτερος,
ἐδόκουν μὲν, ἐφρόνουν δ᾽ οὐδέν. ἀλλὰ πάντα μοι
κατὰ χειρὸς ἦν τὰ πράγματ᾽ ἐνθυμουμένῳ,
νῦν δ᾽ ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν, i.

Ego enim, ô viri, cum iunior eſſem,
Opinabar quidem, ſed nihil ſapiebam, Verum omnia mihi
In manu erant negotia, quæ cogitabam,
Nunc demum mihi mentem ſenectus inſerit.

Demoſthenes quoque alibi dicit, ῥᾷστον ἁπάντων εἶναι, αὐτὸν ἐξαπατῆσαι; id eſt, omnium facilimum eſſe, ſeipſum decipere. Et vetere prouerbio effertur, Sabini quod volunt, ſomniant.

Ah miſer, & ſi quis caute ſua crimina celat,
Hæc tamen æterno ſunt manifeſta Deo. B

PETVLANS *ad modeſtiam reductus.*

PLVTARCHVS in Sympoſiacis lib. 6. cap. 10. de Tauro ad ficum manſuefacto ſcribit, Spiritum validum & vehementem in ficu exhalare, cum viſus plane teſtatur, tum id quod de tauris fertur, ſcilicet ficui allegatum taurum etiam ferociſſimum quieſcere, tactumque admittere, & omnino ferociam quaſi langueſcentem deponere. In acrimoniam tamen arboris maior pars cauſſæ collata eſt. Plinius vero lib. 23. cap. 7. ſecuti Horapollo quoque in hieroglyphicis hoc potius Caprifico adſcribunt, & quidem collo eorum hanc circumdatam mirabili natura compeſcere tauros ait, vt immobiles præſtet. Cuius proprietatis cauſſam Clius Calcagnimus lib. 2. inueſtigare conatur. Sic frenum petulantiæ eſt ſæpe aduerſa fortuna hominibus, rebus ſecundis nimis ſeſe efferentibus, vel alijs vitijs impune indulgentibus, & idem quoque præſtat doctrinæ ſanioris inſtitutio necnon ad virtutem atque honeſtatem aſſuefactio, quibus effrenes hominum animi ad modeſtiam & manſuetudinem reducuntur, quod præclare Horatius expreſſit lib. 1. epiſt. 1. C

Nemo adeo ferus eſt, qui non miteſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.

Qui ſimiliter lib. 2. ſerm. 4. ſatyra, inducit Polemonem Athenienſem, perditæ luxuriæ adoleſcentem, qui ebrius & coronatus, forte ingreſſus ſcholam Xenocratis, cum philoſophus hic acriter de induſtria eſſet in luxuriam inuectus, coegit pœnitentia ductum oratione ſua Polemonem, vt depoſita priore mala vita philoſophiæ ſerio operam daret, qui etiam eidem Xenocrati poſtea ſucceſſor datus eſt, de quo idem Horatius,

——— potus vt ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.

PIETATIS *amor, aliis dulcis, aliis amarus.*

STVRNVS, ψὰρ, ſiue ψάρος, cateruatim, ſecundum Plinium, volat, & quodam pilæ ordine circumagitur, omnibus in medium agmen tendentibus, & eſt quoque hæc auis ſermonis humani æmula. Aiunt autem cicutam illi eſſe alimentum conueniens, ſicuti helleborus coturnici, vtrumque quidem homini venenum, vt Galenus lib. 3. de Alimentis & alibi tradit. Allij vero ſemen Sturnum interimere Ælianus docet lib. 6. de Animal. cap. 46. Deque hac ἰδιοσυγκρασίᾳ extant elegantes verſus Lucretij lib. 4. D

Tantaq; in his rebus diſtantia differitaſq; eſt,
Vt quod aliis cibus eſt, aliis fit acre venenum,
Eſtq; vtique vt ſerpens, hominis quæ tacta ſaliuis
Diſperit, ac ſeſe mandendo conficit ipſa.
Præterea nobis veratrum eſt acre venenum,
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Galenus vero lib. 3. de ſimpl. Medicam. facultatibus, rationem huius proprietatis in Sturno reddere conatus eſt his verbis. Sic hominem quidem cicuta necat, tum ob meatuum amplitudinem, caloriſque multitu-

A multitudinem, tum ob attractionis arteriarum robur validum etiamnum ad cor pertingens. Sturnos vero ob caussas contrarias non enecat, quandoquidem retineatur ac cunctetur, & sese temporis tractu concoqui præpararique à corde tanquam a foco incalescens sinat, non secus ac lignum extrinsecus. Sicuti autem quidam vir nobilis ad honestos suos amores hoc hieroglyphicon accommodauit, eo innuens, omnia alia quæ cæteris amara & contraria in amore contingant, sibi esse accepta & grata: ita multo rectius vsurpari poterit ab ijs, qui amore virtutis & pietatis cuncta alia quantumuis laboriosa & iniucunda sibi reputent pro condimento suauissimo & admodum salutari.

Est vni iucundus amor, nocet alteri amasse:
Quodq; vni prodest, alteri obesse potest.

PIGER.

MVLTIS hieroglyphicis Salomon ignauiam traducit Prouerbiorum & Ecclesiastis libro, quæ ex contextu descripsimus.

B 1. *Prouerb.* 6. v. 9. 10. 11. Vsquequo piger dormies? quando consurges è somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum complicabis manus tuas vt dormias: & veniet tibi quasi viator egestas & pauperies quasi vir armatus. *Eccles.* 4. v. 5. Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas. Qui otio indulget plerumque manus decussatim collocat, & in gremium deponit, vt sibiipsi somnum facilius conciliet. Apud Liuium, *Decad.* 1. *lib.* 7. Sex. Tullius exercitus Romani nomine C. Sulpitium dictatorem his verbis allioquitur: de nobis ita desperasti, vt te mancorum ac debilium ducem iudicares esse. Quid enim aliud esse causæ credamus, cur veteranus dux fortissimus bello, compressis (quod aiunt) manibus sedeas? Et apud Lucanum lib. 2. *Compressas tenuisse manus.* Theocritus Idyll. 16. ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχειν, quod sectio sequens exponit.

2. *Prouerb.* 19. 24. Abscondit piger manum suam sub axilla, nec ad os suum applicat eam. *Cap.* 26. *vers.* 15 idem proponit hieroglyphicon, & addit, Piger laborat, si ad os suum manus conuerterit. Alij legunt, Piger manum suam abditam habet in sua manica, etiam ad os non reducit eam, id est, ne tum quidem, quum maxime opus est, manum extra os manicæ suæ exerit, quam operi admoueat; sed il-

C lam adeo studiose in ea continet, vt etiam cibum in os suum inseri patienter ferat. Magni viri quidam, cognatione literarum decepti, legerunt *tsalahath* pro *tsallakath*: ideoque axillam vel sinum reddiderunt: cum dictio Hebræa proprie significet sartaginem, in qua carnes friguntur; interdum etiam, vt 2. Reg. 21. 13. scutellam siue patinam, qua cibus mensis infertur. Sed idem est sensus. Depingitur enim gestus hominis plane ignaui & somniculosi tanto stupore correpti, vt manu saltem exerta epulas appositas tangere, orique admouere nolit, sed tamdiu expectet, donec aliquis eas iam mansas ac propemodum liquefactas ipsi in os inserat, quemadmodum nutrices infantibus solent; aut ipsi etiam cibi sua sponte sese palato ingerant,

Αἱ δὲ κίχλαι ἀνάβραστ' ἠρτυμέναι,	*Aßique turdi bene conditi & feruidi,*
Περὶ τὸ στόμα πέτοντ' ἀντιβολοῦσαι καταπιεῖν. i.	*In os volantes, se vorari supplicent.*

Hæc Athenæus ex Pherecrate, lib. 6. dipnosophist. cap. 14. pingens Vtopicam felicitatem, qua si quis delectatur amplius addat Comici Cratetis eodem capite citata carmina, quæ Dalecampius ex Græcis

D Latina fecit hoc modo:

Vasorum vnumquodque cum vocabitis	*Vtinam calix est? teipsum diligenter laua.*
Accedet, apponetque seipsum.	*Ascende, maza. Ex olla teipsam, beta, oportet extrere.*
Heus, mensa, instrue teipsam:	*Huc ades, piscis. at assus nondum sum parte altera.*
Mortarioli[illegible] ... [illegible]	*Itaque te conuertito, & oliuo te inungito.*

Ignauorum in Moronia insula somniantium tabella.

3. Aliud ex Salomone, *Prouerb.* 20. *cap.* 4. [illegible] subjiciamus. Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æstate, & non dabitur illi. Rustici siue ad autumnalem, siue ad [illegible] agros [illegible], [illegible] inter arandum auram gelidiorem experiuntur. [illegible] præter[illegible] [illegible] tenue quoddam sentitur frigus, quod paulo [illegible]. Martio mensium [illegible] dies apricos speramus; noui veris initia plerumque comitatur quaedam hyemis ruminatio. Sic

tio. Sic enim eius mitescentis, quamque omnino abijsse putes, exasperationem & rigorem postlimi- A nio reductum, Plinius lib. 17. cap.22. appellat. Quapropter ignaui hoc tempore domi ad focum desidere, quam sub dio arare, & frigoris [illegible] ferre malunt. Verumtamen æstate iam ingruente, nemo est qui frugibus inde enatis non applaudat, gaudeat, & aliquam messis partem ad se quoque redire cupiat. Eodem modo plerique sapientiam, eruditionem, opes, honores, similiaque commoda vehementer appetimus: sed horum acquirendorum medium, videlicet labores & molestias in iuuentute deuorandas refugimus: vt non immerito torqueri possit in nos prouerbialis versus Athenæi libro 3. cap. 4.

Σῦκα φίλ' ὀρνίθεσι, φυτεύειν δ' οὐκ ἐθέλουσι.

Gaudet auis ficu, sed eam plantare recusat.

4. Cum priori hieroglyphico conuenit & illud *Prouerb.* 10.5. Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit æstate, filius confusionis. Æstas siue messis, occasionem rerum bene gerendarum significat. Collectio frugum, diligentiam debitam in vocatione: somnus ignauiam denotat, quæ tempus frustra elabi patitur. Filius Sapiens Hebræorum idiotismo dicitur homo circumspectus & B prouidus, qui sibi non tantum in præsens consulit, sed etiam de futura necessitate sollicitus est. Nam etiam, vt sapienter quidam dixit,

Illuc est sapere, non quod ante pedes modo est
Videre, sed etiam illa, quæ futura sunt,
Prospicere.

Quam ob causam formicæ prudentissimis animalibus annumerantur, *Prouerb.* 30.25. quod hyemis venturæ memores, cibum æstate colligant, & in cellulas recondant: sicuti etiam cap. 6. v. 6. &c. piger ad formicam mittitur à Salomone, vt insecti tantuli vias consideret, & discat eius sapientiam. Formica enim quamuis non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe quod comedat. Confusionis filius dicitur piger, quod tandem redigatur ad inopiam ignauiæ filiam, quam plerunque cum laboris auersatione coniunctam cernimus. Nam qui occasionem semel amissam stulte requirunt, non minus ridentur, quam si diebus hyemalibus ad fruges C demetendas expaciarentur per agros. Interdum etiam non sine confusione sarcasmos auribus excipere coguntur, quemadmodum Apologus de formicis innuit, quæ cicadis mendicantibus otium æstiuum exprobrarunt, salse inuitantes ad saltandum, quandoquidem tota æstate cecinissent. In vno quoque negotio diligenter obseruetur temporis opportunitas, eaque sic vtendum est, & inde præsidium aliquod nobis comparemus, quo hyemis iniurias, id est, inopiam & reliqua senectutis incommoda, absque alieni auxilij humani imploratione facilius propulsare possimus. In eum finem Hesiodus postea scribit, lib.2.

Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.

Aestas non semper durabit: condite nidos.

Id omnibus, præsertim adolescentibus inculcandum est, quibus præceptores in quotidianis lectionibus amplissimam studiorum segetem tam fideliter proponunt: vt occasionem illam, fronte tantum capillata, vtraque manu apprehendant, & florente adhuc ætate sibi eruditionem comparent. *Ecclesiastic.* 50.33. Potest etiam ad pietatis negotium extendi, cum proximos adhortatos cupimus, vt in tam copiosa gratiæ Dei messe, *Matth.* 9.39. pœnitentiam agant, seque sincero animi affectu præparent ad D sponsum excipiendum, nisi olim in extremo die pudore suffundi, & cum fatuis virginibus ad mercatores remitti velint, vbi tamen nullus mercaturæ locus erit relictus. *Matth.* 25.1. &c. Nam vt Damascenus eleganter scribit, Serm. de defunctis, *πανηγύρεως διαλυθείσης, οὐκ ἔστι πραγματείας ἐμπορεύεσθαι*, id est, *Nundinis dissolutis nullum restat negotiationis commercium.*

5. Pigrum Sapiens apposite comparat homini dormienti, *Prouerb.* 20. v. 13. Noli (inquit) diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, & saturare panibus. Esto prouidus (inquit) cui- [illegible] labora, vt pane satieris, vt vitæ necessaria tibi acquiras. Hieroglyphicon illud dormientis ad somnum spiritualem ignorantiæ & peccati accommodari potest. Videndum enim ne somno simus de- [illegible], & mundi veterno correpti: sed vigilemus, ne solido bono priuemur.

Vt ingu-

A *Vt iugulent homines, surgunt de nocte latrones:*
Vt teipsum serues non expergisceris? &c.

Huc refer quæ de somno & vigilia spirituali frequenter dicta occurrunt in literis sacris.

6 Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit & desiderat. *Prouerb.* 21. 25. 26. Hoc hieroglyphico piger imprudenti viatori comparatur, qui in latronum manus & sicas incidit. Ignauum vanæ cogitationes pessundant: quales sunt, qui inter pocula, vel in lectulis stertentes sibi aureos montes pollicentur. Quotiescunque vero leue nescio quod onus vel digito pertingunt, subinde has voces ingeminant, Vtinam hoc labore iam essem defunctus, ante laborem sudore diffluentes hos irridet Euripidis Electra:

Οὐδεὶς γὰρ ἀργὸς, θεοὺς ἔχων ἀνὰ στόμα, — *Nemo piger, quamuis Deos in ore habens,*
Βίον δύναιτ' ἂν ξυλλέγειν ἄνευ πόνου. Id est, — *Victum potest citra laborem acquirere.*

Et Cato apud Salustium de Coniurat. Catilin. Non votis neque supplicijs mulieribus auxilia Deorum parantur: vigilando, agendo, bene consulendo, prospere omnia cedunt. Vbi socordiæ te atque B ignauiæ tradideris, nequicquam Deos implores: irati infestique sunt. Hinc apud eosdem nata est fabula de Bubulco, qui plaustro in salebris hærente otiosus adstiterit, & numina cœlestia, cum primis autem Herculem Deorum fortissimum inuocarit: sed ab eodem de rectiore eluctandi ratione fuerit admonitus versu prouerbiali, teste Suida,

Τὴν χεῖρα προσφέροντα τοὺς θεοὺς καλεῖν.
Deos precare, admota manu.

Quod vulgus exprimit his verbis: Ora & labora.

7. Piger vt sibi molliores delicias faciat chimæras fingit & pericula, quæ nouo hieroglyphico tabellam aptant, ex Salomone, *Prouerb.* 22. 13. dicit piger: Leo est foris, in medio platearum interficiar. *Et* 26. 13. Piger dicit: Leo est in via, & leæna in itineribus. Quam lepide sibi imponit impudens verbero! Leones & plurimum in montibus & syluis degant: ideoque in medijs vrbium plateis nunquam conspiciuntur nisi vinculis constricti, Ezech. 19. 3. aut mansuefacti, qui hinc inde circumducantur; vel singulari quadam diuini Numinis ira vrbibus immissi, 2. Reg. 17. 25. Nihilominus ignaui Leonum C (i. Chimerarum) metum desidiæ suæ prætexunt, ne in publicum progredi, aut nonnihil operis in Ecclesia, Republica, Oeconomia, vocatione priuata peragere cogantur. Imo, quam medijs & instrumentis idoneis plerumque non careant, etiam in locis tutissimis constituti nescio quæ pericula sibi ipsis fingunt, & nunquam non aliquid impedimenti comminiscuntur, tantum vt laborem subterfugiunt. Eo pertinet Theocriti dictum,

Ἀεργοῖς αἰὲν ἑορτά. Id est,
Semper sunt otia pigris.

8. Elegans aliud hieroglyphicon nobis exhibet caput 26. *Prouerbiorum*, vers. 14. his verbis: Ianua vertitur in gyrum super cardine suo, & ignauus super lectum suum. Salomon somniculosi hominis gestus graphice depingit. Quemadmodum enim ianua impulsa seipsam quidem mouet, atque huc & illuc vertitur, sed nihil promouet, neque enim à cardinibus recedere potest: sic ignauus quamuis

——— *iam clarum mane fenestras*
Intret, & angustas extendat lumine rimas,

D Satyrographo teste; nihilominus in lecto hinc inde voluitur, non secus, ac si funiculis vel cardinibus ei affixus esset. Quod si ipsum semel atque iterum excites, ille tamen

——— *tarda grauitate iacentes*
Vix oculos tollens, iterumque iterumque relabens,
Summaque percutiens nutanti pectora mento.

tam diu moras nectit, donec ipsi somnus denuo obrepat, *Prouerb.* 6. 10. Si acrius instes, nunc præmaturum horæ sonitum, nunc frigoris externi iniuriam, nunc indusium calefaciendum, vel alias eiusmodi nugas obtendit, vt vel tantillum temporis spatium lucretur. Denique nisi minarum & increpationum machinis admotis statione illa ignaua non deijcitur.

9. In pigritijs humiliatur contignatio: & in infirmitate manuum perstillabit domus. *Eccles.* 10. 18. Hiero-

Hieroglyphicon sunt cunctatores, qui malum aut damnum aliquod glifcens fupina incuria negli- A
git, vtraque manu capeos, donec paulatim ex paruis in dies vires maiores acquirat, & tandem reddatur
immedicabile, cum antea leuiffimo fumptu auerti potuiffet. Accommodatur ad luxuriofos potentes,
qui indulgentes genio gubernationis publicæ habenas relinquunt, in vtramuis aurem ftertunt, do-
nec tandem Reipublicæ corpus, inftar ædificij vetuftate exefi, funditus corruat.

Sapientiam vero cenfuras in ignauos fcriptis varijs confignatas hic reponere non fert animus, nec inftitutæ huius opellæ ratio patitur. Satis fuperque veternum iftis excutere fumus conati. Coronidis loco Rabbi Simeonis celebre dictum addere libet. Dies breuis eft, opus multum, operarij pigri funt, merces eft multa, & paterfamilias vrget. Hæc fi ignauia ipfa alta mente reponere velit, tandem fapiet.

Cordatis autem & ftudiofis adolefcentibus repetimus libenter ex Vidi Fabri Phocylidæ Francogalli doctiffimi tetraftichis,

Vfque ad fepulchrum quære femper difcere,
Illamque prorfus perditam ducas diem,
Nifi quid in illa comparaueris boni,
Vnde melior fis, doctior, prudentior. B

PII *& Impij.*

MVLTÆ plantæ Phyfica quadam confpiratione cognatæ funt. Sanctorum communio fpirituali fœdere conftat, licet alij alijs donis peculiaribus polleant. Et vt aliæ quædam plantæ natiuo diffidio, propter qualitatum aduerfitatem disiunguntur: ita pijs & impijs non poteft conuenire, nec iungi poffunt. Quæ Phyfici tractant de fympathia & antipathia rerum ad illud hieroglyphicon commode referri poffunt, & innumeras fere tabellas exhibent.

2. Sunt flores quidam, qui & coloris & fragrantiæ caufa commendabiles gratique funt, vt Rofæ, præfertim quæ carneo colore funt, & violæ: & flores exftant non tam odore quam colore commendabiles. Ita etiam hominum alij in alijs rebus excellunt. Sunt flores qui fœtore & troque colore improbos homines, quorum vmbra bonis quoque obeft, egregiæ repræfentant.

3. Rofæ inter fpinas efflorefcunt: & florentiffimi homines inter multos aduerfarios, Dei confilio & populo quandoque feruiunt. Quæ fpectatiffime florent, cito marcefcunt, vt rofa, lilium, violæ. Homines qui gloria & dignitate fubito eminere cœperunt, plerumque breuem habent terrenæ felicita- C
tem periodum.

4. Gemmæ latent in terræ abditis: Vniones in mari nafcuntur, attamen habent cum cœlo cognationem. Pij cum impijs ad tempus mixti terreftria minime fapiunt, fed cœleftem habentes originem, cœleftia quærunt.

PIORVM *& Impiorum conditio.*

PALMA non facile crefcit, nifi radijs folaribus foueatur, necnon humore aliquo conuenienter irrigetur: ideo ad fluuiorum ripas feliciter prouenit. Huic ad aquas florefcenti fructusque fuos idoneo tempore producenti iuftus comparatur. Contra iniuftus fœno in tectis radice deftituto, terra, & aqua carenti, quod paulo nimio folis ardore comburitur, vt neque hominibus quicquam profit, nec benedictio Dei fuper eo expectetur, dicitur effe fimilis. Hieroglyphica ifta Pfal. 1. & 129. defignantur. Ieremias Propheta c. 17. v. 68. homo, inquit, cuius cor recedit à Domino, erit inftar myricæ in deferto, & non videbit cum venerit bonum: fed habitabit in ficcitate deferti, in terra falfuginis & inhabita- D
tata. Contra vir pius erit ficut arbor ad aquas plantata, radices fuas ad riuum extendens, quæ venientem æftum non fentit, cuius folium viret, & in tempore ficcitatis non erit folicita, nec à fructu ferendo ceffabit.

PIVS *& Impius.*

CERNIS arborem loco irriguo fitam, folijs & fructibus illuftrem? Hieroglyphicon effe vitæ pij hominis ne dubita: proinde ex primo Pfalmo repete verba: Vir ille eft tanquam arbor plantata fecundum fluenta aquarum, quæ fructum fuum dabit in tempore fuo: folium eius non marcefcit, & quicquid agit profperum eft.

Occurrit fterilis aut arida arbor? Cogita futurum, vt, nifi mature edas fructus refipifcentia dignos, excidaris, & in ignem æternum conijciaris: iuxta dictum: Iam vero fecuris ad radicem arborum po-

A rum posita est: Omnis igitur arbor non ferens fructum bonum excinditur, & in ignem abijcitur. Matth. 3. 10.

PIVS *vir.*

APES nullis nocent floribus, cum ad omnes aduolent: & pius vir, licet incidat in multum dissimiles homines, nemini tamen nocet: hoc enim spectat semper, vt prosit (pro virili sua parte) omnibus, obsit nemini.

PHILOSOPHIÆ *studium.*

NOTA est fabula de Hesperidum hortis, quorum custos fuerit draco peruigil, aurea mala vigilantissime asseruans, quem interfecerit Hercules. Vnde hodieq; Romæ in Capitolio Herculis pulcherrima ex ære statua, claua insignis, læuaque tria mala ostentans visitur: quam rem mythologice Pierius explicat lib. 54. Mala quidem illa Agrætas in rebus Lybicis, cumque secutus Varro oues fuisse tradit, quæ aureæ cognominarentur, quas Hercules ex Africa in Græciam asportauerit. Quidam rerum Astronomicarum peritiam ab Hercule in Græciam relatam: nonnulli etiam venas auro copio-
B sas ex Atlante monte fluentes, quas Hercules occupauerit, per mala illa significatas fuisse volunt. Draco sane ab antiquis etiam thesaurorum custodijs præficitur, vt ex Festo liquet, & Artemidoro, 1. Oniroer. 13. Et Prouerb. vice est apud Ciceronem 13. Philip. *Quasi thesaurum Draco.* Fulgentius singula mala quorum fuere quatuor, mythologice pro studio, intellectu, memoria & facundia accipit. Natalis Comes in auaros pecunijs fere immorientes detorquet. Quo referenda est elegantissima Phædri Augusti liberti fabula de Vulpe & Dracone lib. 5. & Horatij increpatio lib. 1. Sat. 1. Nos per Draconem, perspicacissimum animal, vim animi indagatricem & θεωρητικὴν, per arborem malis aureis fulgentem philosophiam, & illum scientiarum orbem, quouis auro pulchriorem & pretiosiorem intelligimus: quem mens sapientiæ cupida, perpetua vigilantia & studio indefesso sectatur, tuetur ac custodit. Nam vt præclare Cassius Parmensis in Orpheo,

Non leuis ascensus, si quis petit ardua, sudor
Plurimus hunc tollit, nocturno exsomnis oliuo
C *Immoritur, iactat, quod mox laudauerat in se,*
Qui cupit æternæ donari frondis honore.

Accommodari ista sic quoque possunt, vt significent diligentissime custodienda esse, quæ nobis largitus est Deus, dona, ne ob ignauiam nostram ea nobis rursum auferat.

POETÆ *Mecœnatem desiderant.*

PHILOSTRATVS lib. 1. Iconum de Phaetone (quod etiam Ælianus lib. 1. de Animal. notauit) de Cygnis ait, leni atque in itinere congruo ad cantum vtuntur Fauonio. Et D. Nazianzenus in eleganti illa Epistola ad Celeusium præsidem, improbans loquacitatem & contra commendans taciturnitatem, hæc habet: Sed nos quorum gratia quispiam vel in solitudinem concesserit, vt musicam audiat, sic quando Zephyro spiranti ales nostras permiserimus [illegible] quid & con[illegible] modulemur. Præfert autem [illegible] in loco Cygnorum suauem [illegible] cantum hirundinum [illegible] garrulitati, ac introducit Cygnos eo, vt diximus, modo [illegible] hirundinibus respondentes. [illegible] vel ne ventis illis Fauonijs spirantibus Cygnos etiam [illegible] concipere, quod in [illegible]
D Est autem hæc similitudo admodum conueniens viris doctis & litteratis, atque in primis Poetis, quibus ad sua studia prosequenda & excolenda, & doctrinæ præclara monumenta [illegible], opus est Mecœnatum fauore & auxilio, quibus ad o[illegible] reddantur alacriores, secundum versum Martialis,

Sint Mecœnates, non deerunt, Flacce, Marones.

Ac Seneca in Hippolito,

Ingenia melius recta se in laudes ferunt,
Si nobilem animum vegeta libertas alit.

Extat quoque huius argumenti Petri Castellij Galli haud indoctum carmen,

Non canit assueta Cygnus vocalis in vnda,
Ni Zephyri spiret mollior aura sibi.

Quæ

Quare alibi additur: ZEPHYRIS ASPIRANTIBVS. Quidam à contrario sensu ascribunt: AB- A
EST CVR AVRA PARATIS? quibus scilicet ad studia omnia subsidia sunt denegata.

Dulcisonum mollis Zephyrus demulcet olorem:
Et vatum exstimulat pectora dulcis honos.

POTENTIA *victoriosa.*

CORNV ad homines figurate translatum hieroglyphica nota est potentiæ; exaltatum autem præstantiam & victoriam indicat Hebræis. Inde hæc dicta, exaltatum est cornu meum, 1. Sam. 2. 1. vt exaltaret cornu, 1. Chronic. 25. 5. exaltabuntur cornua iusti, Psal. 75. 11. exaltabitur cornu nostrum. Psal. 89. 18. Cornu eius exaltabitur in gloria, Psal. 112. 9. exaltauit cornu populi sui, Psal. 148. 13. Exaltauit cornu hostium, Thren. 2. 17. Christi autem potentia & victoria eodem hieroglyphico pingitur: Subleuabit Deus cornu Christi sui, 1. Sam. 2. 10. Erexit nobis cornu Salutis in domo Dauid. Luc. 1. 69. & Dauid appellat Deum cornu salutis suorum, Psal. 18 3.

PRÆIVDICIA *fugienda.* B

ABSYNTHIVM de præiudicijs fugiendis hieroglyphice nos commonefacit, iuxta Prophetæ dictum: Iudicium in absynthium conuertunt. Amos 5. 7. Item, Conuertistis fructum iustitiæ in absynthium, cap. 6. 12.

PRÆSTANTIA.

ACCIPITER præstantiæ hieroglyphicum est Ægyptijs, inquit Horapollo lib. 1. cap. 6. quod cæteris auibus præstare videatur.

PRINCEPS *Clemens.*

VVLGARIS quidem notitiæ, sed multæ vtilitatis herbam Betonicam Antonius Musa Augusti Imperatoris Medicus celeberrimus peculiari scripto celebrare non dubitauit. Radix tamen terræ abscondita, si copiosior sumatur, vomitum concitat, & aliquid veneni in se continere existimatur. Sic Reges ac Principes clementiam ac benignitatem suam omnibus notam ac testatam reddere, seueritatem autem occultare debent. Quod verbosius explicat Seneca in principio lib. 1. de Clementia. C
Et Poeta ingeniosus ait,

Est piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
Cuique dolet quoties cogitur esse ferox.

Quamuis interdum etiam, teste Cicer. epist. ad Brutum lib. 11 salutaris seueritas vincat inanem speciem clementiæ.

PRINCEPS *Munificus.*

DE Capreolo Moschum proferente varie differunt recentiores. Scaliger exercitatione 211. contra Cardanum feram illam vult esse Gazelam Arabum, quam ἐκ τῆς αὐτοψίας describit. Circa vmbilicum solet tempore Nouilunij huic Capræ Indicæ abscessus quidam protuberare, qui maturus vel sponte rumpitur, vel ob quemdam pruritum terræ aut saxo affricatus humorem [illegible] mittit (hinc à nonnullis pus aromaticum vocatur) euacuataque hac vomica [illegible] sanguin[illegible] menstruum colligit, quem & iterum emittit suo tempore. Maximus vero [illegible] prouen[illegible] D
Sinarum regno. Existimant autem peritiores hunc tam pretiosum succum pro[illegible] & [illegible] vberiore liberalitate compensare, quod accepit propter odoratissima pascua herbarum, quæ [illegible] guinem conuertantur, & hunc odorem illi feræ concilient. Alij hoc potius ad [illegible] σιαν referre malunt. Hieroglyphica nota est Principis, qui subditorum suo[illegible] sustentatur, atq; ideo maiora illis, vice versa, quantum fieri potest, reddere [illegible] contra aliorum iniurias semper vitam tranquillam & felicem agere queant. [illegible] serunt Plato lib. 1. de Republ. & Xenophon in Cyripedia lib. 1. & 8. suntque [illegible] Claudian[illegible] Honorium,

Tu ciuem patremque geras, tu consule cunctis,
Non tibi: nec tua te moueant, sed publica vota.

PRIN-

A

PRINCEPS *Illustrissimus.*

NON sibi viuit, sed subditis: & pie canit poeta,

Rex bonus est pastor populi, tutorque, paterque;
Nec sua, sed populi commoda sola cupit.

In Scythiæ latissimis campis animal quoddam reperitur, Suhak ab incolis dictum, syluestri Capræ simile, quotannis ad fines vsq; Podoliæ aduentare solitũ, mirę pernicitatis, nec minoris ferocitatis, cornibus striatis, albicantibus, pellucidis, acutis & validis præditum. Hoc animal se quasi ductorem præbet Capreolorum gregibus, ipsisq; præire solet, acerrimo visu simul & auditu præditum; quare longe lateq; circumspiciens, & omnia obseruans, facile hominum persequentium insidias è longinquo depræhendit, & comitibus sibilo acuto dat signum fugæ, vt in loca tutiora se recipiant. Qui typus profecto est pulcherrimus, & hieroglyphicon elegantissimum solertis ac soliciti principis, rectorisq; vigilantis, quem Homerus ideo ποιμένα λαῶν, id est, pastorem populorum vocat. Et Chrysanthas apud Xenophontem lib. 8. institutionis Cyri, nullum discrimen inter bonum principem & bonum patrem
B constituit: ἄρχων ἀγαθὸς, inquit, οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Hadrianus Imperator in frequenti Senatu, teste Dione dixit, ita Imperium administrabo, vt sciam non mearum rerum, sed subditorum cura mei affici debere. Sic legum vera clausula hæc est, salus populi, suprema lex esto.

PRINCEPS *Optimus.*

GALLINARVM amorem in pullos, & defensionem illarum acerrimam Plutarchus in commentario περὶ φιλοστοργίας, describit his verbis: Gallinas autem quotidie ante oculos habemus, ac cernimus, quomodo pullos suos foueant, alios sub alas recipientes, aliis tergum conscendendum & vndiquaq; aditum præbentes, simulq; blandam & gaudij indicem vocem edentes, eædem canes & angues fugiunt, cum sibi metuunt, cum vero pullis timent, defendunt, & vltra quam vires patiantur iis propulsandis certant. Hæc ille. Imprimis vero sese opponunt miluis & accipitribus rubetariis, qui pullis insidiantur, quod certamen pulcherrime describit Oppianus lib. 3. Cynegeticorum. Ac scimus ipsum Saluatorem nostrum charitatem & solicitudinem pro genere humano ostendentem hac similitudi-
C ne vsum, Matth. c. 23. & Luc. 13. Sanctus vates etiam Psal. 57. hac quoq; metaphora vtitur: In vmbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Sic recte ad alios fideles principes, & magistratus solicitos transferri potest. Quare hoc elegans symbolũ ascribitur in Genealogia Austriaca Alberto Comiti Habspurgensi 18. principi optimo ac fortiss. patri Rudolphi I. Imperatoris Roman. qui contra infideles gentes egregiam nauauit operam, vt testantur plures de illo historiæ. Vt autem dulce & decorum est pro patria mori, idem dicendum de principe optimo, qui pro fidis subditis quæuis pericula subit, vt in pace habitent.

Gallina vt timidos defendit prouida pullos,
Sic populum auxilio Rex tegit ipse suo.

PRINCEPS *placidus.*

ARISTOTELES lib. 9. histo. Animal. placidissimum & mitissimum omnium ferarum dicit Elephantem. Aiunt vero tantam esse illius mãsuetudinem erga debiliora animalia, vt gregatim occurrentia pecora proboscide paulatim remoueat atque segreget, ne forsitan imprudens illa conculcet
D atque proterat. Addunt præterea Physiologi illum nisi lacessitum non facile irasci vel sæuire. Strabo lib. 15. de Indicis Elephantis agens, hoc illis tribuit encomium, quod sint natura mites, atq; ad animal ratione præditum propius accedant. Cicero de Officiis lib. 1. Nihil laudabilius, inquit, nihil magno ac præclaro viro dignius placabilitate ac clementia. Addit tamen hoc quoque non minus prudenter: Et tamen ita est probanda mansuetudo, vt adhibeatur Reipub. causa seueritas, sine qua administrari ciuitas non potest. Et Homerus eandem virtutem commendans ait:

——ἀκεσταὶ δέ τε φρένες ἐσθλῶν, *Placabiles sunt animi bonorum.*

Ac noti sunt versus Ouidiani:

Quo quisque est maior, magis est placabilis ira,
Et faciles motus mens generosa capit.

Elephas igitur [illegible]

Præterit, haud elephas animalia paruula lædit.

Nempe quod hic clemens Rex imitetur habet.

Discat sapiens & clemens Magi[illegible]

Parcere subiectis & debellare superbos.

Mansuetis certe grandia cedunt: & mites terram possi[illegible]

P R I N C [illegible]

CETE quadam, & quas vulgo balænas vocant, tantæ [illegible] etiam, quamuis prægrādes, euertere ac pessundare valeant, & O[illegible] Traduntautem quasdam ex illis, cum naues recens picatæ sunt, [illegible] affricare se nauibus, atque ita, ni præ[illegible] periculum, illi [illegible] iiciant, cum quibus [illegible] Mauritium Saxoniæ ducem, [illegible] posteritatem erunt celebres. [illegible] mere occurrendum, sed [illegible] gere nequeas. Nam profecto, [illegible]

Cum contendi nequitum est, clam tendenda est plaga.

Neque etiam illud Spartani Regis apud [illegible] ignotum est. Referri denique huc potest [illegible] ab omni [illegible] prehensione, secundum Val. Max. remota [illegible] loquitur, [illegible] τοὺς φίλους μέγις' ἂν ὠφελήσῃ [illegible] Laudatissimum igitur est Polybianum illud apud Suidam: [illegible] *Vnius mentis solertia aliquando [illegible]* [illegible] phicon, imminente graui aliquo periculo omnem [illegible] ta seruandæ causa insuper habendas omnes [illegible]

ψυχῆς γὰρ οὐδέν ἐστι τιμιώτερον;

Nam nihil est vita pretiosius.

Ad [illegible] hanc significationem pertinet [illegible]

Vt teipsum, & nauim serues, [illegible]

In pontum cunctas abiice diuitias.

PRINCEPS vigilans.

IMMANES illos Oceani alumnos, quales sunt cete, orcæ, physeteres [illegible] Plinium, aliosque veteres, amplis. ex recentioribus Gu. Rondeletius, Gesnerus, [illegible] (scripserunt) cum ob vastitatem corporum in vadis periclitantium, oculo[illegible] tum ob bella inter ipsosmet, & fraudes insidiantium, duce vti exiguo pisciculo, quem [illegible] vocant, eiusque ope & vigilantia securitatem illis, sed [illegible] exitium afferri, Oppianus [illegible] nus, & Plutarchus scribunt, & elegantiss. versibus expressit Claudianus quoque [illegible] piscem illum Aristotelis [illegible], quem Gaza, Plinium secutus, musculum vertit, cuius [illegible] le meminit in Iambis, faciunt. Ad rem autem hunc typum ipse Oppianus [illegible] sententia accommodat:

[illegible] ἄφρων.

Καί τε μέγα βρέμοντα κατέσβεσεν, [illegible]

Βαιὸς ἀνὴρ εὔμητις.

Robur mentis expers, res inanis est.

Et vel potentissimum viribus perdat seruetve

Paruus vir, qui valet consilio.

Nec incongrue huc referri possit Xenophontis illud in παιδ[illegible] τῶν ἀρχομένων, [illegible] *Principem subditis antetre debere, nō luxu & otio, sed prouidentia &*

tia & industria. Nam vt Plutarchus in quit in vita Lycurgi [illegible] [illegible] *ducem, is facit, vt alij bene sequantur.* Vigilantis Principis hieroglyphicon exhibet hic pisciculos ple- [illegible]

[illegible]

[illegible] *suo.*

PRINCIPIS *gladius.*

SEcuris [illegible] Prudentiæ, gladius seueritatis & animaduersionis, [illegible] dem magistratui vindex in iram ei, qui male operatur, 13. ad Roman. [illegible] bus in solemnitatibus prægestari solitos. Sed imprimis memorabile est, quod de Traiano [illegible] Dione Xiphilinus & Aurelius Victor referunt, cum Licinio Suræ Præfecto prætorio de more [illegible] accingere deberet, ei porrexisse nudum cũ hoc dicto: Tibi istum ad munimentum mei committo, si [illegible] rem geram; sin aliter in me magis. Etsi autem salutaris seueritas vincit [illegible] speciem clementiæ, vt Cicero lib. ep. 2. ad [illegible] cum flagitia & facinora sine modo fiunt, vt Tacitus loquitur [illegible] tamen vt Princeps [illegible] magna cautione opus est. Non enim diuturna est [illegible] in quam [illegible] Q. Curtius Rufus dixit lib. 8. [illegible] quidem ibid. pulcherrime, vt arbores [illegible] numerum tollendo. [illegible] supplicia, quam Medico funera. [illegible]

[illegible] Clementiæ commodũ transilire interdum [illegible] cedere honorabiliter [illegible] peccatis [illegible] conse[illegible]tum esse. Ex qui[illegible]

[illegible]

[illegible] reporta- [illegible] sum in pu- [illegible]

[illegible] postatis, [illegible] Sed tempora discernunt actiones. Sed à proposito reuo- [illegible]

[illegible] Colloca filiam tuam in matrimonium filio meo. Sed bestia Libani transiuit per spi- [illegible] Amasias videtur petiisse à Ioa fœdus coniugij pro libe[illegible] superbiam ingenioso sarcasmo contudit, docens Pri[illegible]

bella non necessaria & iniusta omittant, memores præclaræ sententiæ Artabani apud Herodotũ, Ne- A mo propriæ sapientiæ aut potentiæ fiducia res non necessarias & periculosas moueat.

PROSPERITAS *mundana, dolosa.*

OMNIBVS scilicet est cognita portentosa illa Polycratis Samij tyranni fœlicitas, qui vt suã perpetuam lætitiam mœstitia aliqua temperaret, pretiosissimum sibique carissimum annulum proiecit in mare. Sed enim piscis eximia magnitudine captus, fortunæ insidiantis manu reddidit. Igitur paulo post à Persarum Satrapa & ipse dolo interceptus, suspendio turpiter interemptus est. Tradunt eam historiam Herodotus, Strabo, Plinius, Val. Max. & alij. Admonet autem nos hic Polycratis piscis cum Ausoniano hemistichio, quam vanum & ridiculum sit τὸ διαπιστεύειν τῇ τύχῃ, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς εὐπραγίας, id est, *ob res secundas & bene gestas aliquam in fortuna spem sitam habere*, vt Polybius loquitur libro I. vbi singulari M. Attilij exemplo hoc comprobat. Et vere B. Nilus Episcopus, & Gregor. Theologus, quæ homini prospera contingunt, rotæ, fumo, ac vmbræ comparant. Prudenter itaque, etsi tecte, Tiberius apud Tacit. cuncta mortalium incerta iactabat, quanto plus adeptus foret, tanto se ma- B gis in lubrico dictitans. Sit igitur oraculi instar Senecæ dictum: Neminem eo fortuna prouexit, vt non tantum illi minaretur, quantum permiserat. Noli huic tranquillitati confidere. Momento mare vertitur: eodem die, vbi luserunt nauigia, sorbentur. Pulchre etiam Iustinus de Xerxe ex Græcia fugiente disserit: Erat res spectaculo digna, & ad æstimationem rerum humanæ sortis varietate mirãda, in exiguo latentem videre nauigio, quem paulo ante vix æquor omne capiebat: carentem etiam omni seruorum ministerio, cuius exercitus propter multitudinem terræ graues erant. Nempe, vt argute Simonides ait in Threnis;

ὠκεῖα γὰρ οὐδὲ τανυπτέρυγος μυίας
οὕτως ἁ μετάστασις.
Fit enim citius, quam volucris muscæ
Status mutatio præsentis.

Et Ausonianum hemistichium Disticho perfectum est. C

Fortunam reuerenter habe, cum summa tenebis,
Subtrahe venturis tum tua colla malis.

PROVIDENTIA *Dei.*

QVANDO cœlum occupant densæ nubes, exoriturq; violenta tempestas, quia & tristis caligo oculis obiicitur, & tonitru aures percellit, & sensus omnes terrore obstupescunt, videntur nobis omnia confundi & misceri; eadem interim semper manet in cœlo quies & serenitas: ita statuendum est, dum res in mundo turbulentæ iudicium nobis eripiunt, Deum ex pura iustitiæ & sapientiæ suæ luce hos ipsos motus optime composito ordine temperare ac dirigere in rectum finem.

PROVIDENTIÆ *Diuinæ vis.*

PLVRES fuere Glauci, vnde etiam diuersa de iis figmenta ab Athenæo, Strabone, Clearcho, aliisq; commemorantur. Nasonis autem de Glauco Anthedonio fabula vulgo etiam nota est. Eum, vt piscatorem, cum forte captos pisculos in herba quadam (Athenæus ἀείζωον, Semperuiuum nominat) ad littus expositos, illa tacta in mare subito resilire conspexisset, eadem degustata & ipsum in mare se D dedisse præcipitem, & ilico in marinum Deum Oceani Thetyosq; ope transmutatũ fuisse. Hæc Glau[illegible] est, quæ etiam prouerbium peperit: *Glaucus comesa herba habitat in mari.* Est & Glaucus pi[illegible] colore, non ab hoc fabuloso maris Deo nomen habens. Sane autem hoc hieroglyphico si[illegible] [illegible]ssumus, nullam adeo depressam & humilem hominum conditionem esse, quam non Dei benignitas & gratia facile extollere & illustrare possit, atq; idcirco eius prouidentiæ obsecundandum, & quo Fata [illegible] hoc est, diuina eius voluntas, sequendum esse. Nam, vt pulchre Horatius cecinit:

——*Valet ima summis*
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens, &c.

Id quod

A Id quod ab Hesiodo mutuatus videtur. Pulcherrima etiam est Xenophontis sententia: Καὶ ὁ θεὸς δ᾽, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς, μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους, μικρούς. Igitur

Quo fata trahunt retrahuntque sequamur:

Vt præclare Virg. 6. Æneid. apud quem etiam Sibylla de aureo ramo Æneam sic affatur, vt fati prouidentiæq; diuinæ vim exprimat:

Carpe manu; namque ipse volens facilisque sequetur,
Si te fata vocant: aliter non viribus illis
Vincere, nec duro poteris conuellere ferro.

PROVIDENTIÆ *Diuina vis.*

NITEPVLA siue Cicindela, quam vulgo noctilucam appellant, insectum est pennatum instar muscæ, cuius quoq; meminit Aristoteles lib. 1. de part. Animal. cap. 3. vocatque, λαμπυρίδα, vel secundum alios λαμπυρίδα, quia noctu per arua luceat, instarque flammæ micet. Plinius lib. 18. cap. 26. B de his ita scribit. Est signum illius (hordei) maturitatis, & horum (milij ac panici) sationis commune, lucentes vespere per arua cicindelæ, ita appellant rustici stellantes volatus, græci vero lampyridas, incredibili benignitate naturæ. De quo plura apud eudem auctorem legi poterunt, libro iam commemorato, & libr. XI. cap. 28. Quamquam vero & hoc hieroglyphicon auctor illius ad honesti amoris significationem accommodauerit, imprimis tamen ille forsitan demonstrare voluit, coniugium optatum & fœlix à cœlo, id est, Deo Opt. Max. peculiariter hominibus procurari, nec nostro iudicio aut industriæ, sed soli prouidentiæ diuinæ esse adscribendum. Quod probat memorabilis sententia Salomonis in Prouerb. capit. 19. Vt autem prima lux à Deo primo die creata, atque per totam mundi molem sapientissimè sparsa, & omnibus corporibus inclusa, viuificat res creatas, & harum vnamquamq; exclamare cogit, ignis & vigor meus ab illa primigenia luce, mero Dei omnipotentis fauore pendet; ita vnumquemq; vel tantilla Dei cognitione imbutum hoc Disticho excitatum ad piam gratitudinem percupimus:

C *Ne forte in tenebris offendas, sit tibi summi,*
Flamma iter ostendens prouida cura Dei.

PRVDENS.

ARDEA, Græcis ἐρωδιός, quasi ardua dicitur secundum Isidorum libr. 12. propter volatum in altiora loca: formidat enim imbres, & ideo supra nubes euolat, vt eorum procellas euitet. Quo autem altius volauerit, eo maiorem tempestatem indicat. Ob quam caussam Italice vulgo *Acrone* vel *Airone*, Gallis *Hairon*, vel potius *Airon*, dicitur. Atq; hoc præsagium tempestatis Aristoteles quoq; lib. 9. de hist. Animal. & Ælianus lib. 7. cap. 7. retulerunt. Vnde Virgilius lib. 1. Georg.

——— notasque paludes
Deserit, atq; altam superuolat ardea nubem.

Sunt autem ardearum siue ardeolarum tria genera, ex Aristotele, loco indicato, & Plinio lib. 10. c. 60. πέλλος, id est, ardea pella, Leucon siue alba vel λευκερωδιός & Asterias siue stellaris, quæ & ὀκνός, id est, pigra dicitur. Quadrat autem hoc hieroglyphicon in hominem prudentem & cordatum, qui fortu-
D næ aduersæ tempestates in tempore præuidens, sibi maturè cauere ac prospicere studet. Atq; ideo Cicero 1. de Legibus à prouidendo prouidentiam esse dictam ait, & lib. 1. de Diuinat. prudentes nos posse appellare prouidentes scribit. Sophocles quoq; hanc virtutem commendans, inquit:

προμήθεια γὰρ κέρδος ἀνθρώποις μέγα.
Prouidentia enim hominibus lucrum est maximum.

Ac Seneca de virtutibus præclarè scribit: Si prudens esse cupis, in futura prospectum intende, & quæ possunt contingere, animo tuo cuncta prospice. Nihil tibi subitũ sit, sed totum ante prospicies. Qui enim prudens est, non dicit; Non putaui hoc fieri, quia non dubitat, sed expectat, non suspicatur, sed cauet. Cuiuscunq; facti caussam require, cum initium inueneris, exitum cogita. Alias additur:

Sublimitate securior.

Etenim vir prudens quo m[illegible] eminet, [illegible] minas remittit, sibi cauet cum vera animi humilitate, cœlestia spirans [illegible]

Prospicit atque fugit fortunæ [illegible], prudens;
Ceu fugit [illegible] cessante notos.

P R V D E N T I [illegible]

E[illegible] tempestatem ing[illegible] vi naturæ præ[illegible] operiunt, & arena saburrant, ne fluctibus [illegible] tora, sed vt hac velut anchora nixi, inconcussi [illegible] Quod [illegible] statim pluribus anchoris naues infrenare & ipsi solent, id [illegible] Oppianus, Plutarchus & Plinius) constanter affirmant: [illegible] & [illegible] vterque in Hexaemero eleganter adducunt, & [illegible] Quo[illegible] adumbratio? Hæc enim, Seneca pa[illegible] omnia compo[illegible] præterita recordatur. Quo etiam pe[illegible] lus recitat. [illegible] Pindarus:

Σοφοὶ δὲ μέλλοντα τριταῖον ἄνεμον ἔμ[illegible]

Nam, vt præclarè Aristoteles in Eth. disputat, [illegible]

[illegible] Eustathius [illegible] fugitur vndis vir prudens [illegible]

[illegible]

Metamorph. lib. 4. [illegible] describens canit,

[illegible] nunc Coralijs [illegible] natura remansit,
Duritiem tacto capiant vt ab aëre, quodque,
[illegible] saxum.

A [illegible] eundem modum etiam illi qui [illegible] fuisset, sine tamē aliquo fructu ac vtilitate. [illegible] tum & vrbes, atq; his [illegible] & peregrinationibus [illegible] ac experientiam sibi comparare, instar Coruli [illegible] ac euentus [illegible] tandem consequuntur [illegible]

[illegible] *est* [illegible] *Temporibus dubijsque rectus.*

[illegible]

[illegible] preceptū Isocratis, *Ne [illegible] viam ingredi ad vtilis alicuius doctrinæ professores.* Quid- [illegible] alij plurimi vtilissimis suis peregrinationibus consecuti sint nemini est ignotum.

PRVDE[illegible]IA [illegible]

[illegible] memoria [illegible] Ægyptiarum, quarum [illegible] Nilo [illegible] fructum [illegible] mordicus apprehendens [illegible] tur ranam cum festuca illa simul deglutire minime [illegible], atq; ita [illegible] næ prudentiā Hy- [illegible] orum robur. Similem [illegible] idem Ælianus refert ex Alexan- dro Myndio 4. de an. 13. Sic videlicet ex [illegible] Virgilianum [illegible] *dolus an virtus, quis in hoste requi-* [illegible] Quod simile est illi Pindarico: [illegible] Eth autem de his, bene ne dicta sint [illegible] princeps ille Scaliger, [illegible] nisi fallor, disputant: certe solertia [illegible] cum sæpe [illegible] imbecillior, contra potentiorem tueri se [illegible] hostes [illegible] ceant, copiose tractat Alb. Gentilis de iure belli, [illegible] Hoc quidem hieroglyphicum Locus Condius [illegible] Polydamam [illegible] Athenienses, qui fortes [illegible] Indis [illegible] Mauri, quo [illegible] fuisse animum [illegible] erat autem [illegible] [illegible] & [illegible]

C [illegible] sum [illegible] Pyrrhus [illegible]

[illegible] *arim [illegible]*

PRVDENTIA [illegible]

IRAM prudentia [illegible] Gentis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Romanus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab alijs erga mitigādum Leonem studium datur; [illegible], & effice huiusmodi cogitationem mitem ac mansuetam: [illegible] nis armatur ac dentibus. Nisi illam solicite mansuefeceris, cun- [illegible] nos autem irato subijcimus,

D [illegible] *Quid tandem est, iram nolle domare suam?*

PVLCHRITVDO [illegible]

[illegible] veteris [illegible] [illegible] [illegible] nius in Physiologo, & longè antea Aristoteles lib. [illegible] n Theriacis: Nonnus item in Dionysiacis libr. 41. [illegible] [illegible] foeniculi succo ad hoc adiuuari ait. Lactantius Commentator ad locum St[illegible] [illegible] de iuuentute serpentis hoc modo renouata) Marathron herbam nominat, q[illegible] cum comederit, [illegible]um deponat ætatis. De caussis physicis cum alij, tum ad Cardan[illegible] Scaliger disputant. Virgilius autem in Georg. & XI. Æneid. elegantem hinc similitu[illegible]

Varie

Varie autem hieroglyphicon hoc explicari solet. Quidam exprimere eo voluerunt, sibi priori fortuna minus læta relicta, optatiorem iam & lætiorem affulsisse. Nonnulli priori vita minus laudabili deserta in melius se mentem efformasse innuere studuerunt. Hos in recto proposito confirmet B. Basilius, qui apposite ad hoc hieroglyphicum, Γίνεσθε γὰρ, φησὶ φρόνιμοι, ὡς οἱ ὄφεις, ὃς ἐπειδὰν ἀποδύσασθαι δέῃ τὴν λεβηρίδα, στενῷ τόπῳ καὶ ἀκριβῶς περισφίγγοντι τὸ σῶμα ἐπιδοὺς ἑαυτὸν, φρονίμως καὶ συνετῶς ἀποδύεται τὸ γῆρας. ὅπερ οὖν καὶ ἡμᾶς βούλεται ὁ λόγος, διὰ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ πορευομένους, ἀποδύεσθαι μὲν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἐνδύεσθαι δὲ τὸν νέον, id est, *Estote prudentes, sicut serpentes, qui cum opus fuerit vernationem exuere, per angustam rimam corpusque strictim coercentem repentes, prudentes exuunt senectutem. Quod & idem nos imitari ipsa suadet scriptura, per angustam & arctam viam ingredientes veterem hominem exuere, induere vero nouum.* Videatur Augustin. libr. XI. doctr. Christ. cap. 16. A

Vt solet exuuias veteres deponere serpens:
Sic scelerum sordes exue, pucher eris.

Tertullianus libr. de Pallio, Serpens vt senium persensit, in angusta se stipat, pariterque specum ingrediens, cutem egrediens ab ipso statim limine erasus, exuuijs ibidem relictis, nouum se explicat cum squamis, & anni recurantur. Vide Isidori Pelusiotæ libr. 1. epist. 416. B

REGES. PRINCIPES. MAGISTRATVS.

1. SOLVS Apum Rex, seu aculeum quo lædat non habet, seu eo nō vtitur: vt autem corpore grandior cæteris est, sic habet minores alas: & si vero nō operatur ipse, circumuolans tamen, cæteras quodammodo exhortatur: Ita Reges, Principes, Magistratus, manus innocentes & ad beneficentiam paratas habere, forti dextera pios tueri, neminem consulto lædere, omnibus (quantum fieri potest) prodesse, suis consilio & auctoritate adesse & præesse, opus est & oportet.

2. Syracides, Parua (ait) inter volucres Apis est, & fructus eius dulcedinis primas obtinet. Facit eadem opus admirabile, & politiā suam miro quodam modo instituit & moderatur. Sic nonnunquam miranda ingenij vis & solertia in ijs est, qui pusillo sunt corpore & viribus tenuibus.

3. Vt autem ad omnia (excepta rumice & chenopode) Apes aduolant, floribus autem nullis nocent: C sic primores populi Dei omnium subiectorum cura duci, nemini autem nocere, nemini timori & fraudi esse debent.

4. Sicut tamen Apiculæ à marcidis floribus abstinent: (mortuis, ait Plinius, floribus quidem, non modo corporibus insidunt) ita heroïcis naturis à vitijs & à vitiosis hominibus abstinendum: Adulatores, Voluptatum administri, Qui mortuos refodiunt & conuicijs proscindunt, Sycophantæ & alij Alastores, auersandi sunt.

5. Quemadmodum verò Apes, non quiduis ex omnibus colligunt: sed aliunde metyn, aliunde pissoceron, aliunde propolin, aliunde rhythacen, aliunde sobolem, aliunde mel: Sic decet Gubernatores alia officia exigere à Theologis, alia ab Iurisconsultis, alia à nobilitate, alia à ciuilibus, alia denique ab infimæ notæ hominibus terræq; filijs. Est autem singularis cuiusdā officij animaduertere quid vnumquemq; ordinem deceat, quid quisque præstare possit, & ad Harmoniam quamdam omnium hominum ordines perducere.

6. Solent Apes, quoties cœli clementia & commoditas inuitat, non autem statis diebus, opus suum peragere. Idem facere gubernatores oportet, de quibus dicitur, Καιρῷ δουλεύουσιν οἱ δοκοῦντες ἄρχειν. D Sed tamen absit Ironia & noxia hypocrisis. Non enim sine summo consilio Fridericus III. Imperator, Dux Austriæ si quando Consiliarios Viennæ Curiam ingredi videret, optare solebat vt ad vnum omnes priusquam intrarent, deponerent duas pestes rerum publicarum, Simulationem & Dissimulationem.

7. Quemadmodum autem prælia Apum, quando ea maximè feruent, iactu puluisculi, aut fumo, dirimuntur: sic morte quorundam dynastarum, bella interdum finiuntur: vt de ijs quoq; dici possit, quod monent versus veteres,

Hi motus animorum, & hæc certamina tanta,
Pulueris exigui iactu compressa quiescunt.

REIPV-

A

REIPVBLICÆ *Sanatio.*

INTER ἀμφίβια, quibus, vt Florus loquitur, aquam terramque incolendi gemina natura est, omnium maximum & monstrosiss. est Hippopotamus, Nili & Hydaspis fluuiorum Ægyptij & Indiæ alumnus, cuius Herodotus, Horapollo, Ælianus, Strabo, Q. Curtius, Solinus, alijque mentionem faciunt. Eius descriptio extat apud Aristot. 2. histor. an. 7. Sed imprimis graphica est Achillis Statij lib. 4. Nili, inquit, equum Ægyptij appellant, reraque & ventre, & pedibus, sicuti fama fert, equus est, nisi quod scissas vngulas habet. Corporis magnitudine max. quemque bouem æquiparat. Cauda ei breuis est, & pilorum asperitate, quemadmodum corpus etiam reliquum, carens. Caput rotundum, non paruum: maxillæ ferè equinæ, nares perquam patulæ. ac ignitum fumum tamquam ignis scaturigines quædam, spirantes: mentum latum, quemadmodum etiam maxillæ: oris hiatus ad tempora vsque protensus: dentes qui canini vocitantur, curui, forma & situ equinis similes, verum triplo maiores. Effigies eius est cum in antiquo numo Adriani ad Nili imaginem addita; tum in marmori-
B bus etiam quibusdam vetustis. Voracissimum autem est animal, vt totas etiam segetes depascat, sicut apud Ælianum & Nonnum in Dionys. libr. 26. memoratur. Hinc sanguine se grauatum sentiens, in arundinum cæsuras & acutiss. stipites corpus imprimens, venas discindit, & sic morbum præcauet, plane vt artis in venæ sectione magister videri possit: vt Plinius innuit. Sed paulo aliter Am. Marcellin. libr. 22. ista commemorat. Constat autem in arte medica solum curationem progredi ex contrarijs, vt ex innumeris Hippocr. & Galeni locis liquet, cum quidē sit medicina πρόσθεσις ἐλλειπόντων, καὶ ἀφαίρεσις τῶν ὑπερβαλλόντων: Sed in omni etiam vita, & max. in Reb. pub. loc. hoc habere, in quibus vt seditiones & morbi intestini cientur, sæpe purgatione violenta, ac veluti sanguinis superflui quadam eductione opus est.

Et fluuialis equus corpus cum sanguine purgat,
Purgatur cæsis publica resque malis.

RELIGIO.

C QVAM multa admiratione digna, & propemodum fidem superantia de Elephante tam veteres quam recentiores auctores litteris mandarint, nimis foret longum exponere: ac legi pleraque poterunt apud Aristotelem, Plinium, Plutarchum, Ælianum, Strabonem, Solinum; recentiores Garziam Ortam, Christoforum Costam, I. Lipsium epist. 50. I. centur. & alios. Scribit autem Solinus, & alij confirmant, Elephantes, Luna splendente gregatim amnes petere, atque mox aqua conspersos, Solis exortum certis gestibus salutare, deinde in suos saltus reuerti. Merito itaque exemplo huius animantis nos quoque assiduè ad pietatem colendam atque pura mente Deum venerandum assuefacere debemus: quam quidam veterum ἀρχὴν καὶ πλήρωσιν πασῶν τῶν ἀρετῶν, *omnium virtutum principium atq. finem* esse dicit. Huc referendum Aristotelis dictū ἀρχὴ ἀγαθῶν πάντων μὲν ὁ Θεὸς ἀρετῶν δὲ εὐσέβεια. *Omnium rerum Principium Optimum Deus; virtutum autem pietas.* Elephas igitur esto Atheorum, Epicureorum, profanorum omnium magister & censor.

Iniiciat nobis brutorum hæc cura stuporem,
Qui tarda incipimus quærere mente Deum.

D

RELIGIO *Christiana & Catholica.*

1. DE Opalorum natali solo Plinius ait, India sola & horum est mater. Et Paulo post: Traduntur nasci & in Ægypto, & in Arabia, & vtilissimi in Ponto. Item in Galatia & Thaso & Cypro. Sed de cœlesti origine Religionis, quæ vbique gentium sibi similis & preciosissima est, præclare pronunciat Euangelista, è cœlesti sanctuario illam à Christo Iesu allatam esse, docens, Deum nemo vidit vmquam, vnigenitus ille filius, qui est in sinu Patris, ille nobis exposuit. Ioh. 1. 18.

2. Opali tantum Smaragdis cædunt, vt testatur Plinius: & Christiana & Catholica Religio non modo non cedit vlli alteri religioni: sed etiam cæteras omnes, tamquam commentitias, & impias, fugiendas esse pie monet. Eo sane nomine ab errantium multitudine, vbique illi contradicitur Act. 28. 22.

28.22. quoniam illa celebrat solum Iesum Christum crucifixum, qui positus est in casum & resurre- A
ctionem multorum, & in signum cui contradicatur. Luc. 2.34.

3. In Opalis multarum gemmarum eximiæ dotes eminent. Est enim in ijs carbunculi tenuior ignis: est Amethysti fulgens purpura: est Smaragdi virens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij summo fulgoris argumento colores pigmentorum æquauere. Alij sulphuris ardentem flammam, aut etiam ignis oleo accensi. At in Catholica Religione, omnia summa & admiranda conspiciuntur. Lucet enim in ea inenarrabilis maiestas & gloria bonitatis & prouidentiæ æterni Patris, meritorum Iesu Christi, virtutis Spiritus sancti: & tota Catholica Ecclesia fulgore maiestatis & donorum Saluatoris collustratur: sic vt etiã in singulis Sanctis splendescat radius fidei, flamma charitatis, spei & Christianarum virtutum iubar. Vocauit enim Ecclesiam Dominus è tenebris in admirabilem suam lucem, 1. Petr. 2.9. Ac etiam cæteras professiones, Iurisconsultorum dico, tanquam iustitiæ & prudentiæ ciuilis laudatissimorum testium: & Medicorum, quibus Philosophos adiungo velut naturæ functionum & benedictionum Dei, quibus nobis ad vitam tuendam opus est, bonæ fidei administrorum: Religio Christiana eo nomine magnopere commendat, quod boni publici causa B
diuinitus patefactas, illustratasque, vsibus hominum seruire, modisque omnibus esse necessarias perspicuè testatur.

4. Scribit autem Plinius, Opali magnitudinem nucem auellanam æquare, ac narrat Nonium senatorem causa Opali quem Triumuir Antonius ambitiose desiderabat, proscriptum fuisse: ac fugientem, hunc è fortunis suis omnibus annulum abstulisse secum, quem certum est sestertijs viginti milibus fuisse æstimatum. Reprehendit autem & Antonij feritatem luxuriemque, & Nonij illius contumaciam proscriptionem suam amantis. Sed Religionis Catholicæ altitudo, profunditas, latitudo, pretium, vsus, vsque adeo est inæstimabilis, vt non terrenis tantum opibus, sed etiam vitæ, qua nihil charius est, totique huic mundo anteponi debeat: sicut docet Parabola de Margarita, dimissis omnibus quæ habemus, nobis emenda, Matth. 13.46. Et præceptum Christi de promulgatione Euangelij, Matth. 10.27.

5. Indij adulterant Opalum, indiscreta similitudine: sed eius experimentum est in Sole, vt ait Plinius, cuius hæc verba sunt: Vitia Opali, si color in florem herbæ, quæ Heliotropium vocatur, exeat, C
aut crystallum, aut grandinem si sal interueniat aut scabricia, aut cuncta oculis occursantia: nullosque magis India similitudine indiscreta vitro adulterat. Experimentum in Sole tantum. Falsis enim contra radios libratis digitos à pollice, vnus atque idem translucet color in se consumptus. Veri fulgor subinde variat, & plus huc illucque spargit, & fulgor lucis in digitos funditur. Religionis autem Catholicæ & Orthodoxæ, & sinceritas impermixta manet: vitia nulla in seipsa habet, ac proinde nec sentit: nulla etiam sibi misceri sustinet: vitreis hominum commentis ne fucus vere religiosis hominibus fieri possit, præstat, & ad iustitiæ Solem, qui est Iesus Christus, sese explorari vult: ac adulterinarum Religionum vanitatem, turpitudinemque retegit, quando eas non esse secundum Christum luce meridiana clarius ostendit.

RENOVATIO *prospera.*

SOLENT in Italia, more sane laudabili instituta eruditorum hominum Collegia, quæ illi veterum imitatione Academias, & se Academicos nominant, in locis publicis in quibus conuenire, & se in- D
studijs rebusque honestis ac liberalibus exercere consueuerunt, affigere depicta symbola, quæ illi Impræsas vocant: Quæ si nomen Collegij & professionem rite exprimant, censentur esse lectissima. Exempli quamplurima cum alij recensent, tum Scipio Bargaglius Senensis de nouo Romæ instituto eiusmodi Academicorum, qui se *Renouatos* nuncupabant, Collegio, hoc, quod prope [illegible], in [illegible] serpentes è latebris prodeuntes ad Solem apparent, commemorat. Significare autem [illegible]bio voluerant, non secus ac serpentes hieme sub terra in squalore & tenebris latent, vere autem nouo Solis calore protrahuntur: Ita se quoque temporis iniquitate pressos delituisse, [illegible] rant, fortuna, & fauore Mæcenatum recreatos, ac veluti renouatos, coiuisse in publicam Academiæ societatem, in qua illustres ingenij & doctrinæ suæ fructus cunctis ostensuri essent. Poterat autem in

vnuer-

A vniuersum vsurpari ab ijs, quibus post tristiorem fortunam serena lux affulserit. Nam vt ait Pindarus in Pythijs,

ἄλλοτ᾽ ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων:

Alias alij (sunt) flatus sublimiter volantium ventorum.

Quo omnino Horatij illa 10. Od. lib. 2. sunt referenda:

Informes hyemes reducit, Iupiter idem summouet, &c.

Et Theocriti illa Idyll. 4.

Θαρσεῖν χρή, φίλε Βάττε. τάχ᾽ αὔριον ἔσσετ᾽ ἄμεινον,
Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὼ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ᾽ ὕει:

Quæ nos ita vertere conati sumus:

Fidere, Batte, decet. non si nunc est malè, erit cras.
Spes viuis tantum, non est spes vlla sepultis.
B *Nunc pluit: ast cœlo nunc fulget Iuppiter alto*

Refer item huc trita illa: *Post nubila Phœbus.* Et,

Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.

Denique poëtæ nostri Distichon,

Vere nouo latebris serpens prorepit opertis:
Gloria sic artes ad loca summa vehit.

RESIPISCENTIA *frugifera.*

RADII Pastinacæ tam exquisita virulentia est, vt etiam à corpore reliquo piscis auulsus, tamen noceat, & eius contactu herbæ, arbores, & saxa exarescant; Hoc igitur Telegonum Vlyssis filium à Circe donatum, eoq; hastili suo præfixo, patrem, sed inscienter interfecisse canit Oppian. & meminit Parthenius ἐν ἐρωτικοῖς. Qua etiam de re B. Ambros. 5. Hexae. cap. 10. Quid, inquit, loquar, turturis (pastinacam intelligit) aculeum, & hoc mortuæ? Sicut enim viperæ os si quis calcauerit recens,
C nocere perhibetur, & immedicabile vulnus serpere: ita etiã turtur aculeo suo mortua amplius quam viua periculi afferre memoratur. Hæc quamuis ita sint, reliquum tamen pastinacæ corpus salubre nutrimentum præbere, & iucundi cibi esse constat, adeo vt etiam Galenus inter boni succi alimenta referat, cum caro eius mollis sit, & facilis concoctionis. Conuenit in illos, qui nocendi facultate & viribus instructi, ijdem tamen iuuare etiam & bene de Rep. mereri possunt. Quo Plauti illud referri queat in Bacch. *Nemo frugi esse potest homo, nisi qui & bene & male facere norit.* Et Adag. *Qui nocere potest, & idem prodesse.* Sed rectius conuenit in illos, qui vitiorũ malitiæq; aculeis resectis & abiectis, salutare in Rep. ornamentum in posterum honestis & laudabilibus virtutis actionibus esse annituntur. Nam vt Seneca pulchrè dixit:

Sera nunquam est ad bonos mores via.

Sic Phædo ex lupanari, Socratis, Polemon ex Bacchi Schola, Xenocratis beneficio in Academiam perducti Philosophi facti sunt. Sic Gelonem ex Plutarcho scimus & Hieronem & Pisistratum, cum malis
D artibus, tyrannidem occupassent, moderatos tamen postea & Reipub. salutares fuisse principes.

RESIPISCENTIA *vera.*

DOCTISSIMVS Physiologus & polyhistor, ex pluribus auctoribus, qui de Aucupio aliquid literis mandarunt, tradit quo pacto Accipitres ad radios solares [illegible] pennarum, [illegible] & quasi renascentia fieri solent: docetque simul quæ applicari debeant, vt hoc [illegible] accelerentur, & eo celerius nouæ renascantur. Quo indicatur, [illegible] in [illegible] in mutando [illegible] genere vitæ in meliorem statum. Idque [illegible] in pijs Christianis [illegible] ad DEVM conuertentibus conuenit, qui nihil aliud cogitant, nec in votis magis habent, quam [illegible] depositis omnis improbitatis & humanæ deprauationis sordibus, in vera innocentia & pietate secundum diuinam voluntatem & mandata ipsius viuere, ac secundum S. Paulum ad Corinthios veterem hominem

hominem exuere, nouumq; induere, qui deſideria carnis vincat, & ſemper [illegible] viat. Atque A ita quoq; nonnulli Doctores ſacrarum litterarum dictum Iobi cap.39. interpretantur [illegible] ait: Numquid per ſapientiam tuam plumeſcet accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum? quamuis in Græco textu legatur, ἐκ δὲ τῆ ἐπιστήμης τῆς σῆς ἵπταται ἱέραξ, id eſt, *Numquid per tuam intelligentiam volat accipiter?* Sed inter alia plura ſanctorũ Patrum huius argumenti præclara dicta, placuit admodum eruditum & graue carmen B. Nazianzeni hic adſcribere.

> σκέυαζε σαυτὸν ὦ, τάχος πρὸς ὄρανὸν,
> ψυχὴν πτερώσας τῷ λόγῳ τὴν τιμίαν,
> μηδὲν περισσὸν. ἀλλὰ πᾶν ῥίψας βάρος
> βίου ματαίου καὶ κακῶν τῶν ἐνθάδε.

Quos verſus ita reddidit vir doctiſſimus, totidem ſenarijs,

> *Sic te para, vt ſe mens cito ad cœleſtia*
> *Alata libret vi rationis optima,*
> *Superfluum nihil te aggrauet. Iactis procul*
> *Inanis vitæ huius ac moleſtiis.*

His poëtæ noſtri Diſtichon adiungimus.

> *Exuuiis vitij abiectis, decus indue recti,*
> *Ad Solem vt plumas renouat accipiter.* B

RESVRRECTIO *Carnis.*

FRVMENTORVM & leguminum ſemina ac grana in terram proiecta, illiq; quaſi concredita certo tempore renaſcuntur, atq; multiplices fructus producunt. Sic noſtra etiam corpora, quamuis iam mortua, ac terreſtri ſepulturæ deſtinata, in die tamen vltima reſurgent: piorum quidem ad vitam impiorũ vero ad iudicium. Qua ſimilitudine S. *Paulus* quoq; vti voluit, 1. Corint. 15. vbi ait, ſeminatur corpus in corruptione, & ſurget in incorruptione. Quem locum D. *Ambroſius* explicans præclare hæc ſubijcit: Si ergo gramen ſeminatur, vt Dei nutu quodammodo elementorum miniſterio veſtitum reſurgat, multa ſecum habens incrementa vtilitatis humanæ: cur non credibile ſit, Dei virtute mortuum poſſe reſurgere, meliore tamen reddita ſubſtantia, non numero multiplicatum? et D. *Chryſoſtomus* in homil. De reſurrect. idem tradit. Etenim ſemina ait, niſi prius moriantur & putreſcant ac corrumpantur, non pariunt ariſtam. Sicut igitur qui videt ibi gramen quod corrumpitur & diſſoluitur, non dubitat de reſurrectione, ſed certiſſimam demonſtrationem vſurpat (nam ſi ita maneret, & non C corrumperetur vel diſſolueretur, certum quod numquam reſurgeret ſic cogita & in corpore tuo; cum vides corruptionem, tunc potiſſimum de reſurrectione philoſophare. Quid quod *Saluator* ipſe ad hanc conſiderationem nos reuocat? Sic enim ait, Ioann. 12. Amen amen dico vobis, niſi granum frumenti in terram delapſum fuerit, ipſum ſolum manet. Si vero mortuum fuerit, copioſum fructum fert, &c.

> *Securè moritur qui ſcit ſe morte renaſci:*
> *Non ea mors dici, ſed noua vita poteſt.*

REX *bonus & potens.*

HISTRIX, vulgo porcus ſpinoſus, Suidæ ἀκανθόχοιρος, è genere Erinaceorum eſt, ſed multo lõgioribus & acutioribus aculeis armatus, atq; ijs quidem (vt Plinius loquitur) cum cutim intendit miſſilibus: vnde non ſolum pungit illis & ſauciat ora canum, ſed longius quoq; in eos eiaculatur. D Hieroglyphicon eſt potentis & boni Regis qui cominus & eminus ſuos tuetur, nouitque

> *Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos.*

Et vt ſapienter notat hoc Diſtichon,

> *Comminus vt pugnat iaculis, atq; eminus hiſtrix,*
> *Rex bonus eſto armis conſilijſque potens.*

Apud Claudianum extat integrum poëma de hiſtrice, ex quo ſequentes verſus collecti ſunt.

> *Ecce breuis propriis munitur beſtia telis,*
> *Externam nec quærit opem, fert omnia ſecum,*
> *Se pharetra, ſeſe iaculo, ſeſe vtitur arcu.*
> *Vnum animal cunctas bellorum poſſidet artes.*
> *Quod ſi omnis noſtræ paullatim magiſtra vitæ*
> *Fluxit ab exemplis, quicquid procul appetit hoſtem,*
> *Hinc reor eſſe inuentum.*

Dele-

A Delectatus est hoc hieroglyphico Ludouicus XI. rex Galliæ, qui eo aureæ monetæ impresso ostendere voluit, arma ipsi talia esse in promptu, quibus prope & procul hostes petere posset.

Cui male si palpere, recalcitrat vndique tutus.

De viro sapiente, & qui bona conscientia fretus, suaq; virtute, vel potius Dei auxilio se inuoluens, & secum omnia sua portans, idem hieroglyphicon commode vsurpatur, quemadmodum pluribus locis de sapiente Stoico loquitur Seneca, nos de Christiano homine intelligimus.

REX *Sapiens.*

DELPHINVM anchoræ circumplicatum, ad demonstrandam salutarem illam in rebus maturitatem, quæ inter nimiam celeritatem & tarditatem media est, pro insigni fuisse cum Augusto, Titoq; Impp. tum superiori sæculo Aldo Manutio celeberrimo Typographo, res, scilicet, omnibus est notissima: & aureum quidem plane illud, & βασιλικὸν, τὸ σπεῦδε βραδέως, *Festina lente*, luculenter & copiose enarrat Parœmiographus. Nostrum hoc ex Alciato desumptum est diuerso significatu. Tradit B enim Delphinum, *mare magnum turbantibus æquora ventis*, vt Lucretius loquitur, cum à nautis anchora iacitur, eam singulari erga homines pietate complecti, & quasi humano quodã instinctu, vt eo tutius infigatur, dirigere. Nam peculiarem hanc Delphinis proprietatem inesse, vt tempestates veluti prænuncient, alibi retulimus. Anchora autem stabilimentũ & securitatem: Delphinus φιλανθρωπίας, & incolumitatis simulachrum hieroglyphice exprimit, vt videre est apud Pierium. Talis profecto est Rex bonus & prudens, qui non tantum præuidet imminentem Reip. motum, sed tumultu etiam exorto ita dirigit consiliorum suorum anchoram, vt tuto possit consistere curæ suæ & tutelæ demandatus populus. Nam vt vere Am. Marcellin. dixit: Imperium cura est salutis alienæ. Inter alia autem memorabile Cyri dictum refert Xenoph. παιδ. VIII. παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ. *Boni pastoris & Regis boni opera esse consimilia*; Vbi leguntur plura in eandem sententiam sicut apud Aristotelem quoque, Cicero. in Off. & de Repub. tum variis in hieroglyphicis dictum est. Regia vox hæc est ad obedientes subditos;

C *Auspiciis nostris tutos vos littore sistam,*
Stabit & in portu vestra carina suo.

Quæ de Regum Rege & de Dei populo vere dici possunt.

Quatuor genera hirundinum habentur, quorum primum domesticum, passim notum, alterum rusticum, siue agreste, quod ab imo ventre albicat. Tertium riparium, minimum omnium, quæ hirundines falculæ quoque dicuntur, & ripas excauant inque illis nidificant. Quartum est Apodum, quæ & marinæ & κυψέλαι vocantur, nec vtuntur pedibus, quãuis non plane illis destituantur. Commendat autem industriam hirundinis Aristoteles libro nono de histor. Animal. cap. 7. his verbis: Omnino ratio brutorum magnam refert vitæ humanæ similitudinem, magisque in minore genere quam maiore videris intelligentiæ rationem, quod primum in auium genere hirundo in effingendo & constituendo nido exhibet. Quo in loco plura de artificiosa huius constructione commemorat, quæ postea à Plinio, Plutarcho, Æliano, & aliis quoque sunt exposita. Ac addit ibidem Aristoteles: In nutrienda prole mira tam mas quam fœmina æquitate laborat. Impartit pullis singulis cibum obseruans cõsuetudine quadam, ne qui acceperit, bis accipiat. Plinius similiter ait (cuius & Oppianus meminit) in fœ- D tu fœmina æquitate dispensare cibum, & Ælianus libro 3. capit. 26. iustitiam seruare aduersus suos filios refert. Quare Horapollo scribit esse apud Ægyptios symbolum parentum omnes suas facultates & opes filiis suis destinantes. Estque similiter icon boni & iusti Principis, qui singulari æquitate & iustitia suos subditos regit, illisque necessaria suppeditat. Quapropter Robertus Rex Neapolitanus, passim in illis conditionis, quibus ipse vtebatur, hanc picturam appingi curauit. Idque Phocylidis quoque versus monet.

μοῖραν ἀπονέμειν, ἰσότης δ' ἐν πᾶσιν ἀρίστη. id est,
Partem cuilibet suam cunctis tribuite: æqualitas sane in omnibus rebus optima.

De iustitia autem tum commutatiua quam distributiua (vt in scholis loquuntur) extant Ethic. Nicomach. luculentæ disputationes.

Sollicitam Prognes curam spectate, Regentes,
Atque fouete pari pignora vestra fide.

RIXA, *inutilis & noxia.*

ESAIAS Prophetis Iudæis profanam mentem excutere cupiens, ca.45.9. clamat, Væ litiganti cum fictore suo: testa cum testis terræ, sub. litiget, aut rixetur, q.d. homini cum homine sit iurgium, similis similem increpet, si opus est, respondeat creaturæ creatura: non autem creatori & Deo suo omnipotenti. Si quis celebris & clarus ignobili atque obscuro dicat, Litiga cum tui similibus, testa cum testis terræ, aut si vir in ciuitate primarius dicat plebeio: Nulla mihi res tecum; testa terreas testas aggrediatur, quantum libuerit, superiorem timeat. Argumentum illud tractat sanctus Apostolus in epistola ad Romanos, cap.9. & alio symbolo sacro ab arbore excisa, desumpto, cap.11. Præterea Iobi cum amicis collationes, & Dei omnipotentis reprehensio paterna, qua Iobum ad se reuocat, consolatur & erudit, in eo versantur, vt à rixa, lite, disputatione inutili & noxia, præsertim cum Dominorum Domino, semper abstineamus. B

SANCTI.

PLINIVS de Beryllis & Chrysoberyllis differens meminit. Chrysoprasi, porri succum referentis, & paulum declinantes à Topazio in aurū. Chrysoprasus, inquit D. Hieronymus, viridis coloris & aureæ mixturæ, siue (vt alii asserunt) purpurei coloris, cum guttis aureis. Sancti, in quibus virent spes, fides, charitas, sunt homines aurei, si cum aliis conferantur: ac purpureus ille Christi sanguis, quo ablutti sunt, efficit vt donis & operibus sanctificationis, quasi quibusdam auri guttis, coram Deo exornati appareant.

SANCTORVM *virtutes.*

PRATA florida varios & omnis generis flores exhibent. Diuina Scriptura gestorum virtutes nobis demonstrat, non vt illorum florum fragrantia breui tempore fruamur: sed vt perpetuam inde vtilitatem recipiamus, & eas in sinu mentis reponamus, vt per omnia secula, si lubet, eorum suauecolentia frui possimus. *D. Chrysost. homil. 43. in Genes.* C

SANGVIS.

ÆGYPTII sanguinem significare volentes, accipitrem pingunt. Horapollo lib.1.c.6. quia hoc animal, inquiunt, sanguinem non aquam bibit.

SAPIENS.

AVREIS punctis Sapphirus collucet: cerulei sunt & Sapphiri raroq; cum purpura, inquit Plinius, lib.37. cap.9. vbi vide notas Dalechampij de Sapphiris variis, eorundemq; coloribus. Imago est hominis auro sapientiæ radiantis, superna curantis & quærentis, non terrestria. Recte enim Hieronymus, Aerei coloris, ait, est Sapphirus. Et quia præcedentes multos, atque ad superna tendentes, per cœlestem conuersationem videntur vincere, narrantur Sapphiro pulchriores extitisse Nazaræi. Thren.4.

Hesperidum Alcides victor fert aurea mala, & hieroglyphicon nobis est viri fortis modesti, vere potentis, id est, sapientis, quem Bochius lib.2. Symb.55. Epigrammate nobilitauit. D

Quid flaua insignis claua, nemeique Leonis
Exuuiis, læua quæ tria mala tenet?
Magnanimi Alcidæ vera & sapientis imago est,
Aurea qui victo poma dracone tulit.
Nempe draco in nobis nihil est, nisi dira cupido.
Extincta hac triplex illicet extat honos.
Comprimitur furor iræ, & habendi sacra libido
Interit, & ventris desidiosus amor.
Fortem animum exuuiæ signant, claua illa potentem,
Qui domitis victor sensibus imperitat.

Phocylides Gallicus, Vidus faber, in sapientibus tetrastichis, iram, gulam, luxuriam cōiungit. Bochius ventris amore duas postremas intelligere videtur, queis auaritiam adiunxit. Sed Phocylidem nostrum etiam audiemus numeris Latinis Gallicos exprimentibus canentem,

Quisquis cluere studet fortem virum,
Iram domare discat, & ventrem prius;
Et ignauum illud nostro adhærens pectori,
Quod flabra alunt erroris atque ignauiæ.

SAPI-

A

SAPIENS *fert omnia secum.*

PERVVLGATA est Biantis (quidam Stilponi Megarensi ascribunt) sententia, cuius cum patriam Prienem cœpisse hostis, cæteriq; ita fugerent, vt multa de suis rebus simul asportarent, ipse admonitus à quodam vt idem faceret. Ego vero, inquit, facio: *Nam [illegible] mecum porto.* De Simonide [illegible] iam Poeta similis est apud Phædrum August. fabula 79. lib. 4. qui ex naufragio nihil [illegible], rationem hanc reddidit, *Mecum mea sunt cuncta:* cum quidem cæteri rerum arreptarum onere [illegible] periissent in mari, vel in prędones incidissent: ipse vero sua arte statim diuitias acquisiuisset. [illegible] quoq; ex simili infortunio elapsus, & ob doctrinam benigne susceptus, comites nauigationis [illegible]tandos, ciues suos rogauit, tales vt sibi opes pararent, quæ enatarent simul cum naufrago. Ex [illegible] fœmina Fuluia Spanocchia hoc hieroglyphicon erudite cõmentata est, vt pingeret Cochleam [illegible] portam quæ penates suos & omnem substantiã circumfert, nec vllo alio indiget diuersorio [illegible]tis dicto: *Omnia mea mecum.* Alia inscriptio eodem sensu ex Claudiano assumitur *fert omnia secum.* Pertinetq; ad hieroglyphici illustrationem Plauti illud: *Virtus omnia in [illegible] habet: omnia ad [illegible] bona, quem pe-*

B *nes est virtus.* Cætera enim humana fortunæ sunt ludibria: Virtu[illegible] doctrina de ipsa fortuna triumphant. Hinc pulchre D. Basilius: μόνη δὲ κτημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι, καὶ [illegible]; *Sola omnium possessionum virtus hominum auferri nequit, & [illegible], & extincto [illegible].* [illegible] vetus dictum habet: ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν. Quod Phædrus sic enunciauit: *[illegible] in se semper diuitias habet.* Cum quo Carneadis etiam simile congruit in libro Telesiaco, vt apud Fulgentium legitur:

πᾶσα τύχη ἀλλ' [illegible] κατοικεῖ.

Omnis fortuna in sensu habitat sapientis.

Distichon etiam poetæ neoterici,

O fœlix, secum sua quicumque omnia portat,

Fortunæ viuens liber ab arbitrio.

Fœlix ille vero verusq; sapiens pingitur ab Apostolo, paucis lineis 1. ad Timot. 6. v. 6. [illegible] ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας. *Est quæstus magnus pietas cum animo sua sorte contento.* Esto igitur pia insuffi-

C cientia sapientis viri hieroglyphicon & sacrum symbolum.

SAPIENTIA *æterna.*

PLVTARCHVS refert Isidem de se dixisse, sicut legebatur in templi pauimento huic Deæ ab Ægyptiis constructo; Ego sum, quidquid fuit, est, & erit: nec meum peplum retexit quisquam mortalium. Et hæc quidem libro de Iside & Osiride. Alio autem tractatu de inscriptione [illegible] nihil tale cogitat, detegit fraudes spiritus mendacis, qui superbe admodum superstitiosis ad [illegible] cum oraculum accidentiam; illudebat hac vocula, quæ [illegible] significat: nempe vel [illegible] dubitantis, *Si* vel verbum, *Es*, vt sibi nomen & honorem diuinum vsurparet: aut ambi[illegible] deluderet miseros Ethnicos. Qui verum Deum [illegible] & compellat, vere dicit [illegible]: quod de nulla creatura dici potest. Quum vero Isidis dictum ex templi pauimento collectum [illegible], ad Dei sapientiam æternam referri debet: & [illegible] existimant Ægyptios sacerdotes ab Hebræis mul-

D ta [illegible] de pietatis arcanæ mysteriis, quæ [illegible] posteà [illegible]carunt, Dei veritatem in [illegible] [illegible]. Interea [illegible] conjecturas eorum, qui His volunt significare *Es Es.* [illegible] plicato. Quamuis enim Plutarchus, Græcus scriptor, [illegible] multa prout[illegible] de Ægy[illegible] Græcorum [illegible] origmem. Nec dif[illegible] Græcorum [illegible] ab Ægyptiis [illegible] inter suos patres [illegible] [illegible] sacerdotes [illegible] ab iis [illegible] [illegible] plicat. [illegible] Goropium Hermathenæ lib. 5. [illegible] [illegible]. His nihil aliud est quam Verbum Dei [illegible] vnum de vero vno, verum ens de vero ente [illegible] aliud est, quam. C[illegible]

Patre omnia creantur? quę pręter cętera quamplurima nomina, propterq; *Myrionyma* quoq; vocatur, A
hoc etiam nomen habet quo geminum εἰς continetur. Quod SVM verbum Deo conueniat, ipsemet
Mosi declarauit: quod si geminetur, non aliud significatur, quam verus Deus de vero Deo: ita vt εἰς εἰς
dicatur de Dei λόγῳ seu Verbo, cuius potentia sapientiaq; omne esse ex Patre accipiunt omnia creata: cuius Sapientiæ peplum nemo reuelauit, quia caput eius obscuro, caliginosoque, & inuio mortalib. abysso occultatur. Huius quidem numen vnicum est, & apud omnes orbis incolas in summa veneratione, sed (vt Apuleius inquit) multiformi specie, ritu vario, nomine multijugo. Hanc infinitis modis sub ingenti nominum diuersitate latitantem, Salomon Sapientiam vocauit: D. Paulus luce clarius sententiam dicens, Christum Dei virtutem & sapientiam pronunciauit. Audiamus igitur ipsam Sapientiam de se Salomonis ore prædicantem, Prouerb. 8. cap. vt tādem videamus, quæ sit Isis Ægyptiorum. Dominus possedit me, inquit, in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio. Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis, antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram, necdum fontes aquarum eruperant, &c. quæ declarant omnia à Patre per Sapientiam æternam creata & certa lege, tempore constituto, fuisse disposita. Vnde colligas necessaria conclusione, B
hanc eamdem cum filio esse, quem patris virtutem & sapientiam vocat D. Paulus, plenum gratiæ diuinæ dolium. Geminatis certe in nomine *Is is*, essentiæ actus, secundam personam siue hypostasin indicat, cui totum mundi visibilis & inuisibilis opificium debetur, quod Isis sibi à suo pauimento adscribit. Hæc Goropius, qui variis locis multa de Iside & Osiride, illa Ægyptiorum sapientia, in medium profert, quæ amplius excutere non libet.

SAPIENTIA *præditus.*

GVBERNATOR in naui, magistratus in ciuitate, Imperator in exercitu, anima in corpore, mens in anima: & sapiens primus inter homines. *Philo Iud. lib. de Abrah.*

In horreum fruges comportantur, res honestæ in sapientis animam. *Idem lib. 2. Allegor. legis.*

Ex templi ianua aperta pulcherrima simulacra perspiciuntur: ex ore sapientis animi apparēt imagines. *Socrates apud Stob. serm. de virtute.*

Pumilio etiam in montis vertice pusillus, colossus in fundo putei magnus est: & sapiens in quacun- C
que fortuna suis bonis sublimis est, stultus autem in summo rerum splendore humilis. *Plutarchus in Moral.*

Mundus vndique teres ac rotundus sibi constat: & sapiens nihil extra se quærit seipso contentus. *Plinius lib. 2. cap. 2.*

Halcyones etiam media hyeme mare tranquillum prępstant, non sibi solum, sed aliis quoq; Sapiens rebus turbatissimis, non solum tuetur animi tranquillitatem, sed etiam alios concitatos componit & sedat. *Idem lib. 10. cap. 23.*

In Culice non minus admiranda naturæ vis est, quam in elephante. Sapiens in maximis pariter ac minimis negotiis magnum virum ostendit. *Lib. 11. cap. 2.*

Animantia quædam etiam corporis partes amputant, ob quæ periclitari se sciunt: & sapientis est aliquando facultatum iactura vitæ consulere. *Lib. 36. cap. 16.*

Rhododendri frondes iumentis, capris, ouibus, venenum, homini cōtra serpentum venena remedium: quod stultis perniciem adfert, vt aduersitas rerum copia, scientia, sapiens vertit in suum bonū. D
Lib. 16. cap. 21.

Ingentes obelisci magno quidem negotio statuuntur & collocantur, ob immensum molis pōdus, sed collocati semel infinitis durant seculis. Arduum est, virtutis aut sapientiæ parare famam: sed parta nunquam intermoritur.

SAPIENTIS *vox semper eadem.*

TVRTVR secundum Isidorum & alios, à vocis sono ita vocatur. Græcis est τρυγὼν à τρύζειν, vt vult Eustathius & Varinus, cum quoque στένειν dicatur: quod vtrumque est genere. Vnde Virgil. in Bucolicis,

Nec gemere aerea cessabit turtur ab vlmo.

Solent

A Solent autem eumdem sonum in cantu & gemitu vsurpare, siue læti siue tristes esse videantur. Idem factitant illi, qui in fortuna tam secunda quam aduersa rerum humanarum vicissitudines æquabili quasi harmonia ferunt. Cuius rarum exemplum nobis proponitur in Socrate, de quo Cicero Tuscul. Quæst. lib. 3. hæc memoriæ prodidit. Hic est ille vultus semper idem, quem dicitur Xantippe prædicare solita in viro suo Socrate fuisse, eodem vultu semper se vidisse eumdem illum domo & reuertentē. Idemq; 1. lib. Offic. inquit: Præclara res est æquabilitas in omni vita, & idem semper vultus, eademque frons, vt de Socrate, idemq; de Lælio accepimus. Quod Horatius quoq; monet lib. 2. carm. in illa preclara ode 2. ad Q. Delium,

Aequam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitiam, moriture Deli.

An vero facilius sit res secundas aut aduersas eodem modo & animi æquabilitate ferre, ambigitur, &
B disputant de eo Philosophi, quemadmodum apud Aristot. in Ethicis, Senecam, & alios videre possumus: quæ omnia colligens satis verbose tractat Petrarcha, in præfatione librorum de Remediis vtriusque fortunæ, vbi tam præcepta quam exempla admodum vtilia nō pauca proponuntur. Extat quoque de eadem re disputatio apud Muretum variarum lectionum lib. 5. cap. 15.

Fortis in aduersis, timidus sed viue secundis,
Neu te hæc extollant, illa ve deiiciant.

SAPIENTIS *labor.*

PLATO lib. 6. de legib. ait, *δὶς τὸ καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει*, id est, *Bis pulchrum & laudabile dicere, nihil nocet.* Quare etsi hoc hieroglyphicon alibi exposuimus, hoc loco tamen diuersa quidem explicatione propter illius elegantiam repetere placuit. Varro lib. 4. de Re rustica naturam api plurimum artis ac ingenij tribuisse scribit, vt quæ minime sit malefica, & quod nullius opus vellicās faciat deterius. Nam neutiquam floribus insidendo officit aut impedit quominus plenum fructum efferant. De quo Aristoteles lib 11. cap. 8. adhuc multo prolixius agit, nec non Plinius, ipsius hac in parte copiosus in-
C terpres. Rectissime autem ab illis vsurpari poterit, quorum omnium actionum & vniuersæ vitæ finis eo spectat, vt sine vlla iniuria & damno semper quam pluribus possint inseruire, ne vlli quicquā mali inferre: secundum præclaram sententiam cuiusdam distichi neoterici poetæ,

Hic scopus vnus erit, cunctis prodesse, nocere
Nemini amare bonos, ac tolerare malos.

Est autem innocentia, secundum Ciceronem, puritas animi, omnem iniuriæ illationem abhorrens, quam in Tusculanis Quæstionibus ἀβλάβειαν, id est, affectionem animi quæ nemini noceat, nominare solitus est. Apud alios adiecta est Græca inscriptio, ΑΦ' ΕΚΑΣΤΟΥ ΤᾺ ΧΡΗΣΙΜΑ, id est, AB VNOQVOQVE VTILIA. Quemadmodum enim apicula in florido prato ad quosuis flores aduolat, atq; ex illis solum ea, quæ sibi vtilia sunt, carpit & inde aufert, sic nos quoq; relictis aliis superfluis, vel etiam detrimentosis studiis, ad ea tantum animum applicare debemus, quæ aliquid vtilitatis ac doctrinæ bonæ ac salutaris afferre possint. Habent igitur cordati, sapientes, eruditi viri tabellā hieroglyphicam sibi conuenientem in apicula, quæ sine iniuria colligit quæ hominibus grata, vtilia esse
D possint, & vt necessaria iuuant: iuxta distichon,

Quæ multis prosint sapiens fert, colligit, auget,
Vt varios flores sedula libat apis.

Iisdem vero frequenter occurrit Lucretij dictum circa libri 3. de natura rerum initium:

Floriferis vt apes in vallibus omnia limant:
Omnia nos itidem depascimur aurea dicta,
Aurea, perpetua semper dignissima vita.

SAPIENTIÆ *vis.*

DE Monocerote dicturi, authorum veterum & recentium proferemus testimonia, deinde ad reliqua pergemus. Cæsar, Comment. lib. 6. animal quoddam pingit obseruatu dignum, Bos (inquit)

quit) cerui figura, cuius à media fronte inter aures vnum cornu existit excelsius, magisque directum A
iis, quæ nobis nota sunt cornibus. Ab eius summo, sicut palmæ, rami late diffunduntur. Eadem est fœminæ marisque natura, eadem forma magnitudoque cornuum. Marcus de Nizza, in nouæ Hispaniæ itinerario, ferunt, inquit, vaccæ magnitudine ibi reperiri animal, cuius corium & villi hircino persimiles sint, crassitudine digitali. Est autem illi in frõte cornu ad pectus retrorsum, ac deinde in rectam cuspidem se vertit; tantaque vis in eo est, vt quæque obuia penetret aut confringat. Plinius lib. 8. cap. 21. Monocerotem fingit asperrimam feram, reliquo corpore equo persimilem, capite ceruo, pedibus elephanto, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro, media fronte, cubitorum duûm eminente: hanc feram viuam negant capi. Ælianus, hist. animal. libr. 16. cap. 20. Monoceros in Indiæ quibusdam montibus inaccessibilibus reperitur, ad confirmatæ ætatis equum magnitudine comparatur, iuba pilisque fuluus, pedibus celer, digitis vt elephas indiuisis. Apri caudam habet, at inter supercilia cornu vnum, idemque nigrum, non leue, sed versuras quasdam naturales habens, quod desinit in acutissimum mucronem; omnibus aliis animalibus ad se accedentibus mansuetus, suo genere, siue maris, siue fœminæ, semper pugnax. B

Paulus Iouius hist. lib. 18. de ortu Nili loquutus, paulo post sic habet: Monoceros animal, vnicorne à nostris appellatum, pulli equini forma, colore cinereo, iubata ceruice, hircina barba, bicubitali cornu armatam frontem præfert, quod leuore candoreque eburneo, & pallidis distinctum spiris ad obtundenda hebetandaque venena mirificam potestatem habere dicitur. Cornu enim immisso & per lymphas circumducto, fontes expiare perhibetur, vt salubriter bibat, si inde virulentæ bestiæ præpotarint. Id viuo animali non detrahi, cum vllis insidiis intercipi nequeat. Cornu tamen sponte decisum in desertis reperiri, vt in ceruis accidere videmus, qui & senectæ vitiis renouante natura, vetus cornu exuunt, venantibusque relinquunt. Hoc cornu regiis impositum mensis toxica, si qua sint epulis indita, emisso statim admirabili sudore, conuiuis prodere narrant. Ex his vidimus bicubitales brachiali fere crassitudine; primum Venetiis, quod post a Solimano Turcarum imperatori Senatus dono misit: alterum pari prope magnitudine, sed præcisa cuspide, argenteæ basi insertum, quod Clemens VII. Pontifex Massiliam profectus, pro insigni munere ad Franciscum regem Galliæ detulit. Cæterum de C
vi tantæ dotis in hoc animante nihil plus affirmauerim, quam quod euulgata fama credentibus suadet; cum antiquorum auctorum nemo, præter Ælianum, quidquam de hac Monocerotis admiranda potestate memoriæ prodiderit. Hæc P. Iouius.

Nicolaus de Comitibus Venetus in Itinerario venenatis rebus remedio cornu Monocerotis esse refert in Mangi Orientalis Indiæ prouincia. Marcus Polus lib. 2. cap. 43. apud Tartaros in regno Mien, in siluis Monocerotes repertos esse commemorat. Idem refert de regno Guzzerat, quod confine est Indico regno Mabarensium libro tertio cap. 28. præcipue vero haberi in regno Basma Iauæ maioris tradit lib. 3. cap. 12. frequentissimos autem esse in regno Lambri eiusdem insulæ meminit eodem libr. 3. capit. 15. Hos ita depingit. Monocerotes elephantis minores sunt, villo à bubalorum non dissimili, pedibus elephantinis, vnico in fronte cornu armati, quo neminem vnquam lædunt: est illis apri caput, semperque in terram pronum: in volutabro luti suũ more delectantur. Ludouicus Barthema, qui & ipse Orientalem Indiam omnem perlustrauit, simul & Persidem, meminit Monocerotis: sed villos eius subfusco colore esse tradit, cornu longitudinem tricubitalem habere affirmat: & ceruinum caput illi tribuit, necnon crura ceruina, quorum posteriora admodum villosa: pedum vngula caprina, D
paululum in summa anteriore parte diuisa: mite animal apparere, vidisseque duos Monocerotes testatur in Arabia ex Æthiopia missos. Hæc ille, capit. 17. itinerarij. Iulius Cæsar Scaliger, libro de subtilitate ad Cardanum, exercitatio. 205. Monocerotis cornu vnum integrum Niceæ vidimus: alia alibi; subfuluum vnum, vnum subluteum, accedens maxime ad buxeum, vnum subpuniceum: etiam habemus frustum candidum. Negat Vartomannus ferocem esse: contra quam vulgo ab aliis acceperamus.

Veteribus Romanis Monocerotes ignoti. Quod autem cornui huius animalis tribuitur hæc vis & proprietas, quod contra plæraque venena sit admodum efficax, viri docti hieroglyphicon & symbolum esse sapientiæ laudabilisq; doctrinæ, cuius vi & beneficio possumus in rebus dubiis ac periculosis con-

A constituti difficultates & remoras omnes, à virtutis & honestatis via auocantes remouere, malaque à bonis segregare. Præterea sapientiæ vis hæc est, vt nihil inexploratum aggrediamur: sed, iuxta veritatis præceptum omnia probemus, quod vero bonum est teneamus; venenata fugiamus, & pro vocationis nostræ ratione ac modulo in fugam coniiciamus.

Moly herbam describit Homerus Odyss. 10. (quem Plinius sequitur lib. 25. c. 4.) inuentamq; tradit à Mercurio qui contra veneficia & magicas artes Vlyssi illam tradiderit, vt ea aduersus fraudes & illecebras Circes, quæ eius socios in varias belluarum species mutabat, sese muniret. Quæ omnia mythologice accipi debent. Facultates enim animi quædam conspirantes cum affectibus, rationisq; obedientiam excutientes, & deinceps facile hinc inde exorbitantes, ad quæuis vitia homines arripiunt, atque secundum Horatium,

Affigunt humo diuinæ particulam auræ:

vnde propria forma exuti in diuersas bestiarum figuras transmutari dicuntur. At contra Vlysses vir prudens, ac multarum rerum vsu præditus, veræ rationis normã ante oculos habens, ac Moly sapien-
B tiæ, aduersus monstra prauorum affectuum vnicum amuletum præ se ferens, hæc facile omnia depellit, nec à statu suæ constantiæ se dimoueri vllis patitur illecebris.

Moly venena fugat, fraudem sapientia pellit:
Hanc pete, cum tot sint plurima monstra locis.

SATAN.

INTER immanissima crudelitatis exempla, quæ literarum monumentis cõsignata sunt, istud haud postremum locum tenet, nempe cum protrahendi cruciatus causa verus homo cadaueri iungitur. Quo etiam crudelitatis genere Mezentium testatur his verbis Virgilius,

Mortua quinetiam iungebant corpora viuis,

Ac proinde Clemens Alexandrinus, in adhor ad Gent. calamitatem eam deplorans, in quam Satanas crudeli fraude Gentiles coniecerat, hoc videlicet ipsis persuadens, vt cultum atque honorem vni Deo debitũ ad res sensu carentes transferrent, his verbis vtitur: Peruersa bestia, inquit (de diabolo loquẽs)
C præstigiis quibusdam homines in seruitutem redigit, atq; vsq; ad hunc diem affligit, eos, vt quidem mihi videtur, barbarorum more excrucians: quorum tãtam esse inhumanitatem ferunt, vt quos bello atque armis ceperint, cadaueribus iungant, quo vna cum illis putrescant. Eodem enim modo peruersus tyrannus ac draco, quotquot homines subigere potest, misero superstitionis vinculo constrictos, ad lapides, ligna, ac simulacra viuos adducit, vnaq; cum illis inhumat, quoadusque vna cum illis intereant. Habes lector similitudinem eam, quam scriptor grauissimus affert. Quam in hoc Octasticho amplificandam duxi, eam nimirum, non modo ad Gentilium simulacra accõmodans, sed etiam ad ea omnia extendens, quæ fluxa & caduca sunt: quibus cum homo voluntatis nexu astrictus est misere perit atq; corrumpitur. Quemadmodum enim fieri nequit, vt quispiam picem tãgat, quin ipsius manus inficiantur: eodem modo fieri non potest, vt qui præpostero affectu rebus vanis atq; interitui obnoxiis adhæret, non ipse quoq; euanescat & corrumpatur, atque, vt cum Propheta Ioel loquar, in fæcibus suis computrescat. Vnde etiam Paulus Rom. 1. de iis loquens, qui Dei veritatem in mendaciũ conuerterant, iusto iudicio hoc ipsis contigisse ait, vt in cogitationibus suis euanuerint. Ex quo per-
D spicuum est, quod quemadmodum Chamæleon rei cui sese adiungit colorem contrahit, sic etiam homo talis efficitur qualis est res ea, cui animum addicit. Si Deo adhæret, diuinus efficitur. Si mundi vanitatibus vanitate ipsa vanior redditur. Ob eamq; causam aiebat Paulus, 1. Cor 6. Nescitis, quoniam qui adhæret meretrici, vnus spiritus efficitur: qui autem adhæret Deo, vnus spiritus est?

2. Perpetua est hæc Satanæ consuetudo, vt primo peccata, quoad eius fieri potest, extenuet, eoque hominem adducat, vt ea tam quam leuia, paruique momenti nihil curet: quod scilicet, vt est apud Marcum Eremitam, de lege spir. num. 96. In Com. Epist. ad Gal. hominem alioqui ad maiora & grauiora scelera trahi minime posse perspectum habeat. Vnde etiam hanc esse causam ait, quamobrem atrocioribus peccatis aditus ad nos pateat, quod in minoribus non eam, quam par sit, correctionem adhibeamus. Qua quidem in re ad illud Scripturæ respicere videtur, Eccleiast. 19. Qui minima con-

 temnit,

temnit, paulatim decidet. Atq; vt clarius istud ostendat, hac similitudinè vtitur. Quemadmodum in A
corporibus humanis, qui vulneribus suis medicinam adhibere negligunt, febres ac putredines atque
adeo mortem quoq; ipsam sibi accersunt: eodem modo in anima, ij qui exigua peccata paruipendũt,
maiora inuitant. Augustinus item de decem chord. c. 11. vt indicet plurimis leuibus peccatis animam
opprimi posse, similitudinem à pluuiis ducit, quæ tametsi guttatim labantur, flumina tamen implẽt,
ac domos subruunt. Quod idem etiam ait de arenę granis, quæ tametsi minutissima sint, tamen si plus
æquo his nauis oneretur, non est dubium quin confestim pessum itura sit. Quin Gregorius quoque
Nazianz in carmine aduers. Diabolum, his verbis eum alloquitur:

Tu minimis primo vitiis in pectora nostra
Influis, ac velut exiguis illaberis vndis.
At simulatque tibi datus est locus, illico magnus
Irrumpis, rapideque fluens latissimus amnis:
Donec ne chaos accipiat, baratrumque profundum.

Quare non immerito Paulus nos admonet Ephes. 2. 4 ne locum diabolo demus. Et Dauid Psalm. 136.
sub Babylonicorum filiorum typo, beatos eos pronunciat, qui primas Diaboli suggestiones atq; con-
silia ad firmam petram, hoc est, Christum alliserint. Quo spectat id, quod ait Cyprianus, de ieiun. & B
tent. Christi, Diaboli nimirum primis titillationibus obuiandum esse, nec colubrum foueri debere,
donec in serpentem formetur. Ac post eum Hieronymus, in cap. 9. Eccles. Diabolum serpentem lu-
bricum esse ait, cuius capiti, hoc est, primæ suggestioni nisi resistatur, non esse dubitandum, quin in
penetrale cordis furtim illabatur. Certissima porro ipsi resistendi ratio in hoc sita est, vt iuxta Sapien-
tis consilium, Prou. 4 cor nostrum omni custodia seruemus, ac vel leuissima quæque peccata horrea-
mus, illud Hieronymi epist. ad Celant. memoria tenentes, qui nescire se aiebat, an peccatum vllum le-
ue dici possit, cum non nisi per Dei contemptum admittatur. Quod quidem ita in animis nostris in-
fixum esse debet, vt vel à leuissimis quibusq; cogitationibus, quibus animæ nostræ quoquomodo in-
fici queant, abhorreamus, illud nimirum pro certo habentes, quo etiam si consensum ipsis negemus,
non tamen fœtoris aliquid nobis inhalare desinant, quemadmodum his verbis eleganter ostendit Cy
prianus, De ieiun. & tent. Christi; Quamuis Diabolus ab ingressu mentis arceatur renitente consensu,
aliquid tamen de spurcitia sua ibi euomens, abominationum horrore nauseare compellit. Sic, vt ali-
quid poeticum inseram, temulentus Ciclops, illiciti coniugij appetitor, licet à Pallade repellatur, in C
gremio tamen eius Erichthonium fundit, & incorrupta Minerua, superest tamen deforme monstrũ:
nec omnino affectata scelera in memoria moriuntur.

3. Augustinus Serm. 197. de temp. dicit, Ante aduentum Christi, solutus erat Diabolus: Christus
veniens de eo fecit quod in Euangelio dicitur, Matth. 12. Nemo potest intrare in domum fortis, & ra-
pere vasa eius, nisi prius alligauerit fortem. Venit ergo Christus & alligauit diabolum. Sed dicet ali-
quis, Si alligatus est, quare adhuc tantum præualet? Verum est, fratres charissimi, quia multum prę ua-
let: sed tepidis & negligentibus, & Deum in veritate non timentibus dominatur. Alligatus est tamquã
innexus canis catenis, & neminẽ potest mordere, nisi eum, qui se illi mortifera securitate cõiunxerit.
Iam videte, fratres, quam stultus est homo ille, quẽ canis in catena positus mordet. Tu te illi per volu-
ptates, & cupiditates seculi noli coniungere: & ille ad te non præsumet accedere. Latrare potest, solici-
tare potest: mordere omnino non potest, nisi volentem. Non enim cogendo, sed suadẽdo nocet: nec
extorquet à nobis consensum, sed petit. Ac rursus August. tract. 52. in Ioann. hæc Ioannis verba expo- D
nens, Nunc princeps huius mundi eiicitur foras, ad hũc modum loquitur; Quid ergo? Iam neminem
fidelium tentat? Imo vero tentare non cessat. Sed aliud est intrinsecus regnare, aliud forinsecus oppu-
gnare. Nam & munitissimam ciuitatem aliquando hostis oppugnat, nec expugnat. Ac rursum alio
loco: Qualescumq; potest diabolus ad malum inuitare, non potest trahere. Delectationem infert, nõ
potestatem. Consilium ingerit, non conflictum.

4. Cur Diabolus tam infestum atque implacabile aduersum nos bellum gerat, inuidiam in causa
esse tradit Scriptura. Inuidia enim Diaboli, vt ait Sapiens, mors intrauit in mundum. Nam, cum vi-
deret hominem, hoc est, naturam longe inferiorem, ad eum honorem euehi, vnde ipsum superbia de-
iecerat, inuidia confestim exarsit, vt Cyprianus de zelo, & Nazianzen. Carm. de subst. mente prædit.
pulchre ostendunt. At vero præter inuidiam alia quoque à nonnullis afferri causa solet: nimirum,
horren-

A horrendum illud odium, quo in Deum flagrat. Hanc enim causam esse ait Basilius, hom. habita in lacy. cur nos ille odio insectetur, quod Deum acerbissime oderit. Hinc enim fit, vt quemadmodum perfidus quidam ac rebellis subditus, cum eam vim, easque opes non habeat, vt regem [illegible] atque obtruncare possit, in ipsius statuam plerumque impetum facit, eamque omni contum[illegible]cit: sic etiam Diabolus, cum Deo ipsi nihil detrimenti afferre queat, immane illud atque [illegible] odium, quod in eum gerit, in nos, qui ad ipsius imaginem conditi sumus, effundit, & quia μισ[illegible], idcirco etiam μισάνθρωπος est.

5. Qui diuites fieri volunt, inquit Apostol. 1. Tim 6. incidunt in tentationes, & in laqueum diaboli, &c. Quod etiam in honorũ ac voluptatum cupiditate locũ habet. Est enim hic triplex funiculus, quo diabolus stultorum animas, tam arcte constrictas tenet, vt nihil eorum quæ ad sempiternam salutem spectant exequi possint. Quanam autem ratione huiusmodi laquei vitari possint, pulchrè ostendit Psalmista, Psalm. 123. cum ait, Sicut passer erepta est anima nostra de laqueo venantium. Quibus nimirum verbis illud nobis indicatur, hanc demum rationem nobis patere, qua diabolicas insidias vitemus,
B si à rebus omnibus terrenis animum abducamus, nosque totos ad cœlestium rerum amorem ac studium conuertamus, vt cum Apostolo Phil. 3. verè dicere possimus, Nostra conuersatio in cœlis est: ac rursum 2. Cor. 10. In carne ambulantes non secundum carnem militamus. Qua de re non alienum fuerit hic afferre, quod scribit Chrysostomus, homil. 8. epist. ad Rom. Serpentis formam, inquit, gerit diabolus: deorsum trahitur, ab inferiori loco depugnat, id est, à rebus quæ infra nos sunt, à voluptate, diuitijs, & secularibus rebus. Si quem viderit volatu in cœlum ferri, saltu eo vsque contingere non potest. Deinde, id aggressus celeriter labetur. Neque enim pedes habet, ne formides, non alas, ne terreare. Super terram trahitur, ijs quæ in terra sunt adhærere sciens. Igitur nihil tibi sit cum terra commune, ac labore nullo egebis. Neque nim eam pugnam nouit, quæ aduerso vtrinque cornu geritur, sed veluti serpens spinis occultatur, intra diuitiarum imposturam assidue latitat: qui, si spinas incideris, facile aufugiet, timidus redditus. His Chrysostomi verbis non admodum dissimilia sunt quæ priore libro ex Augustino attulimus, illud Euangelij Matth. 12. explicante, vbi fortis à fortiori,
C hoc est, Satanas à Christo alligatus esse dicitur, vt iam canum more neminem mordere possit, nisi si quis suapte sponte ad eum propius accedat. Sed & quid de ea re Hilarius dicat, in Psal. 124. non incommodum fuerit audire. Exponens enim hunc Psalmistæ versum, Sicut passer erepta est anima nostra de laqueo venantium, ad hunc modum loquitur; In cœlestem scientiam, homo, eruditus es: quid tibi cum terrenis operibus & gestis? Auis effectus es; cur non in elemento tuo moraris? Volucres enim cœli nuncupantur. Psal. 8. Non iniuste ergo illis in possessione terrenæ hæreditatis insidiæ sunt. Seculo renunciasti: quid tibi cum sæculi rebus? Quid quereris captus in sæculo? Quid quereris iniuriam laquei in regione non tua? Dic tu potius, Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Natura auium est, vt non, nisi cum volant, requiescant. Tu autem iam factus es columba: volando requiesce, id est, in cœlestem sedem & cognitionem à laqueis terrenis volatu fidelis animæ te efferendo.

6. Chrysostomus, *Serm. 3. de Lazaro*, Canis (inquit) mensæ assistens, si viderit hominem vescentem, subinde aliquid eorum quæ in mensa sunt ipsi proijcientem, manet assiduè, quod si semel atq; iterum sic adstitit, vt discesserit nihil adeptus protinus abstinet, veluti qui iam frustra & incassum adsistat: Iti-
D dem & Satan iugiter nobis inhiat, si quod blasphemum verbum ipsi ceu cani proijciamus: quo accepto rursus aggreditur. Quod si perseueraueris gratias agere, iugulaueris illum fame, celeriterque abegeris, & aufugere coëgeris.

Idem, *Homil. 8. ad Rom.* Deus diabolum habitare voluit, tamquam prædonem quempiam ac tyrannum; qui nisi quem apprehenderit inermem & solitarium in speluncas suas descendentem, accedere sane non sustinet, nisi nos per desertum locum iter facientes viderit, appropinquare non audet, Desertus autē locus diaboli nihil aliud est nisi peccatum. Opus est ergo nobis fidei scuto, salutis galea, spiritus gladio: non vt ne malum aliquod patiamur tantum, sed vt illius caput irruere volentis obtruncemus. Serpentis formam gerit, deorsum trahitur, de inferiori loco pugnat, id est, à rebus quæ infra nos sunt, à voluptate, diuitijs, rebus secularibus. Si quem viderit volatu ad cœlum ferri, primo saltu

saltu eo vsque pertingere haudquaquam potest: deinde id aggressus celeriter labetur, neque enim pedes habet, ne formides: nõ alas, ne terreare: super terram trahitur, ijs quæ infra sunt adhærescens. Igitur nihil sit tibi cum terra commune, ac labore nullo egebis: neque enim eam pugnam nouit quæ aduerso vtrinque cornu geritur, sed veluti serpens spinis occultatur, intra diuitiarum imposturas assiduè latitans: qui, si spinas incideris facile aufugiet, timidus redditus, si & in illum diuina carmina canere noueris, statim vulnerabitur: sunt enim nobis incantationes spirituales, ipsum nomen Domini nostri Iesu Christi, atque ipsius Crucis potentia. Hæc ipsa incantatio non solum Draconem à spolijs abigit, atq; in ignem conijcit, sed & vulneribus quoq; ab ipso illatis medetur. A

7. Idem *Homil.44. ad Hebr.* Hamo escæ præda posita pisces decipimus, qui videntes escam hamum non considerant, & dum prædam volunt rapere hamo capiuntur: Satan dum humanum corpus tantum in filio Dei considerat, & Deum in corpore non agnoscit, quasi ad præparatã sibi prædam, solita rapina festinatũ. Sed dum vult draco auidus prædã rapere, ipse draco, vt piscis adductus in hamo, præda Domini captus efficitur.

8. *Serm.9. de Ozia.* Piratæ non tunc insidiantur, cum è portu vident exeuntes: nam quid prodesset inuadere nauem vacuam? sed tunc omnes artes explicant, quando naues onustæ redeunt. Et ita dæmon, cum nos viderit multa conuexisse, & nauim nostram gemmis pietatis onustam, tunc vndequaq; sese obijcit, vt thesaurum rapiat, & in ipso portus ingressu vincat & spoliet. B

9. Idem *Lib. 2. de Orat.* Ciuitas muris non cincta, in potestatem hostium facilè venit, quoniam deest id quo fuerat hostium cursus arcendus. Animam precibus minimè munitam diabolus facile in suam ditionem redigit, & sine negotio omni genere scelerum implet.

SCRIPTVRA *Sancta.*

CHRYSOLITHOS, aureo colore translucentes, non varios & turbidos, fulgorisque nubilo intespellatos (quales sunt Arabici) Plinius commendat. D. Hieronymus addit aureum habere fulgorem, & videri scintillas ardentes emittere, & nocturnos pellere timores. Venustissima imago est Scripturæ sanctæ, quæ vt est, instar auri obrizi sincera & pretiosa, ita doctrinæ suæ radijs illustrat mentes nostras, corda exhilarat & accendit ad pios motus, quoties in eius lectione & meditatione deuotè versamur. C

SECVRITAS.

INTER *ἀμφίβια* vitulus quoq; marinus est. Nam in mari & terra degit, adeo vt Iul. Cæsar Scaliger in Exerc. ad Cardanum testetur, se in Illyrio vitulum marinum vidisse vineas populantem. Somniculosum maximè est animal, quod præter Plinium, aliosq; Martialis etiam attingit hoc versu:

Dormitis nimirum glires vitulique marini.

Dormit autem extra aquam, sæpe super saxa vt Oppianus & ex Homero Ælianus asserunt, & quidem turbato licet mari securissimè. Huius enim fluctus altissimo somno oppressus nequaquã sentit, fulminibus vero solum ex omnibus marinis non tangi Plinius & Plutarchus auctores sunt, quod tamen vanitatis arguit Brodæus; Misc.2. Sed Pierius etiam docet in hieroglyph. Ægyptios hominem contra omnia pericula, maximè contra potentiorum vim, tuto se præmunientem significantes, marini vituli pelle indutum pinxisse, quod eam fulminis ictum non admittere obseruatum, & Principum iras fulminum instar esse ex Poëtis notum sit. Augustum certe illa pelle pro *ἀποτρόπαιῳ* fulminis vsum, à Suetonio in eius vita: & de Seuero Imperatore refertur quod eadem superstitione lecticam suam corio illius tegi curauerit. Viri autem in vtraque fortuna recti & constantis effigiem hoc hieroglyphicon subijcit. Quo pertinent Horatij illa, D

Iustum & tenacem propositi virum, &c.

Cui plane similia Chorus apud Senecam in Tyest. post act. 2. concinit. Igitur, secundum Boet. libr. 2. de consol. phil.

Quamuis tonet ruinis
Miscens æquora ventus,
Tu conditus quieti
Fœlix robore valli,
Duces serenus æuum,
Ridens ætheris iras.

A

SECVRITAS *intrepida.*

PARTVRIENS vulpes ita secedit, vt raro grauida capiatur, inquit Aristoteles, lib. 6. hist. animal. cap. 34. Vnde versus prouerbialis

Γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ. id est:
Vetula vulpes laqueo haud capitur.

Non aliter homines circumspecti & prudentes maturè sibi à fraudibus & insidijs malorū prospicere & sanis consilijs sese præmunire debent. Tela præuisa minus feriunt. Et Seneca vult, vt in ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra fortunæ iniurias inter beneficia firmetur. Qui enim in ipsa re trepidare noluerit, ante rem exerceat. Quam in sententiam Cicero copiose disputat, lib. 4. Tuscul. quæst. Sapientem præcipere ac præsumere oportere omnia quæ homini acerba & grauia accidere possunt. Tali enim præmeditatione effici illa leuiora & toleratu faciliora. Idque auctoritate Euripidis & Terentij comprobat. Et apud Virgilium Æneas lib. 6. Sibyllam Cumeam alloquens, ait:

Non vlla laborum
B *O virgo, noua mi facies, inopinave surgit.*
Omnia præcepi atq; animo mecum ante peregi.

Quem locum & Seneca mirè extollit, & Petrarcha commendat in præfat. libr. 1. de remedijs vtriusq; fortunæ.

Prudens insidiasque fugit, fraudesque malorum.
Sic vulpes, vterum dum gerit, haud capitur.

SECVRITAS *periculosa.*

P. Bellonius in obseruationibus suis hanc ad Euxinum, Bosphorum & Propontidem, piscandi rationem, quæ obscura nocte fieri soleat, inter alias cōmemorat. Binos viros cymbam occupantes vnum quidem hanc impellere, alterum vero & tædam accensam & fuscinam tenentem obseruare dormientes pisces, datoq; rectori nauiculæ signo, quo illam impellere debeat, si prædæ certus iam sit,
C magno impetu tridentem inquiescentis piscis dorsum vibrare, eumque captum ad se attrahere. Affirmat autem hunc piscandi modum ad lumen cum fuscina, cum ad polypos, loligines magnas & paruas, tum ad omnis generis pisces squamis præditos max. esse accommodatam. Dormire vero pisces non minus, quam terrestria animalia, certum esse, nec deesse, qui eos ronchos ducentes exaudiuerint, Id quod & Plinius tangit lib. 10. c. vlt quamuis Oppian. 2. ἁλιευτ. pisces, plerosq; omnes, præter scarum, somnum neget capere, quod sibi metuât à potentioribus. Profecto autem ad excitandam in hominibus vigilantiam & vitandam omnem omnino securitatem hoc hieroglyphicon conducit. Nam, vt Horatius canit;

Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones,
Vt teipsum serues non expergisceris?

Nemo enim celerius opprimitur quam qui nihil timet. Et frequentissimum initium calamitatis, securitas, vt præclare Vell. Paterculus dixit. Pertinet autem huc præclara enarratio sententiæ Homericæ in
D progymna. Theonis Sophistæ:

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα. id est:
Dedecus est totam consultum stertere noctem:

quam ipse Iupiter protulit. vnde & Theon omnibus cæteris in Homero γνώμαις eam præfert, & exemplis illustrat ac confirmat. Stertentes opprimit hostes. Vigilandum igitur, orandum & laborandum.

Vt capiat pisces piscator nocte laborat.
Vt seipsum seruet surgere nemo parat.

SEDES *incerta.*

PASSER noster vulgaris quibusdam videtur à patiendo dictus, quod sæpè morbo caduco laboret, quæ etymologia satis longe petita esse videtur. Nulla vero auicula ferme inuenitur, quæ certa sede ca-

de carens peruolitando sic locum mutet & incerta vagetur. Quare etiam Prouerb. 26. dicitur, passer quolibet vadens. Est tamen nihilominus testimonium diuinæ prouidentiæ ac protectionis in rebus quoq; vilibus & despectis: quod ipse Seruator noster CHRISTVS nos monet, Matth.cap.10. Nonne, inquit, duo passeres asse veneunt, & vnus ex illis nō cadet super terram sine Patre vestro? Videtur autem hoc symbolum illis conueniens, qui in continuis peregrinationibus, siue voluntarijs, siue necessarijs versantur, quod studium si moderatum est, non solum gratum, sed vtile quoq; esse consueuit: sed vbi modum excedit, plurimum profecto molestiæ & incommoditatis secum afferre solet, de quo Mænandri sententia intelligenda, A

ξενιτεία γὰρ χαλεπὴ κατὰ πολλοὺς τρόπους.

Peregrinatio enim multis modis difficilis est.

Quid quod peregrinatio ipsa morbus esse dicitur à Symmacho in Epistolis? At rectè etiam ad piorum hominum in hoc mundo tanquam diuersorio aliquo peregrinationem accommodare poterimus, de quo Epi.ad Hebræos, οὐκ ἔχομεν.dicit, ὧδε πόλιν μένουσαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, id est, *non habemus hic ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus*. Deq; huius vitæ breui & instabili curriculo B.Nazianzeni extant versus: B

τροχὸς μέν ἐστιν ἀσφαλῶς πεπηγμένος / *Trochus est parum certus parumq; stabilis,*

ὁ μικρὸς οὗτος καὶ πολύτροπος βίος. / *Fallacis huius cursus & vitæ breuis.*

Ad hieroglyphicon autem propius alludens poëta noster, ait:

Vt celer huc, sed mox volitat passerculus illuc,
Sic nusquam est, si quis viuere vbique volet.

SEDITIOSI.

SALAMARDRA aquatilis à multis cum Corylo & Scinco ferè confunditur. Lacertum (cuius speciem Theophrastus eam videtur facere) refert propemodū corporis specie, caput maculis albis refertum habet, & in dorso pinnulam rectam per totum oris rictum ranæ similem, caudam, vt in Cobitide fluuiatili vel potius in anguilla cernimus, nonnihil latam. Degit in fluminibus & stagnorum ripis, & per fulgetra & tempestates caput exerit. Hinc Plinius scribit, numquam nisi magnis imbribus prouenire, & serenitate deficere. Eodem plane modo obscuri sæpe homines, & quibus si in pace domi viuendum esset, ne panis quidem ad victum suppeteret, per tumultus & bella emergunt, & ad maximas cum opes, tum dignitates perueniunt. Non meminerunt illi, rem esse, vt Synesius dicit in Orat. de Regno, multo beatiorem pacem, quam bellum, quippe cum pacis caussa bellici etiam apparatus fiant. Bellum igitur, vt de Hispaniæ populis Iustinus inquit, quam otium malunt. Si extraneus deest, domi hostem quærunt. Omnium autem grauiss. & Nestoris illa apud Homer. ἰλ. ι. oblique tam in Achillem, quam Agamemnonem exprobratio: C

Ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος, / *Sine cognatione, iniustus, sine domo est ille,*

Ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος: / *Qui bellum intestinum amat asperum.*

Quam laudat Aristoph. εἰρήνῃ Aristot. πολ.α. & expressit Cicero 13. Philip. Ad hieroglyphici vero meliorem intellectum facit etiam Adag. *In seditione vel Androclides belli ducem agit*: Quod parœmiographus in rixosos Theologos, qui tantum ἐλεγκτικοῖς suis scriptis clarescere, & ex rebus vbiq; perturbatis ditescere cupiunt, rectissimè accommodat. Turbis pascuntur, Solem comitiorum & Synodorum ferre nequeunt. Huiusmodi turbonibus conuenit δίστιχον, D

Sunt pluuiæ mihi vita, necem sed Sirius affert:
In pace & languent quos fera bella fouent.

SEDITIOSI *tollendi.*

Vt re corporis humani est putridum membrum mature abscindere, ne pars sincera trahatur: & societatis humanæ (quam cupimus saluam) interest, perniciosos ciues è medio tollere, ne malum vnius paulatim serpat in totum corpus societatis.

SENE-

A ## SENECTVS *laudata.*

BARBO pisci, quo nullus est frequentior alius in præterfluente Nicro Germaniæ fluuio nobili, nullum Græcum nomen est. Errat enim Volaterranus, qui τρίγλω, mullum, Barbum facit, cum ille marinus, hic aquæ dulcis alumnus sit. Sed & inter Latinos veteres solus Ausonius Barbum & nominat, & immortalitati consecrat in nobili sua Mosella, iis versibus, ex quibus & hoc hieroglyphicon, & inscriptionem eius accepimus. Dicit autem ibi Ausonius, Barbum, quo grandior natu & magis longæuus sit, eo meliorem esse. Quæ laus cæteris animantibus, vt etiam piscibus non æque conuenit. Vnde manet in hunc vsque diem celebre: *Piscis nequam est, nisi recens.* Sic profecto ætas hominum, etiam peior & declinans, melior est iuuenilis incremẽto, & maiori tum laude, tum honore digna. Solon quidem Atheniensis, etiam lege vetuit, valde iuuenem magistratum gerere, vel consulere, etiam si opt. à mente constitutus esse videretur, vt scribit Iuncus lib. de Senect. apud Stobæum. Lycurgus etiam, referente Iustino, max. honorem in sua Rep. senum esse voluit, quod & Cicero & Gellius laudant. Vnde prouerb. ἐν σπάρτῃ μόνῃ λυσιτελεῖ γηράσκειν, *In sola Sparta expedit senescere.* Nec cesserunt hac in parte
B Romani Lacedæmoniis. Grauissime enim Callistratus in l. Semper. D. de iure immu. Semper, inquit, in ciuitate nostra senectus venerabilis fuit. Namque maiores nostri pęne eumdem honorem senibus, quem magistratibus tribuebant. Et Gellij cap. 15. libr. 2. prorsus huc conuenit. Et noti sunt præterea Iuuenalis in hanc rem Sat. 13. & versus Ouidij, l. 5. Agamemnon quoque apud Homer. ιλ. γ. non optat Aiacis similes decem, sed Nestoris: quod & Cicero de Senect. tangit. Plato autem lib. 5. de Repub. Senem (inquit) Lex nostra præficit omnibus iunioribus, eosque corrigere iubet. Barbi Ausoniani hieroglyphico ascribe distichon,

Ausonio vetus hic laudatur piscis. An ergo
Perpetuam hanc laudem Cana senecta tenes?

SEPVLTVRA *probrosa.*

CICERO Philip. 1. insepultam sepulturam vocat. Vbi quis insepultus à feris & bestiis lacerandus in locis ignominiosis proiicitur. Ieremias Propheta, de Iehoiakimo impio rege Iudæ à Babylo-
C niis capto, interfecto & probrose proiecto, loquens, capit. 22. v. 18. 19. non plangent eum, inquit, heu frater mi, aut heu soror: non plangent eum, heu Domine, aut heu decus eius: sepultura asini sepelietur; tractus & proiectus vltra portas Ierosolymorum. vt asinorum mortuorum vilia cadauera feris & auibus lanianda relinquuntur in sterquiliniis & campis remotis ab hominum conspectu, idem profano illi principi accidisse minime dubitamus.

SERVITVS *voluntaria.*

QVI velit de diuersis Accipitrum generib. exquisite omnia cognoscere, Gesnerum, & nuper Augustæ Vindelicorum librum Friderici 2. Imperatoris de Aucupio elegantibus typis excusum, consulat. Quidam nostros Sparuieros veterum Nisos esse existimant, nonnulli vero accipitrem palumbarium vocant. Qua ratione autem accipitres sint tractandi, ne temere oberrent, aut difficulter ad dominum redeant, idem Gesnerus ex pluribus authoribus copiose tradit. Solet autem aucupi familior & obsequentior redditus Accipiter, tantum inuitatione sibili ad scapum, siue, vt vulgo vocãt, reuocatorium sponte rursum aduolare. Porro instrumentum istud alarum, cui in medio aliquid car-
D nis alligatur (vt diximus) reuocatorium vulgo nominant. Budeus in Philologia scapum, Galli vero rappel, & leurze dicunt, forsitan a loyer, quod præmium significat, Germani *ein Luder.* Etsi autem, secundum Plautum in Captiuis,

Omnes profecto liberi libentius sumus quam seruimus:

Ac homini ingenuo nihil sit difficilius quam imperium præsertim durius ferre, cum Homerus quoq; Odyss. 7. dimidium virtutis illi perire asserat, quem seruilis necessitas captum teneat,

ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀπομίνυται εὐρύοπα ζεὺς
ἀνέρος εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι. id est,
Dimidio mentis priuauit Iuppiter illum
Seruilis quemcumque virum sors ceperit vnquam:

Hoc tamen omne de nimis aſpera & iniqua ſeruitute accipiendum, cum idem Plautus in Milite dicat, A

Facile eſt imperium in bonis.

At Claudianus lib. 3. de laudibus Stiliconis:

Fallitur, egregio quiſquis ſub principe credit
Seruitium; nunquam libertas gratior extat.

Alij ſcribunt. VLTRO AD VINCVLA REDIT. Sponte quidem, non vi: vnde diſtichon.

Sponte mea redeo, mihi cum victoria parta eſt,
Nec vis me vocat, aſt aucupis obſequium.

SERVVS *Dei*

CHALCEDONIVS Lapis colorem habet pallentis lucernæ, inquit Hieronymus. Fulget ſub dio in domo obſcurus omnium ſculpentium argumentis reſiſtit, radio Solis vel digitorũ attritu excandens paleas ad ſe trahit. Eximius Chriſti ſeruus alijs prælucendo ſeruit; ſeipſum, ſi humana ſpectes, abſumens: inter exteros plerumque magis quam inter domeſticos quoſdam refulget & in honore eſt: accenſa autem in eo luce Solis iuſtitiæ & digiti Spiritus S. efficacitate eundem confirmante, vt hoſtium ſacroſanctæ veritatis artes aperit & refellit, ſic peccatores inuitat ad reſipiſcentiam & vitæ ſeriam emendationem. B

SILENTIVM.

SOLEBANT veteres in annulis ſignatorijs pæculiaria quædã ſigna vſurpare: quemadmodum Syllam Iugurthæ captiui traditione: Pompeium leone enſifero: Auguſtum primum Sphinge, poſtea Alexandri Magni tandem ſua imagine, ſignaſſe ſcribunt Suetonius, Plinius, Plutarchus & plura eius generis collegit Alexander ab Alexandro, 2. Gen. dier. 19. Mæcenatis autem Rana imprimis celebris fuit, teſte Plinio. Sunt qui putent ob ſilentij fidem, quæ in Mæcenate inſignis fuerit, Ranam Seriphiam ipſi placuiſſe, quod, vt Suidas & Plinius litteris prodiderunt, in Seripho inſula ranæ mutæ ſint, vt Ælianus tangit, ex Perſei voto. Theophraſtus aquæ frigiditati cauſam aſcribit, vt & Theophyl. Simocat. in Quæſt. phyſ. Sane Mæcenatis ſui taciturnitatem Horatius quoque commendare videtur, cùm negat illum de alijs ſecum colloqui, *Quam quæ rimoſa bene deponuntur in aure.* Quamquam Suetonius ſcribit, deſideraſſe nonnumquam Auguſtum Mæcenatis fidem ſilentij, quod is ſecretum de comperta Murænæ coniuratione vxori Terentij prodidiſſet. Quidam, quod Auguſtus omne terræ mariſque imperium cum Mæcenate communicaſſet, vt Dion auctor eſt, hoc ſigno illum fuiſſe vſum cenſent: Et certè Plinius affirmat, Ranam Mæcenatis propter collationes pecuniarum in magno terrore fuiſſe. Non igitur Seriphia illa aut muta fuit, cùm & gemitus tot gentibus expreſſerit. Neque verò hæc coniectura prorſus inepta videtur, moto, vt Seneca ait, ex nimia felicitate Mæcenati capite, vt proculdubio animo etiam fuerit elatiori, quod in omnibus & per omnia abſentis Cæſaris partibus fungeretur. Etſi autem vile admodum & contemptum animal eſt Rana: in hieroglyphicis tamen plurimis illius fuit vſus, vt apud Pierium & Horapollinem, qui volet, reperiet. C

SOBRIETATIS *opus.* D

VPVPA ἔποψ criſtam gerit plicatilem, quam contrahere & explicare poteſt ſecundum capitis longitudinem. Mutat quoque pennas tempore æſtatis & hyemis, ſecundum Ariſtotelem. Extat autem fabula de Thereo in hanc auem mutato apud Ouid. 6. Metamorph. Ac legitur quoque hoc hieroglyphicon apud Adrianum Iunium ex hieroglyphicis Horapollinis acceptum lib. 2. cap. 93. vbi ita ſcribitur. Vuæ eſu offenſum & ſe curantem notantes, pingunt vpupam cum herba adianti, vulgo capilli Veneris in ore tenentem. Hæc enim auis ſi iera comeſta læſa fuerit, adiantum ori inſerens, certo decurſo ſpatio, priſtinam valetudinem recipit. Ælianus lib. 1. de Animal. cap. 35. vpupam contra faſcinationes adiantum, quod callitrichum quoque vocant, in nidum ponere ait. Quo oſtenditur ebrietatis & temulentiæ optatiſſimũ & efficaciſ. remedium eſſe abſtinentiam & frugalitatem. Quod ſimili-

A similiter ad alios vehementiores affectus & perturbationes animi transferri poterit, quibus omnibus Philosophiæ præcepta, & vita moderata ac placida optimè mederi solet, ex quo postea omnium victoriarum laudatissima, nimirum seipsum vincere, existere consueuit. Sicuti testatur Plato lib. 1. de Legib. vbi ait, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη. τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον, id est, *ita habeto, hospes, maximam, optimamq; victoriam esse, seipsum vincere, at si quis à seipso superetur, omnium esse pessimum ac turpissimum.* Et distichon poëtæ nostri bene conuenit,

Quisquis difficiles præsentit pectore motus,
Is norit præscriptum à ratione modum.

SOBRIETATIS *vtilitas.*

PLINIVS omnibus hominibus contra serpentes inesse venenum scribit: illosq; saliua ieiuni hominis ictos, non secus ac contactu aquæ feruentis fugere, quæ si in fauces penetrauerit, etiam mori illos. Tangit rem eandem Aristoteles quoq;: & Lucretius lib. 4. in eius caussas physicas inquirit. Versus eius sunt isti:
B

Sæpe etiam serpens hominis contacta saliuis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa. &c.

Hoc sanè vt benignæ naturæ memorandū est beneficium, ita sobrietatis, temperantiæ, & castitatis luculentum est testimonium. Ieiunus enim sit homo oportet, qui hac efficacia non velit destitui. Sobrietatis igitur tanta vis est, vt contra omnia luxuriæ & libidinis venena præsentissimum sit antidotū. Vnde etiam Græcis tam augusto nomine σωφροσύνη, quasi σώζουσα τὴν φρόνησιν, quod mentem illibatam cōseruet, dicitur. Quod & Hierax vult lib. de iustitia, vbi virtutē illam, quæ ἀφροσύνην καὶ ἀκολασίαν repellit, ait sapientes vocasse σωφροσύνην, σωτηρίαν, scilicet, οὖσαν φρονήσεως, *incolumitatem prudentiæ.* Eam Plato πολ. δ. definit, quod sit κόσμος, καὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια: *decus & certarum voluptatum & cupiditatū continentia.* Præclare igitur Xenophanes Epist. ad Lamproclē, Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ θεμέλια θεμένῳ σοφίας, σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν: *Nihil innasci malum potest in homine, qui sapientiæ fundamenta iecerit, Temperantiam & continentiam.* Temperantia enim, vt Seneca ait in Ep. voluptatibus imperat: alias odit, atq; abigit, alias dispensat, & ad sanum modum redigit, nec vnquam ad illas propter ipsas venit. Apposite etiam ad hoc hierogiyphicum Macarius hom. 16. Igitur in omnibus, inquit, opus est sobrietate, ne bona quæ videmur habere vetantur in perniciem nostram.
C

Emoritur serpens hominis contacta saliua,
Hei mihi quam magnum Sobrietatis opus!

SOCIETAS *ciuilis.*

ATHENÆVS ex Chrysippi Stoici lib. περὶ καλοῦ καὶ ἡδονῆς hæc refert: Pinna (inquit, interprete Dalechampio) ac pinnotheris mutuas operas præstant, nec viuere seorsum queunt. Pinna quidem ostreum est. Pinnæ vero comes & tutor, exiguus cancer. Pinna igitur dischusa testa, otiosa & quieta expectat aduentantes pisciculos. Astans vero custos si quis subierit, morsu significat. Vellicata sic concha os comprimit, & eo quod intus est exceptum ac inclusum, communi dape cum socio vescitur. Eadem etiam ex Chrysippo Plutarch. de solert. an. affert, vbi ait, Chrysippo plurimum atramenti in omnibus libris absumpsisse hunc pinnotherem. Eadem tradunt Aristoteles, quoq; Theophrastus, Ælianus, Oppianus, Phile in Iambis, Cicero & Plinius. Pinnæ etiam meminit Nemesius capit. 1. de Nat. hom. Et pinnotheris Scoliastes Aristophanis in vespis. Horapollo quidem, eumque secutus Pierius, scribunt, Ægyptios hominem qui à propinquis curetur, hoc hieroglyphico expressisse. Sed nos ex Ciceronis 2. de Nat. Deor. ad ciuilis societatis coniunctionem inter homines referimus, quam primum constituit ἡ ἔνδεια, *indigentia.* Nam, vt Artemidor. ait 3. Onirocr. 9. δεῖ δὲ τοῖς ἀνθρώποις βοηθείας δεῖ καὶ τῶν συλλαμβανομένων: *Auxilio homines opus habent, & adiumento aliorum.* Qua de re in Platonis & Aristotelis politicis leguntur plurima. Ad hospitalitatis etiam, cuius Iupiter ipse ξένιος Homero & Virgil. testibus, præses sit, iconem exprimendum non inepta fortè hæc pictura fuerit. Qua siquis in parasitos quoque ἀλλοτριοφάγους, vt eos Athenæus vocat, vtatur, non male fecerit. Nam & Plinius
D

hunc pinnotherem cancrum dapis assectatorem nuncupat, & Pierius à nonnullis piscem parasitum A eum dici scribit, quamuis si hoc parasito pinna careat, fame ipsi pereundum foret.

Quam bene conueniunt, & in vna sede morantur,
Quos natura, vsus, iunxit & vnus amor.

SOCIVS *exosus.*

NEMINEM admittit diues suæ felicitatis socium, meminitque politici præcepti,

Solus opima tenet bos pascua, parta tuetur,
Tu quoque sic dotes solus habeto tuas.

Perhibent autem physiologi boues feroces & magis generosos in pascuis & pratis quempiam locum occupare, nec alios facile admittere. Huiusmodi boum consortis impatientium pugnam graphice descripsit Oppianus lib. 2. Cyneg. Vsus est hoc hieroglyphico Poloniæ rex Stephanus Batorius, princeps admodum magnanimus & prudens, nec literatus, satis quidem apposite, cum pascuis simul & B bobus ista regio abundet: non obscure innuens, se ad regni illius possessionem, magnis laborib. acquisitam nullum facile socium admissurum esse: cum secundum Thyestem in Seneca tragico,

Non capiat regnum duos.

Et alibi apud eundem,

Nec regna socium ferre, nec tæda sciant.

Idem Lucanus affirmat lib. 1.

Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

HIEROGLYPHICORVM COLLECTANEA, EX VETERIBVS ET NEOTERICIS DESCRIPTA. C

LIBER SEXTVS.

SOL.

ACCIPITER præ cæteris auibus Solis simulacrum & symbolum esse videtur, vtpote peculiari quadam atq; arcana naturæ vi, intentissimis in eius radios oculis prospiciens. Et Solem interdum, tamquam visus tutorem ac Dominum accipitres forma pingunt Ægyptii, teste Horapolline lib. 1. cap. 6. D

SOL *Iustitiæ.*

SOLIS aspectabilis collationem in hac hieroglyphica tabula cum Sole iustitiæ æternæ instituimus ex philosophia depromptam. Videat & iudicet pius lector. Sol est lucidum corpus à Deo creatum. Christus Sol iustitiæ, splendor est gloriæ Dei patris, & lux mundi, increata si λόγον, & creatam si humanam naturam spectes. 2. Sole illustrantur oculi corporis. Illuminat mentes Christus. 3. Suo calore sol animat & fouet res animatas. Christus vita nostra & viuificator est omnium sanctorum. 4. Oriens Sol est instar sponsi de thalamo suo prodeuntis. Christus est sponsus Ecclesiæ suæ. 5. Sol (cuius progressus inhiberi à nulla natura potest) instar est gigantis in stadio à carceribus ad metam in offenso cursu properantis. Et Christus princeps omnipotēs gloriosum gratiæ suæ cursum absoluit, ita vt

A ita vt à nemine præpediri possit. 6. Et si corpus Solis in cœlo suo sit, calore & splendore suo tamē pertingit vsq; ad fines extremos orbis terrarum. Christus ascendit in cœlum, & nobiscum est vsque ad consummationem sæculi, quo modo id fiat docet S. Vigilius Episcopus Tridentinus in libris aduersus Eutychen. 7. Lumen cæteris sideribus Sol communicat. Sol iustitiæ non modo illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, sed etiam luce gratiæ electos suos illustrat, efficietq; vt olim in regno Patris instar Solis fulgeant. 8. Vnus in cœlo Sol: vnus Ecclesiæ princeps Christus.

Antithetice, Sol est lux creata. Christus ratione Deitatis est increata lux. 2. Ille oritur super bonos & malos: hic super bonos tantum. 3. Ille obscurari potest: hic nullam eclipsin, nullas caligines vmquam passus est, vel patitur, aut patietur. 4. Ille homini animali seruit: hic spirituali. 5. Ille huic caducæ vitæ: hic etiam æternæ. 6. Ille oritur & occidit: hic numquam verget ad occasum. 7. Ille cætera sidera obscurat: hic suos φωστῆρας illustrat.

Solis aspectabilis ortus admonet nos 1. de illuminatione mentium, quam φωτισμὸν vocat Apostolus, 2. Corinth. 4. Christus enim vt Sol & phosphorus, 2. Pet. 1. exoritur in cordibus nostris. 2. De san-
B ctificatione quam Apostolus ita depingit, Rom. 13. Tempestiuum iam est nos à somno expergisci. Nunc enim propius nos est salus, quam cum credidimus. Nox præcessit: dies autem appropinquat: abiiciamus igitur opera tenebrarum, & induamur habitu qui luci conueniat. 3. De carnis resurrectione. Mors enim prima somno, sepulcra cubili conferuntur. Isai. 26. Ioann. 11. & 1. Thessal. 4. Itaque qui mane expergefacti surgunt, de resurrectione sua cogitare debent. 4. De beata æternitate Sanctorum, & iustitiæ Sole perpetuum sine occasu duratur. Vnde sequentes versus:

Quum Sol fugatis exoriens diem
Reddit tenebris, quum iubar aureum
Diffundit, obiectiq; montis
Verticibus rutilum renidet:
Nunc finiendæ lucis amœnitas
Sperata mentem recreat; horridas
Præsentis æui nam tenebras
Perpetuum iubar insequetur.

5. De diurnis laboribus, Psalm. 104. Sole oriente egreditur homo ad opus suum, & ad culturam suam vsq; ad vesperam. Hunc ordinem peruertentibus Epicureis grauissime irascitur Deus apud Isaiam, cap. 5. Sol iustitiæ Sanctos illuminat vt quæ ad vocationem suam pertinent, singulos momen-
C tis humiliter & diligenter exequantur.

Solis meridies inter multa alia monet, 1. iustam causam tandem patefieri, Psalm. 37. Educet Dominus quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum sicut meridiem. 2. Pios a morbis & aliis incommodis præseruandos. Psalm. 91. Non timebis ab incursu & Dæmonio meridiano. Psalm. 121. Per diem Sol non vret te. Sol s iustitiæ meridies æternus erit & viuificus: suos à morte prima & secunda liberatos glorificabit in sæcula sæculorum. Occasus Solis nos commonefacit, 1. De ἀμνησίᾳ, iuxta præceptum Apostolicum, Ephes. 4. Sol ne occidat super iracundiam vestram. 2. De morte. Quam certum est Solem occidere suo tempore, tam certum est, præstituto nobis à Deo tempore moriendum esse. 3. De rerum humanarum inclinatione & vanitate, Eccles. 1. Oritur Sol & occidit. Pompeius Cinnæ dicebat, plures adorare Solem orientem quam occidentem. Verum ipse quoque expertus est rerum humanarum vanitatem, cum deuictus a Iulio profugisset in Ægyptum, in qua & periit. Sol æternus perpetuo viget inter Sanctos, quos illuminat, excalefacit, vegetat, fouet ac deducit per semitas iustitiæ, viuificatque, vt transeant de morte ad vitam. Creati Solis
D eclipseis admonent fidei lucem in sanctis nonnumquam obscurari, numquam tamen extingui. Luc. 22. Christus ad Petrum, Oraui pro te ne deficiat fides tua. Ioann. 17. Idem petiit à Patre cœlesti pro omnibus Sanctis. 2. Christo patiente & cruci affixo Solem obscuratum esse plenilunij tempore, tribus horis præter naturæ ordinem.

Cæterum, sicut Sol non expectat preces, vt exoriens lucem rebus humanis inferat, sed statim refulget, & omnibus videntibus prodest: idem Sol iustitiæ præstat: prior dilexit nos: vt benefaciat suis subditis non admodum præstolatur, verum eos præuenit, statim & sponte sua maximis ditat & ornat beneficiis, Illi autem piis affectibus & perpetuis sanctisque vocibus clamant læti,

Tu Sol, tu clypeus, tu Dominus: tuis
Tu das conspicua fulgere gloria:
Nec puro scelerum vmquam
Claudis munificam manum.

Alia superaddamus. Quod & in Sole est lux & calor, id in Sanctis est veritas & pax. Quid enim aliud veritatem esse dixeris quam illustrissimum Solis iustitiæ radium, qui in Sanctorum corda sparsus ignorantiæ tenebras discutit; fidei autem, quæ est veritatis agnitio, lucem infert? Ideo ipse clarissima voce pronunciauit de seipso, Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Ioann 8.12. Vt autem lux naturale solatium est, teste Curtio, nec sine causa Græci lumine oblato dicebant φῶς ἀγαθὸν, sic veritas spirituale est solatium. Ac vt precamur cum regio vate, Psalm. 43. Domine, mitte lucem tuam & veritatem tuam, quæ me dirigant; ita quum melior spes rerum affulget, non tam Euripideum illud occinendum, ἔχει φῶς ἐμοῖς καὶ σοῖς κακοῖς, quam hoc diuinum effatum repetendum, ex nonagesimo septimo 11. Lux sata est iustis, & rectis corde lætitia. Item, Dominus lux mea, à quo timebo? Dominus robur vitæ meæ, à quo trepidabo? Psalm. 27. 1. Diuus Augustinus, lux, inquit, regina oculorum est: dies imago vitæ, nox vero mortis. Ego vero non minus recte dixero, veritatem Christianæ mentis esse reginam: eius splendorem vitæ imaginem; priuationem illius mortis vultum. Quid etiam pacem charitatemque Christi iustitiæ Solis dona aliud esse dixeris quam flammam à Spiritu sancto in corde per fidem purgato accensam, qua illud ardescit pieque æstuat amore Dei? hunc sanctum & ardentem Dei amorem studio veritatis & obedientiæ fidei testeramur; secundum illud Domini Christi Iesu dictum, si quis diligit me, sermonem meum seruabit. & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apud eum manebimus, Ioann. decimoquarto.23.

Si Solem aspicientes delectamur encomio Pliniano [Sol medius fertur inter planetas, amplissima magnitudine & potestate; nec temporum modo terrarumque, sed siderum etiam ipsorum cœlique rector. Hunc mundi esse totius animum, ac plenius mentem, hunc principale naturæ regimen ac numen credere decet opera eius æstimantes. Hic lucem rebus ministrat, aufertque tenebras: hic reliqua sidera occultat: hic vices temporum annumq; semper renascentem ex vsu naturæ temperat: hic cœli tristitiam discutit, atq; etiam humani animi nubila serenat: hic suum lumen cæteris quoque sideribus fœnerat, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens, &c.] Quanto magis Solem iustitiæ contemplantes, qui solis & omnium creaturarum ministerio illa bona omnibus prope subministrat, lætari pios decet, quãdo eius vim viuificam persentiunt. At illæ primitiæ lucis æternæ confirmãt in eis spem complementi eiusdem lucis, agnoscentes & lucem cœlestem mentis esse reginam & tenebras morum magis quam oculorum extimescendas esse. Portenta mendaciorum & errorum perosi, in luce Dei ambulare, in lumine eius videre lumen & clamore fidei resipiscentis atque per charitatem operantis Sanctos in terra militantes clamare oportet,

Vespera iam venit; nobiscum, Christe, maneto,
Extingui lucem nec patiare tuam.

Germanis *Sonn* vox est (vel *Son*) analogica ratione plura significans, inquit Io. Goropius, hieroglyph. lib.15 Primum significat pacem facere, siue reconciliare: mox etiam osculari: deinde sanare: adhæc Solem: postremo filium. Mirum autem est hæc omnia ei primum conuenire, qui sic inter filios Princeps est, vt ante mundum etiam creatum Filius fuerit. Quid dico ante mundum creatum, cum Filius sit ab æterna seculorum infinitate? Hic enim solus est & verus reconciliator. Hic princeps in osculando, dũ in ipso pax & iustitia sese sunt osculatæ. Hic verus sanitatis auctor, non corporum tantum, sed, quod infinito plus est, animorum. Hic est Sol, non ille quidem spectabilis, sed Sol lumine suo illustrans vniuersa: quoniam lux est æterna Patris æterni, omnibus rebus & corporatis & non corporatis lumen affundens. Huius aspectabilis imago Sol est cœlestis, quem propter quamdam luminis & sanationis communionem, corporatarum rerum finibus inclusam, *Son* etiam vocant Germani. Quamobrem si filij, i.e. iustitiæ Solis, lumen, quod est Spiritus sanctus, ad homines sanandos se diffundens depingere velis, optime Solem pinxeris; & id quidem ea ratione, vt orbe suo hominis caput complectatur, atq; illud senssim subleuare videatur.

Solis motus, inexplicabilis prope est ratio, inquit Plinius lib 18.c.25. Quis vero Solis iustitiæ vias & motus in membris suis plane mirabiles enarrabit? Exemplo sint omnes à seculo sancti homines in quorum cordibus, sensibus internis & externis admirandi effectus apparent.

Græci

A Græci & Latini sanitati Apollinem præfecerunt, inquit Goropius Becanus Hermathen. lib. 8. cur ita faciendum esset ignare, nisi quantum natura Solis aspectabilis suppeditabat rationis. Nobis de alia longe sanitate cogitatur, dum filium Dei, phœbum nostrum, vitæ & sanitatis facimus auctorem, quæ tamen Solis omnia corpora cōseruantis tessera recte notatur, si corporalia ad spiritualia & mentalia transferantur. Stolida antiquorum insania, & inepta de diuinis fabularum exordiis cogitatio, dum nihil certi de vero Apolline & Phœbo vitæ sanitatisque satore & datore inueniret, multos confinxit Apollines, non secus in hoc, atque in cæteris Diis seu idolis & figmentis suis, stultissima somnia protrudens. Verus Sol nobis dicitur Dei filius, cuius corpoream imaginem Sol visibilis repræsentat. Christus itaque verus Sol iustitiæ, & verus Apollo, mane diluculo transiit, vt dicit Isaias, atque idcirco ver omnium sæculorum, omnia noua luce, noua vita, noua pulchritudine exornans, nec alia de causa formosissimus & imberbis iuuenis Apollo habitus, vt eo nimirum, quod Christus nobis præstitit, indicaretur. Hic cœlo deiectus est ab amore paterno & proprio, quo humanum genus dilexit: hic greges & armenta pauit Admeti, siue Adameti, nempe Adami primi hominis, qua voce Chri-
B stus indicatur secundus Adam, verum caput generis humani, præsertim vero filiorum Dei, quorum primogenitus appellatur. Deus enim Dei Patris filius æternus de cœlo delapsus, & verus homo de Spiritu sancto conceptus, & ex beata virgine natus, greges & armenta pauit, nempe homines & Adami posteros per peccatum brutis similes effectos, & ad bestialem animorum procliuitatem redactos. Adameti autem pecus grex humanus dicitur, quia Christo vero pastori datus est, quod nomen sibi proprie tribuit, Ioannis 10. & obtinet à Prophetis & Apostolis, qui eum Iudæorum & Gentium pastorem, & vere ποιμένα λαῶν appellant. Vide Ecclesiast. 12. 11. De pastore Ecclesiæ Christo. Item Ezechielis 34. 23. & 37. 24. Zachar. 13. 7. Matth. 26. 31. Ioann. 10. 11. 16. Hebræ. 13. 20. 1. Petr. 2. 25.

In aspectabili Sole splendorem, celeritatem, calorem, vsum eximium, motum imperceptibilem, & in Sole iustitiæ, sapientiam, omnipotentiam, charitatem, sufficientiam, prouidētiam summam & numeris omnibus absolutam, atque adeo infinitam miramur & adoramus. Vt Sol aspectabilis nubibus obuelatur, eclipsin patitur, rutilus & ruber apparet, idem de Sole iustitiæ dicamus. Filius Dei, Sol vitæ
C æternæ, per carnis assumptionem velatus apparuit: in cruce deliquium passus est: illuminatus per resurrectionem: ruber & formidandus iudex resurgentium.

Vt in ignota regione cœloq; nubilo & caliginoso, oberrāti viatori, Sol discussis nebulis qua sit iter instituendum commonstrat: sic in vitæ huius & actionum triuio versanti, animiq; dubio, Christus Iesus, Deus æternus, Sapientia nostra, Iustitiæ Sol,

Quem, quia respicit omnia solus,
Verum possis dicere Solem,

Vt canit Boethius, quo pergendum, quid sentiendum, dicendum, faciendum sit, iis quos illuminat, ostendit.

Sua luce cætera sydera Sol collustrat, nec illius splendori quicquam propterea decedit. Iustitiæ Sol luce diuina mentes fidelium illustrat, & ignorantiæ tenebras discutit. Esa. sexagesimo, v. 1. 2. Ioan. 1. 12. Ephes. 5. 14.

Ex tertio versiculo prioris capitis epistolæ ad Hebræos Theologi nonnulli colligunt, 1. Ὁμοούσιον
D Patris & Filij in diuinis, cœlesti hoc hieroglyphico. Radius & Sol essentia nō differunt: nec est alia Filij, alia Patris essentia. 2. Coæternum esse Filium Patri. Sol numquam fuit sine radiis: numquam Pater sine Filio. 3. Distinctas esse personas Patris & Filij. Sol & Solis radij distinguuntur: distincta est persona Patris à persona Filij: quum illa genuerit Filium, hæc genita sit à Patre. 4. Non diuidi Patrem a Filio: sicut nec radij diuiduntur aut separantur à Sole.

SOLERTIA *naturalis, potentissima.*

PLVTARCHVS de solertia animalium quæ sequuntur de coruis Africæ commemorat: Hæc omnia eiusmodi sunt (loquitur autē de mirabili aranea textura) vt nisi quotidie conspectu [illegible] offerentia fidem facerent, non minus fabulæ putarentur, quam coruorum in Africa [illegible], qui [illegible] indigea-

indigentes lapidibus iniectis in aquam, eo vsque eam impleto cauo continente ebriant, dum rostro A attingere licet. Aut cum vidissem canem in naui, absentibus nautis lapillos in amphoram oleo non repletam iniicere, miratus sum quomodo intelligeret à grauioribus immissis leuiora sursum elabi. Idem verbose Ælianus quoque de coruis Lybicis exponit libro secundo de Animalibus, capit. 48. & dicit eos scire natura quadam recondita duo corpora vnum locum eumdemque non capere. Cui consentit Plinius libro decimo capit. quadragesimo tertio. Atque inde existimant quidam prouerbium ortum, κόραξ ὑδρεύει, *coruus aquat*, quod de illis dicitur, qui rem optatam ingenio singulari consequuntur, aut noua quadam ratione obtinent quod desiderant, alij tamen ad fabulam Ouidij retulerunt, de qua in expectatione Aulica mentio facta est. Sibi vero metipsi hoc symbolum propter multa ingenij sui monumenta edita voluit ascribere Cæsar Capaccius Neapolitanus, quod in illis sæpe ab aliis non tractata attigerit. Paradinus habet INGENII LARGITOR: eadem significatione. Alius, LABORE ET INDVSTRIA. Quo monemur, in omnibus rebus difficilibus & necessitati obnoxiis, singulari studio & cura opus esse, quod etiam indicat prouerbialis versus apud Suidam, B

χρειὼ διδάσκει, κἂν ἄμουσος ᾖ, σοφόν.
Rudes docet sapientiam necessitas.

Et poeta noster ingenioso Disticho,

Mira est ingenii vis & solertia coruis:
Natura vt doceat, quam sit vbique potens.

SOLERTIÆ *vis.*

SCIVRVS tranat amnes exiguo ligno caudam habens pro velo expansam. Non enim natura alium ei concessit natandi modum, propter exiguum corpus & nimiam pilorum densitatem in cauda villosa, qua cito imbuta aqua mergeretur in fundum. Oppianus solertiam illam elegantibus verbis describit, Sciurum cum pauone caudam explicante conferens. Nec absimilis est natatio piscis Nautili. Huius hieroglyphici significatio est sæpe ingenio & solertia in rebus difficilibus & admodum impeditis plus obtineri quam viribus corporis. Vincit equidem solertia vires, & C

Exiguus tranat ceu flumina magna Sciurus,
Res gerimus magnas viribus ingenij.

Polybius de prudentia Xantippi Spartani scribens, qui Romanorum copias profligauit, antea insuperabiles, & Carthaginem collapsam erexit, ex Euripide dictum refert, vnius rectum refert multorum manus vincere. Et quid vires sine solertia? periculosissimum impedimentum.

SOLITVDO *honesta.*

MAIOR est post otia virtus. Vrsos certo tempore latitare in suis antris ferunt, in quibus residentes priorum pedum suctu viuunt, eoque pinguescunt: adeo φωλίδες, i. *in lustris degentes*, à Theocrito cognominati. Non aliter ingenia viuida, quo plus recessus & otij interdum sibi sumunt, eo postea alacrius rursum sese exerunt, omniaque dextre peragunt, secundum illud Sophoclis,

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα. id est, D
Solet enim remissius agere vir magnum negotium tractans.

Quemadmodum autem vita solitaria nimis, & istud λάθε βιώσας, à Plutarcho impugnatum, intempestiue & sine ratione susceptum, præsertim ab iis qui Reipublicæ & patriæ præ aliis inseruire possunt ac debent, non probatur: ita profecto hominum doctorum & ad vitam philosophicam idoneorum secessus honesti minime sunt vituperandi. Quod certe in hac nostrorum temporum infelicitate & tanta animorum distractione priuato nemini vitio verti poterit. φίλον γάρ πως τοῖς ἀθυμοῦσι τὸ ἀμικτον καὶ φιλέρημον, i. *Gratum enim est quodammodo tristitia affectis locus secretus & solitarius.* Ac præclara etiã est sententia Iustini Martyris in epistola ad Zenam & Seuerum, συνελόντι εἰπεῖν, ὁ θέλων εὖ διάγειν, μήτε ὁράτω πολλὰ μήτε ἀκούειν ἐπιτηδευέτω. i. *Vt paucis dicam, qui bene vult vitam peragere, neque videre neq; audire multa studeat.*

SOLI-

A SOLITVDO *multitudine potior & tutior.*

THYNNI, siue Thyunni, vt Dorion & Oppianus tradũt, soli ex Oceano migrant, & per fretum Gaditanum ingrediuntur in mare mediterraneum: Vere autem subeunt in Pontum Euxinum, nec alibi quam in illo fœtificant, vti Aristot. Plinius & Solinus asserunt. Illorum maximi soli semper & separatim natant: minores vero gregatim, adeo vt horum agmen exercitui Oppianus comparet. Figuram enim Cubi efficiunt & quadratum in natando ordinẽ obseruant, vt si thunnispex eminentes thunnos probe numeret, statim totius gregis numerum inire possit: quod facile colligat altitudinem latitudini & longitudini æquali ordine respondere, vt Plutarch. refert lib. de sol. anim. Igitur nõ solitariis illis, sed totis gregibus piscatores inhiant, vt quæstus sit illis vberior. Fit etiam mentio piscationis thynnariæ in l. venditor. D. Commun. præd. &c. Varius autem huius hieroglyphici vsus esse poterit. Satius enim est vel in solitudine tuto latere, quam temere perire cum stolida multitudine, Sunt & iuuenum mores illo luculenter expressi, qui multo gaudent, quamuis pernicioso, consortio. Sed senes, vt prudentiores, remoti à turbis & strepitu, sibi potius viuunt, & Reipub. vigilant, & ita
B cum priuata, tum publica euitant pericula. Præclare Euripidea Menalippe;

Τὸ γῆρας, ὦ παῖ, τῶν νεωτέρων φρενῶν
σοφώτερον πέφυκε, κ᾽ ἀσφαλέστερον,
ἐμπειρία τε τῆς ἀπειρίας κρατεῖ.

Senectus, ô fili, iuuenilibus annis
Sapientior est, atq; tutior:
Et experientia vincit imperitiam.

Videatur & Nestor apud Q. Smyrn. lib. 5. Paralip.

Turmatim iuuenes, ast gaudent æquore Soli
Maiores Thunni: dic mihi vtri sapiant?

SOLITVDO *quid requirat.*

PASSER solitarius græcis στρουθίον μονάζον, quo etiam nomine in Psalmo III. (quamuis aliqui de eo disputent) appellatur, nunc etiam in Alpibus Tridẽtinis ab incolis Italice vocatur, *merulo solitario*. In Germania vero reperiri vix existimatur, estque ex Merularum genere, colore fusco, magnitudo tamen illis minor, ac soliuaga. Nostris etiam temporibus Mediolani & Venetiis mas cicur redditus, & canorus sæpe numo aureo comparatur. Cumque illi sit proprium & innatum amare solitu-
C dinem, & in illa suauius quam alibi cantare, non male repræsentat eum qui propter studia grauiora aut aliarum rerum laudabilium gratia, vitam solitariam expetit: nam ex Horatio libr. 2. Epist. 2.

Scriptorum chorus omnis amat nemus & fugit vrbes.

Ac Ouidius præsertim de poetis, 1. Trist. 1. cecinit,

Carmina secessum scribentis & ocia quærunt.

Quamuis vero Petrarcha in duobus libris de vita solitaria, magnis laudibus eam extollat, fatetur tamen solitudinis studio amicitiæ iura non esse contemnenda, & turbas non amicos fugiendos. Sed propter nimis enormia vitia profecto his nostris dissolutissimis temporibus multis ciuitas carcer, & solitudo paradisus merito fieri incipit. Idem Petrarcha, & ex illo Guazzius de ciuili conuersatione, laudabilem solitudinem (non de altera vitiosa, qualis fuit Tiberij Cæsaris Capreis, vbi sæuitiæ ac libidinis detestandæ officinam aperuit) distinguunt in perfectam, quæ est piorum & religiosorum hominum, & minus perfectam, quam & ipsam trifariam partiuntur. 1. in solitudinem temporis, qualis
D est noctis silentium, & similia 2. Loci, quando sibi quispiam idoneum secessum ad vtiles meditationes eligit, de qua hic potiss. agitur. 3. Animi, quando corpore quidem in medio aliorum versamur, animo autem & cogitationibus toti in nobismet ipsis sumus.

Secessus præclari aliquid meditantibus apti.
Namque boni in strepitu quid cecinisse queas?

SOPHISTA. *Vir prudens.*

CAMMARI siue Gammari nostrates caudati, quos Cardanũ cum Cancris confundentem Scaliger acriter castigat, & prorsum & retrorsum promouentur. Illud, collecta leniter & sublata parum, citoque impulsu rursum correcta cauda: hoc, contracta ea celeriter, & retrorsum collecta: Sic vti volunt, se mouent; & imminenti atque vrgenti se subtrahunt incommodo. Dionysius Lebeus Batil-

A aliique tradidere, quibus tamen caussa in obscuro est, fugiantne natantia illa monstra Anthiam, an præsentia eius signum sit locorum belluis istis carentium, quæ agnoscat ille ac obseruet, vt calliditate & memoria præditus. Sed & Delphini hic tripudiantes conspiciuntur, tamquam Anthia præsente securi à marinorum Theonum, atque Cleonum immanitate. Vsus autem fuit hoc symbolo Illustris quidam & bellicosus vir, in regno Neapolitano Marchio, quo innuere voluit se excisis communis tranquillitatis perturbatoribus securitatem publicam peperisse patriæ suæ: nec inconcinne addidit ex Horat. 1. Carm. Od. 7. NIL DESPERANDVM. Quod elegantius apparet, si sequentia istic verba memoria simul colligas. Et certe Principe bono, iusto ac forti, amanteque pacem & quietem pub duce & auspice, subditis nil desperandum est. Hinc illa tot Romanorum Impp. qui vrbi & orbi pacem securitatemque præstiterunt, in vetustis numis elogia: SECVRITAS PERPETVA. SECVRITAS AVG. SECVRITAS P.R. SECVR. ORBIS. SECVRITAS REIP. Quæ inter alios explicat Const. Landus, Complani Comes, in suis Numismatum miscellaneis. Et pulcre Seneca: hi, inquit, quibus ad propositum bene viuendi aditum confert securitas publica, necesse est auctorem huius boni vt parentem colant. Dicat igitur Princeps iustus & fortis,

B

Me duce Squammigerum tuto genus ambulat vndis,
Quoque loco versor bellua nulla manet.

Sed verissime de Principum & Regum principe, eiusdemque principis populo dicamus.

SPES *Frustrata.*

SI cui palea pro tritico, & pro thesauro carbones offerantur, expectatione sua ille frustratur. Esaias cap. 5. v. 2. de Deo & Ierosolyma, quam vineæ comparat agens: expectabat, inquit, vt ederet vuas & edidit labruscas. Populus Iudaicus vitiis luxuriauit labrusca vitis agrestis est, vuam proferens quæ Plinio οἰνάνθη & vua taminia dicitur. Alij vocem Hebræam Beuschim, interpretantur vuas malas & fœtidas.

SPES *in aduersis.*

CICADAM quasi cito cadentem, id est, celeriter canescentem dictam esse quidam volũt apud Græcos τέττιξ est ἀπὸ τοῦ τρίζειν, id est, stridere. Aristoteles lib. 5. capit. 30. in minores & maiores diuidit & has argutas, illas mutas esse, mares que canere, fœminas silere ait. Quod si quis pleniorem de his cognitionem desideret, legat quæ Cælius Rhodiginus libr. 17. cap. 6. prolixe disseruit. Sicuti autẽ cicada hyeme recondita torpet, & in terra latitans frigore patienter tolerat, expectans tempus æstatis calidius, cuius tepore & simul roscido florum ac herbarum humore quasi reuiuiscat: ita vir prudens ferens aliquantisper patiẽter aduersæ fortunæ insultus fortunam meliorem animo constanti & æquo in terra expectat. Quod quidem pijs hominibus indubitanter diuinum auxilium suo tempore sperantibus in omnibus calamitatibus assidue est meditandum. Quale euidentissimum exemplum in S. Iobo proponitur, ex cuius lib. ca. 14. hoc dictum desumptum est, vbi ait: *Cunctis diebus militiæ meæ expecto, donec veniat immutatio mea.* Hadrianus Iunius aliter accepit: nam cum cicada tantum rorem lambat ex floribus iam apertis, & reliquos immaturos & occlusos prætereat, donec suo tempore quoque illis frui liceat, præsentibus interea fruens ita quoque vnusquisque in sua αὐταρκείᾳ contentus viuere quamdiu necesse est, debet. Addit autem Italicum prouerbium, DI QVESTO ME CONTENTO, ET MEGLIO SPERO, id est, Præsentibus contentus meliora spero. Quo pertinent Lucretij versus libro 4.

C

D

Quod si quis vera vitam ratione gubernet,
Diuitiæ grandes homini sunt viuere parce,
Aequo animo, neque enim est penuria parui, &c.

Et poetæ ingeniosi Distichon,

Frigora fert patiens, spe veris, parua cicada:
Sperat & infestis mens bona semper opem.

SPES *Impiorum.*

DVM aliquid melioris fortunæ reliquum est impijs, Dei iudicia subsannantibus, & in cordis duritie ferociter perseuerantibus, confidunt se sua prudentia & virtute facile sarcire posse suas iactu-

lius, Regius Mediomatricum Præses, acri cum inuectiua in Sophistam hæc dirigit, (quamuis non A
gammarum, sed cancrum ab Hercule debellatum exhibeat depictum) qui quidem adeo lubricus ac versatilis esse solet, vt cum iam te constrinxisse fugitiuum putas,

Effugiat tamen hæc sceleratus vincula Protheus.

Vnde & Plato Sophistam describit ποικίλον εἶναι θηρίον, καὶ (τὸ λεγόμενον) οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτέον: *multiplicem esse belluam, & (vt est in prouerbio) non vna manu apprehendendam.* Scipio vero Bargaglius in Italicis libris de Impresis, vt vocant, nos docet, recte etiam eos vti hoc hieroglyphico, qui dum in virtutis curriculo, atque bonarum artium studiis retrogredi existimantur, tanto in illis sæpe promouentur celerius, atque ad illustrem honoris metam tandem pertingunt. Tribuitque hanc inuentionem Ludouico Ludouici Bononiensi Comiti, cum dicto: *Retrocedens accedit.* Nos in d adiecto Disticho magis ἠθικῶς eos, qui sibi iam ad propositum felicitatis gradum peruenisse videntur, monuimus, vt caueant, ne res ipsorum subito retro sublapsæ ferantur. Nam vt P. Syri sententia habet:

Fortunam citius reperias, quam retineas.

Igitur iuxta vetus monostichon: B

ὅτ' εὐτυχεῖς μάλιστα, μὴ μέγα φρόνει:

Minus insolesce, quo magis beatus es.

At disticho concludamus:

Ne tibi confidas nimium, ne cœpta ferantur
Mox tua, retrogradus cancer vt ire solet.

SOPHISTÆ.

Rana Græcis βάτραχος, quasi ὁ τῇ βοῇ τραχύς dicitur, vt Schol. Theocriti obseruauit. τὸ γὰρ μέλος οὐ καλὸν ᾄδει, vt Moschus Idyllio 3. innuit. Certe Ranarum nocturnam illam & molestam coaxationem, fulgentis lampadis splendore illis repente obiecto reprimi, cunctasque ilico, vt pote quibus oculos inopinatus fulgor præstrinxit, conticescere, experientia ostendit. In S. quidem literis Ranæ, vt pote immunda animalia & loquacia, pseudoprophetas significãt, Apoc. 16. Ægyptiis inter alia ἱερογλυφικὰ Ranæ Sophistarum nugas, & contorta aculeataque Sophismata, vt Cicero loquitur, C
exprimunt, siue ob vocis tantum argutiam, siue quod in cœno Ranæ voluptuose habitent. Quod vtrumque in Sophistas congruit. Nam & his loquentiæ multum, sapientiæ parum, secundum Salustium, & omnis ad theatricam pompam & inanem ostentationem actio ipsorum est composita, vt viuis illis coloribus describit Plato in Sophista. Vt igitur Ranæ face noctu accensa obmutescere coguntur: sic Sophistis etiam, detectis ipsorum argutiis, & resolutis fallaciarum strophis irrefragabili veritatis luce, tandem adeo os oculique confunduntur, vt omnibus sincere iudicantibus sint ludibrio pariter & odio. Vetus est:

ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον:

Nunquam mendax diu latet.

Quod pulcre expressit B. Chrysost. Οὐδεμίας δεῖται βοηθείας ἡ τῆς ἀληθείας ἰσχύς. ἀλλὰ κἂν μυρίοι ὦσιν οἱ σβεννύντες αὐτὴν, οὐ μόνον οὐκ ἀφανίζεται, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἐπηρεαζόντων ἐπιχειρούντων. φαιδροτέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἀναφαίνεται, τῶν εἰκῆ κοπτόντων ἑαυτοὺς καταγελῶσα: Nullo eget auxilio veritatis vis. Quin etiamsi infiniti ipsam velint extinguere, non modo non obscuratur, verum etiam per eos ipsos, qui in- D
commodare conantur, illustrior & excelsior redditur, illos frustra se torquentes deridens.

Lumine perculsæ cessant maledicere ranæ,
Et victus veri luce Sophista tacet.

SPES *Certa.*

Anthiarum diuersa genera cum veteres, tum recentiores scriptores recensent. Sed Anthias à Græcis ἱερὸς ἰχθὺς dicitur, *sacer piscis*, teste Aristotele. Quod cognomen etsi cum multis aliis commune habet, Anthiæ tamen iure quodam peculiari tribuerunt videtur, quod quem locum in mari incolit, & belluarũ expers, & vrinatoribus tutus sit, quodque eius indicia confirmati pisces ibidem audacter fœtificent ac pariant, tanquam obsidem securitatis nacti, vt Aristot. Ælianus, Plutarch.

aliique

iacturas; & cum alios periisse vident, se tamen inuiolabiles imaginantur, quando malis ipsi non opprimuntur penitus. Ita recurrit vetus illa vox profanorum quos Esaias cap. 9. v. 10. amarulenter vociferantes inducit, lateres ceciderunt, sed læuigato lapide ædificabimus: Sycomori succisæ sunt, sed cedros immutabimus. Lateritij parietes diruti sunt, lapideos & quidē eleganter politos atque constructos erigemus. Ædificia Sycomoris excisa, facile computruerunt & corruerunt: cedros sufficiemus, id est, cedrinas trabes substituemus. In summa, domos æternum duraturas extruemus à fundamentis ad fastigia. Insaniam istam perstringit propheta, Psalm. 49. Amos item capit. 3. & 6. At impij pœnas quibus à Deo ad humilitatem & pœnitentiam vocantur, in occasionem maioris petulantiæ fastus, luxus, libidinis, sibi conuertunt, fingentes se satis superque instructos & armatos esse contra Deum ad omnes illius iras & minas propulsandas: atque ita suppliciis attriti, quasi iam defuncti quibuscumque periculis, securius & impudētius quam antea peccant. Hæc autem quid aliud sunt quam aperta blasphemaque veritatis, potentiæ, prouidentiæ, seueritatis & iustitiæ Dei negotia, quæ sine atrocibus pœnis & vltimo exitio abire non possunt? A B

SPES. *Iucunda nutrix.*

CONSTAT vrsos pluuio interdum tempore & imbribus cadentibus solere potissimum vna colludere & tripudiare; quasi præsagientes depulsis nubibus auræ serenitatem esse breui consecuturam. Sic viri fortes & constantes è longinquo sæpe in rebus aduersis prosperiorem fortunam prospicientes, tantum abest vt abiecto sint animo ac perturbentur, vt etiam spe certa sibi læta omnia polliceantur, Horatianum illud crebro meditantes,

Non si male nunc, & olim
Sic erit.

Et Ouidianam similitudinem,

Nube solet pulsa candidus ire dies.

Atque ita fortitudinem cum prudentia coniungentes, tamquam duobus ducibus certissimis, facile consequemur, vt neque in rebus secundis nimis nos efferamus, neque in aduersis desperemus: quod eleganter Nazianzenus exposuit in tetrastichis. C

μὴ πόλλ' ἄγαν θαῤῥεῖν, &c.
Ne fide multum, neve despera nimis.
Illud solutos efficit, pessundat hoc.
Hoc corrigens, illud tenens, reliquam sine
Liuore rectius peragrabis viam.

Huc pertinent egregia scripta de Tranquillitate animi, quorum tam sacri, quam seculares auctores non pauca posteritati reliquerunt, & quæ manibus studiosorum teruntur.

SPIRITVS *Sanctus.*

NOTA est venti substantia, nota origo, nota progressio aliquo modo: sed aliquo modo etiam ignota. Nescis vnde venit, &c. Ioann. 3.

Scitur rationibus exhalationem esse fumosam, subtilem, ex terra progressam, sursum eleuatam, frigiditate aëris repulsam deorsum & oblique agitatam circa terram, aërem secum rapientem. Item scitur sensu à qua plaga mundi, in quam tendat. Sed nescitur ex quo loco terræ prodeat, & quousque progrediatur. Scimus ex verbo Dei & patefactionibus & operibus ipsius, quod Spiritus Sanctus sit ὑφιστάμενον. quod sit Deus, quod essentiam à Patre & filio habēs, hoc est spiritus vtriusque. Item quod à Patre per Filium nobis detur, mittatur in corda nostra, & ad illum tendat, hoc est, illi conformes nos faciat. Sed nescimus modū processionis ex Patre & Filio: nescimus modum operationis in cordibus. D

Ventus est flatus substantialis, & agitatur. Sic Spiritus sanctus est ὑφιστάμενον diuinum, & spiratur à Patre & Filio, hoc est, substantiam ab illis cōmunicatam habet, & mittitur in corda hominum, vt ea moueat, viuificet, regeneret ad vitam æternam. Ideo Christus afflans discipulos dicebat: Accipite Spiritum sanctum, &c.

Ventus spirat vbi vult, hoc est, libere vagatur, quo & qua Deus vult: ab hominibus non produci neque

A neque coërceri potest. Sic Spiritus sanctus dona sua confert quibus vult, quibus destinata sunt à Deo liberrime, sine respectu dignitatis aut facultatis nostræ: vtque non allici potest Deus vt quemquam eligat, ita nec prohiberi quominus electos conuertat. Distribuit vnicuique prout vult, inquit Apostolus.

Ventus est validus & mirabilia efficit: arbores euellit, saxa torquet in sublime, ædificia deiicit, &c. Spiritus sanctus efficacissimus, quia diuina potentia operatur: ex cordibus lapideis facit carnea, ex mortuis viuos, vt Apostolos timore confectos admiranda fortitudine & cõstantia roborabat, & donis miraculorum replebat. Arma nostra, inquit Paulus 2. Corinth. 10. non sunt carnalia, &c. At 1. Reg. 19. dicitur: Non in vento valido montes subuertente, & petras confringente; nec in commotione, nec in igne Dominus, sed in voce tacita & tenui. Item super Christum descendit Spiritus sanctus in specie columbæ, quæ significant Spiritum Dei leuissimæ auræ, & simplicitati & quieti columbinæ potius similem esse quam vento valido, terræmotibus & flammis. Isaias de Christo, Ecce (inquit) Seruus meus non clamabit, &c. Resp. Diuersa, sed non pugnantia monstrantur hæc symbola & te-
B stimonio in natura & actione Spiritus sancti, &c. Lenis autem & mansuetus est. I. Quia Deus ad misericordiam magis quam ad iram est propensus: beneficiis per se, perditione non nisi per accidens lætatur. Ideo dicitur alienum opus facere, vt faciat proprium. Isai. 28. 21. Miseretur in mille, vindicat in quatuor generationes: non irascitur sine aliqua misericordia, in ira recordatur misericordiæ: miseretur sine ira: omnium iniquitatum peccatoris pœnitentis nõ recordatur. Ezech. 18. II. Quia numquam aut in principio, nec statim, mediis vtitur violentis & terribilibus. Calamum quassatum non conterit. Stulta & infirma mundi elegit, In silentio & spe fortitudo piorum. Rogantur fideles, nomine Christi, 2. Corinth. 5. vt reconcilientur Deo. III. Quia facit mansuetos. Exemplum est ipse Christus, discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Beati mansueti & pacifici. Estote simplices sicut columbæ: sine fraude & cupiditate vindictæ. Est autem validus & vehemens Spiritus, quoniam efficaciter agit per instrumenta infirma. Vis eius potenter exerit sese in electis, eos conuertendo: in reprobis eos conuincendo, iudicando, damnando, & morte æterna puniendo. Odor vitæ & mortis, &c.

C Ventus, & si validus, tamen non semper æqualiter flans: sic non semper æqualis gratia & vigor donorum Spiritus sancti in electis. Bernard. epist. 253. homo in hoc sæculo numquam manet in eodem statu: sed semper proficit aut deficit.

Ventus ducit in mari nauigantes in portum. Nos nauigamus in periculoso mari, in mundo. Hic flatus Spiritus sancti regit nomen, hoc est, totam Ecclesiam Christi & singula membra, & prouehit in portum, hoc est, in cœlum, &c. Qui Spiritu Dei ducuntur, hi sunt filij Dei, Rom. 8.

Ventus sonat, & tanto magis quanto ipse fit validius, & quando validius ei resistitur. Spiritus sanctus excitat confessionem, & tanto magis, quanto ipse agit efficacius in cordibus, & quanto acrius resistit mundus prædicationi Euangelij. Exemplum sunt Apostoli in Pentecoste, edentes confessionem sonoram, &c. Item Act. 4. Non possumus nos quæ vidimus & audiuimus non loqui. Accendit enim animas zelo gloriæ Dei. Act. 17. Irritabatur Spiritus Pauli in ipso cum videret ciuitatem idolis deditam. Rom. 10. Corde creditur ad iustitiam: corde fit confessio ad salutem. Exemplum habemus nostrorum temporum: quo magis aduersarij conantur reprimere Euangelium, eo magis propagatur.

D Ventus tempestates ciet in mari. Spiritus sanctus per professionem Euangelij excitat motus in mundo dissensiones, pugnas, bella, cædes, &c. O[illegible] Spiritus sanctus pacificus est mansuetus. Resp. Pacem & mansuetudinem efficit in iis qu[illegible]: sed bellum & persecutio sequitur confessionem veritatis propter malitiam hostium Eu[illegible] Christus ignem veni mittere, &c. Non pacem, sed gladium. Nostro tempore quantæ temp[illegible] quantum sanguinis fusum? procellæ, & fluctus decumani nos [illegible] oremus n[illegible] opprimant.

Ventus terra nascentia fouet & vegetat, cui aerem [illegible] res ipsas perspirat, humorem & siccitatem in illis temperans. Sic Spiritus sanctus & Creat[illegible] cum Patre & Filio, & adhuc fouet ac conseruat res creatas. Genes. 1. 2. [illegible] regenerato[illegible] semine verbi Dei, quod non fert fructum nisi ab ipso excitatum; neque fruct[illegible] nisi ipso afflante & fouente cordis 1. Corinth.

Corinth.3. Ego plantaui, Apollos rigauit, Deus dedit incrementum. Ioann.3. Nisi quis renatus fuerit A ex aqua & spiritu non ingredietur regnum cœlorum. Idem significatum est vento suscitante ossa, Ezech.37. quia Spiritus viuificat etiam corpora. Iob.33.4. Spiritus Dei fecit me, &c. Et animas. Ideo Spiritus vitæ dicitur. Rom.8.2 & Spiritus viuificans, 2. Corinth.3.6. Et resuscitabit ad vitam æternam consummabitque beneficium inchoatum. Rom.8.11.

Ventus aërem purgat. Spiritus sanctus in nobis dispellit nebulas ignorantiæ Dei, errorum, cupiditatum malarum, &c. Illuminat mentes agnitione Dei. Est Spiritus veritatis docens Apostolos & pios omnes omnia.

Ventus siccum aërem humectat: humidum siccat & serenat: æstum refrigerat. Spiritus sanctus conscientias sensu iræ Dei arescentes, contabescentes, & tristitia obnubilatas, consolatione & sensu gratiæ diuinæ rigat, serenat, reficit.

Ventus non solum refrigerat in æstu, sed ignem etiam excitat flando. Sic Spiritus sanctus incendia & ardorem malorum affectuum, cupiditatum, & desperationis ignem infernalem extinguit: accendit autem in cordibus ignem cœlestem, id est, amorem Dei & proximi. B

Frigidi sumus natura: sed per Spiritum sanctum dilectio Dei in cordibus nostris effunditur & sensu illius excitatur dilectio nostra erga Deum & per hanc dilectio proximi. Rom.8. Misit in corda nostra Spiritum filij sui clamantem, Abba Pater.

SPIRITVS *Sancti lux viuifica.*

PVLCHERRIMVS flos, & si quis alius inter omnes insigni varietate colorum admirandus, quẽ a forma Turcici pilei Tulipam nominant, quæ fuerit planta apud veteres nondum plane constat, quamuis pertinere ad Narcissos nonnulli rei herbariæ peritiores coniiciant, nunc passim in hortis cultus celeriter ad radios solares sese pandit, illis vero occultatis, aut pluuia tempestate superueniente statim rursum clauditur ac languescit. Illuminationis cælestis hieroglyphicum, ad quam mens conuersa clamat,

O Lux beatissima,
Reple cordis intima
Tuorum fidelium.

Sine tuo Numine,
Nihil est in homine, C
Nihil est innoxium &c.

Addamus & illud,

Marcidus vt flos hic languescit sole latente;
Celesti sapimus sic sine luce nihil.

STVDIORVM *Modus & ratio.*

SVNT nonnullæ plantæ, quarũ flores nocte tantũ, vt Hesperidis, aliæ ad auroram, vt Genistæ Hispanicæ vel Italicæ dictæ, arborescentis, gratum odorem spirant; quarum flos deinceps Sole superueniente, potissimum feruidiore, plane redditur inodorus. Cuius rei causam Theophrastus & alij referunt in humidi ac sicci tenuitatem ac paucitatem, quæ ambo aere diurno calidiore superueniente facile dissipentur. Admonemur hoc symbolo, labore ac industria in laudabilibus rebus vniuersis, vel addiscendis vel gerendis opus esse, non desidia ac procrastinatione. Inprimis vero indicatur, horas matutinas (cum diluculum etiam in sacris literis accuratum studium & rem mature procuratam D significet) & tempestiuas, ad studia liberalia ac musas excolendas esse conuenientissimas. De quo hæc hendecasyllaba doctiss. Io. Sambuci plura erudite admodum subiiciunt.

Quod tempus studiis seueriores
Certatim tribuunt feruntque amicum
Est aurora parans viam diei,
Nondum cum radiis sequens coruscus
Sol, pastos reuehit suos iugales.

Tum nulli impediunt graues calores,
Vexant frigora nec molestiora.
Ergo qui sitiunt sacros liquores,
Auroram studiis colant amicam.

Notus est omnibus Hesiodi versus:

Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

Huc pertinet quod noctem Græci εὐφρόνην appellarunt, teste Plutarcho περὶ πολυπραγμοσύνης, & Clemente Alexandrino in Protreptico.

STVL-

A ## STVLTI.

CAMELOPARDALIS Græce ac Latine dicta, Æthiopib. Nabis, Arabibus vero ac Turcis Zurnapa vnde vulgare Ciraphæ nomen, apud Pausaniam libr. 9. Camelus Indiæ putatur. Plinius Iulium Cæsarem primum Romæ in amphitheatro ludis Circensibus spectandum hoc animal dedisse scribit, quod Dion libr. 43. confirmat, atque ibidem Camelopardalin accurate describit, quemadmodum & Oppianus III. Cyneget. Heliodorus, Strabo, Petrus Bellonius inter recentiores, Obseruat. lib. 2. Strabo libr. 16. propter asymmetriam & partium inconcinnitatem Camelopardali nihil tribuit celeritatis, ac βόσκημα potius esse dicit. Vnde Horatij dictum libr. 2. epist. 1.

Diuersum confusa genus Panthera Camelo.

Recte autem hac similitudine illi notantur, qui omnia dicunt vel faciunt stulte & confuse, nec vllibi sibi constant. At contra in omnibus rebus verus ordo commendatur & Harmonia mutua, quam Plutarchus diuinam, pulchram, admirandam, vt antea Plato & Aristoteles, cognominat.

Stultorū numerus innumerus. Verum ad quasdam classes eosdem reuocare fert animus. Prouerb.
B cap. 26. v. 11. Sicut canis, inquit Salomon, ad vomitum suum reuertitur, sic stultus iterat stultitiam suam. Et S. Apostolus Petrus, 2. epist. c. 2. v. 22. Sus lota reuersa est ad volutabrum cœni. Nomine stultitiæ, primum errores salutis nostræ fundamenta concutientes intelliguntur: deinde mundi inquinamenta, quorum meminit Apostolus. Hieroglyphicas notas igitur habemus in cane ad vomitū suum reuertente, & sue lota in cœno iterum prouoluta. 1. Perfidorum & transfugarum qui agnitam Christi veritatem deserunt. 2. Hypocritarum, & improborum, de quibus Chrysost. Homil. 5. in 1. ad Timoth. cap. 2. scribit, Homo, qui auersus fuerit à peccato suo, & rursus pergens, eadem fecerit, est instar canis ad vomitum suum reuersi. 3. Scurrarum, qui nihil nisi inania verba, dicteria obscœna, sycophantias & sarcasmos euomunt, hauriūt & perpetuo meditantur. 4. Voluptuosorū & Epicureorum, qui turpissimis sceleribus, sannis & profana mente Dei longanimitate tota vita abutuntur, subinde crimina criminibus cumulantes. At Seruator noster. Matth. 7. 6. Nolite, inquit, dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos. Nazianzenus, postquam Iulianum variis modis exagitauit, tandem subiūgit S. Petri dictum. Et Clemens Alexandrinus in Protreptico 2. ad Græcos, suillos ho-
C mines prolixe depingit, ad eos gnomen Democriti accommodans, sues magis delectantur luto quā aqua, & in quisquiliis voluptuose insaniunt. Potest etiam Hieroglyphicon istud repræsentare Sophistas qui altercationibus gaudent veritatem mendaciis, quantum in se est, conspurcantes: de quibus lepide quidam dixit,

Hoc scio pro certo, quod si cum stercore certo,
Vinco, seu vincor, semper ego maculor.

Et alius de vnoquoq; istorum, Hic homo, ne incipiens quidem peccare, minimis rebus posuit fundamentum; sed ita ingressus est, vt neque ab alio vinci possit neque ipse se omnino reliqua ætate præterire. itaque nihil aliud studet, nisi vt luculentus sus, cum quouis volutari.

STVLTVS.

MVSCÆ in vnguentum fragrantissimum collapsæ, si illic moriantur, odorem corrumpunt & bullis veluti scabie obducunt; sic læuis quædam culpa (quam Hebræi stultitiam, vt & grauiora
D delicta nominant) homini ob sapientiæ famam & reliquas naturæ dotes claro, multum existimationis adimit hominum sapientissimo teste, Ecclesiast. 10.

SVBLIMITAS.

PINGVNT accipitrem Ægyptij cum sublimitatem significare volunt, inquit Horapollo, lib. 1. cap. 6. quoniam cum cætera quidem animantia, quoties in sublime tolli volunt, oblique ferantur, recta sursum euehi possunt; solus accipiter recta in altum.

SVPERNA *meditanda.*

HIEROGLYPHICON fuit Ioannis Baptistæ Rasarii viri doctissimi & nostro seculo celeberrimi, sicuti ipsius scripta abunde testantur, Aquila nigra supra nubes volare contēdens, quod Lucas Con-

cas Contilis scriptor Italicus explicat, cuius verba in hunc modum couertere in linguam Latinam A
volui. Est opinio Græcorum quorumdam autorum, quod species quædam Aquilæ nigræ sit, quæ quando timet ne quid damni illi inferatur, neve per insidias capiatur, ad nubes vsque & vlterius vitandi periculi caussa suo volatu ascendere conatur, neque cessat donec se in tuto fore existimet. Verisimilius tamẽ est, Aquilam tamquam reginam auium illa proprietate admiratione digna esse præditam, quod ad Solem fixis oculis propter visus acumen, & absolutam huius sensus perfectionem sese conuertens, facile illum eximium splendorem ferre queat. Alij existimant, Aquilam beneficio istius luminis incomparabilis non solum vitæ longitudinem sibi conquirere, sed simul etiam pennas & vires renouare ac instaurare: quare aiunt, tempore potissimum autumnali, quando per plures dies cœlum nubilum & obscurum nobis solis conspectum adimit; aquilam ad superiora loca se conferre, intentisque oculis solares radios intueri, ac illis foueri ac sustentari. Hinc clarissimus iste vir ostendere voluit, se animo constanti & obfirmato, vnicum hoc semper desiderasse ac expetiisse, atque omnes eo suas cogitationes direxisse, vt nimirum superatis omnibus rebus aduersis, & quocumque discrimine contempto, tandem ad certum portum & asylum, ac veluti ad verum lumen & splendorem per- B
petuum; bonarum scilicet artium ac laudabiliũ scientiarum cognitionẽ ac possessionem, peruenire, quarum ope & auxilio tuto & sine impedimento acquiesceret, ac sese quasi sua virtute inuolueret.

Nubibus, ecce, Iouis volat altior omnibus ales.
Tu quoque ad alta animum, si sapis, alta vola.

SYCOPHANTÆ.

ARANEÆ etiam optimorum & fragrantissimorum florum succum vertunt in venenum: Sycophantæ etiam pie tum dicta, tum facta sinistre interpretantur & deprauant.

TACITVRNITAS.

TVRDVS, κίχλη Græcis, ab Isidoro putatur à tarditate ita dictus, quamquã alij potius per ὀνοματοποιΐαν sic nominari existiment. Aristoteles de histor. Animal. tria genera recenset ex primo genere est ἰξοβόρος, *visciuorus*, 2. τριχὰς *pilaris*, & 3. ἰλιὰς *iliacus*. Alij plura addunt, de quibus nimis longum esset hoc loco differere. Habuit autem hoc Hieroglyphicon in crebro vsu prudentiss. simul ac
doctissimus vir Albertus Lollius, qui in Academia Brixiensi se arcanum nuncupari voluit, propter C
singulare studium secretiorum consiliorum quibus delectabatur. Turdo autem non ideo taciturnitas attribuitur, quod semper taceat, vel plane expers sit vocis, sed quia ab omni garrulitate abstineat, idque potissimum faciat, quando solus in prato viridi vel simili aliquo plano ac patente loco versetur. Hincque factum quod antiquitas Harpocrati silentij deo turdum sacrificarit. Quamquam vero Erasmus & Pierius ex Xenodoto prouerbium κωφότερος κίχλης, surdior turdo interpretentur, apud Suidam tamen & Varinũ ex Eubuli Dionysio, videtur potius de taciturnitate esse intelligendũ. Sunt autem innumeræ sententiæ apud autores, quibus silentium & taciturnitas commẽdatur, & nos superius quoque de eo aliquid attigimus, idque paucis verbis Menander staduit exprimere, vbi inquit,

οὐδὲν σιωπῆς ἐστι χρησιμώτερον,
id est,
Nihil silentio est vtilius.

Plura de hoc qui velit cognoscere, legat Isocratem ad Dæmonicum, Plutarchum in comment. περὶ
ἀδολεσχίας, & in libello de Iside & Osiride, Agellium, lib. 11. cap. 10. Plinium lib. 3. cap. 5. & lib. 28. cap. D
6. & præterea Parœmiographum in prouerbio, Tutum silentij præmium.

O decus eximium mentis sapientis, & apto
Tempore nosse suo & tempore nosse loqui.

TALIONIS *pœna.*

SILVRVM veterum male à Th. Gaza apud Aristotelem Glanim esse versum, & imprudenter à Iouio aliisque cum Sturione confundi, recte notauit Rondeletius, Sed Ausonij Silurum in eius Mosella non esse Silurum veterum & Plinij; verum ipsum Sturionem, erudite euincit Ios. Scaliger in Aus. Lect. Certe veterum Silurum in rerũ natura non esse desiisse, sed hodieque cum in mari, tum in Danubio,

A Danubio, alijsque maioribus fluminibus reperiri, certum est, & historiæ piscium scriptores late de re tota disserunt: eiusque veram effigiem exhibet, ad quam nostra quoque conformata est. Grassator est Silurus & voracissimus, piscibus alijs sine discrimine se explens, & omne animal appetens: vt ex Plinio constanter fere omnes tradunt. Vnde & à Germanis ad Danubium *Schaid* dicitur, à damno, quod voracitate sua dare solet. Silurus igitur vt omne animal appetit, sic ipse ab hominibus contra ad delicias epularum studiosissime appetitur. Variæ igitur à piscatoribus struuntur ipsi insidiæ, & aliquot illum capiendi modos recensent auctores. Sic videlicet ex Rhadamanti lege, & ex talionis pœna, quæ & decemuiris & Mosi visa est æquissima, merito quisque patitur, quod fecit alijs. Nec refert, etiamsi non statim, sed lento gradu vindicta veniat. Nam vt pulcherr. Heliodor. ait in Æthiopicis lib. I. οὐ παντάπασιν ἐκλέλοιπεν ἡμᾶς, ἡ δίκη, καθ' ἡσίοδον, ἀλλὰ μικρὸν μὲν ἄντι καὶ παρείδοι ποτὲ, τῷ χρόνῳ τὴν ἄμυναν παρέλκουσα, τοῖς δὲ οὕτως ἀθέσμοις ὀξὺ ἐπιβάλλει τὸν ὀφθαλμόν: *Non omnino deseruit nos iustitia, secundum Hesiodum: sed quamuis interdum aliquantisper conniuerit in sceleribus hominum, in longum tempus vltionem protrahens, tamen in eiusmodi nefarios acrem iniicit oculum.* Lege Plut. περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων.

B Vbi de viperæ coitu Plinius disserit, Tertia die intra vterum catulos excludit, deinde singulos diebus singulis parit, viginti fere numero. Itaque cæteræ tarditatis impatientes perrumpunt latera occisa parente. Paulo aliter Aristoteles & Theophrastus hæc exponunt. Herodotus quidem hanc mari prius interempto pœnam luere fæminam affirmat, cui astipulantur Horapollo, Nicander, Ælianus, Plutarchus, Basilius magnus & Hieronymus. Sed Apollonius apud Philostratum, & Maximus Tyrius superesse partui suo viperam tradunt. Quod similiter confirmant Io. Brodæus in Misc. & Iul. Cæs. Scaliger in Exerc. Quicquid sit, typus profecto hic talionis pœnæ est insignis, vt merito ab eo potius, quam ab Oreste aut Alcmæone ex Tragœdijs exempla vltæ paternæ necis petenda esse Ælianus censeat. Potest etiam accommodari in malorum parentum nefariam sobolem. Nam, vt Nicephorus Gregoras argute ait, τῶν πονηρῶν σπερμάτων ἄξια τὰ γεώργια. *Malorum seminum mali fructus.* Certe Proclus Archimedi in hanc rationem scribit apud Theophylactum Simocatam: καὶ παῖδας ἕξεις πατρικῆς κακίας εἰκόνας ἀληθεῖς καὶ ἰνδάλματα· οὕτω γοῦν καὶ τὰ τῆς ἐχίδνης κυήματα μητρῴαν ἀνοσιότητα διαδέχεσθαι, τὴν κυοφόρον καὶ τιθήνην γαστέρα διαρρηγνύοντα: *Liberos habebis vitiorum paternorum veram & expressam imaginem. Sic enim & viperæ partus, maternam impietatem æmulantur, dum ventrem, qui eos tulit & nutriuit, lacerant.*
C Angelus Politianus alio sensu hoc Hieroglyphicon de Marsilio Ficino, paucis annis innumeros ingenij fœtus producente vsurpauit, hac addita ἐπιγραφῇ: ANTE PARIS QVAM CONCIPIS. Alius quidam vir magnus idem torquet in hostes Ecclesiæ, qui illam quidem non secus, ac vipereα soboles matrem rodant ac lacerent, sed illa tamen incolumi & salua, ipsi misere pereant. Ad prius Hieroglyphicon accommodantur sequentes vers.

Ecce vt rupta aluo protrudat vipera gnatos.
Sustulit illa matrem, sustulit hanc soboles.

Ad postremum autem referimus Hexastichon:

Viperei exedunt ceu matris viscera fœtus:
Sic, quos ipsa suo fouit alumna sinu,
Roditur, heu, nimium sanctorum Ecclesia multis!
D *At non euentu, nec ratione pari.*
Vipera nam salua infelix prole interit, illis
Hæc contra extinctis non peritura manet.

TEMERITAS.

DEFINITVR Temeritas, vt sit defectus consilij, & præcipitatio quædam, imprudentiæ cognata, per quam ea fieri dicuntur, quæ ratione non geruntur, vel propter impetum voluntatis, vel passionis, vel ex contemptu. Ideo temeritas continetur sub præcipitatione, quæ vtrumque respicit, sed magis primum. Recte itaque Horatius lib. 3. Od. 4.

Vis consilij expers mole ruit sua:
Vim temperatam dij quoque prouehunt
In maius: ijdem odêre vires
Omne nefas animo mouentes.

Ob hanc causam D. Ambrosius, quum olim apud Thessalonicam seditio esset exorta, & Theodosius

Imperator ira incensus, ex improuiso plebem ad ludos congregatam, à militibus obtruncari iussisset, A persuasit Imperatori, vt in omni pœna capitali sumenda, spatium triginta dierum interponeretur, à lata sententia ab Imperatore, ne is impetu & furore illa faceret, quorum etsi eum postea pœniteret, illa tamen non possent amplius emendari, & hac ratione locus misericordiæ vel pœnitentiæ nõ periret, sicut legimus in Sozomeni hist. Eccles. lib. 7. cap. 24. & in August. lib. 5. de Ciuit. Dei, cap. 26. & L. Si vindicari, C. de pœnis. item Carm. cum apud Thessalonicam, in q. decreti. Temerariorum hieroglyphica tabella est is, qui equum conscenderat furentem. Raptans enim illum ferebat equus: at hic non magis descendere equo currente potuit. Hic quidam obuius, Quo abis? inquit. Ille vero, demonstrans equum digito, verbis in auras euanescentibus clamauit: Quo isti placet. Eos etiamsi quis interroget, Quo ferimini? vera volentes dicere, respondebũt simpliciter quidem, Quo cupiditatibus nostris placet: partim vero quo quidem voluptati, aliquando autem quo gloriæ vanæ, nonnunquam turpis lucri studio. Sapius ira, metus, desperatio, vel aliud quid eiusmodi temerarios transuersos rapit, & in ruinam suam euehere videtur.

Non te quæsiueris extra, inquit Persius, Satyra prima. Hieroglyphicon à Cochlea testæ suæ inclusa B petitur, & principibus atque Rebuspublicis (aliorum principum potentissimorum respectu) non multum valentibus, quibusque quies tuta est, apprime conueniens. Monet eos autem Persius ne immature prodeant cum certo vitæ suæ periculo. Sibi optime consulit quicumque cum eodem Persio Sat. 7. gloriari potest;

Hic ego securus vulgi, & quid præparet Auster
Infœlix pecori, securus, & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior: &c.

Cochleæ telo confixæ hieroglyphico vsum ferunt Ferdinandum Calabriæ ducem, postquam à Rege Hispaniæ in bello Nauarrensi, quod in Gallorum castra transire parasset in Sciatiuæ arcem, qua Aragonij Reges ad Illustrium virorum carcerem vtebantur, coniectus fuit, sicut eam historiam Fr. Guicciardinus recenset lib. 11. Ostendere nimirum miserrimus Princeps eo voluit, quod Achæis T. Quinctius apud Liuium lib. 36. similitudine pene eadem ob oculos posuit: Testudinem vbi collecta in suum tegimen est, tutam ad omnes ictus esse, vbi exerit partes aliquas, quodcumque nudauit ob- C noxium atque infirmum habere. Meminit & Plutarchus in vita T. Flaminij. Hinc recte Plautus: *Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.* Quo pertinet pulcherrima Polybij ὑποθήκη lib. 1. quam ita Latine interpres reddidit: Cum duo hominibus modi propositi sint, quibus facile mutare in melius queant, vnus ob suam cuiusque calamitatem, alter ob alienæ exemplum; proculdubio primus efficax quidem est, sed non sine detrimento eius cui accidit. Secundus vero, etsi non habet in se tantum virium, ideo tamen præstat, quod omnis damni prorsus est expers. Quo fit vt priorum quidem nemo sit, qui sponte eligat, cum absque dolore & periculo accidere id nequeat. Hunc vero semper amplecti conuenit, quod per eum sine detrimento cernere licet quod est melius. Idcirco recte consideranti, optima ad veram vitam institutio videtur esse experientia, quæ fit ex commemoratione rerum ab alijs gestarum. Polybius πραγματικὴν ἱστορίαν nominat. Hæc enim duntaxat absque omni damno optimos veri iudices perficit.

Non tibi tela nocent latitanti erumpere at ausum
Configunt: temere qui ruit, ille sapit. D

TEMPORIS *prænotio.*

CROCODILVS Ægyptij & Indiæ inquilinum animal est, de quo Plutarchus, diuinationi (inquit) non rationi imputetur huius animalis prænotio. Nam neq; infra nec vltra illud spacium, ad quod Nilus sua anima eluuie peruenturus est, progressus oua ponit, vt quicumque agricola in ea incidat, cum ipse intelligere, tum alijs prænarrare queat, quousque sit effluxurus amnis, adeo scite dimensus est, ne humidus ipse humido incubat. In libro de Iside & Osiride plura de Crocodili prænotione idem auctor. Plinius lib. 8. cap. 25. parit oua, quanta anseres, eaque extra eum locum semper incubat præ diuinatione quadam, ad quem summo auctu eo anno egressurus est Nilus. Huc pertinet Pittaci dictum, γνῶθι καιρὸν, id est, tempus nosce. Et Hesiodus monet,

μετὰ

A μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος. Id est,

Obseruato modum: nam rebus in omnibus illud,
Optimum erit, si quis tempus spectauerit aptum.

Et Pindarus Olymp. 13. ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, id est, *Consentaneus autem vnaquaque in re est modus, quem intelligere opportunitas est optima.* Quæ prouidentia quam sit vtilis, Sophocles in Electra demonstrat his verbis:

προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, οὐδὲ νοῦ σοφοῦ. Id est,

Prouidentia nullum hominibus aptum natum est
Lucrum capere melius, neque mente sapiente.

Et in hieroglyphicon illud ingeniosum extat Distichon,

Nosse modum tempusq́ doces, Crocodile magister,
Et ventura diu tempora prospicere.

TEMPORI *seruiendum.*

B AQVILA serpentem in ore tenens, ac in alto monte ex omni parte conspicuo sedens, ex quo imbres & tempestates horribiles imminentes vndique respicit, pro symbolo fuit vsurpata ab excellentissimo viro Andrea Canutio Medico Aulico sacratissimi Imperatoris Maximiliani 2. laudatissimæ memoriæ, quo innuere, dubio procul, voluit, se instar Aquilæ reginæ auium suis oculis perspicacibus, in omnes partes huius mundi, vnde aliquid aduersi vel incommodi oriri posset, intentum, constituisse omnino vera ratione ac solerti prudentia omnia mala diligenter obseruare, & quasi à longinquo præcauere & vitare, à quibus lædi forsitan posset, in primis vero à se in tempore amouere omnes machinationes inuidiæ plenas, & obtrectationes maledicorum hominum, sibique de loco tutiore tempestiue prospicere. Serpentem autem Aquila in ore detinet, non ad deuorandum (quod alioquin fieri scribitur) sed vt admoneat, caute & circumspecte esse agendum, cum sciamus tam in sacris, quam profanis literis prudentiæ iconem esse serpentem. Sperat autem ipse quoque author huius hieroglyphici, se in aliquo loco securo, & à vulgi turba remoto, placide meliora tempora esse expectaturum, & interea otio honesto & literato operam daturum. Hinc Cicero quoque in epistola quadam
C ad Brutum grauiter paucis verbis monuit, tempori cedere, id est, necessitati parere, semper sapientis fuisse habitum, quam sententiam Phocylides vno versu nobis proposuit,

καιρῷ λατρεύειν, μήτ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.
Temporibus seruire, nec Ventis velle reflare.

Ad sacri silentij cultum hoc Distichon accommodatur,

Nubila si fuerint, sapienter comprime linguam;
Tunc loquere, illuxit si qua serena dies.

κρεῖττον γὰρ σιωπᾶν ἐστιν, ἢ λαλεῖν μάτην.

Satius enim est tacere, quam temere loqui, inquit Philonides apud Stobæum, Serm. 33. Est & fideli tuta silentio merces, Horatio teste, Carm. lib. 3. Od. 2. Et Menander in monostichis, ait,

οὐδὲν σιωπῆς ἐστι χρησιμώτερον.
Vtilior haud est vlla res silentio.

Nullus repertus est Epaminondæ Thebani seculo, qui plura quam vir ille sciret, & pauciora loquere-
D tur. In eiusdem vita apud Æmylium Probum dictum egregium extat. Commissa celare interdum non minus prodest, quam diserte dicere.

TENEBRIONES. *Nebulones.*

LAMPYRIDEM noctu, aut caliginosis tantum in locis splendescere constat. Quidam Strabi non nisi inter cœcos regnant: veritatis lucem & splendorem ferre nequeunt. Illustrium & magnorum virorum conspectum, vt noctuæ meridianam Solis lucem fugiunt, ac rerum vmbris & imaginibus, exemplo eorum, quos in specu vinctos sedere, vmbrasque mirari, Plato monet, sese oblectant. Virtutis autem splendor tantus est, vt nunquam non conspicuos reddat gubernatores heroicos, de quorum dotibus recte Cicero pronunciauit. Tempestate sæua virtus quieta est, & licet in tenebris pulsa loco manet tamen, splendetque per se semper, neque alienis vnquam sordibus obsolescit.

TERRA. A

MACROBIVS tradit Ægyptios per tauri figuram ſignificare terram: propterea quod animal hoc ad rem ruſticam imprimis aptum, atque etiam neceſſarium eſſe, compertum ſit. Idque etiam ſacræ literæ teſtantur: nam boues pingues per ſomnium Ioſepho oblati terræ fertilitatem, macilenti vero ſterilitatem portendebant. Præterea ex Romanorum numis antiquis idem quoque colligitur, in quibus nihil illis vſitatius, ſi vel terræ fœcunditatem & vbertatem, vel rei frumentariæ copiam, aut coloniarum ac municipiorum deductiones, aut agrorum deſignationes & diuiſiones indicare voluerunt. Ælianus quoque lib.11. variæ hiſt. cap.53. hoc animal πάγχρηστον καὶ ἀνθρώποις λυσιτελέστατον εἰς γεωργίας κοινωνίαν, id eſt, *maximi vſus & hominibus vtiliſsimum eſſe ad agricultura exercitationem, dicit*. Bos igitur vel taurus, quem Varro lib.2. cap.5. ſocium hominum in opere ruſtico & Cereris miniſtrum appellat, merito terræ ipſius nota hieroglyphica dicatur. Et antiquos àboue aratore Cererisque ſeruo abſtineri voluiſſe ita ſeuere vero aſſerit, vt capite ſanxerint, ſi quis talem occidiſſet.

TERROR *ex errore.* B

MEMORABILE ſtratagema narrat Liuius lib. 22. de Hannibale in Caſilinianis anguſtijs incluſo Fabij Maximi Cunctatoris prudentia. Commentus eſt enim Pœnus ille ludibrium oculorum ſpecie terribile ad fruſtrandum hoſtem. Quale autem fuerit ſtratagema, prolixe deſcriptum non eſt quod lectori ſtudioſo deſcribamus, quum ſit ipſis pueris notiſſimum. Sed hieroglyphicum iſtud boum, numero magno, ignem in cornibus accenſum geſtantium, errore & terrore captos Romanos in fugam conijcientium oſtendit inter præcipuas ducis bellici virtutes hanc non eſſe poſtremam, vt ſi quando ſe tempore locoque ac alijs in rebus hoſti ſuo inferiorem videat, neutiquam tamen plane deſperet, ſed in omnem occaſionem intentus, non minus arte & ingenio quam aperto Marte aduerſario ſuo terrorem ſimul & errorem incutiat, atque hoc pacto ſe ſuosque conſeruet incolumes, & ab omni periculo tutos præſtet. In qua tamen parte nimis callida, multo minus perfida conſilia locum habere non debent. Denique

Fraudem fraude, aſtum non fallere dedecet aſtu.
Sæpe timore timor truditur, arte dolus. C

TRIBVLATIO *vtilis.*

REFERTI ſunt tam ſacrorum quam ethnicorum libri non ſolum dictis pluribus egregijs, ſed etiam nonnulli integros libros conſcripſerunt, quibus docemur, magnam ſæpe nos vtilitatem capere ex rebus aduerſis, quas ipſe Deus ad noſtri emendationem immittit. Sunt enim bonis & pijs vniuerſa inſtar flagelli, quo frugum faſciculos excutimus, frumentumque ipſum à paleis inanibus ſecernimus. Significat autem in ſacris literis tritura laborum & calamitatum exercitationem, iubemurque eſſe ſimiles frumento, quod per trituram ac ventilationem fit mundius. Vnde D. Chryſoſtomus homil. 2. in 3. caput Matth. *Sicuti granum*, inquit, *incluſum in palea foras non egreditur, niſi fuerit trituratum: ſic & homo de impedimentis mundanis & rebus carnalibus, quaſi in palea inuolutus, difficile egreditur, niſi fuerit aliqua tribulatione vexatus.* Idem D. Cyprianus Serm. 4. de mortalitate tradit. *Quando area fruges terit ventos grana valida ac robuſta contemnunt, inanes paleæ flatu portante rapiuntur: Sic S. Paulus* D *poſt naufragia, flagella, poſt carnis & corporis grauia tormenta non vexari, ſed emendari ſe dicit in aduerſis.* Huc pertinet vſitatum prouerbium, παθήματα, μαθήματα, id eſt, *quæ nocent, docent.*

Et diſtichon:

Si tritura abſit, paleis ſunt abdita grana:
Nos crux mundanis ſeparat à paleis.

Tetraſticum item:

Quod duro lima eſt ferro meßique flagellum,
Auro quod ignis eſt rudi,
Hoc tibi, ſi ſapias, crux eſt, licet aſpera: quisquis
Cœlum Deo petis duce.

TYRAN-

A TYRANNI.

Est quoddam luporum genus, Oppiano teste, quod Syrium orientem maxime metuit, & eo exorto in aliquod antrum aut terræ hiatum se abscondit, dierum Canicularium finem, & Syrij sideris occasum expectans. Hoc hieroglyphico magnus quidam princeps vsus est, cum ad eius aduentum nonnulli Reguli minus iuste erga subditos sese gerentes, atque illius metuentes vehementiam & auctoritatem, se in alias regiones subduxissent. Testantur autem historiæ iniusta imperia non esse diuturna. Vnde Seneca in Medea,

Iniqua nunquam regna perpetuo manent.

Quem locum egregie explicat Demosthenes Olynth. 2. Et Herodotus breuiter hoc libro tertio confirmat tyrannidem cognominans fallacem. Sic Romanus sapiens libro primo de Clementia, Reges, inquit, consenescunt, ac regna tradunt nepotibus. Tyrannorum breuis & execrabilis potestas est.

B TYRANNIS.

Lvtram, quam Græci ἐνυδρὶν, vel ἐνυδρίν, Ælianus caniculam fluuiatilem norunt illi, qui piscinas habent vberiores, in quibus interdum magnas strages edit. In piscibus & quidem melioribus capiendis mira illi agilitas & tanta sagacitas, vt dicatur ex aqua per riuulum effluente, longe admodum piscium odorem ex viuarijs percipere, quæ vbi inuaserit, in omnes sæuit, quamuis non vniuersos possit deuorando absumere. Tabella hic occurrit hieroglyphica admodum euidens tyrannicæ crudelitatis, quæ nil nisi cruentum & nefarium spirans omnibus est infesta; imprimis vero bonos & virtute præstantes viros è medio tollit. Nam secundum Claudianum de IV. consulatu Honorij;

——— *Sors ista tyrannis*
Conuenit, inuideant claris fortesque trucident,
Munitique gladiis viuant, septique venenis
Ancipites habeant artes, trepidique minentur.

Et Cicero libello de amicitia ait: Hæc est tyrannorum vita, nimirum in qua nulla fides, nulla chari-
C tas, nulla stabilis beneuolentiæ potest esse fiducia, omnia semper suspecta atque solicita sunt, nullus locus est amicitiæ. Nam secundum Sophoclem in Oedipo ὕβρις φυτεύει τύραννον, id est, *Iniuria creat tyrannum.* Quare Antisthenes philosophus, vt est in Stobæo, carnifices tyrannis in pietate præferebat: quoniam à carnifice quidem homines iniusti interimuntur, à tyranno autem etiam innocentes.

Plures lutra necat pisces, quam condat in aluum:
Sic rabie tumidus sæua tyrannus agit.

TYRANNIS *sæuissima.*

Aristoteles 8. historiæ anim. 29. cap. obseruauit, quod vipera Scorpium deuoret: ideoque venenum alere tanto deterius, adeoque morsum eius esse letiferum, quod venenatis pasci soleat. Idem sæpe in Italia à viperarum captatoribus obseruatum: quanquam capsulis inclusæ, scorpionibus obiectis, raro id faciant. Galenus de Theriac. lib. 13. auctor est, viperam alia etiam venenata animalcula consumere, puta buprestes, cantharidas & istiusmodi, ipsi proculdubio non ingrata cibaria. Eodem scilicet modo homines crudeles, & natura facti ad tyrannidem, sæuiores tamen longe
D euadunt, cum ad inclinationem illam innatam accedit peruersa & flagitiosa educatio, & consuetudo ex pessimis moribus inquinatissima. Verissime enim Plato dixit 6. de Leg. Ἄνθρωπος δὲ, ὥς φαμὲν, ἥμερον, ὅμως μὲν παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχὼν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν, ἀγριώτατον, ὁπόσα φύει γῆ: *Hominem autem mansuetum animal esse dicimus. Porro, si cum natura felici rectam quoque disciplinam fuerit assecutus, in diuinissimum mansuetissimumque animal solet euadere. Sin vero non satis, aut non bene fuerit educatus, ferocissimum omnium, quæ in terris nascuntur, animal redditur.* Quod si ad malam naturam & consuetudinem vitiosam accedat etiam potentia, & regnandi fastigium, tum certe nihil medium est, inter præcipitia & summa, vt Tacitus loquitur. Recte enim Plutarchus, ἡ δὲ ἐξουσία παραλαβοῦσα τὴν κακίαν, νεῦρα τοῖς πάθεσι προστίθησι: *Potentia malitiæ coniuncta, neruos ac robur affectibus addit.*

Et vt Seneca in Hipp. dixit:

——— durus & veri insolens
Ad recta flecti regius non vult tumor.

Equidem dira diris pascuntur; &

Tetra quod extinguit, non mirum, vipera morsu:
Ecce etenim quali gaudeat illa cibo.

TYRANNVS.

DE Ichneumone, quem murem Pharaonis appellant, hæc Plutarchus: Ab induto thoracem ad prælium milite parum differt; tantum sibi circumdat cœni, tamque densam sibi circumlinit tunicam, aggressurus crocodilum. Plinius addit saturum Crocodilum in littore se supinum abijcere, ibi tum trochilum auiculam eius os purgare, in qua voluptate somno pressum ab Ichneumone conspicatum, per eius fauces vt telum aliquod immissum erodere aluum, & sic bestiam illam conficere. Idem ferme scribunt Strabo, Diodorus, Siculus & Oppianus, atque hic quidem 3. Cynegetic. eleganter admodum & copiose. Aristoteles & alij Ichneumonis ita armati, etiam cum serpentibus pugnantis mentionem faciunt. Est autem hieroglyphicon tyranni, qui vt Crocodilus in Nilo, iniustum imperium exercens, hominibus & animantibus non parcit, attamen à paruo & contemptibili Ichneumone interficitur: ita quoque non raro à vilissimo homine tyrannus è medio tollitur. Vnde Iuuenalis Satyra 10. B

Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci
Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Et ex sapientiæ arcanis manauit dictum illud,

Οὐδεὶς τύραννος μακρόγηρος ὢν θάνε. Id est,

Nunquam tyrannus obijt ætate exita.

Extat Xenophontis Hieron, in quo tyrannos plane graphice depinxit. Græcum Prouerbium est, Ὄφις εἰ μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται: *Serpens ni edat serpentem, draco non fiet.* Et hoc quidem Hieroglyphico ab Ægyptijs Regem, qui multos alios debellasset & consumsisset, significatum fuisse scribit Pierius, nec minus recte nos de tyrannis vsurpare possumus qui aliorum exitio accrescere student. Pertinet huc insignis apud Polybium lib. 15. locus ille: τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων βίον, ἐν οἷς φασιν ὁμοφύλοις οὖσι τοῦ μείονος ἀπώλειαν τῷ μείζονι τροφὴν γίνεσθαι καὶ βίον: *Piscium vita, prouerbio nota, inter quos ita etsi congeneres minoris exitium à validiore in escam, qua vitam trahat, conuertitur.* Quo & Varronis illud in Margopoli, referente Nonio, facit, C

Qui pote plus vrget; pisces vt sæpe minutos
Magnus comest, aut aues enecat accipiter.

Pulchre itaque Irenæus lib. 5. aduersus hæreses Valentini; ad vtilitatem, inquit, gentilium terrenum regnum positum est à Deo, vt timentes regnum humanum non se alterutrum homines vice piscium consumant: sed per legum positiones repercutiant multiplicem gentilium iniustitiam. Quo etiam referenda sunt quæ copiose in eandem fere sententiam disserunt Basilius Magnus hom. 7. in Hexaem. & B. Ambrosius lib. 5. Hexaem. cap. 5. Paradinus addit: VNIVS COMPENDIVM, ALTERIVS DISPENDIVM. Nam iniusti & iniqui homines cum pauperum ruina ditescunt, & illorum veluti esca se saginant. Seneca in Hyppolito, D

Factus præda maiori minor: pro iure vires sunt.

Et recentior Poeta:

Maioris minor esca feræ, velut esca Draconis
Serpens, ergo potens opprimit innocuos.

TYRANNVS *potentißimus.*

HVIVS Hieroglyphicon malleus est à manu è nube ostensus hominum frequenti cœtui. Ita Ieremias Propheta cap. 50. v. 22. Monarcham Chaldæorum vniuersæ terræ malleum appellat: huiusque Hieroglyphici toto capiti explicationem subijcit. Tum temporis enim, armis huius monarchiæ,

A chiæ, quasi malleo quodam ad conterenda cætera totius Orientis regna vtebatur: itidem vt hodie, tyranno Turcico, & superioribus seculis Attila vel Tamerlane: quorum hic, mundi terror; vterque flagellum Dei cognominati sunt.

Sed alijs Hieroglyphicis, ex Esaiæ Prophetæ cap. 10. repetitis quædam alicuius momenti proferamus. Versiculo 5. Assyrios virgæ & baculo comparat, clamans: Væ Assur, virga furoris mei, & baculus ipse est, in manu eius indignatio mea. Quidam exponentes, ô Assur, accipiunt particulam *Hoi* pro hortatione Assyriorum ad inuadendum Israelem. Alij exponunt, Væ Assyrio virgæ iræ meæ; vt sit initium comminationis contra tyrannos istos, & sequentia legunt aduersatiue, quamuis sit in manu eorum baculus indignationis meæ, & ingentem fallacem, hypocritam, impiam (nempe Israelitas) mittam eos, cum mandatis, vt prædentur, &c. q.d. Et si vtar Assyrij opera in puniendo Israele, tamen ipsum quoque propter sua peccata vlciscar. Alij, Væ, vel, Heu Assur, virga furoris mei: vt sit exclamatio propter sæuitiam Assyriorum aduersus Israelitas, q. d. Heu, quanta clade afficient, quanta crudelitate excipient Assyrij miseros Iudæos! Nonnulli legunt in vocatiuo, sicut Ierem. 47. capit. Eheu, B gladie Domini, vsquequo non es requieturus? Vel in nominatiuo, Heu Assyrius, eodem sensu, vt sit quasi deploratio & abominatio calamitatis inferendæ Iudæis per Assyrios, quæ Deo tribuitur ἀνθρωποπαθῶς, ad notandam pœnæ atrocitatem. Virga furoris mei. Ita quidam legunt, nempe per appositionem, vel subaudito verbo substantiuo, eodem sensu, Væ vobis ab Assyrijs, qui sunt virga furoris mei, vel, Heu, quas stragas dabit Assyrius virga furoris mei, i. quo tanquam virga vsurus sum ad exequutionem iustæ meæ indignationis in gentem impiam. Et baculus ipse est, in manu eius indignatio mea. Docti interpretes exponunt, Baculus indignationis meæ est in manu eius. Alij in manu Assur est baculus, nempe indignatio mea.

Ostendit autem Deus, vocans Assyrios & ipsorum arma virgam & baculum suum, illos tantum fore exequutores suppliciorum populi, quæ ne se mouere quidem, nedum possint lædere Iudæos sine Dei voluntate & nutu. Si quis objciat, sunt virga & baculus; ergo non agebant libera sua voluntate: ipsa metaphora suppeditat responsum. Nam necesse est in similibus omnia congruere, sed ea duntaxat quorum gratia adhibentur. Si sequeretur, Assyrius est baculus: ergo non libere inuadit Iudæo; C eadem ratione sequeretur, est baculus, ergo nec viuens nec intelligens agit. Similitudo enim in eo duntaxat est, quod Assyrius regitur Dei nutu, neque minus, neque plus facere potest aduersus Iudæos quam mundi iudex iustus decreuit: sicut baculus regitur manu & voluntate cædentis eo, neque incipit, neque desinit ferire citius, neque leuius, neque durius ferit, quam is vult, qui ipsum agitat & moderatur. In modo autem huius motionis & gubernationis est maximum discrimen: neque ad hunc declarandum pertinent similitudines virgæ, baculi, securis, serræ, quas paulo post adiungit. In baculo enim nihil est, quod externi obiecti intuitu ad percutiendum excitetur & alliciatur, & motus baculi sit causa effectrix: sed tantum impellitur vi agentis externi, vtentis eo ad percutiendum. In Assyrijs autem fuit mens intuens prædam oblatam & speratam: voluntas item hoc intuitu allecta ad prædam & aliarum cupiditatum expletionem appetendam & persequendam, ac proinde imperans menti & loco motiuæ facultati.

Sunt igitur Assyrij instrumentum Dei tale quod mouetur ab alio, sed simul mouet etiam seipsum; & est ex interno principio suæ actionis causa efficiens, vna cum illo principio externo, à quo foris cieD tur & regitur. Atque hoc ipsum est, quod dicitur, hominem, libero arbitrio, seu voluntate, seu motu voluntatis agere, nimirum intellectu monstrante, & voluntate eligente aut repudiante aliquod obiectum. Cum hac autem libertate voluntatis nequaquam pugnat decretum diuinum, & efficax voluntatis inclinatio ad obiecta. Quin potius, quanto efficacius obiecta voluntatem afficiunt; stimulant & alliciunt, tanto ipsa liberius agit, cum tanto magis vltronea, spontanea & alacris in obiectum feratur. Est igitur cauendum hoc extremum, videlicet ne hostes, qui nos affligunt, vt de Turcis & eiusmodi carnificibus illud dici potest, putemus à Deo instar truncorum aut lapidum impelli; quod & vox diuina, experientia, sensus humanus & absurditas refellit, quæ inde sequeretur multiplex; videlicet frustra suscipi omnes dehortationes hominum ab impietate & flagitijs, & vel Deum esse peccati ipsorum causam, vel nullam in ipsis rationem hærere peccati & culpæ, ac proinde ipsos non iuste puniri

propter

propter maleficia. Sed alterum quoque extremum seu præcipitium, æque cauendum est, ne videlicet sic in potestate & arbitrio carnificum istorum esse putemus, Christianos affligere vel non affligere, vt pro suo affectu & animi impetu quiduis agant, Deo sciente quidem & spectante quid acturi sint & agant; sed nihil decernente vt faciant, nihilque (tanquam summus, iustus, formidabilis iudex, sapiensque rerum omnium arbiter) agente vel efficiente eorum, quæ per ipsos fiunt, vt suos probet, hypocritas detegat, & satanæ organa brachio potente tandem coerceat. A

Aliud Hieroglyphicon tyranni potentissimi, vers. 15. eiusdem 10. capitis Prophetæ proponitur, quum quærit, An gloriabitur securis contra secantem ea? Num extollet se serra contra agitantem eam? Falsæ gloriationis Assyriacæ sophismata non attingimus. Illud tantum ex Theologis repetimus, non sequi homines sine libera voluntate & sine culpa sua peccare, quia securibus & serris conferantur. Non enim similia secundum omnes partes congruere necesse est; sed secundum illas tantum, ad quas declarandas adhibentur. Homo intelligit, & vult, & efficit ipse opus suum, & expetit in eo finem, quem spectat, & ad quem fertur suo proprio & spontaneo motu, quorum nihil est in securi, serra, baculo, alijsve eiusmodi instrumentis inanimatis, quæ tantum ab externo principio mouentur, non autem seipsa mouent. B

Neque ad modum agendi, qui est in hominibus adhibetur illorum instrumentorum mentio & similitudo: sed dumtaxat ad necessitatem actionis, moderationis & promotionis diuinæ, ad perficiendum siue Dei, siue hominum consilia, & successus optatos consequendum. Nec enim haberet vllum robur Assyrius, Turca, Tartarus, nec ille posset vti, vel quidquam efficere, nisi Deus ad sui operis exsequutionem ipsius vteretur opera, & conatibus successum daret. Interea voluntatis & actionum suarum prauitas spontanea satis cuiuis tyranno satis iusta est damnationis causa.

Declarat hoc instrumenti & instrumento vtentis collatio. Si peritus opifex securi vel serra bona & commoda vtatur, bene & commode secabit per eam. Sin autem vitiosa & hebeti, bene quidem per se & recte per eam secabit opifex; sed per accidens, instrumenti vitio secabit male & incommode. Huius autem vitij in sectione causa per se erit prauitas instrumenti, quod si bonum fuisset, bene secuisset ductum manu artificis eo perite vtentis. In hunc modum Deus Optimus & sapientissimus Artifex bene vtitur instrumentis tam prauis quam bonis ad bonum opus suum perficiendum, his tamen cum ipso bene, artificis misericordia, illis vero male operantibus suo vitio. Sic eadem vastatio gentium erat Dei & Assyriorum actio, quæ velut vnum subiectum diuersissimas & oppositas rationes sustinebat. Iusta pœna fuit Dei respectu: latrocinium vero respectu Assyriorum, Deo ita permittente, id est, non corrigente ipsorum cœcitatem & malitiam, iusto iudicio frenum cupiditatibus laxante, media & successus suppeditante, & ipsorum praua consilia, quo voluit, dirigente. Nullum est igitur consequens istud, securis non potest secare, nisi aliquo tollente & feriente: sic Assyrius non lædit Iudæos, nisi Deo sic volente: eodem modo igitur agit securis & Assyrius. Hic enim obiectis allicitur, & volens agit, vel bene secundum, vel male contra Dei voluntatem conscientiæ suæ inscriptam. C

Cur ergo non modum agendi Assyriorum, sed prouidentiam diuinam designet Esaias, scopus concionis spectandus est, Iudæorum consolationem respiciens. Ad hanc autem nihil dici potest efficacius, quam si cogitent pij, videntes, audientes & sentientes hostium insolentiam & immanitatem, ne digitum quidem illos mouere posse, sine certo, accurato, & ipsis salutari consilio patris sui cœlestis, in cuius manu sint hostes quantumvis efferi, tanquam baculus, qui post filios Dei castigatos, in ignem sit abijciendus. Simul autem piorum cœtus, exemplis peccatorum & tragicis spectaculis pœnarum in suis aduersarijs, ad modestiam & Dei timorem instituitur, ne donis, vel successibus suis quisquam efferatur, vel securus & confidens fiat; sed quicquid habet, consequitur, aut efficit boni, nihil eius sibi arroget, neque de eo glorietur, quasi non acceperit: contra bonorum omnium omnem gloriam in solidum soli Deo transscribat. D

Idem Propheta cap. 7. v. 4. alio hieroglyphico pereleganti tumultuantes Tyrannos graphice depingit. Quemadmodum enim extremitas titionis fumigantis oculos quidem aliquantisper fumo infestat, sed neminem adurere potest, quod ignis iamdudum deflagrauerit, vel aquis aspersus resederit: ita Tyranni suis clamoribus & terriculamentis misero populo admodum molesti sunt, & innocentibus ho-

A bus hominibus, viduis, orphanis, peregrinis, ciuibus lachrymas excutiunt, tamen pios & innocentes nequeunt opprimere. Tandem enim illorum minæ, vociferationes, terrores, vt fumus, euanescunt in auras, teste S. Scriptura, Psal. 68. 1.2.3. Prouerb. 10. 25. Act. 12. 24. Huic oppositum videtur Athanasij de Iuliano dictum, Orat. 1. citante Damasc. orat. 3. de Imag. Quid nouus, inquit, hic Nebucadnezar? Nihil enim humanius iste in nos, quam vetus ille præ se tulit; cuius flammas licet effugerimus, carbones tamen nos adhuc affligunt. Hoc est, Quamuis ipse iamdudum sit extinctus, tamen miserandæ illius cladis, quam Ecclesiæ superioribus annis intulit, sine lachrymis recordari non possumus.

Prouerb. 10. cap. 12. vers. Salomon hieroglyphico nobili conatus & exitum tyrannorum describit. Nam turbo vel tempestas subito erumpit, obuia quæque radicitus euellens & prosternens: sed celerrime transit & euanescit. Eodem modo Impij, Tyranni, Violenti & profani homines, ad tempus quidem tumultuantur, non aliter quam si ima summ.essent permisturi: verum opinione citius ad pœnas abripiuntur, & funditus exstirpantur, vt ne quidem vllum sui nominis relinquant vestigium, Psal. 37. v. 36. Quod quædam mentio in historijs occurrat, maledicta superest & omnibus exosa isto-
B rum memoria. Cum Iulianus Apostata Christianis internecionem post bellum Persicum indiceret, Athanasius tyranni interitum prædixisse fertur his verbis, quæ Socrat. lib. 2. hist. Eccl. cap. 12. retulit, ὑποσταλῶμεν μικρὸν, ὦ φίλοι. νεφύδριον γάρ ἐστι, καὶ παρέρχεται, id est, Secedamus paulum, ô amici. Est enim nubes aquosa, quæ cito præterit. Huius præsagij veritatem euentus comprobauit. Nam paulo post in prælio contra Persas Iulianus improuiso telo vulneratus occubuit, & Christi victoriam fateri coactus est.

Ieremias cap. 15. v. 12. tyrannos comparat ferro, Ecclesiam chalybi, & Dei nomine quærit an ferrum (commune) fracturum esset ferrum Aquilonis & chalybem? q.d. Tui hostes equidem sunt ferrei, sed ego qui interuenio pro te, sum tibi murus calybæus: non est (inquit Deus) quod metuas ab hominibus istis. Alij existimant vaticinium esse exilij Chaldæorum, quorum monarchiam Persæ euersuri erant. Ferrum conteret ferrum, vel malo afficiet. Hebr. Iaroha Barzel Barzel. Commode pingetur, si admonere volumus neminem ita fortem aut malum esse, quin tandem aliquando incidere possit in fortiorem vel peiorem, à quo superetur, vt Baiazeti à Tamerlane superato accidit quod
C expressum est monosticho græco,

φαῦλος ἐὼν ἄλλου χείρονος ἀντέτυχεν.

VENERIS *Immodicæ incommoda.*

VIPERÆ, mas & fœmina, cocunt, vt Plinius tradit, tam arcto complexu, tam sibiipsæ circumuolutæ, vt vna existimari biceps possit. Viperæ fœminæ mas caput inserit in os, quod illa abrodit voluptatis dulcedine. Quod longe ante Horapollo scripsit, Ægyptios dicens hac figura mulierem, quæ odio prosequens maritum eius vitæ insidiaretur, blanda tamen in coitu esset, depinxisse. Rem autem ipsam ex veteribus affirmant Herodotus in Thalia, Nicander, Galenus, Ælianus, Basilius Magnus Homil. contra fœner. & de Inuid. & 9. hex. Hieronymus ad Præsidium, Prudentius in Hamartigenia, & alij: vt miretur Pierius Albertum Magnum vnum contradixisse. Sed verane sint hæc, Baldus Angelus in libro de Viperæ natura & facultatibus enucleat. Symbolica certe esse manifestum est: quæ morbos & cætera ex nimia & immodica Venere incommoda, & quod per illam naturali calore tandem extincto cita mors veniat, accurate oculis subijciant. Eryximachus quidem apud Sto-
D bæum, breuiter τὴν συνουσίαν μικρὰν ἐπιληψίαν ἔλεγεν, καὶ χρόνῳ μόνῳ διαλλάττειν: *Coitum breuem morbum comitialem esse dixit, ac tempore tantum differre.* Et similiter apud eundem Democritus: Ξυνουσία ἀποπληξίη σμικρή· ἐξέσσυται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου: *Coitus est breuis apoplexia. Prorumpit enim homo ex homine.* Sed quid aliud sunt amatoribus suis libidinosæ fœminæ, quam viperæ? Illis enim omnem succum & sanguinem, facultates, & ipsam denique vitam abrodunt & adimunt. Notus enim est veteris cuiusdam Poetæ Senarius: ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης: *Par est leanæ & feminæ crudelitas.* Omnium autem pulcherrima est Phædri fabula lib. 2. de anu & puella diligentibus iuuenem, cui hos præmittit versus: *A feminis vtcunque spoliari viros, Ament, amentur, nempe exemplis discimus.* At nos ex disticho Poetæ nostri,

Sic pereat quisquis meretrici turpiter hæret,
Per Venerem vt nimiam vipera mensa perit.

VERBVM *Dei.* A

1. IGNIS quia calefacit, vtilissimus est: Verbum Dei, quod Spiritus S. dicit in corde, maximo vsui est, & facit vt illud audientes dicant: Nonne cor nostrum ardebat in nobis, dum loqueretur nobis in via, & dum adaperiret nobis scripturas? Luc. 24. 32.

2. Ignis, quoniam lucem subministrat, nocturno tempore tenebrarum remedium est: sic firmissimus Sermo Propheticus velut lucerna est splendens in loco obscuro, vsque dum dies illucescat, &c. 1. Petr. 1. 19. Lucerna pedibus nostris verbum Dei. Psal. 119.

3. Ignis, aurum, argentum, & alia liquefacit, & purgat à scorijs & sordibus: ita verbum Dei emollit corda, & emundat ea ab inquinamentis cordis & spiritus.

Rhododendron siue Rhododaphne, quod Nerion quoque vocatur, planta elegantiss. & per totam æstatem amœnissimos flores proferens, teste Dioscoride lib. 4. cap. 72. mulis, canibus, asinis, & alijs bestijs, quoad flores ac folia, venenum est: at ab hominibus adu. serpentum morsus vtiliter è vino bibitur, præsertim ruta addita. Ad eundem modum Diuina eloquia salubria sunt bene intelligentibus, periculosa vero his, qui ea volunt ad sui cordis peruersitatem torquere potius, quam cor ipsum B ad eorum rectitudinem corrigere. S. Paulus 1. Corinth. 1. Sermo crucis, inquit, ijs, qui pereunt, stultitia est: at nobis qui salutem consequimur, potentia Dei est. De hoc eleganter in suo pegmate Petrus Costalius ita scripsit:

Nobilis aspectu folioque virens Rhododaphne,
Dicitur ægrotis esse medela viris:
Tollit & humano conceptum in pectore virus,
Et læsis affert artibus antidotum.
Bruta tamen foliis animata extinguit eisdem,
Hæc sunt Scripturæ non aliena sacræ,
Illa pios recta cœli deducit in axem:
Sed nigrum reprobis addere Theta solet.

VERITAS. C

FACIBVS nocturno tempore accensis & pisces elici, & imprimis paguros, astacos, & cancros, ex penitiss. etiam cauernis extrahi, capique, cum Oppianus, tum Olaus magnus inter recentiores, scribant: nec fallit experientia. Plato quidem in Sophista hoc τῆς ἐνυγροθηρικῆς τέχνης μυςήριον vocat θήραν πυρευτικὴν: Quam prolixe admodum describit Q. Smyrn. lib. 7. Neoptolemum in Troianos pugnantem cum piscatoribus, noctu ad hunc modum piscantibus comparat. Docemur hoc hieroglyphico, nihil tam esse abditum, quod non veritatis lux in conspectum proferat: *quæ*, vt Seneca ait in Troad. *nunquam latet.* Nam, vt Pindarus inquit 10. Olymp. ὅ τ' ἐξελέγχων μόνος ἀλάθειαν ἐτήτυμον χρόνος, τὸ δὲ σαφανὲς ἰὼν πόρσω κατέφρασεν: *Et solum tempus, quod veritatem certam prodit, quodque latebat in obscuro, progrediens enarrauit.* Cui congruit Matth. 10. illud, ὐδὲν ἐστὶ κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ ὃ οὐ γνωσθήσεται: *Nihil opertum, quod non reuelabitur, nihil occultum, quod non scietur.* Potest etiam huius hieroglyphici vsus esse, vt quemadmodum luminis fulgore deteguntur in tenebris pisces & paguri: ita quoque veritatis splendore detegi & dispelli omnia fusca mendacia. Vtrumque D certe præclara Polybij γνώμην complectitur, quæ legitur in eius lib. 13. Epitome his verbis: Mihi videtur Natura, Dearum maxima ostendere mortalibus veritatem, illique maximas addere vires: quod cum ab omnibus impugnetur, nonnunquam & omnis generis suadelæ vna cum mendacio aduersus eam armentur, nescio quo modo per seipsa animis mortalium illabatur, & nonnunquam confestim vires suas exerat: aliquando vero, vbi multum temporis in obscuro delituit, tãdem per seipsam emergat, & mendacium manifestet. Hæc Polybius. Pulchre Menander:

Ἔρχεται τ' ἀληθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ' οὐ ζητούμενον:
Venit veritas in lucem, interdum non quæsita.

Et idem Menander:

Ἀλήθεια θεῶν ὁμόπολις, μόνη θεοῖς συνδιαιτωμένη.

A *Veritas cœli ciuis est, & sola fruitur conuictu deorum.*

Huc pertinet etiam distichon appositum,

Elicit obscuris cancros lux clara cauernis:
Falsa etiam vero sic veniente vides.

VERITAS *aliis salus, aliis pernicies.*

EST & hoc hieroglyphicon alibi aliqua ex parte expositum, cuius tamen hic tractationem pleniorem repetere voluimus. Quod vero Apes floribus odoratis, & imprimis rosis, apprime delectentur, & inde suauiss. alimentum sibi comparent, alibi dictum est, & libet insuper afferre in medium B. Basilij egregiam similitudinem, quam ponit in commentario de legendis libris Ethnicorum: ὡς γὰρ τῶν ἀνθέων τοῖς μὲν λοιποῖς ἄχρι τῆς εὐωδίας ἢ τῆς χρόας ἐστὶν ἡ ἀπόλαυσις, ταῖς μελίτταις δ᾽ ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ᾽ αὐτῶν ὑπάρχει: οὕτω δὴ κἀνταῦθα τοῖς μὲν τὸ ἡδὺ καὶ ἐπίχαρι μόνον τῶν τοιούτων διώκουσιν, ἔστι δὲ καὶ ὠφέλειάν τινα ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι, id est, *velut enim florum hominibus quidem* B *vsque ad odorem & colorem est vsus, apes autem mel ex ipsis excipere nouerunt: Sic etiam hi, qui diligentes in legendo existunt, non solum quod dulce iucundumque fuerit in eorum libris persequuntur, sed quandam ex illis vtilitatem in animum reponere student.* E contrario autem Scarabæus, vt Ælianus refert lib. 4. cap. 18. ab odoratis læditur, ac fœtidis oblectatur, imprimis vero rosæ adeo illi sunt contrariæ, vt illis inuolutus quoque intereat. Quod proprie etiam conuenit ingenio agresti, ac ab omni liberali institutione ac doctrina laudabili plane abhorrenti, cum alij bene educti & instituti tantopere his sese oblectent ac sustentent. Quo pertinet prouerbium tritum, *Scarabæo vnguentum*, quod Plutarchus 7. Symposiac. quæst. 7. in philosophum austeriorem quendam, qui psaltriam in conuiuio nolebat ferre, conuenire ait,

Vt rosæ mors, scarabæe, tibi est, apis, vna voluptas;
Virtus, grata bonis, est inimica malis.

Veritati vero tribuimus huius hieroglyphici inscriptionem, ex S. Apostoli dicto, 2. ad Corinth. 2. v. 15. & 16. Nec enim vera virtus extra salutis æternæ veritatem nobis quærenda est.

C

VERITATIS *Oratio.*

FRVCTVS arboris Perseæ formam cordis repræsentare, folium autem similitudinem cum lingua habere, Plutarchus quoque in libello de Iside & Osiride notauit, cum in Ægypto hæc arbor fuerit dicata Harpocrati, cuius veteres mentionem fecerint: & inter recentiores Carolus Clusius in suis obseruationibus Hispanicis diligenter descripsit ac delineauit. Plinius tamen cum Persico arbore (cuius forsitan nonnihil congener est, specie autem differt) videtur quodammodo confundere. Docemur hoc hieroglyphico, veritatis orationem debere esse simplicissimam, ac vndique sibi constare: vnde Germanis prouerbium quoque adhuc frequens est, volentibus cor & linguam oportere vnum idemque esse. Quod vtinam hoc nostro seculo, in quo

Candor inter homines res intermortua pene est,

plures assentatiuncularum obseruationes: cum profecto, secundum B. Nazianzeni dictum grauiss. [illegible] ...μόνιμον. id est, *nihil simulatum potest esse diuturnum.* Videmus autem & quotidie experimur, potius nimis vere inter multos conuenire illud Ciceronis in quadam epistola ad Quintum fratrem, scriptum, vbi ait: Multis simulationum inuolucris tegitur & quasi velis quibusdam obtenditur vniuscuiusque natura: frons, oculi, vultus, persæpe mentiuntur, lingua autem sæpissime. Definit vero idem Cicero veritatem libro secundo de inuent. per quam immutata ea, quæ sunt, aut ante fuerunt, aut futura sunt, dicuntur. Ad veritatem autem amplectendam Sophoclis est egregia cohortatio:

Θάρσει, λέγων τ᾽ ἀληθὲς οὐ σφάλλῃ ποτέ.
Bono sis animo, vera dicendo nunquam erraueris.

Hieroglyphico autem distichon addamus:

Persea fert cordis fructus, folia æmula linguæ.
O vtinam in cunctis hæc bene iuncta forent!

VIA *vitæ.* A

LACTANTIVS lib.6.Inſtit.Diuin.cap.8. Eadem, inquit, ratione hanc vitæ viam quæri oportet, qua in alto iter nauibus quæritur. Quiſquis autem rectum iter vitæ tenere nititur, non terram debet aſpicere, ſed cœlum: & (vt apertius loquar) non hominem ſequi debet, ſed Deum; non his terreſtribus ſimulachris, ſed Deo ſeruire cœleſti; non ad corpus, ſed ad mentem omnia referre: non huic vitæ dare operam, ſed æternæ. Itaque ſi oculos ſemper in cœlum intendas, & Solem qua oritur obſerues, eumque habeas vitæ, quaſi nauigij ducem, ſua ſponte pedes tui in viam dirigentur: & illud cœleſte lumen, quod ſanis mentibus multo clarius Sole eſt, quem hic carne mortali videmus, ſic reget, ſic gubernabit, vt ad ſapientiæ virtutiſque portum ſine vllo errore perducat. Hinc Billij octoſtichon:

Aequora qui fragili ſulcat male fida carina,
Quid, curſum vt teneat, nocte ſilente facit?
Peruigil ad cœlum tendit ſua lumina, ſidus
Spectat & in Boreo iuge quod axe micat.
Quiſquis iter vitæ ſequeris, vitæq́ perennis, B
Ne tua ſint terræ lumina fixa caue.
Semper at æthereas ſublimi vertice ſedes
Conſpice: ſic tutum lætus habebis iter.

VICISSITVDINES *perpetuæ.*

NAZIANZENVS orat. de pauperum amore ſcribit Deum voluiſſe res humanas in ſumma varietate atque inconſtantia verſari, vt earum inſtabilitate perſpecta, noſtrum amorem ad ea conferamus, quæ omnis mutationis & inconſtantiæ ſunt expertia.

Stultus vt eſt, leuibus ventis qui fidit, & vmbræ,
Et noctis placidæ ſomnia certa putat,
Scribere quiq́ in aquis molitur: ſic quoque figit
Qui ſpes in mundi proſperitate ſuas.
Atque ideo in terris firmi nil prorſus vt eſſet, C
Conſtituit ſupera qui manet arce pater.
Scilicet vt firmi nihil hic ſtabiliſq́ videntes,
Tendamus celeri ſemper ad aſtra pede.

VICISSITVDINES *rerum humanarum.*

SERPENTIS pictura caudam ori inſerentis, vt circulum efficiat, veteres Ægyptios annum & tempus repræſentaſſe, Horapollo teſtis eſt, meminitque Seruius in 5. Æn. Claudianus autem eandem rem valde poetice deſcribit 2. lib. de laudibus Stiliconis. Quæ certe naturæ rationi conuenit, illique circulorum circuitioni, ex qua dierum noctiumque varietas, & menſis annique menſuræ procedit, de qua poſt Platonem Cicero. Grammatici annum, quaſi annulum dictum putant: qui ab Homero περιπλόμενος ἐνιαυτὸς appelletur, quaſi ἰὼν εἰς ἑαυτόν. Latinis annus vertens eſt. Hieroglyphici autem vſus varius eſſe poteſt. Nam, vt Virgilius imitatione Lucretij 3. Georg. canit,

In ſe ſua per veſtigia voluitur annus.

Et de Tempore pulchre Seneca Troad. D

Tempus nos auidum deuorat, & chaos.

Omnium etiam rerum in hoc mundo perpetua eſt ἀνακύκλωσις, vt Polybij verbo vtamur: Vnde ipſius mundi imago hoc hieroglyphico exprimitur, vt apud eundem Horapollinem & Pierium videre eſt. Quo Taciti aurea illa ſententia pertinet Annal. 4. qua aſſirmat, Rebus cunctis ineſſe quendam velut orbem, vt quemadmodum temporum vices, ita & morum vertãtur. Et illa Crœſi apud Herod. κύκλος τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶ πραγμάτων, περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν: *humanarum rerum circulus eſt, qui rotatus ſemper, eoſdem fortunatos eſſe non ſinit.* Sane quæ de Rerumpubl. periodis Plato & Ariſtoteles diſſerunt, ex ſcriptis ipſorum petenda ſunt. Nec enim hic inſeri inſtituti noſtri ratio patitur. Quin & Regem, & ipſum denique imperium hac figura intellexiſſe Ægyptios, ſcriptores

A ptores hieroglyphici indicant. Itaque vetustum Adriani Imp. honori sacratum numum Seb. Erizzus declarat. Nam & serpens regni icon est, vnde caput serpentis, diuûm regina Iuno dextra tenet: Et circuli figura omnium habetur perfectissima. Petrus Costalius in Pegmate suo litium æternitatem hoc symbolo subijcit.

Rebus in humanis adeo in se cuncta recurrunt,
Finis vt vnius sit caput alterius.

VICTORIA.

ACCIPITREM pingunt Ægyptij, quoties victoriam significant. Horapollo lib. I. cap. 6. quod accipiter cætera volatilia vincere videatur. Cum etiam robustioris animantis potentia premitur, tum sese in aera resupinans, vt vngues quidem sursum, pennas vero posterioresque partes deorsum versas habeat, cum idem auis, quæ cum eo congreditur, efficere non possit, ita facile eam fugat, ac sibi parat victoriam.

B

VIGILANTIA.

LEPORES inter dormiendum apertos oculos tenere tanquam vigilantes, vel statim euigilaturi constat, vnde in prouerbium abijt, leporinus somnus, cuius vsus etiam est creber in varijs linguis. Hinc, secundum nonnullos, λαγῶς Græce dicitur, ἀπὸ τοῦ λάειν, quod est videre, quia oculos non claudit in somno, quod Plinius & Suidas quoq; annotarunt. Ideo Ægyptij vt vigilantem hominem ostenderent leporem pinxerunt, quemadmodum ex Horapollinis lib. I. c. 26. colligitur, & Pierius in lepore annotauit. Id autem ad mentis vigilantiam & attentionem transferre recte possumus. Cicero, pro Plancio: Vigilandum est, inquit semper: multæ insidiæ fiunt bonis. Demosthenes antelucanus opificum operas præuenire solitus est, quam vigilantiam eruditi multi cum magna laude imitati sunt. Est & elegans Platonis sententia lib. 3. de Legib. Somnus multus, inquit, neque corporibus, nec animis, nec rebus gerendis natura aptus est. Nemo enim dum dormit, vllius est pretij, nihilo magis quam qui non viuit. Qui igitur vitæ & sapientiæ curam gerit, plurimo tempore vigilat, id solum prouidens atque obseruans, vt somni tantum capiat, quantum ad sanitatem potest pertinere. Ad cuius quidem
C conseruationem non multo somno opus est, dummodo recte sit constitutus somni capiendi modus:

Luminibus dormit patulis lepus. At vigilandum est:
Insidiis quoniam cingimur innumeris.

Plautus in Rudente, inquit,

——— Vigilare decet hominem,
Qui vult sua tempori conficere officia,
Nam qui dormiunt libenter sine lucro & cum malo quiescunt,

Et Silius lib. 3.

Turpe duci totam somno consumere noctem,
O rector Lybiæ vigili stant bella magistro.

Si ad vera hieroglyphica oculos conuertamus, Salomon in Prouerbijs ignauiam acriter flagellat plurimis locis, vigilantiam ex opposito sedulitatemque diligenter inculcans.

Grus a sono dicta putatur, Græcis γέρανος, quod generis epicœni est, sicuti & Latina vox: videtur
D autem germanica appellatio a græca deriuari. De gruum vero excubijs & vigilantia Aristoteles lib. 9. de hist. Animal. cap. 10. Plinius lib. 10. cap. 23. Ælianus lib. 3. cap. 13. Plutarchus de solertia animalium, Horapollo lib. 2. cap. 94. & plures alij eadem prorsus tradunt, quæ omnia Isidorus lib. 12. orig. quasi in epitomen contrahens ita expressit: Nocte autem excubias diuidunt, & ordinem vigiliarum per vices faciunt, tenentes lapillos suspensis digitis, quibus somnos arceant, hoc quod cauendum erat, clamor indicat. Quæ vera est imago hominis industrij & diligenter ab hostium insidijs sibi cauentis, secundum Horapollinem. Hinc Alexander Magnus, (vt refert Ammianus Marcellinus lib. 16. vigilandi exemplum sumpsisse videtur, cum fortunam tan. suam, quam suorum non temere alijs in exercitu crederet. Dicitur enim ænea concha pelui supposita, brachio extra cubile protento, pilam argenteam in manu tenuisse, vt cum neruorum rigorem sopor laxasset infusus, gestaminis lapsi tinnitus ab-

tus abrumperet somnum. Quod alij Aristoteli attribuunt. At contra Thrasybulus Athenas à iugo triginta tyrannorum liberans, noctu suis omnibus nimis securè stertentibus, irruptione hostili in domum facta fuit oppressus. Quare Plato 5. legum præclarè hoc etiam subijcit: Vniuersi homines cuiuscumque actionis participes, quandoquidem sibiipsis & actionibus animum aduertant, omnia pulchre & bene conficiunt, non autem attendentibus aut vecordibus contraria eueniunt. Cum quo Plautina sententia in Rudente conuenit, A

——— Vigilare decet hominem,
Qui vult sua tempori conficere officia,
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro & cum malo quiescunt.

Ad veram cordis vigilantiam, de qua Seruator noster ait: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem, hieroglyphicon illud à quibusdam refertur. Nihil profecto in sacris literis frequentius occurrit, quam Spiritualis vigilantiæ commendatio. Vtut sit,

Excubias vigilanter agas, tibi ne irruat hostis,
Ceu vigil exemplo te monet ordo gruum. B

In bello, ne turpe illud tibi excidat, vigilas; & quando de excubijs aduersus satanam & alios salutis hostes agitur, stertis, Christiane.

Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones,
Vt teipsum serues non expergisceris? &c.

inquit Horatius, epistolarum lib. 1. epist. 2. ad Lollium.

VIGILANTIA *domestica.*

VVLPES absente Taxo foueam illius occupat, suisque excrementis ita inquinat, vt Taxus reuersus cogatur illam insolenti hospiti inhabitandam relinquere. Quo hieroglyphico monemur vigilantia & diligentia opus esse, vt res nostras conseruemus, & ab aliorum fraudibus tueamur, secundum tritum illud Ouidij,

Non minor est virtus, quam quærere, parta tueri.

Idem nobis subijcit Apologus Æsopicus de serpente, qui in cauernæ suæ contubernium admiserat erinaceum, à quo importuno hospite paulo post fuit vi expulsus. Igitur, C

Quæ tua sunt serua, ne fors hæc occupet alter:
Nec temere excipias quemlibet hospitio.

Nec propterea damnatur studium hospitalitatis imo stabilitur, quum vigilantia simplex & prudens in virtutum choro sedem suam obtineat.

VINDICTÆ *Cupiditas.*

TIGRIDEM apud Hircanos & Indos ferunt animal esse miræ velocitatis, ac maculosum, teste Plinio. Authores rerum Indicarum, Ouiedus & Petrus Martyr Mediolanensis, hanc feram describunt & faciunt Leoni parem vel maiorem. Pausanias lib. 9. Mantichoram Indorum esse putat. In Europæis regionibus num visa sit, dubitatur. Ælianus cum Plinio scribit φιλότεκνον, *sobolis amantem* esse in hoc genere fœminam, vsqueadeo vt ad naues vsque venatores acriter persequatur, eosque cogat catulos interceptos rursus vnum post alterum abijcere. Pierius in Tigridis hieroglyphicis annotat venatorem conscensa naui vix duobus vel vno tantum catulo ablato aufugere, in continenti post se equo relicto, in quem tigris omnem vltionis sæuitiam conuertens eum totum discerpat. Hieroglyphicum illud docet vindictæ cupiditatem minuere tum in feris, tum in hominibus quoque dolorem fœtus, præsertim in iracundis & vera nudatis pietate, quæ nos ad clementiam hortatur, ac Deo vindictam relinquendã esse monet. Quod sensit Iuuenalis, qui sibi obijciens vindictæ cupidorum dictum, D

At vindicta bonum vita iucundius ipsa est:

Statim responsum subijcit,

Nempe hæc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut leuibus videas flagrantia caussis,
Quantulacumque adeo est occasio, sufficit iræ.

Tandem

A Tandem egregie concludit;

Semper & infirmi est animi exiguique voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam fœmina.

Sed iuxta Poetæ neoterici dictum,

Persequitur sobolis raptorem concita tigris:
Et sæpe est magnis vltio grata viris.

VIOLENTA *nocent.*

VRSORVM oculi crebro erubescunt, qua maxime de caussa fauos expetere videntur, vt conuulneratum ab apibus os leuet sanguine grauedinem illam. Et Solinus. Nihil auidius (inquit) quam mel captant, atque ideo aluearibus vbique insidiantur. In varia vero pericula incidunt vel ab apibus B impetiti, vel ex arborum fastigijs, & ramis pondere fractis in terram cadentes. Quod hieroglyphicum sibi probus ac innocens quispiam sibi recte accommodat, qui contra aliorum violentiam & iniustitiam præter opinionem omnium conseruatur, quod Lucretius olim expressit, his verbis:

Circumretit enim vis atque iniuria quemque,
Atque vnde exorta est, ad eum plerumque reuertit.

Et Horatius lib. 3. Carm. Od. 4.

Vis ingenij expers mole ruit sua:
Vim temperatam dij quoque prouehunt
In maius: ijdem odere vires
Omne nefas animo mouentes.

Antea vero Menelaus apud Euripidem:

Si vela tendas nimium, nauis mergitur:
C *Sed si relaxes rursus vehitur tutius.*
Odit Deus nimis vehementes impetus:
Odere ciues, gratior est moderatio.

Nullum violentum perpetuum; &

Vt fauus exitior est vrso, sic sæpe malorum
Authorem illaqueant visque dolusque suum.

VIR *bonus.*

VIRI boni hieroglyphicon Ouis est, Græcis [illegible], quasi [illegible], secundum Hesychium, quod prouentum eorum, quæ ad vitæ sustentationem requiruntur, significet: animal simplex, innocens, & generi humano vtilis (vnde in sacris literis præclaræ similitudines sumuntur,) nam propter lanam, lac, carnes, atque ipsam fœturam plurimum commodare potest. Quare ex hoc pecore, temporibus omnibus & locis apud plurimas gentes diuitiarum non exigua pars conquisita, atque D ideo vita pastoralis olim in magno pretio fuit habita. In lege quoque Mosis inter innocentes & mundas pecudes primum locum obtinet. Hieroglyphicon illud igitur optime quadrat in virum bonum, [illegible] innocentem, qui quamuis sit destitutus aliorum auxilio atque subsidio, nihilominus omnibus [illegible] facere studeat, quemque innocentia sæpe inter medios hostes tutum & incolumem [illegible] Nazianzenus præclaro hoc quoque scripsit, [illegible], id est, *Expers custodiæ est simplicitas, & minime mali quicquam suspicatur is,* [illegible]. Huic hieroglyphico aptatum est sequens distichon:

Commoda plurima ouis præbet, nocumentaque nulla:
Sic benefac cunctis, nemini obesse velis.

Et homini in [illegible] te & innocentia acquiescenti semper propositam cupimus horum versuum [illegible], atque,

Hic sco-

A

Hic scopus vnus erit, cunctis prodesse, nocere
Nulli, & amare bonos, ac tolerare malos.

Et istorum,

Iuuare cunctos, at nocere nemini
Est summa Christianæ vitæ regula.

Quemadmodum & Cicero lib. 1. de Offic. Virum bonum esse dicit eum, qui prosit omnibus, noceat nemini, nisi lacessitus iniuria. Sed Christiani virum bonum eum esse asserunt, qui & lacessitus iniurijs bonum pro malo reddit, Christi sui regis exemplo.

Plutarchus lib. 2. Sympos. q. 9. petit cur ouis à lupo demersæ caro fiat suauior? respondet esse lupi spiritum adeo feruidum & quasi ignitum, vt ossa etiam durissima in ventre emolliat atque colliquet: ideo à lupis morsa celerius quam alia liquescere. Et olim propterea gulæ dediti expetebant hœdum lupi faucibus ereptum, quod Horatius obiter attingit in Epodis,

Vel agna festis cæsa terminalibus, B
Vel hœdus ereptus lupo.

Martialis versus idem declarant:

Paruus onyx vna ponetur cœnula mensa,
Hœdus inhumani raptus ab ore lupi.

Conuenit hieroglyphicon hominibus pijs & probis in hoc mundo propter innocentiam vitæ ac veritatis studium, varijs periculis & tormentis sunt subiecti, ac sæpe ideo ab impijs extrema omnia patiuntur, tandemque Deo acceptam hostiam sese offerunt: quo in numero omnes sancti Martyres sunt collocandi. De quorum vnoquoque & hieroglyphico ouis à lupo aduersæ dictum est,

Dum premitur iustus fit gratior hostia Olympo:
Sic quoque fit morsu suauior agna lupi.

Apophthegmata sacra S. Ignatij & B. Polycarpi pro Christo morientium, prout in Eusebij hist. lib. 3. c. 36. & lib. 4. cap. 15. ad huius hieroglyphici illustrationem pertinent.

VIRTVS. C

Virtus ipsa suis firmissima nititur armis;
Sæuam hyemem fortis spernere docta malæ.

INDICARVM rerum Scriptores depingunt & describunt animal quoddam veteribus forsitan incognitum, quod Hispani nominant *Armadillo*, id est, armatum siue cataphractum, quod quasi panoplia, vel armatura quadam loricata à capite vsque ad pedes sit contectum. Subterraneum animal esse dicitur, erinacei magnitudine, sed longius, *Tatou* Mexicanicis & Guinensibus dictum. Rarum hoc animal naturalibus armis munitum, quibus sese defendit, nec externis indiget subsidijs, est virtutis hieroglyphicon, quæ instar loricæ in se munita, tuta consistit, & insultus aduersæ fortunæ facile superat ac contemnit. Quæ Claudianus in Panegyri de Mallij Theodori consulatu versibus elegantissimis exposuit,

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late D
Fortunæ secura nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, plausuque petit clarescere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Diuitijs animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.

Nec minus eleganter Horatius lib. 3. Od. 2.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit secureis
Arbitrio popularis auræ.

VIRTVS

A

VIRTVS *ardua captat.*

QVEMADMODVM inuia virtuti nulla est via: ita

Rupis inaccessæ virtus habet ardua culmen.
Huc tendis? Sudor multus ad alta leuat.

Insuetum per iter eundum est. Ibex, cuius Plinius & alij meminerunt, in Alpium præruptis & altis rupibus, præsertim in Heluetia & montibus vicinis frequens reperitur, in quibus raro vel numquam niues liquescunt. Nam calidissimum est animal pernicitatis mirandæ, cornib. sese fulciens, quod adminiculo ex altis montibus desilit, & hac ratione cauet ne saxis allidatur. Viuit autem continuo in locis asperis & inaccessis, nec facile venit in conspectum hominum. Inde apud Iobum c.39. Numquid nosti partus ibicum in petris? Hieroglyphica figura est hominis à vulgi consuetudine & consortio remoti, nihil aliud quam virtutem ipsam, quamuis arduam, quærentis ac desiderantis, quem nullę voluptatum illecebræ à proposito studio stadioque auertunt. Clemens Alexandrinus Stromat. libr. 4. huius argumenti laudat Simonidis versum,

B

Τὴν ἀρετὴν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις. id est,
Virtutem habitare in rupibus accessu diffisilibus.

Quem imitatus est Silius Italicus, lib.15.

Ardua saxoso perducit semita cliuo,
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Huius generis etiam sunt versus Hesiodei, à Cicerone merito commendati,

Virtutem posuere dij sudore parandam, &c.

Musæ etiam dicuntur in monte Parnasso versari, propter secessum & tranquillitatem, qua studia gaudent plurimumque adiuuantur, & antiquitas Palladem μονίαν, quasi solitariam, eamdem ob causam nominauit.

VIRTVS *ardua petit.*

C OMNIBVS constat Montes passim apud sacros & seculares scriptores sumi pro loco stabili, munito, tuto, in quo quis ab hostium incursionibus se tueri possit. Super montem excelsum, ad quem nisi per difficilimam semitam non pateat accessus, laurum simul & palmam statue, hoc hieroglyphico significans ad veram doctrinam, solidamq; prudentiam, & quæ ad hæc sequitur, perennem ac stabilem gloriam neminem peruenire posse, nisi per multos labores ac sudores. Inde distichon,

Qui laurum & palmam victricem carpere gaudes,
Montis, si nescis, ardua scande prius.

Et longe antea Silius Italicus,

Ardua virtutem profert via: scandite primi.

Cum quo Ouidiani versiculi belle conueniunt;

Ardua per præceps gloria vadit iter. Itemque,
Difficile est, fateor, sed tendit ad ardua virtus.

Et Cassius Parmensis in Orpheo,

D

Non leuis ascensus, si quis petit ardua: sudor
Plurimus hunc tollit.

VIRTVS *difficilis, sed fructuosa.*

NVX Pinea, colliculis quibusdam inæqualis & aspera, miræque duritiæ est, quæ vix ignis vi potest reserari: intus vero nuclei dulces latitant, non parum ad alimentum ac diuersos hominum morbos vtiles. Sic ad virtutem & honestatem ac laudabiles actiones non nisi per labores ac varias difficultates perueniri potest: at postea sequuntur suauiss. fructus. Quæ omnia Hesiodus paucis versibus ita eleganter complexus est, vt & Socrates eos commendet apud Xenophontem, lib.2. commentariorum, & Ciceroni quoque vehementer placuerint: ideoq; libr.6. epist. familiar. ad Leptam, monuerit amicum suum, vt filium ipsius iubeat Hesiodea ista ediscere, semperque habere in ore:

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ ϖροπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥαϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα. id est,

——Virtutem sudoribus vndique diui
Præsepsere, & longus ad hanc perque ardua callis;
Asper & est primum: sed vbi alta cacumina victor
Contigeris, tum fit facilis, licet ardua dudum.

A

Simonides etiam apud Clementem Alexandrinum lib. 4. Stromatum, habitare virtutem dixit δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, id est, *in rupibus difficillimis*. Ouidij etiam est præclarus versus,

Gloria difficili parta labore venit.

Nuci illi adscribamus etiam Distichon,

Ardua vallatur duris Sapientia scrupis:
Dulcibus ast eadem fructibus illa scatet.

VIRTVS *expedita semper.*

STRVTHIOCAMELI, vel secundum Græcam deriuationem, & quorumdam eruditorum sententiam, Struthiocameli appellatio apud veteres Latinos non fuit vsitata; legitur tamen apud Plinium. Festus autem, Ausonius & alij passerem marinum nominant. Aristoteles στρουθὸν λιβυκὸν καὶ μέγαν. Herodotus lib. 4. καταγαίειον στρουθὸν vocat, non quod subterraneus sit, sed quia à terra non attollitur in aerem, vnde Luciano quoq; χαμαιπετὴς dicitur. Aristoteles lib. 4. de part. Animal. c. vltimo, Struthio, inquit, etiam Africus eodem modo partim auem, partim quadrupedem refert, quippe qui vt nō quadrupedes pennas habet, vt non auis sublimis nō volat. Sed Plinius lib. 10. addit, pennas ei ad hoc datas vt currentem adiuuent. Idem Ælianus (quemadmodum etiam Diodorus Siculus lib. 3.) scribit libr. 2. c. 27. his verbis: At celerrime duabus alis explicatis graditur, quas ventus quasi vela implens propellit. Iouius hoc symbolum pro magno illo bellico Duce Marchione Vastio, se excogitasse perhibet, cum illi indignabundo à Pontifice Clemente 7. Antonius de Leua in quibusdam dignitatibus militaribus præferretur. Innuebat autē per id, se nihilo tamen minus in suo munere, quamuis non adeo sublimi, ita progressurum, vt merito alios antecelluisse videretur: quod profecto illum plenissime præstitisse plures historiæ abunde testantur. Paradinus addit, NIL PENNA, SED VSVS: Atq; explicationē aliam affert ex Gregorio Magno, qui ait, Sicuti hæc auis plumarum ostentatione volatum præclarum videtur conari expedire, nec tamen vmquam è solo leuatur, sic hypocritis est propriū, ostendere quidem splendidam foris sanctimoniam, prçter simulationem, tamen si diligenter obseruentur, nihil solidi, sed ficta & humi nitentia omnia apparent. Ad priorem sensum refertur Distichon sequens; B C

Quantumuis humilis, cursu tamen anteit omnes
Struthio: sic virtus quolibet alta loco est.

VIRTVS *neglecta, Dei beneficio virescit.*

ROSÆ frutex hyberno tempore, quasi aridus spinisque solummodo horridus, carens foliis ac floribus, negligitur prorsus, vel etiam pedibus conculcatur. Primo tamen veris tempore, vix depulso frigore hyberno, beneficio mitioris ac temperatioris aeris rursum reuiuiscere: & rosas protrudere, antea ab omnibus neglectus, incipit. Non aliter sæpe virtuti primum sese exerenti ac primum emergenti, quæ quidem crebrius quam matura ac omnibus numeris absoluta inuidiæ stimulis est exposita, insidias struere, ac quasi in herba adhuc versantem suffocare homines mali ac inuidi conantur. Vnde sæpenumero quidam in primis suæ ætatis annis vigorem ingenij & laudabilem industriam ad omnia honesta præ se ferentes, inuidia ac maleuolentia aliorum quasi frigore hyberno non parum retardantur ac impediantur, ne scilicet plenam de se spem conceptam tempestiue adimplere possint. Non raro tamen rursum diuino imprimis adiuti auxilio, tamquam aura clementiore conseruati ac excitati rursum repullulant, & ad frugem optatam tandem perueniunt. D

Emergens virtus noua spernitur, vt rosa bruma
Expecta flores fota calore feret.

A VIRTVS. PVDICITIA.

LILII flos candidissimus ac odoratissimus, quamuis vndiq; sit horridis spinis circumseptus & molestatus, nihilominus tamen eminet, & odorem ac candorem retinet, omnibusq; communicat. Sic etiam virtus inclyta, quæ secundum Aristotelem 2. Ethic. semper versatur circa difficilia, tandem emergit ac conspicuam sese vniuersis exhibet, quamuis improborum stimulis ac inuidiæ morsibus sæpe petatur ac exerceatur.

Quamlibet è mediis consurgunt lilia spinis:
Sic virtus ipsis crescit ouatque malis.

Quod & D. Chrysostomus grauiter explicat: οὐκ ἔστι, inquiens, τὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενον μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθρούς, ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸν ἐνάρετον. διὰ γὰρ τῶν τούτων λαμπρότερος ἔσται μειζόνως. id est, *Non aliter fieri potest, quin virtutis sectator quamplurimos hostes habeat. Sed nihil hoc virtuti deditum mouet: nam propterea longe illustrior euadet.* Quod Horatius paucis quoque expressit:

Virtus, repulsæ nescia sordidæ,
B *Intaminatis fulget honoribus.*

Alij addunt, *Casta placent superis.* Nam pudicitiæ ac virginitatis florē esse lilium D. Hieronymus quoq; in exploratione Cantici Canticorum tradit. Hoc dictum Tibullus plene expressit his versibus,

Casta placent superis: pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.

VIRTVS *sibi pulcherrima merces.*

PAVO, vel secundum Gellium Pauus, à sono vocis, vt opinatur Isidorus, sic dictus, Græcis est ταῶς vel ταὸς, ἀπὸ τῆς τάσεως τῶν πτερῶν (quemadmodum placet Athenæo) ab extensione pennarum. Quas instar gemmarum vel oculorum (vnde Argum, qui secundum Plautum totus oculeus fuit, in hanc auem transmutatum fingunt poetæ, vt apparet ex Ouid. Metamorph. 1.) variis coloribus aduersus solem expandit, idq; potissimum quādo laudatur, quare Aristoteles vocat φιλόκαλον, i. e. ornatus & elegantiæ studiosum. Ælianus lib. 5. Animal. cap. 2. elegantem eius formam accurate describit, dicitq;
C hanc autem à barbaris ad Græcos fuisse importatam, initio tam raram, vt Athenis sit pretio spectata, & ex illo spectaculo quæstus factus. atque Alexandrum Magnum eiusmodi aues apud Indos conspicientem, earum admiratione affectum, in omnes qui illos occiderent, grauem pœnam instituisse. Vnde Martialis,

Miraris quoties geminatas explicat alas,
Et potes hunc sæuo tradere, dure, coco?

Notandum quoq; eius carnem, quod D. Augustinus quoq; lib. 21. de ciuitate Dei, c. 3. & Isidorus lib. 12. affirmant, non putrescere. Quemadmodum itaq; pauo gaudet sua pulchritudine, & imprimis aduersus Solem de hoc innato ornatu expansis alis gloriatur, ita quoq; virtus ipsa propria laude digna, & per se pulcherrima æstimari debet. Nam secundum Ouidium lib. 2. de Ponto, Eleg. 3.

——per seque vitanda est
Externa virtus incomitata bonis.

Habetur autem integer huius hieroglyphici versus apud Silium, lib. 13.

D *Ipsa quidem virtus sibi pulcherrima merces.*

Hieronymus Ruscellus aliud dictum Gallicum vsurpatum fuisse ad hanc picturam ab Arone Cibo Gennensi perhibet, nimirum, FEAVTE' PASSE TOVT. *Fidelitas omnibus antecellit.* Nam vt pauo cunctam suam pulchritudinē in seipso ostendit sine omni fuco, & ascititio ornatu, ita animus generosus & fidelis vniuersum studium, in suo proprio candore & probitate collocat.

Pulchra suis veluti est volucris Iunonia pennis:
Sic virtus proprio lumine clara nitet.

VIRTVS *vtilis ad omnia.*

LAVRVM custodiæ ac incolumitatis esse symbolum ex Proclo tradit Pierius: vnde apud veteres, tutelæ causa prope ædes sata, vel illis adfixa fuit: quod etiam testatur Ouidius, dicens:

Postibus Augustis eadem fidißima custos. A

Eamq; insuper non lædi à fulmine, Plinio etiam astipulante, vetustas credidit. Vnde Tiberius Imperator Romanus, tempestates & coruscationes nimium expauescens, cœlo turbido lauream sibi solitus est imponere, non aliter ac Augustus ante ipsum nescio qua superstitione, ex vituli marini pelle in eumdem finem cingulum gestare consueuit. Herodianus quoq; scribit lib. 1. in maxima peste, consulentibus Medicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum istarum in locum, cui nomē Lauretum, secessisse, quod beneficio harum arborum se à contagio immunem fore speraret. Ad eumdem modum virtus, cuius omnis laus, secundum Ciceronem, in actione posita est, per se munita ab omnibus non solum vitiis, sed aliis rebus aduersis, semper illæsa ac integra durare solet, aliisque vniuersis commoditatibus est præferenda. Vnde Horat. Carm. lib. 3. Ode 2.

Virtus repulsæ nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit, aut ponit secures,
Arbitrio popularis auræ, &c.

Et neotericus poeta, Disticho ingenioso cecinit,

Sic illæsa malis constat pulcherrima virtus; B
Laurus vt est dirus integra fulminibus.

VIRTVTIS *[illegible]us.*

HVIVS hieroglyphicum est venator fixo pede cum venabulo aprum vel leonem expectās, dum socij turpi fuga sibi consulunt. Senecam Philosophum epist. 64. audiamus. De Sextij præstantissimi viri scriptis agens. Quorumdam Philosophorum, inquit, scripta clarum tantum nomen habent. Cum legeris Sextium, dices, viuit, viget, liber est, supra hominem est, dimittit me plenum ingentis fiduciæ. In quacumque positione mentis sum, cum lego hunc (fatebor tibi) libet omnes casus prouocare, libet exclamare, Quid cessas fortuna? congredere, paratum vides. Illius animum in duo, qui quærit vbi se experiatur, vbi virtutem suam ostendat:

Spumantemque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fuluum descendere monte Leonem.

Libet aliquid habere quod vincam, cuius patientia exercear. Hactenus Seneca. Quæ autem de Sextio C vir profanus, nos ad quemuis Sanctum Prophetam, Euangelistam, Apostolum merito referre licet.

VIRTVTIS *Amor.*

MYTHOLOGI scribunt Monocerotem odore & amore castæ virginis captum, omni ferocitate deposita, ad eam accedere, caputq; in eius sinum recondere, atq; tandem somno obrutum capi. Quam allegoriam docti putant inde natam, quod rerum naturalium auctores scribant, Monocerotem sui generis feras hostiliter persequi, nec aliter cum fœmina assuescere, nisi libidine stimulatā. Typus est castæ & puræ vitæ, qualis imprimis virginibus conuenit, quæ non solum hominibus moderatis summopere probatur, sed etiam à ferocioribus magni fieri, & ad se amandum allicere solet. Sic apud Senecam in Hercule furente Lycus quærit à Megara, an

Obiici feris monstris virtutem putet?

Illa autem respondet,

Virtutis est domare quæ cuncti pauent. D

His & Distichon subijciamus,

Quem non vincat amor castæ virtutis & ardor?
Virtus tanta potest, vincat vt illa feram.

VIRTVTI *via nulla inuia.*

IN antiquis numismatibus equus ad currendum se incitans, summam rei celeritatem & alacritatem denotat. Montis vero ascensus accliuior & asperior, virtutis iter, difficile quidem, quo tamen ad veram gloriam tandem peruenitur, hieroglyphice pingit. Venti autem procellosi, equi cursum remorantes, omnis generis aduersitates, & impedimenta plurima, quæ viros probos & virtutis amantes à præcla-

A præclaro suo proposito auertere, vel saltem aliquantisper detinere solent, non malè exprimunt. De quo Euripides quoq; in Supplicibus conqueritur;

πολλοὶ καλῶς γεγῶτες ἄνδρες οὐκ ἔχουσ' ὅπως
δείξωσιν αὑτοὺς τῶν κακῶν ἐξουσία. id est:
Multi viri nati loco honesto non possunt
Seipsos palam ostendere, propter malorum potestatem.

Menander idem deplorat, clamans,

——— *ὡς ἄδικον, ὅταν ἡ μὲν φύσις*
ἀποδῷ τι σεμνόν, τοῦτο δ' ἡ τύχη κακοῖ. id est:
Quam iniusta res; cum natura quidem
Egregium aliquid contulerit. fortuna autem hoc deprauat.

Nihilominus contra omnes insultus & procellas grauiores, à via virtutis numquam abscedendum, sed fortiter resistendum, donec superatis omnibus malis optatum finem consequamur.

B *Tu ne cede malis, sed contra audentior ito*, inquit ille apud poëtam. Quod Cicero quoq; monet, libr. 3. quæst. Tusculanarum. Nulla, inquit, diuturna potest esse gloria, quam labor strenuus ac indefessus primum non antecesserit. Quo pertinent Propertij lib. 4. Eleg. versus elegantes,

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires,
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

In omnium ore sunt τὰ πάνδημα ἐκεῖνα τοῦ Ἡσιόδου περὶ τῆς ἀρετῆς ἔπη, vt Lucianus ait in Necyomant. quæ & alibi adducuntur, nempe, *Difficilia quæ pulchra.* Laudant Cicero, Xenophon, & ante oculos habuit Ammianus Marcellinus libr. 14. & alij. Certe cum Obeliscus, excelsus admodum accliuis, & serpens natura imprimis glaber ac læuis sit, fieri vix potest, vt in summum eius cacumen perrepere possit. Qui igitur virtutis difficile & periculosum iter exprimere velit, fortassis haud absurde hoc hieroglyphico vti poterit: Simulque innuere, non facile peruenire ad honoris & gloriæ fastigium, qui nimis timidè omnia explorat, & trepide resilit. Nam, vt pulchre Theoctistus ait: φεύγειν δεῖ πάντα τρόπον τὰς σκολιὰς καὶ πρανεῖς, τὰς δὲ ἀποτόμους καὶ ὀρθίους τρίβους ἀσπάζεσθαι: Obliquæ & decliues viæ modis

C omnibus fugiendæ sunt: abruptæ autem & recta sursum ferentes complectendæ. Et vt Symmachus dixit libr. 9 Ep. 84. Virtus durioribus negotijs nitescit, & aspernatur decliuem facilitatem, maximoque sudore arduum laudis annititur. Eleganter etiam Seneca in Epist. ad Lucilium: Ad honesta nitentes, quando magis incubuerint, minusque sibi vinci ac strigare permiserint, admirabor & clamabo, Tanto melior surge & respira: & cliuum istum, vno si potes Spiritu exupera. Generosos animos labor nutrit. Et paulo post: Animi est ipsa tolerantia, quæ se ad dura & aspera hortatur, & dicit: Quid cessas? non est viri timere sudorem. Xenophon quidem 2. ἀπομν. vbi Hesiodea illa adducit, hanc pulcherrimam γνώμην præmittit: διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες: *Curæ quidem laboriosæ efficiunt, vt ad pulchra & honesta facinora perueniatur, sicuti virorum optimorum habet adagium.*

Sudore hac magno conscendit culmina serpens.
D *Nempe est virtutis semita difficilis.*

VIS *Consilij expers.*

VRVS ἀπὸ τῶν ὀρῶν, id est, à montanis locis in quibus degit, secundum Isidorum, dictus est. Hunc in Hercynia silua Cæsar libr. 6. De bello Gallico reperiri ait. Plinius lib. 8. cap. 15. Vros vi excellenti velocitateque scribit esse præditos. Iis imperitum vulgus Bubalorum nomen imposuit. Adeo feroces Vros physiologi depingunt, vt si à venatoribus post arbores latitantibus, telis vulnerentur, in tantam iram exardescant, vt crebriore in arbores impetu facto, tandem seipsos quoque conficiant. Sic furores & impetus validos potentiorum, sana consilia respuentium, prudentia declinat & frangit, cedens illis tempestiue, & in tutum locum sese recipiens, tantisper dum feroces illi viribus suis certantur atq; ruunt mole sua. Etenim,

Quis furor est tecum temere se offerre furori?
Cede, parum exspecta, nec mora, victor eris.

Et pridem Ouidius vtilitèr vim vi nimium præcipianter repellentium inconſultam mentem monuit his dictis, A

Dum furor in curſu eſt, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Et Horatius, libr. 4. Carm. Ode 4.

Vis conſilij expers mole ruit ſua.

Oppianus item libr. 5. Halieutic.

ὡς οὔτ' ἠνορέης οὔτ' εἴδεος ἔπλετ' ὄνειαρ
Τόσσον, ὅσον πραπίδων. ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων. id eſt:
Nec robur tantum quantum prudentia præſtat,
Nec ſpecies: ſtolidæ vires ſine morte fatiſcunt.

Raro autem hæc duo coniunguntur. Nam, vt recte ait Valerius Max. lib. 9. c. 12. nimio robore membrorum vigor mentis hebeſcit, quaſi abnuente natura vtriuſq; boni largitionem, ne ſupra mortalem fœlicitatem ſit, eundem & ſapientiſſimum & validiſſimum eſſe. B

Solere ſæpenumero Balænas, vel procellarum vi in littora eijci, vel etiam dum ipſæ apricandi ſtudio terræ nimium propinquant, vt fidunt, ob refluxum maris aqua deſtitui, atque ita in ſicco relinqui, vt mole illa ſua corruant, experientia teſtis eſt, ſuntque ad Oceanum crebra eius rei ſpectacula: & in Batauis inſigne anno M.D.LXXXIIX. contigiſſe meminimus. Balænam ſane nonnunquam è mari prodire, & ad ſolem apricari, ipſe Oppianus ſcribit. Vnde & Grammatici quidam volunt dictam παρὰ τὸ πρὸς φῶς ἅλλεσθαι: eoque hodie nomine cunctas fere maiores pelagi belluas vulgo intelligunt, cum veterum quidem balæna ex Rondeletio & alijs ſatis nota ſit. Hieroglyphicon autem hoc ſeipſum ex inſcriptione Horatiana fere explicat: cum qua Iſocrates conſentiens, Robur prudentiæ coniunctum profuiſſe quidem, verum ea deſtitutum, magis fuiſſe habentibus detrimento, dixit. Et Neſtor apud Homerũ idem pene pronunciat. Exemplo ſunt Milo Crotoniates, & Polydamas athleta: quorum ille dum quercum manibus inſertis diuellere, hic ſpeluncam ruentem ſolus humeris ſuſtentare conatur, miſere vterq; perijt, ſicuti apud Valer. Max. legimus. Poſſit hoc etiam accommodari fortaſſis ingenti alicui imperio, quod ipſa magnitudine ſua laborat, minaturque ruinam. Illud enim, C dum cuncta immenſæ duntaxat potentiæ ſuæ & tribuit & aſcribit, Dei omnipotentis manu & protectione merito tandem deſtituitur, quod ſi ſit, magno cum fragore ſubito corruit. Vt enim Apollodorus Comicus ait:

ὄγκου μεγάλου πτῶμα γίνεται μέγα.
Ingentis molis ingens ruina erit.

Sapienter itaque Gr. Nazianzenus monuit:

Μὴ ἐπαρθῇς μέγα, ἵνα μὴ μεῖζον κατενεχθῇς.
Ne efferaris alte, ne deferaris altius.

Siquidem, vt pulcerrimus habet Claudiani verſiculus:

Magna cadunt ſubito, ſumma repente ruunt.

Et quid Babylon, atque Roma, ruens aliud occinit? quam

Sic pereat quiſquis robore fidit atrox. D

VIS PROLIFICA.

REFERVNT Phyſiologi multa de Scorpij prolifica vi & generatione, tamquam naturæ quopiam miraculo. Ex terra enim & calore ſolis Scorpios oriri experientia confirmatum eſt. Ideo Scorpius generationis ſymbolum merito dicitur. Aliud quidpiam admiratione dignum ex Ouid. lib. 15. Metamorph. deſumptum eſt: vbi ex cancro demptis brachijs terraq; obruto Scorpium enaſci ſcribit his verſibus;

Concaua littoreo ſi demas brachia cancro,
Cætera ſupponas terræ, de parte ſepulta
Scorpius exibit, caudaque minabitur vnca.

A

VITA *beata in terris.*

CERVA matutino tempore, Sole iam exoriente æstiuis mensibus, tam propter sui corporis caliditatem, quam cœli æstum, purissimum rorem hianti ore iucundè excipere atque eo sese reficere solet. Designat autem factum illud piorum in terris versantium vitam & conditionem beatam. Cerua autem hieroglyphica nota hic est hominis pietatem colentis, & Dei promissa suauissima iucundè meditantis, quibus tanquam saluberrimo pabulo & desideratissimo rore cælitus nutritur & recreatur. Nihil, me Christe, amabilius.

Ore capit patulo rorem vaga cerua cadentem,
Rore riges nobis torrida corda DEVS.

VITA *in amore.*

DE animalculis tam in niue quam igne viuentibus locus habetur apud Aristotelem lib. 5. capit. 19.
B de histor. Animal. satis memorabilis, quem integrum ascribere placuit. Quin etiam in ijs quæ putredinem nullam posse reciperre existimantur, nasci animalia nouimus, vt vermes in niue vetustiore, qui hirti sunt pilis & rubidi, quoniam & ipsa nix vetustate rubescit, sed in niue mediæ terræ candidi & grandiores inueniuntur. Torpent omnes ac difficulter mouentur. In Cypro insula ærarijs fornacibus, vbi chalcitis lapis ingestus compluribus diebus crematur, bestiolæ in medio igne nascuntur pennatæ, paulo muscis grandibus maiores, quæ per ignem saliunt atque ambulant. Emoritur & hoc genus & illud niuis alumnum, cum alterum ab igne, alterum à niue dimotum est. Hæc ille. Plinius lib. 11. cap. 36. Eadem repetens vocat pyralim siue pyraustam, de quo in symbolo proximo plura. Seneca quoque libr. 5 cap. 6. cum admiratione potius quam caussæ explicatione idem affirmat, itemq; Ælianus lib. 2. cap 2. à quo πυρίγονοι, id est, in igne nati vocantur. Hoc tamen nescio qua ratione inductus Ouid. 6. Fastor. negare videtur.

Nec tu aliud Vestam, quam puram intellige flammam,
Nataque de flammis corpora nulla vides.

C Erasmus in Adagijs prouerbio, πυραύστου μόρος, *pyraustæ interitus*, hoc hieroglyphico interpretatur vel de ὠκυμορεῖς, id est, qui celeriter intereunt, vel etiam de illis qui nullibi alibi viuere possunt, quam in proprijs ac consuetis laribus & domicilijs: à quib. si paulo longius abesse cogantur, sibi moriendum existiment. Alij ex Plinio ascripserunt, MORIAR SI EVASERO, quod non absimile est illi, ἀπωλόμεθα ἄν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα, id est, perimus, si non perimus, à contrario sensu. Et Themistocles exul, in maximum honorũ fastigium a rege Persarum euectus, suis dicebat, referente Plutarcho, O filij, perieramus, nisi periissemus.

VITA *perennis.*

PHOENIX auis est vitæ perennis hieroglyphica pictura. De eo autem paulo verbosius hic disserere fert animus. Idque tum propter auctorum plurimorum de eo varias ac interdum discrepantes opiniones, tum ob varia hieroglyphica & symbola, ex hac aue ingeniosa nonnullla & præclara
D desumpta. Ac quantum ad primum attinet, si omnium illorum, qui de illo aliquid literis mandarunt, sententias in medium proferre vellem, non aliquot paucæ pagellæ, sed vix liber quispiam grandior sufficeret, quare satis esse putaui, saltem loca præcipuorum scriptorum hoc in loco notare. Inter quos vetustissimus mihi occurrit Herodotus lib. 11. siue Euterpe, quamuis dubitanter de eo loquatur. Philostratus quoque in vita Appollonij addit illud, ὥς φασι id est, vt aiunt. Scripserunt de eo etiam Horapollo libr. 1. 34. & 35. Plinius libr. 10. capit. 2. qui & ipse veretur ne quid fabulosi subsit. Solinus capit. 36. Seneca passim. Cornelius Tacitus libr. 5. Annal. Ælianus lib. 5. cap. 58. Lucianus. Sextus Aurelius Victor. Suidas. Xiphilinus in vita Tiberij, qui ait in Ægypto visum, ac Tiberio mortem denunciasse. Glycas Annal. part. 1. Artemidorus libr. de insomnijs, cap. 49. Æneas Platonicus. Aristides in oratione de Smyrna beneficio M. Aurelij Imper. reædificata: atque inter poetas Oppianus. Ouidius 15. Metamorph. Claudianus. Poëma Lactantio falso ascriptum. Tzezes. Statius lib. 3. Inter Ecclesiasti-

cleſiaſticos vero ſcriptores Gregorius Nazianzenus in præceptis ad virginem, & oratione vltima de A
Spiritu ſancto. Baſilius. Tertullianus in libro de reſurrectione carnis. Cyrillus, Cyprianus, Epipha-
nius, Euſebius Pamphilus, in vita Conſtantini Imperat. Ruſinus. Ambroſius de fide reſurrect. & 5.
Hexam. Iſidorus libr. 12. Inter recentiores ſunt, Albertus Magnus, Volaterranus lib. 15. Scaliger con-
tra Cardanum Exercit. 233. vocatque Semendam, ex ſcriptoribus recentioribus rerum Indicarum:
Pierius Valerian. in Hieroglyphicis. Eraſmus in Adagijs Chil. 2. Centur. 1. Prouer. 21. & 57. Adrianus
Iunius Prouerb. 93. Centur. 5. Geſnerus de Auibus, & plures alij, quorum nomina iam nō ſuccurrunt.
Sed, meo quidem iudicio, inter omnes, quos iam enumerauimus, nullus videtur exquiſitius ac certius
de Phœnice ſcripſiſſe, quam Corn. Tacitus lib. 5. Annal. Cuius ideo verba integra hic apponenda eſſe
cenſuimus. Paulo Fabio & Lucio Vitellio Conſul. poſt longū ſæculorū ambitum Phœnix in Ægyptū
venit, præbuitq; materiam doctiſſimis indigenarum & Græcorū, multa ſuper eo miraculo diſſerendi,
de quib. congruunt, & plura ambigua, ſed cognitu non abſurda promere libet. Sacrū ſoli id animal, &
ore ac diſtinctu pinnarum à cæteris auib. diſtinctū, conſentiunt qui formā eius definiere. De numero
annorum varia traduntur, maximè vulgatum, quingentorum ſpatium, ſunt qui adſeuerent, mille B
quingentos ſexaginta vnum interijci, prioreſque aliter Seſoſtride primum, poſt Amaſide dominanti-
bus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, in ciuitatem, cui Heliopolis nomen aduo-
laſſe, multo cæterarum volucrum comitatu, nouam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem
obſcura. Inter Ptolemæum ac Tyberium minus quinquagenta anni fuerunt, vnde nonnulli falſum
hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidere, nihilque vſurpauiſſe ex his, quæ vetus memoria
firmauit. Confecto quippe annorum numero, vbi mors propinquet, ſuis in terris ſtruere nidum, eiq;
vim genitalem affundere, ex qua fœtum oriri, & primam adulto curam ſepeliendi patris: neque id te-
mere, ſed ſublato myrrhæ pondere, tentatoque per longum iter, vbi par oneri, par meatui ſit, ſubire
patrium corpus, igne ſolis aram perferre atque adolere. Hæc incerta & fabuloſa aucta. Cæterum
aſpici interdum eam volucrem in Ægypto non ambigitur. Hæc ille. Sed notandum, præter Claudia-
num & Poëma Lactantio perperam attributum, nec Plinium, neque Tacitum, vel alium ex veteribus
tradidiſſe Phœnicem ſeipſum comburere, quod tamen poſtea recentiores vniuerſi ſecuti ſunt. Sed C
veniamus iam ad Symbola, quorum primum erit, *Vt viuat*. à Ruſcello aſcriptū Madrucio Cardinali,
quod alij plenius afferunt, *Sed necat vt viuat*: cuius interpretatio multiplex eſſe poteſt. Nam primùm,
generalius ſignificat hominem, qui omnes ſuas cogitationes & actiones eo dirigere conatur, vt ſuæ
vitæ breuitatem egregia fama compenſet, & inde ſeſe quaſi immortalem reddere queat. Alij potiùs
veram pietatem exercendam referunt, intelligendo per ſolem, ad quem Phœnix aſpirat, & cuius
beneficio regeneratur, *Chriſtum*, noſtrum Redemptorem, vnicum iuſtitiæ ſolem, cui omnia noſtra
meritò debemus referre accepta, & cuius cauſſa quæuis libenter in hoc mundo perferre, quo tandem
per ipſum vitam beatam & æternam viuere queamus, certo nobis perſuadentes hanc mortem noſtrá
eſſe initium vitæ melioris, de quo præclarum diſtichum & à multis commendatum legitur Rauennæ
ad picturam Phœnicis:

Securus moritur qui ſcit ſe morte renaſci,
Mors ea non dici, ſed noua vita poteſt.

Sic B. Tertullianus in libro de reſurrectione carnis inquit, pleniſſimum ac firmiſſimum ſpecimen eſſe D
huius ſpei (reſurrectionis) ex hoc alite ſumendum, quod B. Ambroſius quoq; & Epiphanius in Phy-
ſiologo aſſerunt. Quare, quidam græcum dictum ſcripſit ΘΝΗΣΚΩΝ ΟΥΚ ΑΠΟΘΝΗ-
ΣΚΩΝ, id eſt, moriens non moriens. Cuius argumenti plurimæ extant ſententiæ apud ſacrarum
literarum interpretes præclaræ. Quidnam Bartholomæus Taegius, qui de Symbolis ſiue impreſis Ita-
lice breuiter & accuratè ſcripſit, addidit, *Ne pereat*: quo ait exprimi hominis pij ac religioſi propo-
ſitum & ſtudium laudabile, in fugiendis & compeſcendis voluptatibus ac illecebris huius mundi, &
affectibus & cupiditatibus ſuis nimijs moderandis ac vincendis, denique in caſtigando proprio cor-
pore, ne vitijs cum iactura animæ obſequatur. Quod B. Nazianzenus libr. 1. Sententiarum ſpiritua-
lium his iambicis verſibus breuiter de quibuſdam vitijs expoſuit.

A ἔρως, μέθη, ζῆλός τε καὶ δαίμων ἴσον — *Vinum, libido, liuor, & dæmon, idem:*
οἷς ἂν προσέλθῃ, τὸ φρονεῖν ἐπέκλυσε. — *Quorum occuparint, opprimunt hæc pectora.*
τῆξις, προσευχὴ, δάκρυον, τὰ φάρμακα, — *Medentur hisce, lachrymæ, fames, preces,*
ἡ δ' ἰατρεία τῶν ἐμῶν νοσημάτων, id est: — *Sic est mea curatio ægritudinis.*

Aliud præterea symbolum phœnix suppeditat, nimirum, *Nutrix ipsa sui*, ex poëmate Lactantio ascripto,

Ipsa sibi proles, suus est pater, & suus hæres,
Nutrix ipsa sui, semper alumna sibi.

Quod illis rectè tribuitur, qui suamet industria & virtute ad res magnas sine aliorum adminiculo peruenerunt. Sereniss. quoq; Helionora Austriaca, *Caroli* 5. soror ex hoc alite desumere voluit symbolum, cum inscriptione: *Vnica semper auis*, secundum Ouidium 2. Amor.

Et viuax Phœnix, vnica semper auis.

Quo demonstrare studuit (vt Paradinus refert) sicuti optima & pretiosissima quæque rara sint, & in-
B uentu difficilia, ita quoq; sibi esse persuasum, se nunquã talem alterum maritum, qualis fuerit *Franciscus* 1. Rex Galliæ, in posterum esse reperturum. Est autem notũ, quod prouerbij loco vocemus aliquem propter raras ingenij dotes vnicum Phœnicem, quia alios omnes ita excellat vt neminem parẽ habere videatur. Illustrissima quoque Princeps Bona Sabaudiensis, Ioannis Geleatij Mediolanensium Ducis mater, orbata marito, curauit in numismate cudi Phœnicem, additis his verbis; *Sola facta solum Deum sequor.* Quo indicaret, quemadmodum hæc auis sola & vnica in orbe inueniatur, sic etiam se propter solitudinem ob mariti obitum, eo redactam esse, vt in posterum reliquis omnibus spretis, & posthabitis omnino apud animum suum constituerit, soli DEO æterno inseruire, ac omnia sua illi addicere.

VITÆ *humanæ breuitas, fragilitas, vanitas.*

PLVTARCHVS in Romulo scribit cum primum populum Romanum in centurias distribuisse, quarum vnamquamque vir vnus ducebat qui manipulum fœni ac herbarum in conto affixum
C gestabat, vnde militibus manipularijs nomen est inditum. Idq; Ouidius quoq; libr. 1. Fastorum notat, dicens,

Pertica suspensos portabat longa maniplos:
Vnde maniplaris nomina miles habet.

Hoc postea imitati Christiani (sensu longè quidem meliore) vitæ humanæ breuitatem ac fugacitatem ita voluerunt exprimere, iuxta Prophetæ dictum, Omnis caro fœnum, & gloria eius sicut flos agri. Esai. 40. quod etiam ante expressum est, Psal. 103. Igitur

Quisquis es, hunc fœni qui spectas forte maniplum,
Respice te. Fœnum es, pone supercilium.

2. Præclaro alio hieroglyphico Dauid Psal. 39. pingit vitæ nostræ transeuntis fugacitatem. Ecce, inquit, palmares disposuisti dies meos, id est, non longiores quam sit hominis palmus. Si quis igitur manus humanæ quatuor digitos adhærentes & extensos sculpit, habet vitæ terrenæ imaginem. Ideo
D Psaltes addit, tempus meum vt nihil est coram te: profecto omnimoda est vanitas omnis homo, quãtumuis constitutus maximè, id est, firmus & fixus in hac vita. Subijcit, Quin in imagine vadit homo, &c. Est vmbra, vmbræ somnium, vanitas, fumi vapor, breuitas æui terreni.

Vitæ ecce quidquid currimus, tamquam volæ — *Vt qui per vmbras, heu, vagentur deuij,*
Spatio pusillo clauditur, — *Ipsique carnifices sibi,*
Mortalium vt sit quamlibet florentium — *Se mutuo trudant, opes incognitis*
Nil vanitate vanius: — *Vt congerant hæredibus.*

Alcæus in carmine lyrico apud Athen. libr. 2. c. 51. δάκτυλος, ἁμέρα. id est, digitus, dies. Et Mimnermus, Sermon. 98. in Stobæo,

—— Πήχυιον ἐπὶ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης τερπόμεθα. id est:
Flore iuuentutis cubitali tempore tantum
Perfruimur.

Sed vt ad Psalmistæ locum reuertamur, *Iamim*, inquit, *Tippakoth*; id est, dies palmi, vel palmorũ, aut A
in adiectiuo palmares. Palmus duplex est. Maior, Gr. σπιθαμὴ, Latinè dodrans, qui complectitur di-
gitos 12. vel tantum spatij, quantum inter summum pollicem, & extremum minimum digitum ex-
pansos, deprehenditur. Minor, quem Vitruuius lib.3.capit.1. quatuor digitos habere affirmat. Græc.
παλαιστὴ, δοχμὴ, δακτυλοδόχμη, ἢ τὸ τετραδάκτυλον τῆς χειρὸς, vt Eustathius Iliad. μ. definit. Sed hæ
Palmi maioris & minoris appellationes sæpe confunduntur, & vtrumque figura prouerbiali & ἱερο-
γλυφικῶς ad breuissimum illud vitæ nostræ in terris spacium refertur. Vnde σπιθαμὴ τοῦ βίου, apud Pa-
rœmiographos. Hebræa vox, pluralis, in forma fœm. in singulari *Tepak*, vt plurimum significat men-
suram quatuor digitorum transuersorum, præsertim quum in singulari scribitur. *Topak*, vt Exod.25.v.
24.& 37.12. Ezech.40.5.& 43 13. Quando ædificijs tribuitur, denotat subgrandia, partem tecti pro-
minentis, qua stillicidia à parietibus arcentur: quoniam apud Hebræos illa tecti pars prominebat ad
palmi longitudinem. Vide 1.Reg.7.9.26. & 2.Chron.4.5. Deriuatur autem hæc vocula à verbo *Tip-
pak*, Palma expandit & distendit aliquid, quemadmodum matres solent palma explanare infantes re-
cens natos, vt ipsorum membra in planum & longum distendantur & crescant. Hinc per metathesin B
literarum πετάω, & latinis interposita n. pando. Cognationem habet cum *Patthak*, aperuit. Sed
hæc prolixiora fortasse vitæ breuitatem meditantibus.

Inter reliquos flores Rosa grata atq; odorata, breui quidem admodum tempore durat, sed rursum
languescens atq; exarescens perit. Similis planè est ratio huius vitæ nostræ caducæ, fluxæ ac incertæ.
Vnde ex recentioribus quidam rectè cecinit.

Vt rosa mane viget, tamen & mox vespere languet:
Sic modo qui fuimus cras leuis vmbra sumus.

Quæ quidem ad cœlestem illam pulchritudinem nunquã pereuntem mentes nostras merito debent
excitare, necnon ad perpetuam illius considerationem nos assuefacere: cum ibidem. S. Apostolo te-
ste, 1.Cor.2. ea præparauerit Deus diligentibus se, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, & in cor ho-
minis non ascenderunt. Atq; hæc cupidissimè expetenda: cæteris vero, si ita acciderit, moderate ca-
rendum esse indicant D.Gr.Nazianzeni suauissimi versus. C

Θεοῦ μόνου, θείων τε ἀπλήστως ἔχειν,	*Solum Deum & diuina concupiscito,*
Ὃς τοῖς λαβοῦσι καὶ πλέον χαρίζεται,	*Sumentibus qui & plura largiri solet;*
Διψῶν τὸ δίψασθαι, ἀφθόνως ἀεὶ ῥέων.	*Sitiens sitiri, semper affluens bonis.*
Ἐν τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ φέρειν ἠστώμενος.	*In cæteris, voto excidens, modum obtine.*

Hoc de omnibus floribus eleganter exposuit D.Chrysostomus homilia 43. in Genesin his verbis. Sic-
uti floridum quoddam pratum varios & omnis generis flores exhibet; ita diuina Scriptura iustorum
virtutes nobis demonstrat, non vt illorum florum fragrantia breui tempore fruamur, sed vt perpetuã
inde vtilitatem recipiamus, & eas in sinu mentis reponamus; vt per omne tempus, si lubet, eorum sua-
ueolentia frui possimus. Rosarum hieroglyphico distichon appingimus,

Ah, quam forma rosas cito deficit inclyta pulchras!
Non ita cœlestis quas Paradisus habet.

Plato in epistolis, τὸ ἀνθρώπινον, inquit, οὐ παντάπασι βέβαιον, id est, *humana nõ sunt omnino firma.* Et Iu-
uenalis, D

—— festinat enim decurrere velox
Flosculus angustæ miseræq; breuissima vitæ
Portio, dum bibimus, dum serta, vnguenta, puellas
Poscimus, obrepit mea intellecta senectus.

Idem etiam Ouidius monet, dum ait,

Forma bonum fragile est, quantumq; accedit ad annos,
Fit minor, ac spatio carpitur ipsa suo.

Et inter neotericos doctus poëta nouo disticho,

Hæc rosa centuplici ceu flore decora, caduca est:
Sic forma & vitæ mox perit omne decus.

Theo-

A Theophrastus scribit esse genus quoddam rosarum circa Philippos in Græcia, centum folia cõtinens, cuiusmodi Plinius ex Pangæo in Campaniam transplantatas perhibet, quales nunc rosæ apud nos quoque, quamuis rarius inueniuntur. Sed nullum, meo iudicio, fiorem pleniorem, elegantiorem, & pluribus folijs refertum vidit hæc nostra ætas (harum rerum ad curiositatem vsque studiosa) quam Pæoniæ ex Hispania, vt aiunt, primum allatæ, & iam vbique in hortis instructioribus frequentatæ, cuius in vnico flore vltra quingenta folia me aliquando numerare memini. At superueniente pluuia, vel nimio sole ardente, subito folia decidunt, & decor omnis abit. Quod in tota vita nostra caduca, fluxa ac incerta vnusquisque obseruare, atq; ideo fallacibus voluptatibus, quas breuissimas interdum longissima comitantur incommoda, minime indulgere debet.

VITÆ *humanæ cursus.*

PRÆNAVIGAMVS vitam, inquit Stoicorum princeps, epistol. 70. & quemadmodum in mari,

—— Terræq; vrbesq; recedunt;

B sic in hoc cursu rapidissimi temporis primum pueritiam abscondimus, deinde adolescentiam, deinde quicquid est illud inter iuuenem & senem medium, in vtriusq; confinio positum: deinde ipsius senectutis optimos annos. Nouissimè incipit ostendi publicus finis generis humani. Scopulum esse illum putamus, dementissimi. Portus est, aliquando petendus, nunquam recusandus: in quem si quis intra primos annos delatus est, non magis queri debet, quam qui cito nauigauit. Alium enim venti segnes ludunt & detinent, ac tranquillitatis lentissimo tædio lassant: alium pertinax flatus celerrime perfert. Idem euenire nobis puta. Alios vita velocissimè adduxit, quo veniendum erat etiam cunctantibus: alios maturauit & coxit: quæ non semper retinenda est. Non enim viuere bonum est, sed bene viuere. Hæc ille. Nauis igitur in mari ventis varijs pulsa humanæ vitæ seu nauigationis symbolum esto.

VITÆ *ortus seu propagatio.*

C CANCER ortum siue humanæ vitæ propagationem Platonicis denotat. De quo Macrobius ita in Commentar. ad Ciceronis somnium, capit. 12. Tropica signa, Capricornum & Cancrum, Solis portas physici vocarunt: quia in vtraque obuiante solstitio, interius inhibetur Solis accessio, & fit ei regressus ad Zonæ viam, cuius terminos nunquam relinquit. Per has portas animæ de cœlo in terras meare, & de terris in cœlum remeare creduntur. Ideo hominum vna, altera Deorum vocatur: hominum Cancer, quia per hunc in inferiora descensus est: Capricornus Deorum, quia per illum animæ in propriæ immortalitatis sedem & in Deorum numerum reuertuntur. Hæc ille.

VITIA *extirpanda.* FACVLTATVM *iactura.*

THEOPHRASTVS, lib. 3. cap. 11. De causis Plantarum & alibi etiam literis prodidit, Oleam ramis vetustioribus ac inutilioribus amputatis, propter ipsius innatam pinguedinem & succum vberiorem lætius nouos surculos protrudere, ac hoc pacto arborem multo fœcundiorem & pulchriorem effici.

D

Tu quoque sic reseces vitiis arentia multis,
Virtutum vt soboles pullulet vberior.

Nobis itaque etiam annitendum est, vt inutilia ac minimè fructuosa, id est, vitia vniuersa ex animis nostris studiose aboleamus atque extirpemus, vt illis ablatis virtutis fructus multo præstantiores ac pleniores prouenire queant. Quod etiam subijcit D. Chrysostomi homilia 6. præclarum dictum (quãuis eo in loco potius de vite loquatur) vbi ait: Annon vides quod agricola vitem putet, ne vim omnem in pampinis & palmitibus proferat? Idem & tu facito, amputa folia, omneq; studium huc intende, vt quamplurimum fructus feras. Potest quoq; hoc accommodari ad iacturam fortunarum, quæ multis etiam non solum non damnosa, sed insuper lucrosa sæpenumero fuit, secundum versus D. Nazianzeni:

Καὶ ζημίαν τι, τοῦτο κέρδος πολλάκις
Ὥσπερ καθαίρειν φυτὸν εἰς εὐκαρπίαν.
Εἰ δ' οὐ καλῶς τι προστιθεῖς οἷς νῦν ἔχεις,
Ὕλῃ φέρεις πῦρ, ἢ νόσον τῷ σώματι.

Perferre damni quippiam, lucrum puta,
Vt fructosam si repurges arborem.
At si quis addat impius partis male,
Syluæ addat ignem, corpori morbum adferat.

VIVIFICATIO *nostra.*

PVLCERRIME Plinius conchas margaritiferas describens ait, eas anni genitalis impetu stimulatas naturali quadam oscitatione pandere se, atq; ita impleri roscido conceptu, grauidas postea eniti, & si sereno cœlo purũ nitidumq; rorem imbiberint, lucidissimas purissimasq; margaritas progignere. Sed hoc vt fabulosum Hieronymus Cardanus deridet. Nos, vtut ea sint, recte tamen & piè, opinor, ad hoc accõmodabimus, vt quemadmodum margaritæ exiles & nullius adhuc decoris Solis & roris beneficio, crescunt, augẽtur, illustrantur: Ita nostrarum virium debilitatem & intellectum in rebus diuinis obscurum adhuc & hebetem, veluti serenari ac perfici ab æterno Sole, Domino Saluatore nostro Iesu Christo, S. Spiritus eius diuino rore, cuius infusa dona sunt pietas, fides, religio, lucidissimæ margaritæ, quarum efficacia mentis tenebræ & errores vniuersi discutiuntur, sic vt omnia nostra, B diuina illustrante gratia puriora, & clariora fiant. In S. enim literis Sol Iustitiæ Christus est: & cœli sereni icon Deum nobis propitium fauentemque significat. Rore vero, virtus & fœcunditas exprimitur. Vnde Isaac filio suo Iacobo benedicens precabatur, vt Deus illi daret de rore cœli, & de pinguedine terræ, abundantiam frumenti & vini, Gen. 27.

VLTIO.

IN eundem sensum vir fortis ad pugnam accedens exclamat, non reuertar inultus. Et,

Vincere, vel pulchra laus est occumbere morti;
Sed tremulo à pugna turpe redire gradu.

Rhinoceros à cornu quod in naso vnicum habet, quasi naricornis dici potest. Martialis,

Rhinoceros numquam victus ab hoste redit.

Huic tribuit geminum cornu, licentia poetica, cum alterum in dorso potius tuberosum quippiam, C non propriè cornu sit. Taurum Æthiopicum Pausanias libr. 5. & 9. vocat: huiusque animalis an Aristoteles meminerit, docti dubitant. Elephantis & Rhinocerotis pugnam describit Oppianus libr. II. De Venatione, atq; nostrum seculum pluribus exemplis confirmatur, quorum mentio apud Damianum à Goes extat in encomio Hispaniæ: Certamini (inquit) vnius Elephantis cum Rhinocerote interfui: spectaculum admiratione dignum, in quo Elephas succubuit. Iouius autem in elogio Tristani Acunij ferunt, ait, Rhinocerotem, quum ab Oceano Vlissiponensi in portu exponeretur aspectu atq; odore suo elephantum, qui tum erat in regia vsque adeo truculenter terruisse, vt elephas, ipso naturæ miraculo præcipuus hostis, concepto incredibili pauore, septum caueæ, ferreis ingentibus clathris permunitum, humerorum & capitis præcipiti impulsu perruperit & in longam se proripiens fugam, terribiliq; barritu edito, stridens, & furens, cuncta obuia prostrauerit.

Strabo refert libr. 17. circa Meroën reperiri Dracones quibus cum Elephantis pugna esse solet. Plinius lib. 8. cap. II. Elephantes maximos, inquit, fert India, bellantesq; cum ijs perpetua discordia Dracones, tantæ magnitudinis, vt & ipsos circumplexu fasciatim ambiant, nexuq; nodi præstringant. Cõ- D moritur ea dimicatio, vt victusq; corruens complexum elidit pondere. In bellis ciuilibus Hieroglyphicum illud apparet, in quibus,

Contemnit mortem, qui non moriturus inultus,
Vna etiam est hostis certa ruina sui.

VACATIONIS *ratio habenda.*

QVO ingentius fuerit saxum cadens ab alta rupe, eo plura fragmenta facit. Quo dignior fuerit persona, & in sublimiore dignitatis culmine constituta, eo plures in lapsum secum trahit, cum cadit.

A VOLVPTAS *breuis & damnosa.*

DE Pyrausta proprie sic dicta Aristotelis & aliorum sententiam paulo ante exposuimus; nunc de altera eius significatione aliquid adiungemus, de qua in primis Ælianus lib. 12. cap. 8. hæc habet. Ex ignis fulgore pyrausta, quod vehementi afficiatur voluptate, idcirco cum flamma vel maxime viget, ad lucernas aduolat, atque nonnihil captare videtur. Cuius meminit quoq; Æschylus Tragœdiarum scriptor hoc senario,

δέδοικα μωρὸν κάρτα πυραύσου μόρον. id est,

Magnopere stultum metuo pyraustæ exitum.

Aristoteles lib. 8 de histor. Animal. ca. 27. ἠπίολον vocat quoddam genus minus papilionum, quod lucernarum luminibus aduolat, idq; Itali vocant farfallam. Idem tamen & culices & muscas factitare scimus. Hinc prouerbium, χαρὰν πυραύστου χαίρεις, *Gaudium pyraustæ gaudes*, de momentanea voluptate. Quamuis vero hoc hieroglyphicum, finem breuissimum ac pessimum omnium prauarum voluptatũ abunde exprimat, atque ideo Horatius lib. 1. epistola 12. moneat,

B *Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.*

Et Silius Italicus recte affirmet,

Quippe nec ira Deûm, tantum nec tela, nec hostes,
Quantum sola nocet animis illapsa voluptas.

tamen in primis ad perditos & immoderatos amore referri solet, quibus capti non aliter ac vehementi igne consumi soleant. Quare Itali apposite huic hieroglyphico ascripserunt: PIACER CONDVCE A MORTE, id est, *Voluptas ad mortem perducit.* Quidam addunt, FVGIENDA PETO: quod non solum cum prioribus conuenit, sed etiam adhuc magis generalius de omnibus periculosis consiliis & actionibus intelligi poterit.

Qui circumuolitat deceptus amoris ad ignes,
Numquid naturam papilionis habet?

VOLVPTAS *esca malorum.*

C ALLICIT voluptas carnis, vt perimat. Idcirco sapiẽs poeta hieroglyphicon tantæ pestis sub imagine Pardi caput occultantis occinit,

Luxuriem, iuuenes, mal. ficos spernite amores:
Nam necat illectas Pardus odore feras.

Panthera Græcis, referente Varrone, propter omnifariam feritatem nomẽ accepit; cuius sexum quidam distinguunt, vt marem Pardum, fœminam Pardalim vocent. Latinis Varia cognominatur, à pellis varietate: Africana quoque, cum in hac mundi parte, numquam in Europa reperiatur. Plutarchus lib. de animalium solertia scribit, ad Pantherã pleraq; accedere animalia, suauitate odoris illecta, maxime Simias. Plinius, ferunt, inquit, earum odore mire solicitari quadrupedes cunctas, sed capitis toruitate terreri: quamobrem eo occultato reliqua dulcedine eius corripiũt. Ideo Ægyptij sapientes hominem sceleratum & malitiosum designant, qui animum suum subdole occultet, Pantheram alia animalia persequentem pingebant. De quo vitio parens eloquentiæ Act 3. in Verrem, nullæ sunt, inquit, occultiores insidiæ, quam hæ, quæ latent in simulatione officij, ac libr. 1. De offic. recte ait, nulla D est totius iniustitiæ capitalior quam eorum, qui cum maxime fallunt, hoc tamen agunt, vt boni viri esse videantur. Alij generalius ad omnia genera voluptatis prauæ referunt: de quibus Silius Italicus,

—— nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hostes,
Quantum sola nocet animis illapsa voluptas.

Iucundiorem hamo piscandi rationem, quam quæ linea vulgo fit, Bellonius in Obseruat. suis hodœporicis, sane expeditam & vberem edisserit, qua vti solent ad Orientem Bosphori & Propontidis accolæ. Verba eius sunt: Ducentos aut trecentos hamos longa quadam serie & fune, quem cucurbitæ sustinent, pendentes disponunt, quibus escam è carnibus aut piscibus constantem affigunt: cum deinde funem noctu ad integrum vel dimidium milliare in mare deferunt, isticq; tota nocte relinquũt, vt pisces, qui cibum quærunt, quales sunt margoræ, leuiinæ, caniculæ, raiæ, atque alij similes, hamis

capti hæreant. Postridie mane, nisi tempestas impediat, hamos, quos è longinquo propter annexas ingentes cucurbitas statim agnoscunt, repetitum eunt, & prædam domum referunt. Compendiosam mehercle absq; sumptu magno & labore constantem piscationem, cuius periculum facere non fuerit difficile. Cum autem illi pisces spe prædæ ex cucurbitis in tectas illas hamorum insidias incurrant, ac misere pereant, huius hieroglyphici sensus est, voluptuosos à voluptate, quam capere se posse putant, misere capi & decipi. Cucurbitæ illæ in speciem magni quid polliceri videntur, sed intus vacuæ sunt & in aquis noxia illa tela abscondunt. Igitur, vt P. Syri sententia habet: *Graue est malum omne, quod sub aspectu latet.* Sic argute nescio quis apud auctorem Etymologici: ὡς οὐκ οἶδ' εἴπερ ἰχθὺς ὑπὸ τοῦ δελέατος τῆς ἡδονῆς ἀσπαλιεύθην, *Attractus fui à voluptatis esca, ita vt nesciam, an vlius piscis potuerit magis.* Et paucis omnia Horatius, A

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Id antea Menander,

ἡδονὴν φεῦγε, ἥτις ὕστερον λύπην τίκτει. id est, B
Voluptatem fuge, quæ in posterum dolorem parit.

VOLVPTATES.

De Sirenum origine, numero, figura, cantu & interitu, alij aliter: & frustra in poeticis fabulis quæritur consensio. Videri autem de his possunt Homer. ὀδυσ. μ. cuius versus interpretatur Cicero 5. de Finib. Apollonius in Argon. Plato in Phœdro, Virgilius, Ouidius 5. Metamor. Lycophron in Cassandra, Io. Tzetzes in 1. Var. 14. & 16. 75. & alij. Sirenes autem nihil hæ fuerunt aliud, quam formosæ meretriculæ habitantes in littoribus, quę quia transeuntes redegerũt ad inopiam, his dictę sunt inferre naufragia. Nam hoc expresse tradit Dorion in lib. de Piscibus, & probant Plutarchus iunior, Seruius & Palæphatus. Isacius autem Tzetzes, ἀλληγορικώτερον, inquit, δὲ σειρῆνες εἰσὶν αἱ ἡδοναί. Prudenter igitur Socrates: τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν, τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα. *Voluptates opus est præterire, veluti Sirenes, eum qui ad virtutem tamquam patriam festinat.* Heliodorus etiam eleganter narrationem mellifluam & illecebrosam dixit σειρήνιον. Vlysses itaq; hic imitandus qui Sirenes præternauigaturus, *Illeuit cera sociorum callidus aures.* Quo pertinet, pulcherrima Senecæ adhortatio ep. 31. ad Lucil. Ad summam, sapiens eris, si clauseris aures quibus ceram parum est obdere. Firmiori spissamẽto opus est, quam vsum in sociis Vlyssem ferunt, &c. Sic ὁ θεῖος παιδαγωγὸς apud Clement. 2. pæd. 6. ταῖς τῶν ἀκοῶν τῶν αἰσχρῶν, puerorum auribus circumponit σώφρονας λόγους, καθάπερ ἀντωτίδας, quasi aurium quædam munimenta, quæ athletis circumligabantur. Et idem Clemens ait: ἀφεκτέον τῶν αἰσχρῶν ἀκουσμάτων, ῥημάτων καὶ θεαμάτων. *Abstinendum à turpibus acroamatis, verbis & spectaculis.* Mortem enim adfert ista voluptas. C

Vitanda est improba Siren desidia, inquit Horatius, Serm. lib. 2. Sat. 3. & epist. lib. 1. Sat. 2.
Sirenum voces, & Circes pocula nosti, &c.

VOLVPTATVM *vincula abrumpenda.*

Admirandam prorsus Bombycum generationem, & variam mutationem legere possumus apud Aristotelem lib 5. de histor. Animal. c. 19. & Plinium lib 11. c. 22. & 23. Quæ omnia Hieronymus Vida Cremonensis eleganti poemate elaborauit. Fit autem primum ex ouo vermis, ex vermeeruca, deinde bombylius, ex hoc Necydalus, & tandem spacio sex mensium Bombyx. Post quadragesimam vero diem, quo eruca se abdidit & in bombylium est mutata, subnascens papilio (quem Aristoteles videtur νεκύδαλον vocasse) exeso folliculo, vt exitum quærat, filum proscindit, vt fit quatuor alis pennatus. Vida ita versibus expressit lib. 2. D

Nonne vides, cum carceribus exire reclusis
Instant ardentes, quanta nitantur opum vi?
Clausa obstat domus, & fili densissimus ordo,
Nec mora nec requies, vestigant omnia circum,
Explorantque aditus omnes, si qua potis extra
Rumpere, & optatæ rursum se reddere luci.

A Hinc quidam nobilis iuuenis mature ex carcere amoris ac Veneris laqueis & illecebris, quasi ex d. seruitute sese liberans, & ad bonam frugem rediens, totus se studiis grauiorib. & cognitioni rerum [illegible] dabilium addicere, & tamquã alas, quibus ex sordibus priorib. euolet, comparare studuit. Alius Græcum hemistichium ex epigrammatum lib. 2. addidit: ἌΠΤΕΡΟΣ ΟΥ̓ ΔΎΝΑΤΑΙ, id est, *pennis non potest*, scilicet auolare. Alius ascripsit, ET FECI ET FREGI, ingeniose innuens, quod [illegible] incautius in iuuentute voluptatib. & amoribus fuisset irretitus, atq; sponte sua illis seruiisset, [illegible] paulo post maturiore iudicio & vera ratione superueniente illa omnia reliquisse, ac tamquam fracto ergastulo ad meliores partes euolasse.

Cæca voluptatum, ô iuuenes, abrumpite vincla:
Libera erunt vestra his pectora vindiciis.

VOLVPTVOSI.

SVNT quidã in eadem vrbe antipodes, qui, vt M. Cato ait, nec Orientem vmquam solem viderunt, nec Occidentem. Hos tu existimas scire, quemadmodum videndum sit, qui nesciunt quando? & hi mortem timent, in quam se viui condiderunt, tam infausti nominis quã nocturnæ aues sunt. B Licet in vino vnguentoq; tenebras suas exigant, licet epulis, & in mula quidem fercula distinctis, totum peruersæ vigiliæ tempus diducant, non conuiuantur, sed iusta sibi faciunt. Mortuis certe interdiu parentatur. At mehercule nullus agenti dies longus est. Extendamus vitam. Huius & officium & argumentum actus est. Circumscribatur nox, & aliquid ex illa in diem transferatur. Aues quæ conuiuiis comparantur, vt immotę facile pinguescant, in obscuro continentur: ita sine vlla exercitatione iacentibus, tumor pigrum corpus inuadit, & super membra iners sagina succrescit. Ita istorum corpora qui se tenebris dicauerunt, fœda visuntur. Quippe nõ speciosior illis, quam morbo pallentibus color est: languidi & euanidi albent, & in viuis caro morticina est. Hoc tamen in illis minimum malorum dixerim: tanto plus tenebrarum in animo est. Ille in se stupet, ille calligat, inuidet cæcis. Quis vmquam oculos tenebrarum causa habuit? *Seneca epist. 122.*

VTILIA *pretiosa.*

C SICVTI Monocerotis cornu non per se in tanto pretio habetur, sed propter ipsius contra venena efficacitatem & vtilitatem desideratur; ita monemur in vniuersa vita nõ opinione nudæ æstimationis solummodo, sed experientia & vsu cuncta esse perpendenda, cum nihil sit in pretio habendum, quod non etiam sit vere vtile & fructuosum. Quo præcepto admoniti, merito etiam diligenter sumptus temperare ac metiri debemus. Quam enim multis (vt ait Socrates apud Platonem) inutilibus & superfluis quoq; carere possumus? præsertim hoc nostro superbo atque sumptuoso seculo, vbi copia rerum non adeo necessariarum, & effusissimi luxus prodigalitate passim omnia, qua publice, qua priuatim, in peius ruunt, paulo post casus præcipites allatura. Nam aurea ista frugalitas, quam Sophocles appellat σοφῶν καὶ ἀρίστων βουλευμάτων διδάσκαλον, id est, sapientum optimorumque consiliorum matrem, passim spernitur, atq; de medio tollitur: contra crescit profusio cõtinentiæ mater, cuius soboles petulantia, quæ malorum Iliad in impiorum capita tandem accrescit.

Commoda quæ est vsu, non fama, res pretiosa est.
Displicet hæc paucis, at placet illa magis.

VTILITAS *ex inimicis.*

D PERITI agricolæ (inquit Plutarchus libro de capienda ex inimicis vtilitate) rosas ac violas existimant se odoratiores ac meliores reddere, si allia ac cepas iuxta eas plantent, quod in ea excernatur, quicquid alioqui alimenti acerbi & fœtidi illis inest: inimicus quoque excipiens inuidiæ & malignitatis alterius ictus, beneuolentiorem aliquem amicis, secunda vtentibus fortuna reddet atq; commodiorem.

Liuor iners stimulos generosis mentibus addit:
Si per fœda rosis allia crescit odor.

VXOR.

HIRVNDO veris nuncia putatur ab hærendo ita dicta, quod ædium trabibus adhæreat, χελιδὼν vero Græcis ἀπὸ τοῦ τοῖς χείλεσιν ᾄδειν, quod labiis cantet. Plutarchus scribit quantum ipsis opus est, domos

domos hominum subire, vmbram securitatemque quærentes, ipsum autem hominem fugere tamquam feram. Ac Plinius vult hirundines è volucribus esse indociles, sicuti è terrestribus mures, cum elephanti iussa faciant, leones iugum subeant, in mari vituli totque piscium genera mitescant. Quod etiam asserit Plutarchus 8. Sympos. Albertus tamen perhibet, se vidisse mansuefactas hirundines, quæ ad manum quoque volarent, quod quidem rarissime accidit, cum experientia constet, hirundinem cauea inclusam mori potius, quam quod seruitutem istam ferre queat, quod Ælianus lib. 16. Animal. cap. 3. de Cercione siue motacilla Indica quoque scriptum reliquit. Sic honesta & pudica matrona ita sese gerere cupit erga maritũ, vt habeatur tamen pro amica, non serua, fugiens nimis illiberalem submissionem, aut durum præter modum imperium, quo nihil excogitari potest grauius, præsertim erga hunc sexum imbecilliorem, cum secundum Iuuenalem, Satyra 6. A

——faciant grauiora coactæ
Imperio sæpius.

At contra vt Ouidius cecinit, B

Penelope mansit, quamuis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.

Et veterum quispiam recte statuit,

Ἄριστον ἀνδρὶ κτῆμα συμπαθὴς γυνή.
Optima viri possessio, vxor mutuo consensu illi amica.

De quo præclaræ sententiæ apud alios auctores, tum passim in Prouerbiis Salomonis, & apud Syracidem, cap. potissimum 26. leguntur.

Tecta hominum subit, ipsum hominem fugit anxia Progne.
Gratum est hospitium, sed graue seruitium.

FINIS.

INDEX

INDEX PRIMVS,

IN LIBR. VI. HIEROGLYPHICORVM, QVÆ NVPER COLLECTA ET PIERIANIS ADDITA SVNT.

NVMERVS PAGINAM DEMONSTRAT.

LIBER I.

LIBER II.

LIBER V.

LIBER VI.

INDEX ALTER,

SEV

NOMENCLATOR ANIMALIVM, ET RERVM VARIARVM, EX QVIBVS HIEROGLYPHICA COLLECTA ET contexta sunt.

Meleagri-

FINIS.

HIEROGLYPHICA

HORAPOLLINIS,

A DAVIDE HOESCHELIO

Fide Codicis Auguſtani mſ. correcta, ſuppleta, & in lucem edita.

Auct.º damnato opus vero permissum.

EX SVIDA.

HORAPOLLO, ex Phœnebythide pago Panopolitanæ præfecturæ, grammaticus, Alexandriæ docuit, & in AEgypto, tandem Conſtantinopoli ſub Theodoſio. Scripſit τεμενικά, id eſt, de lucis & templis; & commentarios in Sophoclem, Alcæum, Homerum: homo ob artem celebris, gloria nulli veterum doctiſſimorum Grammaticorum ſecundus.

HORAPOLLINIS NILIACI SACRAE SCVLPTVRAE, QVAS IPSE QVIDEM AEGYptio sermone prodidit, Philippus verò lingua Græca donauit.

1. *Quo pacto æuum significant?*

AEVVM innuentes, Solem ac Lunam pingunt, quod hæc æterna ſint, æuique fluxum producentia elementa. Quin & aliter æuum pictura exprimere volentes, ſerpentem pingunt, cuius cauda reliquo inuoluatur ac tegatur corpore. Hunc Ægyptij quidem lingua ſua Vræum, Græci verò Baſiliſcum appellant. Eundem ex auro conflatum dijs circumponunt. Cæterùm hoc animali æuum ſignificari propterea Ægyptij dicunt, quòd cùm tria ſint ſerpentium genera, ſolum hoc ex omnibus immortale eſt, cætera mortalia: vtpote cùm quoduis aliud animal ſolo afflatu abſque vllo morſu ſerpens hic interimat. Vnde & quoniam vitæ necíſque poteſtatem habere videtur, meritò ſanè deorum capitibus inſeritur.

2. *Quo pacto mundum?*

MVNDVM exprimere volentes, ſerpentem pingunt, qui ſuam ipſius caudam rodat, varijs interſtinctum ſquamis: per ſquamas quidem ſtellas, quibus cœlum mundusúe diſtinctus eſt, obſcurè innuentes. Cæterùm hoc animans non ſecus ac terra grauiſſimum eſt, læuiſſimum autem ac maximè lubricum, in aquæ morem. Inſuper vt ſerpens quotannis pelle ſimulque ſenio exuitur: ſic & annus vertens, qui mundi circumactu producitur, immutatione facta renouatur, ac velut reiuueneſcit. Quòd verò velut cibo, ſuo vtatur corpore, ſignificat id, quæcunque Dei prouidentia in mundo gignuntur, ea rurſum in eundem reſolui, & tanquam imminutionem ſumere.

3. *Quo modo annum?*

PORRO annum demonſtrare volentes, Iſin, hoc eſt mulierem pingunt: quo etiam ſigno deam ſignificant. Eſt autem apud eos Iſis ſidus, quod Ægyptio quidem nomine Sothis, Græco vero Aſtrocyon dicitur, qui & inter reliqua ſidera principatum obtinere videtur: vt qui dum oritur, nunc maior ſit, nunc minor, interim ſplendidior, interim verò ſecus. Inſuper & quoniam in huiuſce ſideris exortu, ea ſignis quibuſdam obſeruamus, quæ toto anno peragenda ſunt: propterea non abs re annum Iſin appellant. Aliter quoque annum indicantes, palmam pingunt, quod arbor hæc ſola ex omnibus ad ſingulos Lunæ ortus, ſingulos etiam ramos procreet, ita vt duodecim ramorum productione annus expleatur.

4. *Quo modo menſem?*

MENSEM autem notantes, ramum pingunt, aut Lunam deorſum conuerſam. Ramum quidem, ob cauſam iam in palma dictam. Lunam verò deorſum vergentem, quod in ortu quidem, vt inquiunt, quindecim ei partes ſuperſint, vt rurſum erectis cornibus appareat: At in occaſu, triginta diebus completis, cornua deorſum inflexa gerat.

5. *Quomodo inſtantem annum?*

INSTANTEM annum ſignificantes, quartam anni partem pingunt. Eſt autem ἄρουρα, vnde Latinis aruum dicitur, terræ menſura centum complectens cubitos. Itaque annum volentes dicere, quartum dicunt, propterea quod ab vno, vt tradunt, ſideris cui Sothis nomen fecimus, ortu, ad alterum quarta ſit interiecta diei pars. Enimuero dei Solis inquam annus trecentis ſexaginta quinque diebus abſoluitur: vnde & quarto quoque anno ſuperuacuum diem computant atque intercalant Ægyptij. Quatuor ſiquidem diei quadrantes diem perficiunt.

6. *Quid accipitrem pingentes, innuunt?*

DEVM cum volunt ſignificare, aut ſublimitatem, aut humilitatem, aut præſtantiam, aut ſanguinem, aut victoriam: accipitrem pingunt. Deum quidem, tum quod fœcundum ſit ac diuturnæ vitæ hoc animal, tum etiam quòd Solis præter cæteras volucres ſimulachrum eſſe videatur, vtpote peculiari quadam atque occulta naturæ vi, intentiſſimis in eius radios oculis proſpiciens. Atque hinc eſt, quod medici ad ſananda oculorum vitia, hieraceo herba vtuntur. Inde etiam fit, vt Solem interdum tanquam viſus tutorem ac dominum, accipitris forma pingant. Sublimitatem verò, quoniam cum cætera quidem animantia, quoties in ſublime tolli volunt, obliquè ferantur, nec recta ſurſum euehi poſſint; ſolus accipiter rectà in altum volat. Humilitatem porrò ſeu deiectionem, quod eadem ratione cæteræ animantes, non perpendiculi modo, ſed velut extranſuerſo & flexuosè deorſum ferantur, ſolus accipiter directo ad inferiora viam carpat. Præſtantiam, quòd cæteris præſtare videatur auibus. Sanguinem, quia animal hoc inquiunt, non aquam ſed ſanguinem bibere. Victoriam demum, quod cætera volatilia vincere videatur. Cum enim robuſtioris animantis potentia ſe videt opprimi, tum ſeſe in aëre ita reſupinans, vt vngues quidem ſurſum, pennas verò ac poſteriores partes deorſum verſas habeat, cum idem auis quæ cum eo congreditur efficere nequeat, ita facilè eam in fugam vertit, ac ſibi victoriam parat.

7. *Quomodo animam indicant?*

QVIN & pro anima ponitur accipiter, iuxta nominis interpretationem. Siquidem Ægyptijs accipiter baieth dicitur, quod nomen ſi diuiſeris, animam & cor ſanat: BAI enim anima eſt, & ETH cor. Cor autem ex Ægyptiorum ſententia, animæ ambitus eſt. Itaque * ex conſueta ſignificatione nomen hoc, animam cordatam notat. Vnde & accipiter ob eum quem cum anima habet naturæ conſenſum, aquam omnino non bibit, ſed ſanguinem, quo & ipſa nutritur anima.

* compoſitum nomẽ hoc.

8. *Quo modo Martem ac Venerem?*

MARTEM vero & Venerem notantes, duos pingunt accipitres, eorum marem Marti, fœminam Veneri comparantes: idque propterea, quod ex cæteris animantibus fœmina mari non ad omnem congreſſum obtemperat, vt in accipitrum genere, in quo etſi tricies in die fœmina à mare comprimatur, ab eo digreſſa ſi inclamata fuerit, paret iterum. Ideoque & fœminam omnem quæ viro morem gerit, Ægyptij Venerem vocant: Quæ vero non eſt dicto audiens, non ita appellant. Atque hæc ſanè cauſa fuit, cur Soli accipitrem conſecrarint: non ſecus enim ac Sol, ter denarium explet numerum in congreſſu fœminæ.

Aliter quoque Martem & Venerem ſcribentes, duas pingunt Cornices, vt marem ac fœminam: quoniam animal hoc gemina ſolet oua parere, ex quibus mas & fœmina gignantur. Vbi verò, quod raro tamen accidit, vel duo maſcula, vel duo fœminea oua peperit, mares fœminis connubio iuncti nunquam ad alteram diuertunt cornicem, ac ne ipſa quidem fœmina, quoad viuit, ad alterum marem: ſed diſiuncti, ſoli deinceps ſemper degunt. Vnde & cùm vni cornici occurrerint homines, augurantur præſagium ſibi hoc eſſe viduæ vitæ, quòd ſcilicet animali viduam agenti vitam obuij facti fuerint. Proinde in hũc vſque diem, Græci ob tantam harum auium concordiam, in nuptijs ignorantes verbum illud vſurpare ſolent ἐκκορὶ nimirum κορὶ cornicem appellantes.

9. *Quomodo nuptias?*

ATQVE eandem ob cauſam nuptiàs innuentes, duas rurſum appingunt Cornices.

10. *Quo modo vnigenitum?*

VNIGENITVM autem ſignificantes, aut ortum, aut patrem, aut mundum, aut virum: Scarabæum pingunt. Ac vnigenitum quidem, quod per ſe gignatur hoc animal, vtpote

in vtero fœminæ non prius efformatum ac gestatum: eius enim solius huiuscemodi ortus est. Cùm mas sobolem procreare vult, bouis fimum nactus, globulum ex eo eiusdem cum mũdo figuræ fingit: quem vbi ab ortu in occasum auersis pedibus volutarit, ipse rursum, vt orbi persimilem figuram edat atque exprimat, in ortum conuertitur. Ipse siquidem orbis à Subsolano circumagitur in Africum: At siderum contrarius est cursus, ab Africo ad Subsolanum. Hanc itaque pilam in terra defossam reponit in dies octo & viginti: nam & totidem diebus Luna duodecim Zodiaci signa perlustrat, sub qua toto illo tempore permanens animatur ac semen vitale suscipit scarabæorum genus. Nono autem & vicesimo die apertam pilam, in aquam conijcit (eum enim diem esse putat quo & Luna cum Sole congrediatur, & mundi insuper fiat generatio) quæ dum in aqua aperitur, prodeunt animalia, hoc est scarabæi. Ortum autem, propter iam dictam causam. Patrem, quod ex solo patre ortum habeat scarabæus. Mundum, quod ad mundi figuram eius generatio ac fœtus accedat. Virum denique, quòd non sit in eorum genere fœmina. Sunt porrò Scarabæorum formæ tres: Prima felium specie, ac velut radijs insignita, quam & Soli ob significationem quandam dicarunt. Aiunt enim felem marem iuxta varium Solis habitum & cursum pupillas commutare, ad ortum quidem Solis manè nonnihil extendi, sub meridiem velut rotundas fieri; Sole ad occasum vergente, obtusiores obscurioresque apparere. Vnde & quæ apud Heliopolim est DEI Solis inquam statua, felis speciem præ se fert. Habet autem Scarabæus omnis digitos triginta, idque in indicium 30. mensis dierum, quibus Sol oriens suum per singula Zodiaci signa cursum peragit. Alterum Scarabæorum genus bicorne est, & taurina specie: quod cùm & Lunæ consecratum sit, inde etiam eum qui inter sidera relatus est taurum, huiusce deæ eleuationem esse perhibent Ægyptiorum filij. Tertium vnicorne est, & suæ peculiaris formæ, quod & Mercurio sacrum esse, vt etiam est Ibis auis, existimarunt.

11. *Quid, Vulturem delineantes, indicant.*

CÆTERVM matrem significantes, aut aspectum, aut limitem, aut futurorum cognitionem, aut annum, aut cœlum, aut misericordem, aut Mineruam, aut Iunonem, aut drachmas duas: vulturem pingunt. Matrem quidem, quòd in hoc animantium genere mas non sit. Gignuntur autem hunc in modum: Cùm * amore concipiendi vultur exarserit, vuluam illæsam ad Boream aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinque, quibus nec cibum, nec potum omninò capit, fœtus procreationi intentus. Sunt porrò & alia * vulturum genera, quæ ex vento concipiunt quidem, sed quoniam oua ad esum duntaxat (ipsorum) non item ad fœtum suscipiendum ac formandum sunt accommodata. At eorum vulturum, quorum non est subuentaneus duntaxat & inefficax coitus, oua ad gignendum, tollendamque sobolem sunt inprimis idonea. Aspectum autem, quòd ex omnibus animantibus perspicacissimi visus sit vultur, vt qui oriente quidem Sole in occasum, occidente verò in ortum prospicat, atque è satis longo interuallo quæ sibi vsui sint, comparet edulia. Limitem, quòd cùm belli conficiendi tempus instat, locum vbi pugna committenda sit, septem antè diebus ad eum accedens præfiniat & circumscribat. Præsagium verò, tum ob iam dictam causam, tum etiam quòd ad eam exercitus partem sese conuertere soleat, vbi maior sit futura clades, sibi ex cadaueribus alimentum seponens, ac in futurum prouidè reseruans. Vnde & prisci reges, exploratores mittebant, per quos in vtram aciei partem respexissent vultures, cognoscerent, indeque vincendos ac internecina strage delendos colligerent. Annum porrò, quoniam animal hoc trecentos illos ac sexaginta quinque dies, quibus completur annus, ita distribuit, vt centum quidem ac viginti diebus prægnans maneat, totidẽ pullos enutriat; reliquis verò centum ac quinquaginta sui curam gerat, neque vterum ferens, neq; alendis addicta liberis, sed seipsam duntaxat ad aliam parans conceptionem. Quinque autem illos qui supersunt anni dies inuenti, vt iam

* ὀργύσῃ Ald. mendosè.

* volucriũ

dictum

dictum est, compressionem & coitum insumit. Misericordem autem, quod quibusdam alienissimum forsan videbitur, præsertim quum hoc animal infestissimo animo cætera persequatur, atq; interimat. Sed vt hoc pictura vulturis innuerent, eo impulsi sunt; quod centum illis diebus, quibus suos educat, penè nunquam euolet, sed omnem curam ac sollicitudinem illis alendis adhibeat. Quod si eo tempore cibus non suppetat, quo eos sustentet, proprio execto femore sugendum eis exhibet & impertitur sanguinem, vt ne cibi penuria atque inedia conficiantur. Mineruā ac Iunonem, quoniam videtur apud Ægyptios Minerua quidem superius cœli hemispærium occupasse, Iuno verò inferius. Quæ & causa est, vt absurdum censeant cœlum masculino genere efferre: quippe cum & Solis & Lunæ cæterorumque siderum genitura in eo perfecta sit, qui nimirū fœminæ actus est. Quin & vulturum genus, vt iam exposui, fœminas tātum complectitur. Quam ob causam & cuiuis fœminei sexus animanti Ægyptij vulturem, vt in eo sexu principem ac primarium apponunt: ex quo & deam omnem, ne sigillatim vnamquamque percurrens, prolixior sim, significant Ægyptij. Insuper & matrem innuere volentes, vulturem pingunt: est enim mater fœmineæ naturæ. οὐρανὸν autem hoc est cœlum (neque enim placet ipsis, vt dixi masculino genere οὐρανὸς [sed fœminino] dicere) quoniam horum omnium generatio inde est. Duas denique drachmas, quod apud Ægyptios duæ lineæ vnitas est. Vnitas verò cuiuslibet numeri ortus est ac principium. Optima itaque ratione duas drachmas indicare volentes, vulturem pingunt, quod generationis ipse sibi autor materque ac principium, quemadmodum & vnitas, esse videatur.

12. *Quomodò Vulcanum notant?*

AT Vulcanum indicantes, scarabæum & vulturem pingunt. Mineruam verò, vulturem & scarabæum: * solis enim his, non etiam masculis, mundus videtur consistere. Vulturem autem Mineruæ appingunt, quòd hi soli ex dijs apud ipsos mares sint simul ac fœminæ.

** Ex masculo enim & fœminea ipsis mundus.*

13. *Quid sidus pingentes, innuant?*

DEum pulchrè ornatum significantes, aut fatum, aut quinarium numerum: sidus pingunt. Deum quidem: quod Dei prouidentia victoriam decernit atque imperat, qua & siderum orbisque vniuersi motus peragitur. Existimant enim sine Deo nihil prorsus consistere. Fatum autem: quod ex siderum cursu ac dispensatione consummatur. Quinarium verò numerum: quoniam cum quamplurima atque adeo innumera sint in cœlo sidera, sola ex his quinque, motu suo orbis pulcherrimam efficiunt distributionem ac moderamen.

14. *Quid Cynocephalum pingentes demonstrant?*

LVnam demonstrantes, aut terrarum orbem, aut literas, aut [illegible], aut iram, aut natationem: Cynocephalum pingunt. Lunam quidem: propterea quod animal hoc consensum quendam cum Deæ congressu, ex quo & afficiatur, habet. Vbi enim aliquanto tempore Luna cum Sole congrediens, expers luminis opacaque permanet, tum mas quidem cynocephalus, nec quoquam intuetur, nec vescitur: sed demisso in terram vultu indignabundus, velut Lunę raptum deplorans, tristatur. Fœmina verò, præterquam quod nusquam oculos contorquet, eadem que mas patitur, insuper & è genitali vase sanguinem emittit. Ideoque ad hæc vsque tempora in sacris Cynocephali nutriuntur, vt ex ipsis, coniunctionis Solis et Lunæ tempus cognosci possit. Terrarum autem orbem: quoniam septuaginta duas [illegible] olim orbis habitati regiones fuisse. Hos porrò, si diligenter in sacris nutriantur & curentur non sicut cætera animalia vno die emoriuntur, sic & ipsos emori: sed ipsorum partem quandam singulis diebus emorientem ac tabescentem à sacerdotibus humari, reliquo interim corpore in sua natura persistente, idque per septuaginta duos dies; quibus expletis, tunc prorsus interit. Literas, quia est apud Ægyptios cognatio quædam & genus cynocephalorum, qui * literas norunt. Quapropter vbi primum in [illegible] ductus fuerit cynocephalus, tabellam ei sacerdos apponit, vna cum scirpeo stilo & atramento [illegible] nitam vt periculum faciat, sit ne ex eo cynocephalorum genere, qui literas [illegible] pingit itaque in ea tabella literas. Præterea hoc animal [illegible] dicatum est [illegible] omnium

** Ægyptias* [illegible]

& [illegible] pingit.

particeps est. Sacrificum verò: quòd natura cynocephalus ab esu piscis abhorret, quem tametsi piscibus interim vesci contingat, segne tamen & torpori deditum animal non est, sicut & externi sacerdotes. Adde quòd circumcisus gignitur, quam quidem circumcisionem summo curant ac peragunt studio sacerdotes. Iram: quia hoc præter cætera animantia maximè iracundum est, & ad indignationem procliue. Natationem porro, quoniam cætera quidem animantia frequenti natatione sordes ac squalorem contrahunt: solum hoc ad eum quem instituit locum nando peruenit, nec tamen vllis à natiuo colore transfertur aut inquinatur sordibus.

15. *Quomodo Lunæ exortum indicant?*

LVnam autem orientem indicare volentes, rursum Cynocephalum hoc habitu pingunt; stantem, manusque in cœlum tollentem, ac regium insigne capite gestantem. Hac autem figura, ad Lunæ ortum demonstrandum, depingunt cynocephalum, quòd hoc habitu videatur cynocephalus deæ congratulari; quod ambo, Sol inquam ac Luna, luminis participes sint.

16. *Quomodo æquinoctia duo?*

RVrsum æquinoctia significantes, idem animal, Cynocephalum sedentem pingunt. Duobus enim anni æquinoctijs, duodecies in die per singulas nimirum horas vrinam reddit, idemque & noctu facit. Vnde non immerito suis hydrologijs Ægyptij cynocephalum sedentem insculpunt, è cuius membro aqua defluat: idque propterea, quod duodecim, vt iam dixi, in quas æquinoctij tempore dies ac noctes ex æquo diuiduntur, horas significat. Cæterum ne foramen illud acutè artificioseque constructum, per quod in horologium aqua profluit & excernitur, aut latius sit, aut rursum arctius (vtriusque enim magni refert. siquidem latius, quum magna celeritate aquã profundat, non rectè horæ modum ac dimensionem perficit: angustius autem paulatim ac lentius quam par sit, aquæ ductum laxat) remedium hoc excogitarunt, vt quicquid pilorum est, ad caudam vsque abradentes, pro huius crassitudine ferream quandam fistulam in vsum iam dictum fabricẽtur. Hoc autem ipsis visum est non absque ratione quadam, sicut nec in cæteris, facere. & quod etiam solus ex omnibus animantibus, æquinoctio duodecies in die per singulas horas adlatrat.

17. *Quomodo animum animiue præstantiam innuunt?*

ANimum autem volentes signare, Leonem pingunt. Caput enim magnum habet hoc animal, & pupillas quidem ignitas, faciem vero rotundam, & circumquaque radiorum more sparsos pilos ad Solis similitudinem. vnde & sub solio hori, hoc est Solis, Leones supponunt, huius animalis cum Deo vtpote Sole similitudinem maximam monstrantes. Dicitur autem apud eos Sol Horus, ex eo quod horis præsit.

18. *Quomodo robur notant?*

RObur notantes, Leonis anteriora membra pingunt, quod hæc ei ex toto corpore robustissima sint.

19. *Quomodo vigilantem commonstrant?*

VIgilantem autem sedulumque hominem, aut etiam custodem ostendentes, Leonis caput pingunt: quoniam Leo vigilans oculos claudit, eosdem cum dormit apertos habet, quod quidem custodiæ atque excubiarum signum est. Vnde &, non absque significatione, sacrorum claustris, leones qui custodum loco sint, appinxerunt.

20. *Quomodo terribilem & formidandum?*

EOdem quoque, vt formidabilem notent, signo vtuntur: quia quum viribus maximè polleat animal hoc, omnibus qui eum inspexerint metum injicit.

21. *Quomodo Nili ascensum & exundationem?*

NIli insuper inundationem significantes, quem Ægyptio nomine Nun, quod si interpreteris, nouum sonat, appellant, interim Leonem pingunt, interim tres magnas hydrias, interim verò cœlum ac terram aquæ copiam scaturientem. Leonem quidem: quod cum Sol Leonem

ſubit, ampliorem Nili facit inundationem. Quamdiu enim Sol in hoc ſigno perſiſtit, ſępenumero in duplum ipſius Nili aqua excreſcit. Vnde & tubos canaleſque ſacrorum fontium * ſolent ij qui ſacris præſunt operibus, Leonis figura fabricari. Quapropter in hodiernum vſque diem, dum pro immodica inundatione preces effundunt, Leonis ſigno vti ſolent. Tres autem hydrias, aut cœlum & terram, quæ aquę copiam ſcaturiat *, Nilum perſimilem facientes cordi linguâ prædito: Cordi quidem, quoniam princeps hæc & potiſſima apud ipſos habetur totius corporis pars, ſicut & Nilus totius Ægypti dux eſt ac princeps. Linguę autem, quod cùm hæc perpetuo in humido eſſe gaudeat, inſuper & ipſam genitricem cauſamque rerum ſtatus appellant. Tres porrò hydrias, & nec plures nec pauciores pingunt: quod triplex iuxta eorum ſententiam ſit inundationis cauſa effectrix. Vnam quidem Ægyptiæ terrę adſcribunt, quę ex ſeſe aquam producit: Alteram Oceano, ex quo inundationis tempore aqua in Ægyptum exęſtuat: Tertiam imbribus, qui per id tempus quo intumeſcit Nilus, ad auſtrinas Æthiopiæ partes contingunt. Quòd autem Ægyptus ex ſeſe aquam gignat: inde facile eſt deprehendere, quod cum in cæteris orbis tractibus hyeme ſoleant exundare flumina, idque propter imbres copioſos & aſſiduos; ſola Ægyptiorum regio, quoniam totius orbis velut vmbilicus eſt ac media, non ſecus ac in oculo pupilla, æſtate ſibi inundationes Nili procreat.

* *ſoliti ſunt ij qui olim ſacris praerant.*

* *pingunt: hydriam ſimilem facientes.*

22. *Quomodo Aegyptum deſignant?*

ÆGyptum autem deſignantes, conflagrantem accerram pingunt, & ſupernè Cor: illud innuentes, quod quemadmodum Zelotypi cor in perpetuo æſtu ac flamma eſt; ſic Ægyptus, quia immodicè calet, continenter quæ in ſe ſunt animat ac procreat.

23. *Quomodo hominem, qui è patria peregrè nunquam profectus ſit.*

HOminem qui nunquam ſolo natali relicto peregrinatus fuerit, ſignificantes, Onocephalum pingunt: quia nec vllam audit hiſtoriam, nec quæ apud exteras gentes fiunt, cognoſcit.

24. *Quomodo tutelam ac præſidium?*

PRæſidium autem ac remedium innuere volentes, duo pingunt hominum capita, vnum maris intro aſpiciens, alterum fœminæ foras. Ita enim nullum dæmonem inuadere poſſe aſſerunt. Sic enim & ſine literis, duobus inquam capitibus ſeſe ab omni diſcrimine & inſidijs tuentur.

25. *Quomodo imperfectum adhuc hominem, rudemque ac informem fœtum demonſtrant?*

HOminem necdum omnibus in vtero membris efformatum notantes, ranam pingunt: quod hæc cùm ex limo fluminis procreetur, interdum altera quidem ſui patre rana, altera terreſtre quippiam videatur: adeò vt deficiente flumine, ipſa quoque deficiat.

26. *Quomodo apertum ac patens quippiam?*

PAtulum autem quippiam ſignificare volentes, leporem pingunt; quòd ſemper apertos habeat oculos hoc animalis genus.

27. *Quomodo ſermonem?*

SErmonem porro deſignantes, linguam pingunt, ſubtuſque cruentum oculum: primas quidem ſermonis partes linguæ, ſecundas verò oculis tribuentes. Sic etenim perfectè conſiſtunt ipſius animi ſermones, cum ad eius motus ſenſuſque accommodantur ac variantur: præſertim quum apud Ægyptios animus, alter ſermo nominetur. Quin & aliter ſermonem innuentes, linguam ſubtuſque manum pingunt: linguę quidem, primas in loquendo adſcribentes, manui verò, vt quæ linguę placita exequatur, ſecundas partes.

28. *Quomodo silentium?*

* *lingua impeditã esse.*

AT silentium significantes, numerum 1095. pingunt, qui triennij numerus est, si ex trecentis sexaginta quinque diebus annus constituatur: intra quod tempus cùm non loquatur puellus, indicatur eum *, etsi perpetuo linguam habuerit, vocem tamen ac loquelam defecisse.

29. *Quomodo vocem remotam?*

VOcem remotam volentes significare, quod Ægyptijs vçe dicitur; sonitum pingunt aeris, hoc est tonitru, quo nihil quicquam maius aut vehementius resonat.

30. *Quomodo antiquam originem?*

ANtiquam originem notantes, papyri fasciculum pingunt, hoc primam indicantes educationem, cuius, sicut & genituræ, non facile quis initium inuenerit.

31. *Quomodo gustum.*

GVstum innuentes, oris initium pingunt. Omnis enim gustus eo vsque retinetur. Gustum autem perfectum intelligo. Nam ad innuendum gustum imperfectum, linguam admotam dentibus pingunt: his enim omnis absoluitur gustus.

32. *Quomodo voluptatem?*

VOluptatem demonstrare volentes, sedecim numerum pingunt: ab eo siquidem annorum numero incipiunt viri consuetudine capi mulierum, ac procreandæ sobolis desiderio.

33. *Quomodo concubitum?*

EVndem numerum 16. geminum pingunt, vbi viri fœminæque congressum significare volunt. Cum enim liberi, vt diximus, voluptate procreentur; congressus autem duplici constet, maris inquam ac fœminæ, voluptate: propterea non immerito alia sedecim adscribunt.

34. *Quomodo animam longo hic tempore agentem?*

ANimam quæ diutissimè in hac vita moram traxerit, aut etiam inundationem, commonstrare volentes, Phœnicem auem pingunt. Animam quidem, quod omnium quæ toto orbe sunt animantium, hoc maximè diuturnæ vitæ est. Inundationem verò, quod velut signum Solis sit Phœnix, quo nihil in orbe maius, cum omnia subeat, omnes scrutetur & disquirat. Atque adeo πολὺς, hoc est, multus vocitari solet.

35. *Quomodo eum qui serò tandem è regione peregrina ad suos redeat?*

QVin & eum innuentes, qui longo tempore peregrinatus tandem in solum natale remeet, rursum Phœnicem auem pingunt, Hæc enim in Ægyptum, cum tempus mortis instat, quingentesimo demum anno regreditur: vbi si naturæ debitum persoluerit, magna solennitate ac ritu funeratur. Quæcunque enim in cæteris sacris animentibus religiosè obseruant Ægyptij, ea & Phœnici tribui debent. fertur siquidem Sole magis apud Ægyptios gaudere, quam apud cæteras gentes: ideoque Nilum ipsis ex huius Dei calore inundare, cuius rei paulò antè à nobis ratio reddita est.

36. *Quomodo Cor pingunt?*

COr volentes indicare, Ibin pingunt, quod quidem animal Mercurio attributum ac dicatum est, cordis omnisque rationis præsidi & moderatori. Nam & Ibis per se ipsa magna ex parte cordi adsimilis est, de qua re plurimi apud Ægyptios agitantur sermones.

37. *Quomomodo eruditionem ac doctrinam?*

DOctrinam autem indicantes, cęlum pingunt rorem fundens, innuentes: quod quemadmodum ros decidens, in omnes quidem plantas diffunditur, at eas duntaxat mollit, quæ eius naturæ sunt vt molliri possint, cæteras vero quæ suaptè natura duræ sunt, non item: sic & doctrina communiter

communiter ad omnes pertingit homines, quam quisquis felici natus est ingenio, vt rorem arripit; qui vero ingenij facultate destituitur, idem efficere non valet.

38. *Quomodo Aegyptias literas?*

CAEterum Aegyptias literas, aut sacrum scribam, aut finem innuentes; atramentum, cribrum & iuncum pingunt. Aegyptias quidem literas, quod his omnis apud eos scriptura compleatur: iunco enim, & non alio quopiam scribunt. Cribrum vero appingunt, quoniam hoc cùm primum sit panis conficiendi instrumentum, ex iunco fit. Innuunt itaque, cuicunque victus suppetit, eum literarum studijs animum adiuncturum, cui verò non suppetit, alijs vacaturum artibus. Vnde & apud eos eruditio Sbo vocatur, quod nomen si interpreteris, plenum alimentum sonat. Sacrum autem scribam, quoniam hic vitam mortemque dignoscit. Nam est apud sacros scribas liber, sacram ambrem appellant, cuius ope iudicium de ægroto decumbente ferunt, sit vitalis, necne, id ex ægri decubitu signis quibusdam perspicientes. Finem denique, quoniam qui literas didicit, ad tranquillum vitæ portum peruenit, non iam vitæ incommodis oberrans, aut fluctuans,

39. *Quomodo sacrum scribam?*

RVrsum sacrum scribam, aut vatem, aut vespillonem, aut splenem, aut odoratum, aut risum, aut sternutationem, aut magistratum, aut iudicem volentes signare; canem pingunt. Sacrum quidem scribam: quoniam quicunque voluerit, vt par est, & absolutissimè hoc fungi munere, eum oportet multa meditari, assidueque omnibus canum more allatrare, & ferum esse, nullique gratificari. Vatem autem, quod canis præter cætera animantia fixis in deorum simulacra, nō secus ac vates consueuere, intentisque prospiciat oculis. Sacrorum verò pollinctorem, quod & hic nuda & resecta, quibus iusta facit, simulacra contempletur. Splenem, quoniam hunc inter cætera animalia canis leuissimum habet: & siue ei mors siue rabies acciderit, ex splene id contingit. Enimuero & qui eius funus procurant, vbi morituri sunt, magna ex parte splenetici fiunt. Siquidē graui illo halitu & vapore qui ex inciso dissectoque cane prouenit, inficiuntur. Odoratum porrò, risum ac sternutamentum: quoniam qui absolutè splenetici sunt, nec odorari possunt, nec ridere, neque etiam sternutare.

40. *Quonam modo magistratum innunt aut iudicem?*

MAgistratum vero aut iudicem cum designant: appingunt cani & regiam vestem, nudæ figuræ appositam; propterea quod vt canis, quemadmodum supra dixi, in deorum simulacra acutissimis intuetur oculis: sic & magistratus, qui & iudex erat, vetustioribus temporibus nudum regem spectabat. Ac propterea regiam cani prætextam adijciunt.

41. *Quomodo significant eum qui sacrum pallium gestat?*

SIgnificantes eum qui sacrum gestat pallium: domus custodem pingunt, quod ab eo sacrum custodiatur.

42. *Quomodo eum qui horarum rationem obseruat, exprimunt?*

HOrarum inspectorem demonstrantes, hominem pingunt horis vescentem, non quod horas homo comedat (id enim haudquaquam fieri potest) sed quod hominibus cibi statis horis parentur & apponantur.

43. *Quomodo puritatem innuunt?*

PVritatem notantes, ignem & aquam pingunt, quod his elementis omnis lustratio fiat, atque expiatio.

44. *Quemadmodum latenter rem nefandam atque abominandam indicant?*

NEfariam autem innuentes, aut etiam abominationem: piscem pingunt, quod horum esum, qui in sacris versantur, abhorreant atque execrentur. Est enim eius naturæ piscis omnis, vt quæ offenderit exhauriat, inque suum ipse genus sæuiat.

45. *Quomodo os pingunt?*

OS significantes, serpentem pingunt, quoniam serpens nullo alio membro valet, nisi ore.

46. *Quomodo fortem simul & temperantem?*

FOrtitudinem cum temperantiâ coniunctam innuentes, taurum integra corporis constitutione præditum pingunt. Calidissimum enim est huic animali membrum, ita vt semel eo in fœminæ vuluam immisso, vel absque vllo motu semen effutiat. Quod si quando à vulua vaccæ aberrans, in aliam corporis partem membrum intenderit, tum eius immodica intentione vaccam vulnerat. Quin & temperans est: quippe cum nunquam post conceptum, vaccam ineat.

47. *Quomodo auditum?*

AVditum autem demonstrantes, tauri auriculam pingunt. Vbi enim concipiendi desiderio exardet ac stimulatur vacca (exardet autem non amplius quam per tres horas) tunc vehementer mugit: quo tempore nisi taurus accesserit, ad alium vsque congressum vas genitale claudit: quod sanè raro accidit. Audit enim protinus vel ex longissimo interuallo taurus, cumque eam intelligat venere excitari, mox accurrit: id quod soli huic ex omnibus animantibus, in congressu peculiare est.

48. *Quomodo penem fœcundi & semine abundantis hominis?*

AT vero penem fœcundi hominis monstrantes; non iam taurum, sed hircum pingunt. Ille enim antequam annum attigerit, coire non solet: hic septem statim post ortum diebus congreditur, infœcundum quidem & genituræ minimè accommodum semen excernens. Prius tamē ac celerius cæteris animantibus coit.

49. *Quomodo innuunt immunditiam?*

POrro impurum scelestumque notantes animum, Orygem pingunt, quoniam ad ortum accedente Luna, intentis in deam oculis prospiciens, vociferatur: non ei benè dicens, nec fausta acclamatione gratulationeve prosequens. Cuius rei argumentū est apertissimum, quod anterioribus cruribus terram effodiens, suas ipsius pupillas humi velut pingens defigit, quasi indignabunda, inuitaque deæ ortum aspiciens. Idem quoque in exortu * dei Solis inquam efficit. Quapropter antiqui reges, cum sibi ortum nunciaret horarum obseruator, huic insidentes animali, per medium ipsum velut Gnomones quosdam, ortus rationem ac tempus accuratè certoque cognoscebant: vnde & sacerdotes solam hanc inter volucres non signatam comedunt, quod simultatem quandam cum deâ exercere videatur. Etenim quemcunque in deserto locum aquis scatentem nactus fuerit, postea quam biberit, labris turbat, lutumq; aquæ commiscet, ac pedibus in eam puluerem conijcit: idque, vt nulli alij animanti aqua sit ad potum idonea. Adeò praua ac infesta putatur Orygis natura. Nam ne hoc quidem officium deæ præstat, quum ipsa omnia, quæ toto orbe sunt vtilia, gignat, augeat, ac vegetet.

* Solis diuini sideris.

50. *Quomodo subuersionem ac interitum?*

INteritum significantes, murem pingunt. Hic enim omnia corrodens inquinat, & inutilia facit. Eodem verò & signo vtuntur, vt iudicium designent. Multis siquidem varijsque appositis panibus, mus purissimum atque optimum delectu habito rodit. Propterea & pistorum iudicium ex muribus sumitur.

51. *Quomodo impudentiam?*

IMpudentiam notantes, muscam pingunt: quod hæc etsi crebrius abacta, nihilominus accedat.

52. *Quomodo cognitionem pingunt.*

COgnitionem pingentes, formicam pingunt. Si quid enim homo tuto occultarit, hæc cognoscit. Nec hoc solum nomine, sed & quod præter cætera animantia sibi in hyemem cibos congerens, non aberat à loco vbi condidit, sed absque vllo errore ad ipsum peruenit.

53. Quo-

53. *Quomodo filium pingunt.*

Filium volentes significare, vulpanserem pingunt. Hoc enim animal maxime amans est liberorum. Si quando enim ipsum venator simul cum paruulis persequatur, eo vsque vt capiatur, & pater & mater vltro se venatoribus dedunt, vt seruentur paruuli. Quam ob causam Ægyptijs placuit * in huius rei significationem hoc assumere animal. ** hoc animal colere.*

54. *Quomodo amentem?*

Pelicanum autem pingentes, amentem simul ac imprudentem significant. Cùm enim cæterarum volucrum more possit in locis editioribus oua reponere, id non facit: quin potius defossa terra, illic pullos collocat. Quod vbi deprehenderint homines, locum illum arido bouis stercore circumlinunt, cui & ignem subijciunt. Pelicanus autem conspecto fumo, dum pennis suis ignem vult extinguere, è contrario earum agitatione accendit. Quo cum conflagrent eius alæ, facilè ab aucupibus capitur. Quam ob causam non consentaneum existimarunt eo vesci sacerdotes, cũ omninò pro liberis in discrimen sese conijciat.* Multi tamen ex Ægyptijs, eo vescuntur, vt qui eũ dicant non iudicio ac prudentia quadam, vt vulpanseres, sed beneuolentia duntaxat & mira in sobolem pietate certamen hoc suscipere. ** Reliqui.*

55. *Quomodo gratum indicant animum?*

Gratum indicantes animum, Cucupham pingunt, propterea quod solum hoc ex mutis animantibus, posteaquam ab ipsis educatum fuerit, ijsdem senio confectis parem refert gratiam. Quo enim loco ab ipsis enutrita est, eodem nidum ipsis extruit, pennis eorum euulsis, cibumque subministrat, donec renatis plumis parentes sibi ipsi opem ferre queant. Vnde & diuinorum sceptrorum Cucupha insigne atque ornamentum apud eos esse solet.

56. *Quomodo iniustum & ingratum?*

Iniustum vero atque ingratum, geminos equi fluuiatilis vngues deorsum vergentes pingunt. Hic enim cum ad ætatis florem peruenerit, cum patre pugnans periculum facit, an præpolleat. Et si quidem pater cesserit, locum ei assignans, ipse cum sua ipsius matre connubium contrahit, & eum finit viuere. Quod si non permittat pater cum matri iungi, ipsum, cum fortior sit ac robustior, interimit. Cæterum ideo geminos eius vngues deorsum maximè inflexos pingunt, vt qui hoc vident homines, huiusque causam intelligunt, ad beneficentiam procliuiores sint.

57. *Quomodo ingratum in bene de se meritos?*

Ingratum ac infestum ijs à quibus beneficio affectus est significantes, columbam pingunt. Mas enim vbi robustior euaserit, ex consortio matris patrem expellit, itaque ei connubio iungitur. Purum autem hoc animal esse videtur. Siquidem cum aeris constitutio pestilens est, omniaque tam animata, quam inanimata, ea afficiuntur, quotquot hoc vescuntur animali, soli ab hac lue immunes seruantur. Ideoque eo tempore regi in cibo sumendo nihil aliud præter columbas apponitur, idemque ijs, qui quod Dijs ministrent puri castique permanent. Traditur & hoc animal felle carere.

58. *Quomodo id quod fieri non potest?*

Quod fieri nequeat, pedes hominis in aqua obambulantes pingunt. Atque aliter idem significare volentes, hominem absque capite gradientem pingunt: quorum vtrumque cum ex eorum numero sit, quæ fieri non possint, merito ad hoc innuendum sumta sunt.

59. *Quomodo regem pessimum?*

Regem autem pessimum significantes, anguem pingunt in orbis figuram, cuius caudam ori admouent, nomen vero regis in media reuolutione scribunt, obscurè innuentes se regem pingere orbi imperitantem. Porrò angui apud Ægyptios nomen est Meisi.

60. *Quomodo regem custodem?*

ALiter quoque regem custodem significantes, anguem quidem vigilantem pingunt, sed pro regis nomine custodem adnectunt. Hic enim totius orbis custos est. Itaque regem assiduè vigilantem esse oportere.

61. *Quomodo mundi notant dominum?*

RVrsus regem orbis moderatorem existimantes, & indicantes, ipsum quidem anguem pingunt, sed in eius medio magnam domum effingunt ac repræsentant: nec sanè absque ratione. Regia enim domus quæ ab eo regitur in mundo est.

62. *Quomodo populum regi morigerum?*

POpulum principalibus iussis obsequentem innuentes, apem pingunt. Solæ enim hæ ex omni animantium genere regem habent, quem reliqua apum multitudo sequatur, cuique, non secus ac vulgus regi, obtemperet. Innuunt autem obscurè, tum ex mellis insigni vtilitate, tum ex vi quam in aculeo habet hoc animal, vtilem simul ac potentem esse ad res gerendas regem.

63. *Quomodo regem parti orbis imperantem?*

REgem autem non toti orbi, sed parti duntaxat imperantem volentes significare, anguem dimidiatum pingunt, regem quidem per ipsum animal; non toti verò orbi imperantem, ex eo quod dimidiatus sit, designantes.

64. *Quomodo latè rerum potientem?*

OMnium autem moderatorem ex eiusdem animalis perfectione significant, rursum integrum pingentes anguem. Sic & apud eos spiritus est, qui per vniuersum orbem permeat.

65. *Quomodo fullonem.*

FVllonem indicantes, geminos hominis pedes in aqua pingunt: id quod ex Mercurij similitudine indicant.

66. *Quomodo mensem?*

MEnsem autem exprimentes, Lunæ figuram eodem, qui supra expositus est habitu, pingunt: complectentem octo & viginti dies æquinoctiales duntaxat, die ex viginti quatuor horis constituto, quibus & exoritur in nostro apparens hemisphærio: reliquis verò duobus in occasu est.

67. *Quomodo rapacem, fœcundum, aut furentem?*

CÆterum rapacem, fœcundum, aut insanum volentes innuere; Crocodilum pingunt: quòd fœcundum maximè sit hoc animal, multosque liberos procreet, insuper & crebrò in furorem agatur. Vbi enim ab expedita præda exciderit, indignabundus in se ipse furit.

68. *Quomodo ortum?*

ORtum ostendentes, geminos Crocodili oculos pingunt: quoniam oculi huic animali veluti ex imo corpore emergunt.

69. *Quomodo occasum?*

AT occasum signantes, Crocodilum inflexum ac cernuum pingunt. Ad partum enim facile, & ad Venerem maximè procliue est hoc animal.

70. *Quomodo tenebras adumbrant?*

POrro tenebras significantes, Crocodili caudam pingunt. Neque enim aliter ad exitium & internecionem perducit Crocodilus quodcunque apprehenderit animal, nisi cauda prius cæsum, inualidum reddiderit. Namque in hac corporis parte præcipua est Crocodili vis ac robur. Cæterum cùm quamplurima alia in Crocodilorum natura signa comperiantur, hæc quæ in primum librum conferre visum est, nunc satis erunt.

Finis prioris Libri.

HORAPOLLINIS NILIACI, DE SACRARVM APVD AEGYPTIOS INSCVLptarum literarum interpretatione,

Liber secundus.

SECVNDO autem volumine reliquorum tibi veram idoneamque in medium afferam rationem: quæ & cum ab alijs autoribus nequaquam sint exposita, necessariò subiungenda censui.

1. Quid stellam pingentes, innuunt?

DEPICTA Ægyptijs stella nunc deum significat, nunc crepusculum, nunc noctem, nunc verò tempus, interdum etiam hominis masculi animam.

2. Quid aquilæ pullum?

ET aquilæ pullus masculum, & orbiculatum quippiam vel semen hominis connotat.

3. Quid geminos pedes iunctos ac stantes.

GEMINI pedes simul compacti ac firmati, Solis cursum cum in solstitio est hyberno, significant.

4. Quid hominis cor faucibus appensum.

HOMINIS cor faucibus appensum, boni viri os designat.

5. Quomodo belli aciem, ac frontem exercitus ad prælium instructi.

BELLI aciem indicant, hominis depictæ manus, hæc quidem scutum, illa verò arcum tenens.

6. Quid digitum.

HOMINIS stomachum demonstrat digitus.

7. Quid pudendum manu compressum.

PENIS manu cohibitus ac tectus, continentiam hominis innuit.

8. Quomodo morbum significant.

FLORES autem Anemones, morbum hominis significant.

9. Quomodo lumbum hominis.

LVMBVM, aut statum constitutionemque hominis volentes notare: os spinæ dorsi pingimus. Sunt enim qui dicant, hinc semen defluere.

10. Quomodo permanens aliquid & tutum significant?

COTVRNICIS os pictum, stabile ac tutum quippiam indicat, quòd difficile huius animalis os afficiatur ac patiatur quicquam.

11. Quomodo concordiam.

DVO homines, magistratus ornati insignibus, concordiam innuunt

12. Quomodo turbam ac tumultum.

ARMATVS homo sagittasque iaculans, tumultum significat.

13. Quomodo dimensionem.

HOMINIS digitus dimensionem notat.

*14. Quomodo * desponsatam mulierem.*

*DESPONSTAM mulierem volentes ostendere, solis circulum, simul cum stella & ipso disco solis bipartito pingunt. *pregnantem m. l.

15. Quomodo ventum.

ACCIPITER ortum versus in sublime tendens, ventos ostendit. Item & aliter: Accipiter expansas in aëre alas habens, ventum, qui alas quasdam habere videtur, significat.

16. Quo-

16. *Quomodo ignem.*

FVMVS in cœlum aſcendens, ignem indicat.

17. *Quomodo opus.*

Maſculi [bouis] animantis cornu pictum, opus notat.

18. *Quomodo pœnam.*

*vel laborem.

AT fœminæ cornu depictum, * vltionem oſtendit.

19. *Quomodo impietatem.*

Imago vmbilico tenus cum gladio depicta, impietatem innuit.

20. *Quomodo horam.*

HIPPOPOTAMVS depictus horam ſignificat.

21. *Quomodo longæuum ac diuturnum*

CERVIS quotannis cornua renaſcuntur. Hic depictus longiſſimam vitam ſignificat.

22. *Quomodo auerſionem.*

LVPVS aut canis auerſus, auerſionem monſtrat.

23. *Quomodo futurum opus.*

AVRIS picta, futurum opus ſignificat.

24. *Quomodo percuſſorem aut ſanguinem Crocodili?*

VESPA per aërem volans, aut Crocodili noxium ſanguinem, aut cædem deſignat.

25. *Quomodo mortem.*

NYCTICORAX mortem ſignificat: quemadmodum enim hic derepente pullos [cornicum] noctu, ſic & mors homines nec opinato inuadit atque opprimit.

26. *Quomodo amorem.*

* indaginē lethiferā.

LAQVEVS amorem, vt * feram quandam [ala, aërem] ſignificat.

27. *Quomodo vetuſtiſſimum.*

SERMONES & folia, aut ſignatus liber, vetuſtiſſimum indicant.

28. *Quomodo obſidionem.*

SCALA obſidionem, quòd inæqualis ſit atque accliuis.

29. *Quomodo inexpertum, muſam, aut fatum.*

LITERÆ ſeptem, duobus incluſæ digitis, muſam, inexpertem aut fatum ſignificant.

30. *Quid linea ſignificat ſuper alteram inflexa?*

RECTA linea ſimul cum altera ſupernè inflexa, decem planas lineas indicat.

31. *Quid innuunt, hirundinem pingentes.*

OMNES parentum opes filijs relictas volentes innuere, hirundinem pingunt. Illa enim iam morti proxima, luto ſeipſam volutat, & pullis latebras comparat.

32. *Quid nigram columbam.*

MVLIEREM viduam, quæ ad mortem vſque in eo permanſerit vitæ ſtatu, volentes ſignificare, nigram pingunt columbam. Hæc enim quamdiu vidua eſt, alteri viro non miſcetur

33. *Quid Ichneumonem.*

HOMINEM inualidum, & qui ſibi per ſe ipſe opem ferre nequeat, ſed aliorum ſe tueatur auxilio, volentes monſtrare, ichneumonem pingunt. Hic enim conſpecto ſerpente non protinùs in eum irruit, ſed vocatis priùs clamore alijs, tum demum ei reſiſtit.

34. *Quid notant, origanum in ſacris inſculpentes?*

FORMICARVM abſentiam ac diſceſſum volentes ſignificare, origanum inter ſacras ſculpturas pingunt. Hæc ſiquidem eo in loco condita, vnde formicæ prodeunt, eas fugat.

35 *Quid Scorpium & Crocodilum.*

INIMICVM cum pari congredientem inimico, indicare volentes, ſcorpium & crocodilum pingunt: vterq; enim alteri mutuum affert exitium. Sin vero victorem alterum, quique inimicum

ſuſtule-

sustulerit innuunt, aut Crocodilum pingunt, aut Scorpium: si celeriter quidem sustulerit, Crocodilum: si lentè, Scorpium, ob eius difficilem tardamque motum.

36 Quid mustelam.

VBI mulierem quæ viri præstat opera, volunt exprimere, mustelam pingunt: quòd hæc maris pudendum habeat velut officulum.

37. Quid porcum.

VOLENTES pernitiosum & pestiferum hominem monstrare, porcum pingunt: quod eiusmodi sit porci natura.

38. Quomodo immodicam iram.

QVOD si immoderatam iracundiam, ex qua qui ea est commotus, febrim contraxerit: Leonem pingunt proprios catulos cauda flagellantem. Leonem quidem, ob iracundiam; catulos verò cauda cæsos, quod catulorum ossa, si inter se collidantur, ignem emittunt.

39. Quomodo senem Musicum.

SENEM musicum volentes commostrare, Cygnum pingunt: quod hic senescens suauissimum edat concentum.

40. Quomodo virum innuunt cum sua ipsius vxore congredientem.

VIRVM qui cum vxore sua consuetudinem veneream habeat, innuere si velint: geminas cornices pingunt: quòd hæ eodem secum inuicem modo naturaliter coëant, quo homines.

41. Quid significant cæcum scarabæum pingentes.

HOMINEM qui ex ex solaribus radijs contracta febri perierit, notantes; cæcum pingunt Scarabæum, vt qui splendore Solis excœcatus intereat.

42. Quid mulam.

STERILEM volentes indicare mulierem, mulam pingunt. Hæc namque eò sterilis est, quòd matricem rectam non habet.

43. Quomodo mulierem quæ puellos fœmineos pepererit.

MVLIEREM fœminas primùm infantes enixam significantes, taurum sinistrorsum spectantem pingunt. Mares verò, rursus taurum dextrorsum. Is enim ex congressu discedens, si ad læuam conuersus fuerit, genitam esse fœminam indicat, si ad dexteram, marem.

44. Quomodo vespas.

VESPAS designantes, cadauer equi pingunt. Ex eo enim multæ procreantur vespæ.

45 Quomodo mulierem abortientem.

ABORTIENTEM mulierem significantes, equam quæ lupum conculcet, pingunt. Non solum enim si lupum calcarit, abortum facit equa: sed & si lupi calcarit vestigium, abortit protinus.

46. Quomodo hominem, qui sese responso ab oraculo accepto sanarit.

HOMINEM, qui se ipse ex oraculo, pristinæ sanitati restituerit, volentes innuere: palumbum pingunt lauri folium tenentem. Hic enim vbi morbo laborat, lauri folium in nidum suum inferens, conualescit.

47. Quomodo culicum copiam.

EXCRESCENTEM & aduentantem culicum copiam exprimere cupientes, vermes pingunt. Siquidem ex his gignuntur culices.

48. Quomodo hominem, qui cum ex se biliosus non sit, ab altero tamen bile commoueatur.

HOMINEM qui suapte natura bile careat, sed eam ab altero suscipiat, notantes; columbam pingunt dorso erecto; illic enim bilem habet.

49. *Quomodo hominem qui tuto vrbem incolat.*

VT hominem significent, qui tuto vrbem habitat, aquilam pingunt, quæ lapidem gestet. Hęc enim è mari vel terra sublatum lapidem in suum infert nidum, quo tutior sit ac firmior.

50. *Quomodo inferiorem debilioremq; hominem, quem alius persequatur.*

DEBILIOREM hominem, quem validior ac potentior insectetur, volentes designare, otidem & equum pingunt. Hæc enim equo conspecto protinus auolat.

51. *Quomodo eum qui ad proprium patronum confugiens, nullum tamen ab eo sentit auxilium.*

HOMINEM qui ad proprium patronum confugiat, nec eius subleuetur auxilio, monstrare cupientes, passerem & noctuam pingunt. Hic enim dum aucupum venatione petitur, ad noctuam accurrit, à qua mox opprimitur.

52. *Quomodo hominem, qui cum viribus non valeat, temerè tamen aliquid suscipit, ac audacius gerit.*

IMBECILLVM hominem, lasciuientem tamen, & audacius aliquid molientem, cum monstrare voluerint, vespertilionem pingunt. Hæc enim etsi * alas non habeat, volare tamen conatur.

* pennas.

53. *Quomodo lactantem mulierem, optimeq; nutrientem.*

MVLIEREM lactantem ac benè nutrientem vbi pictura exprimere volebant, vespertilionem rursus pingebant. Sola enim inter omnes volucres, hæc dentes ac mammas habet.

54. *Quomodo hominem qui tripudio capiatur ac demulceatur.*

HOMINEM saltatione tibiarumque cantu gaudentem notantes, turturem pingunt. Hæc siquidem tibia ac saltatione capitur.

55. *Quomodo sacris initiatum hominem.*

REBVS sacris cæremonijsque addictum significantes, cicadam pingunt. Hæc enim non ore, sed dorso resonans, pulcherrimum edit dulcissimumque concentum.

56. *Quomodo seorsum agentem regem, nec subditorum lapsibus veniam dantem.*

REGEM qui solitudine gaudeat, quique errata non condonet, si velint significare: aquilam pingunt. Hæc enim desertis in locis nidum sibi construit, sublimiusque cæteris volatilibus volat.

57. *Quomodo diuturnam rerum instaurationem.*

INSTAVRATIONEM autem diuturnam, & quæ post multa fiat secula, volentes indicare, phœnicem auem pingunt. Hic enim dum nascitur, rerum vicissitudo fit & innouatio. Gignitur autem hunc in modum: iamiam moriturus Phœnix in terram sese summo impetu proijcit, vnde & vulnus accipit. Ex sanie verò [vulneris] defluente, alius gignitur, qui simul ac pennæ ei natæ sunt, cum patre Heliopolim, quæ in Ægypto est, proficiscitur: quo cum peruenerit, pater illic, simul ac Sol ortus est, moritur: post cuius mortem pullus in propriam redit patriam. At Phœnicem hunc defunctum Ægyptij sacerdotes sepulturæ mandant.

58. *Quomodo patris amantem.*

PATRIS studiosum hominem innuentes, ciconiam pingunt. Hæc enim à parentibus enutrita, nunquam ab ipsis seiungitur, sed ad extremum vsque senium vna permanet, pietatem ipsis obseruantiamque rependens.

59. *Quomodo vxorem quæ virum suum odio habeat*

MVLIEREM quæ virum odio prosequens, eius vitæ insidietur, solumque ei in coitu blandiatur, designare volentes: viperam pingunt. Hæc enim cum mare congrediens, os ori inserit, & à coitu discedens, marem morso capite interimit.

60. *Quo-*

60. Quomodo liberos matribus insidiantes.

Liberos matri insidiantes vt demonstrent, viperam pingunt. Nam hæc non iuxta cæterorum animantium naturam in lucem editur, sed exeso diruptoque matris prodit vtero.

61. Quomodo hominem, qui ab accusatore conuitijs affectus, morbum inde contraxerit.

HOminem, qui ex accusatione conuitijs affectus, in ægritudinem inciderit, significare cupientes, basiliscum pingunt. Hic enim propius accedentes afflatu suo perimit.

62. Quomodo hominem qui igne vratur.

HOminem qui igne comburatur dum significant, Salamandram pinpunt. Hæc enim vtroque capite interimit.

63. Quomodo cæcum hominem.

Cæcum significantes, talpam pingunt: qui neq; oculos habet, neq; omnino videt.

64. Quomodo hominem qui domi sese continet.

HOminem qui domo non exeat significantes, formicam simulque pennas vespertilionis pingunt. Huius enim pennis ad formicarum nidos admotis, nulla ex ipsis egreditur.

65. Quomodo hominem qui sibi ipsi damni ac perniciei autor sit.

EVm qui proprio & à se illato damno lædatur, volentes signare, castorem pingunt. Hic enim cum se venatione peti videt, proprios testes euulsos in prædam obijcit.

66. Quomodo hominem, qui sibi inuiso filio hæreditatem reliquerit.

HOminem, cuius bonis inuisus filius successerit, innuentes, simium pingunt, retroque paruum alterum. Is enim cum geminos pariat, ex his alterum supra modum diligit, alterum odit. Quem autem diligit, ante se assiduè gestans, suffocat. At quem odit, retro habet, ac deinceps educat.

67. Quomodo hominem lapsus suos tegentem.

QVum notare eum volunt, qui delicta aut errata sua occultet, simium meientem pingunt. Hic enim meiens vrinam occulit.

68. Quomodo eum qui auditu magis valeat.

EVm qui acutiùs audiat volentes innuere, capram pingunt, quæ & naribus, & auribus respirat atq; audit.

69. Quomodo instabilem.

INstabilem quempiam, neque in eodem persistentem statu, sed interim robustum & audacem, interim verò imbecillum ac timidum volentes designare, hyænam pingunt. Hæc enim nonnunquam mas est, nonnunquam fœmina.

70. Quomodo eum qui ab inferioribus victus sit.

EVm qui inferiori & inualidiori cesserit, cùm innuere volunt, geminas pelles pingunt, hyænæ vnam, alteram pardi. Hæ enim si simul iungantur, pardi quidem pellis pilos abijcit, altera non item.

71. Quomodo hominem inimico superiorem.

EVm qui inimico superior euaserit, monstrantes, hyænam ad dextram versam pingunt: rursus eandem sinistrosum, victum docentes. Hæc enim cum ab aduersario inuaditur, si ad dextram deflexerit, persequentem interimit: si ad sinistram, ab eodem perimitur.

72. Quomodo eum qui intrepidè oblatas sibi pertulerit calamitates.

EVm qui ad extremum vsq; vitæ spiritum omnes in quas incidit calamitates æquo & constanti superarit ac passus sit animo, si velint monstrare, pellem pingunt hyænę. Hac enim succinctus quis, etsi per medios hostes feratur, intrepidus indemnisq; præteribit.

73. *Quomodo hominem ab hostibus oppressum.*

CIrcumuentum oppressumque ab hostibus, & qui minimo sese à discrimine & damno exemerit, indicare volentes, lupum pingunt amissa extrema cauda. Hic enim à venatoribus indagandus, pilos extremamq; caudam resecat.

74. *Quomodo hominem, ea timentem quæ sibi ex improuiso, occultaq; quadam ratione contingunt.*

EVm qui discrimina timeat sibi ex insperato occultoque obiecta, dum monstrare voluerint, lupum ac lapidem pingunt. Hic enim neque sibi à ferro neq; à virga, sed à lapide duntaxat timet. Nimirum si quis in eum lapidem coniecerit, derepente consternatum deprehendet: & vbicunq; lapis ei vulnus inflixerit, ibi succrescere solent pullulareque vermes.

75. *Quomodo hominem ob iracundiam igne castigatum.*

HOminem igne castigatum, idque ob furorem, volentes monstrare, Leones & faces pingunt. Nihil enim æquè timet Leo, atq; accensas faces, nullaq; magis re domatur, quàm his.

76. *Quomodo febricitantem hominem, qui sibi ipse medeatur.*

EVm qui febri laborans se ipse curet, monstrantes, Leonem pingunt, qui simiam voret. Hic enim febre correptus, si simiam vorarit, protinus conualescit.

77. *Quomodo hominem prioribus damnis & calamitatibus admonitum ac emendatum.*

EVm qui ex ijs in quas paulo antè inciderit calamitatibus postea modestior euaserit, si innuere velint, taurum pingunt caprifico reuinctum. Hic enim si ferociat, caprifico ligatus mansuescit.

78. *Quomodo hominem necdum certa stabiliq; temperantia præditum.*

DVbia parumque stabilis temperantiæ hominem volentes ostendere, taurum pingunt, dextro genu alligatum. Hunc enim si dextro genu vinxeris, iunctarum pedis consequi deprehendes. Porrò taurus semper intemperantiæ exemplum & indicium assumitur, propterea quòd nunquam post conceptum fœminam init.

79. *Quomodo domesticum ouium & caprarum mactatorem.*

EVm qui mactandis ouibus & capris domum exhaurit & perdit, volentes significare, ipsa pingunt animantia conyza vescentia. Hanc enim herbam vbi pasta fuerint, siti detenta pereunt.

80. *Quomodo hominem edentem innuunt.*

Vescentem hominem significantes, pingunt Crocodilum ore aperto. Hic enim —.

81. *Quomodo rapacem & inertem.*

Ibis aliâ. RApacem simul & pigrum inertemq; hominem significant, Crocodilum pingentes, qui *Ibis pennam in capite habeat. Hunc enim si Ibis penna tangas, immotum deprehendes.

82. *Quomodo mulierem semel enixam.*

Semel enixam mulierem significant, leænam pingentes. Hæc enim bis vterum non fert.

83. *Quomodo hominem primùm rudem, informemq; editum.*

HOminem, qui initio quidem informis natus sit, sed postea formam acceperit, innuunt depicta vrsa prægnante. Hęc namq; sanguinem primùm condensatum & concretum parit, hunc postea proprijs fouens fœmoribus, efformat, linguaq; lambens perficit.

84. Quo-

84. *Quomodo robustum hominem, quæq; è re sua sint subolfacientem.*

EVm qui simul & viribus & ingenio valeat, ad ea dignoscenda quæ vtilia sint, volentes significare, Elephantum pingunt cum sua proboscide. Hac enim odoratur, & incidentia consequitur.

85. *Quomodo regem à stultitia impudentiaq; abhorrentem.*

REgem qui omni studio stultitiam fugiat ac imprudentiam significant, Elephantum & arietem simul pingentes. Ille enim viso ariete fugit.

86. *Quomodo regem qui nugatorem auersetur.*

REgem qui nugacem vitet hominem, elephantum cum porco pingentes. Is enim voce porci audita, aufugit.

87. *Quomodo hominem qui celeriter quidem, sed inconsulto inconsiderateque moueatur.*

EVm significantes qui agilis sit & velox, sed qui tamen absque iudicio ac ratione feratur, ceruum depingunt, & viperam. Hac siquidem conspecta, temerè in fugam vertitur ceruus.

88. *Quomodo hominem qui suæ prospiciat sepulturæ.*

VT denotent eum qui de sua solicitus est sepultura, elephantem pingunt, proprios dentes defodientem. Hos enim vbi exciderint acceptos, in terram condit.

89. *Quomodo hominem qui plenam iustamq; ætatem vixerit.*

EVm qui iustam hominis ac legitimam vixerit ætatem, volentes monstrare, cornicem mortuam pingunt. Hæc enim centum iuxta Aegyptiorum morem computatis annis viuit. Constat autem Aegyptiacus annus quatuor vsitatis & communibus annis.

90. *Quomodo hominem qui suum ipsius scelus ac maleficium tegat.*

DEsignantes hominem, qui scelestum suum ac malignum occultet animum, ne à suis noscatur, pardum pingunt. Hic siquidem clanculum alia persequitur animantia, nec sinit impetum ac pernicitatem innotescere, qua in illis persequendis vtitur.

91. *Quomodohominem adulatione deceptum.*

EVm qui assentatione capteur, innuentes, ceruum cum tibicine pingunt. Hic enim dum suauissimum audiens canentium modulatum, ingenti velut demulcetur voluptate, sic facilè in venatorum manus incidit.

92. *Quomodo præsagium copiosæ vindemiæ.*

PRæsagium copiæ vini significantes, vpupam pingunt. Quæ si ante vitium tempus cecineritt, insignem vini bonitatem simul ac copiam prænunciat.

93. *Quomodo hominem, cui vuæ vsus nocuerit.*

VVæ esu offensum & sese curantem notantes, vpupam pingunt, & Adiantum herbam. Hæc enim si vua comesta læsa fuerit, Adiantum ori inserens, cito decurto spacio pristinam recipit valetudinem.

94. *Quomodo hominem sibi ab hostium inimicorumque insidijs cauentem.*

SIbi ab aduersariorum insidijs cauentem cum volunt significare, gruem vigilantem pingunt. Hæ enim hoc se ipsas præsidio custodiunt tota nocte per vices excubias agentes.

95. *Quomodo obscœum puerorum amorem.*

PRædicationem designantes, geminas perdices pingunt. Quæ cum viduæ sint, se inuicem abutuntur.

96. *Quomodo senem fame enectum.*

SEnem qui fame perierit, volentes monstrare, aquilam pingunt adunco rostro. Huic enim senescenti aduncum fit rostrum, itaq; inedia perit.

97. *Quomodo hominem in perpetuo motu atq; animi agitatione degentem.*

EVm qui in continuo motu & animi intentione vsque adeo versetur, vt ne vescens quidem quiescat, significantes, cornicis pullos pingunt. Hæc enim etiam volans pullos pascit.

98. *Quomodo hominem sublimium rerum peritum.*

SIderalis scientiæ gnarum cum significant, gruem volantem pingunt. Illa enim altè admodum volat, vt nubes è proximo conspiciat, neq; tempestate agitetur, atq; ita altam agat quietem.

99. *Quomodo hominem proprios à se dimittentem liberos ob paupertatem.*

HOminem qui inopia pressus, liberos valere iusserit, notantes, accipitrem prægnantem pingunt. Is enim cum tria oua pariat, vnicum quod nutriat seligit, reliquis duobus fractis Hoc autem facit, quòd per id tempus vngues amittat, ideoque tres pullos simul educare non possit.

100. *Quomodo hominem mouendis pedibus cunctabundum ac lentum.*

HOminem pedum motu tardum & segnem volentes monstrare, camelum pingunt. Hic enim solus ex omnibus animantibus crus inter eundem inflectit, vnde & appellationem nactus est: cum Græcè κάμηλος quasi κάμηρος à crurum inflexione dictus videatur.

101. *Quomodo impudentem hominem, acutique ac celeris visus.*

HOminem inuerecundum & visu celerem designantes, ranam pingunt. Hæc enim non alibi sanguinem habet quàm in oculis. Porrò, qui illos sanguine respersos habent, impudentes dicunt. Vnde & poëta: Ebrie, luminibus canis, effrons, pectore cerui. *Iliad. α.*

102. *Quomodo hominem qui sese mouere nequeat.*

HOminem qui cum diu sese mouere non potuerit, postea tandem pedibus moueatur, demonstrantes, ranam pingunt, posteriores pedes habentem. Hęc enim primum sine pedibus nascitur, sed postea dum augetur, pedes *assumit posteriores. ** prius.*

103. *Quomodo omnibus inimicum atq; inuisum hominem.*

OMnibus infestum, & qui cæterorum consortium fugiat, ostendere volentes, anguillam pingunt. Hæc enim cum nullo alio pisce commercium habere deprehenditur.

104. *Quomodo hominem multos in mari seruantem.*

HOminem multos in mari seruantem, signare volentes, torpedinem piscem pingunt. Hæc enim vbi pisces multos viderit, qui natare non possunt, ad se trahit, ac eos seruat.

105. *Quomodo hominem qui vtilia simul & inutilia malè consumserit.*

HOminem qui vtilia simul & inutilia malè consumserit, indicantes, polypum pingunt. Ille enim cum multa eaq; intemperanter voret, cibum in cauernas reponens congerit, & cùm vtilia consumserit, tum & quæ sunt inutilia abijcit.

106. *Quomodo eum qui suæ gentis hominibus imperitat.*

SVæ nationis & generis hominibus imperantem cum denotare volunt, carabum & polypum pingunt. Ille enim polypis imperat, interq; eos primas tenet.

107. *Quomodo hominem iunctum mulieri.*

HOminem mulieri ab ineunte ætate, adeoque primis vnguiculis iunctum innuentes, ostrea prægnantia pingunt. Hæc enim cùm in concha gignantur, paulò post intra eandem concham sibi inuicem iunguntur.

108. *Quomodo hominem qui sui curam rationemq; non habeat.*

PAtrem aut hominem qui se ipse non curet, sed à domesticis & propinquis curetur, volentes significare, ostreum & cancrum pingunt. Hic enim carni ostrei velut agglutinatus manet: Vnde

& ex consecutione nominis, πιννοφύλαξ, quasi ostrei custos vocatur. Ostreum igitur planè hiat in concha esuriens. Si itaq; dum hiat, pisciculus aliquis irrepserit, mordet cancer vngula ostreum: quod sentiens, concham claudit, atq; ita pisciculum venatur.

109. *Quomodo hominem ingluuie laborantem.*

HOminem gulæ deditum designare volentes, scarum pingunt. Hic enim solus ex piscibus ruminat, & omnes occursantes pisciculos deuorat.

110. *Quomodo hominem cibos vomentem.*

EVm qui vbi sumtos cibos euomuerit, auidè rursum vorat, & ita vt satiari non possit, significantes, felem aquaticum pingunt. Hæc enim ore parit, & natans fœtum absorbet.

111. *Quomodo hominem qui cum alienigenis commercium habeat.*

HOminem alienigenarum commercio gaudentem innuentes, murænam piscem pingunt. Hæc enim è mari flumina ascendens, viperis miscetur, ac protinus in mare recurrit.

112. *Quomodo hominem ob cœdem factam supplicio affectum.*

HOminem qui cædis admissæ pœnas dederit, quemq; pœnituerit, designare volentes, turturem laqueo implicitam pingunt. Hæc enim capta, spinam quam in cauda habet abijcit.

113. *Quomodo eum qui profusiùs alienis vescatur.*

EVm qui & aliena intemperanter decoquat, & demum sua consumserit, designantes: polypum pingunt. Is enim si victu aliunde quæsito indiguerit, propria edit flagella.

114. *Quomodo eum qui rerum honestarum amore flagret.*

EVm qui toto pectore in res pulcherrimas incumbit, ac ideò sese periculis obijcit, volentes innuere, sepiam pingunt. Hæc enim si viderit à quopiam sibi insidias strui, in aquam ex aluo nigerrimum effundit sanguinem: ex quo fit, vt iam conspicua non sit, atq; ita euadat.

115. *Quomodo fœcundum & veneri addictum hominem.*

SEmine abundantem hominem volentes designare, passerculum pyrgiten pingunt. Hic enim & immodica ira & copia seminis ductus, septies in hora fœminam init, copiosum confertimq; semen effutiens.

116. *Quomodo hominem, qui vim quandam habeat sibi alios conciliandi ac deuinciendi.*

CVm hominem significant, qui alios sibi continenter deuinciat & demereatur, lyram pingunt. Hæc enim continenter suum retinet concentum.

117. *Quomodo eum, qui antea mente alienatus fuerit, sed postea resipuerit.*

EVm volentes ostendere, qui cum quondam mente alienatus esset, ad se demum redierit, certumq́ue vitæ suæ ordinem ac rationem instituerit: fistulam pingunt. Hæc siquidem animum demulcet, & ea in memoriam reducit, quæ ex animi sententia & cum voluptate quis gesserit. Insuper & maximè compositum edit sonum.

118. *Quomodo eum qui ius ex æquo omnibus tribuat.*

EVm qui ius æqualiter omnibus impertiatur significare volentes, struthiocameli pennam pingunt. Hoc enim animal præter cætera pennas alarum vndiquaq; æquales habet.

119. *Quomodo hominem ædificandi studiosum.*

ÆDificandi cupidum hominem volentes innuere, hominis manum pingunt. Hæc enim omnia absoluit opera.

Horapollinis Niliaci sacrarum sculpturarum finis.

Rerum & verborum Index.

Hora

FINIS.

